KÂZIM TAŞKENT KLASİK YAPITLAR DİZİSİ

Geoffrey Chaucer

CANTERBURY HİKÂYELERİ

Çeviren: Nazmi Ağıl

YAPI KREDİ YAYINLARI

İngiliz yazarlarının "bizim Homeros'umuz", "bizim Goethe'miz" sözleriyle övdükleri Geoffrey Chaucer (1342/43-1400), Shakespeare öncesi İngiliz edebiyatının en büyük şairlerindendir. Chaucer'ın önemi büyük ölçüde, John Gower gibi çağdaşları hem Latince ve Fransızca hem de İngilizce yazarlarken, yapıtlarında sadece İngilizceyi kullanmış olmasından kaynaklanır. Chaucer, bu özelliğiyle "İngiliz" edebiyatının "babası" kabul edilmektedir.

Chaucer'ın olgunluk dönemi ürünü olan *Canterbury Hikâyeleri*, neredeyse bütün çağların en yaygın edebi formu olan "bir çerçeve öykü içinde öyküler dizisi" örneğine uygun olarak tasarlanmıştır. Ancak, dilindeki ve anlatımındaki olgunluğun yanısıra, öyküleri değişik kişilerin anlatması, bu kişilerin betimlenmesindeki canlılık ve anlatıcıyla öyküsü arasındaki ilişkilerin de verilmesi gibi özellikleri, yapıtı benzeri dizi öykülerden ayırmaktadır. İngiliz edebiyatının bu temel başyapıtını, orta İngilizce aslından yapılan tam metin çevirisiyle sunuyoruz.

İngiliz yazarlarının "bizim Homeros'umuz", "bizim Goethe'miz" sözleriyle övdükleri Geoffrey Chaucer (1342/43-1400), Shakespeare öncesi İngiliz edebiyatının en büyük şairlerindendir. Chaucer'ın önemi büyük ölçüde, John Gower gibi çağdaşları hem Latince ve Fransızca hem de İngilizce yazarlarken, yapıtlarında sadece İngilizceyi kullanmış olmasından kaynaklanır. Chaucer, bu özelliğiyle "İngiliz" edebiyatının "babası" kabul edilmektedir.

Chaucer'ın olgunluk dönemi ürünü olan *Canterbury Hikâyeleri*, neredeyse bütün çağların en yaygın edebi formu olan "bir çerçeve'öykü içinde öyküler dizisi" örneğine uygun olarak tasarlanmıştır. Ancak, dilindeki ve anlatımındaki olgunluğun yanısıra, öyküleri değişik kişilerin anlatması, bu kişilerin betimlenmesindeki canlılık ve anlatıcıyla öyküsü arasındaki ilişkilerin de verilmesi gibi özellikleri, yapıtı benzeri dizi öykülerden ayırmaktadır. İngiliz edebiyatının bu temel başyapıtını, orta İngilizce aslından yapılan tam metin çevirisiyle sunuyoruz.

Geoffrey Chaucer

CANTERBURY HİKÂYELERİ

KÂZIM TAŞKENT KLASİK YAPITLAR DİZİSİ

Geoffrey Chaucer

CANTERBURY HİKÂYELERİ

Çeviren:
Nazmi Ağıl

YKY
İSTANBUL

Yapı Kredi Yayınları - 425
Kâzım Taşkent
Klasik Yapıtlar Dizisi - 12

Canterbury Hikâyeleri / Geoffrey Chaucer
Özgün adı: Canterbury Tales
Çeviren: Nazmi Ağıl
Redaksiyon: Güven Turan

Yayına hazırlayan: Selahattin Özpalabıyıklar

Kapak tasarımı: Mehmet Ulusel

Baskı: Pasifik Ofset
Cihangir Mah. Güvercin Cad. No: 3/1
Baha İş Merkezi A Blok Haramidere - Avcılar / İstanbul

1. baskı: İstanbul, Aralık 1994
4. baskı: İstanbul, Şubat 2010
ISBN 978-975-363-141-3

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş.
Yapı Kredi Kültür Merkezi
İstiklal Caddesi No. 161 Beyoğlu 34433 İstanbul
Telefon: (0 212) 252 47 00 (pbx) Faks: (0 212) 293 07 23
http://www.ykykultur.com.tr
e-posta: ykykultur@ykykultur.com.tr
İnternet satış adresi: http://alisveris.yapikredi.com.tr

İÇİNDEKİLER

Karıma ve oğluma
(Onlardan çaldığım saatler için)

Nazmi Ağıl

ÖNSÖZ

Ortaçağ İngiliz şiirinin en önemli temsilcisi Geoffrey Chaucer tarafından yazılan *The Canterbury Tales (Canterbury Hikâyeleri)* hem dönemin Avrupa şiir geleneğini yansıtan yanları hem de kendine has özellikleriyle her dile kazandırılması gereken başyapıtlar arasında yer alır.

Chaucer'ın önemi üniversitelerimizde bilinmekte, eserleri okutulmaktadır. Bununla birlikte bugüne kadar eserleri tam olarak Türkçeye çevrilmemiş, bu alandaki çalışmalar bölümler halinde yapılan çevirilerle sınırlı kalmıştır. Elinizdeki kitap bu eksikliğin giderilmesi yönünde atılmış bir adımdır.

Kitabın Türkçeye çevrilmesinde F.N. Robinson tarafından yayına hazırlanan metin (*The Works of Geoffrey Chaucer*, Boston: Houghton Mifflin Company, 1957) esas alınmış, gerektikçe Nevill Coghill'in manzum hikâyeleri modern İngilizceyle anlattığı *The Canterbury Tales* (London: Cox and Wyman Ltd., 1951) adlı kitabına başvurulmuştur. Ayrıca kitapta yer alan nesir hikâyelerin modern İngilizce uyarlamaları için William Benton'un "Troilus and Criseyde and The Canterbury Tales with Modern Versions of Both Works" (Great Books in Western World, *Encyclopaedia Britannica*, volume 22, Chicago: The Chicago University Press, 1952) adlı çalışmasından yararlanılmıştır. Çeviride orijinal metne olabildiğince sadık kalmaya çalışılmıştır. Fakat Chaucer'ın dili, tanıtım bölümünde de görüleceği gibi, günümüz İngilizcesinden farklıdır ve modern İngilizce metinlerde bile ender de olsa daha güzel bir söyleyiş ve ritim uğruna orijinalden ayrılmak zorunda kalınmıştır. Zaten bir çeviri eser aslının sadece bire bir sözcük anlamını değil çoğu zaman gerçek anlamın gizli olduğu "hava"sını da yansıtmalıdır. *Canterbury Hikâyeleri*'nin özellikle manzum bölümlerin Türkçeye çevrilmesinde de bu düşünce göz önünde bulundurulmuştur. Bu amaçla, bazı dizelerin sözcüğü sözcüğüne dilimizdeki karşılıkları yerine aslıyla aynı havayı yaratacak Türkçe söyleyişler bulunmaya çalışılmıştır.

Eserde birçok meslek ve sınıftan birçok kişi söz alır. Bu durum konuşmacıların seviye ve karakterlerine uygun, meslekleriyle ilgili sözcükler kullanmayı gerekli kılar. Örneğin dini terminolojiye, astroloji veya simya terminolojisine başvurmak gerekir. Elinizdeki Türkçe metinde bu noktalara özen gösterilmiştir. Ayrıca, eserde bol miktarda kullanılan atasözleri ve deyimler anlamın zedelenmeyeceği hallerde doğrudan çevrilmiş, dilimizde tam karşılığı bulunanların Türkçeleri tercih edilmiştir.

İsimlerin yazılmasında Türk halkının çok iyi tanıdığı isimlerin Türkçeleri tercih edilirken diğerleri İngilizcedeki gibi bırakılmıştır. Özel isimlerden yalnızca "Tüccar'ın Hikâyesi"ndeki *January* ve *May* "Ocak" ve "Mayıs" olarak sözcük anlamlarıyla çevrilmiş, böylelikle karı koca arasındaki yaş farkının daha da vurgulanacağı düşünülmüştür. Havariler, manzum bölümlerde İngilizce metinlerdeki adlarıyla anılırken düzyazı bölümlerde ilgili referansların daha kolay takibi için *Kitab-ı Mukaddes*'in Türkçe metinlerindeki yazılışları tercih edilmiştir.

Chaucer *Canterbury Hikâyeleri*'nde şiirinin havasını yansıtacak değişik formları kullanmadaki ustalığını da sergiler. Kıtalarındaki dize sayısı seçilen forma göre belirlenir. Bundan başka, kafiyeli anlatımlar Chaucer şiirinin vazgeçilmez öğeleridir. Çeviride de kıta düzeni açısından benzer çeşitlilik verilmeye çalışılmış, şairinkilerle aynı havayı yaratacak kafiyeler bulunmaya çalışılmış, bazen hece ölçüsüne, bazen hece sayısının değiştiği kafiyeli dizelere ve bir hikâyede serbest nazım şekline başvurulmuştur.

Elinizdeki metin, şüphesiz, varılabilecek değil belirli bir zaman dilimi içinde çevirmeninin varabildiği noktadır. Yine de çevirmen, çalışmasının bir ilk olması nedeniyle daha sonraki Chaucer çalışmalarına yardımcı olacağı umudunu taşımaktadır.

Öncelikle böyle bir çalışmaya başlamamı sağlayan Yapı Kredi Yayınları'na, beni Chaucer'la ilk defa tanıştıran değerli hocam Prof. Dr. Dilek Doltaş'a, çalışmalarımı yakından izleyip görüşlerini esirgemeyen yine değerli hocam Prof. Dr. Cevza Sevgen'e, kitabın redaksiyonunu titizlikle gerçekleştiren sayın Güven Turan'a ve iki yıl boyunca çalışmamın nasıl gittiğini soran bütün arkadaşlarıma teşekkür ederim.

Nazmi Ağıl

CHAUCER VE *CANTERBURY HİKÂYELERİ*

Milton ve Shakespeare'le birlikte İngiliz edebiyatının üç devinden biri olan Geoffrey Chaucer tahminen 1340-43 yılları arasında doğmuştur. Babası John Chaucer adında bir şarap tüccarıdır. Chaucer adının geçtiği ilk yazılı belge Ulster kontesi Elizabeth'in 1357 tarihli harcamalar defteridir. Bu defterde, bu isimde bir içoğlanına (*page*) elbise alındığı belirtilmektedir. Şairin bu evdeyken Latincesini ve belki de Fransızcasını ilerletme ve bir yandan da saray yaşantısını tanıma olanağını bulduğu tahmin edilmektedir. Daha sonra hamisi olan John of Gaunt'la da burada tanışmış olmalıdır. Dönemin sistemi uyarınca "içoğlanlığı"ndan sonra "silahtarlık" (*squire*) gelmektedir ve bir silahtar da savaş sanatını öğrenmek zorundadır. Nitekim, Chaucer'ın 1359-1360 yıllarında bir sefere katılıp Fransa'da esir düştüğü ve bizzat kralın ödediği fidye karşılığı serbest bırakıldığı kayıtlar arasındadır. Aynı yıl içinde haberci olarak ve diğer bazı diplomatik görevlerle tekrar Fransa'ya gittiği bilinmektedir fakat bu sonraki yedi sene karanlıktır. Bu süre içinde ilk İtalya seyahatini yaptığı ya da Londra'da kalıp hukuk eğitimi gördüğü sanılmaktadır. John of Gaunt'un baldızı Philippa Roet'le de aynı dönemde evlenmiş olmalıdır.

1367 yılında şairin adı kralın özel hizmetçileri arasında anılır. 1368'de yine görevli olarak Fransa'ya gitmiş, ertesi yıl bu ülke topraklarında bir savaşa katılmıştır. 1372 yılında bir ticaret anlaşması için yaklaşık altı aylığına Cenova'ya gönderilmiştir. Bu ziyaret sırasında Padua'ya da uğradığı, elinizdeki kitapta yer alan "Üniversiteli'nin Hikâyesi"ni kendisinden dinlediğini belirttiği Petrarca'yla bu sırada tanıştığı sanılmaktadır. 1374 yılında kral tarafından hizmetleri karşılığı olarak şaire günde bir testi şarap hediye edildiği ve yine aynı yıl Londra belediyesinin kendisine bir ev tahsis ettiğine dair kayıtlar bulunmaktadır. Bu arada Chaucer "Yün ve Deri İşleri Kontrol Memurluğu"na atanmıştır.

1376 ve 1377 yıllarında Hollanda'ya, 1378 yılındaysa yine bir görevle Fransa'ya gitmiştir. Aynı yıl İtalya'ya ikinci gezisini yapmış, memurluk görevine dönemin bir diğer önemli şairi Gower'ı vekil bırakmıştır. 1382 yılında şair ek görev olarak şarap ve diğer bazı malların gümrük kontrolörlüğüne atanmıştır. 1385-86 yıllarında görevlerinden ve Aldgate'teki evinden ayrılıp Kent'e yerleşmiş, orada sulh hâkimliği ve parlamento üyeliği yapmıştır. 1387'de Philippa'ya ödenen tahsisatın kesilmesinden bu yıl içinde karısını kaybettiği anlaşılmaktadır. İki yıl sonra Chaucer Westminster sarayı, Londra kalesi ve diğer bazı yapıların tamir ve bakımından sorumlu memur olarak görülür. 1391 yılında bu görevinden de ayrılır ve kalan ömrünü parasal sıkıntılar içinde tamamlayarak 25 Ekim 1400 tarihinde ölür. Mezarı Westminster'da "şairler köşesi" diye bilinen yerdedir. Özetlersek, Chaucer'ın ne kadar renkli bir yaşam sürdüğü, saray adamı, asker, elçi, gümrük memuru, bina bakım onarım sorumlusu olarak değişik görevlerde bulunduğu ve yurt dışına yaptığı sık ziyaretler düşünülürse eserlerindeki canlılığa ve *Canterbury Hikâyeleri* için Dryden'ın "Burada Tanrı'nın bütün kulları var" deyişine şaşırmamak gerekir.

Chaucer'ın Dönemi

Chaucer modern İngiltere'nin temellerinin atıldığı kritik bir dönemde yaşamış, bu dönemde III. Edward, II. Richard ve IV. Henry'nin krallıklarına, Yüz Yıl Savaşları'na ve ülke çapında başka birçok önemli olaya tanık olmuştur.

Uzun süreden beri ilk defa milli ruh ve milli birlik bu zaman diliminde oluşmaya başladı. Bunda dil birliğinin sağlanmış olması oldukça önemli bir rol oynamaktaydı. Şöyle ki, 1066 yılında İngiltere'yi işgal eden Normanların Fransızca konuşmaları ve Fransa'yla sıkı ilişkiler sonucu, 1300'lere gelindiğinde Fransa'da doğup orada yetişen kralların da etkisiyle, özellikle yüksek tabaka arasında konuşma diline ve edebiyata tamamen Fransızca hâkim olmuştu. Orta ve alt tabaka da İngilizce konuşuyor olmasına rağmen Fransızcayı anlıyordu. Üniversitelerde eğitim Latince ve Fransızca olarak sürdürülüyor, din ve bilim alanlarında Latince kullanılıyordu. 13. yüzyılın başlarında ender de olsa Fransızca ve Latinceden tercüme eserlere rastlanmaya başladı. Bu ilk örnekleri

romans tercümeleri izledi. Fakat yüzyılın sonuna doğru İngiliz milli ruhunu yansıtan, tamamen orijinal halk şarkıları doğdu.

Normandiya'nın Fransızlar tarafından işgali Normanların Fransa'yla bağlarını kopardı ve daha kalabalık olan İngiliz halkıyla kaynaşan Normanlar kendilerini İngiliz olarak görmeye başladılar. Yüz Yıl Savaşları'nın ilk bölümünde (1340-1360) Fransızlara karşı sağladıkları üstünlük İngilizlerin özgüvenlerini artırdı ve 1362'de mahkemelerin İngilizce olarak görülmeye başlanmasının ardından 1363'te Meclis yine anadilde bir konuşmayla açıldı. Böylelikle İngilizce egemenliğini ilan etmiş oluyordu.

Ayrıca Chaucer'ın yaşadığı dönemde İngiliz halkı nüfusu önemli oranda azaltan üç şiddetli veba salgınının pençesine düştü. (Chaucer da bundan bahseder ve elinizdeki kitabın "Genel Giriş" bölümünde Hekim'in vebadan kazandığı parayı bir kenarda sakladığını anlatır.) Nüfustaki bu azalma sonucu işçi kıtlığı ve işçi ücretlerinde artış yapılması zorunluluğu doğdu. Üyelerinin çoğu arazi sahibi olan Meclis'in bu artışı engellemeye çalışması üzerine işçiler Londra'ya yürüdüler. 1381 Köylü isyanı olarak bilinen bu hareketi Chaucer da Aldgate'teki evinden izlemiş olabilir.

Bu dönemde din alanında da bir reform hareketi gerçekleşti. Yoksul halkı avutmak amacıyla ortaya çıkan "*Frer*"ler (Bölgeci Papaz ya da Dervişler) bu amaçlarını unutup geniş arazilere sahip olmuşlardı. Kilise içinde rüşvet kaygı verici boyutlara tırmanmıştı. Chaucer "Genel Giriş" bölümünde "Para kesendir Baş Piskoposun bahsettiği Cehennem" derken bu durumdan şikâyetçi olmaktaydı. John of Gaunt'un da içlerinde olduğu bazı asillerin kilise gelirlerini düzenlemeyi, ruhban sınıfını devlet işlerinden uzaklaştırmayı planladıkları bu sırada Wyclif yalnızca *Kitab-ı Mukaddes*'e dayanan bir doktrinle Kilisenin mal edinmesine karşı çıktı. Frerler köy köy dolaşarak vaaz veren ve Yoksul Papazlar diye bilinen Wyclif müritlerinin şiddetli saldırılarına uğradılar.

Bozulan sadece dini kurumlar değildi, yargı kurumları da bu çürümeden payını almıştı. Sırf para kazanmak amacıyla zoraki mahkemeler düzenleniyor, rüşvetle atamalar gerçekleştiriliyordu. Gower bu konuda "... günümüzde adaletin ölçüsü altındır; altın öyle değerlidir ki ben senden daha fazlasını veriyorsam senin haklılığının üç kuruşluk değeri yoktur" diyor. (Coulton, s. 179)

Bu dönemde "şövalyelik" kurumunun durumu da pek parlak de-

ğildi. Böyle olmasının sebepleri arasında şövalyelerin savaş alanlarındaki öneminin ortadan kalkması, birliklerinin lağvedilmesi, geçmişte Haçlı Seferleri için toplanan paranın şahsi amaçlar için kullanılması sayılabilir. Ama bunlardan daha da önemlisi tüccar sınıfının kalkınması, şövalyelik ünvanının parayla satın alınabilir bir meta haline gelmesidir. Dönemin önemli kitaplarından olan *Piers Plowman*'da iddia edildiği üzere bu sebepten dolayı "saf, asil kan" reddedilip "sabun tüccarları ve onların oğulları şövalye oldular." (Coulton, s. 179) Ticaretin yaygınlaşmasına örnek olarak I. Edward'ın savaşların getirdiği zorluklar karşısında "Benim de herkes gibi alım satımla uğraşmaya hakkım var" demesi gösterilebilir. (Coulton, s. 173) Tüccar sınıfı, bundan da anlaşıldığı gibi, yalnızca şövalyelikte değil yönetimde de yüksek makamlara tırmanmış, buna paralel olarak küçük esnafın itibarı da epey artmıştı. Yine bu kitapta Chaucer'ın hacı adayları arasında gördüğümüz lonca üyelerinin zengin kılıklarından, yanlarında bir de aşçı getirmelerinden ve isterlerse Belediye Meclisi'ne üye olabileceklerinin belirtilmesinden bunu anlayabiliriz.

Bütün bu gelişmelerden başka, söz konusu dönemde İtalya'da gerçekleşen Rönesans ve İngiltere'de kurulan üniversiteler sayesinde bir "ilim uyanışı"ndan bahsetmek yerinde olur. Belki yine bu paragrafta Chaucer'ın ölümünden kırk yıl önce meydana gelen bir gelişmeden, matbaanın icadından da bahsetmemiz gerekir.

Elinizdeki kitapta yer alan birkaç hikâyenin evlilik konusu etrafında dönmesi nedeniyle evlilik kurumuna da değinmeliyiz. Dönemin yaygın geleneği kadının tek başına kendisini ve mallarını koruyamayacağı düşüncesinden hareketle mallarıyla birlikte, koruma görevini üstlenecek bir erkeğe yani kocasına teslim edilmesiydi. Bunun sonucu olarak çocuk yaşta evlilikler ve beşik kertmeleri ortaya çıkıyordu. Kocasını kaybeden bir kadınınsa uzun süre dul kalması uygun görülmüyordu. Hacı adaylarımız arasında yer alan ve tam beş koca eskittiğini, altıncısının başı üstünde yeri olduğunu söyleyen Bathlı Kadın'ı bu bilgilerin ışığında sanırım daha iyi anlayabiliriz. Dönemin İngiltere'sinde kadın erkek arasındaki denge kadınların aleyhineydi. Kilise bir yandan evlilik kurumunu korumaya çalışıyor ama diğer yandan bu amaçla koyduğu evlilik konusundaki kuralla "aile"lere zarar veriyordu. Örneğin, Kilise'ye göre dördüncü dereceden bir akrabalık dahi evliliğin feshini gerektirdiği için birkaç yılın sonunda karısından bıkan koca uydur-

ma bir akrabalık iddiasıyla karısından kurtulabiliyordu. Romanslarda "saray usülü aşk" (*courtly love*: şövalye aşkı: genellikle evli, ulaşılması imkânsız bir kadına duyulan platonik aşk) geleneklerine göre yüceltilen kadın günlük hayatta sık sık aşağılanıyordu. Coulton'ın kaynakçada belirtilen kitabına yaptığı bir alıntıda yazar bir kadının tekme tokat dövülüşünü, kalan ömrünü kırık bir burunla geçirmek zorunda kalışını anlattıktan sonra şöyle bir sonuca varıyor: "işte kadın kocasına yaptığı kötülük ve söylediği kötü sözlerden dolayı bu şekilde cezalandırıldı. Bu nedenle, kadın acılara sabırla katlanmalı, söz hakkını ve idareyi kocasına bırakmalıdır." (s. 191) Yani, dönemin güncel sorunları arasında bir de kadın sorunu vardır ve bu şartlarda Bathlı Kadın'ın bir feminist olarak ortaya çıkması çok normaldir.

Sonuç olarak, şair oldukça karmaşık bir dünyada yaşamıştır. Bir yandan insanı yücelten saraylar, yine insanı ve Tanrı'yı yücelten muhteşem kiliseler inşa ediliyor, diğer yandan acımasız politik oyunlar sergileniyor, insanlar insanlık dışı hareketlerin, hastalıkların ve yoksulluğun pençesinde kıvranıyorlardı. Her ne kadar Chaucer'ın bir saray adamı olduğu, bundan dolayı toplumsal sorunlardan uzak durduğu ya da en azından dostu Gower kadar doğrudan ve can alıcı eleştiriler yapamadığı söyleniyorsa da *Canterbury Hikâyeleri* şairinin daha kucaklayıcı bir yaklaşımla hem "mutlu İngiltere"nin hem de ülkedeki en derin ıstırapların soğukkanlı gözlemcisi olduğuna tanıklık eder. "Beşikteki bebeğin üstünde tepinen domuz"dan, "altına aldığı kurbanına tecavüz eden diktatör"den, "kanun koyucuların kendi kanunlarına önce kendilerinin uymaları gerektiği"nden söz eden mısralar sanırım başka türlü açıklanamaz.

Dönemin Edebiyatı

Ortaçağ, İtalya'da Dante, Boccacio ve Petrarca gibi büyük şairler yetiştirmiştir. İngiltere'deyse Chaucer'a kadar onlarla eşdeğerde bir şair ve onların eserleriyle karşılaştırılabilecek bir eser çıkmamıştı. Ülkedeki Ortaçağa ait eserlerin belli başlıları şunlardır: 1200'lü yıllarda meydana getirilmiş, ayinlerde okunan bazı kutsal sözlerin tercümelerinden oluşan *Ormulum*, bir papazın kilise yakınındaki üç kadına verdiği öğütlerden oluşan *Ancrene Riwle*, değişik günahları ele alan manzum hikâye

Handlyng Sinne ve 1340'ta yazılan ve cehennem azaplarını ayrıntılarıyla tasvir eden *Pricke of Conscience* dini yazılar başlığı altında gruplayabileceğimiz eserlerdir. Dini olmayan eserler arasında bazı lirikleri, vatanseverlik şarkılarını, yılbaşı ve Paskalya şarkılarını sayabiliriz. Baykuş ve bülbülün, hangisinin sesinin daha iyi olduğuna dair atışmalarını konu alan *The Owl and the Nightingale* de bunlar arasındadır. Bunların yanısıra küçük bir çocuğa ağıt olarak yazılmış *Pearl* ve meşhur Kral Arthur'un Yuvarlak Masa şövalyelerinden Sör Gawain'in günahın ayartmalarına karşı direnmesini işleyen *Sir Gawain and the Green Knight*, Kilisedeki yolsuzlukları hedef alan *The Vision of Piers Plowman* (bu eserin yazarı Langland da adıyla anılmayı hak eder) ve Gower'ın yazdığı *Confessio Amantis* dönemin unutulmaması gereken eserleridir.

Bütün bunlar içinde Fransızca, Latince ve İngilizce olarak yazan Gower'a karşılık yalnızca İngilizceyi tercih eden Chaucer'ın eserleri şairin dili kullanmadaki ustalığı, yararlandığı kaynaklara kendi üslubunu başarıyla verebilmesi ve özellikle de olgunluk dönemi ürünü olan *Canterbury Hikâyeleri*'nde görülen çok renkli, canlı, gerçekçi ve esprili anlatımıyla öne çıkar. Yine de Chaucer'ın dönemin geleneklerinden tamamen kopup birdenbire, yepyeni bir tarzda yazmış olduğu düşünülemez. Aksine onun eserlerinde yazılı ve sözlü edebiyatın neredeyse bütün türlerine ve özelliklerine rastlamak mümkündür. Ortaçağ şiirinin ortak özellikleri kabaca şunlardır:

Her şeyden önce, bu dönemde bir şairin bir başkasından hikâyeler ödünç alması, bunları istediği gibi değiştirmesi ve hatta dilediği bölümleri dilediği uzunlukta olduğu gibi nakletmesi günümüzden farklı olarak çok normal karşılanıyordu. Bu yüzden Chaucer'ın hikâyelerinin konu açısından başka hikâyelere büyük ölçüde benzediğini görmek bizi şaşırtmamalıdır.

Ortaçağa ait bir şiirin şiir içindeki anlatıcısı ile şair arasında bir bağ vardır. Bunun nedeni okuyucu ya da dinleyicilerin tanıdık dünyadan bağlarını tamamen kesmelerini önleme düşüncesi olabilir.

"Saray usulü aşk" bu dönem şiirlerinde özellikle de romanslarda önemli bir yer tutar.

Hikâyeler genellikle didaktik amaçlıdır ve hepsinin sonunda bir "kıssadan hisse" bulunur.

Hikâyelerde büyü ve astrolojiye oldukça önem verildiği görülür.

Hikâyeler tarih hakkındaysa bunlarda anlatılan geçmiş zamanın

özelliklerini görmeyi ummak boşunadır. Çünkü Ortaçağ insanı için tarih insanlar ve onların yaptıklarıdır; geçmişin dikkatli bir şekilde yeniden yaratılması veya sebep-sonuç ilişkilerinin ortaya konmasını bekleyemeyiz.

Doğa manzaraları da aynı şekilde genelleştirilerek verilir. Nesneler gerçek oranlarında resmedilmez, herhangi bir şeyin büyüklüğünü o şeyin ne derece vurgulanmak istendiği belirler.

Hikâyelerde karakterler birey değil tipler halinde sunulabilirler. Örneğin kitabımızdaki "Toprak Ağası'nın Hikâyesi"nde Dorigen iffetli kadınların uzun bir listesini çıkarır.

Son olarak, karakterler konuşurken diyalog birden kesilip konuşmacı muhatabına değil de genelde tüm insanlara yönelik uzun bir tirada başlayabilir.

İşte bütün bu özelliklere Chaucer'ın eserlerinde de rastlamak mümkündür.

Chaucer'ın Eserleri

Chaucer'ın eserlerini (a) Fransız, (b) İtalyan etkisinde yazdıkları ve son olarak da (c) İngilizlere has özellikler gösterenler şeklinde üç grupta incelemek gelenek haline gelmiştir.

Dönemin İngiltere'sinde Fransızca'nın ne kadar önemli bir yer tuttuğunu belirttik. Böyle bir ortamda Chaucer'ın da sanat yaşamına Fransızca'dan tercümeler yaparak başlaması çok normaldi. Bu gruptaki eserler arasında rüya-şiir geleneğinde yazılmış *Roman de la Rose* (Gülün Romansı) şaire ilk övgüleri kazandırmıştır. 1369'da John of Gaunt'un birinci karısı Düşes Blanche'ın ölümü üzerine yazdığı *Book of the Duchess* (Düşes'in Kitabı) şairin özgün eseridir. Fransız geleneğine sıkı sıkıya bağlı kalınarak yazılmış olan bu eserin çok gerçekçi bir üslupla anlatılan av sahnesinde ve son derece stilize bir rüya-şiirin yumuşak bir ağıta dönüştürülmesinde Chaucer'ın dehası göze çarpar. Chaucer'ın on yıl sonra yazmaya başladığı ama tamamlamadan bıraktığı *House of Fame* (Şöhret Evi) yine Fransız rüya-şiir geleneği içindedir. Bir farkla ki şair bu kitabı yazdığı sıralarda İtalya'ya gitmiş ve orada tanıştığı "gerçekçi" anlatımı kendine yakın bulmuştur. Özellikle kitabın ikinci bölümünde İtalyan yazarlarının etkisi hâkimdir. *Parliament of Fowls*

(Kuşlar Meclisi) Aziz Valentine gününde eşlerini seçmek için bir araya gelen kuşlarla ilgilidir. Bu şiir yapı olarak yine Fransız rüya-şiir çizgisindedir fakat rüyanın nakledilmesinde belirgin bir "gerçekçilik", hatta toplumsal eleştiri göze çarpar. Bu mecliste kuşlar, yırtıcı türler en üst dallarda olmak üzere eğilimlerine, yem ya da böcek yemelerine göre bir ağaca tünemişlerdir. Soylu sınıftan olanlar seçimlerini saray üsulu aşkın kurallarını gözeterek yaparlarken daha alt sınıfların üyeleri soylularla alay ederler. Bundan başka bu şiirde kullanılan a.b.a.b.b.c.c. kafiye düzeni İngiliz şiirine ilk defa Chaucer tarafından sokulmuştur. Chaucer'ın yarım bıraktığı, İtalyan etkisi gösteren bir diğer eseri *Legend of Good Women* (İyi Kadınlar Efsanesi) adını taşır. Bu eser şairin son rüya-şiiridir ve başarılı Giriş bölümü, takip eden dokuz hikâyenin çerçeveleme yöntemi kullanılarak anlatılmış olması bakımından *Canterbury Hikâyeleri*'ne hazırlık niteliğindedir. *Troilus and Criseyde* yazılış tarihi olarak *Legend of Good Women*'den önce geldiği halde rüya-şiir geleneğinin tamamen dışında yer alır. Boccacio'nun *Il Flostrato*'sundan tercüme bölümlerin de yer aldığı, konusu Chaucer zamanında saray çevresinde zaten bilinen Troilus'un aşkını, sevgilisi Criseyde'nin ihanetini ve çöpçatan Pandarus'u anlatan bu eser bir şaheserdir ve uzun zaman *Canterbury Hikâyeleri*'nden daha çok rağbet görmüştür. Bu ilgiyi Chaucer'a gelene kadar birer tip olmaktan öteye geçemeyen bu kahramanların şairin elinde kişilik kazanmalarında, onların kanalıyla insanın en derinde yatan zayıflıklarının, bocalamalarının ve güçlü yönlerinin en az yaşamın kendisi kadar karmaşık bir doku içinde verilmelerinde aramak gerekir.

O zamana değin Fransız ve İtalyan edebiyatının etkisinde yazdığı eserlerle İngiltere ve kıta Avrupası arasında bir köprü oluşturan Chaucer 1387 yılında yazmaya başladığı gerçekçiliği, mizah yönü ve güçlü karakter portreleriyle öne çıkan bir eseriyle kendini bulur: *Canterbury Hikâyeleri*. Bu eser hakkında ayrıntılı açıklamaları aşağıda yapacağız.

Chaucer'ın bu son dönem eserleri arasında yirmibir kısa şiir de vardır. Bunlardan "ABC" bir Meryem Ana'ya övgü şiiridir ve şairin erken döneminde yazılmıştır. "Complaint of Chaucer to his Purse" (Chaucer'ın Para Kesesine Şikâyeti)'nin bu şiirler arasında ayrı bir yeri vardır ve yazılış amacı olan IV. Henry'nin dikkatini çekmeyi başarmış, mali açıdan sıkıştığı bir dönemde şaire kral tarafından destek verilmesini sağlamıştır. Sayıları onu bulan aşk şiirleri yine ilk dönem ürünleri-

dir ve oldukça geleneksel tarzdadırlar. Şairin felsefi şiirleriyse Boethius etkilerini gösterirler.

Chaucer'ın nesir eserlerine gelince, şair Boethius'un *Consolation of Philosophy* (Felsefe'nin Tesellisi) adlı eserini Latinceden tercüme etmiştir. Bu kitapta yer alan "özgürlük, özgür irade ve Kader'in insanların işleri üzerindeki etkileri"yle ilgili düşünceleri Chaucer'ın *Canterbury Hikâyeleri*'nde özellikle Şövalye'nin ve Troilus'un hikâyele-rinde önemli bir yer tutar. Chaucer'ın diğer bir nesir eseri bir Arap bilginin eserinin Latince tercümesinden İngilizceye aktardığı astrolojiyle ilgili *Treatise on the Astrolobe*'dur (Usturlap Üzerine İnceleme). Bu eser usturlabın kullanılması hakkında küçük bir çocuğa yapılan açıklamalardan oluşur.

Canterbury Hikâyeleri

Chaucer'ın bu eserle kendi tarzını yakaladığını belirttik. Ama elbette ki şair bu eseri birdenbire, bütün etkilenmelerden uzak, yepyeni bir yapıt olarak ortaya çıkarmış değildir. Aslına bakılırsa şairin anılan eserde kullandığı "çerçeveleme" yönteminin uzun bir geçmişi vardır. "Çerçeve"den kasıt, her ne kadar kendisi tek başına ilginç olsa da esas olarak bir dizi hikâyeyi birbirine bağlayıp bütünlük oluşturma amacını güden anlatımlardır. Burçin Erol bu tür anlatımların Klasik çağa, Mısır yazmalarına ve Hindistan'a kadar uzandığını belirterek 3-4'üncü yüzyıllara ait ve kralın isteği üzerine bir filozofun anlattığı hikâyelerle kralın bu hikâyeler hakkındaki yorumlarından oluşan *Pançatantra*'yı örnek gösteriyor. Yine *Yedi Bilge* adlı Hint eserinde ve bilindiği gibi *Binbir Gece Masalları*'nda bir idam cezasının infazını ertelemek için anlatılan hikâyeler yer alır.

Bu iki eserdeki çerçeve hikâyelerde gerilim öğesi vardır. Fakat bu yöntemin benzer bir etki gütmeden yalnızca didaktik amaçla kullanıldığı da olmuştur. Örneğin, İngilizlerin okuma imkânı buldukları *The Fables of Bidpai* ve *Disciplina Clericalis* adlı eserler bir öğretmenin öğrencisine anlattığı bir dizi hikâyeden oluşur. Ayrıca Chaucer'ın çağdaşı İngiliz John Gower *Confessio Amantis*'te bu tip bir anlatıma yer verir. *Legend of Good Women*'de Chaucer da hemen hemen aynı yola başvurur. Bu eserde Aşk Tanrısı, şairi Criseyde'nin ihanetini yazarak kadınla-

rı aşağılamakla suçlar ve bu sefer de aşk uğruna ölen ünlü kadınların şehadetlerini anlatan bir şiir yazmasını ister. Fakat hikâyeler arasında bağlantı yoktur.

Bir de, bir dizi hikâyenin bir grubun değişik üyeleri tarafından eğlence amacıyla sunulduğu anlatımlar vardır. Ovidius'un Boccaccio ve Chaucer'a ilham vermiş olması muhtemel eseri *Metamorphoses (Değişimler)* bu türe girer. Bu kitapta Kral Milas'ın festivale gitmektense evde oturup yün eğirmeyi ve bu arada hikâyeler anışmayı seçen üç kızı bu davranışlarıyla şarap ve bağ tanrısı Bacus'u kızdırırlar. Kızgın tanrı da bu kızları yarasalara dönüştürür. Hikâyeler arasında *Canterbury Hikâyeleri*'nde olduğu gibi bazı tartışmalar yer alır. Boccaccio'nun da Ovidius'tan etkilenmiş olabileceğini belirttik, çünkü o da *Ameto, Filocolo* ve *Decameron* adlı eserlerinde benzer çerçeveleme yöntemine başvurur. *Ameto*'da Venüs festivalinde karşılaşan yedi peri birbirlerine yaşadıkları aşk maceralarını anlatırlar. *Filocolo*'da yine eğlenmek üzere toplanan bir grup gencin anlattıkları aşk hikâyeleri vardır. Aynı şekilde *Decameron* veba salgınından kaçıp bir sığınakta toplanan yüz kişinin anlattığı yüz hikâyeden oluşur. Bu hikâyelerle *Canterbury Hikâyeleri*'nin şu yönlerden ortak olduğu gözlenir: Hepsi bir grubun üyeleri tarafından ard arda anlatılırlar, aralarında anlatıma ya da karşılıklı konuşmalara dayalı bağlantılar vardır, grup üyeleri özel birtakım dış sebeplerle bir araya gelmişlerdir ve içlerinden birisi anlatıcılara başkanlık eder. Bir diğer benzerlik ise Boccaccio'nun da Chaucer gibi hikâyeleri anlatıcıların ağzından çıktığı şekilde anlatacağını, okuyucunun dilediği hikâyeleri okumakta serbest olduğunu ve hikâyelerinin tamamının eğlence amaçlı olduğunu, bu yüzden fazla ciddiye alınmamasını belirtmesidir.

Giovanni Sercambi'nin *Novelle* adlı eseri *Decameron*'un bir taklididir, fakat *Canterbury Hikâyeleri*'ne daha yakındır. Çünkü bu eserde de değişik meslek ve sınıflardan kalabalık bir grup vebadan kaçma amacıyla toplanır. Yine içlerinden birisi başkan olur ve yaya olarak gidilecek yol boyunca şarkılar söyleyip hikâyeler anlatmayı önerir. Ama bu kitaptaki çerçeve hikâye son derece sıkıcı günlük olaylardan meydana gelir ve ne Chaucer'ın karakter portrelerine ne de onun mizah anlayışına yaklaşan olaylar veya sözlere rastlanır. Zaten Chaucer'ın bu eserle tanışmış ve ondan etkilenmiş olması pek uzak bir ihtimal olarak değerlendirilmektedir. Ne de olsa Chaucer 1385-86 yıllarında bir süre

hac merkezi olan Canterbury yolu üzerindeki Kent'te yaşamış, orada pek çok hacı adayının hikâyeler anışarak ilerleyişine tanık olmuştur. Bu nedenle hikâyelerini hac yolculuğu çerçevesi içine oturtma düşüncesi için herhangi bir kimseden esinlenmeye ihtiyacı yoktur.

Erken dönemlerde hac yolculuğu ciddi ve zahmetli bir işti ve zaman zaman oldukça tehlikeliydi. Haçlı seferlerinin de esasen bir hac yolculuğu olduğunu düşünmek konunun ciddiyeti hakkında bir fikir verebilir. Fakat *Canterbury Hikâyeleri*'nden yüz yıl kadar önce hac yolculukları yerine getirilmesi zorunlu bir görev olmaktan çıkmış, zevk için yapılan yolculuklara dönüşmüştür. Coulton kaynakçada belirtilen kitabında tek bir ilahi bile söylemeden, "Rabbin Duası"nı bile ağızlara almadan, arkalarında köpekleriyle, gayda çalarak, gülüşe çağrışa hacca giden kafilelerden şikâyet eden alıntılar yapıyor. (s. 121) Chaucer da *Canterbury Hikâyeleri*'ni böyle bir hac yolculuğu çerçevesinde planlamıştır. Böylelikle toplumun en yüksek ve en alt sınıfları dışında (birinciler böyle bir yolculuğa tenezzül etmezlerdi, ikinciler ise gerekli paraya sahip değildiler) toplumun hemen hemen bütün sınıflarından, değişik yapı ve kültürde insanı bir araya toplama imkânı bulmuştur. Kitabın başında yer alan "Genel Giriş" bölümü bu yüzden toplumsal belge niteliğinde bir insanlık komedyasıdır. Hacı adaylarının sayısı toplam otuz birdir. Onlara sonradan bir kilise meclisi azası ve onun yardımcısı katılır, fakat Aza biraz sonra gruptan ayrılmak zorunda kalır. Hancı'nın hikâye yarışmasında hakem olduğu düşünülürse, kararlaştırıldığı üzere Canterbury'e giderken ve dönüş sırasında herkes ikişer hikâye anlatırsa hikâye sayısı toplam 120 olmalıdır. Fakat Chaucer'ın son şeklini veremeden öldüğü bu kitapta toplam 24 hikâye yer alır. Bunlardan Aşçı'nın ve Silahtar'ın hikâyeleri ile Chaucer'ın anlattığı Sör Topaz'ın hikâyesi yarımdır. Hikâyeler arasındaki bağlantıyı hacı adaylarının birbirlerine sataşmaları ve hikâyeler hakkında yapılan yorumlar sağlar.

Ayrıca, bazı adaylar birbirlerinin mesleklerini hedef alan hikâyeler anlatırlar (örneğin Frer'in hikâyesinin kahramanı bir mübaşirdir ve Mübaşir de kahramanı bir frer olan bir hikâye anlatır. Aynı şekilde Değirmenci'nin hikâyesinde bir marangozla alay edilir ve marangozluktan yetişme Kâhya da bundan alınıp bir değirmenciden bahseden hikâyesini anlatır). Ayrıca Üniversiteli, Bathlı Kadın, Tüccar ve Toprak Ağası'nın hikâyeleri evlilik ve karı-koca ilişkileri etrafında döner. Böylelikle hikâyeler arasında bir bağ kurulur ve bir bütünlük oluşturulma-

ya çalışılır. Aslında hikâyelerin kesin sırası belli değildir; değişik kaynaklarda değişik sıralamalar yapılmaktadır, bizim burada izlediğimiz sıra Ellesmere sıralamasıdır.

Hikâyelerle ilgili bir diğer bütünleyici özellik eserin yarım kalmasından kaynaklanan tutarsızlıklar dışında anlatılan hikâyelerin anlatıcıların karakterlerine oldukça uygun olmalarıdır. Öyle ki okuyucuda hikâyelerin, geleneğin tersine, çerçeve hikâyedeki karakterleri daha iyi tanımlamak amacıyla anlatıldığı duygusu uyanır. Chaucer'ın, döneminin hemen bütün edebi türlerini kullandığını söylemiştik. *Canterbury Hikâyeleri* de Ortaçağa has *romans* (feodal düzene uygun, kahramanları asiller sınıfından olan, şövalye aşklarını konu alan hikâyeler), *fabliau* (genellikle dolambaçlı kandırmalara dayalı, kahramanlarını orta ve alt tabakadan alan manzum güldürü hikâyeleri), efsaneler, hayvan hikâyeleri, *mock-heroic* denilen ve şövalye hikâyeleriyle alay eden değişik türlerin özelliklerini gösterirler. Meraklı bir okumaya engel olmamak amacıyla hikâyelere fazla ayrıntıya girmeden ve kitabımızdaki sıraya göre kabaca göz atalım.

"Şövalye'nin Hikâyesi" aynı kadına âşık iki prensi konu alır. Adından da anlaşılacağı gibi romans tarzındadır. Chaucer hikâyeyi klasik Yunan dönemine yerleştirir, fakat bu hikâyede 14. yüzyıl İngiltere'siyle ilgili pek çok özelliği gözlemlemek mümkündür.

Değirmenci, Kâhya ve Aşçı'nın hikâyeleri kendilerinden önce gelen "Şövalye'nin Hikâyesi"yle taban tabana zıttır. Önceden de belirttiğimiz gibi bu bilinçli bir sıralamadır. Değirmenci karısı tarafından aldatılan yaşlı bir marangozla alay eder ve Kâhya'nın hikâyesi kendisini kül yutmaz sanan bir değirmencinin iki öğrenci tarafından kötü duruma düşürülmesini anlatır. Aşçı'nın hikâyesi yarım kalmıştır, fakat son mısradan onun da pek nezih bir hikâye olmadığı anlaşılmaktadır. Bu hikâyeler *fabliau* türüne girer. Oldukça kaba olayları konu almalarına rağmen hikâyelerin sonunda bir tür ahlak dersi yer alır. Asıl kaynakları tesbit edilememekle beraber dönemin Avrupa'sında Değirmenci ve Kâhya'nın hikâyesine benzer birçok hikâyeye rastlanır.

"Avukat'ın Hikâyesi" Hıristiyan azizlerine benzetilen Constance'ın ıstıraplarını konu alır. Çoğu zaman gerçekçi karakterler yaratan Chaucer'ın karakteri daha çok geleneksel Ortaçağ tarzında, nerdeyse Metanet'in alegorik bir sembolüdür.

"Gemici'nin Hikâyesi" halk içinde yaygın olarak bilinen bir

"*fabliau*"dur. Bir tüccarın bir frer tarafından iki kez aldatılmasını konu alan bu hikâye için bilinen en iyi kaynak *Decameron*'dur.

"Baş Rahibe'nin Hikâyesi" ondan önce gelen Gemici'nin kaba hikâyesiyle tam bir zıtlık içindedir. Hıristiyan çocukların Yahudiler tarafından öldürülüşünü konu alan bu tür hikâyeler Hıristiyanlığın ilk dönemlerinden beri biliniyordu. Bir baş rahibenin dinî hoşgörüyle bağdaşmayan bu tür bir Yahudi düşmanlığını dile getirmesi kuşkusuz şaşırtıcıdır ama Hussey bunun daha erken devirlere dayandığını, 1200'lerde İngiltere'den kovulan Yahudilerle Baş Rahibe'nin herhangi bir doğrudan temasının olamayacağını ve hikâyedeki düşmanlığın gelenekten kaynaklandığını belirtmektedir. Konunun duygusallığı, anlatım özellikleri, hikâyenin dinleyenler üzerindeki etkisi Chaucer'ın Baş Rahibeye duyduğu saygıyı göstermektedir. Bu hikâyenin çocukça efsanelere yöneltilmiş bir hiciv olduğu tezi bu nedenle önemsenmemelidir.

"Sör Topaz Hikâyesi" Chaucer tarafından anlatılır. Hancı'nın kendisinden bir hikâye istemesi üzerine bütün bu muhteşem Canterbury hikâyelerinin yaratıcısı Chaucer son derece alçakgönüllü bir ifadeyle şiirden anlamadığını ama ezberindeki bir şiiri okuyacağını belirtir. Tabii bu "Genel Giriş" bölümünde çizdiği kendi portresiyle uyum içindedir. "Sör Topaz Hikâyesi" kuşların ve ağaçların, yiyeceklerin ve giysilerin bitmek bilmez bir listesini yapan, insanların dış görünüşlerini uzun uzun tasvir eden, kahramanların savaş ve barış zamanlarındaki basmakalıp maceralarını anlatan, yine duygusallıkla yüklü, klişeleşmiş ahlak dersleri veren niteliksiz romanslara yöneltilmiş bir hiciv olarak değerlendirilmiştir. Ama son dönemlerde hikâyenin bir de sosyal hiciv yanı olduğu, Fransız ve İngiliz saraylarında sık sık alay konusu olan Flaman şövalyeleriyle alay etme amacını güttüğü kanısı yaygınlık kazanmıştır.

Ne var ki Hancı bu alaycı söyleyişin farkına varamaz ve Chaucer'a şiirinin üç kuruş bile etmeyeceğini söyler. Bunun üzerine Chaucer bir eleştirmenin deyişiyle oldukça sıkıcı bir hikâye olan "Melibee'nin Hikâyesi"ni "nesir diliyle, yani düzsözle" anlatarak intikamını alır. Bu hikâyede kızı ve karısı düşmanları tarafından yaralanan Efendi Melieus'a karısı Prudence'ın sabrı ve barışçı olmayı öğütleyen sözleri yer alır. Hikâye *Livre de Melibe et de Dame Prudence* olarak Fransızca'ya çevrilen *Liber Consolationis et Consilii of Albertanus of Brescia* adlı eserin sadık bir tercümesidir.

"Keşiş'in Hikâyesi" Boccaccio, Boethius, Dante ve *İncil*'den yararlanılarak anlatılan bir dizi hikâyeden oluşur. Bu hikâyelerin konusu büyük tarihi kişilerin saltanatlarının doruğundayken birdenbire düşüşleridir. Tahmin edileceği gibi, kısa, ansiklopedik bilgilerden meydana gelen hikâyelerin edebi değerinin yüksek olduğunu söylemek güçtür.

"Rahibe'nin Yanındaki Papaz'ın Hikâyesi" Keşiş'inkinin tersine Chaucer'ı yine sanatının doruğunda gösterir. Gerçekçi tasvirleri, nükteli konuşmaları, felsefik yorumlarıyla dikkat çeken hikâyede rüyasında başına geleceklerden haberdar edilen Horoz'un ibret verici macerası insanlık tarihi ve Kader arka planı üzerine yerleştirilmiştir.

"Hekim'in Hikâyesi"nde kahramanları Appius ve Virginia olan bir Roma hikâyesi Livius'a dayanarak anlatılır ama gerçek kaynak *Roman de la Rose* olabilir. Hikâyede namusunu lekelemektense ölmeyi yeğleyen bir kızın trajik ama onurlu yazgısı konu edilir. Chaucer'ın diğer hikâ-yelerine oranla daha sade bir yapısı ve üslubu vardır. Zaten şairin bunu *Legend of Good Women* için yazdığı sanılmaktadır.

"Afnameci'nin Hikâyesi" vaaz türündedir. Afnameci hikâyesine yaptığı girişte vaaz vermeye gittiği yerlerde oynadığı oyunları, cemaatten nasıl para sızdırdığını itiraf eder. Budha'nm yeniden doğuş hikâyelerine kadar dayanan ve ölüme meydan okuyan üç serseriden söz eden hikâye teknik ve anlatım yönünden çoğu zaman en iyi kısa hikâye olarak nitelendirilmiştir.

"Bathlı Kadının Hikâyesi" ve Kadın'ın yaptığı son derece zevkli giriş bölümüyle hacı adayları arasında evlilik tartışması başlar. Giriş bölümünde Bathlı Kadın'ın iki tezi vardır: karılığın bakirelikten aşağı bir durum olmadığı ve evlilikte kadının sözünün geçmesinin gerekliliği. Bu giriş bölümünde Chaucer'ın çizdiği kadın karakteri sonraki edebiyat için bir tip haline gelmiştir, fakat Bathlı Kadın ustalıkla verilmiş bireysel özellikleriyle şairin en karmaşık ve en gerçekçi karakterlerinden biridir. Ayrıca bölüm Chaucer döneminde algılandığı şekliyle "kadın sorunu"nun kapsamlı bir tartışmasıdır. Kadın'ın hikâyesi "giriş"iyle aynı çizgidedir ve burada tartışılan kadın erkek arasındaki egemenlik sorunudur. Chaucer döneminde hikâyenin birçok benzerine rastlamak mümkündü, fakat romantik macera ve peri efsanelerini keskin bir mizahla harmanlayan "Bathlı Kadın'ın Hikâyesi" benzerlerinin hepsinden daha başarılıdır.

Frer ve Mübaşir'in Hikâyeleri *fabliau* türündedir. Frer bozuk ahlaklı bir mübaşirin nasıl cehennemi boyladığını, Mübaşir de bir frerin

nasıl zor duruma düşürüldüğünü anlatır. Bu hikâyeler dönemin benzer hikâyelerinden, yine Chaucer'a ait özellikler olan başarılı karakter portreleri, zengin tasvirleri, zekice ve nükteli diyaloglarıyla ayrılırlar. Bu hikâyelerde okuyucu din ve hukuk kurumlarındaki bozulmadan duyulan rahatsızlıkları gözlemleme olanağı bulur.

"Üniversiteli'nin Hikâyesi" Bathlı Kadın'ınkinin tersi bir sav ortaya atar ve kocasına inanılmaz derecede itaatkâr olan ve onun bütün işkencelerine sesini çıkarmadan katlanan Griselda'nın sabrına işaret ederek evlilikte mutluluğun ancak bu şekilde mümkün olacağını söyler. Fakat bu hikâyenin tezidir ve Üniversiteli hikâyenin sonunda kendisini uysallığın bu kadarının da fazla olduğunu bildirmek zorunda hisseder. Zaten Griselda Avukat'ın hikâyesindeki Constance gibi neredeyse alegorik bir tiptir. Griselda tipinin ilk olarak Boccaccio tarafından yaratıldığı, Petrarca'nın bu hikâyeyi Latince olarak yeniden yazdığı ve Chaucer'ın Üniversitelinin de belirttiği gibi bundan faydalandığı bilinmektedir.

"Tüccar'ın Hikâyesi" yaşlı bir koca ve genç karısının kaçınılmaz hikâyesidir ve yine *fabliau* türündedir. Döneminde "armut ağacı hikâyesi" diye de bilinen bu hikâyede Chaucer yine kendine has katkılarıyla nefis bir "yaşlı koca" tipi yaratmıştır. Kendisi de mutsuz bir evlilik yapmış olan Tüccar bu hikâyeyle kadınların ne kadar "şirret" ve kurnaz olabileceklerini anlatarak evlilik tartışmasına kendi yorumunu katar.

"Silahtar'ın Hikâyesi" romans türündedir. Bu hikâye için belli bir kaynak tesbit edilememiştir. Fakat Chaucer'ın her şeyi kitaplardan almadığı, sıkı ilişkiler içinde olduğu gemicilerden, tüccarlar ve gezginlerden Doğu'nun gizemleri hakkında pek çok şey öğrenmiş olabileceği düşünülmektedir. Son olarak, Chaucer'ın bu hikâyeyi tamamlamadan bıraktığını da belirtmek gerekir.

"Toprak Ağası'nın Hikâyesi" Britonların Kelt dilinde yazmış oldukları kısa romans veya macera hikâyeleri diyebileceğimiz "*Breton lay*" türündedir. Romantik konu, büyü ve doğa üstü güçlerin kullanılması, şövalyelik ruhu gibi türe has özellikler burada görülebilir. Chaucer'ın bu hikâye için Boccacio'nun *Filocolo*'daki hikâyesinden faydalandığı tahmin edilmektedir. Ağa, "Silahtar'ın Hikâyesi"yle kesilen evlilik tartışmasına yeniden döner ve karı koca arasında mutluluğun ancak eşlerin karşılıklı saygılarıyla mümkün olabileceğini vurgulayarak bu tartışmayı ılımlı bir sona bağlar.

"İkinci Rahibe'nin Hikâyesi" Azize Cecilia'nın onurlu direnişini anlatan bir efsanedir. Konusu nedeniyle bu hikâyede Chaucer'ın öteki hikâyelerindeki canlılığı görmek mümkün değildir. Fakat Ortaçağ'da önemli yeri olan Aziz efsanelerine bir örnek oluşturması bakımından ilginçtir.

"Kilise Meclisi Aza Yardımcısı'nın Hikâyesi" Chaucer'ın özgün eseridir. Şairin bu hikâyeyi bir Meclis azasından intikam almak için yazdığı düşünülmektedir. Bir simyacının şarlatanlıklarından söz eden bu hikâye Ortaçağ İngiltere'sinde simyanın yeri hakkında fikir vermesi ve Chaucer'ın bu konuyla da ilgilendiğini göstermesi açısından ilginçtir.

"Vekilharç'ın Hikâyesi" Chaucer döneminde pek yaygın olan "sır veren kuş" hikâyeleri türündedir ve *Yedi Bilge*'deki hikâyeler arasında da yer alır. Ama Chaucer daha çok Ovidius'un *Metamorphoses*'inden yararlanmıştır. Hikâyede Phoebus'un, evinde beslediği kargadan karısının kendisini aldattığını öğrenmesi üzerine yaptıkları konu edilir.

"Vaiz'in Hikâyesi" kitabın son hikâyesidir ve Vaiz zevkli bir hikâye sözü vermesine rağmen kendisine ve bu kutsal yolculuğa denk ağırlıkta bir konuşma yapar. Aslında son derece şematik bir vaaz olan bu nesir hikâyede konu Hıristiyanlık anlayışına göre "tövbe" ve çeşitli günahlardır.

Son bölümde Chaucer'ın din dışı olarak nitelendirdiği hikâyeleri için tövbekâr olduğu ve dini hikâyelerini yazma fırsatını verdiği için Tanrı'ya şükran duygularını dile getirdiği Reddiye'si yer alır.

Dil ve Anlatım Özellikleri

Chaucer "Genel Giriş" bölümünde Canterbury'ye Aziz Thomas a Becket'ın mezarını ziyarete giden hacı adaylarını tek tek tanıtır. Bunu yaparken Ortaçağda mevcut "*estaat*" hikâyeleri diye bilinen belli meslek gruplarının basmakalıp tanımlamalarından yararlanmış olabilir; fakat o bu hazır tiplere, bir iddiaya göre, gerçek hayatta tanıdığı kimselerin özelliklerini katar ve kahramanlarına belirgin bir gerçeklik ve canlılık kazandırır. Bu amaçla en ince ayrıntılara girer, öyle ki Aşçı'nın dizindeki çıbandan ya da Değirmenci'nin beni üzerindeki bir tutam kıldan dahi söz eder. Bunun yanısıra insanların fiziksel yanlarıyla ve karakterleriyle ilgili özellikleri en beklenmedik zamanlarda yanyana

sıralar. Örneğin Aşçı'nın çıbanından sözettikten hemen sonra "Ama sütlü peltesiydi en çok gönülleri çelen" der. Böylelikle okuyucunun dikkatini sürekli olarak canlı tutar. Aynı yöntem birbirine zıt karakterleri yan yana getirmesinde de gözlenebilir. Örneğin Üniversiteli Tüccar'la, Bathlı Kadın Çiftçi'yle beraberdir.

"Genel Giriş" bölümünün daha başında Chaucer bazı karakterleri hicveder. Örneğin Baş Rahibe hiç de makamının ve mesleğinin gerektirdiği özellikleri taşımaz. Chaucer onu bu yüzden eleştirirken diğer yandan da onun çekiciliğine hayran kalmış gibidir. *The Norton Anthology of English Literature*'da şairin yergi ve hayranlık arasındaki dengeyi çok iyi kurduğu, dehasının idealleri yitirmeden hayatı pratik bir bakış açısıyla değerlendirilmesinde yattığı belirtilir.

"Genel Giriş" bölümünde söz ettiğimiz belli başlı özellikler hacı adaylarının anlattıkları hikâyeler için de geçerlidir. Örneğin, "Mübaşir'in Hikâyesi"nde Frer'in oturmadan önce sandalyedeki kediyi kovalaması, "Tüccar'ın Hikâyesi"nde ihtiyar Ocak'ın pörsük gerdanının şarkı söylerken titremesi gibi ayrıntılarda Chaucer'a has bir gerçekçiliğe rastlanır. Yine "Rahibe'nin Yanındaki Papaz'ın Hikâyesi"nde Chanticleer son derece canlı bir şekilde tasvir edilir. Bu defa da kahramanların fiziksel özellikleri karakter özellikleriyle birlikte verilir. Ayrıca hikâyelerin birbirlerine bağlanmasında okuyucunun dikkatini canlı tutma ilkesine uygun olarak aynı havada hikâyelerin ard arda gelmemesine özen gösterilir. Ve tabii "Genel Giriş" bölümünde sergilenen dil ustalığı hikâyelerde de devam eder.

Chaucer zamanında şimdiki gibi tek bir standart İngilizce yoktu ve Chaucer'ın kullandığı dil de sadece bir diyalekt olmaktan öteye geçmiyordu. Örneğin Langland güney Midland, Gawain hikâyesinin şairi kuzey-batı Midland diyalektini kullanıyordu. Chaucer'ın modern okuyucuya daha anlaşılır gelmesi kullandığı diyalektin daha üstün olmasından değil, bugünlere kalan Londra diyalekti olmasından kaynaklanır. "Kâhya'nın Hikâyesi"ndeki kuzeyli öğrencilerin konuşmalarında olduğu gibi bu diyalekt farkını Chaucer kendi amaçları doğrultusunda kullanmayı bilir. Bu bölgesel farklılıklardan söz etmişken, zaman zaman Chaucer'ın Fransız ve İtalyan söyleyiş ve formlarını örnek aldığı, eski İngilizcede önemli yer tutan aliterasyonlu söyleyişe hiç başvurmadığı söylense de "Şövalye'nin Hikâyesi"nde savaş hazırlıklarını anlatırken kuzeyin aliterasyonlu şiirini taklit ettiği görülür.

Ayrıca, hacı adayları kendilerine uygun konulu hikâyelerini yine kendi sosyal sınıflarına, tutkularına ve özentilerine uygun olarak bazen yüksek bir dil, bazen de sokak dili aracılığıyla anlatırlar.

Bugün kullanılan İngilizce tabii olarak Chaucer'ın dilinden oldukça farklıdır. Burada ayrıntısına girmeyi gerekli bulmadığımız bazı gramer kuralları değişmiş ve birçok sözcük kullanım dışı kalmıştır. Ayrıca hem mahkûm hem de hapishane anlamına gelen "*prisaun*" sözcüğü gibi modern görünüşlü bazı sözcükler okuyucuyu yanıltabilmektedir. Bunlara rağmen Chaucer'ın dili son derece doğal, akıcı, günlük hayatın içinden alınmış, açık ve sadeymiş duygusunu verir. Bunun bir sebebi şairin kullandığı, çağdaşları için son derece entelektüel bazı Latince ve Fransızca sözcüklerin günümüz İngilizcesinin bir parçası haline gelmiş olmasıdır ve aslında Chaucer şiirlerinde döneminin bütün gözde anlatım sanatlarına başvurur. Ne de olsa şiirde orijinal ve bireysel olmak romantik şairlerle bir erdem haline gelmiştir ve Ortaçağda kabul gören şiirler bilinen bir konuyu da anlatsa belli bir disiplin altında yazılanlardır. Güzel söz söyleme sanatına ilişkin kitaplar o zamanlar da vardır ve Chaucer'ın da bu kitaplarda öğütlenen anlatım yöntemlerinden faydalandığı görülür. Örneğin bir tilki tarafından kaçırılan Chanticleer'in ardından koparılan gürültü Roma'da yanan senatörlerin ardından karılarının tuttukları yasla eşdeğerde görülür. Olayın gerçekleştiği Cuma günü de, ünlü bir şairin eserinde kralın öldüğü gün olması nedeniyle lanetlenmesi gibi lanetlenir. Bu örneklerde Chaucer parodi tekniğini kullanmaktadır. Bundan başka "Şövalye'nin Hikâyesi"nde Arkita'nın insanların körlüğünü bir sarhoşun durumuyla karşılaştırmasında olduğu gibi yalın bir teşbihi aşan uzunlukta benzetmelere rastlanır. "Hekim'in Hikâyesi"nde konuşan tabiat gibi cansız nesneleri konuşturmak; konuyla ilgisiz gibi duran başka konulardan ama sonunda yine konuyla bir bağlantı kurarak söz etmek; bir konuya açıklık getirmek için hikâye içinde başka hikâyeler anlatmak; Arcita'nın cenaze törenini anlatan dizelerde olduğu gibi, bir konudan söz etmeyeceğini bildirip o konu hakkında uzun uzun konuşmak yine o dönemin retorik kitaplarında anılan teknikler arasındadır.

Chaucer'ın okuyucusu aynı zamanda dinleyicidir de; çünkü onun hikâyeleri daha çok bir dinleyici grubuna sesli okunmak için yazılmıştır. Bu nedenle sözlü geleneğin de pek çok özelliğini taşırlar. Örneğin hatırlatmalara, konuyu özetlemelere, yinelemelere sıkça rastlanır. Ba-

zen aynı kökten gelen sözcükler değişik formlarda kullanılır. Aşağıdaki bölüm hem buna bir örnek olması hem de okuyucuya Chaucer'ın dili hakkında bir fikir vermesi için alıntılanmıştır:

And he that wole han pris of his gentrye,
For he was boren of a gentil hous,
And hadde his eldres noble and vertuous,
And nel hymselven do no gentil dedis,
Ne folwen his gentil auncestre that deed is,
He nys not gentil, be he duc or erl;
For vileyns synful dedes make a cherl.
For gentillesse nys but renomee
Of thyne auncestres (...)

(Bathlı Kadın'ın Hikâyesi)

Bazen de bazı kalıp veya ifade aynı yerlerde örneğin dize başlarında kullanılır:

"(...)
Phebus" quod he, "for al thy worthynesse,
For al thy beautee and thy gentilesse,
For al thy song and al thy mynstralcye,
For al thy waityng, blered is thyn ye

(Vekilharç'ın Hikâyesi)

Bu ifadelerden başka Chaucer'ın atasözlerini ve günlük hayattan bazı klişe ifadeleri sıkça kullandığını da belirtmek gerekir.

Bu sanatlı, disiplinli söyleyiş kaygısına Chaucer'ın hikâyelerinin formunu belirlerken gösterdiği titizlikte de rastlarız. Çünkü şair güldürü nitelikli şiirlerini daha çok *iambic pentameter* denilen, bir vurgulu bir vurgusuz on heceden oluşan ikili dizeler şeklinde yazmış, birbiri ardına gelen kafiyeler yoluyla istediği komik etkiyi yaratabilmiştir. Buna karşılık daha ciddi hikâyelerinde yukarıda da bahsettiğimiz yedili ve "Keşiş'in Hikâyesi"nde olduğu gibi de a.b.a.b.b.c.b.c. kafiyeli sekizli dizeleri tercih etmiş, bu formların hikâyelerin havasına daha uygun olacağını düşünmüştür.

Chaucer'ın nesir hikâyelerde şiirlerindeki başarısına ulaşamadığı

gözlenir. Buna rağmen Ortaçağda bu tür yazıların oldukça ilgi gördüğünü, Chaucer'ın gerek konusu gerek anlatımı yönünden nesir hikâyeleriyle de beğeni kazandığını belirtmek gerekir. Hatta bu hikâyeler içerdikleri atasözleriyle, *Kitab-ı Mukaddes*'ten yapılan bol miktarda alıntılarıyla ve "Vaiz'in Hikâyesi"ndeki, güldürüye varan, abartılı tasvirleriyle modern okurlar için bile ilginç olabilecek özelliktedir.

Buraya kadar anlatılanlardan bir hisse çıkarmak gerekirse, Chaucer Ortaçağ geleneği içinde yetişmiş ama bu gelenekteki birikimin olağanüstü bir senteziyle kendi üslubunu bularak özgün olmayı başarmıştır.

Nazmi Ağıl

KAYNAKÇA:

Tanıtım yazısı aşağıdaki kaynaklardan özetlenerek hazırlanmıştır:

Abrams, M. H. (Gen. ed.) *The Norton Anthology of English Literature*, New York, 1979.

Burgess, Anthony. *English Literature*, Essex, 1985.

Coulton, C. G. *Chaucer and His England*, London, 1965.

Erol, Burçin. *Canterbury Hikâyeleri: Genel Prolog*. Ankara, 1993.

Hussey, Maurice; Spearing. A. C.; Winny, James. *An Introduction to Chaucer*, Cambridge, 1965.

Hussey, S. S.. *Chaucer: An Introduction*. London, 1985.

Robinson, F. N. (Ed.) *The Complete Works of Geoffrey Chaucer*. London, 1976.

Rowland, Beryl. (Ed.) *Companion to Chaucer Studies*. London, 1968.

Turhan, Vahit. *Chaucer: Dönemi, Hayatı, Eserleri ve Canterbury Masallarından Seçme Tercümeler*, İstanbul, 1949.

Wagenknecht, Edward. (Ed.) *Chaucer: Modern Essays in Criticism*, New York, 1956.

"Thorgh me men gon into that blysful place
Of hertes hele and dedly woundes cure;
Thorgh me men gon unto the welle of grace,
There grene and lusty May shal evere endure.
This is the wey to al good aventure.
Be glad, thow redere, and thy sorwe of-caste;
Al open am I - passe in, and sped thee faste!"

(Parliament of Fowls)

"Benden geçerek gidilir o mutluluk diyarına:
Ölümcül yaraya merhem, kalbe derman,
Benden geçerek gidilir o lutuf pınarına,
Orda yeşil, şen bir Mayıs vardır her zaman,
Bu yoldur iyi olan ne varsa ona varan.
Neşelen ey okuyucu, üzüntünü at,
Bak açığım, gir, ilerle son sürat!"

(Kuşlar Meclisi)

Grup A (Fragman I)

GENEL GİRİŞ

Canterbury Hikâyeleri Kitabı burada başlıyor.

Nisan tatlı yağmurlarıyla gelip
Kırınca Marttan kalan kurağı ve delip
Toprağı köklere işleyince, kudretiyle
Çiçekler açtıran bereketli şerbetiyle
Yıkayınca en ince damarları,
Zephirus da dolaşarak kırları, bayırları[1]
Soluyunca can katan ılık,
Tatlı nefesini körpecik
Filizlere, toy güneş yarı edince
Koç burcundaki devrini, bütün gece[2]
Uyumayıp börtü böcek
Şarkılar söyleyince (tabiat dürtükleyerek
Uyanık tutar onları) işte o dem,
Hacca gitmeye büyük bir özlem
Duyar insanlar. Eski hacılarsa
Değişik memleketler, uzak kıyılarda varsa
Azizler, kutsal bilinen yerler,
Oraları görmeye niyetlenirler.
İşte bu Azizlerden çok özel biri de
Bir din şehidiydi İngiltere'de Canterbury'de.[3]
Kim dara düşerse ona yardım ederdi,
Kıyı bucaktan herkes kalkıp ona giderdi.
Bahsettiğim mevsimde günlerden bir gün,

Soutwark'ta Tabard hanında konaklamışken ve bütün
Kalbimle hazırken Canterbury'ye
Varan o uzun yolu at sırtında gitmeye,
Akşam üstü yirmidokuz kişilik
Bir kafile geldi hana, değişik
İnsanlardı her biri ve tesadüfen
Birliktelerdi Canterbury'ye gitmek isteyen
Bu hacı adayları. Odalar, ahırlar yeteri
Kadar genişti, rahattı herkesin yeri.
Uzun sözün kısası, gün battığı zaman
Hepsiyle görüşüp dost olmuştum çoktan,
Sözleşmiştik "sabahleyin erkenden" diye,
İşte bu yolculuğu anlatır bu hikâye.
Ama vakit varken, başlamadan söze,
Tepetaklak dalmadan öykümüze,
Biraz yoldaşlarımdan sözedeyim.
Kim olduklarından, sınıflarından ve giyim
Kuşamlarından, davranışlarından söz edeyim biraz,
Şövalye'yle başlamak sanırım yanlış olmaz.
Bir ŞÖVALYE vardı, çok saygın biri
Maceraya atıldığı ilk günlerden beri
Gönül vermişti şövalyeliğe. Onurluydu,
Dürüsttü, nazikti, savaşlarda zorluydu.
Katılmıştı en uzak seferlere,
Hıristiyan topraklarına, kâfir ellere
Lordunun yanında atını sürmüştü,
Ve her defasında büyük iltifat görmüştü.
O da oradaydı İskenderiye düşerken
Tüm zafer şölenlerinde sofrada en
Seçkin yer onundu, özellikle Prusya'da.
Litvanya'da çarpışmıştı, derken Rusya'da.
Granada'da üstüne yoktu, Cezayir'de,
Ayaş'ta, Antalya'da, Belmary'de bir de.
Buralardaki düşmanlar gelir gelmez dize,
Yiğit ordularla birlik inmişti Akdeniz'e.
Ölümcül mızrak oyunlarında onbeş kez yarışmıştı,
Tlemsen'de din için üç kez vuruşmuştu
Er meydanında teke tek ve sağ kalmıştı.
Balat Beyinin yanında da yer almıştı.[4]

Yenmek için Türkiye'de bir başka kâfiri.
Adı övgüyle anılır o günden beri.
Kafalı adamdı, dört dörtlük bir şövalyeydi ama
Bir genç kız kadar da nazikti daima.
Hayatında kimseye kaba davranmamıştı,
Kimsenin adını kötü sözle anmamıştı.
Doğru sözlü, centilmen, kısaca mükemmeldi,
Atlarına gelince son derece güzeldi.
İyi giyinirdi ama züppe değildi asla,
Ceketinin altında kalın kumaştan, zırhındaki pasla
Lekelenmiş bir yelek vardı: Döner dönmez seferden,
Ayağının tozuyla yola çıkmıştı hemen.
Genç bir SİLAHTAR vardı yanında, kendi oğluydu,[5]
Babasının yolundaydı ve onun sağ koluydu.
Yirmi yaşında var yok bir delikanlıydı,
Bukleleri kıvır kıvır, hareketleri canlıydı.
Boyu uzun sayılmazdı ama gücü müthişti,
Flanders'e, Artois'ya, Picardy'ye savaşlara gitmişti.
Hanımının gözüne girmek için
Haddi hesabı yoktu çektiklerinin.
Körpecik yaşını düşününce,
Hayran olmamak elde değildi bu gence.
Takmış takıştırmıştı, sanırdınız
Çiçeklerle kaplı bir çayırdı, kırmızı beyaz.
Şarkılar söylüyor, flüt çalıyordu gün boyu,
Tazeydi, şen şakraktı, sanki Mayıs ayı.
Kısaydı gömleği, yenleri uzun ve geniş,
Ben görmedim ömrümde öyle ata biniş.
Türküler yakıyor, şiirler yazıyordu,
Döğüşüyor, dans ediyor, yazıyor, çiziyordu.
Geceleri yanıyordu aşkla, ateşle,
Ondan daha çok uyuyordu bülbüller bile.
Çalışkandı, alçakgönüllüydü, kibardı,
Yemeklerde babasına servis yapardı.
OKÇU'ydu Şövalye'nin yanındaki tek hizmetkâr,[6]
"Fazlasına" demişti "ne gerek var?"
Okçu'nun kaputu ve yeşil başlığı vardı,
Kemerinin altından bir tutam ok parıldardı.
Öyle özenli teçhizat kuşanamazdı çokları:

Ne kayar, ne düşerdi tavus tüyü okları.
Koca bir yay vardı elinde, kısaydı saçları,
Esmerdi. Büyük bir ustalıkla işlerdi ağaçları.
Kolunu işlemeli bir bileklik koruyordu,
Kalkanı vardı, yanında kılıcı duruyordu.
Öte yanındaysa bedeninin,
Bir mızrak ucu kadar keskin
Sıkıca sokulmuş bir hançer;
Işıyordu göğsünün üstünde gümüş bir Aziz Christopher[7]
Madalyonu; boynunda yeşil saplı bir av borusu asılıydı
Ormanda dolaşmayı seviyor olmalıydı.
İçlerinden BAŞ RAHİBE'yi burada anmamak olmaz,
Katıksız sadelikti gülüşü, gülüşü binbir naz.
En büyük yeminini Aziz Loy üstüne ederdi,[8]
Herkes ona Madam Eglantine derdi.
Kutsal ilahiler notası notasına
Şekillenirdi genzinde, rastlanmazdı hatasına.
Fransızca'yı Bowe-Stratford aksanıyla[9]
Konuşurdu, zarif ve mükemmelen her yanıyla
– Çünkü Paris Fransızcasına yabancı kalmıştı.
Üstelik iyi bir yemek terbiyesi almıştı,
Tek bir kırıntının düşmesine izin vermezdi,
Parmakları yemeğin suyuna fazla girmezdi.
Her lokmayı özenle alıyordu tabaktan,
Götürüyordu ağzına üstüne damlatmadan.
Üst dudağını öyle temiz
Siliyordu ki kalmıyordu bardağında yağdan iz.
Müthiş hoşlanıyordu görgülü davranmaktan,
Etini almak için zarifçe uzanmaktan.
Öyle asık suratlıydı sanmayın sakın,
Neşeliydi, sıcaktı ve cana yakın.
Hep bir soylu gibi davranır,
Soylular gibi oturaklı ve ağır
Görünmeye gayret ederdi.
O kadar da dindardı, o kadar yardım severdi.
Kapana kısılmış ölü ya da yaralı bir fare
Ağlatırdı onu, boğardı derin kedere.
En zevk aldığı uğraştı köpecikler beslemek,[10]
Süt verirdi onlara, ızgara et, beyaz ekmek.

Ölse birisi ya da değnek yese birinden,
Yemez içmez, yataklara düşerdi kederinden;
Yufka yürekliydi, hep dinlerdi vicdanının sesini.
Özenle toplamıştı plili baş örtüsünü,
Yumuşak, kiraz rengi, minicik ağzı vardı,
Biçimliydi burnu, elâ gözleri cam gibi parıldardı,
Güzel alnı pürüzsüzdü, değildi kırış kırış,
Genişliği kanımca vardı bir karış;
Ne de olsa öyle ufak tefek
Bir kadın değildi. Pelerini pek
Şıktı. Kolunda mercan bir tesbih görülüyordu,
İri, yeşil taşlar tesbihi bölümlüyordu.
Asılmıştı bu tesbihin en ucuna
Pırıl pırıl parlayan bir altın iğne
Üstünde tepesi taçlı bir büyük "A"
Ve şu sözler vardı: *Amor vincit omnia.*[11]
Bir başka RAHİBE vardı hep
Yanında yardımcısı ve üç de rahip.
Av hastası yakışıklı bir adam vardı, bir KEŞİŞ'ti,
Görevi uzak manastırları teftişti,
Adam gibi bir adamdı, yetenekliydi, sanki bir Baş Rahipti,
Tavlasında bakımlı, soy atlara sahipti.
Rüzgâr ıslık çalarken ince ince,
Şakırdardı dizginler o atına binince,
Yankılanır çalardı hücresinin çanı gibi,
Önceden haberlerdi bu muhterem rahibi.
Eski moda ve çok katıydı ona göre
Aziz Beneit ve Aziz Maure[12]
Öğretisi, "Unutalım eskileri" diyordu bu yüzden,
"Yaşayalım hayatı o vazgeçmeden bizden."
Avcılık dindarlıkla bağdaşmaz diyen
O kitap yolunmuş bir tavuk bile etmezdi, katiyyen.
Yine aynı kitap şöyle derdi:
Başına buyruk rahip sudan çıkmış balığa benzerdi.
Yani manastırında oturmayıp
Kırlarda bayırlarda gezen rahip.
Sorulsundu bu Keşiş bu kitaba
Midye kadar değer verir miydi acaba?
Katıldım kendisine "Hakkın var" diye,

Hep okursa, maazallah, döner insan deliye.
Kapanmak manastıra, hafızlamak gündüz gece,
Neden onca ağır iş, neden onca işkence?
Bırakalım dünyadan kullar nasibin alsın,
Augustin'in öğütleri kendine kalsın.[13]
İyi bir biniciydi bu yüzden, çevikti tazıları,
Gökte uçan kuşlarla birdi hızları.
Ata binmek ve tavşan avı, başka işler açmazdı,
Bunlar için hiçbir masraftan kaçmazdı.
Cüppesinin, gördüm, kürkle kaplıydı yeni,
Gri kürkün en "ben kürküm" diyeni.
Kukuletası rüzgârda uçmasın diye, çene
Altına takıyordu işçiliği temiz, altın bir iğne;
Ucunda bir aşk fiyonguyla bu iğne çok güzeldi.
Cam gibi parlıyordu kafası, keldi;
Yüzü pırıl pırıldı: cildi epey yağlıydı,
Bu onun etli butlu olmasına bağlıydı.
Gözleri yuvalarında fıldır fıldır dönüyordu,
Kazan altında kor gibi yanıp yanıp sönüyordu.
Atı mükemmeldi, yumuşaktı çizmeleri,
Zaten böyle olurdu bunca önemli biri.
Kan damlardı yüzünden, yüzü bir çömlek yanak,
Bir hayalet değildi, eh ne de bir hortlak.
Kızarmış yağlı kuğu ne harika yemekti,
Altındaki atı böğürtlenlerle bir renkti.

İçlerinde bir FRER, bölgeci papaz vardı,
Geçimini civarda dilenerek sağlardı.
Hayat dolu, neşeli, gönlü şen
Bir adamdı, vallahi öylesini görmemiştim ben.
Dört tarikatın dördünde de görülmüş değildi,
O ne tatlı şakımaydı, ne tatlı dildi.
Kaç genç kızın evlilik işini tezgâhlamıştı,
Çeyizlerini kendi cebinden düzüp onları nikâhlamıştı.[14]
Tarikatında doğrusu üstüne yoktu,
Zengin eşraf içinde eşi dostu çoktu.
Sosyete kadınlarını tek tek tanırdı,
Ne çekinir kadınlar, ne ondan utanırdı.
Daha yüksek rütbeliydi sıradan bir vaizden,
Günah çıkarmaya yetkiliydi bu yüzden.

Sessiz sakin dinlerdi her itirafı,
Dağıtırdı gönüllere su serper gibi affı.
Kimseye senin işin olmaz demezdi,
Kaz gelecek yerden tavuğu esirgemezdi.
Fakir bir tarikata yardım eden günahkâr
Emin olsundu aftan, silinirdi günahlar.
Öyleleri vardı ki kalpleri nasır tutmuştu,
İçleri kan ağlasa da gözleri ağlamayı unutmuştu.
Dua ve gözyaşı yerine bir miktar gümüş para
Vermeleri yeterliydi bu yüzden bu yoksul papazlara.[15]
Kapüşonu çakılarla, iğnelerle doluydu,
Hediyeler kadın tavlamanın en geçerli yoluydu.
Bunlar kadar önemli, hatta hepsinden önemlisi:
Saz çalıyordu bir de, bülbül gibiydi sesi.
Türküler çığırmada ödül alırdı mutlak,
Görseniz ensesini bir beyaz zambak
Sanırdınız, bir öküzünki kadar güçlüydü elbette.
Hizmetçi kızların alayını tanırdı memlekette
Ve bütün hancıları yaşlısıyla, genciyle
İşi yoktu cüzzamlı ya da dilenciyle:
Yoksulların kimseye yararı dokunmazdı,
Zarar yok, kitabında zaten aksi yazmazdı:
Hiç yakışık almaz, hiç bir çıkar sağlamaz,
Fakirle fukarayla düşüp kalkmaz bir papaz.
Zengin zevatla, zerzevatçılarla gezerdi,
İşini bilen papazlar her gün pilav yerdi.
Saygıda kusur etmezdi, herkese güler yüz
Gösterirdi; mesleğinin erbabıydı, icracısıydı kusursuz.
Civarda onu gibi dilenen kimse yoktu,
Kirasını eksiksiz öderdi, gözü toktu.[16]
Onun bölgesine yaklaşmazdı diğer
Dilenciler. Yal'nayak bir dula rastlasa bile eğer,
En duygulu sesiyle *"In principio"* derdi,[17]
Birkaç kuruş koparır, öyle çeker giderdi.
Kira bedelini kat kat çıkarırdı bu yoldan,
Kuyruk sallar, koşardı arkadan sağdan soldan.
Davaları dinlerdi duruşma günlerinde,
Bambaşka birisiydi mahkeme önlerinde.
Çulsuz bir alim ya da havı dökülmüş

Cüppesiyle bir papaz değildi. Gelmiş
Geçmiş âlimlerin şahıydı, papanın kendisiydi.
Sıkı dokunmuş pelerini kumaşlar efendisiydi,
Kalıptan çıkmış bir çan gibi çevreliyordu bedenini.
Peltek konuşuyordu biraz, bunun nedeni
Tatlı bir hava vermek istemesiydi sesine
Arp çalarken, şarkılar söylerken yine,
Ayazlı bir gecede yıldızları andırıyordu
Kafasında gözleri, kırpışıp duruyordu.
Adı Hubert'ti bu saygıdeğer papazın.
　　Bir de TÜCCAR vardı, bir kenara yazın,
Sakalı çatal çataldı, giysisi rengârenk,
Yüksek eyer üstüne oturmuştu dimdik.
Flaman işi kunduz kürkü şapkası pek şık duruyordu,
Parlak tokalı çizmeleri bacaklarını sarıyordu.
Anlatıyordu büyük bir ciddiyetle neyi
Nereden kazandığını ve dönüp dolaşıp aynı şeyi:
"Orwel'la Middleburg arası deniz yolu
Ne pahasına olursa olsun güvenli tutulmalı"[18]
Döviz alım satımıyla da uğraşıyordu,
Alengirli işlere yatkın bir kafa taşıyordu.
Herkes sanırdı ki tıkır tıkır yolunda gidiyordu işleri,
Pek asil bir havayla idare ediyordu işleri,
Kimse demezdi borca batmıştı boğazına kadar,
Değerli bir adamdı şimdi Allah var;
Ayıptır söylemesi, unuttum neydi adı.
　　Oxford'dan bir ÜNİVERSİTELİ vardı,
Müzmin öğrencilerdendi, mantıktı bölümü,
Bir deri bir kemik atı bekliyordu ölümü.
Kendisi de hiç geri kalmıyordu atından,
Ciddiyet akıyordu avurtları çökmüş suratından.
Üstünde pelerini lime lime olmuştu,
Kilisede yer yoktu henüz, tüm kadrolar dolmuştu.
Hem o kadar uzaktı ki dünya işlerinden,
Bir işe girmek için görmüyordu bir neden.
İsterdi Aristo'nun felsefe kitapları
Olsundu baş ucunda, kırmızı siyah kapları.
Pahalı giysileri kim alırsa alsındı,
İlahiler söylesin, kemanı kim çalarsa çalsındı.

Kendisi bunca yıllık filozof olsa da
Yok denecek kadar az altını vardı kasada [19]
Eşten dosttan ne kadar borç para
Koparırsa yatırırdı hepsini kitaplara.
Karşılığında onlara yürekten dualar ederdi,
Borçlarını ancak bu şekilde öderdi.
Doğrusu okumaktan en büyük zevki alırdı,
Gerektikçe konuşur, çokluk sessiz kalırdı.
Resmiydi konuşurken, saygılıydı son derece,
Az ve öz konuşurdu, ve her daim yüce
Konulardan bahsederdi. En sevdiği sözcüklerdi ahlak ve erdem,
Öğrenmeyi severdi, severek öğretirdi hem.
Bir AVUKAT vardı, akıllı ve kurnaz,
Büyük Avlu'da bulunmuştu kim bilir kaç kez.[20]
Orada da parlaktı, hiç gerek yok kaygıya,
Zeki ve tedbirliydi, fazlasıyla layıktı saygıya.
Böyle görünüyordu, sözleri etkiliydi;
Seyyar mahkemelerde hâkimdi tam yetkiliydi.
Engin bilgisiyle dillere destan olmuştu,
Çok paralar kazanmıştı, tüm cepleri dolmuştu.
Büyük komisyoncuydu, toprak alır satardı,
Kılıfını uydurur, mülküne mülk katardı.
Yaptığı işlemlerde bulunmazdı bir kusur,
Dünyada ondan daha meşgul birisi yoktur.
(Daha çok gösterişti bu tabii benim görüşüm)
Fatih William'dan beri ne kadar dava, hüküm
Varsa sayardı size birer birer,
Savunmalar hazırlar, düzenlerdi senetler.
Ne virgül eksik, ne nokta, hepsi tamam eylerdi,
Yığınla kanunları ezberinden söylerdi.
Pek göze çarpmayan, çatkılı bir ceketi vardı,
Beline ince metal tokalı ipek kuşak sarardı,
Kıyafeti konusunda sanırım bu kadar yeter.
Yoldaşı TOPRAK AĞASI'na da vermek lazım yer.
Sakalı papatya yaprağı kadar beyazdı,
Al yanaklı, iyi bir adamcağızdı.
Sabahları kahvaltısı şarap ekmekti,
Hayatta tek amacı bolca eğlenmekti.
Öz oğluydu "Zevkle kendinden geçtiğin gün

Gerçek mutluluğu buldun demektir" diyen Epikür'ün.[21]
Konuk severlikte Aziz Julian gibiydi,[22]
Kadir kıymet bilir bir ev sahibiydi.
Ekmeğinin, birasının kalitesi yüksekti,
Yakın çiftlikler içinde şarabı tekti.
Sofrasına yağmur gibi nimet yağardı,
Bir kuş sütü eksikti, bereket yağardı.
Bol miktarda bulunurdu türlü lezzetler,
Kurutulmuş balıklar, kavrulmuş etler.
Değişen mevsimlerle değişirdi sıra,
Çeşit çeşit yemeklerle dolar taşardı sofra.
Kümesleri doldururdu besili keklikleri,
Yüzerdi gölette sazan, turna balıkları.
Tutturamamışsa aşçı bir gün sosun kıvamını,
Seyredin olacakları, seyredin devamını.
Salonda masası hep kurulu dururdu,
Her an için servise hazır olurdu.
Bölge temsilcisiydi, başkandı mecliste,
Onun adıyla başlardı oturumlarda liste.
Sallanıyordu belinde bir bıçak,
Küçük bir ipek kese, sabah sütü kadar ak
Kuşağının altından. Müfettişti, hesapları kontrol ederdi,
Arazi sahipleri onun izinden giderdi.
Bir TUHAFİYECİ vardı, bir BOYACI, bir MARANGOZ,
Bir KİLİMCİ ve bir DOKUMACI saflarımız
Arasında. Aynı kardeşlik loncasının ciddi[23]
Formalarını giyinmişlerdi.
Öyle temiz, öyle gıcır gıcırdı
Ki teçhizatları görenler yeni sanırdı.
Bronz değil, saf gümüş işliydi bıçakları,
Katılıyordu bu cümbüşe çanta ve kuşakları.
Belliydi ki mesleklerinin yeterince seçkin
Elçileriydiler, dernek kürsülerini şereflendirmek için.
Kalsaydı iş yalnızca çalışmaya, bilgiye,
Seçilirdi her biri Belediye Meclisi'ne üye.
Bunun hayali bile karılarının hoşuna gidiyordu,
Ne vardı sanki? Bunca mal mülk boşuna gidiyordu.
Haklarıydı doğrusu gücenmek ve darılmak,
Ne hoş bir şey olurdu "Madam" diye çağrılmak,

Herkeslerden önce girmek kiliseye, elbiseleri
Bir kraliçe edasıyla süpürüyorken yeri.
Bir de AŞÇI'ları vardı, onlara eşlik eder,
Haşlardı tavukları kemiği, iliğiyle beraber.
Havlıcan ve türlü baharlar katardı sonra,
Daha ilk yudumda anlardı Londra
Birasını. Izgarası meşhurdu, fırınında harikalar pişerdi,
Turtasından yemiyenin bir tarafı şişerdi,
Kızartmada, güveçte üstüne yoktu,
Sulu değildi çorbası, tanesi çoktu.
Bu aşçının dizinde, yazık, bir çıban
Vardı ya da bana öyle gelmişti o zaman ,
Ama sütlü peltesiydi en çok gönülleri çelen.
Bir GEMİCİ vardı taa Batıdan gelen,
Dartmouthluydu kendisi, onca
Uzaktan geliyor ve ihtiyar bir beygiri sürüyordu gönlünce.
Dizlerine dökülüyordu saf yünden cüppesi; bundan
Başka bir bıçak sarkıyordu omzundan,
Boynundan geçen bir kayışa bağlıydı ucu.
Bronzlaşmıştı teni güneşte çok kalmanın sonucu.
İyi adamdı. Bordeaux dönüşü mal sahibi uyuyakalmıştı,
Bu arada bizimki hayli şarap çalmıştı.
İnce vicdan hesapları yapmazdı nedense,
Bir kavgaya tutuşsa ve rakiplerini yense,
Atardı topunu doğru denize,
Evlerine yollardı ancak yüze yüze.
Denizlerin kurduydu, sezerdi her tehlikeyi,
Gelgitleri, akıntıları ve daha pek çok şeyi,
Ayın devirlerini, limanları. Seyirde dikkatliydi,
Cartage'dan Hull'a eşi yoktu, o kadar süratliydi.[24]
Gözüpekti, icabında tedbirli ve akıllı,
Ne fırtınalarda uçuşmuş, karışmıştı sakalı.
Finisterre burnundan Gottland'e kadar
Bilirdi nerde, nasıl bir sığınak var.
Ne İngiltere, ne de İspanya'da girmediği koy kalmıştı,
Teknesi Magdalene adıyla nam salmıştı.
Bir de HEKİM vardı bizimle sahi,
İlaçlar konusunda olsun, cerrahi
Alanında olsun ya da,

Onun kadar derin hekim yoktu dünyada.
Astrolojiye dayanırdı bilgisinin temeli,
Yakın gözlem altında tutardı hastasını günün belli
Saatlerinde. Yükselen burçları, alçalan burçları,
Tasvirlere etkilerini ve doğurdukları sonuçları.[25]
Sıcak, soğuk, kuru ya da nemli,[26]
Bilirdi her illetin sebebini, önemsiz ya da önemli,
İyi ya da kötü huylu olduğunu. Doğrusu şimdi,
Eşi bulunmaz, değerli bir hekimdi.
Gerisi kolaydı teşhisini koydu mu bir kere,
Oracıkta bulurdu hastanın derdine çare.
Anlaşmalı eczanelerden oluşan bir çetesi
Vardı, anında hazırlanırdı her reçetesi.
Bu işten hem eczacı, hem hekim kazanırdı,
Dostlukları epey eskiye uzanırdı.
Sular seller gibi biliyordu Asklepios'u,
Ayrıca Hipokrat'ı, Dioskorides ve Rufus'u;
Razi'yi, İbn-i Sina'yı, Galen'i,
Ali bin Abbas'ı, Seraphion'u, İbn-i
Rüşd'ü; piriydiler, Konstantine, Şam'lı John ve en son
İskoç Bernard, Gilbertine ve Gadesden'li John.
Özen gösterirdi ölçülü yiyip içmeye,
Abur cubur yemezdi öyle laf olsun diye.
Sindirimi rahat, besleyici şeyler yerdi,
İncil okuduğu zamanlar pek enderdi.
Kan kırmızı, gök mavisi giysisi güneşte parıldardı,
Üstünde tafta, ipek şeritler vardı.
Hesaplıydı, gereksiz masraflara girmezdi,
Vebadan kazandığı servete el sürmezdi.[27]
Hekimlikte altın kalbe devadır ya,
Düşmüştü altınla o da kara sevdaya.

Aramıza BATH ŞEHRİNDEN KATILAN bir
KADIN vardı, kulakları biraz ağır işitir.
Öyle özenle dokurdu ki kumaşları,
Eline su dökemezdi Ypres'li, Ghent'li meslektaşları.[28]
Kilisede bağış yapmaya imkânsız,
Onun önünde yürüyemezdi hiçbir kız.
Dalgınlığına gelip biri kalkışsa, biline,
Hiddetlenir, eline sıkı olurdu ve cömert olurdu diline.

Sık dokumaydı hotozu, temiz işti, şekerdi,
Her biri abartmasız bir beş kilo çekerdi
Pazarları örtündüklerinin, görmeliydiniz.
Kırmızının hasıydı çorapları, sıkıydı diz
Bağları. Yumuşaktı pabuçları, pırıl pırıldı,
Geniş yüzü biçimliydi, yanakları aldı.
Yaşamı boyunca hep saygıdeğer
Kalmıştı, gençlik maceralarını saymazsak eğer.
Kilise kapısında beş kez evlenmişti şimdiye kadar,[29]
Ama şimdi bundan söz etmenin ne âlemi var?
Üç kereler bulunmuştu Kudüs'te,
Çok nehirler, köprülerden geçmişti üst üste.
Roma'ya varmıştı yolu, Boulogne'a,
Compostela'lı Aziz Juan'a ve Köln'e
Dolambaçlı yollara alışıktı anlayacağınız.[30]
Ön dişlerinin arası ayrıktı yalnız.[31]
Rahatça oturuyordu atın sırtında rahvan gidiyordu atı.
Kalkan büyüklüğünde bir şapkası vardı, sarınıp sarmalanmıştı.
Binici etekliği geniş kalçalarını gizliyordu,
Bu örtünün altından atını sertçe mahmuzluyordu.
Cana yakın bir kadındı, tatlıydı, hoş sohbetti;
Güldü yol boyu herkesle, dostça yarenlik etti.
Bildiği için aşk dansının her figürünü,
Tedavi ederdi aşk kazalarının her türünü.
İmanı sağlam bir adam vardı, iyi bilinirdi;
Bir kasaba VAİZiydi, pek fakirdi,
Allah yolundaydı yalnız, gönlü zengindi.
Birçok kitap okumuştu, bilgisi, görgüsü engindi.
Noktasına virgülüne kadar bilirdi İncil'i,
Aktarırdı cemaatine döndüğünce dili.
Azimliydi ve yüreği iyilikle doluydu,
Kötü günde Tanrı'nın en sabırlı kuluydu,
Göstermişti bunu pek çok olayı geçmişin.
Kötü bir söz söylemezdi üç beş kuruş için.
Kimseyi vergi yüzünden aforoza varmazdı dili,
Ona el açanın asla boş dönmezdi eli,
Bazen bağışlardan, bazen kendi cebinden verirdi hazla,
Aç gözlü biri değildi, yetinirdi azla.
Görev bölgesi genişti, birbirinden uzaktı evler,

Ama o ne yağmur ne çamur dinler,
Acılı olsa, hasta olsa yine de kalkar
Giderdi en ücra köşke, kulübeye kadar.
Yürür giderdi elinde bir değnekle,
"Yollar aşınmaz" derdi "yürümekle", hep şu soylu örnekle
Seslenirdi sürüsüne: "Önce kendin uygula sonra öğretmeye bak."
Bu sözleri İncil'den almıştı, ancak,
Kendinden de bir iki kelime katardı: Altın
Paslanırsa demir ne yapsın?
Güvendiğimiz papazlar şaşırırsa yolu
Sıradan dindarların pasına hiç şaşmamalı.
Kar beyaz bir sürünün başında atmayın yabana
Ne acıdır rastlamak pislik içinde bir çobana.
Öğretirken koyunlarına nasıl bir yaşam sürmeliyiz,
Herkesten önce bir papaz kendi olmalı temiz.
Görevini bu vaiz ehliyetsiz ellere terketmemişti,
Bataklıkta bırakıp sürüsünü gitmemişti.[32]
Kısa yoldan dönerdi köşeyi gitse Londra'ya,
Zengin cenazelerinde ilahiler okurdu veya
Bir kardeşlik derneğine olurdu üye;
Ama o kurtlara yem olmasınlar diye
Başlarında kalıp gözetmişti sürüsünü. İşine gönül
Vermiş bir çobandı, paralı bekçi değil.
Erdemliydi her haliyle, Vaiz tam bir azizdi,
İyi niyetli bir öğretmendi, son derece titizdi.
Burnu havada değildi, günahkarlara bile
Yaklaşırdı sınırsız bir hoşgörü ile.
Gönülleri hoş tutmaktan başka neydi ki işi?
Kazançtı İsa'nın yoluna yönelen her bir kişi
– Bu kişi odun kafalının teki değilse tabii.
Böylesi isterse mal mülk sahibi,
Varlıklı biri olsun, açardı ağzını, yumardı gözünü,
Cesur bir papazdı, sakınmazdı sözünü.
Mesleğinde ne şeref, ne şan peşinde koşardı,
En küçük sevaplarla sevinirdi coşardı.
Gösterirdi İsa'nın ve havarilerinin yolunu,
Ve en başta kendisi izlerdi onu.

Kardeşi vardı yanında, ÇİFTÇİlikti mesleği
Henüz yerden kalkmamışken sabah çiyi,

Kim bilir kaç araba tezek taşımıştı?
Dürüsttü, yardımseverdi, hep sakin yaşamıştı.
İncil'in emirlerine harfiyen uyardı,
Tanrı sevgisini taa yüreğinde duyardı.
İyi günde, kötü günde komşularıyla birdi,
Ne varlığa sevinir, ne yokluğa yerinirdi.
Kuşluk vakti giderdi tarlaya çalışmaya,
Harman dövmeye, çapaya, gübrelemeye, veya
Kuyu açmaya. Yanaşır, bir ucundan tutardı her işin,
Ve beş kuruş almazdı, Allah rızası için
Çalışırdı yalnızca. Bırakalım hepsini,
Kuruşu kuruşuna öderdi vergisini,
Mahsulünün yanısıra malını da hesaba katarak;
Bir iş gömleği vardı üzerinde, ve altında bir kısrak.
Bir DEĞİRMENCİ vardı, bir KÂHYA,
Bir AFNAMECİ, bir MÜBAŞİR, tesadüf bu ya,
Bir VEKİLHARÇ, bir de ben grup tamamdı.
DEĞİRMENCİ çam yarması, kapı gibi bir adamdı;
En gösterişlileri oydu aralarında,
Koçu mutlak kazanırdı güreş turnuvalarında.
Omuzları düşük, boynu kısa, eti sıkı, kalıbı genişti,
Bir kapıyı omuzlamak onun için basit işti,
Ya da bir kafa atıp parçalamak bazı.
Sakalı bir domuz veya tilki gibi kırmızı,
Ve genişti aynı zamanda bir kürek
Gibi. Tam ucunda, en yüksek
Noktasında burnunun bir ben vardı, anlatamam,
Ortasından yükseliyordu bir tutam
Kıl, kart bir domuzun kulağındaki kıllar gibi.
Derin bir kuyuydu burun delikleri, yoktu dibi.
Bir kılıç vardı yanında, bir de kalkan,
Fırın ağzı sanırdı muhteşem ağzına bakan.
Çenesi düşüktü biraz, muhabbetçiydi hınzır,
Bar anılarını anlatırdı, baştan sona muzır.
Eli ustalaşmıştı buğday çalmakta,
Bir dokunup tartıya üç katı pay almakta:
Tuttuğu altın oluyordu, onun ne hatası vardı?
Beyaz kaputu üstünde mavi kukuletası vardı.
Gaydasını çala çala en önde gidiyordu,

Kasabadan çıkarken bizi o yediyordu.
Bir VEKİLHARÇ vardı, avukatlar hanından, “neme lazım”
Demeyip örnek almalı onu her levazım
Memuru. İster peşin, ister veresiye yapsın alışverişi,
Temkinli davranırdı, aceleye getirmezdi işi.
Kılı kırka yararak dolaşırdı pazarı,
Pazardaki herkesten çok olurdu kârı.
Tanrı’nın hikmetidir bu, işte gör:
Nasıl olup da bu adam gibi kör
Cahil biri sulu dereye götürüp susuz
Getiriyordu bir yığın okumuş adamı. Otuz
Kişiden fazlaydı efendileri, hukukun en çetrefilli
Konularını bilirlerdi, kıvrak zekalı ve kıvrak dilli
Adamlardı hepsi; öyle ki aralarından “Çık”
Dediğiniz anda bir Lordun hesaplarını tutmaya layık
Bir düzine adam ayrılırdı. Nasihat
Verirlerdi Lord’a. Nasıl kendi yağınla kavrulup rahat
– Herif çılgının biri değilse tabii bir yaşam
Sürülebilir veya cimriliğe kaçmadan ve tam
Kıvamında nasıl tasarruf yapılır anlatırlardı;
Bölge davalarına baksalar yeri vardı.
Gel gör ki bu Vekilharç aptal yerine koyardı,
Parmağında oynatırdı hepsini, gözlerini boyardı.
Bir KÂHYA vardı, asabi,
Yaşlı, incecik bir kuru dal gibi,
Hani üflesen uçacak bir arkadaş;
Sakalına çekmişti sinekkaydı bir tıraş.
Kulak arkaları iyice kırpılmıştı, hiç saç
Yoktu. Başının ön kısmıysa kıraç
Bir tarlaydı, derisi kazınmıştı papazlara nisbet,
Uzun, çöp bacaklarında yoktu bir parçacık et.
Tahıl ambarını başarıyla çekip çevirirdi,
Hiç açık vermezdi, pek mahirdi.
Uzunluğuna bakarak kuraklığın, yağışın,
Önceden hesaplardı ürününü yazın, kışın.
Efendisinin koyunları, danaları, tavukları,
Domuzları, atları, mandırası, tahıl stokları
Ona emanet edilmişti ne varsa bütün,
Bir vekaletnameyle efendisi yirmisine bastığı gün.

Hesabını tam verir, borçlu çıkmazdı hiçbir zaman;
Hiçbir kâhya, bir gündelikçi, bir çoban
Çeviremezdi ondan gizli bir dolap;
Allah gibi korkarlardı ondan, yakalanırlarsa harap
Olurdu halleri. İşin en güzel tarafı,
Gölgede bir evi vardı, çayır çimendi etrafı.
Efendisinden daha becerikliydi artırmada mülkünü,
Anladığım kadarıyla çaktırmadan tutmuştu yükünü.
Hoş görünmek için ya da huylanmasın diye,
Efendisinin mallarından yine efendisine hediye
Eder veya ödünç verirdi zaman zaman; buna karşılık,
Teşekkürler alırdı: bazen bir palto, bazen bir başlık.
Marangozluğu da vardı, çekirdekten
Yetişmişti, ustaydı gerçekten.
Bu kâhya Scot adında bir aygırı
Sürüyordu, rengi bakla kırı.
Griyle mavi arası ve uzun bir palto giyiyordu; asılıydı
Bir yanında bir kılıç, ağzı paslıydı.
Baldeswelle denen bir kasabadan, Norfolk'tan
Geliyordu, söylemeliydim çoktan.
Paltosunun etekleri beline sokuluydu
Bir frerinkiler gibi, kafilenin en gerisinden gelen oydu.
Kırmızı, tombul yüzü sivilce dolu
Bir MÜBAŞİR de bizimle gidiyordu aynı yolu.
Bir serçe kadar şehvetli, pek ateşli biriydi,
Kısıktı, ufacıktı gözleri, sanmayın iriydi.
Dipleri kabuk bağlamıştı kaşlarının, seyrek
Bir sakalı vardı. Çocukların ödünü patlatırdı onu görmek.
Civa, mürdesenk, üstübeç, katran kremleri,
Boraks, kükürt, ne varsa denemişti öteden beri,
Yanağına taht kurmuş sivilceleri temizleyememişti,
Düğme akı kabarcıkları gizleyememişti.
Âdetiydi soğan, sarmısak, pırasa yemek,
En sertinden kan kırmızı şaraplar içmek.
Abuk subuk konuşurdu kafayı çekince
Başka bir dil konuşmazdı, yalnız Latince
Bir şeyler saçmalardı, hepsi de basma kalıp
Üç beş kelime, bir kanun metninden alıp
Diline doladığı. Ne olsa bir alakargaya bir kelime

Öğretmek için Papa'ya gerek yok, ya da en büyük alime;
Bunlar zaten her gün yüzlerce kez duyduğu sözlerdi.
Biraz meseleyi kurcalayan biri anında derdi
Ki bu adamcağız iyiydi, hoş konuşuyordu
Ama *"Questio quid juris"*ten gerisini boş konuşuyordu.[33]
Tam bir serseriydi, türünün temsilcisi,
Bulunmazdı bu anlamda ondan daha iyisi.
Yalnızca bir litrelik bir şişe şarap için
Kapatma tutmasına göz yumardı bir gencin
Tam on iki ay boyu ve sonra merhamet
Edip bağışlardı, sen sağ ben selamet.
Eline geçirdi mi kendisi de kaçırmazdı hiç,
Şöyle etine buduna dolgun bir piliç.[34]
Zina suçuyla ocağına düşse bir çapkın,
"Baş Piskoposun gazabından korkma" derdi "sakın,
Tabii para kesende değilse ruhun,
Cezayı kesen öder, sen kurtulursun
Bu sözlerimi asla aklından çıkarma hem,
Para kesendir Baş Piskoposun bahsettiği Cehennem."
Oysa ben pekâlâ biliyordum ki yalan
Söylüyordu: Lanetlenmekten korkmalı suçu olan.
Günah çıkarmak nasıl kurtuluş
Getirirse, Aforoz'un da diğer adıdır *"Yokoluş"*.
Anlayacağınız genç kızları bağışlatabilirdi isterse,
Harfiyen uygulardı kızlar o neye salık verse,
Açarlardı ona en derin, mahrem gizleri.
Tepesinde birahane önündekilerin benzeri
Büyüklükte, başını saran bir çelenk
Vardı ve elinde kalkan niyetine taşıdığı bir ekmek.
Kibar bir AFNAMECİ vardı onunla giden,
O da Charing Cross'tan, aynı aileden.[33]
Daha çok olmamıştı döneli Roma'dan,
Bağıra çağıra türküler söylüyordu durmadan.
"Gel aşkım, gel bana, bana gel" diyordu,
Mübaşir de ona eşlik ediyordu.
Öyle gür ses çıkarmazdı hiçbir trompet,
Afnameci'nin saçları balmumu sarısıydı, bir demet
Keten püskülü gibi tel tel ve dümdüz
Yayılıyordu omuzlarına. Yalnız

Seyrekti lüleleri, ince ince,
İplik iplik dökülüyordu. Başlığına gelince,
Onu çantasına yerleştirmişti, başına değil de:
Son moda buymuş güya ata binmede.
Limon kabuğu takkesini saymazsak başı çıplaktı,
Gözleri bir tavşanınkiler gibi patlak patlaktı.
Şapkasına kutsal bir tasvir işlemişti,
Çantası önünde duruyordu, şişkindi, genişti:
Roma'da çıkan afnameleri sıcağı sıcağına
Alıp tıkmıştı çantaya, koymuştu kucağına.
Keçi melemesini andıran ince bir sese
Sahipti. Yüzü yeni traş olmuş gibi pürüzsüzdü, köse
Sakalı hiç çıkmamıştı, çıkmayacaktı zaten.
Bir iğdiş olduğunu sanıyorum şahsen.
Onu gibi afnameci yoktu Werwick'ten Ware'e[36]
Dersek inanın konuşmuş olmayız boş yere.
Meryem Ana'nın peçesi dediği bir yastık
Kılıfı vardı yanında, bir sandık
İçinde taşıyordu. Ayrıca bir beze
Yelkeninden bir parça, diyordu, Aziz Peter denize
Açıldığında, İsa'yla buluşmak için. Bronz bir haç
Vardı yanında, çakıllarla bezeli, birkaç
Parça domuz kemiği, bir cam bardak
İçinde. Bu kutsal eşyalarla ağzı açık bırakacak
Bir taşra papazı bulurdu nasılsa.
Saf birini buldu mu hemen kolları sıvar, kısa
Günün kârı diye adamın bir iki aylık
Kazancını yolmadan yakasından düşmezdi artık.
Yalanlar uydurur, yağ çekerdi gündüz gece,
Maymuna çevirirdi papazı ve cemaati böylece.
Ama yiğidi öldür, hakkını ver demişler,
Kiliseye gelince değişiyordu işler;
Soylu bir din adamıydı orda. Pek çok kıssa
Anlatır, ders verirdi ve bilhassa
Offertory'ler okurdu en hoş avazıyla.[37]
Biliyordu çünkü şarkılarının ilahi hazzıyla
Kendinden geçirebilirse cemaati bu iş
Tam ona göreydi kazanabilirdi etek dolusu gümüş.
İşte bu yüzden ilahiler okuyordu böyle neşeli.

Hepsini anlattım size ve artık belli
Makamları, kıyafetleri, kaç kişi
Bulunduğu grupta ve herkesin ne işi
Olduğu "Tabard" adlı bu nadide
Handa ki "Bell"den sonra o gelirdi vadide.
Şimdi de sıra geldi anlatmaya
Neler yaptık herkes yatmaya
Çekilmeden önce. Hana varışımızdan başlayacağım
Ve yolculuğumuzu aktaracağım adım adım,
Baştan sona bütün hac maceramızı. Ancak,
Bu arada sizlerden bir ricam olacak:
Beni görgüsüzlükle suçlamayın lütfen,
Öyle yalın anlatırsam, bir şeyi gizlemeden
Yoldaşlarımın davranışlarını, sözlerini bir bir,
Onların ağzından çıktığı gibi hani nasıl denir:
Başkasının ağzından bir hikâyeyi nakleden kimse,
Aslına sadık kalmalı ve eğer mümkünse,
Tek bir sözcüğü bile değiştirmemeye
Gayret etmeli. Uygunsuz ya da kaba kaçar diye
Kırparsa hikâyenin gerçekliği kaybolur,
Uydurma bir şey çıkar ortaya, ayb'olur.
Anlatıcı kayırmamalı kendi öz
Kardeşini bile; aslına sadık olmalı her söz.
İsa da Kutsal Kitap'ta yalın bir dil
Kullandı ama bilirsiniz üslubu hiç de kaba değil.
Platon diyor ki, okuyan varsa bilir,
"Söz davranışın yakın akrabasıdır."
Bir de beni bağışlayın, bir ihtimal,
Rütbe ve makam farklarını ihmal
Edersem hikâyemi anlatırken.
Anlayacağınız gibi, biraz akıl fukarasıyım ben.
Ne demiştik, hancımız bizi pek hoş karşıladı,
Odalarımızı öğrendik, akşam yemeği başladı.
Bir kuş sütü eksikti, her türlü yiyecek
Vardı soframızda, doğrusu içkilere de yoktu diyecek.
Harika bir adamdı ev sahibimiz,
Teşrifatçı olmaya layıktı aydınlık, temiz
Salonlara. Parlıyordu gözleri, kuşağı biraz genişti,
Ondan iyi Cheapside'lı bulmak sanmayın kolay işti.

Dobra dobra konuşuyordu, akıllı, bilgiliydi
Kusursuz bir erkek nasıl olursa öyleydi.
Ama her şeyden önemlisi, gönlü şendi.
Gülüşe çağrışa yemek yendi,
Hesaplar ödendi, bir süre havadan sudan
Konuşuldu ve sonra söz aldı han
Sahibi, şöyle dedi: "Kucak dolusu
Hoş geldiniz hepinize. Beyler, doğrusu
–Allah sizi inandırsın, hem ne yalan borcum var?–
Bu yıl içinde şimdi burda bulunanlar kadar
Neşeli bir kafile görmedim bu handa
Hepsini böyle bir arada, bir anda.
Çorbada benim de tuzum olsun biraz,
Aklıma bir şey geldi, etmezseniz itiraz.
Cebinizden beş kuruş çıkmayacak emin olunuz,
"Niyetiniz Canterbury, eh açık olsun yolunuz.
Mübarek Aziz Thomas yardımcı olsun size,
Fakat yola çıkmadan dostlar söylesenize,
Biter mi bu uzun, bu çileli yol,
Hikâyeler anışmadan, gülmeden bol bol?
Zaten bu kutsal yolculuk işkenceye döner,
Dut yemiş bülbül gibi herkes susarsa eğer.
Şu teklifimi diyorum bir düşünün bence,
Dediğim gibi, gerçekten uygun bir eğlence.
Aklınız yatıyorsa, hemfikirseniz,
Oyunun kurallarına uymaya söz verirseniz,
Yola koyulduğunuzda erkenden yarın
–Yemin olsun ruhu üstüne rahmetli babamın–
Kellemi veririm oyun hoşunuza gitmezse
Elinizi kaldırın yeter, konuşmasın kimse."
Demek olmazdı tabii "Ne münasebet."
Atla deve değildi sonuçta, ve "Evet"
Deyip kendisinden rica ettik sözlerine devam
Etmesini. "Dostlarım" dedi, "bakın, bir daha anlatmam.
Kendi iyiliğinize bir şey bu, iyi duyun
Teklifimi ve lütfen burun
Kıvırıp geçmeyin. Özetle bütün olay
Şu: Herkes bu yolculuğun daha kolay
Geçmesi için iki hikâye anlatacak, bu kadar işte,

Tabii bu yalnız Canterbury'ye gidişte.
Yolunuzun sonundaysa, dönerken bu kutsal yerden,
İki tane daha anlatacak eski günlerden.
Sonra da kim anlatırsa en iyi
Ahlak dersi veren, en hoşa giden hikâyeyi,
Diğerleri bedava bir yemek ısmarlayacak ona,
Kısmet olur da dönersek bu hana, bu salona.
Ve karar verdim ben de, her
Masrafımı cebimden ödeyip, sizinle beraber
Gelmeye. Kılavuzunuz olacağım hem,
Hem de hikâye yarışmanızda hakem.
Oyunda mızıkçılık eden hiç beklemesin affı,
Kuruşuna dek karşılar yoldaki her masrafı.
Bu şartları kabul ediyorsanız hemen
Şimdi söyleyin, lafı gevelemeden
Ki ben de yol hazırlığı yapayım bir an evvel."
Tereddütsüz kabul ettik hepimiz, hatta bir güzel
Yemin ettik. Aynen dediği gibi
Yapmasını istedik; kısaca, liderimiz oldu han sahibi.
Bir yandan hikâyeleri değerlendirecek,
Ayarlayacaktı diğer yandan yemek
Fiyatını. Ufak tefek pürüzleri de giderdik,
Oybirliğiyle ona uymaya karar verdik
Ve kararımızı kutladık birer kadeh şarapla,
Kadehlerin ağzından süzülünce son damla,
Hiç vakit kaybetmeden odalarımıza çekildik.
Ertesi sabah erkenden, günün ilk
Işıklarıyla kalktı Hancı ve bir horoz
Gibi uyandırıp topladı hepimizi. Bir hız
Aziz Thomas Ayazması'na doğru koyulduk yola,
Ve oraya varınca verdik bir mola.
Hancımız atının dizginlerini çekip,
"Dostlarım," dedi "dinlesin beni ekip.
Bana verdiğiniz sözü hatırlayın akşam,
Hâlâ aynı fikirdeyseniz sorun yok, devam,
Görelim ilk hikâyeyi kim anlatacak;
Ben de hakem olacağım, şöyle bacak bacak
Üstüne atıp belki birkaç bardak bira
Ve şarap içerim iyisinden, olur a!

Sözlerinin burasına yaptırımını da ekledi Hancı,
"Bütün yol masraflarını öder" dedi "isyancı.
Şimdi iş kaldı sırayı belirlemeye,
En kısa çöpü çeken başlasın hikâyeye.
Sir Şövalye," dedi "buyrun üstadım,
Açılışı siz yapın, budur muradım.
Siz sayın Baş Rahibe'm, yaklaşın lütfen,
Üniversiteli Bey, utangaçlığı atın üstünüzden,
Okumayı da bırakın artık, haydi bu naz da ne?
Uzatın ellerinizi, çekin birer tane."
Böylelikle efendim, kura çekimine başladık,
Tesadüf, şans, kader ne derseniz artık,
En kısa çöpü Şövalye çekti,
Hepimizin bu sonuca sevindiği gerçekti.
Anlaşma şartlarını siz de duydunuz ya,
Artık yelkenleri indirmek olmazdı suya.
İyi yürekli Şövalye gördü ki durum buydu,
Zaten ağırbaşlıydı, akıllı, uyumluydu,
O rahat havasıyla dedi ki "Duyun,
Tanrı böyle istedi, başlıyor oyun.
Şimdi oyalanmadan yola çıkalım, fakat
Kulağınız bende olsun, dinleyin beni pür dikkat."
Söylevini tatlı bir gülümsemeyle bitirdi,
Ve şimdi anlatacağım hikâyesine girdi.

NOTLAR

1 Zephirus, Yunan mitolojisinde Batı Rüzgârı tanrısıdır.
2 Koç Burcu Chaucer zamanında 12 Mart-11 Nisan arasıdır.
3 Aziz Thomas a Becket, 1170'te Canterbury Katedrali'nde öldürülmüş ve mezarı her sınıftan İngiliz halkı için ziyaret yeri haline gelmişti.
4 Haçlı seferleri sırasında putperestlerle Hıristiyanlar arasında bu tür yardımlaşmalar yapılıyordu.
5 Silahtar ya da Şövalye adayı *(squire)*: usta şövalyelerin yanında yetişen çıraklara verilen addı.
6 Okçu: Emir eri diyebiliriz.
7 Aziz Christopher: Ormanların koruyucu ermişi.
8 Aziz Loy, kutsal eşyalar üzerine yemin etmeyi reddeden Eligius. Yakışıklılığıyla tanınan, kuyumcuların koruyucu azizi. Ona edilen yeminler pek hafif ya da hiç edilmemiş sayılırdı.
9 Baş Rahibe İngiltere'de konuşulan Paris diline göre ikinci sınıf sayılan bir Fransızca konuşuyordu.
10 Rahibelerin hayvan beslemeleri yasaktı.
11 Latince: "Aşk her şeyi yener."

12 Aziz Benedict, kendi adıyla anılan Benedikten mezhebinin kurucusu, Aziz Maure ise onun mürididir.
13 Augustin: Hippo papazı (İ.S.430). Keşişlere fiziki çaba isteyen işlerde çalışmalarını öğütlemişti.
14 Önce kızları kirletiyor, sonra da masraflarını ödeyip onları evlendiriyordu.
15 Bir papaz bir kimseyi bağışlamadan önce günahkârın samimi pişmanlığından emin olmalıydı.
16 Frer *(Friar)* denen bu rahiplerin belli dilenme bölgeleri vardı, bu bölgeler için vergi öderlerdi.
17 Frer'lerin geleneksel selamlaşmaları: Yuhanna'ya Göre İncil'in girişindeki "Önce söz vardı"nın Latince'sinden *(In principio erat verbum)* kısaltma.
18 Bu deniz yolu İngiltere'nin yün ticareti için çok önemliydi.
19 Altın taşı, adi metalleri altına çevirdiğine inanılan bir taştı; o devirlerde simya felsefecileri epey meşgul ediyordu.
20 "Büyük Avlu": Katedral veya kilise önündeki avlu. Avukatlar ve müşterilerinin buluşma yeriydi.
21 Epikür (İ.Ö. 342-270) Yaşamı haz üzerine kurmayı savunan Yunanlı filozof.
22 Misafirperverliğiyle ünlü ermiş.
23 Bu kişiler farklı mesleklerden oldukları için dernekleri daha çok sosyal bir dernek niteliğindeydi.
24 Hull bir İngiliz limanıdır, Cartage da İspanya'nın Cartagena limanı olmalı. Bu ve diğer referanslar gemicinin ne kadar çok yer gezdiğini belirtiyor.
25 Tasvirlere etkilerini: Gezegenlerin konumlarının bir hastanın tedavisi için en uygun zamanı belirlediğine inanılırdı. Bu zamanı tayin amacıyla hastanın kendisi veya burçları temsil eden tasvirler kullanılırdı.
26 Sıcak, soğuk, kuru ya da nemli: Hastalıkların vücuttaki bu sayılan özelliklerde dört salgıdan kaynaklandığı düşünülürdü.
27 Avrupa'yı kasıp kavuran büyük veba salgını. Hekimin vebadan bir servet kazanması "koyun can derdinde, kasap et derdinde" sözüne iyi bir örnek teşkil ediyor ve eleştiri amaçlı.
28 Yünlü dokumalarıyla ünlü Flaman şehirleri.
29 10. yüzyıldan 16. yüzyıla kadar kilisedeki evlilik törenlerinden önce kilise kapısı önünde de bir tören yapılırdı.
30 O zamanlar hac yolculukları tamamen dini nedenlere dayanmaz, bazan hacı adaylarının güvenlikleri (Kilise Meclisi Azası'nın yaptığı gibi) bazan da bazı zevklere uygun ortam bulmak için yapılırdı.
31 Dişlerin arasının açık olması çeşitli şekillerde yorumlanıyordu. Kimi bunun şans ve yolculuk demek olduğunu bildirirken kimi uzmanlar da bunun sahtekârlık, gözü karalık, oburluk ve şehvet belirtisi olduğunu belirtiyorlar. Bahtlı Kadın da bunu kendi hikâyesine "Giriş"inde şehvetli tabiatının bir belirtisi olarak açıklıyor.
32 Hıristiyanlıkta bu koyun-çoban benzetmesine sıkça rastlanır. Bir vaiz görev bölgesini kiraya verip kendisi daha rahat bir göreve gelebilirdi.
33 *"Questio quid juris"* Latince: "İlgili maddeye göre...": Dini mahkemelerde sıkça kullanılan bir kalıp.
34 Başka birinin ancak onun merhamet etmesi sayesinde cezadan kurtulduğu bir suçu kendisi seve seve işlerdi.
35 Charing Cross: Londra'da kutsal Rouncivalle'li Mary hastanesinin bulunduğu semt. Chaucer zamanında onaylanmamış afnameler hastaneye yardım adı altında satılırdı. Rouncivalle afnameleri sık sık alay konusu olurdu.
36 İngiltere'nin bir ucundan diğer ucuna.
37 Offertory: Kilisede bağışlar toplanırken orgda çalınan beste.

ŞÖVALYE'NİN HİKÂYESİ

Şövalye'nin Hikâyesi burada başlıyor.

Iamque domos patrias, Scithice post aspera gentis
Prelia, laurigero, &c.

Bize ulaşan eski günlere mahsus
Hikâyeler bir dükten söz eder, adı Theseus:
Efendisi, valisi, yöneticisi Atina'nın,
Ve en kudretli fatihi zamanının.
Derler ki yoktu yeryüzünde ondan daha iyi,
Hükmü altına almıştı birçok zengin ülkeyi,
Süvarileri ve akıllı tutumuyla Amazonları
Alt etmiş, kendisine tabi kılmıştı onları
Ve ülkesine katılmıştı yaşadıkları diyar,
Önce Scythia, sonra Femenya denen topraklar.
Karısı yaptığı Amazon kraliçesi Hippolyta
Kendi ağzından anlatır o günleri hatta:
"Aldı getirdi beni şaşaalı bir törenle
Kızkardeşim Emily de geldi benle."
Ama Atina'ya dönüş yolculuğu sırasında,
Çalgı cümbüş ve cümle cengâverleri arasında
Bırakacağım bu dükü böyle muzaffer.
Anlatması çok uzun sürmese eğer,
Amazonlar'dan bu sözünü ettiğim bölgeyi
Nasıl kazandıklarına ilişkin her şeyi
Ve bu kadınlarla Atina'lı erkekler arasındaki
Büyük savaşı ayrıntılarıyla ve sanki
Şimdi yaşıyormuşçasına bir bir anlatırdım size,
Ya da Hippolyta'nın nasıl geldiğini dize,
Nasıl götürüldüğünü bu cesaret
Timsali güzel kraliçenin ve düğününde nasıl bir ziyafet
Verildiğini, yolda yakalandıkları şiddetli fırtınayı,
Evet, geçiyorum bir kalem, dönüşü berbat eden o olayı;
Neden derseniz süreceğimiz tarla çok geniş,
Dermansız öküzlerim için bu zorlu bir iş.
Hikâyemiz yeterince uzun zaten,

Sorumlu olmak istemem olası bir gecikmeden.
Herkes hikâyesini anlatsın, savsın sırasını,
Kazanan yesin yemeği, diğerleri ödesin parasını.
Baştan alıyorum şimdi, nerede kalmıştık?
Daha atından inmeden bu bahsettiğim Dük
Kasabanın eteklerine vardığı zaman,
Mutluluk ve gururla şöyle bir yan
Bakış fırlattığında birtakım kadınlar gördü yolda,
Karalar giyinmiş hepsi, çömelmişlerdi ikişerli kolda,
Feryat figan ediyor ve öyle bir
Dövünüyorlardı ki böylesi görülmemiştir.
Çektikleri acıyla geçip kendilerinden,
Atının dizginlerine koşup yapıştılar birden.
"Kimsiniz?" dedi Theseus, "herkesin nedir bu hali?
Berbat ettiniz ağıtlarla bir şen festivali.
Yoksa benim zafer kutlamalarım
Rahatsız mı etti sizleri ha, sorarım?
Değilse, sizi böyle üzen, kızdıran kimdir?
Sizin için yapabileceğim herhangi bir
Şey var mı? Hem neden giysileriniz böyle siyah?"
Kadınların en yaşlısı içler ürperten bir "ahh!"
Çekip, ayılıp bayılarak başladı söze:
"Efendim, Talih büyük bir zafer bağışladı size,
Bu durumdan şikâyet değildir yasımız,
Aksine, sayenizde bitecek tüm derdimiz, tasamız.
Acıyın bize efendim, dindirin bu yası,
Bırakın soyluluğunuzdan bir şefkat damlası
Bu mutsuz kadınların üstüne düşsün.
Çünkü efendim, şurası kesin,
Bu toplulukta şu an gördüğünüz herkes
Ya bir kraliçeydi ya da bir düşes.
Daha doğrusu öyleydiler bir süre önce,
Ama Feleğin hain çarkı bir tur dönünce
Yeryüzünde hiçbir yer güvenli değil.
Ve tam on beş gündür bizler bu sefil
Halde bu anı gözlüyoruz çaresiz,
Yardım edin efendim, sizsiniz tek çaremiz.
"Şimdi çocuk gibi ağlayan ben, bahtsız kraliçe,
Karısıydım uzun zaman önce Thebes'te

Ölen Kral Kappaneus'un.
– Ah, o güne bin kere lanet olsun!
Şimdiyse, yana yakıla yardım dilenmek için
Yalvaran biz kadınlar böyle niçin
Karalara büründük, yeniden soracaksınız.
Kocalarımızı kaybettik çünkü o uğursuz
Kuşatma sırasında. Ve şimdi kral Kreon,
Thebes'in hâkimi, iyice azıtıp bu son
Demlerinde adalet tanımayan öfke nöbetleri,
Zorbalıkları ve akıl almaz hakaretleri
İle işkence ediyor kocalarımızın
Öldüklerinde ovaya sürükletip bir yığın
Yaptırdığı vücutlarına. Ne gömdürüyor,
Ne yakılmasına izin veriyor; cesetler öylece duruyor,
Kurtlara kuşlara yem olsunlar diye."
Burada başladı kadınlar ağlayıp inlemeye,
"Utancımız büyük, ne kadar ağlasak az,
Efendimiz, hiç mi vicdanınız sızlamaz?"
Onları dinleyince içi sızladı Dük'ün,
Yüreği çatlayacak gibi oldu düşününce daha dün,
Şimdi birer zavallı olan, bu kadınların ne yüksek
Makamlarda olduğunu. Yavaşça atından inerek
Kaldırdı her birini, omuzlarından tuttu,
Şefkat dolu sözlerle onları avuttu.
Böyle bir durumda gerçek bir şövalye ne yaparsa
Onu yaptı ve yeminle "Yapabileceğim bir şey varsa
Esirgemeyeceğim" dedi, "öyle ki Kreon, zulmü
Uğraş edinmiş bu canavar, bulacak hak ettiği ölümü.
İntikamınız alınacak ve bütün Yunanistan
Topraklarında dilden dile dolaşacak bu destan."
Sözlerini bitirdi ve daha fazla gecikmeden
Dalgalandırıp sancağını yola koyuldu hemen.
"Beni izleyin" dedi yanındaki herkese,
Atina'dan vazgeçti ve yöneldi Thebes'e.
Hal böyleyken eve dönmek büyük ayıptı,
Theseus için yarım gün bile büyük kayıptı.
İşte bu nedenle intikalle geçirdi tüm geceyi.
Ama Emily ve ablası o güzel Ece'yi
Atina'ya gönderdi orda beklesinler diye,

Durun, daha devam ediyor bu hikâye.
Elinde bir kalkan ve bir mızrak
Tutan Kızıl Mars figürü geniş ve ak
Flamalar üzerinde parıldıyordu ve baştan aşağı
Bütün ovada yanıp sönüyordu ışığı,
Mızrakların ucunda bir de altın kaplama
Dük'ün Girit'te Minotaur'u öldürüşünü anlatan bir arma
Ordular yürüdükçe dalgalanıyordu,
Ordular yürüdükçe ovalar yanıyordu.
Hırsla yürüyordu fatih, atını tırısla sürüyordu,
Yiğitlik goncasını savaşa götürüyordu.
Sonunda Thebes'e vardı, savaşa uygun bir meydan
Bulup azametli tavırlarla indi atından.
Kısaca, umduğu gibi oldu savaşın sonu,
Oracıkta erkekçe öldürdü Kreon'u
Şanlı bir meydan muharebesiyle ve şanına yakışır tarzda yine,
Kreon'un ordularını katıp önüne
Sokak sokak, köşe bucak ele geçirdi şehri,
Kocalarının kemiklerini verdi kadınlara geri
Tören yapsınlar diye törelerince.
Ama hepsini anlatmak uzun olacak bence,
Nasıl bağrıştılar, ağlayıp sızlandılar,
Ölü yakma yerinde bu zavallı kadınlar.
Anlatmadan geçeceğim tüm bunları şimdilik
Ve ayrılırken Theseus'un nasıl incelik
Gösterdiğini kadınlara. Özür dilerim sizden,
Zamanımız yok, kısa keseceğim bu yüzden.
Ne diyorduk? Haddini böylece bildirip Kreon'a
Thebes kralı ele geçince, savaş erince sona,
Theseus kamp kurup dinlendi o gece,
En iyi düzeni kurmuştu şehirde kendince.
Yağma amacıyla ölü yığınlarını ziyaret
Eden ve onların teçhizatlarını ganimet
Bilip alan çapulcular bozgun alanında
Hummalı çalışmalarına başladılar anında.
İşte bunlar eğilip doğrulmaları sırasında
İki genç şövalye buldular ölüler arasında;
Uzanmış yatıyorlardı yerde yan yana,
Gözlerinin feri sönmüştü, bulanmıştılar kana,

Aynı armayla süslü silahlar taşıyorlardı,
Arkita'ydı bu iki gençten birinin adı.
Palamon adında bir delikanlıydı diğeri,
İkisi de ne tam ölü, ne de tam diri.
Üzerlerindeki toz toprağa, çamura rağmen
Üniformalarından ve sorguçlarından hemen
Anladı haberciler bu ikisinin birer prens
Olduklarını, dediklerine göre bunlar Thebes
Sarayında iki kız kardeşin çocuklarıydılar;
Onları özenle taşıyıp Dük'ün çadırına koydular,
Çekip çıkardılar da yığınlar arasından.
"Derhal Atina'ya yollayın" dedi Theseus, "bundan
Böyle esirlerim olacaklar ölünceye
Değin, kurtaramaz onları hiçbir fidye."
Emri derhal yerine getirildi ve
Bu soylu dük başında defne dallarıyla döndü eve.
Ondan sonra da onurlu ve mutlu bir
Yaşam sürdü, ehh, daha ne denir?
Şimdi Arkita ve Palamon'a geliyorum,
Zavallılar umutsuzluk içinde bir kalede mahkûm
Kalacaklardı sonsuza dek, her kapıyı açan altın
Bile bu sefer işe yaramıyordu, kadere bakın.
Aylar ayları, yıllar yılları izledi derken,
Mayıs ayında bir gün, sabahleyin erken,
Yüzü, yeşil sapı üstünde bir beyaz zambaktan
Daha güzel ve Mayıs ayında bir tomurcuktan
Daha taze olan Emily, yatağından kalkıp âdeti
Olduğu üzre süslendi, kendini seyretti:
Mayıs ayı çünkü istemez mıymıntılık,
Dürtükler yumuşacık kalpleri der "Haydi kalk!
Üstüne düşeni yap gereğince."
İşte Mayıs'ın bu ısrarcılığı aklına gelince
Daha fazla oyalanmamıştı yatakta,
Kalkıp giyinmişti, bir mahzur yok anlatmakta:
Akıyordu sırtından bir sıra sarı saç,
Örgülüydü, tahminimce vardı bir kulaç,
Ve bahçede gün ışırken, gönlünce bazı
Çömeliyor, bazı doğrulup sekiyor, beyaz kırmızı
Çiçekler topluyordu: amacı bir taç örmekti,

Bir ilahi mırıldanıyordu bu ara; sanki melekti.
Önceden söz ettiğim iki delikanlıdan
Yine söz edeceğim, hatırlarsanız bir zindan
İçinde hapistiler. Burası kalenin en sağlam zindanıydı,
Ve bahçe duvarının hemen yanıydı,
İşte Emily her sabah bu bahçeye çıkardı.
O sabah berrak bir gök ve pırıl pırıl güneş vardı;
Kalktıktan sonra mahzun mahkûm Palamon,
Yine izin vermişti de gardiyan,
Yüksekte bir odaya çıkmıştı,
Yine oradan bütün şehre bakmıştı.
Görkemli binalar görünüyordu ve yeşil ağaçları bahçenin;
Bir durup bir yürüyordu Emily, nur saçarak ve sakin.
Ama üzgün Palamon farketmemişti onu,
Dolaşmaya başladı baştan başa salonu,
Acısı ağır basıyor, lanetler okuyordu kaderine,
"Lanet olsun" diyordu, "doğduğum güne!"
İşte bu düşüncelerle meşgulken aklı,
Kalın, sağlam, birçok demir parmaklıklı
Derin bir pencereden bakarken
Bu Mayıs sabahı, Emily'yi gördü birden.
Görür görmez irkildi ve kalbine bir bıçak
Girmiş gibi bağırdı çığlık çığlık.
Onu duyan Arkita yanına koştu hemen,
"Nedir derdin? Söyle" dedi "kuzen?
Rengin atmış tamamen, yüzün ne kadar solgun,
Neden böyle çığlık attın? Neye kızıyorsun?
Seni böyle küplere bindiren ne olabilir?
Sabırlı ol Tanrı aşkına, akıllı ol, düşün bir:
Mahkûmuz ve mahkûm kalacağız sonsuza dek,
Bize bu kötü yazgıyı hazırlamış Felek.
Kötü bir burç ya da Satürn
Veya gezegenler, daha doğduğumuz gün
Göndermişler bu sonu bizimle birlikte,
Katlanmak zorundayız istemesek de."

Onun bu sözlerine karşılık Palamon
"İnan bana" dedi "sevgili kuzen,
Cehaletten kaynaklanıyor ya da hepsi hayal
Bu söylediklerinin, sorun mapusluk değil,

Gözlerimden girerek kabimi deldi bir ok,
İflah olmam ben artık, derdimin dermanı yok.
Şu bahçede bir o yana bir bu yana
Dolaşan kızın güzelliği sebep oldu buna.
Haykırdım ıstırabımı duysun diye, haykırdım açıkça,
Bilmiyorum belki bir kadın, belki bir tanrıça
Bu gördüğüm, hatta Venüs'ün ta kendisi sanırım,
İnan, 'Öyleyim zaten' dese inanırım."
Bu sözleri söyleyip eşiğe çöktü,
Dualar etti Venüs'e, içini döktü.
"Arzun kadın kılığında bahçeye gelip eğer,
Görünmekse bizim gibi iki derbeder
Mahkûma, ahh, yardım et kaçalım, ahh özgürlük,
Ama benim alın yazım sonsuz bir sözcük
Tarafından şekillenmiş çoktan;
Göz göre göre çürüyüp gideceğim hiç yoktan.
Zorbalığa esir düşmüş hanedanımıza acı,
Yardım et, kurumasın bu soylu soyağacı!"
O böyle yakaradursun, Arkita pencereden
Bakıp gördü bahçede gelip giden
Kızı ve geldi çöktü yüreğine bir sızı.
Kuzeninin duyduğu acıdan daha amansızı
Sardı benliğini. O da başladı söze,
Yürek yıpratan bir ahh çekip dedi "Ne kadar taze
Bir güzellik bu bahçede gezinen, anlatamam.
Ölmüşüm ben artık, benim işim tamam
Onu her Allah'ın günü görmezsem eğer.
Onun sevgisinden başka ne yaşamaya değer?"
Bunları duyan Palamon dik dik baktı,
Hor gören bakışları sevecenlikten uzaktı.
"Dikkat et sözlerine" dedi "bu şaka mı, ciddi mi?"
"Hiç bu kadar ciddi görmemiştim kendimi."
Bu cevap üzerine Palamon'da şafak attı,
"Demek sence önemi yok" deyip kaşlarını çattı,
"Boşmuş demek ettiğimiz bağlılık yemini,
Sırtından bıçakladın kardeşin, kuzenini.
'Yapsınlar isterse bize bin bir türlü işkence
Ancak ölüm ayırır bizi' ne demek sence?
Birimizde saracak olursa bacayı ateş,

Atmayacaktı hani diğeri dalgasına taş.
Söyle ey en sevgili kardeş, hani
Ben seni olduğu kadar sen de beni
Destekleyecektin giriştiğim her işte,
Bozulmaz yemin buydu ama bozuldu işte;
Sen de bunu inkâr edemezsin sanırım, heyhat!
Ben sana yüreğimin gizini açıyorum fakat
Sen benim kadınımı severek ihanet ediyorsun,
Hayatımı adamışım ona ben, sen ne diyorsun?
Hayır, iki yüzlü Arkita, yapmamalısın bunu,
İlk ben söyledim sana, ilk ben sevdim onu.
Bir zamanlar içtiğimiz andı bir düşünürsen
Bütün gücünle bana yardım etmek zorundasın sen.
Verdiği sözü tutan adamdır gerçek şövalye,
Yoksa, böbürlenip dolaşma ortada onurluyum diye."
Arkita gururla cevap verdi yeniden,
Dedi "Bu kadar iki yüzlü bilmezdim seni ben.
Sahtekârın tekisin, işte söylüyorum açık açık,
Bir kadın olarak ona ilk ben oldum âşık.
Buna ne diyeceksin bakalım? Daha demin
'Kadın mı tanrıça mı bilmiyorum' dedin.
Seninkisi mistik, ilahi bir aşk, anlasana;
Benimkisi sıradan, yalnızca bir insana
Duyulan türden. Bu yüzden onu ilk gören aslında bendim,
Ve seni arkadaş bilip sana açılan. Aman efendim,
Umurumdaydı sanki, duymadıysan duy şu atasözünü:
Hiçbir kanun yıldıramaz aşkın gözünü.
Gayet açık, anlaşılmayacak nesi var bunun?
Aşkın kendisi zaten başlı başına bir kanun.
Etten kemikten insan daha başka
Kanun mu ister, burun kıvırıp aşka?
Aşk yüzünden her gün zerre kadar vicdan
Azabı duymadan yüzlerce insan
Ürünü kanun çiğneniyor. Sevmeli her erkek,
Ve sevmeli bu yolda ölümü hak bilerek,
Sevdiği karısıdır bazen, bazen bir kız ya da dul.
Ne sen bağlayabilirsin, ne de ben ama kabul
Bağlayabilirim bir ömür boyu onu kendime,
Pekâlâ biliyorsun bunu, bilmiyorum deme.

Müebbet hapse mahkûmuz ve hiçbir fidye
Bizi özgürlüğümüze kavuşturamaz diye
Bir emir var. Topu topu bir kuru kemik
Yüzünden birbiriyle dalaşan iki aptal köpek
Gibiyiz. Sonunda bir şahin alçalır, dalar
Kapar gider kemiği, köpeklerin ikisi de avucunu yalar.
Politikada da kardeşim inan ki durum aynı,
Herkes kollar yalnızca kendi payını.
Ben onu seveceğim, sen de sev istersen,
Yapılacak tek şey de budur zaten.
Mahkûmuz ve katlanmak zorundayız, var mı dahası?
İkimiz de değerlendirmeliyiz ele geçen her şansı."
Aralarındaki çekişme daha devam etti, ancak,
Ne sözcükler yeter ona, ne zaman var anlatacak,
Neler konuşuldu, ne oldu bittiyse,
Mümkün olduğunca kısa özetlemek gerekirse,
Günlerden bir gün Protheus adında ünlü bir dük
Ziyarete geldi Theseus'u. Dük'ün çocukluk
Arkadaşıydı. Tatilini geçirmeye gelmişti Atina'ya,
Aradan geçen uzun yıllar sevgisini tüketmiş veya
Azaltmış değildi bir nebzecik,
En sevdiği insandı Atina'lı Dük,
Theseus da aynı ilgiyi gösteriyordu
Ona karşı, aynı muhabbetle karşılık veriyordu.
Can ciğer kuzu sarması ve hatta birbirlerine öyle düşkün
Öyle düşkünlermiş ki birisi dünyadan göçüp gittiği gün,
Günahlarını almak istemem neme
Lazım, peşinden gitmiş diyorlar öteki de Cehennem'e;
Ama bu böyle dar zamana sığamayacak bir husus.
Arkita'yı tanır severdi Dük Protheus
Thebes günlerinden, uzun yıllardan beri,
İşte sanırım daha çok onun girişimleri
Sayesinde oldu ve Arkita fidye ödemeden özgür
Kaldı. İstediği yere gidebilirdi, yalnız bir
Şart vardı: Theseus ile Arkita arasında alınan bu karar
Diyordu ki "Arkita yakalanacak olursa eğer
Dük'ün topraklarında ve hatta bir saat gibi kısa
Bir ziyaret amacıyla bile ülkeye girmiş olsa
Dikkate alınmadan hiç gece veya gündüz,

Derhal vurulacak başı" ve hiçbir pürüz
Yoktu bu konuda. Böylece hiç bakmadan sağa sola,
Arkita çıktı memleketine doğru yola.
Hürdü artık ama bu kez de canı tehlikedeydi,
Yalnız canını sıkan bir başka şeydi.
Ağlıyordu, akıyordu gözyaşları sular seller yerine,
İntiharı düşünüyordu derinden derine.
Okuyordu doğduğu güne lanetler,
"Bu uçsuz bucaksız ve zindandan beter
Dünyada şimdi sonsuza kadar kalmaya mahkûm,
Araf'ta değil Cehennem'deyim, yanıyorum.
Keşke dostum çıkmasaydı Dük Protheus
Ve serbest bırakmasaydı onun hatırına beni Theseus.
Zindana kilitlenmiş, zincirliyken bile
Mutluydum ve kesinlikle umutsuz değildim böyle.
Aşkıyla ödüllenmek mümkün olmasa da,
Onu gördüğüm her gün erdim derdim murada.
Ey sevgili kuzenim" dedi, "ey sevgili Palamon!
Bu macerada sensin yine şampiyon.
Ne mutlu sana ki daha sürecek cezan,
Cennet'tesin sen şimdi, zindanda değil inan.
Talih zarını senin lehine attı,
Her şeyleri sundu sana, ahh beni aldattı,
Neden dersen, onunla hâlâ yollarınız çakışabilir,
Ne olsa son derece değerli ve işbilir
Bir şövalyesin, Kader'in işi, belli mi olur, bakarsın
Düşlerin gerçek olur bir gün, açılır şansın.
Bir kaçağım oysa ben ve bir sürgün,
Umutsuz, perperişan, onun lutfundan yoksun.
Ne hava, ne ateş, ne su, ne toprak,
Ne de bunlardan doğmuş herhangi bir yaratık
Yardım edebilir bana, ne de rahatlatır biraz,
Gönül yarasına ah, çare bulunmaz.
Elveda hayatım, mutluluğum, elveda neşem.
"İnsanlar Kader'e nasıl inanmaz bilmem,
Oysa öyle bir yoluna kor ki işleri,
Yanında yoksul kalır insanların düşleri.
Kimisi der, olsun sınırsız malım mülküm,
Ya hastalık getirir parası ya da ölüm.

Kimisi hapisten çıkar, eve gider özgür,
Ve uşakları tarafından yakalanıp öldürülür.
Saymakla bitmez bu şekilde başımıza gelenler,
Ne için dua ettiğimizi bildiğimiz çok ender.
Yollarımız körkütük bir sarhoşun yolu, sarhoş
Bir yerlerde bir evi olduğunu bilir pekâlâ, iyi hoş
Ama o eve nasıl gideceğidir asıl sorun,
Sarhoşlar için zemini fazla kaygandır yolun.
İşte böyle halimiz, işte dünyanın hali,
Ne coşkulu ararız mutluluğu, ahh ne istekli,
Yanlış adımlar atmaktan yine de kurtulamayız sık sık,
İnsanım ben ve herkes gibi ben de aptallık
Edip, hapisten bir çıkabilsem diyordum keşke,
Çok güzel olurdu o zaman her şey, çok daha başka.
Ama bak şimdi ayrı düştüm sevgiliden,
Bir daha göremeyeceğim güzel Emily'den.
Çaresizim şimdi ve değilim bir ölüden farklı."
Diğer taraftan Palamon, zavallı,
Haber aldığı zaman Arkita'nın gittiğini
Çok üzüldü. Yerden yere attı kendini
Ve öyle bir uludu ki hapsolduğu kule
Çın çın çınladı onun feryadı ile.
Ayak bileklerine bağlı zincir
Parıldıyordu gözyaşları üstüne damladıkça bir bir.
Şöyle diyordu: "Arkita, sevgili kuzen,
Kozlarımızı paylaştık, kârlı çıktın bu işten.
Thebes'tesindir şimdi Tanrı bilir,
Anayurdumuzda ve kuşlar kadar özgür;
Ve bana acımıyorsundur şu kadarcık,
Akıllı ve kararlı bir adam olarak artık,
Halkımızı ve yakınlarımızı örgütler,
Başlarına geçip Atina üzerine bir sefer
Düzenlersin; ani bir saldırı sonucu bir anlaşma
Gereği yahut silah zoruyla, Emily karın olursa şaşma.
Eh, artık özgür bir prens olduğuna göre,
İmkanın var ve zamanın böyle şeylere.
Bense burada böylece kapanıp kafesime,
Mapusluğun çilesine katlanacağım son nefesime
Kadar ve aşkın katlanılmaz ıstırabına.

Ah bu düşünce çıkartır dertlerimi iki katma."
Bu düşünceler kıskançlık duygusunu ateşledi,
Tutuştu göğsü, yüreği yanmaya başladı.
Yüzü sarardı soldu, çılgınca çarptı kalbi,
Kül gibi soğudu, sarardı şimşir ağacı gibi.
Ve olanca gücüyle haykırdı "Ey zorba tanrılar!
Bir sözünüz dünyayı size kul köle kılar,
Kazıyamaz, silemez insanların tırnakları,
Taş tabletlerdedir toplantılarınızın tutanakları.
Aşağıda bekleşen koyun sürüsünden başka size
Neyi ifade ediyor insan soyu, söylesenize?
Hayvanlar gibi boğazlanıyor insanlar da,
Savaşlarda öldürülüyor, tutuklanıp çürüyor zindanlarda.
Bazen bir hastalık veya şanssızlık yetiyor hepsine,
Çokluk ölüyorlar ama pisi pisine.
Her şeyi bildiğiniz söyleniyor çok önceden,
İşkence ediliyor masumlara öyleyse neden?
Şikâyetlerim bu kadarmış gibi bir sanrıya
Kapılmayın, ödenecek borçlarım var bir de Tanrı'ya.
Dünyevi arzularımdan vazgeçmem gerek,
Oysa hayvanlar bile daha fazla zevk
Alıyorlar dünyadan. Çünkü ölümden sonra
Istırap ve gözyaşı yok onlara.
Oysa insan yaşarken de yeterince çok
Acı çekiyor, zavallı, bundan şüphem yok.
Varsa versin tanrılar bu sorunun yanıtı,
Ama acının yeryüzünde mevcut pek çok kanıtı.
Sayısız hırsızın, sayısız yılanın,
Ahım aldıktan sonra pek çok masum insanın
Elini kolunu sallayarak dolaştığını gördüm, hatta
Yeniden can yaktığına tanık oldum ilk fırsatta.
Ve ben hapislerde çürüyorum tüm bunlara karşılık.
Öfkeyle kudurup bir kıskançlık
Nöbeti sırasında Thebes'li soyumun
Mahvına neden oldular ah o Juno ve eyvah o Satürn!
Duvarları yerle bir şimdi, Thebes viran,
Venüs canımı alıyor benimse diğer yandan.
Kıskanıyor, korkuyorum Arkita'yı düşünüp."
Şimdi isterseniz Arkita'ya dönüp

Düşünceleriyle baş başa bırakalım Palamon'u,
Ve sırada Arkita'yla ilgili bir konu:
Yaz nasıl olsa geçer ama uzun
Kış geceleridir asıl sorun,
Kamçılar arzularını, ıstırabını çoğaltır
Hapisteki mahkûmun ve kuşlar kadar özgür
Olanın. Bilemem hangisi daha çok acı çekti.
Özetlersek yalnız, şurası bir gerçekti:
Müebbet hapse mahkûm Palamon,
Zincire vurulmuş yatıyordu ve yatacaktı son
Nefesine kadar. Ölümden farksız bir ayrılığa sürgün
Arkita hasretin kıyılarında dolaşıyordu her gün;
Ne kadar dolaşsa da sevgilisini göremezdi ama.
Ey âşıklar cevap verin şu soruma:
Hangisi daha çok acı çekiyordu sizce
Arkita mı, Palamon mu? Birisi ümitsizce
Hücresine kilitli, ne var ki
Her gün görebiliyor sevdiğini ve öteki
İsterse serbestçe dolaşır yeryüzünü,
Ama asla göremez sevdiğinin yüzünü.
Sizler bu ikisi arasında karar veredurun,
Devam ediyor hikâyem, işte buyrun.
Explicit prima pars.

Sequitur pars secunda.
Arkita yeniden Thebes'e vardığı sabah
Başka bir söz çıkmadı ağzından, yalnız ah ve vah.
Eyvah, sevgiliyi görmekten kesmişti umudu,
Dünyanın en bahtı kara âşığı oydu.
Gelmemişti öylesi yaratılıştan bu zamana
Kadar; yeme, içme, uykuyu koymuş bir yana,
Bir deri bir kemik kalmıştı kupkuru,
Bakışları ürkütücü, yüzü soğuk, sapsarı,
Bir başına; yine de yalnız kalmak hoşuna gidiyordu,
Ağlayıp inleyerek sabahı ediyordu.
Ne zaman kulağına bir müzik çalınsa
Sel olup çağlıyordu gözyaşları, nasılsa.
O kadar umutsuzdu, morali o kadar bozuk,
Bambaşka biri olup çıkmıştı, yazık.

Konuşurken duysanız tanımazdınız sesinden.
Ve Eros'un okuyla yaralı birisinden
Çok melankolik bir deli gibi dolaşıyordu,
Daha çok kendi hayal âleminde yaşıyordu.
Kısaca aşkı ve bitmek bilmeyen yası
Yüzünden altüst olmuştu iç dünyası,
Ve bedeni nerdeyse tanınmaz hal almıştı,
Zavallı sevdalı prens yıkılmış, dağılmıştı.
Tekrarlarsam yalnız bütün bir gün sürer,
Neler çekmişti ilk iki yıl boyunca neler,
Thebes'te bildiğiniz gibi, kendi şehrinde,
Amansız işkencelerde, zehir damlalar gözlerinde.
Ama yatağında uyuyorken bir gece,
Kanatlı tanrı Merkür bu gence
Yanaşıp önüne vardı dikildi,
"Yeter artık, artık neşelen haydi!"
Dedi uyku veren asasını havaya kaldırıp
–Arkita gördü ki kıyafeti tıpatıp
Argus'un yüz gözünü kapattığı günkü
Gibiydi, altın saçlarının üstünde çünkü
Bir de şapkası vardı– konuştu Merkür ve "Sana
Bir iş var" dedi, "erdir Atina'daki acıları sona."
Bu sözleri duyup uyandı Arkita,
Dedi "Bu işin ucunda ölüm olsa da
Atina'ya gidiyorum şimdi hemen,
Ölürüm de vazgeçmem bu düşüncemden.
Atina'ya ulaşıp Emily'yi görürüm ve
O yanımda olursa ölürüm seve seve."
Doğrulup eline bir ayna aldı,
Aynaya bakıp yüzünü seyre daldı.
Renginin solukluğunu ve değişen hatlarını görünce
Birden şimşekler çaktı beyninde bir düşünce.
Yakalandığı uzun hastalık onu öyle çirkin
Yapmış, öyle çökertmiş ve öyle bitkin
Bir hale koymuştu ki fakir bir kılığa girse
Yaşar giderdi Atina'da, onu tanıyamazdı kimse.
Görürdü sevgilisini her gün böylece.
Prens giysilerini soyunup orda öylece
İş arayan yoksul bir işçi gibi giyindi,

Ve yanında bir silahtarla Atina'ya indi.
Başına gelen bütün felaket
Ve çektiği çileyi bilen bu silahtar da kıyafet
Değiştirmişti elinden geldiği kadar;
Hiç tanınmadan, neyse, saraya vardılar.
Ertesi gün kapıda hiç vakit
Kaybetmeden iş için başvurdu Arkita adlı yiğit.
Daha fazla söze ne gerek var,
Emily'nin yanında çalışan bir haznedar
Emrine aldı onları, akıllı adamdı, çabuk farketti
Uşakların yaptığı dört dörtlük hizmeti:
Su taşıyordu Arkita, odun kırıyordu bazen,
Boyu posu yerindeydi ve kendisine verilen
Her işin altından kalkacak kadar güçlüydü, gençti.
Ve böylece aradan iki koca yıl geçti,
Arkita nur yüzlü Emily'yle kaldı, onun resmi
Uşağı olarak, Philosrate diye biliniyordu ismi.
Yoktu sarayda onun kadar sevilen biri
Uşaklar arasında, saraya geldiği günden beri
Dikkatleri çekmişti efendiliğiyle,
Dolaşıyordu ünü dilden dile.
Derken Theseus'un katına ulaştı adı,
Birileri eğilip Dük'ün kulağına fısıldadı
Atanmayı çoktan hak ettiğini bu gencin;
Zaten yeteneklerini ortaya koyabilmesi için
Daha saygın bir işe verilmesi şarttı.
Böylelikle şöhreti günden güne arttı,
Çalışkanlığı ve tatlı dili sayesinde
Özel uşak oldu sonra Theseus'un himayesinde.
Kral ona belli bir ücret ödüyordu,
Ayrıca memleketlileri saraya gelip gidiyordu,
Her yıl para getiriyordu bu adamlar el altından.
O da bunları akıllıca harcıyor, har vurup harman
Savurmuyordu. Kimse onun varlıklı
Olduğunu düşünmedi. Üç yıl geçti, mutlu, sağlıklı;
Kanıtlamıştı kendini barışta ve savaşta,
Theseus'un listesinde geliyordu en başta.
Onu orada mutlu bırakıp –gerçi mutluluk saman
Alevi gibidir– bakalım ne yapıyordu Palamon.

Gözyaşlarına boğulmuş ve dehşet koyu,
Zifiri karanlık bir zindanda tam yedi yıl boyu
Çile doldurmuştu zavallı Palamon,
El aman demişti aşktan, acıdan el aman.
Evet, Palamon kahrından çıldırmıştır,
Ve artık aşk acısı iki kat ağır
Bir hal almıştır. Bu durumda o değilse kim yansın?
Bir yıl değil ki bu, sonsuza dek nasıl dayansın?
Kolay değil şehadete yakışan uyaklar bulmak,
Kim başarabilir bunu? Ben değil mutlak.
İsterseniz dilim döndüğünce, şöyle kısa kısa
Değineyim, gelelim yedi yıl sonraki Mayıs'a.
–Eski kaynaklar veriyor bu ayrıntıyı,
Tam üçüncü gece diyor, aylardan Mayıs ayı–
Artık tesadüf deyin, kader, kısmet deyin,
Yazıldığı gibi olduğunu düşünürsek her şeyin,
Geceyarısından sonra, daha doğmadan güneş ,
Bir arkadaş yardımıyla Palamon firar etmiş
Ve mümkün olduğunca çabuk çıkmıştı şehrin sınırlarından,
Bir içkiye razı olmuştu gardiyan.
İçine birkaç uyuşturucu ve biraz haşhaş
Katılmış şarap yetmişti adamcağızı sarhoş
Etmeye. Gardiyan bu karışımı içti içeli,
Top atsanız uyanacağı şüpheli
Bir şekilde sızıp kalmıştı bütün gece;
Tabana kuvvet kaçmıştı Palamon böylece.
Geceler kısaydı yalnız ve gündoğumu yakındı,
Nefes nefese kalmıştı, şöyle bir etrafına bakındı,
"Şu ilerdeki koru gündüzün saklanacak
Mükemmel bir yer" dedi, "harika bir sığınak."
Gün ışığında gizlenecekti ve mümkünse
Geceleri yol giderek varacaktı Thebes'e.
Kolaydı gerisi, orada kesinkes
Theseus'a haddini bildirmeye heves
Eden bir sürü yandaş bulurdu. Ya hayatını
Kaybedecekti, ya da karısı olacaktı hayatının kadını.
Buydu planı işte, gayet anlaşılır, açık.
Neyse yine Arkita'ya dönelim birazcık.
Pek bilemedi o nerede ne tehlike var,

Kader'in ağına düşene kadar tekrar.
Sabahın habercisi, işgüzar tarla kuşu,
Şarkılar söyleyerek karşılıyordu güneşi huşu
İçinde ve nur topu Phoebus öyle parlak
Doğuyordu ki Doğu kahkahalar atarak
Uyanıyordu onun ışığıyla. Onun ışık nehirleri
Akıyordu çiçekler üstündeki çiyi, gecenin teri
Olan o gümüş damlacıkları, kurutarak.
Bu arada Theseus'un sarayındaki baş uşak
Arkita selamlıyordu günü doğrulup yatağından;
Ve Mayıs'ın gelişini kutlamak için plan
Yapıyordu. Sonra canının bunu çektiğine hükmetti,
Şimşek gibi bir atı sürdü kırlara gitti.
Hoşça vakit geçirmek geçiyordu aklından,
Sarayın bir iki mil uzağında ve önceden
Sözünü ettiğim koruya gelince durdu,
Kendine bir çelenk örmek istiyordu.
Alıç ve hanımeli yapraklarından
Pırıl pırıl bir havada çelenk örüyor, bir yandan
Yüksek sesle şarkılar söylüyordu, dinle:
"Ey Mayıs, tüm çiçeklerin ve yeşilinle
Hoş geldin ey en güzel, ey en taze,
Mutluluk dileklerinle yeşilinden sun bize."
Canlı hareketlerle kayıp atının üstünden,
İçerilere doğru yürüdü, gönlü şen.
Patika boyunca epey yürüdü ve işe bak,
Görülürüm korkusuyla ve nefesini tutarak
Saklandığı yere geldi Palamon'un,
Tabii Palamon kim olduğunu bilmiyordu onun.
Zaten aksini düşünmek dünyanın en
Saçma şeyi olurdu, ama yörede yıllardır bilinen
Pek yerinde bir atasözü vardı,
"Ormanların kulağı, ovaların gözü vardı,"
Eşeği sağlam kazığa bağlamak gerek yani,
Hayatta neler bekler bilinmez ki insanı.
Arkita henüz farketmemişti Palamon'u.
Palamon bir çalının ardına sinmişti oysa, burnu
Dibinde duruyordu, duyuyordu Arkita ne söylese
Mıhlanmış, kıpırtısız bir ölüydü nerdeyse.

Nihayet Arkita turunu bitirdiğinde
Şarkısını şakıyıp sustuğunda neşe içinde,
Yüreğine bir ağırlık çöküverdi yok yere,
Yüzü düşünceli bir hal aldı birdenbire.
Ama bu tür değişimlere alışık
Olmalıyız, böyle garip davranabilir her âşık.
Bir yukarıda, bir en dipte, tıpkı bir su
Kovası gibi kuyuda. Cuma günü gibi ya da doğrusu:
Pırıl pırıl bir güneş vardır ve devamlı
Böyle kalacak derken yağmur bastırır. Evhamlı
Venüs de aynı şekilde karartır ruhu bir anda,
Değişkendir Cuma ve değişkendir insan da.
İşte budur Cuma'nın diğer günlerden farkı,
Bitkin düşmüştü Arkita bittiğinde şarkı.
Oturdu ve söylenmeye başladı kendi kendine,
Lanetler okuyordu doğduğu güne yine.
"Daha ne kadar" dedi "Ey zalim Juno, yeter!
Daha ne kadar savaşacak ve felaketler
Yağdıracaksın Thebes şehrine, bu aslan ulusa?
Ki Amphion'a dayanır soyumuz, taa Kadmos'a.
Kadmos güçlü bir temelden inşa edip Thebes'i
Başa geçmiş ve ilk kralı olmuştu kendisi.
Ve doğrudan onun kanından gelen
Kraliyet ailesinin bir ferdi olan ben
Soytarı yerine kondum geçer geçmez ele,
Ayak işlerine bakan adi bir köle
Oldum ölümlü düşmanıma. Yetmezmiş gibi, Juno çok
Daha büyük bir utanç verdi. Cesaretim yok
Kendi adımı ağzıma almaya şimdi;
Uşak Philostrate adım, Prens Arkita kimdi?
Ey sert bakışlı Juno, ey Mars, hain!
Soyumuzu kuruttun, ırkımızı mahvettin.
Geriye bir ben, bir de Palamon kaldık,
O da Theseus'un zindanında, işkencede, yazık!
Can damarımı kesen asıl bunlardan başka:
Beni yakıp kavuran, dayanılmaz bir aşka
Düşüren ok yakıyor ciğerimi ah, yürek bulandı kana,
Kefenim gömleğimden çok önce biçilmiş bana.
Gözlerin alır canımı, başka bir şey değil,

Sen oldum ölüm meleğim, Emily'm, bunu bil!
Seni memnun edebilsem ya da minnet
Dolu bir bakışını kazanabilsem, inan bir demet
Ot kadar önemli olmazdı geri kalan her şey."
Sözlerini bitirince bakışları daldı ve epey
Öylece kaldıktan sonra silkinip ayrıldı ordan.
Yüreğinin parçalandığını hissetti Palamon
Yüreğine saplanan buzdan bir kılıç güya
Kayarak ilerliyordu boydan boya.
Öfkeden titreyerek "Saklanmak olmaz" dedi,
Arkita'nın hikâyesini boşuna mı dinledi?
Bir delinin yüzüydü yüzü, dalgın ve soluk.
Ansızın hışırdadı içine saklandığı çalılık,
Fırlayıp ayağa haykırdı "Arkita, hain!
Kötü kalpli sahtekâr, işte kendini ele verdin.
Uğrunda bu kadar çile çekmek
Zorunda kaldığım kadına âşıksın demek.
Yeminli arkadaşım; evet, and içmiştik oysa,
Eğer senin verdiğin sözü tutman buysa,
Evvelce de kaç kereler söyledim bunu sana
–Theseus'u da oyuna getirdin baksana–
Sahte bir ismin var, çünkü bir sahtekârsın,
İsterse bu işin sonu ölüme varsın,
Değil sen, başka hiç kimse –şunu çok iyi
Belle– sevmeye kalkışamaz kadınım Emily'yi.
Baş düşmanım benim, kül eder seni ahım,
Olmasa bile şu an yanımda hiç silahım.
Tanrı'nın izniyle hapisten kaçtım işte bak,
Yoksa ölümün benim elimden olacak.
Yap seçimini vazgeç Emily'den gel,
İnan ki ölümüne ben bile olamam engel."
Onu dinleyen Arkita gizlemedi hıncını,
Tanımıştı bu yüzü ve çekip kılıcını,
Bir aslan kadar vahşi yanıt
Verdi, dedi "Tanrı olsun bu sözlerime şahit,
Hasta olmasaydın ya da aklını başından
Almamış olsaydı aşk ve en azından
Savunmasız olmasaydın bu kadar,
Sağ çıkamazdın bu korudan, imkânı mı var?

Ve seninle aramızda durduğunu iddia ettiğin
Ne kadar anlaşma, ant, ne kadar yemin
Varsa işte inkâr ediyorum açıkça hepsini.
Aşk özgürdür, hatırlamadın mı aptal seni?
Hiç kimse alıkoyamaz beni onu sevmekten, böyle bil,
İşte meydan okuyorum sana, ama gerçekten asil,
Şerefli şövalyelik kanı var kanında,
Bu iddialarını döğüşerek er meydanında
Kanıtlamak istiyorsun; istediğin olacak öyleyse,
Yarın burda olacağım ve söz, bilmeyecek kimse.
Yarın aynı yerde dikildiğinde karşıma,
Bir şövalye göreceksin; yalnız başıma
Geleceğim. Senin için de silah, teçhizat
Alacağım yanıma, merak etme bizzat
Kendin olacaksın silahları seçen;
İyisini sen alırsın, kötüsünü ben.
Unutmadan, bir de yiyecek içecek ve ufak
Tefek bir şeyler getireceğim sana ve yatak.
Kadınıma gelince, olur da eğer
Öldürürsen beni, mezarım olursa bu yer,
Helal hoş olsun sana, bak buna karışamam."
Cevap verdi Palamon, dedi ki "Tamam."
Sabah yeniden gelmek üzere bu düello yerine,
Yürüdü gitti her biri kendi kaderine.
        Ah Cupid, Cupid, insaf et biraz,
Çöplüğünde neden sanki iki horoz barınmaz?
Çok doğru söylemişler: Ne aşk, ne de güç
Rekabet kabul etmez, buna gelemezler hiç.
Arkita ve Palamon öğrenmişlerdi bunu.
        Ve Arkita tutmuştu şehrin yolunu.
Şafak sökmeden daha ertesi sabah,
Yürütmüştü bir yerlerden iki takım zırh;
Oldukça elverişliydi zırhlar eldeki iş için,
Ertesi gün kırlarda yapılacak döğüş için.
Arkita aldı yükünü ve düştü yola,
Bir başına sürdü gitti atını dört nala.
İkisi de koruya zamanında ulaştılar,
Arkita ve Palamon karşılaştılar.
Sonra yüzlerinin rengi değişti, tıpkı Trakya'da

Mızraklarını doğrultup bir ayı ya da
Bir aslanın ortaya çıkmasını beklerken
Kırılan dalları duyduklarında ve derken
Yaprak hışıltılarıyla uğuldadığında her yan,
Dedikleri anki gibi avcıların "İşte ölümcül düşman.
Bu ya onun, ya benim sonum olacak,
Onu ilk hamlede öldürürsem ne âlâ, ancak,
O benim hesabımı görür çıkarsa bir aksilik."
Bu yüzdendi şövalyelerin yüzündeki değişiklik;
İyi tanıyorlardı birbirlerini, kararları kesindi.
Ne selamlaşıldı, ne de günaydın dendi,
Tek kelime etmeden birbirlerine,
Teçhizat kuşandırdı her biri diğerine.
Birer arkadaştılar şimdi, birer kardeştiler.
Epey uzun bir zaman çılgınca döğüştüler
Keskin mızraklarını savurup ardından hemen.
Yaralı bir aslan sanırdı Palamon'u gören.
Arkita'ysa vahşi bir kaplandan farksız,
Vuruyor vuruyorlardı, kapışan iki erkek domuz
Gibiydiler; sel üstünde giden köpükler
Kadar ak damlacıklarla süzülüyordu vücutlarından ter.
Döğüştüler, toz toprak içinde kaldı her yan,
Döğüştüler, yükseldi, ayak bileklerine çıktı kan.
Ama bunları böyle amansız döğüşürken
Bırakıp Theseus'a dönüyorum yeniden.
Yedi iklim, dört bucakta Tanrı ne der,
Neyi önceden görür, öngörürse gerçekleştiren Kader
Öyle güçlüdür ki isterse bütün dünya
Tam tersinden emin olsun güya,
Bir gün emredilen şey yerine gelir kesin
Ve tekrarlanmaz isterse aradan bin yıl geçsin.
Bizim korkularımız, arzularımız da –evet,
Savaşta ya da barışta sevgi ya da nefret
Dolu olalım– Tanrı tarafından yönlendirilir.
Theseus'un içinde neden ani bir
Av isteği uyandığının açıklaması budur olsa olsa,
Özellikle geyik avı, henüz girmişken Mayıs'a.
Tan ağarır ağarmaz kalkıp anında
Giyinir atlardı atına ve yanında

Av borusu, köpekleri ve silahı olurdu,
Bir gün ava çıkmasa belki ölürdü.
Bir geyiği öldürmek, karnını deşmek,
En büyük mutluluktu ona, en büyük zevk.
Yıldızlar zamanla şunu ortaya koydu:
Mars'tan sonra Diana'ya layık kul oydu.
Dedim ya hoş bir gündü, hava açıktı,
Mutluluk denizinde yüzen Theseus ava çıktı,
Sevgili kraliçesi, güzel karısı Hippolyta
Ve yeşillere bürünmüş Emily de hatta
Onunla geliyordu. Ve bu soylu grup hep beraber
Yakındaki koruda bir geyik olduğunu haber
Alıp oraya doğru atlarını sürdüler
En kısa yoldan ve bir düzlük gördüler.
Düzlüğün ortasına fırladı geyik birden,
Bir dereyi atladı, sonra kayboldu gözden.
Dük de kendi elleriyle, özenle seçip
Ayırdığı tazılarıyla dereyi geçip
Kovalamak istedi ardı sıra onu.
Güneşe doğru bakınca, düzlükte Palamon'u
Ve Arkita'yı gördü birbirlerine girmiş,
Erkek domuzlar gibi, pervasız, müthiş
Bir kavgaya tutuşmuşlardı. Pırıl pırıl
Daireler çiziyordu kılıçları havada ve akıl
Almaz darbeler iniyordu ard arda.
Öyle bir öfke gizliydi ki bu vuruşlarda,
Bir meşeyi devirirdi en yumuşak olanı.
Theseus gördü bunları, ancak olanı
Biteni anlayamadı tabii. Ama mahmuzlayıp
Atını vardı döğüş alanına ve omuzlayıp
Delikanlıların arasına girdi,
Kılıcını sıyırıp şöyle bağırdı:
"Yeter artık, kesin! Mars üstüne yemin,
Devam ederseniz daha kendinizi ölmüş bilin.
Durun dedim size, siz neden anlarsınız?
Hem siz kimsiniz, nasıl insanlarsınız?
Bir hakem almadan yanınıza, bir şahit veya,
Tutuşmuşsunuz, ne cüret, burada düelloya.
Dikkatimi çekti yalnız, soylu bir tavrınız var yine de."

Palamon karşılık verdi soluk soluğa, başı önde:
"Efendim, ne gerek var daha fazla söze,
Ölüm çoktan hak bize, ikimize.
İki mahvolmuş adam, esirleriniz, büyük
Bir kavgadayız ve canımız bedene yük.
Gerçekten ilke edindiyseniz 'Adalet'i sayın
Efendim, iyisi mi ikimize de acımayın,
Ve Allah rızası için ben olayım ilk ölen,
Ama arkadaşımı da öldürün peşimden,
Ya da onu daha önce öldürün isterseniz.
Efendim onun kim olduğunu bilmiyorsunuz siz;
Arkita bu, gözünüze görünmemesi şartıyla
Sürgün ettiğiniz. Şimdi hayatıyla
Hatasını ödemeyi kabul etti çoktan.
Arkita bu, koynunuzdaki Philostrate adlı yılan.
İşte bu adam sizinle yıllarca dalga geçti,
Efendimizse onu seyisbaşı seçti.
Emily'ye göz koyan bu adama iyi bakın.
Ama madem ki benim ölümüm yakın,
İtiraflarıma devam etmemde ne zarar var?
Bense, hani şu hücresinden firar
Eden mahkûm, bağrı yanık Palamon'um efendim,
Nur yüzlü Emily'e âşık olan da bendim.
Sizin de can düşmanınızım, yalanım yok bunda,
Ve şimdi burada, Emily'nin huzurunda
Can vermek benim için bir mutluluk gerçekten,
Verin kararınızı, alın canımı lütfen.
Arkadaşımı da yaşatmayın, çünkü en az
Benim kadar hak etti ölümü o da, ölmese olmaz."
Ve cevap verdi ona gönlü yüce Theseus:
"İşte karar" dedi, "tamam artık, sus.
Ölüm fermanını yazmış oldu itirafın,
Söz konusu olamaz bundan böyle affın,
Öleceksin, sana kızıl Mars üstüne söz."
Kraliçe bunları duyar duymaz
Gözlerinden sapır sapır yaşlar boşandı,
Aynı duygular diğer kadınlarca da yaşandı
Onlara göre böylesi bir karar hiç de haklı
Değildi, tam tersine son derece acıklı

Bir talihsizlikti bu asil gençlerin başına gelen,
Üstelik sevdaydı kavgalarına neden.
Vücutlarında açılan derin yaraları gördüler ve diz
Çöküp yalvardılar "Affedin efendimiz!"
Yerlere kapandılar önünde mağrur
Theseus'un, ayaklarını öpmeye hazır.
Yatıştı sonunda Theseus'un taşkın öfkesi,
Tez duyulur vicdanın asil bir kalpte sesi.
Başlangıçta öfkeden zangır zangır titriyordu fakat
Biraz zaman geçince ve bir ara fırsat
Bulup düşünmeye zorlayınca kendini,
Bu gençlerin suçunu ve kavga nedenini,
Bir kenara bıraktı intikamcı duyguyu,
Yüreği yumuşadı, galip geldi sağduyu.
Şöyle dedi sonra: "Zarar yok, çoğu kimse
Arzular aşkı tatmayı ve eğer mümkünse
Kaçıp kurtulmak ister esaretten."
İşte böyle, Dük kadınların ağlayışını gördükten
Sonra yüreğinde derin bir acıma duydu.
Yine de bir şüpheye düştü, acaba doğru muydu
Yaptığı? Bağışlamak hata mıydı yoksa, kim bilir?
Acımasızlıklarıyla ünlü kralları düşündü bir bir.
"Ama neden?" dedi "Tir tir titreyen ve çoktan
Pişman olmuş zavallıların karşısında bir aslan
Kesilmek niye? Yüreğin sesine kulak
Tıkayıp hâlâ, horlayan davranış ve sözlerle korku salmak;"
İşte asıl bu yapılmaması gereken şeydi,
Bu aynı hatada ısrar değil de neydi?
"Alçakgönüllülük ve kibri aynı kefeye
Koyuyorsa ve şu doğrudur, şu yanlış diye
Bu gibi durumlarda yapamıyorsa bir ayrım,
O kralı adalet duygusundan yoksun sayarım."
Kısacası kızgınlığından eser kalmamıştı artık,
Sis dağıldı ve gözlerine geldi bir parlaklık.
Bir an duraksadı, sonra gürledi sesi:
"Hamdolsun" dedi "Ey aşk tanrısı!
Onun hikmetinden sual eyle sen gel,
Hiçbir şey durduramaz onu, hiçbir engel.
Mucizeleriyle sabit işte onun tanrısal gücü,

Cupid bu, tüm kalplerin hâkimi büyücü.
O ne arzu ederse derhal yerine gelir,
Arkita ve Palamon'un durumuna bakın bir:
Tereyağından kıl çeker gibi kaçmışlardı bu iki
Delikanlı, ve isteseler Thebes'e gidip halbuki
Yaşayıp giderlerdi bir elleri yağda, diğeri balda.
Oysa şimdi kendilerini savunamayacak bir halde
Elimdeler, canları emanet bana,
Bana, bu kanlarına susamış ezeli düşmana;
Ama Cupid'in işlerinde mantık aramak niye?
Geri getirdi onları kahırdan ölsünler diye.
Aptallığın âlâsıdır bu, düşünün bir yol,
Aşık bir adam değilse ya kimdir aptal?
Allah aşkına bakın nasıl görünüyorlar,
Kana bulanmış ikisi de yerde sürünüyorlar.
Aşk tanrısı böyle ödüllendirdi hizmetlerini,
Bu şekilde ödemeyi seçti ücretlerini.
Bir de şu duruşları yok mu –dikkat ettiyseniz–
Aşka kul köle bunlar, bu yolda birer aziz.
En komik olan da, sanki o değilmiş gibi
–Aşk tanrısı– bütün bu felaketlerin sebebi,
Benim düşündüğümün yarısı kadar bile
Aklından geçirmiyordur kuru bir teşekkür ile
Minnettarlığını belirtmeyi. Bir guguk kuşu veya tavşan
Kadar haberi yoktur baksan olanlardan.
Ne demeli, hayatta her şeyi denemeli bir kez,
Gençlikte değilsek eğer, yaşlılıkta aptalız.
Gençlikte çektiğim için yeterince aşk acısı,
Ben kendim de sayılmam aşkın pek yabancısı,
Bilirim işte bu yüzden ne kuvvetli
Darbeler vurur kalbe, ne sert, ah, ne şiddetli.
Aynı tuzağa ben de sık sık düştüğümden dolayı
Unutmaya hazırım bu mutsuz olayı,
Diz çökmüş yalvaran sevgili eşimin
Hatırına ve Emily'nin, sevgili kardeşimin;
Ama önce ülkeme saldırmayacağınızdan emin
Olmak isterim buna karşılık. Bu yüzden yemin
Edin bakalım, hiçbir zaman
Kalkışmayacağınıza benimle savaşa filan.

Affediyorum sizi, bağışlıyorum, yalnız
Hep benim yanımda ve bana dost kalacaksınız."
İstediği yemini edip kendisine
Girdikten sonra gençler Dük'ün himayesine,
İki taraf da durumdan memnun olunca,
Theseus özetledi her şeyi şöyle kabaca:
"Zenginlik ve soylulukta doğrusu,
Bir kraliçe veya bir prenses bile olsa söz konusu,
Onlarla evlenmeye, doğru vakit saat
Geldiğinde, ayrı ayrı layıksınız, fakat
İkinizin kıskançlıkla böyle bir hışım
Birbirinize girmenize sebep kızkardeşim
Emily'ye gelince tabii durum değişik,
Farkındasınız, işte her şey açık ve seçik.
Sonsuza dek birbirinizi yiyip bitirseniz bile,
Evlenmesi imkânsız aynı anda ikinizle.
Anladınız sanırım niyetimi bunları derken,
Biriniz bakmak zorunda diğeri yerken;
İstediğiniz kadar kıskanç ve nefret dolu
Olun farketmez, ama her işin vardır derler bir yolu.
Kader ödüllendirsin sizleri bence bırakın,
Kararı o versin; şöyle bir önerim var, bakın:
"Bu kavga gürültüye bir son, bir çözüm
Olarak şöyle bir hal tarzı arzu ediyor gönlüm:
–Eminim bu ikinizi de mutlu edecek–
Biriniz Batı'ya, biriniz Doğu'ya gidecek,
Özgürce, fidye ve saldırı korkusu olmadan;
Tam bir yıl sonra –ne daha geç, ne bu süre dolmadan–
Geri geleceksiniz 'Buyrun bakın' diye
'İşte emrimde silahlı tam yüz şövalye,
Büyük turnuva için teçhizat kuşandılar,
Emily'yi kazanmaya hazırlandılar.'
Alın benden de size bir şövalye sözü:
Şerefim üstüne temin ederim ki sizi,
Kim bu vuruşmada gücünü kanıtlayıp,
–Ya sen ya o– kim çıkarsa galip,
Yüz adamıyla birlikte, daha açık konuşursak,
Kim öldürürse rakibini ya da kim alırsa tutsak,
Emily onun. Tanrı'dan dileyecek daha ne kalır?

Mutsuz olmak için daha ne bahane kalır?
Turnuvalar işte bu düzlükte yapılacak tam,
Tanrı'dan dileğim adil bir hakem
Yapması beni. Ama kalmasın bunda pürüz,
Ya esir düşecek ya ölecek biriniz.
Eğer bu çözüm size esaslı
Görünüyorsa şükredin, gerçekten şanslı
Olduğunuzu düşünüp onaylayın baylar,
İşte böyle düşüncem, budur aldığım karar."
Palamon sevinmesin de kimler sevinsindi?
Arkita değilse kimler coşsundu şimdi?
Ve çıkıp kim, sorarım hangi şiir
Oradakilerin sevincini anlatabilir?
Ne yüce bir lutufta bulunmuştu Theseus,
Diz çöktü bu olaya tanık olan herkes.
Yürekten teşekkürler ediyorlardı durup durup,
Özellikle de Thebes şehrinden gelen bir grup.
Ve bu duygularla pıt pıt atan kalpleri
Umut dolu, terkettiler bulundukları yeri.
Sonra da Thebes şehrinin eski ve geniş
Surlarına doğru başladı bir yürüyüş.
Explicit secunda pars.

Sequitur pars tercia.
Anlatmadan geçemeyeceğim bir konu daha var,
Zaten bunu atlarsam beni ihmalkâr
Davranmakla suçlayacaksınız. Dükün amacı
Bu turnuvayı bir gösteri aracı
Olarak kullanmaktı. Ne gerekse yapılacaktı.
Paralar su oldu, sel oldu aktı.
Onunkinden daha iyi bir arena ne bilir, ne tanırım,
Kimseler böylesini görmemiştir sanırım.
Meydanı çevreleyen bir taş duvar vardı,
Uzunluğu yaklaşık bir mil kadardı.
Ve hemen dışına kazılmıştı bir hendek,
Daireler halinde kıvrılıp yükselerek
Giden ve en son on sekiz metreyi bulan
Katlar halinde düzenlenmişti meydan.
Öyle ki herhangi bir sıraya oturan biri

Engellemeyecekti arkadan seyredenleri.
Yükseliyordu doğuda beyaz mermer bir kapı,
Batıda da görünüyordu buna benzer bir yapı.
Kısaca, belki dünya kurulduğundan bu yana,
Bunca çok şey sığdırılmamıştı böyle küçük bir alana.
Geometri, aritmetik, portrecilikten anlar,
Oymacılık ve sahne yapımında usta bir sanatkâr
Bulmak, tahmin edilir, zorlu bir işti,
Theseus onu bulmuş, ücretini ödemişti.
"Bana şöyle şöyle özellikleri olan
Bir yapı kur" demişti, "görkemli bir salon."
Ve batı yakasının hemen yukarısına
Düşen bina adanmıştı aşk tanrıçasına.
Burası dini törenler için bir yer, bir sunaktı,
Venüs adına yapılmış bir tapınaktı.
Bu yapının hemen batısında
Yine bunun aynısı bir tapınağı vardı Mars'ın da;
Haddi hesabı yoktu sarfedilen altının.
Ama kuzeyde, duvarın üstünde uzun,
Kızıl mercanlarla süslü, zengin ve ak
Mermerden yapılmış bir üçüncü tapınak
Adanmıştı Diana'ya, o iffet
Tanrıçasına. Theseus'un yaptırdığı bu üç mabet
İşte böyle ihtişamla yükseliyordu orada.
Ama durun, galiba bu arada
Söz etmeyi unuttum oradaki binbir tür
Portre, resim ve birbirinden ilginç figür
Ve oymalardan. Oysa bunlardı bu enfes
Tapınakları eşsiz kılan temel süs.
İlk olarak, Venüs tapınağını gezen
Biri görürdü duvara işlenmiş, yürekler ezen
İç çekişlerini sevdalıların, kaçan uykularını,
Yanık türkülerini, kutsal gözyaşlarını, ateşli tutkularını,
Tükenmez çileleri, yeminleri, sözleri,
Çılgınlıkları, umutları, arzuları, hazları.
İşlenmişti yine Cömertlik, Güzellik, Gençlik ve Şehvet,
Aşk iksiri, Güç, Dalkavukluk, İhanet;
Taşkınlıkları, Kıskançlıkları ve Entrikaları,
(Kıvrım kıvrım sayısız sarı halkaları

İle altın çelenkler ve bir guguk kuşu olan
Bileğinde). Çalgılar, danslar, sayısız şölen,
Eğlenceler, gösteriler ve aşk deyince akla gelen
Ne varsa, anlattığım ve anlatacağım gibi mükemmelen
İşlenmişlerdi duvara layık sırayla;
İmkânsız anlatmak bunları birkaç mısrayla.
Doğrusu Venüs'ün sürekli yaşadığı
Yerin tamamı, yani bütün Kythera dağı
Resmedilmişti duvara, en cıvıl cıvıl
Giysisi içinde bahçesiyle, uşağı Aylaklık unutulmuş değil.
Ne Süleyman'ı, ne güzellik sembolü
Nergiz'i unutmuşlardı, ne de Herkül'ü
O acı kuvvetiyle. Medea'ydı onun yanındaki kişi,
Kirke de vardı tabii ve Turnus, cesur ve vahşi,
Ayrıca esir köle, zengin kral Karun;
İnsanoğulları iyice anlasın
Diye şu gerçeği ki Venüs ne güç, ne para, ne dolambaç, hile,
Ne cesaret, sağlık, ne zekâ ile
Karşı konamayacak tek güçtü dünyada.
Kemendinde sıkışanlar başlasa da feryada
Çırpınıp durmaları boşa gayretti;
Bu birkaç örnek sanırım yetti.
Tabii mümkün, örnekleri binlerce çoğaltmak,
İhtişamla, sonsuzluk denizinde dikiliyordu çıplak
Heykeli Venüs'ün. Cam pırıltılı yeşil dalgalar kütlesi
Halinde göbeği hizasına dek yükseliyordu su.
Sağ elinde bir sitar
Ve başında gerçekten görülmeye değer
Tomurcuk güllerden bir çelenk taşıyordu,
Tepesinde güvercinler dönerek uçuşuyordu.
Ve heykelin hemen önünde oğlu Cupid yer
Alıyordu, her iki omzunda birer
Kanat vardı ve kördü –zaten böyle tanımlanır en çok–,
Bir yay taşıyordu ve sivri uçlu birçok ok.
Neden sözlerime devam edip sanki
Güçlü kızıl Mars'ın tapınağındaki
Portrelerden de bahsetmeyeyim?
Resimlenmişti duvarlar ve tavanı deyim
Yerindeyse Trakya'daki, soğuk yıldızlar altındaki kırağı

Memleketindeki, Büyük Mars Tapmağı
Diye bilinen o ürkünç yerin tavanına benzerdi;
Trakya'daki bu saray Mars'ın yaşadığı yerdi.
Resmedilmişti duvara önce bakımsız
Bir orman –bir karmaşa yani– hayvansız ve insansız.
Yaşlı, çirkin, yamru yumru ve çıplak
Ağaç gövdeleri birbirine dolaşmıştı dal budak,
Ve bunların arasından akıyordu bir şelale,
Fırtınada kırılan dalların gürültüsüyle.
Orada bir yerde uzayıp giden bir inişte
Kurulmuştu savaşçı Mars'ın tapınağı işte.
Tanrı'nın bu çelikten pırıl pırıl yapısı
Girişi zorlaştıran, dar, ürkütücü kapısı
İle bir bütündü. İçerden şiddetli sarsıntılar
Geliyordu, sanki yıkılıyordu ne varsa kapı duvar.
Ve içerde, kuzeyde, duvarlara yansıyan sönük
Pırıltıdan başka yoktu hiç ışık,
Çünkü bir tek pencere bile konmamıştı;
Kapılar kalındı, dayanıklıydı, taştı,
Enine ve boyuna birçok demir çubuk
Destekliyordu kapıları her yandan üstelik;
Mabedin altındaki her demir sütun
Pırıl pırıldı ve yaklaşık çekerdi bir ton.
Resimlenmişti orada, gördüm, korkunç
Entrikaları kralların ve her türlü suç;
Alev alev yanan Öfke, amber kırmızısı,
Yankesici ve yanında solgun yüzlü Korku'su.
Paltosunun altında bir bıçak ve pis
Sırıtışıyla Suikastçi; yanmış evleri karartan is.
Kanayan yaralarıyla sıcak Savaş ve Cinayet
Vardı yatakta orda, sinsi İhanet;
Tartışma: tehditkâr hakaretlerle elinde bir bıçak;
Ansızın kopan, tüyler ürperten çığlık;
Yüreğinin kanıyla yapış yapış saçları,
Gördüm boylu boyunca uzanmış İntihar'ı.
Gömülüveren bir çiviyle çatladı alın, gördüm,
Ağzını açmış arkada duruyordu Ölüm.
Tam ortada bir yerde dikilmiş Şanssızlık,
Huzursuz nedense ve suratı asık,

Kıkırdayan Delilik, Çığlık, İsyan, Vahşet,
Çalılıklar içinde kesik boyunlu ceset.
Ve karanlık, kuytu bir köşede Diktatör
Altına almış kurbanına tecavüz ediyor.
Talan olmuş, yerle yeksan, bu bir şehir mi?
Dans eden alevler içinde sayısız gemi;
Ayının boğup attığı avcı, şanssız;
Beşikteki bebeğin üstünde tepinen domuz;
Kepçesine rağmen haşlanmış aşçı diri diri;
Kısaca Mars'ın hünerlerinden hiçbiri
Unutulmamıştı. Arabasının altında pestil arabacı,
Teker üstünden geçmiş bağırıyordu acı acı;
Cinayet aletleri yapan demirci, kasap, berber,
Oradaydı Mars'ın sillesini yiyen bu kişiler.
Yüksek bir kulede Zafer almıştı yerini,
Giyinmişti asil, görkemli giysilerini,
Sivri bir kılıç başına indi inecekti,
Ucunda sallandığı ip zayıftı, incecikti.
Sezar, Antonius ve Neron'un temsili
Tasvirleri vardı ve resim dili
İle anlatılıyordu ölümleri; –henüz
Doğmamışlardı bunlar, tabii biliyoruz,
Zarar yok durum böyle olsun varsın–
Onlar çok önceden, sadece Mars'ın
Tehditlerine örnek olsun diye çizilmişti,
Nasıl ki yıldızlara çok önceden yazılmıştı
Kim bir suikaste, kim aşka kurban
Gidecek. İşte portreler ibaretti bunlardan.
Tarihten bu örnekler yetsin diyelim,
Başka neler vardı şimdi emin değilim.

Zırhı içinde gaddar bakışlı ve bir deli
Görünümünde, bir arabadaydı Mars'ın heykeli;
Başının üstünde, kendilerinden yalnız
Eski kitaplarda söz edilen iki yıldız
İsim vardı, Puello'ydu biri ve Rubeus'tu diğeri
Şöyle çevrelenmişti savaşçı tanrı:
Ayakları dibinde bir kurt dikiliyordu,
Gözleri kan kırmızıydı, bir adamı yiyordu.
Nasıl etmiş bu öyküyü anlatan usta kalem,

Böyle mağrur ve ürkünç bir Mars çizmiş bilmem.
İzin verirseniz şimdi de iffetli tanrıça
Diana'nın tapınağına döneceğim kısaca.
Elimi elden geldiğince çabuk tutacağım,
Ne var ne yoksa hepsini anlatacağım.
Çeşitli av resimleri vardı duvarlarda asılı,
Ve tanrıça kendisi, utangaç ve namuslu.
Farketttim Diana'nın bir öfke nöbetinde önce bir ayı,
Sonra bir yıldız yaptığı kadını, hüzünlü Castillo'yu.
(Bildiğim onun Kutup Yıldızı olduğu,
Yine herkes bilir ki bir yıldızdır oğlu.)
Yine ordaydı ağaca dönüştürülen Dana,[1]
Bu ada dikkat edin, bakın demedim Diana.
Denneus kızı Defne diye çağırırlardı onu.
Ve gördüm bir geyik olmuş Acteon'u.
Diana, kendisini çıplak gördüğünü kimseye
Sağda solda anlatıp durmasın diye
Böyle bir intikam düşünmüştü ve Acteon kendi
Tazılarına nasıl yakalandı ve onlar tarafından nasıl yendi
Gösteriliyordu resimlerde, zavallı. Başka bir kişi,
Atalanta resmedilmişti, vahşi
Bir domuzu avlarken ve Meleager,
Başkaları da vardı bu saydıklarımla beraber.
Ve şimdi anımsamaya gerek görmediğim
Birçok garip öykü anlatan birçok resim.
Kurulmuştu tanrıça iri bir geyik
Sırtına ve ayakları dibinde oynaşan minik
Tazıları vardı. Ayakları altında parıldayan
Bir hilal vardı, sönecekti birazdan.
Parlak yeşil bir pelerin giyiyordu Tanrıça,
Bir yay vardı elinde ve sivri oklar, çokça.
Yoluna devam ediyordu ve bir yandan
Aşağılarda Plüto'nun yurt edindiği mekân
Olan karanlıkları seyrediyordu. Önünde doğum
Sancılarıyla kıvranan ve "Ne olur gelsin artık çocuğum"
Diye canhıraş çığlıklar atan bir kadın
Vardı. "Yardım et ne olursun, nedir maksadın?"
Diyordu "Sensin en iyi yürekli, ey yüce Luciana!"
İşte böyleydi bu resim de, her şey bir yana,

Son derece canlıydı. Her bir fırça darbesi için
Ödenmiştir herhalde kimbilir kaç florin.
Sonunda hazırdı turnuva sahası,
Bu muhteşem tapınakları ısmarlayan ve dahası
Hiçbir masraftan kaçınmayan Theseus'u
Oldukça mutlu etti bu haber, ama konusu
O değil şimdi anlatacaklarımın, tam aksine,
Arkita ve Palamon'a döneceğim yine.
Yaklaşıyordu gitgide hesaplaşma günü,
Gerçi daha önce de belirtmiştim bunu,
Yüz şövalye daha alıp yanlarına,
Döğüşerek çözüm arayacaklardı sorunlarına.
Atina'ya getirmişlerdi adamlarını bu maksat
İçin, yüz şövalye hazırdı tam teçhizat,
And içmişlerdi ve her biri duracaktı sözünde.
Derler ki, dünya kurulalı beri yeryüzünde
Karada veya denizde bu kadar az
Kişi ile cengâverlikte eşi bulunmaz
Bir ordu meydana getirilmemişti. Herkes
Şan, şeref kazanmaya heves
Edip katılmıştı bu gruplara gönüllü,
Şövalyelik edecek, hem de olacaklardı ünlü.
Ne şanslı insanlardı bu turnuvaya katılanların
Her biri! Günümüzde dahi benzeri bir şey olacak olsa yarın,
Eli silah tutan herkes, sevdalı şövalyeler,
İngiltere dışında bir ülke olsa bile bu yer,
Orada bulunmaya, şüphesiz, can atarlardı.
Aşk uğruna döğüşmekten daha yüce ne vardı?
Bu tarihi fırsatta Palamon'a eşlik eden
Arkadaşları işte böyle bir düşünceden
Hareketle katılmışlardı ona. Her biri değişik
Kıyafetteydiler: Kimi bir zırh giymiş, kimi bir tunik
Ve bir göğüslük; kimi bir koruyucu plakayı
Yeterli bulmuş, diğeri hem önü, hem arkayı
Koruma gereği duymuştu. Ve kimisi
Bir Prusya kalkanı demişti en iyisi.
Sarmıştı kimi bacaklarını topuktan kalça hizasına,
Bir balta ve bir topuz yetmişti bazısına.
–Hiçbirinin teçhizatı ilk kez kullanılıyor değildi–

Neyse, işte giyim kuşamları bu şekildi,
Kendi zevkine göre giyinip kuşanmıştı herkes.
Kalkıp gelmişti ünlü, güçlü kral Lycurgus;
Sakalı karaydı, tam bir erkek yüzüydü yüzü,
Yanıyordu yuvarlak gözbebekleri, kırmızı.
Etrafa bakışını görseniz bir akbaba
Sanırdınız, omuzları güçlü, tüyleri kaba.
İri yarıydı, yerindeydi gücü kuvveti,
Omuzları geniş, kolları uzundu, sıkıydı eti.
Ülkesinin âdetlerine uygun olarak,
Koşumları içinde dört adet ak
Boğanın çektiği arabasının üstüne
Çıkmıştı ve kömür rengi bir ayı postuna
Sarınmıştı, altın sarısı çivilerle destekli
Bir zırh yerine. Sorulursa uzun saçlarının şekli,
Geriye taranmıştı zift karası, kuzgun
Tüyleri gibi pırıl pırıl. Ayrıca altın
Bir çelenk vardı başında, ağır, bileğim kadar kalın.
Alev alev yanan dünyanın yakutu, elması
Süslüyordu bu çelengi. Beyaz kurt kırması
Yirmiden fazla tazı arabasına ediyordu eşlik.
Özel eğitilmişlerdi aslan ya da geyik
Avı için, boğa gibiydiler bu yüzden: Dizgin
Ve altından tasmaları vardı her birinin.
Tam teçhizat yüz asil Palamon'la yürüyordu,
Mangal yürekliydi hepsi, hepsi cesurdu.
Böyle söylenegelmiş bu destan,
Arkita'nın saflarında yer alıyordu Hindistan
Kralı Büyük Emetreus, altında bakır
Renginde, çelik koşumlu bir aygır
–Özenle işlenmiş altın rengi bir kumaş
Örtüyordu bu atı– onu görseniz savaş
Tanrısını gördüm sanırdınız, Mars'ı.
Tataristan kumaşından dikilmiş üniforması
İncilerle bezenmişti, yuvarlak, ak, iri iri;
Yeni dökümdü altından pırıltılı eğeri.
Omuzlarında küçük bir pelerin taşıyordu,
Üstünde kızıl inciler vardı, gözler kamaşıyordu.
Kıvır kıvırdı saçları, halka halka, yüzük yüzük,

Güneşten yüzlerce pırıltı, altın ışık.
Limon yeşili gözler, göze çarpan bir burun,
Sağlık fışkıran bir yüz ve dudaklar, dolgun.
Benek benek çildi yüzü, siyah ve sarı
Bir aslanı andırıyordu bakışları.
Yaklaşık yirmişbeş civarındaydı yaşı,
Sakalı sanırım geçerdi bir karışı.
Sesi gürleyen bir borudan farklı değildi,
Başındaki defne dalları hoş, taze ve yeşildi.
Bileğine kondurmuştu, zambak beyazı, evcil
Bir şahin. Yürüyordu yanısıra yüz asil,
Arkita'ya eşlik eden arkadaşları,
–Baştan ayağa silahlı, gerçi açıktı başları–
Her biri övgüye değerdi ayrı ayrı.
Çünkü aralarında kral, prens ve dükten gayrı
Kimse yoktu –dikkatinizi çekerim buna–,
Koşup gelmişlerdi şövalyelik aşkına ve aşk uğruna.
Sayısız evcil aslan ve benekli
Kedi, bu kralın etrafında oynaşıyorlardı sürekli.
İşte böyle görkemli –değmesin nazar–
Şehre vardı bu beyler, günlerden Pazar,
Gün doğmamıştı daha, epey erkendi vakit.
Ve Dük Theseus, bu gönlü yüce yiğit,
Göz önünde bulundurarak hepsinin rütbe ve makamını,
Buyur etti şehrine, ağırladı tamamını.
Yatacak yer verdi ve rahat ettirmek için
Ne gerekliyse yaptı, buyrun dedi beyler, yiyin, için.
Tanrı biliyor ya hiçbir zahmetten kaçınmadı,
Ki yıllar geçmiş olsa da hâlâ anılır adı,
Görülmemiştir böyle cömert bir ev sahibi,
Yoktur ondan iyisi, yoktur onun gibi.
Ne yediler, ne içtiler, nasıl eğlendi şövalyeler,
Büyük küçük herkese sebil olan hediyeler,
Nasıl zevkli döşenmişti Theseus'un sarayı,
Sofraya oturuştaki protokolü, sırayı,
En iyi dans eden dilber hangisiydi,
En güzel kim, en hoş kimin sesiydi,
Veya kimler aşk hakkında taa yürekten konuştu,
Başları üstündeki kirişe ne cins şahinler konmuştu,

Ya da ayakları dibindeki tazılar hangi türdü,
Tüm bunlardan sözetmek şüphesiz ilginç olurdu.
Uzun yolu dolanmaya yok ama hiçbir neden,
Biz sadede gelelim, dinlesin arzu eden.
O Pazar gecesi, gün doğmadan daha
Ve henüz iki saat zaman varken sabaha,
Alakarganın türküsünü duyup bir anda,
Bir türkü doladı diline Palamon da.
Gözlerinde mutluluk, yüreğinde coşkuyla
Kalktı yataktan, giyinip düştü yola.
İyi kalpli Kythera'yı ziyaretti amacı,
Sevgili Venüs'ü yani, ve ona gönülden duacı,
İşte böyle sabahın seherinde
Girdi Venüs tapınağına turnuva yerinde,
Diz çöküp alçak gönüllülük ve endişeyle
Şunları söyledi, bakın dinleyin hele:
"Güzeller güzeli Venüs, sabah yıldızı,
Vulcan'ın karısı ve Jove'un kızı,
Sen Kythera dağının neşesisin,
Adonis'e karşı duyduğun aşk için,
Bu acı ve ıstırap dolu dualarıma, acı,
Gör nasıl yürekten sana duacı
Olduğumu ve yakarışlarımı kabul eyle.
Ah, anlatmak mümkün değil ki insan diliyle,
İçinde bulunduğum korkunç Cehennem'i.
Bu şaşkınlık hali bağladı da çenemi,
Yüreğim derdimi anlatabilmekten aciz.
Merhamet, nur yüzlü güzel, ki sen şüphesiz
Çok iyi bilirsin yüreğimdeki ateşin
Nasıl yandığını, çektiklerimi düşün,
Istırabımı anla ve bana merhamet et.
Bak işte söz, sonsuza dek sana hizmet
Edeceğim, bütün hayatımı adayacağım sana,
Galip gelesin diye iffet tanrıçasına,
Hep yanında olacağım, işte sana yemin.
Ama şimdi yardımına muhtacım senin,
Zafer kazanmak peşinde değilim ben,
Yarın için senden ricam bu değil zaten,
İşim yok benim ne şan, ne de şöhretle,

Pohpohlanan, göklere çıkarılan galibiyetle,
Yeter ki Emily benim olsun sonunda,
Kölen olsun Palamon, ölsün senin yolunda.
Çaresini bul bana, anlat yolu yordamı,
Kim mağlup, kim galip yarın, umurumda mı?
Tek, sevdiğim kadını kollarıma alayım,
Senin Mars'a nazın geçer, gel kurbanın olayım,
Senin yardımınla bu iş eminim olur,
Ancak sen istersen Emily benim olur.
Bundan böyle ben de yalnız sana ibadet
Edeceğim, adak sunduğum ve mum yaktığım mabet
Nerde olursam olayım senin mabedin olacak.
Ama razı değilsen, Arkita'nın elindeki mızrak
Delsin, deşsin kalbimi yarın, yalvarıyorum.
Yaşamışım, ölmüşüm artık değil umurum,
Arkita'nın karısı olursa Emily'm eğer.
Uzun sözün kısası, sevdiğimi bana ver."
Bitirince Palamon işin dua yanını,
Ağırbaşlı bir törenle adadı kurbanını,
Anlatamayacağım şimdi nasıl ibadet etti.
Sarsılmaya başladı Venüs heykeli; bu bir işaretti,
Çok beklemişti Palamon, hemen farketti bunu,
Anladı duasının kabul olduğunu.
Mutluluktan uçarak evine koştu.

Palamon evden çıkalı tam üç saat olmuştu,
Bu arada güneş epey yükselmişti ufuktan,
Uyandı Emily, doğruldu, kalktı yataktan.
Diana tapınağına gitmek niyetindeydi,
Fır dönen nedimeleri yine hizmetindeydi.
Ateşi, tütsüyü, elbiseleri
Ve adakla ilgili ne kadar öteberi
Varsa almışlardı yanlarına, gelenek buydu;
Testileri ağzına dek şarap doluydu.
Kusursuz bir adaktı, eksiksiz bir törendi,
Tütsüler yakıldı, mabet süslendi,
Ve yıkandı Emily mabet suyuyla;
Her şeyi anlatamam tabii ayrıntılarıyla,
Şöyle bir özetleyeceğim bu yüzden devamını,
Zevkli olurdu elbet dinlemek tamamını;

Ama peki, art niyetsiz anlatıldığı sürece
Bu konuya girmekte zarar yok bence,
Yine de insan, tabii, hâkim olmalı diline,
Parlak saçlarını Emily dolamıştı beline.
Ne şanslı şu meşe, ah o ne şanslı ağaç:
Yeşil dallarından örülmüştü kızın başındaki taç.
Emily uzanıp iki meşale yaktı mihrapta,
Ve okudu dualarını. Her eski kitapta
Bulunan türden dualardı genellikle bunlar,
Bakın hatta Statius'un Thebais'inde de var.
Meşaleler tutuşunca çekilip bir yana,
Masum, mahzun yakardı duysun diye Diana:
"Ey yeşil korular tanrıçası, ey lekesiz,
Gün gibi açık sana kara, hava ve deniz.
Pluto'nun ülkesi ve karanlıkların kraliçesi,
Ey bakirelerin iffetli tanrıçası.
Okudun gönül defterimin satırlarını
Yıllardır, satır satır bilirsin kalbimin sırlarını.
İntikamın ve öfkenden ne olur koru beni,
Unutmuş değilim Acteon'un başına geleni.
Senin de bildiğin gibi, kesin kes,
Ne karı olmak isterim ne de bir metres.
Tanırsın beni, senle aynı düşüncedeyim,
Korularda dolaşayım, ava gideyim
Ve hep bakire kalayım hayatım boyunca,
Ne çocuk çekiyor gönlüm, ne de bir koca.
Aman benden uzak dursun, meraklısı değilim,
Erkek eline değmesin bakire elim.
Üç varlığı bedeninde barındıran sen,[2]
Yardım edebilirsin bana eğer istersen.
Yürek daraltan derdimi nasıl anlatsam,
Palamon ve Arkita adlı bu iki adam
Umutsuz aşka düştüler, ikisi de benimle,
Şudur senden tek ricam, ne olur dinle:
Yeniden yakınlaştır onları birbirlerine,
Ve döndür kalplerini benden başka birine,
Dinsin ıstırapları, arzuları, ateşleri sönsün,
Ya da ne bileyim, başka bir yöne dönsün.
Ama olur da benden bu lutfu esirgersen,

İlle de ikisinden birinin olacaksın dersen,
Eğer böyle bir kader bekliyorsa beni,
O zaman gönder bana beni en çok seveni.
Bak, katıksız iffetin tanrıçası ve gör,
Yanaklarımdan kanlı gözyaşları süzülüyor.
Sen de bir bakiresin, hepimizin muhafızı,
Koru, gözet ne olur bu kız oğlan kızı,
Karşılığında adaklar sunayım sürekli sana."
İşte böyle dalmışken Emily duasına
–Meşaleler yanmaya devam ediyordu ışıl ışıl–
Çok garip bir şey oldu birden, neden, nasıl?
Ateşin biri söndü ve canlandı yeniden,
Demeye kalmadı, karardı öteki aniden.
Bu arada sanki bir şeyler fısıldadı,
Tutuşan yaş kütükler gibi cızıldadı,
Ve meşalenin ucundan kan
Damlalarıydı sanki ığıl ığıl akan.
Bir çığlık attı Emily görünce bunu,
İsterik titremeler sardı tüm vücudunu.
Bilmiyordu bu işaret ne anlama geliyordu,
Çok korkmuştu yalnız, bu yüzden ağlıyordu.
Görmeliydiniz içler acısı halini ağlarken,
Ve Diana yavaş yavaş göründü derken.
Bir yay tutuyordu elinde, tıpkı bir avcı;
"Kızım" dedi Emily'ye, "dinecek bu acı,
Ulu tanrıların kararı şudur:
–Birlikte alındı bu karar, basıldı mühür–
Senin aşkının ateşiyle tutuşup gerçekten
Çok şiddetli sancılar çeken iki erkekten
Biriyle evleneceksin, itiraz yok, tamam,
Fakat hangisiyle olduğunu anlatamam.
Hoşçakal şimdi, fazla eğlenmeme imkân yok,
Sunakta yanan şu meşaleler çok
Geçmeden açıklayacak bu macerada neler
Hazırladı senin için Kader."
Bunları söyledi tanrıça, Emily'ye bakıp,
Geride sadağındaki okların şakırtısını bırakıp
Sözleri biter bitmez kayıplara karıştı.
Emily ne diyeceğini şaşırmıştı.

"Bütün bunlar çok garip geliyor bana,
Sana sığınıyorum bu durumda Diana,
Her şeyi, dilediğin gibi yap, tamam!" Bunları söyledi ve
En kestirme yoldan geri döndü eve;
Anlattık sanıyorum anlatacak ne varsa.
Bundan sonra dilerseniz gelelim Mars'a:
Arkita kalkıp Mars'ın tapınağına gitti önce,
İbadet edecekti pagan usulünce;
Büyük bir teslimiyetle kendinden geçti,
Mars'a dua olarak şu sözleri seçti:
"Ey soğuk iklimlerinde Trakya'nın
El üstünde tutulan tanrı. Dünyanın
Her yerinde, yedi iklim, dört bucak,
Hangi kavga nasıl sonuçlanacak
Senin arzuna kalmıştır. Kimi tutarsan onundur galibiyet,
Çam sakızı çoban armağanımı ne olur kabul et.
Gençliğimin ve kuvvetimin hatırı
İçin yalvarıyorum sana ey ulu tanrı.
Beni de al ne olur kulların arasına,
Çare bul tez elden bu gönül yarasına,
Bu acıyla, bu ateşe alev alev yanan,
Hatırla, yakmıştı seni de bir zaman
Venüs'le birlikte olduğunda yani;
O taptaze güzeli sarmıştın da hani
Üstünüze çıkıp gelivermişti Vulcan,
Karısını senin kollarında gördüğü an
Ne büyük dertler açılmıştı başına, hatırla;
Yanıyor şimdi de benim kalbim aynı acılarla.
Fazla deneyimli sayılmam, biliyorsun gencim,
Herkesinkinden fazladır bu yüzden aşk acım,
Gel gör ki bütün bunlar beni bu sefil
Hallere düşüren güzelin umurunda değil.
Batmışım çıkmışım hiç düşündüğü mü var?
Emin olduğum tek bir şey varsa eğer,
Onun bana ısınması epey zaman alacak,
İş yine turnuvalara kalıyor, ancak,
Senin yardımın olmadan kazanmaya yetmez gücüm,
Seninkinin yanında üç kuruş etmez gücüm.
Yarınki kavgada Tanrı'm, beni destekle,

Sen de, ben de yandık ne olsa aynı istekle,
Turnuvalarda galibiyeti ne olur, çok görme bana,
Döğüşen ben olayım, şan şeref gitsin sana!
Buna karşılık, bağlılıkla senin yolunda
Çalışıp didineceğim ve sanatım hiçbir kulunda
Göremeyeceğin şekilde uygulamak en büyük zevkim olacak
Kapında dalgalanacak beni temsil eden sancak,
Askerlerimin silahları süsleyecek bütün
Bu tapınağın içini, ve o kaçınılamaz gün
Gelene kadar: 'Haydi gel'
Deyip çağırıncaya kadar beni ecel,
Ölümsüz bir ateş yanacak önünde, temin
Ederim seni. Ayrıca, al istersen sana bir yemin:
–Senin aklını çelmeye yetecek mi bakalım–
Makas yüzü görmemiş saçım, sakalım
Senin yoluna kesilip kurban edilecek,
En sadık uşağın bil beni ölünceye dek.
İşte Tanrı'm, benim bu acım ölümden beter,
Başka ihsan istemem, zafer bağışla yeter."
Arkita'nın duasını bitirdiği dakika,
Tapınağın kapısında asılı iki halka
Şiddetle çarptı, kopan gürültü büyüktü,
Arkita'nın kendisi bile irkildi, ürktü.
Sunakta yanmaya devam ediyordu meşaleler,
Pırıl pırıldı alevlerin ışığıyla her yer;
Hoş kokular yükseliyordu yerden buram buram,
Birden elini kaldırdı Arkita ve bir tutam
Günlük daha sepeledi ateşin içine,
Başka dualar da okuyordu tabii yine.
Sonunda Mars heykelinden bir ses duydu,
–Bu ses değil daha çok bir mırıltıydı–
Fısıltıyla yavaşça "Zafer" dedi bu ses,
Şükürler olsun, yakarışını duymuştu Mars.
Bunun üzerine iyice inandı kazanacağına,
Kuş oldu, uçtu, doğruca döndü hana;
Adı gibi emindi zaferden.
Ama yukarıda, göklerde birden
Öyle bir çekişme patlak verdi ki
Bu ricalar yüzünden –kim derdi ki–

Birbirine girdiler aşk tanrıçası Venüs
Ve savaş alanlarının acımasız tanrısı Mars.
Devreye girmek zorunda kaldı Jüpiter bunun
Üzerine ve sonunda soluk benizli Satürn
–Pek çok deneyimi vardı eski günlerden–
Düşündü taşındı ve iki tarafı birden
Yatıştıracak bir teklifle sorunu çözdü,
"Çok yaşayan çok bilir" ne doğru sözdü.
Yaşlılar hem tecrübeli, hem bilgilidir çünkü,
Geçer elbet bir kocamışı dünkü
Çocuk bile bir sürat koşusunda,
Geçsin görelim akıl yarışında, asıl hüner bunda.
Bu kavga hemen burada bitsin diye,
Meydan vermemek için herhangi bir şüpheye
–Doğasına aykırıydı gerçi bu davranışı–
Şöyle bir çözümle Satürn tatlıya bağladı işi:
"Sevgili kızım" dedi, "sevgili Venüs'üm,
Geniş yörüngemde benim bir tek dönüşüm
Çok daha kuvvetlidir herkesin bildiğinden;
Benim, bulanık denizde boğulmalara neden,
Benim eserimdir karanlık hücreye kapatılan,
Benimdir ipe çekilen ve boğulup atılan.
Köylülerin feryatları, isyanları benimdir,
Benimdir fısıldaşmalar, gizlice konan zehir;
Aslan burcundan geçerken, bütün ceza
Ve intikamları yetkili benim infaza;
Benim yüzümdendir madenciler, marangozlar
Üstüne yıkılan duvarlar, taşlar, molozlar;
Benimdir parmak uçlarında dolaşan felaketler,
Karanlık entrikalar, kök salmış ihanetler;
Vebanın babasıdır benim bakışım,
Ağlama ama artık, bu benim işim.
Her şeyi öyle bir yoluna koyacağım ki bak,
Tapınağına gelen, sana yalvarıp adak
Sunan Palamon olacak genç kızın sahibi,
Tıpkı senin delikanlıya söz verdiğin gibi.
Mars karşı saflardaymış olsun varsın,
Bu sana çok benzemesinden kaynaklanıyor Mars'ın,
Didişip duruyorsunuz zaten her gün bu yüzden. Hoş,

Barışırsınız yakında bitince bu savaş.
Dedenim ben ve durum bu kez de farklı değil,
İstediğin olacak, haydi gözyaşlarını sil."
Venüs'ü, Mars'ı sanırım yeterince anlattık,
Tanrıların kulağını epey çınlattık.
Şimdi anlatacağım dilim döndüğünce,
Nasıl gelişti her şey, oysa nasıldı önce.
Explicit tercia pars.

Sequitur pars quarta.
Mayıs'ta harika bir gün, tam havasıydı,
O gün Atina'da bir bayram havasıydı.
Gerçekten yerindeydi herkeslerin neşesi,
Cirit oyunları ve dansla geçti tüm Pazartesi
Ve Venüs'e ibadet ettiler gün boyu.
Sabahın köründe kalkacaklarından dolayı
Dinlenmeye çekildiler o gece erken.
Ve ertesi sabah, şafak sökerken,
At kişnemeleri ulaştı kaldıkları hana,
Silah şakırtıları yayıldı dört bir yana.
Aygırların, kısrakların, cins cins atın
Üstünde saraya yürüdü beyler akın akın.
Teçhizatları çeliği ve süslemeleriyle usta işiydi,
Pırıltılı kalkanlar, miğferler, koşumlar cümbüşüydü.
Altın kasklar, zırhlar, yelekler, armalarıyla
Atlarına binmiş prensler üniformalarıyla,
Yanlarında şövalyeler ve sayısız silahtarlar, yamaklar,
Sıkıca bağlanan miğferler, uç takılan mızraklar,
Kalkanlara kösele şeritlerden kulp bağlanması,
Her yanda hummalı bir koşuşturma, çalışma havası.
Altın gemlerini dişleyen, köpürmüş atlar,
Elde çekiç, törpü, nefes nefese tamiratlar.
Yayan yapıldak halktan bir sürü insan,
Ellerinde değnek, boynuz, gayda, borazan,
Ana baba gününe çevirmişlerdi orayı,
Gürültüye boğmuşlardı bütün sarayı.
Üçü beşi toplanmış hararetle konuşuyorlardı,
Thebes'li gençler üstüne bahse tutuşuyorlardı,
Diğeri "Yok canım" diyordu biri bir şey söyledi mi;

Siyah sakallıyı, keli, gür saçlıyı tutuyordu kimi;
Kimisi on okkkalık baltaya bakıp "Muhakkak"
Diyordu, "şu gaddar bakışlı adam kazanacak."
Bu tahmin işi sürdü gitti böyle,
Güneşin yükselmesinden çok sonra bile.
Ortalığı ayağa kaldıran bu curcuna
Son vermişti büyük Theseus'un uykusuna.
O da kalktı, odasında eğlendi biraz, eşit
İlgi ve hizmet gören iki Thebes'li yiğit
Neden sonra Theseus'un huzuruna buyur
Edildiler. Bir tanrıyı andırıyordu Dük, arkasını huzur
Veren bir pencereye dönmüş oturuyordu.
Meraklı halk kapı, pencereden yanına koşturuyordu,
Hem kendini görmek, hem açıklamasını duymak için Theseus'un.
Bir kürsüden bağırdı tellal "Susun!"
Derin bir sessizlik kaplayınca her yanı
"Dinleyin" dedi, "işte soylu dükümüzün fermanı:
Yüce düşünceli kralımız, efendimiz,
Böyle ölümcül bir yarışmada soylu ve temiz
Kanların akıtılmasının bir katliam
Olacağına karar verdi ve yine tam
Zamanında, kimse ölmesin diye turnuva alanında
Bir değişiklik yaptı önceki planında.
Susamış değilse tabii canına,
Kimse ok, balta, kama almayacak yanına.
Şövalyelerin üzerinde dürtmeye yarayan hiç
Bir silah olmayacak, yasak kısa kılıç.
Herkes rakibine doğru yalnız bir hamle
Yapabilecek sivri uçlu mızrakla.
İsterse, kendini savunma amacı
İle ayakları hedef alabilir sadece
Ve rakibini yere düşürürse eğer
Onu öldürmeyip getirecek ve her
İki tarafta da kurulmuş olan
Kamp bölgesine teslim edecek ve ondan
Sonra ikinci bir emir verilene dek
Orda kalacak tutuklu, kaçmaya yeltenmeyecek.
Olur da bir grup diğerinin komutanını
Tutsak alır ya da alırsa tatlı canını,

Anında kesilecek bütün döğüşler,
Allah kuvvet versin şimdi, haydi hayırlı işler.
Uzun kılıç ve gürzle paylaşın kozunuzu,
Başlayın hemen şimdi, budur ilahi arzu."
Bu sözleri duyanlar sevinçle bağrıştı,
Sevinç çığlıkları taa yedi kat göğe ulaştı:
"Tanrı razı olsun efendimizden,
Böyle bir iyiliği esirgemedi bizden,
Önlendi boş yere kan dökülmesi."
Dağı taşı inletti davul, zurna sesi,
Yürüdü aktı kafile turnuva yerine.
Altın işlemeli kumaşlar asılmıştı şehrin üzerine,
Adi bez değil. İlerliyordu Dük, Tanrı benzeri,
Sağında bir Thebes'li yiğit ve solunda diğeri;
Hemen yanlarında kraliçe ve Emily ilerliyordu,
Onların arkasından kalabalık geliyordu.
Rütbe ve makamlarının gerektirdiği düzende
Sıralanmışlardı ve şehri geçip sonunda
Turnuva alanına vardılar vakitlice,
Emily, nedimeleri, o kutlu Ece
Hippolyta ve Theseus yerlerini aldıklarında eşsiz
Tahtlarında, gün yeni yeni ışıyordu henüz.
Batıda Mars kapısının altında, bakın,
Arkita duruyor yüz adamına yakın,
Al sancağıyla alana girecek birazdan.
Doğuda, Venüs kapısının altında Palamon,
Beyaz sancağıyla yerini almış, kararlı, cesur.
Dünya kazan, siz kepçe arasanız zor bulunur
İki rakip, birbirine böyle denk;
Mümkün değildi doğrusu ayırt etmek
Rütbe, yaş ve cesaret açısından
Hangisi daha üstündü hangisinden;
Ne desek bir tahmin olarak kalırdı daima.
İkiyüz savaşçı ikişerli saf düzeninde içtima
Ettiler. Sonra sayılarında bir fazlalık
Olmadığından emin olmak için tek tek
Yoklama alınarak kapılar kapatıldı,
Gür sesli tellal yeniden ortaya atıldı,
"Genç şövalyeler, meydan sizin" dedi,

"Gurur günüdür bu gün, görev başına haydi!"
Bu sözleri söyleyip çekildi böylece işi biten
Cazgır ve yeri göğü inleten
Trampet ve boruları nerdeyse sağır sultan duydu,
İşte turnuvayı başlatan işaret buydu.
Mızrakları koltuk altlarında şövalyeler mahmuz
Vurup daldılar doğudan ve batıdan bir hız;
Şimşek hızıyla at sürdü iki ordu.
Kalın zırhlara çarpan mızraklar titreşiyordu;
Bir sivri uç bir yiğidin göğsünü deldi,
Mızraklar en az altı kulaç havaya yükseldi,
Uçuşarak miğferleri yırtıp geçtikleri an,
Oluk oluk kan fışkırdı, kıpkırmızı kan.
Biri kalabalığın en civcivli yerine abandı,
Aygırlar tökezledi, hepsi yere kapandı.
Biri bir top gibi yere düşüyordu,
Biri kırık mızrağıyla yerde döğüşüyordu.
Biri atıyla birlikte gitti tepetaklak,
Birisi yaralandı ve daha sonra tutsak
Edilip sürüklendi önceden esirlere
Ayrılan yere. Kaçamazdı artık bir kere
Buraya yaka paça getirilen kişi.
Yolunda gitmemiş olmalı ki onun da işi,
Karşı kampa da alınmıştı bir şövalye.
Soluklansınlar, yesin içsinler diye
Theseus mola ilan ediyordu sık sık.
Gün boyu birçok kez karşılaşan iki âşık
Birbirleri üstüne bir nefret seli gibi akmışlardı,
Ve birbirlerini atsız bırakmışlardı.
Öyle bir kıskançlık sarmıştı ki Arkita'yı
Yavrusunu çalmak gibi ölümcül bir hatayı
İşlemiş bir avcıyla karşılaşan bir kaplan
Bile daha öfkeli olamazdı ondan,
Tek örneğini bulamazdınız Galgophy vadisinde.
Karış karış arasanız da Belmary'de
Palamon kadar avının kanına
Susamış, kudurmuş yaralı bir aslana
Rastlayamazdınız. Şiddetli darbeler iniyordu boyuna,
Boyayarak her iki genci birden al kana.

Ama her başlangıcın vardır bir sonu,
Daha gün batmamıştı ki Palamon'u
Ele geçirmek için ani bir hamle
Yaptı güçlü kral Emetreus o sıra Arkita ile
Meşgul olan Palamon gafil avlandı,
Kılıç ete gömülürken acıyla kıvrandı.
Fakat o direniyor, çırpınıyordu hâlâ,
Yirmi adam tutup kollarından, güç bela
Sürükleyip kapattılar onu diğer tutsakların yanına.
Koşmak isterken Palamon'un yardımına
Alaşağı edildi güçlü kral Lycurgus;
Acı kuvvetine rağmen büyük Emetreus,
Bir kılıç darbesiyle eyerin üstünden düştü,
Palamon son anda onun işini görmüştü.
Ama ne fayda, işte bağlanmıştı eli kolu,
Direnip, itip kakmakla sağı solu
Eline bir şey geçmeyecekti, zavallı,
Kös kös oturacaktı orada, buydu işin kuralı.
Ağlaması gereken o değilse kimdi?
Yeniden döğüşe dönemeyecekti şimdi.
Theseus olup bitenleri hemen farketti,
"Durun" dedi döğüşenlere "durun artık yetti!
Tarafsız bir hakem olarak kararım belli,
Thebes'li Arkita'nın olacak Emily,
Talihi ve bileğinin gücüyle o kazandı."
Kıyamet koptu birden, kalabalık dalgalandı,
Kopup gelen bir çığdı sanki, bir tufan,
Gürültüden gümbür gümbür çalkalanıyordu meydan.
Ne yapsın şimdi Venüs, aşkın kraliçesi?
Ağlamasın ne yapsın kısılıncaya kadar sesi?
Dövündü durdu saatlerce, önüne düştü başı,
Yağmur oldu, yeryüzüne düştü gözyaşı,
"Arzun gerçekleşmedi işte sersem"
Dedi kendi kendine "yer yarılsa da içine girsem."
"Topla kendini" dedi Satürn "sakin olmalısın,
Şu ana kadar dileği yerine gelmiş oldu Mars'ın,
Bekle gör, sıra sana da gelecek elbet."
Kulakları sağır eden boru, trampet
Sesleri ve kendilerinden geçen tellalların çılgın

Çığrışları zaferini kutluyordu Arkita'mn.
Sabırsızlanmayın, durun, nasıl bir mucize
Gerçekleşti o anda anlatacağım size.
Arkita atının sırtında gösteriye çıktı,
Yüzünü göstermek istiyordu, başı açıktı.
Emily'yle bakışlarının çakışacağı anı
Kollayarak geçti boydan boya alanı.
Emily de ona tatlı bir bakış fırlattı
–Böyledir zaten kadınların tabiatı,
Takılır giderler Talih'in peşine–
"Seninim" der gibiydi bakılırsa gülüşüne.
Ansızın Plüto Satürn'e dostluğunu ispatladı;
Durduk yere, yerden bir Cehennem fırtına patladı,
Hoplayıp zıplamaya başladı ürken
Atı Arkita'nm sakin sakin yürürken,
Tökezliyordu bazen, bazen kalkıyordu şaha,
Arkita ne olduğunu anlayamadan daha
Yüz üstü kapaklanmış buluverdi kendini,
Ölü gibi kıpırtısız yatıyordu bedeni.
Eyerinin çatmasına çarpıp parçalanmıştı kaburga
Kemikleri ve tıpkı kömür ya da karga
Gibi simsiyah kesilmişti yüzü sarsıntıdan,
Yüzüne hücum etmişti de vücudundaki kan.
İçleri burkularak onu yerden kaldırıp
Theseus'un sarayına yürüdüler ve varıp
Ağır zırhlarını özenle soyunca
Yatağına yatırdılar onu boylu boyunca.
Şükür hâlâ soluk alıyordu,
Sürekli Emily'nin ismini sayıklıyordu.
Her şeye rağmen neşeli, gurur verici bir gündü,
Bu düşüncelerle Theseus Atina'ya döndü
Yanındakilerle beraber. Gerçi bu son talihsizlik
Biraz gölge düşürmüştü keyfine, ama Dük
Kimsenin gününü zehir etmek istemiyordu,
Üstelik kimse Arkita ölecek demiyordu,
İyileşip ayağa kalkacaktı er ya da geç,
Her şey bir yana, bir başka sevinç
Kaynağı daha vardı: Turnuvalar boyunca hiç can
Kaybı olmamıştı, göğsüne mızrak saplanan

Başta olmak üzere bazı ağır yaralanmalar
Vardı gerçi, olacaktı o kadar.
Kol kırıkları ve diğer yaralanmalar için mutlaka
Bir kocakarı ilacı, bir merhem ya da muska
Bulunurdu: Şıp diye keserdi en şiddetli acıyı
Faydalı otlar karışımı, üstüne ada çayı,
Kol bacaktan olmak vardı yoksa durduk yerde.
Soylu Theseus bu sefer de
Kendisine yakışanı yaparak çalgı, cümbüş, eğlence
Düzenledi konukları için bütün gece.
Turnuva sonunda her iki taraf da umut
Doluydu hâlâ, hepsi mutluydu ve hepsi hoşnut,
Zaten umutsuzluğa kapılacak ne vardı ki?
Altı üstü bir oyundu bu, kaldı ki
Utanarak değil, aksine iftiharla
Anılması gereken bir şeydi zorla
Sürüklenip çıkarılmak turnuva alanı dışına,
Pes etmeden, yirmi şövalyeye karşı bir başına,
Karga tulumba taşınıp saf dışı kalmak;
Boşta kalan aygırın bir silahtar ya da uşak
Tarafında kovalanması onura leke sürmez,
Kimse böyle birini korkak olarak görmez.
Theseus bir açıklama yaptı bu yüzden:
"Çok önemli bir şey istiyorum hepinizden,
Yiğitlik, mertlikte taraflar eş,
Biri diğerinden farksız ve birbirine kardeş,
Şimdi artık bütün hıncınızı unutun."
Böyle diyerek en küçük rütbelisinden tutun,
En kıdemlilerine kadar tamamını ödüllendirdi
Şövalyelerin ve üç gün, üç gece süren bir şölen verdi.
Sonra şehrin dışına dek uğurladı kralları,
"Haydi açık olsun" dedi "hepinizin yolları,"
"Bol şans" dendi yalnızca "haydi hoşça kal"
Ve kendi yoluna sürüp gitti her kral.
Daha fazla konuşmayacağım turnuvalar hakkında,
Biliyorum, herkes Arkita'yla Palamon'un merakında.
Arkita'nın acısı giderek artıyordu,
Göğsünde büyüyor, sanki yüreğine batıyordu.
Hekimlerin bütün çabalarına rağmen kirli kanı

Herhangi bir şekilde dışarı atma imkânı
Bulunamıyordu, pıhtılaşan kan vücutta kalıyordu,
Ne hacamat, ne ameliyat, ne şurupla dağılıyordu.
Kana iyice karışmış olması sonucu,
Söküp atamıyordu zehri beynin kovucu
Güçleri Arkita'nın ciğerlerinden,[3]
Damarları şişiyor ve soluk aldıkça derinden
Hırıltılar duyuluyordu ve o ölümcül zehir
Göğsünden aşağıya bütün kaslara bir bir
Ulaşıyordu. Üstten mi çıkarmadı, alttan mı gitmedi,
Ne yapıldıysa boştu, fayda etmedi.
Kırılmıştı ten kafesi, yuvası talan olmuş,
İklim değiştirmişti can denen o göçmen kuş.
Yaşam elini ayağını çektimi bir kere
Gömün bedeni mezara, mezarlıkta bir yere,
Çünkü çok geçtir artık ne etse ne yapsanız,
Hoşçakal tıp, çabaların faydasız.
 Can çekişiyordu Arkita, işte bu yüzden
Emily ve Palamon'u çağırdı ah sevgili kuzen
İkisi de gelince, dikilince baş ucuna,
Neler mi dedi onlara? Kulak verin şuna:
 "Ey her şeyden çok sevdiğim kadın Emily,
Hüzün vurgunu kalbimin felçli dili
İçimi yakıp yandıran acıları anlatmaya yetersiz,
Daha bir zerresini bile anlatmaktan aciz.
Son demlerimdir bunlar, ben artık ölüyorum,
Ama sana tapınmaya devam edecek ruhum.
Her şeyden önce sen varsın, her şeyin üstündesin,
Hoşçakal ıstırap, hoşçakalın onca keskin
Sancılar, uğrunda katlandığım sonsuz zulüm,
Hoşçakal Emily, merhaba ölüm.
Yollarımız burada ayrılıyor eyvah,
Ah kalbimin kraliçesi, ah kadınım ah!
Nedir bu dünya, nedir bu sahip olma isteği?
Bugün yarin kollarında, yarın mezardayız,
Eşten dosttan uzakta, yalnız, yapayalnız.
Hoşçakal tatlı düşman, Emily'm hoşçakal,
Sar beni ne olursun, usulca kollarına al,
Kulak ver sözlerime, ne olur beni dinle:

"Su gibi aktı günler, burada kuzenimle
Senin aşkın uğruna ve kıskançlığım yüzünden
Birbirimize girmiştik. Şimdi izinden
Ayırmasın diyorum beni Jüpiter.
Bir şövalyeyi gerçek aşık yapan özellikler
Nelerdir onlardan söz edeceğim; bunlar
Alçakgönüllülük, açık kalplilik, daha var,
Asil bir kandan gelmek, akıllılık, cömertlik,
Doğruluk, dürüstlük, gururlu olmak, mertlik,
Bilmek sevme sanatının tüm inceliklerini;
Hepsi var Palamon'da, bulamazsın onun gibi birini,
Bulamazsın dünyada nereye gidersen git,
Onun kadar sevmeye sevilmeye layık bir yiğit.
Sana tapıyor o ve ömür boyu tapacak,
Olur da bir gün evliliği düşünürsen bak
Duruyor karşında, unutma ismini onun,
Bu yüce gönüllü adamın, soylu Palamon'un."
Bu sözlerden sonra kısıldı, söndü sesi,
Ayak uçlarından başlayan ölüm üşümesi
Göğsüne doğru tırmandı, vücudu buz kesildi,
Kollarından damar damar tüm kuvveti çekildi,
Şimdi her şey bitmişti, her şey bir hiç
Olmuştu; yaralı yürek durdu ve ardından bilinç
Bulanıklaştı iyice, zayıfladı, kayboldu,
Nefesi tekledi, gözlerindeki ışık soldu,
Ama hâlâ Emily'ye dönüktü gözleri.
"Emily'm bağışla" oldu son sözleri,
Ve ruhu kanat çırpıp uçtu öte dünyaya.
İster at sırtında, isterse yaya
Olarak hiç gitmedim o ülkeye şahsen,
Budur bu konuda suskunluğuma neden.
Ruhlardan sözedilmez benim hikâyemde,
Hem bir falcı değilim, hem de
Ruhların yaşadıkları yerleri anlatan
Masal kitaplarına kolay kolay aklı yatan
Biri olduğum söylenemez nedense.
Havada kalır kanımca bu konuda ne dense.
Buz gibiydi Arkita, Tanrı yardımcısı olsun,
Emily'e dönüyorum şimdi, dinleyin, susun:

Palamon uluyordu, çığlık çığlıktı Emily,
Theseus kollarından kavrayıp deli
Gibi çırpınan baldızını kenara aldı,
Kendinden geçti Emily, yığıldı kaldı.
Gözyaşları üzerinde fazla durmak gereksiz,
Ya da nasıl ağladı Emily gece gündüz.
Böyle durumlar kadınları o kadar derinden
Yaralar ki her biri kederinden
Yataklara düşer ölünce kocaları
Ve pek çoğunun üstün gelip acıları
Yapışır yakalarına onmaz bir illet,
Sonları olur sonunda bu felaket.
    Cümle halkın sanki yıkılmıştı dünyası,
Dinmiyordu gözyaşları, halkın derindi yası.
Bu Thebes'li yiğidin ardından ah vah etmede
Ak saçlılarla birlik birçok yeniyetme de.
Müthiş bir gürültüdür kopmuş gidiyor,
Truva'ya cansız getirildiğinde bile Hektor,
Doğrusu, görülmemiş böyle yas tutmak,
Yolunan saç baş, tırmık tırmık, kan revan yanak.
"Neden öldün sanki" diye ağlaşan kadınlar,
"Emily'n var üstelik, yeterince paran var."
    Hiçbir şey avutamıyordu Dük'ü. Yüreğindeki yükü
Babası hariç kimse hafifletemiyordu, çünkü
Görmüş geçirmiş bir adam olan
Yaşlı Aegeus feleğin cilvelerini ve bu yalan
Dünyada acının ve sevincin birbirini takip
Ettiğini çok iyi biliyordu. Ve oğluna bakıp
Şunları öğütledi, dedi ki: "Oğul,
Şu fani dünyadan göçüp giden her kul
Az çok bir yer edinmiştir kendine, bir mevki,
Bir makam ve aynı şekilde yine inan ki,
Yeryüzündeki herkes ve şu gördüğün
Her kişi tasını, tarağını toplayıp bir gün
Gidecek ölüm ülkesine. Bu dünya bir han,
Bir kapısından girilip diğerinden çıkılan.
Ölümdür bütün dünyevi acılara merhem."
Bunları söyledi işte ve matem
Tutan insanları rahatlatmak için buna benzer

Başka örnekleri sıraladı teker teker.
Dük Theseus düşünüyordu bu ara,
Arkita kendisine layık bir mezara,
Nereye gömülebilirdi? Bir süre düşündükten
Sonra şöyle bir karar çıktı Dük'ten:
"Düello için buluştukları yer Arkita ve Palamon'un
Bu amaç için bence çok uygun."
Böylece Arkita'nın yüreğini kasıp kavuran
Ateşli arzularından ve aşkından dem vuran
Sözlerini söylediği çayıra tören için
"Bir ateş yakın" dedi, "haydi harekete geçin:
Dağılsın adamlarım hemen çabucak,
Yaşlı meşeleri doğrayıp taşısınlar kucak kucak,
En iyi yanacak şekilde dizsinler odunları."
Theseus'un subayları duyar da bunları
Vakit kaybederler mi, dururlar mı hâlâ?
"Başüstüne" diyerek koşturdular hızla.
Sonra birini tabut almaya gönderdi
Theseus ve tabutun üstüne bir kumaş serdi.
Bu paha biçilmez altın işlemeli örtü
Daha sonra Arkita'nın bedenini de örttü.
Beyaz eldivenler geçirildi ellerine ve yine
Başına bir taç konduruldu defne
Yapraklarından, sonra Theseus bu soylu
Yiğidin eline bir kılıç verip, onu boylu
Boyunca yatırdı tabutun üstüne yüzü yukarı
Bakacak şekilde, üstüne kapandı ve boşandı gözyaşları.
Neden sonra kendine gelip doğrularak,
Arkita'yı görsün diye saraya doluşan halk,
Salona taşıttı cenazeyi gün doğar doğmaz.
Salonu dolduran yaslı hava kelimelere sığmaz,
Duvarlar yıkılıyordu nerdeyse, sallanıyordu salon.
İşte o sıra geldi Thebes'li Palamon
Sakallı darmadağın, kül dökülmüş saçları ak;
Kapkara yas giysisi gözyaşlarından ıslak.
Ama Emily'ydi en çok yanan yakılan,
Yalandı onun yanında kimler ağlasa yalan,
Oydu koca salonda en derin matemli.
Ve tören daha şanına yakışır ve daha görkemli

Olsun diye Theseus hemen üç aygır getirilmesini
Emretti, çelik koşumlarla donattı hepsini,
Ve Prens Arkita'nın silahlarıyla donattı,
Her biri dev gibiydi, süt beyazı cins attı.
Şehrin sokaklarından, elinde Arkita'nın kalkanı,
Boydan boya geçti bir şövalye sürüp ak küheylanı.
İkincinin elinde Arkita'nın kullandığı mızrak,
Üçüncüsündeyse Türk işi bir yay ve altın bir sadak
Vardı, başları önlerinde yavaşça ilerliyorlardı;
Hedef o bahsettiğim çayırdaki mezardı.
Sonra, soylu Yunanlıların her biri bir ucundan tuttu,
Yürüdüler omuzlarına alarak tabutu.
Gözleri kan çanağına dönmüş adamlarla
Ana yolda ilerliyordu alay ağır adımlarla.
Gökyüzünde asılı yüzlerce siyah perde
Ve kara çarşaflar vardı yol boyunca evlerde.
Sağ tarafta gidiyordu yaşlı Aegeus,
Onun solunda yerini almıştı Theseus.
Yürüyüp geçtiler ellerinde silme şarapla,
Kan, süt ve balla dolu birçok altın kapla.
Arkadan Palamon geliyordu, yanında pek çok arkadaşı,
Emily izliyordu onu, hâlâ dinmemişti gözünün yaşı.
Ve o zamanların adetlerine göre
Bir meşale taşıyordu elinde, buydu töre.
Çok emek harcandı ve zengin bir tören
Yapılarak ateş yakıldı, şaşardı yeşil dalları gören,
Böyle göğe ulaşmış ve yanlamasına yirmi kulaç
Samanların üstüne yığılmış ağaç
Dallarından söz ediyorum, öbek öbek samanların.
Ama şimdi nasıl meydana getirildi bu yığın,
Hangi cinsten kaç ağaç vardı anlatmaya kalksam,
–Örneğin huşağacı, tozağacı, kavak, çam,
Çobanpüskülü, akçaağaç, karaağaçtan tut,
Porsukağacı, kestane, ıhlamur, söğüt,
Çınar, dişbudak, defne ve alıç,
Şimşir, fındık, kayın, meşe ve ardıç,–
Ne başı bulunur bu hikâyenin ne sonu,
Ağaçları kesenleri, orman perilerini, Faun'u,
Yersiz yurtsuz kalan tanrılar vadide nasıl

Telaşla kaçıştılar ve asıl
Ormanı ne şiddetli bir gürültü sardı,
Kaçışanlar arasında hangi kurtlar kuşlar vardı,
Bütün bunları sanırım anlatmaya gerek yok;
Ya da olağan dışı günün ışıklarıyla nasıl bir panik
Yaşadı orman halkı, söylemeye yok zaman.
Kısacası, önce bir güzel tutuşturuldu saman,
Ve ardından kesilmiş çalı çırpıya geldi sıra,
Yeşil dallar hoş kokular salıp, çıra
Gibi yanıyordu ve alevler yavaş yavaş
Yükselince alev aldı taşlarla süslü altın kumaş,
Bir çelenk tutuştu en son. Ortalığı günlük ve lavanta
Kokuları sardı. Orta yerde Arkita
Uzanıyordu boylu boyunca, ama şimdi
Nasıl süslüydü tabut örtüsü, ne muhteşemdi
Anlatmadan geçeceğim yine, ateşi
Nasıl yaktı Emily ve nasıl bayıldı yanarken eşi;
Neler söyledi ve neydi yüreğinden geçenler,
Neydi kabaran alevlere saçılan onca mücevher,
Kalkanını, mızrağını ateşe fırlatanı,
Azgın alevlere serpilen sütü, şarabı, kanı;
Ateşi yanlarına alıp nasıl saf saf
Bağrış çağrış etrafından dolanıp nasıl tavaf
Etti Yunanlılar üç tur tam.
O mızrak şakırtılarını imkânsız, anlatamam;
Ya da nasıl bağrıştı kadınlar çığlık çığlık;
Nasıl eve götürüldü Emily, zavallıcık;
Arkita'nm bedeni nasıl soğuk küle döndü;
Sabaha kadar yanan ateş ne vakit söndü;
Gece boyu nasıl uyanık kaldı herkes,
Hangi geleneksel oyunlar oynandı ve hangi nefes
Kesen gösteriler yapıldı ve hangi çıplak
Güreşçi baştan ayağa yağlanarak
Bütün karşılaşmalardan nasıl galip çıktı;
Kim gerçekten başarılıydı, kimin bahtı açıktı,
Hepsini anlatmaya zaman mı yeter?
Oyunlar sona erince, her birinin teker teker
Evlerine döndüğünü belirtmekten başka yorum
Yapmadan bu hikâyeyi bitirmek istiyorum.

Bütün acıları dindirir derler zaman,
Aylar yıllar su olup akınca aradan,
Yas tutmaya son verildi, gözyaşları dindi,
Atina'da bir gün sanırım bir araya gelindi,
Pek çok önemli sorun hakkında konuşuldu,
Bu arada bir teklif epey taraftar buldu.
Kısaca şuydu meclisin isteği:
Diğer komşu ülkelerin de desteği
Alınıp Atina artırmalıydı Thebes üzerindeki etkisini,
Bunun üzerine Dük Theseus kullanıp yetkisini
Soylu Palamon'a haber yolladı hemen,
"Gelsin" dedi huzura "hiç vakit kaybetmeden."
Ne yası dinmişti Palamon'un ne de
Yas giysilerini çıkarmıştı, merak ede ede
Bu davetin sebebini, koştu, saraya vardı alelacele,
Theseus buyurdu "Çağırın Emily'yi, gelsin hele."
Herkes yerini alıp derin bir sessizlik
Kaplayınca salonu, bir an düşündükten sonra Dük
Söylemeden önce hikmetli sözlerini
Şöyle bir etrafta dolaştırdı gözlerini,
Derin bir iç çekerek konuştu, hüzün
Okunuyordu her çizgisinden bu asil yüzün.
"Güzel aşk zincirini ilk yarattığı zaman
Kutsal bir amacı gerçekleştirmek diliyordu
Tanrı ve ne yaptığını çok iyi biliyordu.
O aşk zinciriyle ateş, hava, su, toprak,
Hepsini belli ölçüler içinde sınırlayarak
Bağladı hiçbirisi kaçamasın diye,
Sonra dedi ki 'Alın, bu dünya benden size hediye'
Belli bir ömür bağışladı her şeye ve herkese,
Bu süreyi bir an bile uzatamaz kimse,
Günlerini kısaltmak tabii, kişinin kendi elinde.
Görünen köy kılavuz istemez derler, pek yerinde
Bir sözdür bu, her şey ortada, hiçbir şey karanlık değil.
Öyleyken, ne gerek var daha fazla delil
Gösterip sakız gibi çiğnemeye zaten bilineni?
Kendi düşüncelerimi açıklıyorum bu yüzden, dinleyin beni:
"Şöyle bir çevremize bakınca görüyoruz,
Düşmez kalkmaz bir Tanrı var ve O'nun gücü sonsuz.

Ve yine bilir ki kuş kadar beyni olan
Herkes Doğa'da ne var ne yoksa O'ndan
Doğmuş, türemiştir. Çünkü Tabiat
Küçücük bir parçadan doğmuş olamaz, fakat
Her haliyle mükemmel, her yanıyla dört dörtlük
Bir bütünden koparak bölük pörçük
Hale gelmiştir, değişken ve bozulmaya yatkın.
İşte bu durumu Tanrı önceden görüp, bakın
Her canlı döllenmeyle çoğalacak demiştir,
O günden bu güne süren bu işleyiştir.
Her şey ölümlüdür, vade dolar, biter ömür,
Bu gerçeği göremeyen olsa olsa kördür.
Meşe ağacını ele alalım örneğin,
Filizlendiği andan, dal budak salıncaya değin
Bilirsiniz ne uzun bir zaman geçer,
Çok uzun yıllar yaşar fakat gün olur göçer
O da, köhnemiş bir ağaç, çürümüş, içi boş,
Ya şu anda ayaklarımızın altındaki taş?
Ne kadar serttir düşünün bir kez,
Ama sanmayın zamanla o da eskimez.
Kurur, bataklığa döner derya deniz nehirler,
Harabeye döner, silinir haritalardan şehirler,
Mutlak bir sona ulaşır her canlının yolu,
Diğer canlılardan ayrı tutulur mu hiç insan oğlu?
İster gençlikte olsun ister yaşlılıkta,
Bir gün göçüp gidecek bir kral da, uşak da,
Ölüm kimisini ölümüne döğüşürken bulacak,
Kimi yatağında ölecek, kimi suda boğulacak,
Hepimizi bekler Ölüm, deyin ne gelir elden?
Geri dönmüyor, ne çare, gitti mi giden.
"Bu emri veren şüphesiz kral Jüpiter,
Ki onun izniyledir tüm bu olup bitenler,
Her başlangıç bir sondur ve hoşuna
Gitmiyor olsa bile bu karara direnmek boşuna.
Sonunda her şey geldiği yere dönecek.
Bana kalırsa, bu yüzden kabullenmem gerek
Diye düşünürüm bir şeye engel olamıyorsam,
Ne demişler hem, elle gelen düğün bayram.
Her şeyleri yönlendiren âlemlerin efendisine

Kızıp baş kaldıran bir baksın kendisine.
İşte böyle biri dünyadaki en aptal insandır,
Üstelik kıskanılacak bir mertebe, şereftir, şandır
Yıldızı pırıl pırıl parıldıyorken hâlâ
Ölüvermek, kısmet olmaz bu son öyle her kula.
Gururla anarken herkes onun lekesiz
Adını, alnı ak, yüzü pakken henüz,
Son nefesini veriyorsa arkadaşımız ağlamayalım,
Tam tersine kendimizi daha da mutlu sayalım:
Uzun yaşasa belki yıpranacaktı ismi,
Unutulup gidecekti yaptıkları. Bu yüzden iyisi mi
Başarılarının doruğundayken çekip gitmeli kişi,
Ve giden birisine sürekli ağlamak işi
Yokuşa sürmek değil de nedir?
Neden sızlanıp duruyoruz ikide bir,
Yüreğimize çöken bu ağırlık öyleyse neden?
Arkita'nın ruhu firar ettiyse beden
Denen hapishaneden şerefiyle, şanıyla,
Sevinilecek bir şeydir bu, hem de her yanıyla;
Neden mızmızlanıp dursun kuzeni, karısı niye
Acısın ona 'Çok yazık oldu!' diye?
Teşekkür edebilir mi onlara yasını tuttukları için?
Tanrı biliyor mümkün değil bu, öyleyse niçin
Hem kendimizi üzüyoruz hem de onun ruhunu?
Acıdan başka bir şey getirmez sürdürmek bunu.
Bütün bu sözlerden çıkan sonuç şu:
Acılar ve sevinçler birbirine komşu.
Acıyı veren, mutluluğu esirgemiyor bizden,
Jüpiter'e şükredelim diyorum bu yüzden.
Gelin hep birlikte buradan ayrılmadan daha,
İki acı olaydan sonsuzca yankılanacak bir kahkaha
Çıkaralım. Acıyı derdiğimiz yerde, diyorum ki ben,
Boy atsın mutluluk, yeşersin yeniden.
Bunları söylüyorsam şudur amacım:"
    Emily'ye dönerek dedi ki "Bacım,
Benim rızam ve meclisin onayıyla, gerçek şövalyen,
Senin uğrunda silah kuşanıp, zırhını giyen
Palamon daha yüzünü gördüğü andan bu yana
Bütün varlığını adamış sana,

Şimdi yavaş yavaş sevgini kazansın, bırak,
Kocan ve efendin olmaya çoktan hak
Kazandı, kadınsın sen, haydi şefkat
Göster, yaklaş biraz, durma elini uzat,
Bir kral yeğenidir ne de olsa kendisi,
Gerçek bir şövalyeden çok şövalyelik heveslisi
Ama yalnızca çektiği aşk acısını düşünsen bile,
Layık sayılır böylesi güzel bir ödüle,
Soylu davranıp şefkat göstermek adaletten üstündür."
Sonra Palamon'a dönüp dedi "Gün senin günündür,
Sanırım böyle bir olay için senden onay
Almak tereyağından kıl çekmek kadar kolay.
Uzak durma, yaklaş, kadınının elini tut!"
Birleştiler böylece, izdivaç yahut
Evlilik denilen anlaşmayla onlar da;
Nikâh şahidi oldu Dük ve baronlar da.
İşte böyle yürekleri mutluluk dolu,
Birleşti Palamon'la Emily'nin yolu,
Ve bütün bu evreni yaratan Tanrı,
Sınırsız sevgisiyle kucakladı onları.
Yaşıyor şimdi Palamon son derece varlıklı,
Sağ, esen, mutlu, neşeli ve sağlıklı.
Ah Emily! Delikanlı hâlâ nasıl seviyor onu,
Ve öyle seviyor ki Emily Palamon'u
Aralarını bozabilmiş değil o günden bu güne
Kıskançlık ya da başka bir bahane.
Ve böylece burada son buluyor bu hikâye,
Tanrı göz kulak olsun bu mutlu kafileye.

Amin.

Şövalye'nin Hikâyesi burada bitiyor.

NOTLAR

1 Dana: Apollo'yla yatmak istemediği için defne ağacına dönüştürülen Defne. Kızlığını bu şekilde korumuş olması ona İffet Tanrıçası Diana'nın tapınağında temsil edilme hakkını veriyor.
2 Cennet'te Luna, Dünya'da Diana, Cehennem'de Proserpina.
3 Chaucer burada çağının fizyoloji bilimine nasıl vakıf olduğunu gösteriyor. Bu güçlerin

insan hayatını kontrol ettiklerine inanılırdı: "Hayvani" olanlar beyinde, "doğal" olanlar ciğerde ve "hayati" olanlar kalpte. "Hayvani" olan güç kasları kontrol ediyordu ve bu nedenle de ciğerlerleri zehirden arındırması gerekiyordu fakat Arkita için artık çok geçti.

DEĞİRMENCİ'NİN HİKÂYESİ (GİRİŞ)

Hancı'yla Değirmenci'nin konuştukları.

Şövalye hikâyesini bitirip bir nefes
Alınca grupta bulunan genç yaşlı herkes,
"Doğrusu çok asil bir hikâyeydi" dediler,
"Aklın bir köşesine yazmaya değer."
Özellikle yüksek tabaka pek hoşnuttu.
Hancımız gürültülü bir kahkaha patlattı.
"Canım çıksın, iyi gidiyor" dedi "iyice çözüldü balya,
Görelim sırada kim var ve hangi hikâye.
Şeytan kulağına kurşun, iyi başladı oyun,
Şimdi de sayın papaz, siz anlatın, buyrun;
Şövalyenin hikâyesini aratmasın bu ikinci."
Suratı pancar gibi, ayyaş Değirmenci
Atının sırtında sallana sallana
Gidiyordu ve nezaketten yana
Nasibini zerre kadar alamamış olan
Bu ayyaş öyle şapkasını çıkarmak, sıra beklemek filan
Gibi inceliklere vermeden hiç yüz,
Küfürler ederek ve dayılanarak düpedüz,
Söze daldı. Pilate'i hatırlatan sesiyle[1]
"Dinleyin" dedi "sapma kadar, yani tam manasıyla,
Soylu bir hikâyem var, bunu duymasanız olmaz.
Şövalye'yle aşık atmak mı? Bunu yapamaz Papaz."
Hancımız onun sarhoş olduğunu anladı mutlaka,
"Sevgili kardeşim Robin" dedi, "dur bir dakika,
Sırayı daha iyi durumda olan birisi
Alsın istersen, mantıklı ol biraz, bekle iyisi."
"Susarsam Allah canım alsın!" dedi Robin,
"Ya şimdi konuşurum, ya beni defterden silin!"
"İblis adına" dedi Hancı "pekâlâ, başla,
Keçileri kaçırmışsın hepten, seni budala."

"Şimdi bana kulak verin" dedi Değirmenci,
"Tek tek hepiniz, grubun yaşlısı, genci.
Fakat öncelikle şunu belirtmeliyim,
Yalnızca biraz sarhoşum, sanmayın deliyim.
Normaldir bu durumda peltekliği dilin,
Rica ederim, siz de Southwork birasından bilin
Birbirine girerse kelimelerim, dilim dolaşırsa.
Şimdi sizlere bir marangoz ve karısıyla ilgili bir kıssa
Anlatacağım ve bu bahsettiğim marangoz,
Karısını ayartmak isteyen kurnaz mı kurnaz
Bir öğrenci tarafından nasıl getirildi oyuna."
"Kapa çeneni" diye karşılık verdi Kâhya buna.
"Bu sarhoş ağzınla fahişelerden söz açma,
Bu yaptığın hem günah, hem çok saçma.
Zavallı bir adama iftira atıyorsun bir kere,
Ve çamur atıyorsun kadınlara yok yere.
Anlatacak onca şey varken ne diye
Bundan bahsediyorsun, yok mu başka hikâye?"
Sarhoş Değirmenci onu şöyle
Cevapladı: "Oswald, kardeşim" dedi "hayat böyle!
Karın yoksa boynuzun yok, işte bu kadar,
Sanma ki sözlerimde gizli bir ima var.
Şimdiye dek, söyle, geçti mi senin adın?
Nice erdemli kadın var, nice iffetli kadın.
Tabii haklarında ne kadar yorum
Yapılsa yeri olan kadınlar da var ama bak ne diyorum:
En az bin iyi var, her kötüye karşılık,
Sen de bilirsin bunu, değilsen biraz alık.
Ne bu öfke öyleyse, nedir bu hiddet?
Senin gibi benim de bir karım var, evet,
Ama işte öküzlerim üstüne yeminle
Söylüyorum: Ben şahsen bir an bile
Aklımdan geçirmiyorum, doğrusunu istersen
Boynuzlu olduğumu, neden dersen...
Değildim ve değilim çünkü de ondan.
Bak şu sözlerimi çıkarma aklından:
İki şeyi merakta insan fazla ileri
Gitmemeli: bir Tanrı'nın, bir de karısının gizleri.
Belki Tanrı'nın işlerine dilediğince

Sokabilirsin burnunu ama diğerini pek kurcalama bence."
Ne diyebilirim, Değirmenci başladı anlatmaya,
Kimsenin hatırına çenesini kapatmaya
Niyeti yoktu. Hikâyesini bitirip erdi murada,
Üzülerek söylüyorum ki ben burada
Bu kaba öyküyü sözcüğü sözcüğüne tekrar
Etmek zorundayım, bu nedenle tüm kibar
İnsanlar beni bağışlasınlar lütfen.
İnanın hiçbir art niyet gütmeden,
Ağızlarından çıktığı gibi aktarıyorum her birinin hikâyesini,
Ayırt etmeden hiç kötüsü, iyisini.
Gerçeklere ters düşerim değil mi, yoksa?
Ama bayağılığın bu kadarı da sizin için çoksa,
Durmayın, çevirin sayfaları ve başka bir
Hikâye bulun, paşa gönlünüz bilir.
Her şey var burada; uzunlu kısalı,
Pek çok dini, ahlaki, tarihi öyküyü masalı
Bulacaksınız; yalnız şunu da unutmayın,
Yanlış seçimlerinizden beni sorumlu tutmayın.
Kaba adamın biriydi Değirmenci, söylemiştim ya,
Onun gibi başkaları da vardı, ha bir de Kâhya,
Tahmin edileceği gibi aynıydı hepsinin derdi,
Hepsinin anlattığı açık saçık hikâyelerdi.
Unutmayın bunları ve beni suçlamayın,
Hem bozulacak ne var? Maksat eğlence olsun!

DEĞİRMENCİ'NİN HİKÂYESİ

Burada Değirmenci hikâyesine başlıyor.

Bir zamanlar Oxford'da yaşayan
Yaşlı, zengin bir kaçık vardı ve dikkate şayan
Bir kiracısı. Adamın mesleği marangozluktu,
Kiracısı bir öğrenciydi, yoksul bir çocuktu.
Biraz artırıp sanat konusundaki bilgisini.
Astroloji ve fala kaydırmıştı ilgisini.
Gece gündüz bu konulara kafa yoruyordu,
Kimisi ondan uğurlu saatleri soruyordu,

Kimisi de yağışlar ya da kuraklık
Tahmini yapmasını istiyordu çokluk.
Kimi de şu veya bu konuda şansının yaver
Gidip gitmeyeceğinden almak istiyordu haber.
Tabii uğraşlarının hepsini anlatamam burada.
Yalnız "Çapkın Nicholas" diye bilindiğini söylemeliyim bu arada.
Kaçamak sevişmelerde eşi bulunmaz
Bir yeteneği vardı, oldukça sinsiydi, oldukça kurnaz.
Kerata yakışıklılığını çok iyi kullanıyordu,
Kızlar onun yumuşak görünüşüne kanıyordu.
Kendine küçük bir oda kiralamıştı, boşuna
Değil, yaşıyordu orada tek başına.
Süslemişti odasını türlü çiçeklerle filan,
Daha tatlıydı aslında kendisi meyan
Kökünden, herhangi bir başka kokulu ottan ya da.
İrili ufaklı astronomi kitapları eşsizdi dünyada.
Bir usturlabı vardı, türlü türlü araçlar,
Ölçüm yapmaya yarayan cetveller, sayaçlar
Baş ucunda raflarda, el altında bir yerde
Diziliydi. Gardrobunu örtüyordu kırmızı bir perde.
Yukarıda pek güzel bir arp görünüyordu,
Notalar odada yankılanıp dönüyordu
Alışkın parmakları tellere değince;
"Melek'le Bakire'nin Söyleşmesi"ni çalıp söylüyordu önce,
Ardından "Kral William'ın Şarkısı"na başlıyordu,
Herkes onun sesini alkışlıyordu.
İşte böyle harcıyordu dostlarından gelen parayı,
Ve zamanını, yine aynı kaynaktan ödüyordu kirayı.
Anlattığım tarihte Marangoz yeni evliydi,
Çok sevdiği karısı dünya güzeliydi,
Körpecik, tazecik, onsekizinde bir kız.
Kocası onu kafeste tutuyordu yalnız:
Kendi yaşlı, karısı vahşi, delikan
Olunca, aldatılma korkusuydu canını sıkan,
Erkek sinek uçamıyordu kadının etrafında.
Bulunsaydı oysa Cato bu adamın rafında,
Bilirdi çoktan, davul dengi dengine
Çalar, insanın karısı denk olmalı kendine,
Bir gamlı hazan, bir taze bahar hayatta geçinemez.

Ne yapsın, bu haltı yemişti bir kez,
Katlanmaktan başka yoktu çaresi.
Ah o güzel karısı, ah o ciğerparesi,
Vücudunu görseniz tıpkı bir gelincik
Derdiniz, ince, uzun, yumuşacık ve nazik.
Çizgili, ipekten dokunmuş ve parlak
Bir kuşak vardı belinde, sabah sütü kadar ak,
Biyeliydi kuşağı ve boydan boya pili;
Sırtında yine her yanı işlemeli
Beyaz bluzu vardı ve yakasında,
İçinde, dışında, önünde arkasında
Tekrarlanan ve görenlerin nefesini kesen
Bir işçilik ürünü, siyah ipekten desen.
Yakasıyla uyumlu olması düşünülerek
Seçilmişti süt rengi başlığının şeritleri tek tek,
Başını süslüyordu geniş, ipek bir kurdele.
Eli işte, gözü oynaştaydı, yosmaya bakın hele.
Özenle alınmış kaşları yay gibi eğik.
Kaşları kömür karası. kaşları çakal erik
Rengiydi. Çiçeklerle bezenmiş bir kiraz
Ağacı nasıl zevk verir insana, işte öyle bir haz
Veriyordu ona bakmak ve bir koçun sırtındaki
Yün gibi yumuşak bir duygu sanki
Sarıverecekti sizi ona bir dokunsanız.
Kuşağında ipek ve gümüş noktalarla yıldız yıldız
Parlayan, incilerle süslü ve halis deri
Bir çanta asılıydı ve karış karış her yeri
Arayın, altını üstüne getirin dünyayı isterse,
İşte dünyanın en akıllısı dediğiniz kimse
Dahi aklının ucundan geçiremezdi, imkansız,
Analar doğurur muydu böyle şirin bir kız?
Darphaneden yeni çıkmış bir florini
Andırıyordu, pırıl pırıl parlıyordu teni.
Çın çın çınlardı şarkısı, kıvraktı, akıcıydı.
Samanlık çatısında bir kırlangıç, doğuştan şarkıcıydı;
Annesinin peşinden oynaşa oynaşa
Giden buzağılar gibi yürürdü, zıplaya koşa.
Ağzı bal şerbeti, latilokumla bir tatta,
Samanlıkta gömülü bir öbek elmayla hatta.

Cilveliydi doğrusu, oynaşmakta bir taydan
Aşağı kalmıyordu, seren boylu ve yaydan
Fırlayan ok gibi dimdikti. Yakasının üstüne
Kalkan süslemeleri büyüklüğünde bir iğne
Kondurmuştu. Yüksek topuklu pabuçlarına
Taktığı bağcıklar çıkardı taa konçlarına.
Bir papatyaydı o ah, bir çuhaçiçeği
Her soylu erkeğin yatağına sermek isteyeceği,
Taşralı iyi huylu bir adamcağız veya
Ondan iyisini bulamazdı evlenmeye.
Şimdi beyler, burayı kaçırmayın sakın,
Kocanın Osney'e gitmesini fırsat bilip bizim çapkın
Nicholas, bir gün sıkıştırdı kadını şaka yollu.
Belli mi olur öğrencilerin sağı solu,
Uzanıp yakalayıverdi kutusundan, dedi "Ne olur bak,
Benim olmazsan bu karşılıksız aşk sonum olacak."
Sonra el atıp kabalara dedi ki "Sevdiceğim,
Tadına bakmazsam inan öleceğim!"
Nal çakmak için kapatılan ürkek bir tay gibi
Depreşip silkindi kadın, tıpkı bir yay gibi,
Ve tam zamanında kaçırabildi yüzünü.
"Nicholas!" dedi "şehvet bürümüş senin gözünü.
Seni öpmek istemiyorum, bırak diyorum, bırak,
Yoksa avazım çıktığı kadar bağırarak
Komşulardan yardım isteyeceğim 'İmdaat' diye,
Bu mu senin tahsilin, bu mu aldığın terbiye?
Çek pençelerini üstümden, çek diyorum, çek!"
Ne diller döktü Nicholas ve saydı tek tek
Ona sunabileceği neyi var neyi yoksa,
Kıkırdadı genç kadın "Ehh, bu kadar çoksa
Verebileceklerin, pekâlâ" dedi, "neden olmasın? Tamam,
Senin olacağım, söz – merak etme, caymam.
Aziz Thomas'a yeminle, ilk fırsatta
Seninim, artık ya bu ya da bir başka hafta.
Çok kıskançtır kocam, komşulara sor inanmazsan,
Eğer son derece dikkatli davranmazsan,
Bu benim ölümüm olur bunu bil."
"Dert etme" dedi Nicholas, "bu sorun değil,
Bir marangozu kandırmak için öyle derin

Düşünmesi gerekmez tahsilli birinin."
Lafı uzatmayalım, vardılar anlaşmaya,
Karar verdiler ilk fırsatta buluşmaya.
Sorun çözümlenince ve demeyin ne ayıp
Nicholas kalçalarını biraz okşayıp,
Öptükten sonra kadını, arpını eline aldı,
Mutlulukla dolup taşan bir şarkı çaldı.
Bir yortu günü bu erdemli kadın kiliseye
Gitti. Günah çıkarmak ve dua etmek için İsa'ya.
İşi bitince bir güzel yıkamıştı yüzünü
Alnı pırıl pırıldı, tıpkı bir yaz günü.
Bir yazıcı vardı kilisede çalışan,
Adı neydi bakalım... Evet, Absalon.
Kıvır kıvır saçlarını nasıl anlatsam size?
Sağa sola yayılan pırıltılı, altın bir yelpaze,
Gözleri gri kaz rengi, yanakları al aldı,
Pabuçları günün modası, Aziz Paul modeldi.[2]
Üstü başı bakımlıydı, kırmızıydı pantolonu,
Açık mavi ceketiyle düşünün Absalon'u.
Belinde farbelası ve dantelleriyle bir züppe;
Bir tomurcuk kadar mutluydu, yine o kadar ak bir cüppe
Giyiyordu. Allah günah yazmasın, tam bir düzenbazdı,
On parmağında on marifet, tam bir cambazdı.
Hacamat yapmaktan tutun, saç sakal tıraş
Etmeye, dava dilekçeleri yazmaya kadar her uğraş
İlgi alanıydı. Ve Oxford usulü
Dansın ezberindeydi tam yirmi değişik yolu.
Bacaklarını bir ileri, bir geri
Atıyor, görseniz nasıl büyülüyordu seyredenleri.
İki yaylı bir kemanı çalıyordu mükemmelen,
Ve şarkılar okuyordu en yüksek perdeden,
Daha az başarılı sayılmazdı gitarda.
Kasabada hiçbir meyhanede, hiçbir barda
Onu tanımayan bir tek kimse bulamazdınız.
Yeter ki olsun orda birkaç yılışık kız.
Yalnız, yellenmeyle ilgili ufak bir sorunu
Vardı; alaycıydı konuşması, havadaydı burnu.
İşte böyle şen, şakrak biriydi Absalon,
Kutsal günlerde kadınlarla dolup taşınca salon,

Tütsü yapardı, girip onların arasına,
Önlerinden geçerken hepsine, özellikle Marangoz'un karısına,
Bu seyri ömre bedel
Kadına bakardı melûl melûl.
Öyle hoş, öyle tatlı, öyle de işveliydi.
Bir sıçan olsaydı o, Absalon da bir kedi,
Atlardı üstüne, yalayıp yutardı bir lokmada.
Her zaman olduğu gibi bağış toplamada
Görevliyken delikanlı, görünce bu güzel kadını
–Ne de olsa biliyordu ağzının tadını–
Yıldırım aşkına tutuldu, heyecandan öleyazdı.
Böyle hoş bir bayandan para almak olmazdı.
O akşam Ay gökte pırıl pırıl gümüş
Bir tepsiyken gitarını eline alıp çalgı cümbüş,
Ve yüreği bir sevgili hasretiyle yanarak,
Kalktı düştü yollara, kiliseden oldukça uzak
Bir yerde olan evine Marangoz'un,
Ötüşünden az sonraydı sabahı müjdeleyen horozun.
Yaklaşıp alçak bir pencereye evin ön cephesinde,
Serenada başladı, hoş bir tat vardı sesinde.
"Sevgili bayan, eğer aşkı ararsan bir gün,
Beni hatırla ne olur, bana düşsün gönlün"
Yayıldı gitarından tatlı bir melodi.
Marangoz uyandı, doğrulup dinledi,
Karısına dönerek dedi "Alison,
Uyan hele, bak kadın, duyuyor musun?
Absalon evimizin önüne gelmiş –ilginç bir durum–
Nağmeler okuyor." Karısı: "Evet, John, duyuyorum."
Söylemedi aklından başka neler geçti.
Her şey normal akışındaydı, aradan günler geçti.
Günden güne Absalon'un beti benzi soldu,
Eski neşesinden, gece uykusundan oldu.
Kalkar kalkmaz gür buklelerini özenle tarıyordu
Canlı görünmek için, ve sürekli yalvarıyordu.
Ne aracılar gönderdi bu haspaya,
Yeminler etti kapında kulun olurum diye.
Titrek sesiyle bülbüller gibi şakıyordu,
Kadına bira, şerbet, şarap akıyordu.
Dumanı üstünde kurabiyelerden, kâğıt helvalardan

Başka kavanoz kavanoz bal yağıyordu havadan.
Kadın kasabada yaşadığından hatta para
Bile teklif etti, çünkü öyleleri vardır ki onlara[3]
Para kesesinden başka her şey boş gelir,
Kimi güzellikten anlar, kimine dayak hoş gelir.
Bir seferinde belki yeteneğim işe yarar umudu
İçinde sahneye çıkıp oynadı Herod'u.
Ne geçti eline? O allame-i cihan olsa
Abayı yakmıştı kız şu züppe Nicholas'a.
O istediği kadar öttürsün borusunu,
Öğrenmek isterseniz işin doğrusunu,
Kızın gözünde bir hiç olduğunun
Farkındaydı. Yaptığı kurlar yalnızca bir oyun,
Bir soytarılıktan öteye geçmiyordu, işin aslı buydu,
Sanki o hanımefendinin özel maymunuydu.
Şu atasözü burada cuk yerini bulur;
"Gözden ırak olan gönülden ırak olur."
Sevdiği kadını dilediği kadar sık
Göremeyen Absalon nasıl suratı asık
Dolaşmasın, öfkeden nasıl küplere binmesin?
Nicholas adındaki o hinoğluhin,
Yolunda gölge etmeye devam ediyordu hâlâ,
Ama bu kadar yeter, tamam, pekâlâ,
Kilise yazıcısı için hayıflanmayı bırakın,
Bitirim Nicholas daha neler yaptı bakın:
Bir Cumartesi günü yapıldı bütün plan,
Marangoz Osney'deyken baş başa kalan
Nicholas ve Allison bu işi nasıl
Kotaracaklarını konuştular fısıl fısıl
Nicholas olanca kurnazlığını ortaya koyunca,
Bakalım ne yapacaktı evhamlı, aptal koca.
Numaraları tutarsa ve işler tam
İstedikleri gibi giderse artık düğün bayram
Demekti bu delikanlı ve kadına,
Doyum olmayacaktı doğrusu o gecenin tadına.
İkisi de iple çekiyordu o muhteşem geceyi,
Böylece yoluna koyduktan sonra her şeyi,
Vakit kaybetmek olmazdı Nicholas'a,
İçi içine sığmıyordu. Parmak uçlarına basa basa,

Elinde ona en azından iki gün yetecek
Bir koca tabak dolusu yiyecek, içecek
Olduğu halde kendini odasına kilitledi,
Marangoz'un karısına şunları öğütledi:
"Dönünce beni soracak olursa yaşlı bunak,
Ağzından sakın bir şey kaçırayım deme bak,
De ki 'Benim de aklım ermedi nereye gittiğine
Epeydir görünmedi, zavallı hasta mı ne?
Bütün çağrıları yanıtsız bıraktı yalnız,
Birkaç kez kapısına vardıysa da hizmetçi kız.' "
İşte böyle geçti gitti bütün bir Cumartesi,
Duyulmadı Nicholas'ın ne soluğu, ne sesi,
Çekilmiş odasına, yiyip içip yatıyordu,
Ve Pazar'dı artık, gün henüz batıyordu.
Marangoz meraklandı, bu nasıl işti,
Nicholas'ın başına mutlak bir şey gelmişti.
"Aklımdan çıkmıyor" diyordu "bir türlü,
Belli mi olur? Hayatta bin bir türlü
Hal geliyor insanın başına. Ölüp gittiyse ya!
Hak saklasın, bu günlerde dünya acayip bir dünya.
Daha sabah rastladım –tabutunda kiliseye
Götürürlerken– geçen Pazartesi konuştuğum kimseye.
Çabuk" dedi uşağa, "hemen fırla üst kata,
Bağır çağır, bir taşla kapısına vur hatta,
Ölü mü sağ mı, ne yapıyor bir bak."
Koşa koşa merdivenleri tırmandı uşak,
Kapının önüne gelince durakladı,
Bağırdı, yırtındı, deliler gibi kapıyı yumrukladı.
"Hey efendim," dedi "ne oluyor küçük bey,
Sabahtan akşama kadar uyunur mu, hey?"
Hepsi boşunaydı, ne bir ses, ne de seda.
Fakat döşemeye yakın yerde, kapıda
Bir kedinin geçebileceği büyüklükte bir delikten
Baktı, pek bir şey seçemediyse de ilkten,
Gözleri alışınca farketti Nicholas'ı, sanki gökte hilali
Yakalamış gibi, ağzı açık yatıyordu, garipti hali.
Fazla oyalanmadı orda, uşak apar topar
İnerek durumdan efendisini etti haberdar.
Durumu öğrenir öğrenmez hemen istavroz

Çıkartıp saçmalamaya başladı şaşkın Marangoz.
"Aziz Frideswide korusun hepimizi"
Dedi "önceden bilemeyiz neler bekliyor bizi.
Bu gün ne haldeyiz, yarın ne gelir başa.
İşte bu çocuk göklerle uğraşa uğraşa
–Bekliyordum ben bunu, Tanrı biliyor ya–
Bir krize girdi, hepten çıldırdı veya.
Şunu unutmayalım ki öğrenmemizi
İstemez Tanrı insana yasaklı pek çok gizi.
Bazı cahiller vardır hani, ne mutlu onlara,
Amentüden başka bir şey bilmeyen insanlara.
Bu olay bana tanıdığım bir başka genci
Hatırlattı, yıldız falına fazla meraklı bir öğrenci,
Gözlerini göğe dikmiş, bir araziden geçerken,
Şu küme, şu yıldız, şu iz ne anlama geliyor derken,
Birden bir kireç kuyusunda buluvermişti kendini.
Yürümeye devam ederse o, bu dandini
Kafayla başına gelecekleri söylememişti yıldızlar!
Ama bilseniz şimdi yüreğim nasıl sızlar,
Elde değil Nicholas için endişelenmemek.
Birinin onun kulağını çekmesi gerek,
Nasıl yapacağımı bilsem ben bu şaşkına
Temiz bir fırça çekerdim İsa aşkına.
Kapının altına sokacak bir sırık bulun bana,
Durma Robin, bir omuz ver, haydi dayansana;
Bu gün için değilse hangi gün için varız?
Haydi yüklen bakalım, bakarsın kovarız
Onu esir alan kötü ruhları!"
Gücü kuvveti yerinde, Allah'tan, iri yarı
Bir adamdı uşak; hemen koyuldular işe,
İki seksen uzandı kapı, çivi menteşe.
Nicholas taş kesilmiş yatıyordu, yazık,
Bakışları göğe dönük ve ağzı açık.
Marangoz onun bu halini umutsuzluğa yordu,
Delikanlıyı sarsıyor, bağırıyordu:
"Hey Nicholas, bana bak, bu yaptığın sığmaz dine,
Uyan, İsa'yı örnek al kendine.
Şu elimde tuttuğum haç şimdi,
Ruhunu esir alanlar neyse artık, periydi, cindi,

Kovalayacak hepsini, seni kurtaracak."
Gece duası eşliğinde köşe, bucak
Ve özellikle eşik, dolaşmaya başladı odayı baştan başa,
Vay şaşkaloz Marangoz, hay aklınla bin yaşa.
"İsa, Benedict, periden, cinden,
Ve kör Şeytanın şerrinden,
Kurtarın bizi, cadılar kapıdan
Çıksın gitsin, defolsun bu yapıdan.
Kurtar tılsımlı dua, kurtar bizi Baba,
Peter'in kız kardeşi, nerde kaldın acaba?"[4]
İşte buna benzer sözlerden oluşuyordu duası,
O sırada görmeliydiniz Nicholas'ı.
Yavaş yavaş kendine gelip içini çekti,
"Ah" dedi "başına bu da mı gelecekti?
Dünya mahvolacak öyle mi? Neden?"
Çileden çıktı Marangoz "Ne diyorsun sen?
Hiç mi güvenin yok Yüce Tanrı'ya?"
"Öyleyse biraz içki çıkar yukarıya"
Dedi Nicholas, "ondan sonra herkesten gizli,
Yalnızca seninle ve benimle ilgili
Bir şey konuşacağız" dedi "önemli bir konu,
Yalnız sakın başkasına açayım deme bunu."
Marangoz doğruca inip mahzene,
Kucağında bir fıçı birayla döndü yine.
İkisi de biradan hatırı sayılır ölçüde tattıktan
Ve Nicholas kalkıp kapıyı kapattıktan
Sonra, "Sevgili John" dedi Marangoz'a dönerek,
"Şimdi şerefin üstüne yemin etmen gerek,
Benden duyacağın bir tek sözcüğü bile,
Paylaşmayacağına dair başka birisiyle.
İsa'nın planları çünkü birazdan duyacakların,
Ve sen de Cehennem'i boylayacakların
Arasında yer almak istemezsin yanılmıyorsam,
Ama çeneni tutamazsan korkunç bir intikam
–Uyarmadı deme– bırakmayacak yakanı,
Ve çıldıracaksın." "Ne diyorsun? İsa ve kutsal kanı
Korusun bu söylediğinden" dedi öteki.
"Ben çenesi düşük herifin teki
Değilim gerçi çok şükür, haydi anlat,

Can çıkar bu bedenden sır çıkmaz fakat!"
"Senden de bunu beklerim, bu yüzden şaştığımı
Söyleyemem. Biliyorsun astrolojiyle uğraştığımı.
Yine dikkatle gözlemeye başlamıştım ki gökte dolunayı,
Pazartesi, yani yarın gerçekleşecek bir olayı
Öğrendim bu sırada. Dinle bak sıkı dur:
Sabaha karşı bardaktan boşanırcasına bir yağmur
Ortalığı suya, sele boğacak inan.
Nuh tufanından iki kat şiddetli olacak bu tufan.
Öyle bir felaket olacak ki suya
Gömülecek bir saat içinde koskoca dünya.
Bir tek canlı sağ kalmayacak korkarım."
Marangoz telaşlandı: "Eyvah! Ya karım?
Karıma ne olacak? Zavallı minik Alison!
Suda ölümmüş demek onu da bekleyen son."
Gariban üzüntüden düşeyazdı yere.
"Peki" dedi "yok mu şimdi buna bir çare?"
"Şükürler olsun ki var" dedi bizimki,
"Sen talimatlarıma harfiyen uy yeter ki,
Ve başka yollara sapma kendi aklın sıra,
İşte sana yaşlı bilge Süleyman'dan bir mısra:
'Danışan dağlar aşmış, danışmayan yolda şaşmış'
Kara gün dostu ne de olsa gerçek arkadaşmış.
Bu kadar işe yarıyor madem yerinde bir tavsiye,
Ben de ihtiyaç duymadan yelkenliye, gemiye
Kurtaracağım demektir sizi. Bunu bir muştu
Say, hatırlarsın Nuh da aynı şekilde kurtulmuştu
Çocuklarıyla birlikte, Tanrı'nın uyarısıyla:
Örtülecek diye dünya baştan başa suyla."
"Evet" dedi Marangoz, "uzun zaman önce."
"Hatırla" dedi Nicholas, "karısı direnince
Öfkeden kuduran Nuh ona neler etti,
Kamçılamaya kalktı onu, o ne rezaletti.
Kanımca Nuh dere tepe, her yer su
Altında kaldıktan biraz sonra, doğrusu,
Karısının kendine ait bir başka teknede
Olmasını canı gönülden dilerdi yine de.
Şimdi ne yapmamız gerek ona gelelim, her an
Başlayabilir çünkü sözünü ettiğim tufan,

Ayak sürümenin, duanın sırası değil,
Zaman kimseyi beklemez, bunu böyle bil.
Hadi fırla şimdi biraz acele et,
Her birimiz için ya bir küvet
Ya bir hamur teknesi bul getir, yalnız,
Küçücük bir tekne bizi taşımaz, imkânsız.
Dikkat et, geniş olsun bir mavna gibi,
Yüzsün suyun üstünde, boylamasın dibi.
Yiyecek içecekle doldur, yetsin bize üç öğün,
Fazla sürmeyecek tufan, yalnızca bir gün.
Ertesi sabah çekilecek sular saat dokuz gibi,
Ama Robin de zavallı Jill hizmetçi kız gibi
Öğrenemeyecek bunu, onları kurtaramam,
Niçin diye sorma fakat şimdi, tamam.
Sorsan bile zaten yanıtlamaya varmaz dilim,
Tanrı'nın planlarını sana açık edecek değilim.
Aklın varsa şimdilik duyduklarınla yetin,
Ancak Nuh'a bağışlanan kadar büyük bir inayetin
Sana da bağışlandığını unutma sakın,
Sana söz, kurtulacak sevgili karın,
Hadi şimdi kımılda, savsaklama işi.
"Küvetler hazır olunca –unutma, kişi
Başına bir adet olacak, yani toplam üç tane–
Kimse çakmasın diye bu küvetlerle ne
Yapmaya çalıştığımızı, üçünü de kaldır, tavana as,
Ve bu işler bittiğinde" diye devam etti Nicholas,
"Yiyecekleri baş üstünde bir yere yerleştirdiğinde,
Sular yükseldiği zaman ipleri kesmek için de
Teknelere birer nacak koymayı ihmal etme sakın.
Ahırın üstündeki odanın bahçeye bakan
Duvarı da –unutturma olur mu?– yıkalım,
Yıkalım ki vakit kaybetmeden yola çıkalım,
Kapılır kapılmaz her şey suya ve sele.
Merak etmeyin, bu çok basit bir mesele,
Nasıl güvenlikte olacaksınız, göreceksin bak,
Erkeğinin peşine takılmış, zambak kadar ak
Bir ördek gibi neşeyle yüzeceksin, gör.
'Hey Alison, hey John, neler oluyor?'
Diye sesleneceğim ben de, diyeceğim ki 'neşelenin biraz,

Sular tamamen çekilir, bir iki saate kalmaz.'
Siz de yanıtlayacaksınız beni 'Efendi Nicholay.
Sabah olmuş, günaydın.' Gör bak ne kolay
Olacak her şey ve ondan sonra dünyanın tek sahibi
Olacağız, tıpkı Nuh ve karısı gibi.
"Ama bir uyarım olacak her şeyden önce:
Çok dikkatli davranmalıyız bütün gece,
Denize açıldık mı bir kez çabuk tutup elimizi,
Ne bir çığlık, ne bir çağrı, tutup dilimizi,
Çıt çıkarmamalıyız, yalnızca dua ederek
Seyretmeliyiz. Tanrı'nın arzusu bu, uymak gerek.
"Bir şey daha var, yola çıkmadan yarın,
Bir günah işlenmesin diye, sen ve karın
Uzak durmalısınız birbirinizden." Böyle dedi Nicholas,
"Ne arzulu bakışlar, ne en ufak temas
Olmamalı aranızda, sen de kabul edersin.
Hepsi bu kadar, haydi Allah kolaylık versin.
Herkes derin bir uykuya dalınca yarın gece,
Üçümüz yukarı kata çıkıp sessizce,
Küvetlerimize süzülüp bekleyeceğiz mucizeyi.
Şimdi artık sen de en az benim kadar iyi
Biliyorsun ki gevezeliğe gelmez bu iş,
Sıva kolları haydi, hemen işe giriş.
Arife tarif gerekmez derler ya hani,
–Bunca zamandır doğru tanıdıysam seni,–
Akıllı adamsın sen de, uzun söze ne hacet,
Kurtar bizi ne olur, canımız sana emanet."
Aptal marangoz mırıldana mırıldana gitti,
"Hak saklasın" dedi, tövbe istiğfar etti.
Karısına gizlice durumu anlatacaktı,
Doğrusu kadın dalgayı hemen çaktı,
Çaktı neydi bu plan, neydi Nicholas'ın amacı,
Belli etmedi tabii ve sanki umacı
Görmüş gibi korkup, ölüp ölüp dirilerek
"Elini çabuk tutmazsan mahvolduk demek,
Eyvah!" dedi, "ne olursun yap elinden geleni,
Şu kadarcık olsun seviyorsan beni,
Kurtar bu felaketten bu nikâhlı karını,
Kurtar bu iffet sahibi, sadakatli yârini."

Yapıştı mı bırakmaz yakamızı hayal gücü,
Korkudan ödümüz patlar, işte Marangoz da öcü
Görmüş bir çocuk gibi korkudan titreyerek
Düşündükçe gözlerinin önünde sanki gerçek
Okyanuslar kuduruyordu; dalgalarla savruluyordu
Çamurlar içinde Alison'u, çırpınıp boğuluyordu.
İçini çekerek ağladı, saçını başına yoldu,
Gerekli malzemeleri aramaya koyuldu.
İki hamur teknesi buldu, bir de küvet,
Sonra sessizce, kimseye görünmemeye gayret
Ederek döndü eve. Kimsenin bu işlerden
Haberi olmadı. Odaya çıkıp tavandaki kirişlerden
Sallandırdı tekneleri, küveti usulca tek tek,
Ve yukarı tırmanırken kullanırız diyerek,
Epeyce uğraştı, üç ayrı merdiven kurdu,
Ve bütün tekneleri tıka basa doldurdu.
Her birine bir gün boyu rahat rahat yetecek
Bir maşrapa şarap koydu, biraz peynir, biraz ekmek.
Bunları yaparken hep etrafı kollamıştı.
Hizmetçi ve çırağı Londra'ya yollamıştı,
Uzaklaştırmıştı evden karısı hariç herkesi
Önemli bir görevle. Ve işte Pazartesi
Akşam çoktan geçmişti, gece gelip çatmıştı,
Marangoz mumu söndürmüş, kapıyı kapatmıştı;
Her şeyin tamam olduğundan artık emindi.
Kısacası, üçü de tırmanıp teknelere bindi,
Planlandığı gibi hepsi de ayrı ayrı. Başladılar duaya,
"Aslan geliyor, kaplan geliyor, tıp" diyen Nicholay'a
Uyup "tıp" dedi John ve "tıp" dedi Alison.
Ve böylece dua işi de bir son
Bulunca bir süre sessiz kaldı Marangoz,
Ama Tanrı'nın işi, ne olur ne olmaz
Deyip devam etti yine dualar etmesine,
Kulağı tetikteydi ve yağmur sesine
Dikkat kesilerek bekledi biraz daha.
Onca yorgunluktan sonra zaten sabaha
Dek uyanık kalması beklenemezdi ve aşağı yukarı
Kilise çanı "Haydi karartın artık ışıkları"
Diye çalınca hemen uykuya daldı,

Ortalığı muazzam bir horlamadır aldı;
Başı yana düşmüştü çünkü zavallının.
Bu arada süzülüp inen delikanlı ve kadın
Tek kelime etmeden, nefeslerini tuta tuta,
Parmak uçlarında koşuştular alt kata.
Marangoz'un yatağı yataklık etti o gece
Bambaşka bir cümbüşe ve başladı eğlence.
Nicholas ve Alison sabahlara dek
Tatlı sözlerle süslü, muhteşem bir zevk
Yumağı oldular. Nihayet çaldı çınladı tan yerine
Doğru kilise çanı ve koro başladı konserine.
Bir kilise yazıcısı vardı, hani şu Absalon,
Bu hüznün eş anlamı, aşk düşkünü gariban,
Pazartesi günü arkadaşlarıyla birlik
Olup Osney'e inmişti, çalgı cümbüş bir şenlik
Almış gidiyordu ve tam bu arada
Marangoz'un bir komşusuna rastladı orada.
Yaklaşıp "Ne var ne yok?" dedi "görüyor musun John'u?"
Adam kiliseden dışarı çıkarıp onu,
"Garip" dedi, "işe gelmiyor Cumartesi'den beri,
Ve bilen tek kimse yok bulunduğu yeri.
Kereste almaya gitti sanırım manastıra,
Bu işle gönderilir kendisi ara sıra.
Grange'a gider, kalır bir gün, olmadı iki,
Ama orada da değilse o zaman bil ki
Mutlaka evindedir, başka yerde olamaz bu gün.
Ama işte senin de gördüğün
Gibi kesin bir şey söylemek oldukça zor."
O zaman Şeytan Absalon'un aklını çeliyor,
Zaten aklı havada, uçarı biri olduğu için,
"Tabii ya" diyor "Neden olmasın, niçin?
Nasıl olsa ortalıkta görünmüyor ihtiyar,
Onu evden uzak saymakta sanırım fayda var.
Varıp penceresine yarın sabah erken,
Tıklatacağım camı tam horozlar öterken.
Allah'tan pencere oldukça yakın yere,
Alison'umu görüp o tatlı dilbere
Aşkımdan söz edeceğim, yüreğimi yakan ateşten,
Kopartırım belki bir şeyler, bir öpücük beleşten,

Ve daha ne koparsa gönlünden, denemek lazım,
Boşuna değil sabah beri kaşınıyor ağzım,
Bu en azından öpüşmeye işaret,
Dün gece rüyamda konduğum ziyafet
Kısmet olacakmış demek ki bu gece.
İyisi bir iki saat kestireyim önce,
Sonra kalkar gider, karısıyla Marangoz'un
Oynaşırım biraz!" Ötmesiyle birlikte ilk horuzun
Ayaklandı Absalon, bu yaramaz âşık,
Takıları pek şıktı, elbiseleri pek şık.
Saçlarını taramadan ağzına bir parça meyan kökü
Attı, hoş koksun istiyordu nefesi çünkü.
Dilinin altındaki bonbon onu dayanılmaz kılacaktı,
Tüm hazırlıklarını yaptı ve sonra evden çıktı.
Marangoz'un evine vardı, boş yere
Heveslenmemişti, işte kanatlı pencere
Göğüs hizasındaydı en çok, yanında durdu,
Temkinli ve ürkek, hafifçe öksürdü.
"Alison'um, oralarda mısın, canım cicim, şekerim?"
Dedi, "minik kuşum benim, miskü amberim.
Ne olur kalk, bir şeyler söyle sevgilim,
Ah, zaten hiç mi hiç umurunda değilim,
Yandım yıkıldım aşkından, bak şu halime.
Nereye gidersem gideyim tıpkı meme
İsteyen bir kuzu gibi bağırıp yanık yanık,
Gurulduyorum arzuyla, aynı yusufçuk
Gibi. Yemeden içmeden kesildim inan,
Öyle ki mini minnacık bir okullu kızdan
Fazla değil iştahım. Yalanım varsa önüme aksın
İki gözüm." "Defol" dedi Alison, "sen azgın bir salaksın!
Çek arabanı haydi, bak duruyor hâlâ,
Gelip beni öpmek ha, sen avucunu yala,
Başka birini seviyorum, hem neden sevmeyeyim?
Senden kat kat iyi birisi, duydun mu beyim?
Çok uykum var şimdi, kımılda yavaş yavaş,
Kaybol bakalım, bak yoksa geliyor taş."
"Biliyordum" dedi Absalon. "Vay başıma vay,
Gerçek aşkın ödülü: horlanma, alay.
Madem daha fazlası gelmiyor elinden,

Bir öpücük ver bana, ona da razıyım ben.
İsa aşkına öp beni, beni öp hatırım için."
Kadın dedi: "Öpersem gidecek misin?"
"Derhal" dedi Absalon, "derhal, sana söz"
"Üstüme bir şey alayım öyleyse, bekle biraz"
Dedi Alison ve Nicholas'a dönüp, fısıldayarak,
"Nasıl eğleneceğiz göreceksin" dedi, "şimdi bak:"
　　Diz çöktü oracıkta Absalon adlı hödük.
"Terfi ettim" dedi, "hiç yoktan dük oldum dük.
Gerisi de gelir belki birazdan yavaş yavaş,
Haydi oğlum bastır, biraz daha uğraş.
Nerede kaldı dudakların pilicim?" dedi
Pencereyi açan kadın "Acele et haydi"
Diye uyardı, "komşular casusluğa meraklı,
Başkalarının kırdığı fındıkta hepsinin aklı!"
　　Absalon yalandı, dudaklarını sildi,
Gecede göz gözü görecek gibi değildi.
Pencereden uzatılanı Absalon farketmedi,
–Artık bunu ya hak etti ya hak etmedi–
Öpmek isterken sevgili perisini,
İştahla öptü kadının çıplak gerisini,
Ve ancak soluksuz kalınca geri çekilip,
"Sakallı kadın olur mu? Garip, çok garip"
Diye söylendi, "Çıldırmış olmalıyım adamakıllı.
Ama dudaklarıma değen resmen sert kıllı
Dudaklardı." "Ne yaptın" dedi, "ne yaptın Absalon?
Bu sen misin, sen misin? Söyle Alison!"
"Ceeh" diye bağırarak pencereyi çarptı kadın,
Çekip gitti Absalon, zavallı ve şaşkın.
Ardından "Sakal makal burda kal" diye bağırdı Nicholas,
"Yürrü oğlum Absalon, topuklarını tek tek bas!"
Bu sözler Absalon'un yüreğine işledi,
Kıpkırmızı kesildi, dudaklarını dişledi.
"Ödeteceğim bunu sana" dedi öfkeyle,
"Yanına kalmayacak bu, dur, bekle hele."
　　Ah aptal Absalon! Şimdi dudaklarını temizle,
Samanla, kumla, toprakla, taşla, bezle.
"Gününü göstereceğim" dedi "Nicholas'a mutlaka,
Karşılıksız kalmamalı böyle bir şaka.

Ruhumu Şeytan'a bile satabilirim, belli olmaz,
Yeter ki ödeşelim, bu intikam bana farz.
Nasıl aptalca davrandım, ah nasıl yaptım bu işi?"
Çoktan sönmüş durumda içinde şehvet ateşi,
Kadının arka planını ahmakça bir hatayla
Öptüğü günden beri arası yok turtayla.
Zamanla gösterdiği insan üstü gayreti
Sayesinde unuttu bu yüz kızartıcı rezaleti,
"Hayır" dedi her türlü kadına, sevgiliye.
Kırbaçlanan bir çocuk gibi ağlaya inleye
Yürüdü gitti kös kös, oradan uzaklaştı.
Gervase demirciydi ve dükkân
Sayısız aletlerle doluydu tarla sürmeye yarayan.
Demirci o sıra bir sabah demiriyle meşguldü
Kapı çalındı, sonra Absalon'un sesi duyuldu.
"Gervase" diye seslendi tanıdık bir edayla,
"Gervase, aç kapıyı, ne duruyorsun hâlâ?"
"Kim var orada?" "Ben Absalon, kapıyı aç çabuk!"
"Absalon mu? Hay üstüme iyilik sağlık.
Ne işin var bu saatte, neden erkencisin?
Yine bir kadın parmağı var bu işte kesin,
Yoksa sabahın köründe neden düşesin yola,
Aziz Neot aşkına gazan mübarek ola."
Absalon bu sataşmayı duymaza geldi,
Demirciyle dalaşacak havada değildi.
Gervase'nin bildikleri devede kulak
Kalıyordu olan bitenin yanında. "Ödünç almak
İstiyorum" dedi "şuradaki kızgın demiri,
Fazla sürmez, işi bitince getiririm geri."
"Altın bile istemiş olsaydın" dedi Gervase,
"Bir servet ya da içi para dolu bir kese,
Helal hoş olsun sana, al götür derdim.
Sözü mü olur dostum? İstediğini verdim.
Ama İsa'yı seversen anlat bana,
O temizleme çubuğunu alıp bir sabana
Takacak değilsin sanırım, o zaman söyle çocuk,
Ne işine yarar ki bu kızgın çubuk?"
"Fazla kurcalama" dedi Absalon "Varsın
Gizli kalsın. Nasılsa bir gün her şeyi duyarsın."

Kavradı demir çubuğu –soğuktu sapı–
Çıktı gitti demirhaneden, kapandı kapı.
Elinde bu aletle, sürüne sürüne yine
Gitti sindi aynı duvar dibine.
Aynı tonda öksürdü pencerenin altında durup,
Ünledi sessizce yine hafifçe cama vurup.
“Bu saatte başka biri olamaz, imkânsız.
Kim o?” dedi Alison, “mutlaka hırsız!”
“Benim” dedi Absalon, “sakın korkma tatlım,
Balım peteğim benim, lokumum, lokma tatlım.
Bak ne getirdim sana, değerli bir hediye,
Annem bırakmıştı, bir gün işe yarar diye,
Usta işi bir yüzük, ah bir görsen!
Senin olabilir bu bir öpücük verirsen.”
Tam da bu ara Nicholas kalkmıştı çiş etmeye,
“Devam” dedi “kerizi yeniden işletmeye.
Öpmek istiyor demek dudağını sevgilimin,
Ama kısmet ortası yine iki dilimin.”
Pencereye arkasını döndü ve eğilerek
Alçalttı kıçını, sarktı taa beline dek
“Bunu hak ettin” dedi “ey Absalon domuzu!”
Bombe yaptı pencerede azametli karpuzu.
Absalon bekledi ve artık her şeyin hazır
Olduğunu düşünüp “Öt yavru kuşum” dedi “nerdesin haber ver,
Karanlıkta nerdesin görmenin imkânı yok.”
Bir ses duyuldu birden, ortalık gök
Gürültüsünü andıran bir patlamayla inledi “zooort!”,
Ne ahenk vardı bu seste, ne düzen ne de akort,
Neye uğradığını şaşıran şaşkın, garip
Absalon elindeki kızgın demiri evirip çevirip
Sanmayın nişan aldı, inceden inceye hesapladı,
Ama tuttu karpuzun tam ortasına sapladı.
Söyledim ya, demir Cehennem gibi sıcaktı,
Avuç içi kadar yeri dağladı, yaktı.
Acıdan ölüyorum sandı, kıvrandı Nicholas,
Arkasını tutup “Su! Suuu!” diye bağırdı bas bas.
“İmdaat! Su getirin, yandım, Allah aşkına!”
Gürültüye uyanan Marangoz dönmüştü şaşkına,
“İşte tufan” dedi “Tanrı yardımcısı olsun hepimizin.”

Her şey hazırdı zaten, fazla düşünmeksizin
Kesiverdi sicimleri, elinde nacak.
Aman ne tufandı o, o ne müthiş sağanak,
Daha "Hey ne oluyor!" bile diyemeden,
Birasını içemeden, ekmeğini yiyemeden,
Gümledi düştü yere, bayıldı, dile kolay.
Fırlayıp yataktan Alison ile Nicholay,
Koşturdular ikisi de panik içinde caddeye
Bakan cama, bağrıştılar "İmdaat, cinayet var!" diye.
Komşular koşuştular, telaşa düştüler,
Apar topar, zavallı adamın başına üşüştüler.
Marangoz yatıyordu yerde, hâlâ baygındı,
Kolu iki yerden kırık ve yüzü solgundu.
Daha da çekecek çilesi varmış anlaşılan,
Tam kendine gelip konuşmak istediği an,
Karısı ve Nicholas bindiler tepesine.
İyice meraklanan komşuların hepsine
Durumu şöyle açıkladı bu muhteşem ikili:
"Tufanla bozmuş" dediler "Marangoz, deli.
Hayal âlemindeydi hep ve son derece evhamlı,
Tufan sayıklıyordu gece gündüz devamlı;
İşte bütün bu olanların özeti."
Deyip hamur teknelerini, bir de küveti
Anlattılar nasıl astığını kirişe.
Hatırını kıramayıp karışmışlardı işe.
"Çok yalvardı" dediler "onunla oturalım,
Eh, yaşlı bir adamı neden kıralım?"
Komşular dedi "Öyleyse bu resmen kaçık!"
Üst kata koşturdular, ağızları bir karış açık,
Faltaşı gibi gözlerle incelemeye koyuldular.
Ve yaşlı Marangoz'la epey kafa buldular.
O günden sonra da o ne derse desin,
Ağzıyla kuş tutsun, burnuyla yesin,
Bir tek kişi ona inanır mıydı acaba?
Ne gezer! Çoluk çocuk bütün kasaba
Deli, hatta zırdeli bellemişti onu.
Mektepliler birbirine gösterip John'u.
"İşte bak" diyorlardı "klinik bir vak'a."
Marangoz işte böyle rezil olmuştu halka.

Bir an bile nefes aldırmamasına rağmen kadına,
Gitmişti Alison'u, bakılmıştı tadına.
Absalon da almıştı ağzının payını,
Biliyorsunuz Nicholas'ın damgalanma olayını.
Affedin bu hikâyeyle sıktıysam sizi,
Cennetine kabul etsin Tanrı hepimizi.

Amin.

Değirmenci hikâyesini burada bitiriyor.

NOTLAR

1 Mucize oyunlarında *(miracle plays)* Pilate ve Herod bağıran çağıran, övünen tipler olarak canlandırılırdı. Konuşmaları ağır aliterasyonlarla dolu olurdu.

2 Ayakkabıların derisi Aziz Paul kilisesinin camlarının şeklinde kesilmişti. Bu tip ayakkabılara Latince "*calcei fenastrati*" deniyordu.

3 Kadın pek çok şeyin satıldığı kasabada yaşadığı için köyde yaşayan birine göre para, daha çok işine yarardı.

4 Bu dua halkın dilindeki yaygın dualardan bir örnek. Bir başka örnek de:
"Matthew, Mark, Luke and John
Bless the bed that I lie on"
şeklindeki çocuk duasıdır. Bu bana, babaannemin çocukluğumda öğrettiği
"Yattım Allah kaldır beni,
Rahmetine daldır beni,
Can bedenden gider iken
İman ile gönder beni."
şeklindeki duayı hatırlattı.

KÂHYA'NIN HİKÂYESİ (GİRİŞ)

Kâhya'nın Hikâyesi'nin girişi.

Absalon ve bitirim Nicholas'ın akıl almaz
Muzipliklerine güldükten sonra, ortalık yatışınca biraz,
Değişik yorumlar yapıldı ama çoğunluk
Yerlere yattı gülmekten, dediler "Gülmekten öldük!"
Hikâyeden herkes hoşlanmıştı hoşlanmaya,
Yalnız Oswald, marangozluktan gelme Kâhya
Bozulmuştu biraz ve homurdanmaya başladı,
Sarhoş Değirmenci'yi azarladı, haşladı:

"Terbiyem elverse" dedi "ve tartışmak istesem
Ağzının payını alırdın ya sen sersem.
Bir değirmencinin gözünü nasıl boyadıklarına dair
Benim de bir hikâyem var. Ama nasıl denir,
Kocadım artık. Bir ayağı çukurda bir ihtiyar
Ağzını bozmamalı. Çayırda otlamak bitti, geçti bahar,
Ahırda besi zamanı artık, bastırdı kış,
Kırlaşan saç topuzum diyor 'İlerledi yaş'.
Yüreğim farklı mı sanki? Yosun onu da bürüyen,
Muşmulaya benzer insan, olgunlaşırken çürüyen,
Sonunda bir gübre veya saman öbeğine gömülür hani,
Bizler de aynı şekilde yaşlanırız. Yani,
Çürüyünceye kadar olgunlaşamayız.
Derdimiz yarıştan kopmamak, bir hız, bir hız,
Vur patlasın çal oynasın, canlan biraz moruk;
Başımızda ak saçlar, sonumuzda yeşil kuyruk
Olsun isteriz pırasa misali. Yeterli kuvvetim kalmadı
Bu oyun için ama aptallık tutkum hiç azalmadı.
Gelmez olunca artık hiçbir iş elimizden,
Lak lak eder, geçmişi düşürmeyiz dilimizden,
Maşa elde külleri eşeleriz dururuz.
"Ama işte, hiç mi hiç kararmayacak dört köz:
Övünme, hırs, öfke, bir de yalan,
En eski parıltılardır, yine de onlardır kalan
Elden ayaktan düşünce, son demde son kozumuzu
Oynuyor olsak bile sönmez yürekte arzu.
Bir söz var: Horoz ölür gözü çöplükte kalırmış,
Bazen ben bile damarlarımda çılgın bir akış
Hissederim. Kaç yıl geçti oysa ve giden gelmez geri
Ömrümün tıpası çekileli beri.
Bu tıpa o günden bu yana denileni yaptı,
Bu şimdi bomboş olan, bir zaman dolu bir kaptı.
Hayatımın ırmağından geri kala kala
Kaldı kovanın dibinde toplanmış birkaç damla
Temcit pilavı gibi ısıtıp önünüze koyar,
Bayatlamış öyküleri anar durur bir ihtiyar,
Sonunda sonu olur zavallının bunaklık."
Hancımız durdu durdu ve patladı artık,
Bir kral edasıyla konuştu, dedi "Sadede gel!

Her sözünde bir hikmet var, iyi güzel,
Ama bu gidişle koca bir sabah
Kutsal kitabı dinleyerek geçecek desene, eyvah.
Bu vaazla öğleyi edeceğiz anlaşılan,
Bir kâhyayı bir vaize çeviren Şeytan
Yandık kunduracıları da eğer hekim yaparsa,
Hepsini geç, hikâyeni anlat sen hazırda varsa.
Neden deme, saat dokuz, Deptford'dayız ve Greenwich
Görünecek biraz sonra, içinde bir sürü piç,
Vakit geldi geçiyor, haydi anlat hikâyeni."
"Şimdi beyler" dedi Kâhya "dinleyin beni,
Umarım hiçbiriniz rahatsız olmaz,
Değirmenci'nin burnunu sürtersem biraz;
Vermek gerek dersini göze göz, dişe diş.
"Hepimizi kahkahalara boğan bu sarhoş,
Aptal yerine konan bir marangozu anlattı beni mat
Etmek niyetiyle, çünkü ben de marangozum ve ona inat,
Tahmin edeceğiniz gibi kendi kelimeleriyle,
–Ancak böyle baş edilir onun gibi biriyle–
İzin verirseniz, anasından emdiği sütü
Burnundan fitil fitil getireceğim ve inşallah yüz üstü
Devrilir gider bir gün. Bakın bu söz ona gider:
'Yılan kendi eğrisin görmez deveye boynun eğri der.'"

KÂHYA'NIN HİKÂYESİ

Kâhya'nın Hikâyesi burada başlıyor.

Cambridge civarında Trumpington denen yere
Giden bilir, oracıkta bir köprü vardır ve bir dere,
Şırıl şırıl akıp giden, yamacında bir değirmen.
Burada yaşanmış bir olaydır hikâyemde bahsi geçen.
Bir Değirmenci yaşıyordu burada epey zamandır.
Bir tavus kuşu kadar şakrak ve o denli mağrur;
Dişlisini tamir eder, gayda çalardı; eşi
Bulunmaz bir balıkçıydı; severdi tornasını, kaçak avı, güreşi.
En azından herhangi bir kılıç kadar keskin
Bir bıçak taşırdı belinde ve cebinde herkesin

Tanıdığı, bildiği ufak bir çakı.
Kimse sataşamazdı ona tabii yoksa merakı
Öte dünya nasıldır diye, çorabında Sheffield yapımı bir kama
Olurdu. Yuvarlak yüzlü, yassı burunla bu gözü kara adama
Mümkün müydü dil uzatmak ya da yanına yaklaşmak,
Tam bir sokak kabadayısıydı açık konuşursak.
Denesin biri sıkıysa, yoksa başka derdi,
"Doğduğuna pişman ederim o iti" derdi.
    Hırsızlığı vardı biraz, çalardı buğday ve un,
Kirpikten sürme çalardı bu eli uzun.
Bir de ad takmışlardı ona: Bela Simpkin.
Asil bir aileden gelen bir karısı vardı bu herifin,
Simpkin'le akraba olmak için kız babası, kasabanın vaizi,
Pirinç tabaklardan oluşan yüklü bir çeyizi
Gözden çıkarmıştı. Kız rahibelerden ders[1]
Almıştı ve bizim Simpkin adlı teres
"Bir dulla filan evlenmem" diyordu, "ille
Bir bakire olmalı, üstelik iyi bir aile
Kızı. Çiftçi soyumuza layık olmalı bu kız;"[2]
Karısı da mağrurdu ve bir saksağan kadar arsız.
    Bu çifti tatil günlerinde görmeliydiniz mutlaka,
Karısının önünde Simpkin aman nasıl caka
Satarak yürürdü, başında kukuletası; tam dengiydi
Karısı, al elbisesi kocasının pantolonunun rengiydi.
Başka türlü hitap edemezlerdi ona, yalnız "Madam."
Duyulmuş şey değildi yanlarından geçerken bir adam
Laf atmaya kalksın ona ya da göz kırpsın,
Korsan kılıcıyla, ekmek bıçağı, kamayla, Allah çarpsın,
Kıtır kıtır keserdi onu Bela Sim. Biraz delidir
Kıskanç tipler, bilinir, ve kıskanç kocalar tehlikelidir;
Karıları öyle bilsin isterler en azından.
Bekârlık yemini etmiş bir kilise papazından
Olma bir kadın –ama derler ki boğaz dokuz boğum...
Anlayacağınız biraz şaibeliydi doğum–
Hep olgun davranmalıydı, ağırbaşlı ve vakur,
Ağzına kadar suyla dolu bir çukur
Gibiydi o, asalet doluydu, asildi her yanı.
"Benim gibi soylu bir aileden gelme bir bayanı
–Üstelik manastırda eğitim görmüşse–

Saymalı bütün kadınlar, ee, saysınlar öyleyse!"
Diye düşünüyor, herkesi hor görüyordu.
En çok yirmisinde bir kızları vardı,
Beşikte bir çocuk daha vardı yalnız,
Nur topu gibi bir oğlandı ve kız
İyice serpilmişti, biraz balık eti düşünün onu,
Cam rengiydi gözleri, kalkıktı burnu.
Kalçaları genişti, göğüsleri diri ve yuvarlak,
Yalanım yok, pek hoştu saçları ve pek parlak.
Böyle güzel olduğundan, bu kasabanın papazı
Malı mülkünün mirasçısı yapmayı düşünüyordu kızı.
Bu nedenle de doğrusu kılı kırk yarıyordu
Kızın kısmetleri çıkınca, soylu kan arıyordu.
Kutsal kilisenin varlıklarının sahipleri,
Ruhban takımı olmalıydı, onlar tutmalıydı ipleri.
Kutsal kandan gelenler haklarını çatır çatır alsındı.
Sonra isterse kutsal kilise tam takır kalsındı.
Bu Değirmenci elinde tutuyordu öğütme tekelini
Tüm civar çiftliklerin tahılını
Özellikle de Cambridge'de büyük bir okuldan,
Adıyla söylersek, Solar Hall'dan
Arpa ya da buğday gönderilirdi öğütülsün
Diye. Fakat insanlık hali, günlerden bir gün
Okulun vekilharcı, bu işlere bakan kişi,
Hastalandı yatağa düştü, kötüydü gidişi.
Fırsat bildi bunu Değirmenci; haberini aldı,
Ve eskisinin yüz katı tahıl çaldı.
O zamana değin hiç olmazsa birazcık
Edepli davranırdı çalarken ama bu kez açık açık
Zimmetine geçirdi ve aynen iç
Etti malları, çekinmedi hiç.
Müdür epey rezalet çıkardı ama, işe bakın,
Pabuç bırakmadı Değirmenci ve ondan daha baskın
Çıktı "İftira" diye bağırıp çağırarak.
Sustu Müdür, "Allahtan bulsun" dedi "bırak!"
Ama bu okulda okuyan iki yoksul öğrenci
Vardı. Bu iki dik başlı genci
Şakalarıyla tanırdı herkes ve sırf oyun
Olsun diye Müdür'ün karşısına çıkıp boyun

Büktüler bu ikisi, ricalarıyla kafasını şişirdiler
Ve sonunda adamcağızın kanına da girdiler.
Sabaha dek Değirmenci'yi gözleyeceklerdi,
Buğdayı nasıl öğütüyor dikizleyeceklerdi.
"Hayatımızı ortaya koyuyoruz" dedi iki öğrenci
"Çeyrek kile buğday çalamayacak Değirmenci,
İster zora başvursun, ister başka oyuna."
Müdür daha fazla direnmemişti buna,
İşte böyle ikna etmişlerdi Müdür'ü.
John'du birinin adı ve Alan'dı öbürü,
Aynı köyde doğmuşlardı, Strother
Adında, taa uzakta kuzeyde bir yer.
Toplanıp buğdayı yükledi Alan
Müdür'ün atlarından birine, yanında öteki oğlan,
Düştüler yola yanlarında kalkanları, kılıçları,
John yolu biliyordu, yoktu rehbere ihtiyaçları.
Değirmen'e varınca indirdiler çuvalı,
Orta yere fırlattılar sonra malı.
Alan söze girdi önce "Ee Simson, nasıl gidiyor işler?
Güzel kızın ne yapıyor, karından ne haber?"
"Hoşgeldin Alan" dedi Değirmenci, "Bu ne sürpriz,
Vay, John da buradaymış! Deyin hele neden geldiniz?"
"Tanrı biliyor ya" dedi John "ihtiyaçlar bitmek bilmiyor,
Bir yardımcın yoksa yanında işin gerçekten zor.
Sorma bizim vekilharcın dişi
Yataklara düşürdü onu, bu yüzden işi
Biz üstlendik ve bir çuval
Buğday getirdik öğütmen için, işte burda, al.
Ama bırakalım artık gevezelik etmeyi,
Ne kadar erken dönersek o kadar iyi."
"Bu iş tamam" dedi Simpkin, "içiniz rahat
Olsun, hemen sıvarız kolları fakat,
Sizler ne yapacaksınız ben çalışırken?"
John atıldı "Valla" dedi, "ben şahsen,
Şu kovanın başında durup gır gır gır
Sallandıkça öğütülecek buğday ya da mısır
Taneleri nasıl akıyor seyretmek niyetindeyim doya doya,
Doğduğum günden beri –doğrusu bu ya–
İlk defa bu olaya tanıklık edeceğim."

"Öyleyse" dedi Alan, "ben de gideceğim
Alt başına yakın bir yerde durup, oluğun
Ucundan dökülüşünü izleyeceğim unun.
Zevk için yapacağım bunu, yok canım, zaten
Ben ne anlarım değirmenden, buğday öğütmekten,
John gibi benimkisi de bir merak sadece."
Değirmenci bıyık altından gülüp bu iki saf gence,
"Mutlaka bir oyuna hazırlanıyorlar"
Dedi "Kendilerini kül yutmaz sanıyorlar,
Şunlara bir numara çekeyim dur hele.
Cin fikirliliklerine ve onca tahsile
Rağmen ruhları bile duymayacak nasıl
Olup da –en dikkatli oldukları zamanda asıl–
Çaldığımı unlarını. Benimle aşık atarlar demek,
Un yerine kepek alacaklar, sadece kepek;
Hani ne demişti kısrak kurda,[3]
Öğrensin bu iki hırt ayak üstü burda
En çok okuyan en akıllı adam mı?
Alsınlar da diplomalarını, tamam mı..."
Arka bahçeye kayıverdi bir ara fırsat
Bulup, şöyle bir bakındı ve biraz dikkat
Edince değirmenin arkasındaki çardakta bir ağaca
Bağlı atı gördü, çifte düğüm atılmıştı sıkıca.
Sokuldu atın yanma sessizce atarak adımlarını,
Serbest bıraktı hayvanı, çözüverip yularını.
Şaha kalktı at, "ihihii," kişnedi, coştu,
Bataklığı aştı, yaban atlarının peşisıra koştu.
Hemen geri döndü Değirmenci ve geri kalan
Kısmını günün buğday öğütülene dek Alan
Ve John'la geçirdi. Güzelce çuvala konduğunda un,
Dolaştı geldi ve atın gittiğini farketti John.
"Aman Tanrım" dedi, "İmdaat, koş çabuk imdaat,
Şeytan'ın parmağı var bu işte Alan, gitmiş at.
Allahını seversen çabuk, buraya gel derhal.
Tanrı bizi korusun beygir uçmuş herhal."
Alan boş verdi una, buğdaya, yapılan masrafa,
Her türlü tedbiri, gözünü dört açmayı bırakıp bir tarafa,
"Ne var?" diye seslendi "At mı, nereye? Ne yöne?"
Değirmenci'nin karısı koştu geldi, atılıp öne,

Tıpkı bir tavuk gibi gıdaklayarak,
"Çayıra gitti" dedi, "işte şu tarafa, bak!
Kırılsın onu gevşek bağlayan beceriksiz el,
Düğümleyemez miydi yuları daha güzel?"
John dedi: "Şansa bak Alan, İsa aşkına
Koy şu kılıcı n'olursun çabuk kınına.
Kalk gidelim, tamam, iyi bitecek bu işin sonu,
Karaca yakalar gibi sıkıştırdık mı onu,
Hepimizi atlatıp kurtulamaz at inan,
Çılgınlık seninkisi, atı ahıra çekmez mi insan?
Yazıklar olsun sana, tüh, yazıklar olsun."
Ve umutsuzluk içinde Alan ve John
Seğirttiler çayıra doğru güçleri yettiği kadar.
Uzaklaşıp gidince ordan bizim iki kafadar,
Değirmenci bir kileye yakın un ayırdı,
Pişir bunu diyerek karısına buyurdu.
"Delikanlılar" dedi "korktular biraz.
Bu ders olsun onlara, ister oku ister yaz,
Bir değirmenci hakkından geliverir işte böyle.
Ebeleme oynayan çocuklar gibi, hah şöyle,
Koştursunlar bakalım, o kadar kolay
İş değil o atı yakalamak, müşkülatlı bir olay."
Bizim aptal öğrenciler o yana bu yana koşup
Bağrışıyorlardı: "Dur, bak arkanda, hey hoop,
Islık çal... yakaladım... hah şimdi seyret!"
Uzatmayalım, insanüstü bir gayret
Gösterdiler ama gece oluncaya kadarki
Uğraşları boşa çıktı, yakalayabilirlerdi onu, ne var ki
Çok hızlı koşuyordu, rüzgâr gibiydi at,
Bir hendeğe düşünce ele geçti fakat.
Suya düşmüş sıçan gibi ıslak ve yorgun
Geri döndüler bizim aptal Alan ve John.
"Kahretsin" dedi John, "şu işe bak,
Hem eldeki buğdaydan olduk, hem salak
Yerine konduk; söyle şimdi hangi yüzle
Çıkarız Müdür'ün karşısına, arkadaşlar bizle
Dalga geçmezler mi? En çok da Değirmenci gülecek fakat,
Aman ne kötü bir gün, Tanrım ne berbat!"
Geri dönüşte homurdanıp durdu John yol boyunca,

Nihayet değirmene varıp atı ahıra koyunca,
Değirmenci'nin yanına gittiler, ocak
Başında oturuyordu. Dönmek gerekti, ancak
Epey geç olmuştu geri dönmek için,
Karanlık bastırmıştı. Değirmenci'ye dönüp "Niçin
Bize bir oda vermiyorsun?" dediler "parasını
Öderiz tamam, merak etme orasını!"
"Oda mı?" dedi Değirmenci "topu topu bir tek odam
Var zaten, ama sıkışırız, kalmak istiyorsunuz madem.
Evim dar" dedi "ama sizin için kolay,
Felsefenizle avuç içi kadar yeri uzay
Kadar geniş kılabilirsiniz, mürekkep yalamış
Kişilersiniz siz, şöyle bir bakın ve yeterince geniş
Değilse tartışarak genişletin, çekinmeyin sakın.
Eeh, Simon, bu kadarcık eğlenmek senin de hakkın.
Aziz Cuthbert aşkına, hani nasıl derler,
Misafir umduğunu değil bulduğunu yer,
Sunulana razı ol ya da kendin getir."
"Sevgili ev sahibimiz" dedi John, "bu kadar yeter,
İyi eğlendin. Kendimize getirir bizi biraz içki, biraz et,
Meraklanma öderiz neyse gereken ücret.
Boş elle kuş yakalanmaz, biliriz zira,
İşte harcanmaya hazır bir gümüş lira."
Trumpington'a ekmek ve bira almaya indi kız,
Bu arada Değirmenci şöyle yağlı bir kaz
Seçip çevirdi, sıkıca bağladı atı, kaçmasın diye,
Bir yatak serdi ortaya, temiz çarşaf, battaniye.
Üç dört adım var yok sofada kendi döşeği,
Delikanlıların yatağının nerdeyse bitişiği
Bir yerdeydi kızın yatağı ve oracığa
Uzanıp yatacaklardı hepsi, kucak kucağa;
Ne yapsınlar evde yoktu başka bir oda.
　　Biranın en kalitelisi vardı sofrada,
Yendi, içildi bir güzel, herkes eğlendi,
Gece yarısına doğru "Haydi yatağa" dendi.
　　Değirmenci iyiden iyiye kafayı bulmuştu.
Çakırkeyifliği geçmiş, iyice zom olmuştu.
Bir astımlı ya da çok üşütmüş biri gibi hık hık
Hıçkırıklarla konuşması kesiliyordu sık sık,

Yatağı zor buldu, karısı da onunla beraber.
Kadın da boğazını ıslatmıştı ya, aman birader,
Pür neşe şakıyordu alakarga misali,
Daha sonra beşiğe uzandı eli,
Sallamak gerekebilir, belki süt ister bebek,
Yanına çekti beşiği işte böyle diyerek.
Boşalınca maşrapa, son damla içilince,
Yattı Alan, yattı John, ama kız yattı önce,
Uyku ilacı da neymiş, yatış o yatış,
Ölçüyü kaçıran Değirmenci o kadar sarhoş
Olmuştu ki kafayı yastığa koyar koymaz sızdı,
Horultusundan odada durmak imkânsızdı.
Başka sesler de salıyordu tabii derinden derine,
Karısı da aynı cümbüşle katıldı biraz sonra erine,
Horultuları ikiyüz metre öteden duyardınız;
Katıldı koroya, onları yalnız bırakmadı kız.
Bu konser devam ederken Alan
John'a bir dirsek atıp dedi "Uyanık mısın?
Böyle bir şey duydun mu hiç Allah aşkına?
Neler dediler öyle allasen bak şuna.
Bir duaları var uçuk mu uçuk,
Azgın ateş yak yok et, yav bunların hepsi kaçık,
Hayatımda böyle garip bir şey duymadım.
Uykum kaçtı, şu kadarcık olsun uyumadım"
"Neyse, neyse, her işin sonu hayır,
Ama sana söz John, bak sözüm yemin sayılır,
Şu yavruyu götüreceğim bu gece,
Bazı telafi yolları vardır çünkü işler ters gidince,
Hatta şöyle bir kural vardır hatırlarsan:
'Bir kapıyı aralar bir kapıyı kapayan.'
"Unumuzu çaldı, yalan mı, şu yavuz hırsız?
Şimdiye dek bir an olsun gülmedi şansımız.
Ama tüm başımıza gelenlerden daha beter
Olanı: Hiçbir telafi şansı geçmedi elimize, artık yeter!
Ben payıma razıyım zararımıza karşılık,
Kızın işini bitireceğim, başka yolu yok."
John fısıldadı "Hey Alan, dinle kardeşini,
Vallahi Değirmenci serer leşini
Yakalarsa senin kızın koynunda, neme

Lazım canımızı yakabilir, bak söylemedin deme."
"Yok canım, daha neler, o mu? Can yakmak mı?
Sen beni ne sandın John, saf mı salak mı?"
　　Alan davranıp süründü kıza doğru,
Sırtüstü sereserpe uzanmıştı yavru,
İyice yaklaştı kıza ve fırsat
Bulamadan yosma, bağıramadan "İmdaat,"
Uzun lafın kısası yekvücut oldular,
John'a dönelim şimdi, onlar eğlenceyi buldular.
John yatağında kıpırtısız kaldı epey bir zaman,
Ağlandı sızlandı dedi "Of aman aman,
Ne fırsat kaçırmışım, aman nasıl bir fırsat,
Eşekliğine doyma e mi, burda eşek gibi yat.
Arkadaşımın vücudunda dindi her türlü sızı,
Zararı karşılandı sarınca kızı.
Şansını kullandı, oh ne güzel, ne âlâ,
Bense bir kütük gibi yatıyorum hâlâ.
Gün gelip anlatılırken bu hikâye, diyecekler ne olmuş
Biliyor musunuz? Hiçbir şey! Kof çıkmış John, ötmüyormuş kuş.
Ben de kalkıp şansımı bir deneyeyim bakalım,
Kendine yardım edene Tanrı da edermiş yardım."
Sonra kalkıp yavaşça beşiğe doğru kaydı,
Çekip beşiği yatağının yanına koydu.
　　Biraz sonra horlamayı kesti Değirmenci'nin karısı,
Kalktı çıktı odadan, vakit gece yarısı,
Karanlıktı ortalık, dönüşte etrafı yokladı eliyle,
John'un kaçırdığı beşiği bulamadı haliyle.
"Aman Tanrım" dedi "kayboldum, öğrencinin yatağına
Düştüm galiba, dahası şehvet batağına
Düşebilirdim az kaldı ve ah başıma neler
Gelirdi kimbilir, ahh ahh ne kötü şeyler."
　　Sonunda parmakları dokunmuştu beşiğe,
"Tamam" dedi "burası" ve çıkıp uzandı döşeğe.
Hak saklasın aman, iyi ki beşiği buldu.
Farkına varmadan iyice öğrenciye sokuldu.
Hiçbir şeyden habersizdi, tamamen masumdu.
John'un yatağında yayılıp gözlerini yumdu.
Biraz durdu John ve sıçrayıp çabuk tuttu elini,
Öyle bir abandı ki kadının kırıyordu belini,

Ama kadın zevkten dudaklarını dişliyordu.
Gidip geliyordu John, deli gibi işliyordu.
Felekten harika bir gece çaldı bizim iki haylaz,
Derken duyuldu sabahı müjdeleyen üçüncü horoz.
    Uzun gece boyu aralıksız çalıştığı için,
Yorgun düşmüştü Alan, halsiz ve bitkin
"Hoşçakal" dedi "tatlı Molly, iyisin ya?
Gönlüm razı değil senden ayrılmaya
Fakat gün doğuyor, bana eğlenmek olmaz.
Ömrüm oldukça, şu sözlerimi bir tarafa yaz:
Gerçek aşkın benim." "Selametle git"
Dedi kız "Yolun açık olsun, ey tatlı yiğit.
Fakat yola çıkmadan, kulağını iyi aç
Ve dinle beni: Hani değirmeni birkaç
Adım geçince giriş kapısı var ya, onun
Yakınında bir yerde duruyor babamın sizden çaldığı un.
Her kırıntısı sizin ununuzdan yapılmış bir kek
Bulacaksın orda, ama şimdi ey gönlümü çalan erkek,
Vakit tamam, uğurlar ola, yardımcın olsun Tanrı."
Boşanıverdi gözyaşları, ıslandı yanakları.
    Alan kalktı düşündü, dedi "Söküyor şafak,
En iyisi süzülüp John'un yanına yatmak."
Ama tam sıyrılıp geçerken beşik çıktı yoluna,
"Amman oğlum" dedi Alan "baksana sağına soluna,
Ama eyvah, ben galiba yanlış yerdeydim.
Başım dönüyor halsizlikten, bilmiyorum nerdeyim.
Ayaklarım dolaşıyor fazla mesaiden
Ama beşik burda olduğuna göre sahiden
Yönümü şaşırmış olmalıyım, o zaman burası
Değirmenci'nin yatağı olmalı, bu da karısı."
    Böyle deyip geri döndü ve el
Yordamıyla Değirmenci'nin yatağına varıp bir güzel
Giriverdi adamın koynuna,
Onu John sanıyordu, sarılıp boynuna,
"Kendine gel" dedi "uyan, seni uyuz,
Sen uyurken biz orada malı götürüyoruz.
Anlatayım da ağzın sulansın bak ne hoş
Anlar yaşadım, zevkten nasıl oldum sarhoş.
Aziz James üstüne yemin, sen burda hasta

Bir köpek gibi yatarken ben tam üç posta
Gittim Değirmenci'nin kızına, buğdayımı öğüttüm."
"Seni alçak" dedi Değirmenci "doğru mu işittim?
Seni hayvan, seni düzenbaz, seni lağım sıçanı,
Bu durumda ben senin bozmaz mıyım façanı?
Almaz mıyım canını ha, söyle? Nasıl olur?
Ne cesaretle kızıma atarsın çamur?"
Sarılıp boğazına var gücüyle sıktı,
Bastırdı Âdem elmasına, Alan'ın kanı beynine çıktı.
Yaradana sığınıp şöyle okkalı bir yumruk
İndirdi, Değirmenci'nin burnundan şimdi oluk oluk
Kan boşanıyordu. İki domuz gibiydiler batakta,
Alt alta, üst üste; bir o, bir bu atakta.
Ama Değirmenci ayağını burktu maçın bu devresinde,
Karısının yanına yayıldı kaldı bir tur dönüp çevresinde.
Kadın John'la uyuyor olduğundan deminden beri
Farkedememişti bu olup bitenleri,
Ne olsa çok çalışmıştı, yorgun, bitkindi,
Değirmenci uykusunun ortasına bir ağaç gibi indi.
Afallayıp uyandı kadın, "İmdaat" diye bağırdı,
Kutsal Bromeholme haçını yardıma çağırdı.[4]
"Ocağına düştüm Tanrım, ne olur yardım et,
Simon kalk, şeytanlar aramızda, şeytanlar bizi ziyaret
Ediyorlar. Ha öldüm, ha öleceğim, kalbim patlayacak,
Biri başıma, biri göbeğime oturmuş, kalk Simon kalk,
Kalk çabuk, bu azgın öğrenciler döğüşüyorlar."
Bunları duyan John ok gibi fırlar
Dört dolanır odada "Bir sopa bulunur mu?"
Diyerek. Değirmenci'nin karısı da durur mu?
O da başlar aranmaya, fazla söze ne gerek,
Köşe bucağı en iyi o bildiğinden hemen bir değnek
Geçirir eline duvara dayalı duran;
Ay parlaktı gecede, duvardaki delikten içeri vuran
Işığın yardımıyla gördü boğuşanların siluetlerini,
Gerçi ayırt edemedi, göremedi suratlarını,
Zifiri karanlıktı, kuyu gibi, kuytuydu oda.
Fakat o ne, beyaz bir şey duruyordu orada,
Eğildi baktı, tamam bu kadarı yetti,
Bastı çığlığı, Tanrım, ortalığı inletti,

Bu, öğrencinin yatarken giydiği kukuletaydı.
Sopasını kavrayıp, karanlıkta usulca kaydı,
Alan'a vurmayı hesaplayarak kaldırdı elini,
Fakat tam on ikiden vurdu kocasının kelini.
Canhıraş çığlıklarla kendini yere attı Değirmenci,
"Ölüyorum" dedi "yandım." Sonra iki öğrenci
Çullanıp üstüne çıkardılar pestilini ve onu
Öylece bırakıp giyindiler; atlarını ve öğütülmüş unu
Alıp sıvıştılar. Değirmeni geçince de unutmadılar tabii ki
Kızın kendi unlarından yaptığı keki.
Böylece kibirli Değirmenci layığını bulmuştu,
Hem dövülmüş, hem öğütme ücretinden olmuştu,
Öğrencilerin yediği akşam yemeği caba,
Karısı kaynamıştı arada, kızını katmıyorum hesaba.
Başına bunlar gelir –bana demeyin nasihatçı–
Eğer bir değirmenci olursa üçkâğıtçı.
Çocukken duymuştum, şu söz sık sık geçer
Halk arasında: "Rüzgâr eken, fırtına biçer"
Ava giden avlanır diyelim şuna ya da.
Ulu Tanrım senden sorulur var ile yok dünyada,
Mutlu sona ulaşsın izninle bu kafile,
Değirmenci'yle ödeştim, konuşmadım nafile.

Kâhya'nın Hikâyesi burada bitiyor.

NOTLAR

1 Kız gayrimeşruydu ve bu yüzden babasının onu evlendirmek için yüklü miktarda para ödemesi gerekmişti.

2 Değirmenci *"free-man"* oluşunu, yani köle veya hizmetçi sınıfından olmayışını bir üstünlük olarak öne sürüyor.

3 Kurt kısrağın tayını satın almak ister. Kısrak da fiyatının arka ayağının altında olduğunu söyler ve fiyatı öğrenmeye kalkan kurt sıkı bir tekme yer.

4 İsa'nın gerildiği çarmıhtan alınma olduğuna inanılan ve Norfolk'ta çok değer verilen bir odun parçası.

AŞÇI'NIN HİKÂYESİ (GİRİŞ)

Aşçı'nın Hikâyesi'nin girişi.

Aşçı Değirmenci'nin bozum olduğunu gördü de kâfir,
Gıdıklanıyormuş gibi güldü kıkır kıkır;
"Ha ha" diye gürledi sonra, "ha ha! iyi oldu,
İsa adına, Değirmenci layığını buldu;
Evi darmış da efendim neymiş, ahkâm kesiyordu sözüm ona.
'Kimi eve aldığınıza dikkat edin' der, Süleyman'a
Kulak verirseniz eğer Ecclesiasticus'unda;
Gece yatısına kalan Tanrı misafirleri hususunda
Uyarır, der ki bunlar son derece tehlikeli.
Diyelim bir yabancıyı konuk ettiniz, eh insanlık hali,
Gözünüz adamın üstünde olamaz ya her daim,
Bana Ware'li Huge dedikleri günden beri, ne olayım,
Elden ayaktan düşeyim, serileyim yorgan döşek,
Duyduysam bir Değirmenci'nin böyle dört dörtlük bir eşek
Şakasıyla bırakıldığını saf dışı,
Karanlıkta dönen dolaplar gerçekten usta işi.
"Daha çok hikâyeler dinlemek nasip etsin Tanrı,
Şimdi bana katlanmak inceliğini ve gerekli sabrı
Gösterirseniz benim de bir hikâyem var, acizane,
Garibanın biriyim ama yok, bunu bahane
Etmeyip elimden geleni yapacağım mutlaka,
Konumuz bizim orda yapılan küçük bir şaka."
"İyi bir şey olsun, hem nükteli olmasına dikkat et"
Dedi Hancı "Anlat Roger, seni dinliyorum, evet.
Kim bilir kaç güveçin sosunu çaldın,
Sen ne uyanıktın, ah ne çakaldın;
İki kere ısıt, iki kere soğusun sen yine
Sat turtaları hem kim bilir kaç tane;[1]
Saman tadı veren kazla birlikte çıkan çürük maydanoz
Yüzünden perişan olan hacılar sana ne kadar küfretseler az;
Dükkânında vızıl vızıl uçuşuyor sinekler.
Devam sevgili Roger, sakın darılma eğer
Takılırsam sana, öylesine gırgır
Olsun diye, ama her şakanın altında bir gerçek vardır."
"Doğru" dedi Roger "ve bundan başka,

Şöyle der Flamanlar: 'Kötü şaka, gerçekçi şaka.'
Bu yüzden, Harry Baily, temelli ayrılmadan,
Bir hancıyla ilgili bir hikâye anlatmak gibi bir plan
Yaptığımı söylersem öfkeden kendini kaybetme sen de.
Ama yok, ayrılacağımız ana kadar meraktan ölsen de
Anlatmayacağım sana." Sonra biraz neşelendi, güldü,
Dudaklarından şu sözcükler döküldü:

AŞÇI'NIN HİKÂYESİ

Aşçı'nın Hikâyesi burada başlıyor.

Kasabamızda yaşayan bir çocuk vardı,
Bir lokantada aşçı yamaklığı yapardı.
Esmer, kısa boylu, iki dirhem bir çekirdekti,
Neşesi koruda bir ispinozunkine denkti.
Siyah buklelerini tarardı hep özenle,
Tutkuyla dans ederdi ve zaten bu nedenle
Zampara Peterkin diye söz ederdi kasabalı ondan,
Hani nasıl tıkabasa bal doludur bir kovan,
O da ağzına kadar aşk ve günahla doluydu,
Ve tatlıydı. Onu tanıyan kızlar Tanrı'nın şanslı kuluydu.
Düğünlerde hoplar zıplar, şarkı söylerdi,
Her zaman için tavernayı dükkâna tercih eylerdi.
Ne zaman eğlence olsa, bir grup gelse Cheapside'a,
Dükkân sahibi ondan beklemesindi fayda.
Basar giderdi görmek için bu nasıl bir eğlence,
Danslara katılırdı ve gelmezdi bütün gece.
Kendisi gibi birtakım gençleri de etrafına topluyordu,
Bu çete şarkı söylüyor, dans edip hopluyordu.
Kasabanın belli sokaklarında buluşarak
Zar atıyorlardı ve Allah var, hiçbir çırak
Usta değildi bunda, kimse bileğine güvenemezdi Peter kadar.
Düşünmeden para harcardı, cömertti yeteri kadar.
Eli açıklığıyla tanırlardı gittiği gizli yerlerde onu,
Çok sürmez olan biteni haber alırdı patronu.
Patron sayısız kereler kasayı boş
Bulmuştu: Eğlence, müzik, aşk ve zarla arası bu kadar hoş

Bir çırak tabii ki pahalıya patlar işverene,
Patron onun çaldığı havalardan anlasa ne
Gam. Eğlence ve hırsızlık birbirine dönüşebilir her an;
Bir gitar alınabilir çalıntı parayla ya da bir keman.
Yoksullar arasında dürüstlük ve cümbüş
Birbirine düşer, çok geçmeden başlar döğüş.
Bu çılgın yamak iş hayatının sonuna kadar
Uslanmadı, gün geçmiyordu ki azar
İşitmesin ya da şarkılı türkülü götürülmesin kodese.[2]
Doğrusu azdı patron ne yapsa, ona ne dese.
Canına tak etti patronun, bir gün, hesaplara bakacaktı,
Bir atasözü beyninde şimşek gibi çaktı:
"Bir sepet elmayı berbat eder bir çürük elma,"
Ayıkla at iyisi, aynı şekilde, zevk düşkünü bir adama
Yapılacak en iyi şeydir onu işten atmak. Peşi
Sıra ötekileri de sürükler yoksa, kov kurtul, bitir işi.
Patron kovdu Peterkin'i küfrün bini bir para,
Ve dedi ki "Hele bu dükkâna bir daha uğra..."
İşte böyle, yamak dükkândan çıktı gitti,
Bilmiyorum gece boyu ne yaptı, neler etti.
Bütün hırsızların onlara yataklık eden,
Borç bulmasına ya da enayileri yolmasına ortaklık eden
Bir dostları bulunur ve yamak Peter
Pılım pırtısını toplayıp böyle bir dostuna yolladı.
Kendisi kadar eğlence, kadın ve zar
Düşkünüydü bu genç adam ve karısı her ne kadar
Bir dükkân işletiyorsa da bu göstermelikti,
Kadının işi kendi malını pazarlamaktı...

NOTLAR

1 Burada "turta" diye karşıladığımız sözcük "Jack of Dover"dır. Bunun ne olduğu tam olarak bilinemiyor, kimi otoriteler turta olarak kabul ederken kimisi de balık olduğunu öne sürüyor.

2 O günlerde bir suçlu hapse götürülürken halkın dikkatini bu olaya çekmek için şarkılar, ilahiler söylenirdi.

Grup B[1] (Fragman II)

AVUKAT'IN HİKÂYESİ (GİRİŞ)

Hancı'nın kafileye söyledikleri.

Hancı baktı gördü ki parlak güneş
Suni günün yayı üstünde çeyrek yola varmış[1]
Ve aşmıştı hatta yarım saatten fazla bir zaman.
Gökbilim konusunda öyle aman aman
Bilgisi olmasa da emindi, Nisan'ın on sekizinci günü,
Haberlerdi Mayıs ayının ufukta göründüğünü.
Çünkü her ağacın gölgesi kendi boyuna eşitti.
Hancımız da ağaç gölgelerine bakıp tahmin etti:
"Phoebus" dedi "böyle pırıl pırıl olduğuna göre bence
Yüksekliği yaklaşık kırk beş derece."
O gün, o an –yüksekliğe göre bir tahmin daha yaptı–
Saat on olmalıydı, iyi hesaptı.
Ve Hancımız atının dizginlerine asıldı aniden,
"Efendiler" dedi "hatırlatmak isterim ki şimdiden,
Günün dörtte birini bitirdik bile,
Aziz John ve Tanrı aşkına, boşa gevezelikle
Vakit öldürmeyelim artık derim; sorarsanız niye,
Gece olsun, gündüz olsun zaman saniye saniye
Harcıyor kendini uyanıkken biz veya uyurken horul horul,
Sızıyor depomuzdan, gizlice, usul usul.
Yapılacak bir şey varsa ihmalkâr davranmamak,
Çünkü zaman akıp giden bir derecik, bir kaynak,
Geri döndürmek mümkün değil, durdurmak veya,
Tepeye döner mi su? Akıp gider ovaya.

Seneca başta olmak üzere eski filozoflar
Zaman kaybına her şeyden çok üzülür, oflar puflar,
Altın kaybından bile. Yeniden kazanılabilir belki kaybedilen para
Zaman kaybıysa yol açar telafisi imkânsız zarara.
Ok yaydan fırladı mı geri dönmez bir daha,
Zavallı Molly'nin kızlığı döndü mü ha?
Hani kaybetmişti onu ateşli bir aşk
Oyununda; neyse, çürüyüp gitmeyelim böyle aylak aylak;
"Evet Avukat Bey, aramızdaki mukavele mucibince
Taahhüt etttiğiniz hikâyeyi icra zamanı geldi bence.
Hepiniz razı oldunuz –tabii sen de kullanıp özgür iradeni–
Bu davaya hâkim tayin ettiniz beni.
Haydi başla, hikâyeni söz verdiğin gibi anlat,
Ancak ondan sonra edeceksin beraat."
"Anlatacağım" dedi Avukat "bundan emin olun önce,
Aklımdan geçmedi hiç yan çizmek gibi bir düşünce.
Söz vermek borçlanmaktır, benim de sözüm senet,
Siz alacaklısınız, ben de borcumu ödemek isterim, evet.
Kanunlar hepimiz içindir ve kanun koyucu –bunu herkes duymalı–
Kanununa herkeslerden önce kendi uymalı,
Kitabımız böyle yazar. Fakat şunu açık açık
Belirtmeliyim, hisseli bir kıssa hatırlamıyorum ne yazık;
Bazen kafiyede ve vezinde aşırılığa varıyor
Olsa da Chaucer bir tekini atlamadan aktarıyor
Bu türden öyküleri, eh işte elinden geldiğince
Dikkat ediyor ve eski hikâyelere uygun bir İngilizce
Kullanıyor gerektiğinde. Aradığını buluyor kesinkes,
Bu kitabında değilse bile bir diğerinde arayan herkes.
Uzun bir geçmişi olan eserlerinde cidden
Daha çok söz ediyor be kardeşim, âşıkların ozanı Ovid'den.
Ama bunların hepsi bilinen şeyler, bilineni tekrar
Tekrar söylemeye canım ne gerek var?
Ceix ve Halcyon'u gencecikken yazdı daha,[2]
Onurlandırdı soylu kadınları ve âşıklarını, büyük bir deha
Sahibi olmak gerekmez bunu anlamak için,
O kalın cildi bir görün, sonra paha biçin.
Eserin adı Cupid'in Azizelerinin Efsaneleri'dir[3]
Merak edenler için görün nasıl tasvir
Edilir Lucrece ve çiçek çiçek açılan

Yaraları; Babil'de Thisbe'den akan kan.
Hain Aeneas ve Dido'nun sadık kılıcı,
Phyllis'in başına gelenler; –doğrusu az acı
Çekmemişti o da Demophon'a olan aşkından dolayı,
Ağaca dönüştürüldüğünde, hatırlayın olayı.–
Yine Chaucer'ın kitabında tanışacaksınız bunların hepsiyle,
Orada Deinira, Hermione, Ariadne, Hypsipyle;
Orada azgın dalgalar arasındaki kurak ada,
Hero'nun aşkı uğruna boğulan Leander ya da;
Çilekeş Briseis, kanlı gözyaşlarıyla Helen, Ladomia;
Daha kimler mi var? Taş yürekli kraliçe Medea,
Minik yavrusunu ipe çekip asmıştı hani,
Jason ihanet etti diye, değer mi yani?
Sadık Alcestis, Penelope, ey Hypermnestra,
Göklere çıkartır sizi Chaucer, evet size de gelir sıra.
Hepsi var bunların; kendi erkek kardeşine âşık olan
Canace'yle ilgili bir tek kelime yazmıştır dersem yalan.
Böyle hikâyeler mi, aman uzak dursun,
Uzak dursun hikâyesi Sur'lu Apollonius'un.[4]
Lanet olsun Antiochus'a, bu kral nasıl öz
Kızını yol kenarına yatırıp etmişti tecavüz.
Böyle iğrenç hikâyeleri anlatmaya dilim varmaz.
Ama Chaucer usta az akıllı, az kurnaz
Adam değildi, bu yüzden bir tedbirsizlik etmedi,
Vaazlarını lanetli hikâyelerle kirletmedi.
Onun izinden gideceğim ben de. Böyle hikâyeleri görmeze
Gelelim, iyi ama nasıl bir hikâye anlatsam size?
Pierides'e benzemeye çalışmak mı? Değil benim işim.
Okuyan bilir, bu konuyu anlatır Değişim.[5]
Musalarla aşık atmak filan değil gayem,
Zarar yok biraz ağır aksak gitsin hikâyem.
Şu kadarcık umurumdaysa Tanrı canımı alsın,
Ben nesri seçiyorum, şiir ona kalsın."[6]
Sözlerini bitirdi ve ağırbaşlı bir neşeyle
Anlatmaya başladı, hikâye şöyle:

Avukat'ın Girişi

Ah ne acı yokluk çekmek, kıtlığa düşmek ne acı;
Aç, susuz kalmak, üşümek, fakirlik,
Üç beş kuruş için el açmanın utancı,
Ya da kimseye minnet etmemek birkaç metelik
İçin, dile düşme korkusuyla borç arıyor diye fellik fellik,
Bilmek çaresizliğini de kapı kapı dolaşmak, kapı önünde kalmak,
Ödünç almak ekmeğini, dilenmek ya da çalmak.

Suçu İsa'ya yükler ve O'nu sert
Bir dille kınarsın, rızkları paylaştırırken adil
Davranmadı diye. Komşunun mutluluğu senin için dert,
"Neden?" diye sorarsın "hepsi onun, birazı benim değil,
Yarın hesabı sorulacak hepsinin, böyle bil;
Minderi olacak onun Cehennem'de kızıl kor:
Komşusu açken kendisi tok yatıyor."

Dinle öyleyse, ariflerin sözüne kulak ver,
Ölmek yeğdir komşularınca horlanan biri olarak
Yoksulluk içinde yaşayıp gideceksem eğer,
Paran yoksa saygı bekleme bırak!
Al şu sözüm küpe olsun, kulağına tak:
Gariplere bir an olsun gülmek çok,
Dikkat et bu yüzden ve yoksul düşmekten kork.

Yoksulsan öz kardeşin bile eder senden nefret,
Eşin dostun terkeder gider tek tek,
Kader zengin tacirlere çeker ziyafet
Soylu ve işini bilen beyler, gün sizin, gerçek.
Hep düşeş gelir zarınız, atmazsınız hiç hep yek,
Sizi görür şans sürekli, bize gelince şaşı,
Sizin için eğlence zamanıdır yılbaşı!

Gitmedik yer komazsınız karada ve denizde,
Kendinizi nimetten sayıp edersiniz pazarlık,
Kral düşürmek veya taç bağışlamak elinizde,
Savaşa ya da barışa siz verirsiniz salık,

Bir tacirle ilgili bir hikâyem yok, yazık,
Ama size anlatabileceğim iyi bir öyküm var,
Anlatmıştı bunu bana yıllar önce bir tüccar.

AVUKAT'IN HİKÂYESİ

Avukat'ın Hikâyesi burada başlıyor.

Bir zamanlar Suriye'de yaşıyordu bir grup tüccar,
Zengin, akıllı, dürüsttüler, düsturlarıydı ciddiyet,
Geniş alanlarda at koşturuyorlardı; her türlü bahar,
Altın rengi kumaşlar, renk renk satenler ve görenlere "hayret!"
Dedirtecek yepyeni bir sürü şey, koca bir servet
Satıyorlardı. Onlarla alışveriş doğrusu kıyas
Kabul etmez bir zevkti ve hazineleriyle takas.

Günlerden bir gün bu tacirlerden birkaç
Tanesi Roma'ya açılmaya karar kıldılar,
Hem ziyaret, hem de ticaretti amaç.
Ne adam gönderdiler, ne haber saldılar,
Açıldılar denize ve uzun bir yol aldılar,
Nerede kâr kokusu aldılarsa oraya yerleştiler,
Orada konakladılar, orada eyleştiler.

Bir şehirde konakladıktan sonra bir süre,
Bir veya birkaç ay, gönüllerince yaşayıp her günü,
Dilden dile dolaşıp ulaştı bulundukları şehre,
Kralın kızı Prenses Constance'ın ünü.
Bire bin katıp anlatıyordu herkes gördüğünü;
Gün be gün Prenses ne yaptı, neyle uğraştı,
Bütün ayrıntılarıyla bu Suriyelilere ulaştı.

Herkeslerin ortak kanısı şuydu:
"Kralımızın kızı kadar iyi kalpli ve güzel birini
Dünya kurulalı beri kimse ne gördü ne duydu.
Uzun ömürler versin, Tanrı korusun ama Majestelerini,
Bir gün Avrupa tahtında alsa yerini,

Ağzı açık bırakır, büyüler herkesi,
Tanrı onurlu ve sağlıklı yaşatsın Prensesi.

"Güzelliği rakipsiz ama yok onda kibirden eser,
Hoppalıktan son derece uzak, oysa ki daha toy,
Her işinde vicdanının sesini dinler,
İyilikler yapar, 'alçakgönüllü ol' der 'zorbalığı rafa koy.'
Gönüller onu nezaketin boy
Aynası seçti. Tanrı onun yüreğinin odasında konaklar,
Eliyle tüm dertlere dünyamızı yasaklar."

Bunlara şüphe yoktu, nasıl Tanrı hakkında sorulmazsa soru,
Ama konumuza dönersek, gemileri alınca yükü,
Suriyeli tacirler yola çıktılar yeniden Suriye'ye doğru,
Mutluydular bu mutluluk veren kızı görmüşlerdi çünkü,
Üstelik çok iyi mallar almışlardı ve geri dönüp dünkü
Gibi işlerinin, aşlarının başına geçtiler,
Pek mesut yaşadılar, bu kadar yeter.

Bu tacirler pek yakındılar Suriye sultanıyla, Roma'dan
Dönüşlerinde olsun, ya da herhangi
Bir yabancı ülkeden, kral onları her yanıyla
Mükemmel törenlerle, şölenlerle karşılar ve büyük ilgi
Gösterirdi anlatacaklarına. Öteki krallıklar hakkında bilgi
Sahibi olmak için can atıyordu,
Herkes de gördüğü, duyduğu garipliklери anlatıyordu.

Ondan bundan derken, bu arada uzun boylu
Bahsedildi Leydi Constance'tan, ve sıra geldi
Bu Prensesin nasıl iyi huylu ve nasıl soylu
Olduğuna. Üstelik akıllara durgunluk verecek kadar güzeldi.
Gözünün önünden gitmez oldu hayali, Sultanın aklını çeldi
Sonunda Prenses, dilinden düşmez oldu adı,
Ve Sultan ömrünü onun sevgisine adadı.

Dünyanın üzerinde açık duran ve gökkubbe denen
Kalın kitapta yazılıydı büyük ihtimalle,
Bu sultanın sonunun aşktan, sevgiden
Olacağı ki artık bilir bunu çocuklar bile:

Herkesin ölümü bu yıldızlarda çıplak gözle
Rahatça okunacak şekilde yazılmıştır, camdan daha berrak,
Mümkün mü görüp geçmek ve okumamak?

Çok uzun yıllar önce yine yıldızlarda
Yazılıydı mağrur Achilles'in ölümü,
Listedeydi Hektor, Pompey ve Sezar da,
İyi kalpli Turnus'un ve Sokrates'in uğradıkları zulümü
Yoksa çilesi bitmek bilmeyen Herkül'ü mü
Anlatsam size? Hepsi de yazılıydı yıldızlarda ayan beyan,
Biraz geri zekâlıdır bunları okumayan.

Sonunda kararını verdi Suriye'li Sultan
Dedi ki: "Toplansın hemen özel meclis!"
Bu acil toplantının amacını anlatan
Kısa bir konuşma yaptı ve tabii Leydi Constance'tı bahis
Konusu olan, "Anlayın" dedi "bu kara sevda bir habis
Ur gibi kemiriyor içimi, kurtarın hayatımı, korkarım
Öleceğim bu güzeller güzeli olmazsa karım."

Değişik şeyler söyledi değişik konsül üyeleri,
Tartıştılar, varsayımlarda bulundular bol bol,
Sultanlarını kurtarmaktı biricik gayeleri,
Karmaşık çıkarımlar, büyü, sihir, anlayacağınız bir karambol
Almış gidiyordu ama sonunda "Başka çıkar yol
Yok" dediler, "tek bir şeydir bizce sizin ilacınız:
Constance karınız olursa ancak diner acınız."

Büyük sorunlar görüyordu hepsi bu davada,
Bir mantığa dayadılar ve dediler "Bakın şuna,
Bu durumda ne desek kalıyor havada,
Gelenekler ve kanunlar çelişiyor. Ne kadar hoşuna
Giderse gitsin Sultanın, doğrusu boşuna
Çabalamak olur, tamamen boşa zahmet,
Bir Hıristiyan prensesiyle evliliği yasaklıyor Muhammet."

Sultan cevapladı: "Leydi Constance'tan vazgeçeceğimden çok
Ümitli olmayın, gerekirse vaftiz bile olurum,
Benim olmalı o, başka yolu yok.

Söz dinleyin, tartışmayı bırakın, durum
Acil, –duymuyor musunuz?– hayatım tehlikede diyorum,
Hastayım, derdime yalnız o olur çare,
Üzüntümden öleceğim yoksa yok yere."

Sözü uzatmak için görmüyorum bir neden,
Anlaşmalar yoluyla ve elçiliklerin gayretiyle,
Kilise ve asiller tarafından desteklenen
Aziz Papa'nın da marifetiyle
Ve Muhammet'in dinini parçalamak niyetiyle
Yayılsın diye dört bir yana İsa'nın yasası,
Her şey kararlaştırıldı, uzun lafın kısası.

Sultan ve yanında ne kadar ağası, beyi
Varsa her biri tek tek edilecekti vaftiz,
Ancak o zaman olabilirdi Constance'ın güveyi,
Ve belli bir miktar altın –artık miktarını siz
Takdir edin– verilecekti, ben diyeyim teminat, siz deyin çeyiz
Parası olarak ve iki taraf da etti yemin,
Güzel Constance, Ulu Tanrı yardımcın olsun senin.

Tahminim doğruysa bazıları içinden diyor
Ne gibi hazırlıklar yaptı anlat,
Leydi Constance için soylu imparator,
Sizleri kırmayıp anlatırdım fakat
Böyle bir kutlamadaki şaşaa, şatafat,
Değil burda ayak üstü bir parantez
Açmak, hiç nefes almadan konuşsam bitmez.

Yetineyim çağrıldığını demekle birçok piskoposun,
Leydilerin, lordların, haklı bir üne
Sahip şövalyelerin ve daha nicelerinin; bu bölüm son bulsun.
Ülkedeki herkese haber verildi, "Bu kutlu güne
İçten dualarla katılın" dendi, "bu düğüne
Kutsamasıyla katılsın diye İsa, çoluk çocuk
Yakarın ki iyi geçsin yolculuk."

Nihayet uyandılar o ıstırap dolu sabaha,
Kaderin ölümcül acılar örmek

Üzere olduğu güne, eğlenmek olmazdı daha,
Bütün hazırlıklar tamamdı, yeni bir ülke görmek
İçin, hazırlıklar sırasında yanağındaki al renk
Solup gittiğinden sapsarı bir yüzle kalktı Constance,
Ah yoktu kurtuluşu, yoktu en ufak şans!

Yazık, görmeliydiniz zavallı nasıl ağladı,
–Kolaysa gel onun gibi sararıp solma–
Dostlarından ayrılmak düşüncesi yüreğini dağladı,
Yabancı bir ülkeye ve hakkında yalnızca kulaktan dolma
Bir şeyler bildiği birine boyun eğme, kul köle olma
Düşüncesi yıkıyordu onu. Kadınlar şöyle der:
"Kocanın kötüsü olmaz," bu böyle gelmiş böyle gider.

"Ah babacığım" dedi gözyaşlarına boğularak, 'Bir tanem'
Diyerek üstüne titrediğiniz kızınız, gözbebeğinizin
Gidişini görün. Yüreğimin incisi, gönlümün tacı annem,
Gökte İsa hariç yalnızca sizin
Arzunuza boyun eğiyor güvercininiz, madem verdiniz izin,
Uçuyorum evden, yolum Suriye, yabancı kıyılar,
Gidip de dönmemek var, dönüp de bulmamak var.

"Eyvah! Gelin gitmekmiş kaderim barbar bir ulusa,
Ama arzunuz buysa tabii direnmek boşuna,
Kurtuluşumuz için canını veren Hazreti İsa
Güç, kuvvet versin bana, baksın da bu kulunun gözyaşına.
Zavallı kız bunlar da mı gelecekti başına?
Ama ne farkeder? Nereye gidersen git bu böyle,
Alınıp satılan bir mal kadın, erkeğe köle."

Yok, yok Pyrrus duvarları yıktığında Truva'da arama,
Yanan İlium'la, yok edilen Thebes'le etme kıyas,
Ne de Hannibal'in eline geçtiğinde Roma,
Üç kez muzaffer komutanın; hayır bu tamamen kendine has
Bir ağıttı, bu eşi görülmemiş katıksız yas;
Yer Constance'ın dostlarıyla vedalaştığı odaydı,
Ama ağlasa da, inlese de gitmek zorundaydı.

İlk hareketin kaynağı gök, devranın ne katı,[7]
Günlük deviniminle yıldızları sürersin katıp önüne,
Savurur, dağıtırsın hepsini batı
İstikametine, doğal yörüngelerinin tam tersi yönüne;[8]
Çevirirsin ortalığı tam bir ana baba gününe,
Herşeyi yaparsın, yeter ki bu zahmetli yolculuk boşa çıksın,
Bu evlilik gerçekleşecek olursa onlarla Mars başa çıksın.

Ey Ekliptiğin en uğursuz eğimli noktası,[9]
Düzenini kaybedince Mars kopar curcuna,
Çaresiz düşer, yuvarlanır bir açı hatası
Sonucu, karanlık evine yıldızların, Akrep Burcuna.
Ey savaş Tanrısı, umutları süren evrenin öte ucuna,
Ey yılgın Luna, bağlısın ona mutlak boyun eğmeyle,[10]
İtele, ayır kendini, orada boş oturma öyle.

Ey Roma imparatoru, elindeydi biraz tedbirli olmak,
Böyle zamanda bir an ötekini tutar mı, soruyorum?
O kadar zor muydu bir müneccim bulmak?
Hangi saat, hangi yer ve hangi durum
Uygundur söylesin sana yolculuk için. Bu felaket sana malum
Olmalıydı zaten, sen ki böyle soylu bir ulusa baş...
Çok cahiliz fakat ve ahh, çok yavaş.

Gerektiği gibi oldu tören, ciddi ve ağırbaşlı,
Kızı götürecek gemi geldi yanaştı sahile;
"Tanrı sizinle olsun" dedi yalnızca ve hepsi de gözleri yaşlı
"Güle güle" dediler o kadar, "Güzel Constance, güle güle."
Nasıl da kararlıydı, bir an bile
Kırpmıyordu gözünü. Sonuçta Prenses açıldı denize,
Şimdi başka konulardan söz edeceğim size.

Sultan'ın bir annesi vardı, kötülük dolu bir kuyu;
Oğlunun gidişatını beğenmiyordu, farketmişti, bir kâfir
Gibi davranıyordu oğlu, değişmişti huyu,
Eski alışkanlıklarını terkediyordu bir bir.
Bu yüzden haber saldı hepsine, "Şeyh, vezir, baş vezir
Gelsinler" dedi "hele çıksınlar huzuruma"
Toplanınca da şöyle açıklık getirdi duruma:

"Efendiler" dedi "şu anda karşımda duran
Hepiniz biliyorsunuz ki oğlum inkâr ediyor
Ne diyor Kutsal Kuran,
Muhammet'in ağzından Tanrı ne diyor.
Her zamanki gibi şimdi de yüreğimi Tanrı yediyor,
Ve sapmam ben bu yoldan, isterse çıksın canım,
Silinemez, yüreğimde kazılı imanım.

"Bu yeni yasayla neler gelmez ki başa,
Kölelik ve pişmanlık demek olur bu din.
Çünkü Muhammet'i inkâr ederseniz, haşa!
Boylar ruhunuz sonsuz ateşini Cehennem'in.
Ama beyler dinleyin, işte size yemin,
Güvenilir bir teklifim var bizleri kurtaracak,
Bana uyun, yolumuz kurtuluşa varacak."

Onayladılar hepsi de, olmadı kimsenin itirazı,
Kuran'a el bastılar, "Ölene dek arkanda
Savaşacağız" dediler, hepsi de oldu razı,
Dediler ki "sen ne yandaysan biz de o yanda
Alacağız yerimizi dostlarımızla birlik, gerektiği anda."
Bunu bekliyordu Valide Sultan, şöyleydi planı,
Dilim pek dönmez fakat yok sözümün yalanı:

"Vaftize razıymış gibi görüneceğiz onlara,
–Fazla canımızı yakmaz soğuk bir duş–
Ve ben de Sultan'ın onuruna bir sofra
Düzeceğim. Sultan uzatınca elini, dokunuş o dokunuş...
Yeni vaftizli olacaklar gerçi ak pak, buraya kadar hoş,
Ama kana batacaklar, vaftiz kurnasındaki su yetmeyecek,
Yıkamak isterse karısı pek fayda etmeyecek."

Ey adaletsizliğin kaynağı Valide Sultan,
Ey cadaloz, ikinci kraliçe Semiramis!
Ey kadın maskesine bürünmüş yılan![11]
Cehennem'lik yılandan başka değildi bu İblis,
İki yüzlü kadın, masumluk ve faziletle örülü, mis
Gibi bir mutluluğu içindeki Şeytani, iğrenç zevki için
"Yok edin" dedi "yaşatmayın, ezin geçin!"

Ey Şeytan! Kemirir durur içini kıskançlık,
Sana kapılarını kapadığı günden beri mirasımız Cennet.
Ne çabuk ulaştın Havva'dan kadınlara, ne çabuk?
Nasıl bulaştın? Sonuç işte, içinde bulunduğumuz esaret!
Şimdi de bu Hıristiyan evliliği senin cesaret
Vermenle bozulacak. Ey İblis, lanetlerle anılsın adın,
Bir kez daha sana alet oluyor kadın!

Bu Hanım Sultan (üstüne olsun lanetim)
Toplantıyı dağıttıktan sonra gizlice
–Lafı dolaştırıp durmak değil niyetim–
Atlayıp atına Sultan'ın yanma gitti bir an önce.
"Vaftiz olmak istiyorum" dedi "bence,
En güzel din İsa'nınki, söz bir, Allah bir,
Nasıl kanmışım Muhammet'e, nasıl olmuşum kâfir!"

Ve sonra "Ne olur" dedi "esirgeme benden,
Hıristiyanları da ağırlama zevkini düğün günü.
Hepsini memnun kılacak, dört başı mamur bir şölen
Düzenleyeceğim." Oğlu cevapladı "Hoş tut gönlünü."
Diz çöküp teşekkürler etti, dedi "yap düşündüğünü."
İstediğini alan kadın öptü oğlunu vedalaştı,
Sultan'ın yüreği mutluluk doldu taştı.
Explicit prima pars.

Sequitur pars secunda.
Suriye kıyılarına vardı Hıristiyan kafile,
Sessiz, sade ama görkemli bir grup,
Bir haberci çıkardı Sultan acele,
Önce annesine, sonra herkese gelinin geldiğini duyurup
"Annem" dedi "gelsin hemen, bir ata eğer vurdurup
Karşı çıksın, gelinini karşılasın kaynana,
Krallığın şerefi söz konusu herşey bir yana."

Muhteşem bir kalabalıktı, görülmeye değerdi giyimleri,
Suriye'li ve Roma'lılar bir arada rengârenk.
Valide Sultan mutluydu, örtünmüştü ipekli, simlileri,
Bir anne nasıl karşılarsa el bebek, gül bebek,
Gelinini öyle karşıladı o da, yürekten gülümseyerek.

Bu kızdı demek deli eden oğlunu,
Gelin kaynana yan yana tuttular şehrin yolunu.

Muzaffer Sezar bile altından geçerken bir tâkın
–Hani Lucan anlatır övüne övüne–
Bu egzotik olay kadar asil değildi bakın
Kalabalık akarken mutlu güveyin evine.
Ama şu akrep Valide Sultan pek sadıktı ödevine:
Yere göğe koyamıyordu bir yandan prensesini,
Diğer yandan hazırlıyordu en zehirli iğnesini.

Biraz sonra sultanın kendisi de geldi,
Son derece alımlıydı, son derece soylu.
"Hoş geldiniz" dedi, kahkahaları gökleri deldi,
Güldüler, eğlendiler neyse, fazla uzun boylu
Anlatmak gereksiz; dinlemek, devamını öğrenmenin yolu.
Bir zaman sonra bir son verip eğlenceye,
Dinlenmek için yine sığındılar geceye.

Geldi çattı sonunda belirlenen an,
Söz ettiğim şöleni hazırlamıştı yaşlı cadı,
Genci, yaşlısıyla hepsini çağırınca Valide Sultan,
Bütün Hıristiyanlar orada toplandı.
Parmak ısırtıyordu yemeklerin tadı,
Ziyaretçiler "Sağda solda ne çok altın!" dediler,
Ama yataktan kalkamadan hepsini pahalıya ödediler.

Dünyevi mutluluğun komşusu ani hüzün!
Tam mutluyum derken acı serpilir derhal
Sonuna fani uğraşlarla geçen her günümüzün,
Yaklaştıkça biz, hedefi Keder eder işgal,
Aç kulağını dinle, dinle de ders al,
İyi gününde, sakın aklından çıkarma sen de,
Bilinmez bir felaketin soluğu ensende.

Devam edersek hikâyeye gerektiği üzre,
Öldürüldü Sultan ve Hıristiyanlar, gelince buyruk,
Çıtır çıtır doğrandılar, yığıldılar oldukları yere.
Bir Leydi Constance sağ kaldı, yüreği buruk.

Taş devrinden kalma Valide Sultan, lanetli moruk,
Arkadaşlarının yardımıyla gerçekleştirdi planladığı şeyi,
Başa geçti, yönetmeye başladı tüm ülkeyi.

Sultanın yanında yer alan bir tek adam
Kurtulamadı, sağ kalmadı dönenlerden hiçbiri.
Hepsi kıyma yapıldı plan gereği, verilemeden alarm,
Yalnızca Constance kurtulmuştu mucize eseri,
Ve o da apar topar bindirilip gerisin geri
Dümensiz bir gemiye dendi "İster yıldızlara bak, istersen aya,
Bul yönünü, dönebilirsen dön İtalya'ya."

Yanında biraz mücevherat olduğunu eklemek gerek,
Pek çok yiyecek de verilmişti doğrusu,
Ve üstündekilere benzer bir sürü giyecek.
Katetmeye başladı uçsuz bucaksız okyanusu.
Ey Constance, Constance, merak ve endişe konusu.
Yüce bir imparatordan olan kız,
O Kader'e Hükmeden olsun gemine kılavuz.

İstavroz çıkardı ve titrek sesiyle, harap,
İsa'nın çarmıhına seslenip "Çaresizler kılavuzu,
Kutsal haç" dedi "ey zengin, pırıltılı mihrap,
Akıttığı kanıyla ağzına kadar dolu bir kan havuzu
Haline gelen sunak, adaletsizliğe savaş açtığında Kuzu:
Düşmanların şerrinden ne olur, beni gözet,
Ve boğulup ölürsem ruhum sana emanet.

"Ey doğrunun koruyucusu muzaffer Ağaç,
Sen ki iyileştirdin göklerin Tanrısı en ak
Kuzu'yu, hayata döndürdün yeniden, Kutsal Haç,
Hani yaralamıştı onu da bir mızrak;
Kutsadığın kişiden kaçar köşe bucak
Ard niyeti olanlar. Düzen ver hayatıma beni yine hanım et,
Yalvarıyorum sana, ne olur bana yardım et!"

Denizde kaldı Constance, geçti yıllar, aylar, günler,
Geçti Ege Denizi'ni ve Fas'ın önündeki boğazı.
Onu buralara kadar sürüklemişti Kader,

Üzüntüden ağzına bir lokma koymadı bazı,
Durdu baktı öylece, ölüme razı,
Bekledi ve teknesi azgın dalgalara dala dala
Sürüklendi bir kıyıya, yanaştı bir kumsala.

Constance neden öldürülmedi diye sorulabilir,
Şölende. Onu kim korumuştu bu arada?
Bu sorunun cevabı şöyle olabilir:
Hatırlayın kim kurtarmıştı Danyal'ı mağarada,
Hani hepsi yem olmuştu aslanlara da
Efendisi kölesiyle bütün arkadaşları,
O kol kanat gerdi ona: yüreğindeki Tanrı.

Tanrı mucizelerle kanıtlar gücünü zaman zaman,
Bu sefer de Constance'ı seçmişti aracı.
İsa da, o her derde derman,
Vasıtalar kullanırdı gerçekleştirmek için aynı amacı.
Cahiliz, mucizeleri kavrayamayız –ne acı
Kör duyularımız bu yetenekten mahrum ve bundan aciz,
İlahi takdiri kavrayamayız biz.

Haydi şölende verilmiş sadakası varmış diyelim,
Kim kolladı Constance'ı yüzlerce mil?
Yunus'u balığın midesinde kim
Yaşattıysa Ninova'ya kadar, ondan başkası değil.
Yine oydu şüphesiz, bütün bir İsrail
Kavmini sağ salim denizden geçiren, budur doğrusu.
Değil boğmak, ayaklarını bile ıslatmamıştı su.

Ey Kuzey, Güney, Doğu ve Batı
Diye seslenerek dört azgın rüzgâra
Emrini veren: Kaçmasın okyanusun rahatı,
Huzur içinde yaşasın ağaç, sakin kalsın bütün kara,
Su üstünde yürüyeni kim tanımaz, hangi fukara?
Oydu tabii bu kızın kılına bir tek zarar
Getirmeyen, uyanıkken ve uykuda olduğu zamanlar.

Üç yıl boyunca dalgalarla boğuştu madem,
Nerden aldı yemeğini, nerden buldu suyunu?

Hatırlayın bir mağaraya sığınan Mısır'lı Meryem[12]
Nasıl sürdürmüştü yaşamını. Sormak anlamsız bunu,
İsa'ydı yardım eden. İki küçük balığı ve beş somunu
Nasıl yetirmişse beş bin adamına,
Tanrı'nın cömert eli uzanmıştı Constance'ın yardımına.

Dalgalarla ine çıka, su üstünde yüze yüze,
Nihayet sağ esen geçip bizim fırtınalı kanal
Boyunca, bir kalenin dibinde varmıştı düze.
Taa Northumberland'de dalgalar küçük bir sal
Gibi kaldırıp atıverdiler kıyıya. Emindi kumsal.
Tekne kayalıklara çekilmedi çekilirken su;
Constance dinlendi orda, buydu İsa'nın arzusu.

Bu kalede görevli bir baş muhafız
Enkazı görmeye indi olanları görüp anında.
İşte orda perperişan uzanmış yatıyordu kız,
Değerli hazinesi duruyordu yanında,
Constance yalvardı ona kendi lisanında:
"Allah'ı seversen" dedi "şu canımı al,
Beni bu dünya kahrından kurtar derhal."

Bozuk bir aksanı vardı ama Latince
Konuşuyordu, çat pat da olsa derdini anlattı,
Teknede başka bir şey olmadığına aklı yetince
Karaya çıkardı onu adam, önüne kattı.
Diz çöküp teşekkür etti Constance, içi rahattı.
Tanrı'nın parmağı vardı bu işte, korkmadığından ölümden,
Ya da beklentisi olmadığından kendini tanıtmadı bilmem neden.

Yalnızca, "Başıma gelenleri ah bir bilseniz"
Dedi "doğrusu kaybettim hafızamı,
Bütün hayatımı karartıverdi deniz."
Ağlattı bu sözler yufka yürekli adamı,
İyi başlamıştı herşey ve iyi geldi devamı,
Constance oradakilerin iki etmedi bir sözünü,
Kimse de ondan ayıramaz oldu gözünü.

Muhafız ve onun karısı,
Hermengild, tüm komşuları gibi pagandılar, yani puta tapan.
Kadın kendine öyle yakın buluyordu ki Constance'ı,
Ve Constance orada o kadar uzun bir zaman
Kalmıştı ki başını kaldırmayıp ağlamaktan, duadan;
Sonunda esirgemedi İsa onlardan yardımını
Hak yoluna döndürdü evin hanımını.

Koca ülkede ibadet için hiçbir Hıristiyan
Bir araya gelmeye cesaret edemiyordu.
Koca bir donanma ve koca bir ordu
Bütün kuzey kıyısını almıştı Pagan
İşgali altına. Eski Britonlar'dan bir grup inanan,
Kaçıp adamıza sığınmıştı birinde zamanın.
O sıralar burasıydı sığınağı imanın.

Gerçi sayılmazdı yine de herkes putperest,
İsa'ya gizlice inananlar vardı, her ne kadar güç
Olsa da, açıktan açığa yöneticilerine karşı rest
Çekemiyor olsalar da; kalenin yakınlarında böyle üç
Kişi vardı tesadüfen, kördü biri göremiyordu hiç;
Ama şunu da demezsek eksik söylemiş oluruz sözü,
Körlerin yolunu ışıtır aslında gönül gözü.

Pırıl pırıldı gök, bakıp yaz güneşine
Bir teklifte bulundu Muhafız "İyi bir fırsat,
Kalkıp yürüsek mi şöyle bir" dedi eşine
Biraz temiz hava almaktı maksat,
Uzanıp yarım mil ötedeki denize doğru. O saat,
İşte bu yürüyüş sırasında, yaşlı adamı gördü
Bu karı koca; adamın gözleri tamamen kördü.

"İsa aşkına" diye bağırdı yaşlı Briton,
"Leydi Hermengild! Açıldı gözlerim, hanımım!
Şükürler olsun Tanrı'ya artık karanlıklara son."
Korkudan titreyen Hermengild dedi "Gitti canım
Öğrenecek olursa kocam, ben de İsa'danım."
Constance yüreklendirdi onu dedi "Bir kızı olarak kilisesinin
İsa'ya teslim olmaktır yapman gereken senin."

Gördükleri karşısında hayrete düştü Muhafız,
"Ne demek oluyor bu?" dedi, şaşkın bakakaldı.
"Efendim, Şeytan'ın pençesinden kurtulmak en imkansız
Olduğunda yetişir Tanrı" dedi Constance söz aldı,
Dinimizi anlattı dedi. "Her derde devadır İsa adı"
Uzatmayalım bir vaaz verdi, konuştu uzun uzun,
Akşam olmadan yüreğine İsa aşkı düştü Muhafızın.

Bu muhafız değildi tek hâkimi
Constance'ın teknesinin karaya vurup kumsala
Yanaştığı yerin, fakat kılıcının gücüyle daimi
Söz sahibi olmuştu Northumberland kralı Alla
Adına. Herkes akıllı adam derdi bu krala,
İskoçlara vermiyordu hiç aman,
Neyse hikâyeye dönelim oyalanmadan.

Bizi ayartmak için fırsat kollayan Şeytan,
Constance'ın mükemmelliğini görmüş, bin türlü hile
Düşünüyor ayrılmıyordu kızın etrafından.
Ve genç bir şövalyeyi kışkırtıp şehvetle
Saldı kızın başına; delikanlı kızı öyle şiddetle
Arzuluyordu ki nerdeyse öleceğim sanıyordu,
Ona sahip olmayı düşlüyor, yanıyordu.

Soluk aldırmadı kıza, sürekli kur yaptı, ama anladı,
Constance'ın günahla işi yoktu, peki neyle
Çıkarabilirdi bunun acısını? Bu amaçla bir kumpas planladı.
Gözünü kan bürümüştü, yüz kızartıcı bir ölüm ile
Cezalandıracaktı onu çıkar çıkmaz bir vesile.
İlk fırsatta, muhafızın yokluğunda bir gece
Hermengild'in yattığı odaya süzüldü gizlice.

Hermengild yorgun düşmüştü aralıksız ibadetten,
Constance'ın yanına uzanmış yatıyordu. Geleni duyup
Kalkacak gibi değildi, böyle vakitsiz bir ziyaret
Beklemiyordu hiç. Şövalye üstüne geldi Şeytan'a uyup,
Başına vurdu, boğazını kesti ve bıçağı koyup
Sıvıştı Constance'ın yatağı kenarına,
Ey Şeytan'ın uşağı, çıkmayasın yarına!

Ertesi gün geri döndü Muhafız,
Kralla birlikte –lanet olsun o güne–
Karısını gördü, yatıyordu yerde cansız;
Saçı başını yoldu düşüp dizleri üstüne,
Ve Constance'ın yatağının yanında ne
Görse iyi? Eyvah, cinayet aleti kanlı bıçak,
Ne desindi Constance? Çok korkmuştu yavrucak.

Bu mutsuz olayı anlattılar krala,
Oluş şekli, zamanı, geçtiği yerle
Birlikte Constance'ın bulunuş hikâyesini dinledi Alla,
Düşündü şaşkınlıkla ve derin bir kederle,
"Başa çıkılmaz" dedi "oynak Kader'le,
Şu yüze bakın ne temiz, şu bakışlar ne masum,
Böyle bir şeyi nasıl yapar anlayamıyorum."

Masum Constance kralın önünde kesimhaneye
Getirilen titrek ve ürkek bir kuzu misali,
Duruyordu ve kızın mahvına çalışan kötü kalpli şövalye
Yemin etti o yaptı diye, kızın haraptı hali,
Göz yaşı döktü herkes, dediler "Nasıl eli
Vardı da öldürdü hanımı akıl almıyor yani,
Güzel Constance imkansız, olamaz cani."

"Her zaman nazik ve her zaman ince
"Davranmıştı evin hanımına kaç" kereler şahit
Oldum buna, masumdur bence!"
Dedi herkes, yalnız katil şövalye verdi olumsuz yanıt,
İçine kurt düşen kral daha çok kanıt
Bulmak isteğiyle tutuşup "Gerçek
Açığa çıkmalı" dedi "sorguya devam etmek gerek."

Zavallı Constance, seni savunacak
Avukatın da yok, işin çok zorlu;
Kurtarırsa seni kurtarır ancak
O, Şeytan'ı bağlayan Tanrı'nın Oğlu,
O'nun ölümü olmuştu bizi bağışlatmanın yolu,
Hâlâ mucizeleriyle yardımına koşar herkesin,
Yoksa ölecek Constance bu kesin.

Duaya başladı Prenses çöküp olduğu yere,
"Ey ölümsüz Tanrı, suçsuz yere suçlanan Suzanna,
Senin sayende aklandı. Ey şefkatli Bakire,
Ey Azize Anna'nın kızı Meryem Ana,
Oğlunun önünde Meleklere okunur Hosanna.
Bu iğrenç iftirada hakkımda yoksa bir soru
İşareti, öldürtme beni, kol kanat ger ve koru."

Görmüşsünüzdür en azından bir kere olsun,
İdama götürülen birini kalabalık
İçinde, kendine has bir rengi vardır şefaatten yoksun
Yüzünün ya da renksiz, belli belirsiz, soluk.
Yine de onu diğer yüzlerden ayıran bir sarılık
Vardır hani, ölüm korkusunun dışa vurumu,
İşte böyleydi Constance'ın yüzü, buydu durumu.

Ey kraliçeler, varsıl dikbaşlar,
Düşesler, leydiler! Nasıl ıstırap çekiyordu bu kız,
Görseydi sel gibi gözyaşı dökerdi kalbi taşlar,
Bir imparator kızı orada dinelirken yalnız,
Başını dayayacak ne bir kucak, ne de bir omuz.
İyi gün dostların nerde şimdi ey soylu kan?
Ölümle bakışırken, yazık, bomboş arkan!

Kral Alla kızın korkusunu okudu, derinden üzüldü,
İyi yüreklerde çabuk uyanır şefkat,
Göz yaşları durmadı sicim gibi süzüldü,
"Durum karışık görünüyor" dedi "fakat
Kararımızı vermeden, atamadan bir cellat,
Bir kitap getirin, ona el bassın bu şövalye,
'Constance bıçağı aldı ve hanımı öldürdü' diye."

İngilizce bir kitap buldular koşup acil,
Şövalye, "Suçludur" dedi önünde durup,
Hey yüce Tanrım! Adamı çarptı İncil:
Bir el göründü birden, ense köküne vurup,
Yıktı şövalyeyi bir taş gibi savurup;
Gözleri yuvasından fırladı sahtekârın,
Şaşkın bakışları önünde orda bulunanların.

Bir ses duyuldu birden dedi "Ders alın!
Bir masuma çamur attın sen zalim,
Kilisenin kızına –hem önünde kralın–
Dil uzattın; sabrettim, sonunda çözüldü dilim."
Bu mucize karşısında herkes şaşırdı "Kim konuşuyor?"
Hepsinin gözü birbirinin bakışında,
Korku bürüdü yüzlerini, Constance'ın dışında.

Yok yere suçladıkları için bir masumu
Büyüktü korkuları, yürekten pişmandılar.
Ah bir günahsızdan şüphe etmek doğru mu?
Nasıl oldu aldandılar, onu katil sandılar?
Constance anlattı ve onlar da inandılar,
İsa'nın dinine döndü Alla, Allah'ın lutfuna bak,
Onu yalnız bırakmadı bu şanslı ülkede halk.

İşte hain şövalyenin acıklı sonu buydu,
Alla aracılığıyla ilahi takdir çabuk tuttu elini,
Constance onun gençliğine üzüldü, derin bir acı duydu
Ve İsa'nın emriyle oldu Alla'nın gelini.
Çalsındı kiliseler artık çanını, zilini,
Ölçülü bir kutlamayla Constance'ın açıldı bahtı,
Allah'ın izniyle onun oldu kraliçelik tahtı.

Kim üzüldü buna? Kim katılmadı
Bu coşkulu törene? Kralın annesi!
Bu zalim kadının Donegild'di adı,
Göğsünü patlatacaktı sanki fesat kalbinin sesi.
Kin bağlamıştı çünkü, bu neyin nesi
Yaratıkla oğlu nasıl evlenirdi?
Büyük ayıptı, devletin şerefi lekelenirdi.

Bu uzun hikâyeme karışmasın sap saman,
Beni ilgilendiren daha çok öz, tane.
Bu nedenle düğün sabahı yaşanan
Görkemli mutluluktan, coşkudan bana ne?
Trampeti kim mi çaldı? Yok canım daha ne!
Kabukları çöpe atıp sunayım size meyvayı,
Yeme, içme, dans, düşünün o şen havayı.

Yataklarına çekildiler, başladı zifaf,
Çünkü kutsal kadınlar da insandır nihayet,
Birer evliya olsalar bile, af
Buyurun, geceleri yine de sabırla hizmet
Etmek zorundalar kim yüzüğü takar, nikahta dedirtirse evet.
Kral ve Constance örneğin. Şimdilik kraliçenin azizeliği
Bir kenarda dursun – ne yapalım, bu da işin azizliği.

Hemen o gece rahime düştü bir oğlan,
Emanet edip karısını muhafız ve bir piskoposa
İskoçya'ya gitmek zorunda kalan
Kral "Hoşçakal" dedi günlerden bir gün Constance'a.
Alçakgönüllü, olgun, itaatkâr karısı etmedi tasa,
Odasına çekilip, karnı burnunda artık, ağır,
İsa'nın takdirini bekledi, Tanrı versin sabır.

Vakit saat doldu ve Constance bir oğlan doğurdu,
Maurice koydular adını, herkes hoşnuttu.
Muhafız haberi duyurmaya can atıyordu,
Bir mektup yazdı ve bir haberci tuttu,
"Tez ulaşsın" dedi "Kral'a bu muştu"
Ve geciktirmeye gelmez bir takım güncel
Haberlerle posta yola düştü bir an evvel.

Kendince bir takım hesaplar yapan bu adam,
Sürdü atını doğruca annesine Kral'ın,
Huzura varıp yerlere eğilerek verdi selam,
Kendine has konuşmasıyla "Madam" dedi "gözünüz aydın!
Haberi duyunca yedi kat gök çın çın
Çınlayacak : Şükürler olsun, bin kez şükürler olsun,
Bir oğlu oldu kraliçenin, tosun mu tosun!

"İşte bu mühürlü mektuplarda yazılı bu haber,
Dört nala sürüp atımı yetiştirmem lazım,
Siz de oğlunuzu tebrik etmek dilerseniz eğer,
Emrinizdeyim her an, sizin uşağınızım."
"Şimdi değil" dedi Donegild "ama yok itirazım,
Bu gece burada kal, iyice dinlen,
Bu arada yazacaklarımı düşüneyim ben."

Haberci bol şarap içti ve dilediğince bira,
Kütük gibi sarhoş oldu oracıkta sızdı.
Tüm mektuplar çantasından aşırıldı bu ara,
Usta bir el yerlerine yenilerini yazdı.
Çok başarılıydı kopyalar, asıllarından farksızdı,
Ve mektuplar muhafızın adıyla imzalandı.
Birazdan duyacaksınız, tabii tüm yazılanlar yalandı:

"Kraliçe kurtuldu, yalnız şu var:
Çocuk, sanki kapısı aralık kalmış da Cehennem'in
Oradan kaçıp gelen bir yaratık ya da canavar
Görünümünde. Tam bir hilkat garibesi, hem yoksa niçin
Yer yerinden oynasın doğum sırasında? Anne kesin bir cin,
Bir peri, bir gezgin cadı veya büyücü,
Kimsenin yok canavarı görmeye tahammülü, gücü."

Mektubu okuyunca büyük üzüntüye kapıldı Kral,
Ama içine akıttı gözyaşlarını, yan yürek yan!
Oturup kendi eliyle bir cevap yazdı derhal:
"Başımın üstünde yeri var Tanrı kelamının, bir Hıristiyan
Böyle düşünmeli, budur bana da uyan!
Tanrım! Senin arzuna nasıl karşı geline?
Teslim ediyorum kendimi yine senin eline.

"Saklayın bu bebeyi, artık hayır ya da şer,
Ben gelene dek, karımın bakımını da etmeyin ihmal,
Tanrı bir gün bana da bir veliaht bahşeder,
İlkinin acısını unutturur bir ihtimal."
Mektubu mühürledi ve gözlerinden sel
Olup boşandı yaşlar. Mektubu yanma alarak
Yola koyuldu yeniden aynı tedbirsiz ulak.

Ey haberci, zil zurna sarhoş olmakla,
Ne geçiyor eline? Tutmuyor ayağın elin,
Mümkün değil, ağzında ıslanmıyor bakla,
Alakargadan beter, habire şakıyor dilin,
Yüzün çamur gibi, çirkin mi çirkin. Bunu böyle bilin,
Aklı olan şu sözümü unutmaz:
Şişedeki gibi durmaz, akar şarap sır tutmaz.

Ey Donegild, bütün bir soylular sınıfında bile
Yok senin kadar zorba, vicdansız usta bir casus,
Bu yüzden seni Şeytan'a ediyorum havale,
Övgüler düzsün hinliğine, bu şeref ona mahsus.
Seni insan kılığındaki canavar. –Yalan bu, sus dilim, sus–
İblisin ta kendisisin sen, onu bunu bilmem,
Sen nerede olursan ol, ruhunun yeri Cehennem.

Haberci, kralın yanından ayrıldı tekrar,
Ve ana kraliçenin köşküne ulaştı.
Elini çabuk tuttu Donegild, entrikacı ihtiyar,
Haberci büyük izzet-i ikramla karşılaştı,
Yedi içti, kemerini sıkıca bağlamıştı;
Sızdı kaldı, sanki üstüne ölü toprağı serpilmiş
Gibi uyudu bütün gece ve uyandı ancak doğarken güneş.

Yine gizlice mektubu çalmıştı biri,
Sahte mektubun içeriği şöyleydi özetle:
"Bu mektup Muhafıza Kral Alla'nın emri;
Harfiyen uymaman halinde şiddetle,
Yani ölümle cezalandırılacaksın: Constance katiyyetle
Terkedecek krallığımın sınırlarını üç gün ve çeyrek
Gelgit zamanı içinde, aklından geçmesin emrime karşı gelmek.

"Onu yeniden geldiği tekneye bindirin,
Yanında olsun yeterince yiyecek, içecek ve oğlu,
Ondan sonra tekneyi suya indirin
Ve bir daha topraklarımıza düşmesin yolu."
Saltanat fermanıyla bağlandı eli, kolu,
Oh Constance, daha ne kadar sürecek bu kâbus?
Hepsini Donegild planlamıştı, mahsus.

Her şeyden habersiz uyandı, yola düştü bu
Şaşkın haberci, gün aşarken ertesi sabah.
Şatoya varıp Muhafıza verdi mektubu,
Açıp okuyan Muhafız kâh
Ağladı kâh sayıkladı "Eyvah, eyvah,
Bunca kötülük varken, bunca kötüyken durum,
Hâlâ nasıl dönüyor dünya anlamıyorum.

"Yüce Tanrım, nasıl olur da sen
–Ki yoktur senden daha adil bir hâkim–
Masumlar acı çekerken, ali kıran baş kesen
Kesilenlere böyle verirsin prim?
Ah Constance, söyle ben yanmayayım da kim
Yansın? Ben atandım infaza
Cezanı, ya öleceğim ya uygulanacak bu ceza!"

Genciyle yaşlısıyla gözyaşı döktü
Bütün millet kraldan gelen emri duyup.
Sarardı, soldu Constance, bir anda çöktü,
O halde ne kadar uyunursa o kadar uyuyup,
Dördüncü günün sabahı kalbinin sesine uyup
Yürüdü, diz çöktü teknenin yanına inince,
Dedi: "İsa, karar senin, boynum kıldan ince.

"Beni hain bir iftiradan kurtaran Yaradan,
Biliyorum bu sefer de mahfıma vermeyecektir izin,
Kalkan olup ruhumu, bedenimi her tür yaradan
Koruyacaktır yine, üstünde günlerce tuzlu denizin.
Her zamanki gibi, kudretinden şüphe etmeksizin
Teknem, yelkenim, O'na sonsuz güvenim, ve Annesine,
Atacağım kendimi denizin sinesine."

Ağlamaya başlamıştı kucağındaki bebek,
"Sus oğlum, sus" dedi şefkatle "yalvarıyorum."
Yavrusuyla birlikte diz çökerek
Eşarpını alıp yavrusunun yüzüne örterek "Yum
Gözlerini" dedi –hâlâ bağırıyordu masum–
Kucağında pışpışlıyor ve diğer yandan ninni
Söylüyordu, gökyüzüne dikmişti gözlerini.

"Ey Kutsal Bakire, Mübarek Meryem Ana,"
Dedi "Gerçek şu ki bir kadının tahrik
Etmesi sonucu geldi gece ve ölüm insan soyuna,
Bu yüzden çarmıha gerildi oğlun delik deşik,
Gözlerinin önünde. Senin ıstırabın yanında minicik
Kalır acıyla sarsılsa tüm memleket,
Ya da insanın başına gelebilecek her felaket.

"Senin oğlun katledildi; Tanrı'ya bin kere
Şükür, benimki yaşıyor ama kemiğe dayandı bıçak.
Şimdi yardımına muhtaç, ey güzel bakire,
Ey sönmeyen yıldız, ey her dara düşene kucak
Açan kadınlığın yüz akı, güvenli sığınak,
Merhamet et yavruma ey kutlu kadın,
Her canlı için ayrı sızlar senin vicdanın.

"Ah, küçük çocuk, senin suçun ne?
Sen böyle temizken, böyle günahsız,
Taş yürekli baban nasıl bir bahane
Bulup gözden çıkardı seni? Ey Muhafız,
Şu kadarcık merhamet varsa yüreğinde etme naz,
Yavrumun burada kalmasına izin ver, ama yok yere
Suçlanmaktan korkarsan, onu babası adına öp bir kere."

Karaya doğru çevirip bakışlarını "Ey zalim koca,
Gidiyoruz işte" diye bağırdı "elveda!"
Sonra kalkıp yürüdü tekneye kumsal boyunca,
Peşinden yürüyüp biraz daha yaklaştı kalabalık da,
Bebeğine "Ağlama" diyordu hâlâ "ağlama, canım feda."
Vedalaştı herkesle, artık herşey tamamdı,
Kutsadı kendini, İsa'ya imanı tamdı.

Teknesi doluydu bu macera bitene kadar
Bol bol yetecek erzakla, vermek gerek hakkını.
Tatlısı, tuzlusu, sütüne, etine kadar
Herşey sağlanmıştı, almıştı istihkakını.
Yüce Rabbim, yüzünden eksik etme şavkını,
Ulaştır Constance'ı eve! Dileğim budur senden,
Constance açık denizlere açıyor yelken.

Explicit secunda pars.

Sequitur pars tercia.

Kral Alla savaş alanında bitirip işini,
Kaleye dönünce –artık hangi kale demiyorsunuz–
İlk işi oğlunu sormak oldu ve sevgili eşini
Muhafız yüreğinin birden buz
Kesildiğini hissetti ve anlatıp bu mutsuz

Hikâyeyi dedi “Muhafız kulunuz emri yerine getirdi.”
Mektubu ve mührü gösterip konuşmasını bitirdi.

“Efendim,” dedi “mektupta emredileni yaptım ben,
‘Yoksa öleceksin’ deniyordu emirde, Ah keşke...”
Haberci bulundu, işkenceye çekildi hemen,
Anlattı bülbül gibi hangi hana, hangi köşke
Uğradığını ya da aldılar ağzından söke söke.
Ve bütün bu sorgulama boşa çıkmadı,
Çıktı ortaya bu iğrenç işi planlayan cadı.

Tesbit edildi mektubu yazan zalim
El ve bu lanetli işe zehir katan bir tutam.
Artık bilmiyorum nasıl oldu, bildiğim,
Sonuçta emrini verdi kral, dedi “İdam
Edilsin annem vatana ve krala tam
İhanetten.” Donegild’in hikâyesi burada yeter olsun,
Öte dünyada hali daha da beter olsun.

Eş ve evlat acısı az buçuk acı değil,
Eriyordu Kral günden geceye, geceden gündüze,
Üzüntüsünü anlatmak her dilin harcı değil,
Bu yüzden Constance’a dönüyorum; beş yıl dersem size
Yalan gelmesin, yol aldı yaban yolllarmda yüze yüze
Denizin. İsa’nın koruyucu meleği gözetti onu,
Bu hüzün sürgününü, ve göründü yolun sonu.

Evet, bir putperest kalesinde son buldu yolculuk,
–Adını verirdim kaynaklarımda olsa–
Dalgalarla sahile vurdu tekne, kadın ve çocuk.
Ey insan soyunun kurtarıcısı Hazreti İsa,
Çocuğunu düşün ve merhamet et Constance’a.
Yanaştı sahile puta tapanların yaşadığı yerde,
Bayıldı bayılacaktı, başı yine girdi derde.

Pek çok insan indi kaleden manzara
Seyretmek ve Constance’ı görmek için o sabah,
Kalenin vekilharcı, örtünce ortalığı gecenin kara
Örtüsü, süzüldü geldi, Tanrı onu etsin ıslah!

Bir eşkiyaydı bu adam ne Allah
Ne de kitap tanıyan. Tekneye çıkıp kadınla yatmak istedi
"Hiç direnme yavrum, boşuna yorulma" dedi.

Kadın hüzne yenik sesiyle çığlık attı çaresiz,
"Merhamet" dedi "merhamet", bebeği ağladı,
Ama bu hayduttan kurtardı onu Aziz
Meryem Ana, adamın ayağının kaymasını sağladı
Boğuşma sırasında ve elini kolunu bağladı
Denize düştükten sonra yuvarlanıp tekneden;
Temiz, sağ ve esen kaldı Constance, İsa'ydı tek neden.

Ey kokuşmuş Şehvet! Yaptıklarına bir bakalım:
İnsanların beynini bulandırmakla kalsan
İyi, vücutlarına da getirirsin yıkım.
Başlangıçta kördürler, karanlıktır her yan,
Ve sonunda sonları olur hüsran.
İlle de bu suçu işlemiş olmak gerekmez,
Aklından geçirmek bile ölümcüldür çoğu kez.

Bu cılız kadıncağız nereden bulsun,
Bu alçağa direnecek kuvveti? Cevap verin bu soruya,
Akıl almaz ölçülerde iri ve uzun
Golyat, Toy Davut yüzüne bakmaya
Nasıl cesaret etti, silahsızdı güya,
Nasıl devirdi seni? Cevabı belli:
Yardım etmişti ona Tanrı'nın eli.

Kim verdi Judith'e gereken kuvveti
Holofernes'i öldürmek için çadırı
İçinde? Kim yüreklendirdi, kim verdi gereken cesareti?
Başka türlü düşünmek pek akıl kârı
Sayılmaz, gariplerin yardımcısı Yüce Tanrı,
Kara günde nasıl onları yenilmez kılarsa,
Aynı dayanma gücünü vermişti Constance'a.

Yol almaya devam etti tekne, dar ağızlardan
Süzülüp geçti, sulara bata çıka, bata
Çıka sağ salim geçti gitti dar boğazlardan,

Bazen kuzeye, güneye, doğuya, batıyaydı rota,
Yorgun, bitkin düştü Constance ve bazen hasta.
Neden sonra İsa'nın Annesi sonsuz iyiliğiyle
Razı olmadı buna, dedi "Süremez böyle."

Şimdi Roma'ya dönüyoruz beraber
Ve Constance'tan söz etmiyoruz bir zaman,
Bir söz var, kara haber tez ulaşırmış derler,
Suriye'de hunharca kıyıma kurban
Giden Hıristiyanlar, taş yürekli Valide Sultan
Ve Constance'ın başına gelenlerle ilgili hikâyeler ve ziyafet
Tek tek anlatıldı, anlatıldı İmparatora işlenen cinayet.

İntikam ateşiyle yanıp tutuşan İmparator
Bu işle görevlendirdi birçok has adamını.
Başlarınaysa atandı becerikli bir Senatör,
Tanrı şahit, yıktılar başlarına hepsinin evini, damını;
Kılıçtan geçirdiler Suriye'lilerin nerdeyse tamamını;
Göz açtırmadılar günlerce. Gerek yok uzun uzun anlatmaya,
Muzaffer komutanlar döndüler Roma'ya.

Bu Senatör zafer sarhoşluğuyla pupa yelken,
Alnını süsleyen bir çelenkle defne
Dallarından, rahat ve huzurlu bir şekilde eve dönerken,
Yoluna çıktı Constance'ı taşıyan tekne,
İçler acısıydı hali, bitkin yatıyordu burunda! Ne
Kim olduğunu biliyordu, ne nasıl düştüğünü bu hale,
Ağzını bıçak açmıyordu, ölüm tehdidi bile.

Komutan Roma'ya getirdi onu ve karısı kol kanat
Gerdi Constance'la onun minik oğluna,
Orada yaşadılar güvenlikli ve rahat.
Acısını unutturdu kadın girip koluna,
Yardım ettiği gibi Tanrı'nın her garip kuluna.
Constance Senatör'ün evinde geçirdi bir mevsimi,
Ağzından bir an olsun düşmedi Tanrı'nın ismi.

Senatör'ün karısı, tesadüf bu ya, halası
Oluyordu Constance'ın, fakat hala

Tanıyamadı uzun süredir kayıp yeğeni Constance'ı.
Burada duralım ve dönelim şimdi Kral'a,
Ağlıyor inliyordu o hâlâ yana yakıla,
Karısı yaşıyordu ama o farkında değildi bunun,
Roma'daydı Constance; emin ellerde, hayatından memnun.

Annesini kendi elleriyle ölüme mahkûm
Eden Kral Alla gün gelir bundan pişmanlık duyar.
Neyse efendim, bir solukta anlatıyorum,
Roma'ya yelken açar bir gün, kalbinin sesine uyar,
Papa'ya gitmektir niyeti, nasıl tövbe istiğfar
Edeceğini danışmaya. Dualar eder: "Yaptığım
Kötülükleri affet ey İsa, ey yürekten taptığım."

Haber dilden dile dolaşıp yayıldı derhal,
"Kral Alla" deniyordu "geliyor hacca."
Aşağı yukarı dolaşıyordu birçok tellal,
Ve o zamanki âdetler uyarınca,
Senatör ve onunla beraber koca
Bir kalabalık sokaklara döküldü, tam
Krala yaraşır bir karşılama oldu, o ne görkemdi, o ne ihtişam.

Asiller Kralı görülmemiş bir tezahüratla
Karşıladılar ve Kral konuştu hepsiyle tek tek.
Bunun üzerine asiller binbir çeşit iltifatla
Şükranlarını sundular. Ve bir gün Kral bir yemek
Verdi Senatör'ün onuruna, bir şölen, kısaca söylemek
Gerekirse. Senatör de bunu bir şeref saydı,
Constance'ın küçük oğlu da salondaydı.

Bazılarına göre çocuğun şölen
Salonunda bulunması annenin fikridir, böyle der kimi.
–Her şeyi bilemem ya, budur elimden gelen–
Öyle ya da böyle ben okurum bildiğimi,
Çocuk ordaydı sonuçta, öyle değil mi?
Önünde durmasına izin vermişti Alla,
Çocuk hayran bakıyordu bu asil yüzlü Kral'a.

Çocuğu görünce Kral'ı bir meraktır aldı,
"Şurda duran çocuk da kimin nesi?"
Diye sordu "Nedir anasının, babasının adı?"
"Tanrı ve Aziz John'a yeminle bir annesi
Var efendim, fakat babası bilinmiyor, işte hepsi
Bu kadar," dedi Senatör. Ve Kral'a sundu
Bütün bu hikâyeyi, anlattı çocuk nasıl bulundu.

"Tanrı biliyor ya" diye ekledi "böyle iyi niyetli
Bir hanım ne gördüm, ne de duydum; olamaz –imkânsız –
Bu çocuğun annesi kadar temiz ve iffetli
Yaşayan bir hanım, ne kadın, ne de bir kız.
Namusuna leke getirmektense, inanınız,
Alır hançeri kalbine saplar daha iyi,
Ölür de kabul etmez böyle bir şeyi."

Anesinin yüzüydü çocuğun yüzü tıpkı
–Böyle bir şey olağandır, inanırım–
Karısının güzelliğini ve hâlâ kulaklarında bir yankı
Olan sesini unutamayan Kral Alla titredi, "Tanrım
Bu çocuğun annesi olabilir mi karım"
Diye düşündü ve ince ince sızladı kalbi,
Kalkmak için bir mazeret aradı, bir ayrılış sebebi.

"Aman Allahım, aklımı mı yitirdim" dedi, "bana ne oldu?
Hepsi hayal bunların, hayal gücüm ne kadar da
Geniş, sular yuttu onu, denizde boğuldu."
Ondan sonra da düşünceler sökün etti ard arda,
"Nerden bilebilirim ki" dedi her darda
Kalana yardım eden İsa'nın getirmediğini onu buraya,
Benim kuzey sahillerimde nasıl çıkmıştı karaya?"

İşkillenen Kral bu işi kafaya koydu,
Senatörün konağına gitti, ne olur ne olmaz.
"Hemen getirin Constance'ı" dedi Senatör, onur duydu
Kral'ı ağırlamaktan, büyük bir haz
Duydu. Constance'ın içinden hiç de saz
Çalıp oynamak, gülmek gelmedi, hatta
Bayıldı bayılacaktı, zor duruyordu ayakta.

Karısının yüzüne bakar bakmaz koca
Kral ağladı, gözlerinden boşandı yaş;
Öyle acıklıydı ki unutulmaz yıllarca
Onu tanıdığı ilk uzun bakış
Ve yüzündeki ifade. Oydu, fakat sanki dilini yutmuş
Gibi duruyordu; Kral'ın yaptığını hatırlamış ve kalbi
Kapılarını kapatmıştı ona, sessiz duruyordu bir ağaç gibi.

Constance bayılıp yığıldı yere iki kez,
Ağladı Kral, af diledi, dedi "Sevgilim,
Başta ulu Tanrı ve her kutlu Aziz
Merhamet etsin bana çünkü ben değilim
Sıkıntılarının sorumlusu, lal olsun ağzım dilim,
Oğlumuz kadar masumum –Bakışları Maurice'in
Ne kadar da senin– yalansa Tanrı beni kitabından silsin."

Fırtınalı ruhların durulması için
Epey uzun bir sürenin geçmesi gerekti.
Biri kendini toplayacak olsa ve biraz sakin
Dursa, diğeri ağlamaya başladı, içini çekti,
Yaşanmamıştı böylesi, bu bir gerçekti,
Hepsini anlatmazsam beni mazur görün,
İçimi daralttı benim de bu kadar hüzün.

Durum anlaşıldığında ve Constance en küçük
Bir suçu olmadığını anladığında Kral'ın, hiç
Durmadı ve karşılıklı yağdı yüzlerce öpücük.
Bana kalırsa dostlarım, ölümsüz zevkler hariç,
Görülmemiştir böyle coşkun, böyle taşkın bir sevinç,
Kimse onlar kadar mutlu olmamıştır, sanmam,
Olacak deseniz de yok, dünyada inanmam.

"Çektiklerimi bana unutturmak istersen" diye
Bastırdı Constance "hemen babama
Bir adam gönder ve bir davetiye.
De ki 'Bizimle olacağınız bir akşam yemeği daima
Bir övünç vesilesi olacak bizim için.' Ama
İstemem laf arasında benim adım geçsin,
Haberci sözcüklerini çok dikkatli seçsin."

Kral'ın, minik oğlu Maurice'i
Gönderdiği rivayet olunur İmparator'a.
Ama kanımca Kral Alla gönderecek birisi
Değildi bir çocuğu elçi olarak, zira
Dinimizin incisiydi karşısındaki, tüm Hıristiyanlara
Sözünü dinleten biriydi. Bu yüzden üşenmeyip
Ayağına, kendisi gitti demek daha münasip.

İmparator nezaket gösterip
Lütfetti, onurlandıracaktı akşam yemeğini.
Bu arada gözlerini Maurice'ten ayıramıyordu, ne garip,
Kızı Constance düşüverdi aklına ani
Bir çağrışımla, Kral geri döndü hemen; hani
Haksız da değildi, şölene hazırlanmak gerekiyordu,
Var gücüyle çalıştı, o saati iple çekiyordu.

Sabah oldu, Kraliçe ve Kral
Kalkıp giyindiler erkenden imparatoru
Karşılamak için, sevinçten yanakları olmuştu al al.
Babasını görür görmez Kraliçe doğru
Aşağıya koştu ve ayaklarına kapanıp, zavallı yavru,
"Babacığım" dedi " çocuğuna bak, Constance'a,
Bu isimde bir kızın vardı, anımsa.

"Hafızanda kalmadı mı hiç benden iz?
Bir vakitler yollamıştın beni Suriye'ye,
Bir başımaydım, mekânım oldu tuzlu deniz,
Balıklara yem olayım diye.
Merhamet şimdi, ey ölesiye
Sevdiğim babam, kara cahil putperestlerin içine yollama
Beni bir daha ve teşekkür et iyilikleri için kocama."

Hangi dil güçlüdür böyle bir buluşmada
Yüreklerin coşkusunu anlatabilecek kadar?
Eğlenmeye gelmez artık, gün kavuşmada,
Hikâyeyi bağlamak zamanı, çünkü vakit dar.
Neyse efendim, birlikte sofraya oturdular,
Benim size anlatabileceğimden en az bin
Kat mutluydular – edeceğiniz gibi tahmin.

Maurice imparatorluk tahtına oturdu zamanla,
Papa'nın elinden giydi tacını ve tam
İsa'ya layık bir kul oldu ve canla
Başla çalıştı kilise için. Ama pek zayıfladı hafızam,
Bu Constance'ın hikâyesi, bu yüzden de anlatamam
Burada Maurice'i. Hikâyeyi unuttum fakat sahi,
Meraklısı için onun hayatını anlatır Roma Tarihi.

İşini bitiren Alla, hem çok hoş bir karı, hem bir Azize,
Olan Constance'ı ve oğlunu yanına aldı;
En kısa yoldan açıldılar denize,
İngiltere'de mutlulukları sanki masaldı.
Ama sanmayın bu hep böyle kaldı,
Gündüz varsa gece yok, tıpkı gelgit
Örneği değişir mutluluk zamanla, devam etmez sür git.

Hangimiz huzurlu tam bir gün geçirmiştir,
Suçluluk duymadan, öfkelenmeden şöyle yirmi dört saat,
Kapışmadan kimseyle veya düşmeden esir
Şiddet arzusuna, tutkularına, kibire, veya fesat
Duygulara? Tüm bunları şu gerçeği ispat
Etmek için söylüyorum: Mutluluklarımız hep kısa ömürlü,
Kral Alla ve karısı için de olmadı başka türlü.

Zengin, fakir, rütbe, makam gözetmeyen Ecel,
Aradan bir yıl veya daha az zaman
Geçmişti ki Kral'a dedi "Gel!"
Tanrı sabır versin, yüreğine taş basan
Kraliçe Constance'a, Kral'a Tanrı'dan dileyelim aman.
Bağlayalım bu öyküyü bir sona
Lady Constance düştü yine Roma yoluna.

Roma'ya döndü sonunda bu yüreği Tanrı sevgisiyle dolu
Kadın, sıhhat ve afiyetteydi dost, akrabası;
Onca maceradan sonra düze çıkmıştı yolu;
Koştu gitti yanına, kaledeydi babası,
Boşa çıktı tüm kendine hâkim olma tüm çabası,
Mutluluk gözyaşları döktü sapır sapır,
Diz çöktü, yürekten dedi "Tanrıma şükür!"

Erdemli bir hayat sürdüler bundan böyle, sadakalarını
Hiç ihmal etmediler ve gelip çatana dek Ölüm,
Ayrı geçirmediler birbirlerinden bir dakikalarını;
"Elveda" artık, burada bitiyor öyküm.
Ey sevgili İsa, senindir karar, senindir hüküm,
Ey hüzünden sonra isterse mutlulluluk gönderen,
Sen ol bu kafileye kol kanat geren.

Amin.

Avukat'ın hikâyesi burada bitiyor.

AVUKAT'IN HİKÂYESİ'NE SONSÖZ

Hancımız üzengilere yüklenip doğruldu bi gayret,
"Allah aşkına" dedi "dinleyin beni millet!
Sıkı bir hikâyeydi bu, kabul etmek lazım,
Sözünüzü hatırlarsınız herhalde sayın papazım,
Bilgi küpüsünüzdür sizler, okumuş adamlar,
Nasıl desem ter yerine vücudunuzdan ilim irfan damlar.
Vallahi çok şey var sende de, hadi durma anlat."
Rahip yanıtladı "Hamdolsun, fakat evlat,
Tanrı'nın adını gereksiz yere ağzına almaktan sakın"
Hancımız tersledi onu "Vay vay Johnny'ye bakın![13]
Burnuma bir Lollard kokusu getiriyor rüzgâr,[14]
Gelin bakalım, sıvışmayın bayanlar baylar,
İsa'ya verdiği sabrı size de versin Allah,
Hikâye beklerken vaaz dinlemek varmış, eyvah!
Bu Lollard nutuk çekmeyi kafaya koymuş."
"Yok canım" dedi Gemici, "yolu biraz yokuş,
Yorumlarıyla kafamızı bulandırmaya gelmişse deli
Olmalı bu adam, kimse ondan öğrenecek değil İncil'i.
Hepimizin Tanrı'ya imanı tam, şükür,
Konuşmasına izin verirsen ne yapacak bak gör:
Tanrı'nın saf sözlerine asılsız laf katacak,
Halis buğdayımıza kabuklu yulaf katacak;
Bu yüzden sayın Hancı, sonra uyarmadın deme.
Ama bakın kulak verin benim hikâyeme,

Çın çın ötecek kulaklarınızda bir zil, hoş bir melodiyle,
Uykudan uyanacak sayemde bütün kafile.
Konusu felsefeyle ilgili değil, asla,
Uzaktan yakından ilgisi yok *phislyas*'la.[15]
Yer almayacak anlaşılmaz terimlerle dolu hukuk dili,
Ne de olsa sayılmam Latince'nin pek ehli!"

NOTLAR

1 Suni gün: 24 saat olan doğal güne karşılık gün doğumundan gün batımına kadar olan süre.
2 Ceix ve Halcyon: İkisinin hikâyesi Chaucer'ın *Düşesin Kitabı (Book of the Duchess)* adlı eserinde anlatılır.
3 Cupid'in Azizelerinin Efsaneleri: Daha çok *İyi Kadınlar Efsanesi (Legond of Good Women)* adıyla bilinir. Chaucer'ın bu kitabı 1386 yılında Kraliçe Elizabeth'in emriyle *Troilus ve Criseyde* kitabında kadınları aşağılamasını telafi etmek için yazmıştı.
4 Apollonius: Hikâye Gower'ın *Confessio Amantis* adlı eserinde anlatılır, fakat yol ortasında tecavüzden söz edilmez.
5 *Değişim: (Metamorphoses)* Ovidius bu eserinde Musalarla şarkı söyleme yarışına giren ve yarışmanın sonunda saksağanlara dönüştürülen Pierus'un kızlarından söz eder.
6 Avukat nesir dilini kullanacağını söylüyor fakat manzum bir hikâyeyle devam ediyor. Bu, Chaucer'ın Avukat'a önce başka bir hikâye anlattırmayı planladığını ama sonradan kararını değiştirdiğini gösteriyor.
7 İlk hareketin kaynağı: Skeat, Ptolemik sisteme göre dünyanın sabit olduğunu ve onun etrafında dönen dokuz alan bulunduğunu ve bunlardan içerdeki yedisinin birer gezegeni olduğunu (Ay, Venüs, Merkür, Güneş, Mars, Jüpiter, Satürn) bildiriyor. Sekizinci alanda sabit yıldızlar vardı ve bu alan batıdan doğuya doğru yavaş bir dönüş içindeydi. En dıştaki dokuzuncu alan primum mobile yani ilk hareket alanı olarak biliniyor ve her şeyi de aynı istikamette döndürerek günlük olarak doğudan batıya hareket ediyordu ki bu istikamet zodyakın işaretleri boyunca ilerleyen Güneşin "doğal" hareketinin tersineydi.
8 Bu ters hareketler Constance'ın evliliğinin gerçekleşmemesinin sebebi olarak yorumlanıyor, çünkü bunda ölüm, savaş ıstırap ve yıkımın evi olan Akrep burcunda bulunan Mars'ın etkisi olduğu düşünülüyor.
9 Ekliptik: Dünyanın etrafını dolaşan ve tropiklere değen büyük halka.
10 Luna: Ay.
11 Ortaçağda şairler Cennet bahçesindeki Şeytan'ı kadın yüzlü olarak tasvir ediyorlardı, belki de bu yüzden düşmüş bir melekti ve uzun saçları vardı, dolayısıyla da kadın görünümündeydi.
12 Mısırlı Azize Meryem: 5. yy.da yaşayan Azize Meryem'in gençlik yıllarında ahlaksız bir hayat yaşadığı fakat Hak yoluna döndükten sonra Ürdün'ün ötesindeki çöle kaçıp 47 yıl orada yaşadığı bildiriliyor.
13 Johnny: (Sir John) rahiplere verilen yaygın bir isimdi.
14 Lollard: Wycliffe'in çok sıkı fakat aykırı takipçileriydiler.
15 Phislyas: Skeat bunun teknik bir terimin yanlış yazılmış şekli olabileceğini bildiriyor fakat Gemici'nin cahilliğini vurgulamak için özellikle uydurulmuş saçma bir kelime de olabilir.

Grup B² (Fragman VII)

GEMİCİ'NİN HİKÂYESİ

Gemici'nin Hikâyesi burada başlıyor.

Bir zamanlar St.Denys'te yaşayan bir tacir
Vardı, aptallığını parasıyla kapatırdı, yerindeyse tabir.
Bir karısı vardı ki daha güzel birini bulmak olanaklı
Değildi, süslenip püslenip gezmedeydi aklı.
Ziyafetler, danslarda aldıkları yılışık iltifatlar
Yetmez, bu merakı kadınların çok pahalıya patlar.
Bel kırma, diz bükme, baş sallamalardan
Hayır gelmez, geçer hepsi bir gölge geçer gibi duvardan.
Hepsini geç, sen asıl masrafları ödeyene bak.
Enayi kocanın başında patlar kabak,
Giyinip kuşandırmak zorunda bizi işin ilginç yanı,[1]
Ne kadar göz kamaştırırsak o kadar artar onun şanı,
Dans edip gezindikçe biz parlayıp yıldız yıldız.
Ama olur ya, adam derse ki "İmkânsız,
Gücüm yetmez buna," ya da "göz göre göre göz yumamam
Böylesi savurganlığa, paramı sokağa atamam", o zaman tamam,
Masrafları bu durumda bir başkası karşılayacak demektir,
Ya da borç alınacaktır, ama bu tehlikelidir, riske girmektir.
Bu soylu Tacir'in bir evi vardı dillere destan,
Gece gündüz misafir eksik olmazdı kapısından,
–Cömert bir ev sahibiydi çünkü ve pek güzeldi karısı–
Gelen gideni görseniz şaşardınız ama değil şimdi sırası.
Neyse efendim, toplumun değişik kesimlerinden misafirleri
Arasında bu evde hatırı sayılır bir yeri

Olan genç bir keşiş vardı, keldi ve yaşı
Sorulacak olursa yaşamıştı diyebilirim yaklaşık otuz kışı,
Taciri ziyaret ederdi bu bölgeye her gelişte.
Şeytan tüyü mü vardı ne bu temiz yüzlü keşişte?
Daha ilk tanıştıkları gün bu iyi huylu ev sahibiyle
Kanları kaynamıştı birbirlerine ve Tacir onu öyle
Sevmişti ki nasıl anlatsam, gerçek bir dostu nasıl
Karşılamak gerekirse öyle karşılıyordu onu velhasıl.
Rivayete göre ikisi –bu iyi huylu kişi,
(Bizim cömert ev sahibi) ve kahramanımız Keşiş'i
Kastediyorum– aynı köyde doğmuşlardı ve Keşiş
"Kuzeniz" demişti, "yakın akrabayız", deyiş o deyiş.
Ne doğruluğu, ne yalan olduğu kanıtlanmıştı bunun,
Bir kuş ortalığın ağarmasından nasıl memnun
Olursa ikisi de bu durumdan o derece hoşnuttu,
Pek mutlu oldu Tacir, bu akrabalık işini pek tuttu;
Keşişi görülmemiş iltifatlara boğdu
Ve aralarında sarsılmaz bir dayanışma doğdu.
İkisi de birbirine "Bundan böyle beraberiz"
Diyordu "iki dosttan öte, biz iki biraderiz."
Keşiş John son derece cömertçe
Harcıyordu parasını; bu evde kaldığı müddetçe
Herkesi memnun etmeye çabalıyordu bu keşiş,
En eften püften uşaklara bile cep dolusu bahşiş
Yağdırıyordu ve artık evdeki herkesin seviyesine göre,
Efendiyi, uşakları boğuyordu hediyelere.
Her gelişinde yüzler gülüyordu tabii hal böyle olunca,
Hani yuvada bir kuş nasıl sevinir güneş doğunca.
Bu kadar ayrıntı yeter sanırım, yetişir.
Uzatmayalım, günlerden bir gün bizim Tacir
Bruges yakınlarında bir yere, bir iş gezisine
Çıkacak olur, bazı alım satım işleri vardır yine.
Hazırlıklara başlar ve bu arada Paris'e
Bir haber yollar: "Birader John arzu ederse
Denys'e gelip ben ayrılmadan bir iki gün bizimle kalır mı?"
Böyle bir dostu geri çevirmek yakışık alır mı?
Sözünü ettiğim soylu Keşiş de etmedi pek naz,
Yola çıktı Baş Rahibi görüp iznini alır almaz.
Manastır bölgelerini teftişle görevli bu ilim irfan sahibi

Keşişe hiç zorluk çıkartmamıştı Baş Rahibi.
Denys'e varınca binbir tantanayla
Karşılandı Keşiş Efendi, ve ağırlandı binbir itinayla.
Yanında Malmsey şarabı getirmişti bir testi
Ve bir İtalyan içkisi, biri birinden enfesti.
Yanısıra lezzetli bir kuş getirmişti adeti
Olduğu üzere, tahmin edin artık verilen ziyafeti;
Bir iki gün, anlayacağınız, hoşça vakit geçirdiler.
Üçüncü günün sabahı "Boşaldı mı yoksa kiler?"
Diye bir endişedir aldı bizim Tacir'i,
Gözden geçirmek için ihtiyaçları, geliri, gideri,
Kapanıp çalışma odasına, gömüldü hesaplara,
Önceki yılın hesaplarına, kârâ, zarara
Baktı, düşündü: Şöyle yapsam acaba hesap denkleşir mi?
Son bir yılda küçüldü mü, büyüdü mü iş hacmi?
Birçok para kesesi ve hesap defteri
Vardı, masasının üstünde kaplıyorlardı her yeri.
Saymakla bitmez parası vardı stokta,
"Kimse girmeyecek" dedi "bu kadar, nokta. (!)"
Kapıyı kapatıp işe daldı, o ne dalıştı!
Ortalık ışıyana dek orda kaldı, çalıştı.
Erken kalkıp bahçeye inmişti Keşiş John,
Dolaşıyor ve dualarını okuyordu bir yandan.
Şöyle gerine gerine yürüyordu güneşte,
Harika ev sahibesi o zaman yaklaştı işte
Ve Keşiş'i her zamanki gibi selamladı.
Peşi sıra küçük bir kız damladı,
Hanımının gözetimindeydi hâlâ, sopa eksik olmuyordu kıçından.
Neyse, Hanım "Hayrola?" dedi "Neden kalktın kuzen?
Neden böyle erkencisin? Bir sorun mu var?"
"Kuzenim," dedi Keşiş, "beş saat uyku adamı ayakta tutar,
Elden ayaktan düşmüş, yaşlı bir bunak
Değilse kişi tabii, yorganı başına çeken korkak
Kocalar gibi ya da tazıların nefesini
Ensesinde duyan bir tavşan gibi kalbi zorlamıyorsa göğüs kafesini.
Ama sevgili kuzenim, neden solgunsun böyle?
Yoksa kocan gece seni çok mu yordu söyle?
İyi bir dinlenmeye ihtiyacın olduğu gerçek."
Böyle dedi, şakasına güldü gevrek gevrek,

Ve yüzü kızardı aklından geçenler yüzünden.
Güzel kadın "Bir Tanrı biliyor" dedi "ah bir de ben,
İşler senin sandığın gibi değil, nerdee..!
Tanrı'ya yeminle, şu koca Fransa'da hiçbir yerde
O haz dolu oyundan benim kadar az
Zevk alan bir kadın daha bulunmaz.
Belki gece gündüz iç çeker, ah ederim
Ama hepsi bu, kimselere anlatılmaz kederim.
Bazen kaçıp gitsem diyorum, hadi bu kadarını bil,
Ah kendimi öldürmek işten bile değil,
O kadar korkuyorum, o kadar endişeliyim."
Bu sözler üzerine Keşiş John, beyim,
"Sakın ha yeğenim" dedi "Allah saklasın,
Korkudan, hüzünden, ya da kocan sana ne yapıyorsa sakın
Bu yüzden canına kıyayım deme. Derdini aç ,
Olur ya, bakarsın bendedir ilaç,
Belki bir yardımım olur, belki vereceğim bir tavsiye
İşine yarar, anlat, korkma, sırrını açmam kimseye.
Bak işte, şu dua kitabı üstüne sana yemin,
Her ne olursa olsun, neyse derdin kederin
Burada kalacak, inan, seni vermem ele."
"Tekrar söylüyorum" dedi kadın, "dinle:
Tanrı'ya ve şu dua kitabına
Yeminle diyorum, türlü işkenceler yapılsa bile bana
Cehennem ateşlerinde yansam da cayır cayır,
Tek söz çıkmayacaktı ağzımdan, hayır.
Ve şimdi de akrabam, kuzenim
Olduğun için değil, olduğu için sana güvenim,
Senden hoşlandığımdan, içimi dökeceğim sana."
Kitabı kaldırıp öptüler; yemin işi erdi sona
Ve ateşli bir sohbete daldılar peşinden.
"Eğer zamanım olsaydı ve uygun bir yerde olsaydık kuzen,
Anlatmak isterdim sana hayatımın destanını,
Evlilik yaşantımın en ıstıraplı yanını.
Kocama gelince, gerçi senin akraban..."
"Yok, yok" dedi Keşiş "yemin olsun ki yalan!
Kuzenim mi? Hah ha, şu ağaçta asılı
Yaprak ne kadar akrabamsa o da o kadar yakınım, işin aslı.
Haklısın, kuzen diyorum ona, fakat

Bu seni görmek için daha iyi bir fırsat
Veriyor bana da ondan – yemin olsun Azizler üstüne,
Gözüm çıksın başka kadın tanırsam eğer üstüne.
Yangınım sana, tutkunum deli gibi, bak işim
Üstüne yemin ediyorum, unutma ben bir keşişim.
Sallanma yalnız, çabuk ol, vaktimiz bol değil,
Kocan inmeden anlat derdini ve çekil."
"Sevgilim" dedi kadın "tatlı John'um, efendim. Nefret
Ediyorum bu işten. Keşke biraz daha cesaret
Sahibi olsaydım. Ama daha fazla dayanamam,
Kocam gelmiş geçmiş en alçak adam,
En azından bana karşı, ve ben onun karısı
Olduğumdan, başka bir yerde veya yatakta gece yarısı
Yaptıklarımızı, yani özel hayatımızı sayıp
Dökemem, Tanrı yazdıysa bozsun böyle bir ayıp.
Kocasından hep övgüyle bahsetmeli bir kadın,
Aksini yapan çıkarsa ona yazıklar olsun.
Tek sana ve bu kadarını söylüyorum ben de, senden ricam
İsteme fazlasını: Bir sinek kadar işe yaramaz kocam;
Her açıdan demek istiyorum yani. İşte öyle biri
Kocam fakat en kötüsü cimri mi cimri.
Bilirsiniz kadınların ihtiyaçları bitmez saymakla,
Birini al biri kalır, eh beni de hangi akla
Hizmeten ayrı tutabilirsiniz? Kadınlar samimi,
Sağlıklı, zeki, zengin ve cömert koca ister değil mi?
Uysal olsun isterler, yatakta yorulmak bilmez bir yiğit.
Kanı süzülüp ölen Efendimiz şahit,
Pazar gününe kadar ne yapıp, ne edip artık
Yüz frank bulamazsam ve son derece şık
Giyinip kabartamazsam yola çıkacak kocamın göğsünü,
Yanmışım ben, düşünemiyorum daha kötüsünü.
İftiralara kurban ve ucuz dedikodulara konu
Olmaktan yeğdir hiç doğmamış olmak, isterdim bunu.
Ama olur ya, kocam işin aslını çakar,
İnkâr etmiyorum, ah yine aynı kapıya çıkar,
Yanmışımla bir olur yine böyle bir durum,
Bu parayı esirgemeyin benden, yoksa ölüyorum.
Keşiş John, ne olur bana bu yüz frankı ödünç ver,
Gerisini düşünme, dediğimi yap yeter,

Teşekkürde kusur etmem, güven bana,
Öderim borcumu, yalnız tarih bildir sen bana.
Ve senin için elimden gelen ufak
Bir iş varsa söyle, sakın çekinme, darılırım bak.
Sözümü tutmazsam Fransız Ganelon'unkine benzer[2]
Bir talihsizliği Tanrım benim başıma da gönder."
Cevap verdi Keşiş kendine has, kibar
Üslubuyla: "Hanımım" dedi "ne yalan borcum var,
Sizi dinleyince ezildi yüreğim, eridi özüm,
Kocanız Flanders'e yollanır yollanmaz, sözüm
Sözdür, kurtaracağım sizi iftiraya uğramaktan.
Benden istediğiniz şu yüz franktan,
Yüzünü de alacaksınız." Böyle deyip avradı
Tuttu, çekti kendine, sıkıca belinden kavradı
Ve müthiş bir öpücük yağmuruna tuttu onu.
"Aman ha, ikimizin arasında kalsın bu konu...
Hadi şimdi gidip akşam yemeğimizi yiyelim canım,
Gün hayli ilerledi diyor çünkü kadranım.
Sen de git artık ve sözünde dur
Ben nasıl duracaksam." Kadın cevapladı "Sözü mü olur?"
Dönüp yürüdü kadın bir tarlakuşu gibi pür neşe,
"Durmayın" dedi aşçılara "hemen koyulun işe,
Sofraya oturalım hepimiz bir an evvel."
Sonra da kocasının bulunduğu odaya gidip derhal
Kapıyı tıklattı. Kocası sordu içerden "Qui la?"
"Benim, hayatım; orda işin bitmedi mi hâlâ?"
Diye cevap verdi kadın. "Yemeden, içmeden, böyle harap
Edeceksin kendini, bu ne bitmez hesap kitap.
Kâğıtlar, defterler yine, aman ne çok işin var,
Hani Şeytan diyor, hepsinin Cehennem'e kadar...
Hâlâ yetmedi mi bi tanem? Ne olur artık kalk,
Aşağıya in, şu para keselerini rahat bırak.
Keşiş John da oruç tutuyor vallahi, ayıp oluyor adama,
Sen buraya kapanınca böyle sabahtan akşama,
Hadi dua edip yemeğimizi yiyelim, yalvarırım."
Tacir yanıtladı onu dedi "Sevgili karım,
Olayların iç yüzünü kavramaktan uzaksın,
Bizim işte sanmam ki iki kişi çıksın
Bir düzine tüccardan, taa emekli

Olacakları güne kadar iş hayatında sürekli
Başını suyun üstünde tutacağından umutlu olan.
Dünyayı gezmek, güzel giyinmek falan filan,
Şan şöhret sahibi olmak ya da hepsi iyi, hoş
Fakat hepsi meselenin yalnızca dış
Yüzü: hep karanlık kalmalı bizim işler. Bazen hacı
Oluruz, hacca gider gibi yaparız, bunun amacı
Uzak durmaktır alacaklıların yolundan. Bir tüccar
Ticaret denen dünyada nerde zarar, nerde en yüksek kâr
İyi belirlemeli, yoksa her an için
Ayağım kayabilir korkusu var, çok kaygandır zemin.
"Bruges'e gitmek zorundayım sabah erkenden,
Sanırım fazla oyalanmam için çıkmaz bir neden.
Bu yüzden sevgili karım senden biricik
Ricam olacak, herkese saygılı davran, herkese nazik.
İhmalci olma, yokluğumda benim işlerime de bak,
Hepsi sana emanet, malımız, mülkümüz, ev, bark,
Hepsine göz kulak ol. İşte para, sanırım bol bol yeter,
İdareli kullanmaya bak, ama yine de 'Biraz daha ver'
Dersen bir şeyler ayarlarız. Dediğim gibi, saf
Davranıp yapma ev eşyaları için bir sürü masraf.
Esvapların gani, ağzına dek dolu ambar,
Gümüş para da koyacağım çantana bir miktar."
Bunları söyledi ve odanın kapısını kilitleyerek
Aşağıya indi, daha fazla oyalanmaya hiç yoktu gerek.
Çabucak gidip ayine katıldılar,
Sofralar da düzülmüştü onlar gelene kadar.
Yumuldular ziyafete, anında boşaldı masa,
Keşiş John da karnını doyurdu tıka basa.
Ve yemekten sonra büyük bir ciddiyet
İçinde kenara çekip Tacir'i dedi ki "Evet
Kuzen, görüyorum Bruges'e gitmek niyetin,
Yardımcın olsun Tanrı, yol göstersin sana Aziz Augustine.
Yolculuk sırasında yalnız, kendine iyi bak,
Görüyorsun, hava olağanüstü sıcak,
Yediğine içtiğine dikkat et, az ye bu yüzden,
Neyse bir hoşçakal için uzun boylu tören
Yapacak değiliz. Haydi sevgili kuzen uğurlar ola,
Tanrı seninle olsun çıkarken yola.

Senin için yapabileceğim bir şey varsa eğer,
Rica ederim, hiç çekinme haber ver.
'Öl' de, öleyim. Emir demiri kesermiş, hani nasıl denir,
Ne istersen yaparım, rican bana emir.
"Ha... Bir isteğim var senden, bir dost olarak
Acaba diyordum, yola çıkmadan bir yüz frank
Ödünç verebilir misin? Bir iki haftalığına yalnız.
Çifliklerimizden biri için birkaç inek, öküz
Ve tabii bunlara yem almak gerekiyor da. Diyorum ki hani
Böyle bir çifliğin sahibi olarak görürüz inşalah seni.
Yüz frank değil isterse bin
Frank olsun, borcumu geciktirmem, olabilirsin emin.
Fakat kuzen, bu işten kimseye söz etme ne olur,
Ne bir sürü var henüz ortada, ne bir tek sığır.
Şimdi sevgili kuzenim sana güle güle,
Binlerce teşekkür, mutlu ettin beni bu davetinle."
Yüce gönüllü Tacir gülümseyerek,
"Sözü mü olur" dedi "kuzenim, ne demek!
Küçük bir rica bu, yüz frank dediğin nedir?
Benim param senin paran, her zaman emrindedir.
Sadece para mı? Benim olan her şey sana helal,
Canının çektiğini gerektiği kadar al.
Fakat tabii şunu dersem bozmasın aramızı:
Biz tacirler bir pulluk gibi kullanırız paramızı,
Namımız yürüdükçe sorun değil borç almak,
Ama hiç de hoş değil nakitsiz kalmak,
Borcunu öde bu yüzden para bulur bulmaz,
Sevinirim yardımımla aşılırsa bu darboğaz."
Gidip getirdi parayı çıkarıp bir sandıktan,
Tacir'in Keşiş'e verdiği bu yüz franktan
Kimsenin haberi olmadı, gizli tutuldu bu iş,
Bir Tacir biliyordu, bir de John adlı Keşiş.
Demlendiler, konuştular, dolaştılar bir zaman;
Sonra atına binip manastırına döndü Birader John.
Sabah olunca Tacir Flanders'e doğru yola çıkarak
–Yanında ona kılavuzluk edecek bir çırak
Olduğu halde– sonunda Bruges'e vardı sağ salim.
Varır varmaz da kolları sıvayıp yıldırım
Hızıyla işe daldı, borç aldı, avans verdi; Allah var,

Ne dansa, eğlenceye gitmek, ne kumar
Çekmedi ilgisini ve bütün zamanını tam bir
İş adamı gibi geçirdi; şimdilik orada kalsın Tacir.
Tacir'in gidişini izleyen Pazardı,
Koca Keşiş John yeniden St.Denys'e vardı.
Tıraşlıydı yüzü, kafası yeni kazınmıştı, pırıl pırıldı,
Dönüşü çoluk çocuk herkesi memnun kıldı.
Sadede gelirsek, ev sahibesi seve seve
Kabul etti getirdiği yüz frankı ve
Keşiş John'un kollarında geçirdi bütün geceyi,
Konuştukları gibi oldu. Anlatamam o geceki eğlenceyi.
Şafakla birlikte de yataktan kalktı erkek,
Kibar gülüşüyle hizmetçilere bol şans dileyerek
Ayrıldı evden, ne evde, ne de kasabada bir tek kul
Gece boyu Keşiş'in ne işle meşgul
Olduğu hakkında en ufak bir şüpheye düşmedi.
Ve Keşiş manastıra ya da artık kendi
Canının çektiği bir yöne doğru koyuldu yola.
Uzatmayalım, Tacir işlerini bitirip sağa sola
Bakmadan St.Denys'e döner yine. Orada yokluğunu telafi eder,
Ziyafetlerle karısının gönlünü alır ama bir gün şöyle der:
"Bruges'e yaptığım gezi, aldığım mal biraz pahalıya mal
Oldu, işte bu yüzden yine yollara düşüp derhal,
Nakit para bulmalıyım, gel şimdi olmaz deme;
Neden dersen, orta yerde yirmi bin kronluk bir taahhütname
Var ödemem gereken, işte böyle pis
Bir durum. Yarın yola koyulup ver elini Paris
Diyeceğim. Biraz bende var, arkadaşlardan da biraz peşin
Bulabilirsem belki ağzı yüzü düzelir işin."
Paris'e varır varmaz hiçbir ticaret
Amacı gütmeden, sırf içinden geldiği için gidip ziyaret
Etti Keşiş John'u. Ona sevgisi pek çoktu.
Alacağını istemek gibi bir düşüncesi de yoktu,
Yalnızca onu görüp hatırını sormak, biraz hoş beş
Edip "İşte benim işler bu merkezde kardeş"
Diyerek dertleşmek istiyordu, biraz seyrek
Görüşen bütün dostlar gibi. Keşiş de gerek
Karşılamada gerek sohbette etmedi kusur,
Coşkuyla karşıladı; konuştukça açıldı Tacir, dedi "Çok şükür,

Yolunda gidiyor alım satım, gerçi kredinin faizi
Biraz zorlamıyor değil bu arada bizi,
Onu da halletsem alırım rahat bir nefes.
Bunun üzerine Keşiş "Kuzen" dedi, "enfes
Bir haber bu, inan çok sevindim.
Bruges'e gittin geldin ya sağ salim,
İşleri de yoluna koymuşsun, güzel. Tanrı izin
Verseydi de zengin olsaydım –iyi kötü günleri var hepimizin–
Esirgemezdim senden yirmi bin kronu,
Daha geçenlerde borç verdin bana unutmadım onu.
Senin için ne yapsam az, binlerce teşekkür,
Bağışlasın Tanrı sana uzun bir ömür.
Borcumu karına ödedim, sanırım haberin var,
Kuruşu kuruşuna senden aldığım miktar
Karına teslim. O her şeyi biliyor, hem ne diye
Yalan konuşayım, parayı aldı ve koydu çekmeceye.
Çifte kayıt tuttuk üstelik; vallahi şaka
Yapmıyorum, bilirsin iş başka dostluk başka.
Neyse seni piyasa kurtlarına bırakıyorum, gidip
Katılmalıyım kendisine, bugün ayrılıyor Başrahip,
O gidince eh ben de burda kalamam.
Neyse, karına, sevgili kuzenime selam,
Güle güle kuzenim, yolun açık olsun,
Ayrılığımız inşallah sürmez uzun."
Tacir oraya koştu, buraya koştu ve nihayet
–Akıllı, tedbirli adamdı zaten– senet
İptal oldu. Borcunu son franka
Kadar ödemişti Lombardlara, Paris'te bir banka
Şubesine. Doğru evine döndü, şendi bir papağan kadar.
Yorgunluğuna değmişti doğrusu, bu işten bin frank kâr
Geçerdi yaklaşık olarak eline; masrafları bunun yarısı
Bile değildi. Onu kapıda karşıladı karısı
Her zaman olduğu gibi oturdular o gece geç
Vakte kadar, yediler içtiler. Tacir endişelenmiyordu hiç,
Rahattı artık nasılsa: borçlarını ödedi, kendini akladı.
Sabaha doğru döndü, karısını kucakladı,
Yanağından öpüp yüklendi ama biraz fazla sertti.
"Yeter" dedi karısı "Dur, artık yetti!"
Ve bir süre oynaştı işveli işveli,

Yumuşadı Tacir sonunda ve çözüldü dili;
Gülümseyerek "Hiç istemezdim ama canım"
Dedi "bu gece sana biraz kırgınım.
Neden dersen Kuzen John'un karşısında beni zor
Duruma düşürdün, nasıl utandım orda ne sen sor,
Ne de ben söyleyeyim. Yüz frankımı geri ödediğini
Yola çıkmadan önce söyleyip uyarmalıydın beni,
Çifte tutanak yapmışsınız hem de. Pek minnettar
Görünmedi borçtan söz ettiğimde, şimdi Allah var,
Hiçbir şey anlamıyormuş gibi baktı yüzüme,
Ama yalan söylüyorsam yediğim içtiğim gözüme
Dizime dursun ki tek kuruş istemek değildi amacım.
Yalnız bir daha yapma bunu, budur senden ricam.
"Sabah işe çıkmadan önce bilmeliyim,
Benim yokluğumda sana gelip kim
Borcunu ödedi, ihmalci olma lütfen, bu sözlerim boş değil,
Ödenmiş parayı yeniden istemek hiç hoş değil."
Ne korkmuştu karısı, ne tedirgin olmuştu,
Aksine sinirlendi, sertçe çıkıştı:
"Keşiş John'un Allah belasını versin o zaman,
Yerin dibine batsın onun hediyeleri filan.
Bir miktar para vermedi dersem yalan olur hani,
Böyle mi yapması gerekirdi verdiyse yani?
Tanrı biliyor ya bu parayı bana
Sırf güzel elbiseler alayım, yakışayım diye senin yanına,
Gönlünden koptuğu için, karşılık beklemeden
Verdiğini sanmıştım, ne de olsa o bir 'kuzen'
Deyince senin ağzından bin 'kuzen' dökülür,
Etmek istiyor sanmıştım böylelikle teşekkür.
Ama şimdi görüyorsun değil mi ne bayağı
Bir herifmiş, bildiğim gibi değilmiş kazın ayağı.
Neyse şimdi şu sözlerimi kulağına iyi sok,
Bana gelinceye kadar hiç mi sorumsuz müşterin yok?
Sürüsüne bereket, yalan mı? Paraya gelince, gerine gerine
Söylüyorum ödeyeceğim, olmadı, gün batımından tanyerine
Kadar emrindeyim, karınım, öyle surat
Asmana gerek yok, haneme birkaç çizik daha at.
Gün sektirmeden öderim hepsini, meraklanma,
Ah paracıklarım çarçur oldu diyerek yanma.

Senin yanına yakışır giyinebilmek için tamamı
İnce bir zevkle seçtiğim giysilere harcandı, tamam mı?
Ama canım, ama tatlım, böyle sirke satarsan olmaz
Kıvrak vücudum rehin, hadi gül, eğlen biraz.
Yatakta ödeyeceğim borcumu metelik metelik,
Affet bi tanem benim, ne olur bu seferlik;
Haydi dön, hiç olmazsa gülümse bari."
Tacir baktı gördü ki giden gelmezdi geri,
Testi kırıldıktan sonra neye yarardı dayak?
Yalnızca "Seni bu seferlik affediyorum bak."
Demekle yetindi. "Ayağı yorganına göre uzamalı herkesin,
Böyle savurganlık etme bir daha, emrim kesin."
Burada bitiyor hikâyem, Tanrı hoşnutlukla ansın
Hepimizin adını ve ölüme dek bize cömert davransın.

Amin.

Gemicinin Hikâyesi burada bitiyor.

NOTLAR

1 Bu bölümün bir kadın konuşmacı (muhtemelen Bathlı Kadın) için yazılmış olduğu açıkça anlaşılıyor. Chaucer bu hikâyeyi önce onun için yazmış fakat daha sonra Bathlı kadına anlattıracak daha uygun bir hikâye bulunca kendisini ele verecek bu mısraları unutup hikâyeyi Gemici'ye anlattırmış olabilir.

2 *Chanson de Roland*'daki başpiskopos Turpin'le birlikte Roncesvalles'te Fas'lılara karşı Charles Magne'nın artçılığını yapan Roland ve Oliver'ı ele veren kötü karakter. Dört atın ayakları altında parçalanarak hayatını kaybetmişti

Hancı'nın Baş Rahibe ve Gemici'ye söylediği neşeli sözler.

Hancımız "Hay ağzına sağlık" dedi "arkadaş,
Allah ömür versin de pupa yelken dolaş
Bütün kıyıları, ey soylu denizci, ey soylu usta,
Hikâyendeki keşişe gelince, bu hususta
Diyeceğim şu: Kadir Mevlam bin
Yıl süründürsün, ne diyeyim, öylesini keşişin.
Aman dostlar, uzak durun ha bu keşişten,
Yoksa size de aynı oyunu oynaması işten

Bile değil, gördünüz neler etti hem karıya, hem kocaya,
Böylesi vallahi ters giydirir sarığını hocaya,
Bunun gibileri evden uzak tutun, siz siz olun.
“Ama bunu geçelim, şimdi biraz sessiz olun,
Bakalım sonraki hikâyeyi kim anlatacak.”
Ve sonra Baş Rahibe’ye dönerek, ancak
Bir genç kızın olabileceği kadar kibarca
“İzninizle sayın Baş Rahibem” dedi, “eğer barbarca
Rahatsız etmiş olmayacağımı bilsem sizi,
Şimdi de sırayı sizin almanızı
İsterdim, arzunuz bilir ama ne iyi
Olurdu siz anlatsanız sonraki hikâyeyi.”
Nazik bayan da kırmadı bu ince daveti,
Söz aldı, yüzünden okunarak memnuniyeti.

BAŞ RAHİBE'NİN HİKÂYESİ (GİRİŞ)

Baş Rahibe’nin Hikâyesi’nin Giriş’i.

Domine dominus noster[1]

“Tanrım, ey Tanrım! Senin yücelerden yüce[2]
Adın yayılmış taa uzak diyarlara dek,
Yaşını almış kimseler değil sadece,
Annesinin memesini emen bir bebek
Bile ihtişamına övgüler düzerek
Zikreder hep ismini. Kavuşur Cennet’e,
Devam eden sana övgüye, ibadete.

“Ben de senin şerefine, döndükçe dilim,
Seni dünyaya getiren o kardan beyaz
Zambak çiçeğine –hep bakire güzelim–[3]
Adayacağım hikâyemi. İnanılmaz
Bir çaba harcayacağım, gerçi arttırmaz
Bu, onur çeyizini (kendi onur çünkü,
Armağan ağacının gövdesi o, kökü.)

"Ey Bakire Ana, cömert Bakire Ana,
Ey Musa'nın önünde tutuşmayan çalı,
Tevazun sayesinde Ulu Tanrı sana
Kutsal Ruh'u yolladı. Kalbindeki dalı
Çok geçmemişti daha Ruh mesken tutalı,
Ete, kemiğe bürünüverdi Söz birden,
Yardım et, seni methetmek istiyorum ben.

"Ulu Meryem! Cömertliğini, merhametini
Anlatamaz dünyanın en usta dilleri,
Anlatamazlar tevazunu, şefkatini
Çünkü daha açılmadan sana elleri,
Açılır sana da kulların gönülleri
Duanla ışıtırsın onların yolunu,
Bulsunlar diye senin sevgili Oğlunu.

"Çok zayıf, Kraliçem, konuşma yetim,
Yüceliğini anlatamaz, tutulur dil,
Ne gücüm yeter buna ah, ne de kuvvetim,
Sanırsın bir yaşındayım –yetişkin değil–,
Tek kelime edemem. Yine de bu sefil
Halimle başlıyorum icraya, yardım et,
Senden söz eden şarkımı bana sen söylet."

Explicit

BAŞ RAHİBE'NİN HİKÂYESİ

Baş Rahibe'nin Hikâyesi burada başlıyor.

Asya'da bir şehir varmış, bilmiyorum kaç[4]
Yıl önce. Şehrin göbeğinde çöreklenen
Yahudi semti varmış bir de, haram kazanç[5]
Sağlamak için yönetimce desteklenen.
Ve İsa'nın kara listesine eklenen
Bu iki ucu açık semtin içinden ister at
Sırtında, ister yaya geçilirmiş rahat.

Hıristiyan çoğunluğa, küçük bir okul
Varmış şehrin öte yakasında, okulun
Öğrencisi birçok minik burada yıl be yıl
Okuyarak kendi seviyelerine uygun
Eğitim alırlar, –çocuk bunlar ne olsun–
İlahi söylemek, İncil okumak gibi
Çalışmalar yaparlarmış, ki bu çok tabii.

Bu miniklerden biriymiş bir dulun oğlu,
Meryem'in tasvirine rastlasa ne zaman,
Okula giderken, gelirken her gün, yolu
Üstünde, diz çökermiş karşısında o an,
Sonra kendisine okulda anlatılan
Şekilde, kendinden geçip, *Ave Maria*
Duasını başlarmış derhal okumaya.

Öğretmişmiş bu dul oğluna küçük yaşta
Hürmetkâr olmayı Annesine İsa'nın,
Çocuğun ödevleri arasında başta
Geliyormuş bu iş. Masum yaşta insanın
Kolaydır öğrenmesi çünkü. Ve inanın,
Bebek yaşta İsa'yla tanışan Aziz
Nicholas kalbimdedir benim gece gündüz.[6]

Bu minik oğlan bir gün yine okulda ders
Çalışıyormuş, önündeymiş alfabesi.
Kulağına çalınmış *Alma redemptoris*,[7]
Prova yapan çocuk korosunun sesi.
Kulak verip dinlemiş, doğrusu bestesi,
Sözleriyle gerçekten hoşmuş bu ilahi,
İlk bölümünü ezberlemiş orda vallahi.

Çıkartamamış Latince metnin anlamını,
Yaşının pek körpe olması nedeniyle.
"Çevirebilir misin bunun tamamını"
Demiş bir arkadaşına "Ne olur söyle?
Ya da kime adanır bu, hangi gayeyle?
Anlat" demiş "ne olur!", epey diller döküp,
"Anlat" demiş çok kere önünde diz çöküp.

Arkadaşı yaşça ondan büyükmüş biraz,
Şöyle bir cevap vermiş "Duyduğuma göre,
Bu ilahiyi iyiliksever Anamız
İçin yazmışlar, ölüp de bir gün mezara
Gidince yardım etsin diye Bakire
Meryem. Bildiğim budur işte biraderim,
Korodayım ama zayıftır gramerim."

"Peki" demiş masum "eğer durum böyleyse,
Meryem Ana'ya adanmışsa bu ilahi,
Elimden geleni yapacağım öyleyse,
Noel'in gelmesine de az kaldı sahi,
Noel çıkmadan –ödevimden kalsam dahi,
Gerekirse hesapsız sopa yiyeceğim–
Onun aşkına bunu ezberleyeceğim."

Her gün çalıştırmış onu bu arkadaşı,
Ufaklık kusursuz ezberleyene kadar.
Notasıyla, noktasıyla kotarmış işi,
Var gücüyle yüklenerek küçük canavar.
Ve artık her okul dönüşü iki tekrar
Yapa yapa bunda mükemmel hale gelmiş,
Tüm ruhu İsa'nın annesine yönelmiş.

Yahudi mahallesinden her geçişinde
–Biraz önce sözünü etmiş olduğum pis
Yerden– sonsuz sevinç duyarak taa içinde,
Dilinden düşmüyormuş *Alma redemptoris*.
Çocuk tüm dünyasını dolduran bu nefis
Besteyle anneni yüceltmekten, ey İsa,
Alamıyormuş kendini yol boyunca ne yapsa.

Yahudilerin yüreğinde yuva tutan
O baş düşman Şeytan yerinden doğrularak
"Ey Yahudi cemaati" demiş "Utan! Utan!
Uyan, hele düşün, bu çok mu normal, bir bak:
Bacak kadar çocuk sizi horlayarak
Dolaşıyor, haykırıp dininize karşı[8]
Bir sistemin temsilcisi, yasak bir marşı."

Yahudiler bakmış olacak gibi değil,
And içmişler masumu dünyadan sürmeye,
Bir sokakta saklanan azılı bir katil
Tutmuşlar garibi hunharca öldürmeye.
Başlayınca çocuk o yoldan yürümeye,
Lanetli Yahudi tutmuş onu kıskıvrak,
Bir kuyuya atmış sonra boğazlayarak.

İçine barsaklarını boşalttıkları
Lağım çukuruymuş meğer bu derin kuyu,
Cansız ceseti içine fırlattıkları.
Kötülükten ne çıkar ey Herod soyu?
Gizli kalmaz hiçbir cinayet ömür boyu,
Tanrı'nın şanıysa bir de hedef alınan,
İşlenen cürme lanet okur akan kan.

Ey, el değmemişliğe gönül veren şehit!
Mukaddes ak kuzuyu –dedi Baş Rahibe–,
İlahiler okuyarak izle şimdi, git.
Kulak verirsen Patmos'ta büyük hatibe,
Yepyeni ezgileriyle yetişkin, bebe,
Yürür giderlermiş o kuzuyla beraber:
Bir kadına asla el değmemiş erkekler.

Zavallı dul kadın hep yollara bakarak,
Çocuğunu beklemiş fakat ne çare.
Sabahı iple çekmiş ve sökerken şafak,
Uykusuz, yorgun ve ciğeri pare pare,
Telaşla bakmış okula, başka her yere.
Yavrusunun Yahudi semtinde kaybolmuş
Olduğunu sonunda arayıp bulmuş.

Kabarmış göğsünde annelik duyguları,
Koşturmuş sağa sola deli divane.
Endişeyle gezmiş tüm kıyı kuytuları,
Sığınıp oğlunu bulma ihtimaline.
Dilinde sürekli o Merhametli Anne,
Ona sora, buna sora gelmiş o lanet
Yahudinin lanetli semtine nihayet.

Durdurup sormuş gördüğü her Yahudiye,
"Acaba yavrumu burda gören var mıdır?
Oğlum bu sokaklardan hiç geçti mi?" diye.
Konuştuğu herkes demiş "Maalesef hayır"
Neden sonra İsa "Git oralarda çağır"
Demiş "oğlunu," aklına getirmiş dulun,
Yakınına yöneltmiş o imanı tam oğlun.

Ey masum ağızları dillendiren Mabut,
Seni övmek için, ey Yücelerden Yüce,
Bu tertemiz mücevher, bu zümrüt, bu yakut,
Parlak şehadet elması, bakın şu güce,
Boğazı kesik yatarken orda öylece,
Başlamış söylemeye *Alma Redemptoris*'i,
Çın çın ötmüş, bütün şehri inletmiş sesi.

Yoldan geçmekte olan Hıristiyan halk,
Meraklanıp koşuşmuşlar olay yerine.
Gelmesi sağlanmış bir haberci yollanarak
Şehrin en yetkili güvenlik amirine.
"Bakın" demiş o da "İsa'nın eserine!"
Ve bakire Meryem'e iltifatlar etmiş,
Sonra Yahudileri toptan tutuklatmış.

Muhteşem bir kalabalık taşımış onu,
Çocuk ilahiyi hiç kesmemiş bu ara,
Ağır ağır yürümüşler tutup tabutunu,
Götürmüşler doğru en yakın manastıra.
Tabutun başında kendinden geçip yere
Düşen anneyi zor ayıltmışlar – evet, el
Birliğiyle avutulmuş bu yeni Rachel.

Çarptırılmış hepsi hak ettiği cezaya,
Kimlerin parmağı varsa bu cinayette,
Yüz kızartıcı bir son ve her tür ezaya,
Affedilemezmiş bu suç kati surette;
Layığını bulur kötü, bulur elbette.
Sürüklenmiş yabani atların peşi sıra
Her birisi ve idam edilmişler sonra.

Musalla taşında yatıyormuş çocuk
Ana mihrabın önünde merasim boyu.
Neden sonra Baş Rahip "Haydi biraz çabuk,
Gömelim" demiş "cenazeyi, dökün suyu."
Can çıksa da çıkmıyor insanın huyu:
Dile gelmiş masum çünkü suyla beraber,
Demiş yine *O Alma redemptoris mater!*

Her rahibin olması gerektiği gibi,
(Öyledirler zaten) mübarek biri olan,
Sözünü etmiş olduğum manastır baş rahibi
Rica etmiş çocuktan, demiş "Söyle lütfen,
Kutsal teslis aşkı için seni söyleten
Güç nedir? Anladığım kadarıyla dünkü
Pis cinayette boğazın kesilmiş çünkü."

"Boyun kemiğime kadar kesildi boynum,
Doğa kanununa göre, bu düşünülünce,
Ölmem gerekirdi evet," demiş masum,
"Haklısınız bundan uzun saatler önce.
Ama hatırlansın ister yıllar boyunca,
Anılsın ister İsa Annesi'nin adı.
Budur *O Alma*'yı okumamın maksadı.

"Merhamet denizi Anne, o tatlı Meryem,
O, taa yürekten sevdiğim çocuk aklımla,
Vücudumla ruhumun vedalaştığı dem,
Son nefesimde yanıma gelerek 'Başla
Yavrum' dedi 'ilahime, ne sus, ne yavaşla'
Ve dilimin üstüne bir buğday tanesi[9]
Koydu sonra yüce İsa'nın Annesi.

"Almana dek buğday tanesi dilimden,
Şükranımı sunmaya devam edeceğim,
O şefkati bol, Mukaddes Bakire'ye ben.
Meryem dedi ki bana 'Korkma yavrucağım,
Meraklanma, ben gelip seni alacağım
Dilinden aldıkları zaman buğday tanesini,
İçini rahat tut yalnız bırakmam seni.'"

Dili dışarı çekerek buğdayı almış
Sonra kutsal rahip, aynı baş rahip yani,
Ve nazik bir şekilde ruhu artık salmış,
Baştan sona duyup çocuğun hikâyesini.
Yanaklarını, yağmur nasıl ıslatır hani,
Öyle yıkamış gözyaşları. Yüz üstü düşmüş,
Uzanıp kalmış öylece sanki ölmüşmüş.

Diğer rahipler de yere çökmüşler o an,
Bakire Meryem anılmış gözyaşlarıyla.
Uzaklaşmışlar sonra da kalkıp oradan,
Mermer bir kabre taşınmış şehit, musalla
Taşından alınarak; orda yatar hâlâ
Minik, tatlı vücudu nur içinde yatsın,
Rabbim onunla tanışmak nasip etsin.

Lincoln'lı Hugh aynı şekilde katledildi,[10]
Kısa bir zaman önce, bilindiği üzre.
Onu öldürenler bu sefer de Yahudi
Kanındandılar. Ey Hugh! Günahkâr bizlere,
Dua et, şefaatini Rab misli kere
Artırsın, n'olur bassın bizi sinesine,
Saygımız hatrına Mübarek Annesi'ne.

Amin

Baş Rahibe'nin Hikâyesi burada bitiyor.

NOTLAR

1 Mezmurlar VIII.

2 Bir mucizeyi anlatan veya bir azizi konu alan efsanelerin başına İsa ya da annesi Meryem'e bir yakarışla başlamak gelenekseldi.

3 "Beyaz zambak" ve "yanan çalı" Meryem'in bildik sembollerindendi.

4 Chaucer bu bölgeyi Asya'da bir yer olarak tarif ediyor fakat tanımlama İngiltere'de Yahudi kolonisinin kralın özel koruması altında olduğu Norwich bölgesini çağrıştırıyor.

5 Ortaçağda Kilise tarafından yasaklanan faiz almaktan söz ediliyor.

6 Aziz Nicholas'ın daha bebekken annesinin memesini Çarşamba ve Cuma günleri yalnızca bir kere emdiği belirtiliyor.

7 Bu sözler bir Roma dua kitabında geçer:
Alma redemptoris mater, quae pervia caeli
Porta manes, et stella maris, succurre cadenti.

8 Bu dizedeki "dininize" sözcüğünün "dinimize" olduğu konusunda güçlü kanıtlar var. Böylece Chaucer Şeytan'ı Yahudilerle özdeşleştirmek istemiş olabilir.

9 Buğday tanesi Meryem'i de temsil eden "İnci" olarak yorumlanabilir.

10 Lincoln'lı Hugh 1255 yılında Yahudiler tarafından öldürülmüştü.

SİR TOPAZ HİKÂYESİ (GİRİŞ)

Hancı'nın Chaucer'a söylediği neşeli sözler.

Bu mucizeyi dinleyen herkesin yüzü ciddi
Bir ifade almıştı, muhteşem bir manzara.
Ama bu hal uzun sürmedi,
Şakalarına başladı Hancı yine. Bana dönüp sonra
"Ne biçim adamsın yahu?" dedi, "Düşmüş gibisin dara;
Bakışların hep yerde, bir yabani tavşan
Bulmayı umuyorsun yolda anlaşılan!

"Kaldır başını, neşelen, gel yaklaş.
Beyler ona biraz yer açın yalnız!
Şuna bakın, benim gibi göbekli bir arkadaş
Kim sarmak istemez onu, hangi kadın, hangi kız?
Baksanıza sevimli, minicik bir yüz!
Yüzündeki sihirli ifade gözümden kaçmıyor,
Cin mi ne? Gerekmedikçe de ağzını açmıyor.

"Hadi konuş, sen de herkes gibi bir şeyler anlat,
Neşeli bir hikâye olsun, başla derhal!"
"Hancı Bey" dedim, "anlatmaya anlatırım fakat
Hoşunuza gitmezse demeyin bu adam aptal.
Bir şiir var aklımda, ezberlemiştim yıllarca evvel."
"Güzel" dedi Hancı, "ilginç çıkarsa hikâyesi de yüzü
Gibi, bu adam epey eğlendirecek bizi.

SİR TOPAZ

Chaucer'ın Sir Topaz Hikâyesi burada başlıyor.

Birinci Bab

Dinleyin beyler, beni can kulağıyla dinleyin,
Öyle bir hikâyem var ki –size yemin–
Neşesine coşkusuna doyum olmaz.
Turnuva alanlarında ya da toplu dövüşte,
Adil, centilmen bir şövalyeyle ilgili. Ve işte
Hikâyemizin kahramanı Sir Topaz.[1]

Doğduğu ev, çok uzağında kalır ülkemizin,
Flanders'de taa öte yakasında denizin,
Poperinghe'de bir konak.[2]
Babası bütün o toprakların efendisi,
Sahibiydi, pek yüce bir makamdaydı kendisi,
İhsan etmişti bu rütbeyi ona Hak.

Büyüdü, yaman bir yiğit oldu Sir Topaz,
Yüzü en kaliteli buğday ekmeği kadar beyaz,
Dudakları tıpkı gül gibi kırmızı.
Teninin hiç solmayan o al rengiyle,
Derim, derseniz ki anlat anlat ille,
Biçimli burnuyla görmeliydiniz Sir Topaz'ı.

Safran rengi saçları vardı,
Sakalı taa göbeğinin altına dek uzardı.
Pabuçlarının derisi Cordovan derisiydi,
Kahverengi kısa pantolonu Bruges
İşi, üstündeki ipekten nefes
Kesen güzellikte, çok pahalı bir giysiydi.

Yaban geyiği avında tam bir ustaydı,
Nehir boyunda kuş avına hastaydı,
Sürer giderdi atını, bileğinde şahini.
Koca ülkede yoktu onun gibi bir okçu,
Ne vakit güreş olsa kazanırdı koçu,
Gören gelsin güreşte onun dengini.

Sayısız genç kız odalarında an be an,
Yanar tutuşurdu aşkıyla onun,
Uyumak yerine her biri uyku saatinde.
Ama temizdi o ve şehvetin çağrısı
Ürkütürdü onu; oysa çok tatlıydı doğrusu,
Kuşburnu, gül meyvası lezzetinde.

Günlerden bir gün bakın şöyle oldu:
Nasıl anlatıyorsam fakat aynen öyle oldu,
Sir Topaz atıyla dolaşıyordu,
Evet, altında kır renkli bir kısrak,
Bir elinde ince uzun bir mızrak,
Bir yanında uzun bir kılıç taşıyordu.

Dehledi atını, daldı hoş bir ormana,
Rastlanırdı burda pek çok vahşi hayvana,
Tavşan ya da karaca farz-ı misal,
Bir o yana, bir bu yana, bir kuzey, bir batı
Yönüne ilerleyip giderken, altında atı,
Geldi başına bir hal.

Her türden nebat vardı orda, istediğini beğen,
Zencefil ya da meyan,
Karanfil ağaçları büyüyordu ayrıca boy boy,
Biraya katılan hindistancevizi vardı veyahut,
İster tazesini kullan, istersen kurut,
Ya da istersen bir kavanoza koy.

Konmuştu her tür kuş her tür ağaca,
Ötüyordu papağan, ötüyordu atmaca,
Onları dinlemek gönüllere şenlik;
Ardıçkuşu başlamıştı şarkısına, oh ne ala,
Yine konmuştu oracıkta bir dala,
Tiz ve berrak sesiyle ötüyordu üveyik.

İlişince kulağına ardıçkuşunun ötüşü,
Yaktı Sir Topaz'ın kalbini aşk ateşi,
Mahmuzladı atını Allah ne verdiyse.
Koşturup durmaktan dört nala son sürat,

Sırılsıklamdı, kan ter içindeydi at,
Suyu çıkacaktı sıksan nerdeyse.

Sir Topaz da çok yorulmuştu gerçekten,
Yumuşak çimler üstünde at sürmekten,
Ne cesur olduğunu buradan anla,
Seriliverip oracığa bir yere, baktı rahatına,
İstirahat verdi yorgun atına
Ve doyurdu hayvanı samanla.

"Ey Azize Meryem" dedi "aşk beni nasıl bağladı,
Esir etti kalbimi, yüreğimi dağladı,
Yalan değil sözlerim, vallahi gerçek.
Şöyle bir rüya gördüm bütün gece:
Sevgilim olmuştu bir peri-ece
Paltomun altında benle yattı sabaha dek.

"Bir periler kraliçesi olmalı sevgilim,
Ondan daha güzelini duymuş görmüş değilim,
Yalnız o var zaten bana layık.
Ülkemdeki
Tüm diğer kadınları gözüm görmez artık,
Bir peri kraliçesine hey, olmuşam âşık,
Dere tepe arasam bulurum onu belki."

Tahta çıkar gibi tırmanıp eyere yavaş,
Sürüp gitti atını, ne çit dinledi, ne taş,
Bulmak için periler kraliçesini.
Koşmuyordu, uçuyordu sanki arkadaş,
Az sonra bir yere vardı, ıssız, tenha, boş,
Periler ülkesine vardı yani.
Öyle yaban
Bir yerdi ki burası – boşa uğraş,
Bakındı, göremedi ne bir gövde, ne de baş,
Ne bir çocuk görünüyordu, ne de bir kadın.

Neden sonra bir dev yanına vardı,
Fil Bey'di bu devin adı,
Ürkütücü bir adamdı hakikat.

"Sir şövalye basıp git burdan" dedi
"Şahit olsun sözlerime Baş Cadı,
Yoksa sakat kalacaksınız sen ve at,
İner inmez şu topuz.
Flütü, arpı, sihirli müziğiyle, Periler Kraliçesi
Yaşıyor burada, burası onun bahçesi,
Toz ol şimdi hadi toz."

Cevap verdi Şövalye: "Gökler adına,
Yarın karşılaşacağız, söz veriyorum sana.
Zırhımı giyinip geleyim hele,
O zaman anlayacaksın dünya kaç bucak,
Bunun acısını nasıl çıkaracağım bak,
Bakalım yine ötecek misin böyle.
Göbeğin
Deşiliverecek delip geçince mızrak,
Gün iyice ışımadan, izin verirse Hak,
Mızrağımın ucunda can vereceksin."

Sir Topaz geri çekildi. Dev bunun üzerine
Bir sapanla ölümcül taşlar yağdırdı onun üzerine.
Ama muhteşem cesareti
Ve Tanrı'nın inayetiyle biraz,
Soylu şanına yakıştığı şekilde Sir Topaz,
Devin taşlarından kurtuldu gitti.

Şimdi herkes dinlemeye devam etmeli:
Hikâyem bülbül ötüşünden bile keyifli.
Fısıldayacağım çünkü kulaklarınıza,
Sir Topaz – açık tenli, dar kalçalı, ince belli
Nasıl döndü mahmuzlayıp atını, sanki deli,
Gelmeden başına bir bela, kaza.

Çengi grubuna emretti hemen,
Dedi "Oyun, şarkı, türkü istiyorum ben.
Hadi açıklayayım sizlere niçin:
Üç başlı bir devle yarın erkenden,
Dövüşe tutuşacağım – işte budur neden,
Bir güzeller güzelinin aşkı için.

"Öne çıksın şimdi" dedi "masal,
Hikâye anlatıcılarım, ozanlarım öne çıksın derhal.
Ben silahlarımı kuşanırken,
Anlatılsın her türlü macera, her türlü ahval,
Bir prens, papa, kardinal,
Ya da bir âşığın başına gelecek türden."

En tatlı şarabı koşturdular anında,
Tahta kâselerde bal şerbeti geldi yanında,
Ve kral mutfağından türlü baharat.
Zencefilli çöreğin de, kimyonun da
Lezzeti yerindeydi, ve ölçüsü şekerin, meyanın da;
Yeme de yanında yat.

Daha sonra, ak etini ince keten
Bir gömlek ve dar pantolonla örttükten
Sonra yani,
Bir tunik giydirdiler ve tabii
Bir zırh, korusun diye kalbi
Bir darbe alırsa – olur da hani.

Onun da üstüne Yahudi işi
Bir zırh geçirildi, harika bişi,
Pek sağlamdı bu zırh, son derece pekti.
Onun da üstüne zambak gibi beyaz
Bir cüppe geçirildi ve işte Sir Topaz
Bu kıyafet içinde dövüşecekti.

Altın kaplamaydı, kıpkızıldı kalkanı,
Yakut taşlarla süslüydü iki yanı,
Ortasına bir domuz kellesi işlenmiş.
Yemin etti bira, ekmek üstüne "Fışkıracak kanı
Devin, ne olursa olsun çıkacak canı,
Öyle ya da böyle, bitecek bu iş."

Kunt deriden yapmışlardı baldır zırhını,
Fildişinden yapılmıştı kılıcının kını,
Sorarsanız, parlak pirinçtendi başlığı;
Balina kemiğindendi eğeri,

Parlıyordu dizgini güneş benzeri,
Güneş ya da gecede ay ışığı.

Elinde selvi ağacından yapılmış bir
Mızrak vardı, barış amaçlı değildi zahir:
İlan-ı harp ediyordu, sivriydi ucu.
Atlamış bakla kırı bir küheylana,
Rahvan ve rahat, yaylana yaylana
Yol aldıkça hayvan yol alıyordu yolcu.
Sonucu
Merak ediyorsanız, ilk bölüm bitiyor, fakat,
Derseniz ki beyler bana "devam et, anlat"
Devamında da sizlere olurum sunucu.

İkinci Bab

Saygı değer bayan, sayın şövalyem,
Allah aşkına susun diyorum – bundan gayem...
Kulak vermenizi istiyorum çünkü hikâyeme;
Hikâyemizin konusu dövüş, şövalyeliktir,
Ayrıca hikâyemiz hanımlara dair,
Hanımların aşka duydukları özleme.

Şövalyelik maceralarından bahisle,
Sir Horn'dan söz ediyorlar, ayrıca Sir Hipotis'le
Sir Bevis ve Sir Guy'ın
Adları anılıyor. Sir Libeus ve Pleyndamour'un da en az
Onlar kadar sık geçiyor adları. Ama ya Sir Topaz?
Siz onu hepsinin üstüne sayın.

Çıktı, atının sırtına oturdu,
Dolu dizgin kendini yollara vurdu,
Sanki ateşten fırlayan bir kıvılcım.
Başının üstünde yükselen bir kule,
Bir zambak takılmıştı oraya öyle,
Yüzünü kara çıkarmasın Tanrım!

Ne yiğit olduğuna buradan paha biçin,
Ev filan aramadı geceyi geçirmek için,
Cüppesine sarınıp oracıkta yattı;

Parlak miğferi başının altına yastık oldu.
Çayır çimendi ortalık, taze ot boldu,
Kendine ziyafet çekiyordu atı.

Kendisi kaynak suyu içti Sir Topaz,
Sir Percival de öyle yapmıştı, hatırlayınız,
Öyle yapmıştı o eşsiz şövalye de,
Ta ki bir gün...

Burada Hancı Chaucer'ın Sir Topaz Hikâyesi'ni yarıda kesiyor.

"Kes Alla'nı seversen" diye araya girdi Hancı,
"Cahilane sözlerin yüzünden kulaklarımda bir sancı
Peydah oldu. Kulağımı tırmalıyor sesin, yeter ne olursun,
Şurama geldi vallahi, Tanrı beni korusun.
Seninki şiir değil ki kuzum, koşmacık,
İpe sapa gelmez bir sürü manzum saçmalık!"
"Neden kesiyorsunuz sözümü" dedim "neden?
Elimden geleni yapıyorum ben.
Hem benim de en az diğerleri kadar,
Hikâyeme kesintisiz devam etme hakkım var."
"İyi diyorsun, hoş diyorsun da; doğruyu
Konuşmak gerekirse kokuşmuş kafiyelerin bir koyu
Küfre bile değmez türden, söyle Allah aşkına,
Seninkisi zaman israfından başka ne?
Doğruya doğru şimdi, eğriye eğri,
Bıraksan iyi olur sen şiiri, miiri.
Anlatabilecek misin görelim hele kuzum,
Hikâyeni şöyle gerçekten değerli bir manzum
Ya da... kafiyesiz, vezinsiz nesir diliyle anlat iyisi,
Ama eğlendirici bir yanı olsun ya da öğretecek bir dersi."
"Memnuniyetle" dedim diklenmeyip boşuna,
Eminim bu hikâyem gider herkesin hoşuna.
Ama şiir değil, nesir dilini seçiyorum bu sefer
Anladım, size şiir beğendirmek zor.
Değişik ağızlardan farklı şekillerde anlatılır fakat,
Çok eğitici, öğretici bir hikâyedir bu, bu yüzden dikkat!
"Farklı anlatımlara gelince, bilinir, İncil'i kaleme alan,
Dört yazar İsa'nın ıstıraplarını farklı anlatır, ama bu yalan

Demek değildir hiçbirisi, değişik sözleri
Kullanıyor olsalar da doğru ve birdir her birinin özleri.
Şüphesiz, meramları aynıdır, aralarında yoktur fark.
Matta, Yuhanna, Luka ve Mark
Anlatırlarken İsa'nın yürek sızlatan ıstırabını,
Kimi uzun, kimi kısa tutar lafı, herkes bilir bunu.
Hikâyemde bazı farklılıklar varsa, bu yüzden
Beyler, şöyle bir ricam olacak sizden:
Önceki dinlemelerinizde olduğundan daha fazla
Atasözleri sıkıştırırsam hikâyeye mesela,
Bu hikâyenin öğretici yönünü artırıcı maksatlı
Olacaktır, bulmayın beni kabahatli.
Çünkü aslında, meselenin özünde pek bi değişiklik
Görmeyeceksiniz. Bu hoş hikâyeyi aldığım minik
İncelemeyle benim anlatacaklarım arasında.
İşte bu yüzden, konuşmam sırasında
Can kulağıyla dinleyin beni her şeyden önce,
Anlatayım ben de hikâyemi dilim döndüğünce."

Explicit

NOTLAR

1 Şövalyeliğin pırıltılı mücevheri olan kahramanımız için bir çeşit sarı safir demek olan "Topaz" uygun bir isim. Bir zaman kız ismi olarak kullanıldığı, bu nedenle Sir Topaz'ın biraz kadınsı resmedildiği yorumu yapılmaktadır.

2 Poperinghe'lilerin aptal kimseler oldukları düşünülmekteydi.

MELİBEE HİKÂYESİ

Chaucer'ın Melibee hikâyesi burada başlıyor.

1) Kudretli, zengin bir genç adam olan Melibee'nin, karısı Prudence'tan, Sophie adında bir kızı vardı.*

2) Günlerden bir gün Melibeus biraz vakit geçirmek için kırlara çıktı. Karısı ve kızı evde kalmışlardı, ne de olsa evin bütün kapıları sıkı

* *Prudence*'ın anlamı *Redhouse İngilizce-Türkçe Sözlük*'te "basiret, sağgörü, ihtiyat; açık gözlülük; akıl, sağduyu" olarak açıklanıyor. *Sophie* sözcüğüyse Robinson tarafından *wisdom*: "akıl, akıllılık, ilim, irfan, bilgelik, hikmet, dirayet, bilgece söz" olarak açıklanıyor.

sıkıya kapalı ve kilitliydi. Fakat durumu gözleyen eski düşmanlarından üç kişi evin duvarına merdiven dayayıp pencerelerin birinden içeri girdiler ve kadını dövüp kızı ayaklarından, ellerinden, kulaklarından, burnundan ve ağzından olmak üzere beş yerinden tehlikeli bir şekilde yaraladıktan sonra öldüğünü sanarak uzaklaştılar.

3) Melibeus evine dönüp bütün bu alçaklığı görünce deliye döndü ve üstünü başını parçalayarak bağırıp ağlamaya başladı.

4) Karısı Prudence cesareti elverdiğince ağlamayı kesmesi için kocasına yalvardı fakat o yalvardıkça koca daha çok ağlayıp inledi.

5) Asil kadın Prudence o zaman, Ovid'in *Aşkın Dermanı* adlı kitabındaki düşüncesini hatırladı. Orada şöyle deniyordu: "Çocuğunun ölümüne yas tutan anne belli bir süre gözyaşı döküp ağlamaya doymadan ona müdahele etmek, aptallık olur; zira, ancak ondan sonra onu yatıştırmak için, gözyaşlarını silmeye ikna etmek için çaba gösterilebilir." Bu sebepten dolayı, bu asil kadın Prudence kocasının içini boşaltması için bir süre bekledi; ve fırsatını bulunca onunla konuştu: "Yazık Efendim!" dedi "Neden bir aptal gibi davranıyorsunuz? Doğrusu, bu kadar üzülmek bilge bir adama yakışmaz. Kızınız Tanrı'nın lutfu sayesinde tedavi edilip iyileşecek. Hatta kızınız şu anda ölmüş olsaydı bile bu yüzden kendinizi harap etmemeniz gerekirdi. Seneca diyor ki: 'Bilge kişi çocuklarının ölümünü taa yüreğinin derinliklerinde duymaz; bu felakete kendi bedeninin ölümünü bekliyormuşcasına sabırla katlanır.'"

6) Melibeus cevap verdi: "Kimin ağlamak için benimkisi kadar büyük bir sebebi olur da gözyaşlarını durdurabilir? Efendimiz İsa Mesih'in kendisi de dostu Lazarus'un ölümüne ağlamadı mı?"[1] Prudence dedi ki: "Dertliler arasında efkârlanan kişiye ölçü dahilinde ağlamanın yasak olmadığını, hatta ağlamasına özellikle izin verildiğini pekâlâ biliyorum. Havari Pavlus Romalılara: 'Ağlayanla ağlayın, gülenle gülün'[2] diyor. Ölçülü ağlamaya izin verilmiş olsa da ölçüyü aşmak şüphesiz ki yasaktır. Yas tutmada ölçülülük Seneca'nın öğretisi çerçevesinde düşünülmelidir. 'Bir dostunuzu yitirdiğinizde' diyor Seneca, 'gözleriniz ne çok ıslak, ne de çok kuru olsun ve kirpiklerinizin ucuna gelseler dahi gözyaşlarınızın

düşmesine izin vermeyin.' Öyleyse dostunuzu toprağa verdikten sonra bir başka dost edinmeye bakın; böylesi, kayıp dostunuz için ağlamaktan daha akıllıcadır, ne de olsa ağlamak hiçbir fayda getirmez. Bu nedenle de aklınızı duygularınıza hâkim kılıp üzüntüyü kalbinizden atın. Sirak oğlu İsa'nın şu sözlerini hatırlayın: 'Sevinçli yürek iyi ilaçtır, fakat kırılmış ruh kemikleri kurutur.'[3] Sirak oğlu ayrıca, üzüntünün pek çok kişinin ölüm sebebi olduğunu da sözlerine ekliyor.[4] Süleyman diyor ki: 'Koyun yapağısında bulunan güveler elbiselere, ve ağaç kurtçukları ağaçlara nasıl zarar verirse üzüntüler de kalbe aynı şekilde zarar verir.' Bunu göz önüne alarak, çocuklarımız öldüğü zaman, mallarımızı yitirdiğimiz zamankinden daha az sabırlı olmamalıyız.

7) Sabırtaşı Eyub'u hatırlayın. Çocuklarını ve mallarını yitirdiği zaman; bedeni sayısız ıstıraplara maruz kalıp hepsine katlanırken o yine de şöyle diyordu : 'Rab verdi, Rab aldı; Rabbin ismi mübarek olsun.'"[5] Karısı Prudence'ın bu sözlerine Melibeus şöyle cevap verdi: "Söylediklerinin hepsi doğru ve aynı zamanda faydalı şeyler, fakat inan, bu üzüntü yüreğimi öyle şiddetle sarstı ki ne yapacağımı bilmiyorum." "Öyleyse" dedi Prudence "ne kadar gerçek dostunuz ve aklı başında akrabanız varsa çağırın gelsinler; onlara derdinizi anlatın, size verecekleri öğütleri dinleyin ve bu öğütler doğrultusunda hareket edin. Süleyman 'Her adımınızı danışarak atın, böylelikle hiç pişman olmazsınız' diyor."

8) Melibeus karısının tavsiyesi üzerine genç yaşlı herkesi büyük bir toplantıya çağırdı. Konuklar arasında cerrahlar, hekimler, şimdi barışmış gibi görünen eski düşmanları, çoğu böyle anlarda olduğu gibi onu sevdiklerinden değil de ondan korktukları için gelmiş komşuları vardı. Ayrıca hatırı sayılır miktarda uzman pohpohçu ve hukukta bir yerlere varmış hikmet sahibi bazı avukatlar da gelmişlerdi.

9) Bütün bu kimseler bir araya geldiklerinde Melibeus acıklı sözcükler kullanarak ve hüzün dolu bir yüzle onlara derdini anlattı. Sesinin tonundan yüreğinde vahşi bir öfke beslediği, düşmanlarından intikam almaya hazır olduğu ve bir an evvel hesaplaşmak istediği belli oluyordu. Yine de onlara bu konuda ne düşündüklerini sordu. Bunun üzerine bir cerrah, orada bulunan bütün bilge kişilerin izniyle, ayağa kalkıp şöyle dedi:

10) "Efendim, biz cerrahlara soracak olursanız, bize başvuran herkes için yapabileceğimizin en iyisini yapmak ve hastalarımızın hiçbirine en küçük bir zarar vermemek asli görevimiz. Bu nedenledir ki, sık sık olduğu gibi, bir karşılıklı yaralama olayında aynı cerrah tarafların ikisini de tedavi eder. Öyleyse, insanları savaşa, kavgaya kışkırtmak veya sürtüşmeleri körüklemek bize yakışmaz. Kızınızın tedavisine gelince, tehlikeli yaralar almış olmasına rağmen, gece ve gündüz ona öyle bir özenle bakacağız ki Tanrı'nın lutfuyla iyileşip sağlığına kavuşacak, hem de mümkün olan en kısa zamanda."

Hekimler de hemen hemen aynı sözlerle karşılık verdiler, bir farkla ki onlar sözlerinin sonuna şunları eklediler: "Hastalıkların karşıtlarıyla tedavi edilmesi gibi, savaş da intikamla tedavi edilmelidir."

Fesatlık dolu komşuları, onunla barışıkmış gibi davranan sahte dostları ve dalkavukları ağlıyor numarası yaptılar; Melibeus'un kudretinden, kuvvetinden, zenginliğinden ve dostlarından söz edip onu överek ve düşmanlarının kuvvetini küçümseyerek meseleyi daha da kızıştırdılar ve doğrudan Melibeus'un savaş ilan etmesi ve düşmanlarından intikam alması gerektiğini söylediler.

11) Bunun üzerine bilge bir avukat orada bulunan diğer bilge kişilerin izni ve tavsiyesi sonucu söz alıp dedi ki: "Hem yapılan haksızlık ve kötülük ve bundan doğacak büyük kötülükler, hem de iki tarafın muhteşem zenginlik ve kuvveti burada toplanmamızı gerektiren meseleyi daha önemli, daha yüce kılıyor. Doğrusu bütün bu nedenlerden dolayı, bu meselede hata yapmak tehlikeli olur. Bu yüzden bizlerin tavsiyesi şudur: Her şeyden önce hiç vakit kaybetmeden, casus ve gözcüleri de ihmal etmemek kaydıyla kendinizi, kendi şahsınızı, koruyacak önlemler almalısınız. Ve evinizin de sizin kadar iyi korunması için yeterli büyüklükte bir karakol kurmalısınız. Fakat gerçeği söylemek gerekirse, acilen intikam almak amacıyla savaş açmanın yararlı mı olacağı konusunda bu kadar kısa bir zaman içinde bir şey söyleyemeyeceğiz. Bu yüzden, konuyu daha kapsamlı düşünebilmek için, biraz mühlet istiyoruz. Ne de olsa 'acele karar veren acele pişman olur' diye bir atasözü var. Ve bunun yanısıra, bir davayı anlamada çabuk fakat hükmünü açıklamada sakin, yavaş ve temkinli davranan hâkimler keramet sahibi kabul edilirler. Gecikmenin rahatsız edici olabileceği doğ-

rudur, fakat mesele adil kararlar vermek, intikamı önlemek olduğunda ve bunun için erteleme hem yeterli, hem de akla yatkın bir gereklilik olarak görüldüğünde şikayetçi olunmamalıdır. Bunun örneği Efendimiz İsa Mesih tarafından örneklerle gösterilmiştir. Zira, zina halinde basılan bir kadın huzuruna çıkarıldığı zaman, vereceği cevabı daha o an biliyor olmasına rağmen, O hemen cevap vermemiş, tedbirli davranmıştır ve çömelip toprağa iki kez yazmıştır. Bütün bu nedenlerden dolayı, sizden düşünmek için zaman rica ediyoruz. Ancak ondan sonra, Tanrı'nın izniyle, size en iyi hareket tarzını tavsiye edeceğiz."

12) Bunun üzerine bütün gençler hep birden ayaklandılar, çoğunluğu bilge adamın tavsiyesini küçümsediler ve "demirin nasıl tavında dövülmesi gerekirse intikamın da öfke soğumadan alınması gerekir" diye homurdanıp "Savaş! Savaş!" diyerek naralar attılar.
O zaman yaşlı bilgelerden birisi ayağa kalktı, ellleriyle susmalarını ve dinlemelerini işaret ederek şöyle konuştu: "Efendiler, savaşın ne manaya geldiğinden habersiz 'Savaş! Savaş!' diye bağıran pek çok kimse var. Başlangıçta savaşın öyle büyük ve öyle geniş bir kapısı vardır ki, herkes dilediği zaman girip savaşı bulabilir. Fakat doğrusu, savaşın sonunun ne olacağını kestirmek kolay değildir. Zira, savaş bir kez başladı mı pek çok çocuk, daha ana rahminde ölür ya da dertlerin içine doğup, zavallı bir şekilde yok olur. Bu nedenle, herhangi bir savaşı başlatmadan evvel, insanlar sıkı danışmalı ve iyice düşünüp taşındıktan sonra hareket etmelidirler."
Fakat bu yaşlı adam sözlerini desteklemeye giriştiğinde gençlerin tamamı ayaklanıp sözünü keserek lafı uzatmamasını söylediler. Zira, kulakları olduğu halde duymayan bir topluluğa vaaz eden kişi gerçekten rahatsız edici olur. Sirak oğlu İsa'nın dediği gibi "Dertli kişiye nağmeler okumak sinir bozucudur,"[6] yani konuşmadan rahatsız olan kişilere seslenmeyi sürdürmek ancak ağlayan birinin önünde türkü söylemek kadar faydalı olur. Ve bu bilge kişi dinleyicisi kalmadığını farkedince büyük bir mahcubiyet içinde yerine oturdu. Zira Süleyman "Sizi dinleyen yoksa konuşmayı kesiniz" diyor. "Anlıyorum ki" dedi bilge ihtiyar "en gerekli zamanda iyi akıl veren olmaz" diyen atalarımız doğru söylemişler.

13) Melibeus'un meclisinde bir de, onun kulağına bir şey fısıldayan ama herkese dönerek başka birşey söyleyenler vardı.

Melibeus danışmanlarının çoğunun savaş konusunda hemfikir olduklarını görünce derhal onlara katıldığını belirtip kararlarını onayladı. Bunun üzerine, kocasının hareket tarzını savaş ve intikam yönünde belirlediğini gören Bayan Prudence uygun zamanı kollayarak ve alçakgönüllülükle şöyle dedi: "Efendim, sizden cesaretim ölçüsünde ve bütün tevazumla bu meselede fazla aceleci davranmamanızı ve kendi iyiliğiniz için beni dinlemenizi rica ediyorum. Zira Petrus Alfonsus: 'Biri size bir iyilik veya bir kötülük yaparsa ona aynı şekilde karşılık vermek için acele etmeyin; böylelikle dostunuz dost kalmaya devam edecektir ve düşmanınız daha uzun süre korku içinde yaşayacaktır' diyor. Kaldı ki aptalca davranıp, acele etmek hiçbir fayda sağlamaz."

14) Melibeus karısı Prudence'a şöyle karşılık verdi: "Pek çok sebepten dolayı senin tavsiyene uymayı düşünmüyorum. Zira, bunca bilge erkek tarafından alınmış ve onaylanmış kararları senin tavsiyenle değiştirecek olursam, doğrusu herkes benim bir budala olduğumu düşünür. İkinci olarak, kanımca bütün kadınlar kötüdür. Zira Süleyman 'Bin erkeğin arasından bir tane iyi buldum' diyor 'fakat bütün kadınlar arasından emin olun ki bir tek iyiye dahi rastlamadım.'[7] Ve şüphesiz, senin tavsiyene göre hareket edecek olursam idaremi sana vermiş olduğum sanılır ki Tanrı böyle bir şeyi yazdıysa bozsun. Zira Sirak oğlu İsa 'Eğer idare kadının elindeyse, kadın kocasına karşı öfkeli ve küstah davranır ve onu azarlar' diyor.[8] Ve Süleyman da diyor ki: 'Henüz hayattayken karınızı, oğlunuzu, kardeşinizi, akrabanızı kendi üzerinizde yetkili kılmayın ve mallarınızı bir başkasına vermeyin. Aksi halde pişmanlık duyar verdiklerinizi geri almak için yalvar yakar olursunuz. Kendinizi çocuklarınızın eline bakar bulmaktansa ihtiyaç duydukları şeyleri onların sizden istemeleri daha hayırlıdır.[9] Ayrıca, kararlarımın açıklama zamanı gelene kadar gizli kalması gerekir, fakat kendimi sana tabi kılacak olursam bu mümkün olmaz. Zira kitaplarda 'Kadınlar öyle gevezedir ki saklayabildikleri tek sır, bilmedikleri bir sırdır!' yazılı. Dahası filozof 'Konu kötü tavsiyeler vermek olunca, kadınlar erkekleri geçer' diyor. İşte bütün bu nedenlerden dolayı senin tavsiyene uymayacağım."

15) Bayan Prudence büyük bir nezaket ve sabırla kocasının sözlerini dinledikten sonra izin alıp şöyle dedi: "Efendim, birinci nede-

ninizden başlarsak, buna kolayca cevap verilebilir. Zira, kanıma göre, şartlar değiştiğinde veya mesele başlangıçta olduğundan farklı bir görünüm arzettiğinde, önceden alınmış kararları değiştirmek budalalık sayılmaz. Hatta and içip, verilen kararı uygulamaya söz vermiş olsanız dahi bunu yapmayı haklı sebeplerle reddedebilirsiniz; o zaman kimse sizin yalancı veya dönek olduğunuzu iddia etmeyecektir. Zira Kitap akıllı kişinin ilk kararından daha iyi bir karar için vazgeçmesini yanlış olarak değerlendirmez. Ayrıca, pek çok kişi tarafından kararlaştırılıp emredilmiş olsa bile eğer hoşunuza gitmiyorsa üstlenmiş olduğunuz görevi yerine getirmek zorunda değilsiniz. Zira, olayların gerçek yüzü her kafadan bir sesin çıktığı büyük kalabalıklar arasında değil; akıllı, mantıklı birkaç kişi arasında ortaya çıkar. Doğrusu, böyle bir kalabalık saygıdeğer değildir. İkinci nedene, 'Bütün kadınlar kötüdür' demenize gelince; böyle demekle istisnasız bütün kadınları aşağılıyorsunuz; ve Kitap'ın dediği üzre herkesi aşağılayan herkesi gücendirir. Seneca'nın da dediği gibi 'Akıl sahibi kişi hiç kimseyi küçük görmez; fakat büyüklenip kibirlenmeden, bilgisini elinden geldiğince başkalarıyla paylaşmaya çalışır. Ve bilmediği konuları da kendisinden küçük rütbedeki kişilere sorup öğrenmekten yüksünmez.' Ayrıca efendim, pek çok iyi kadının bulunduğu kolayca kanıtlanabilir. Zira, bütün kadınlar kötü olsaydı, başta Efendimiz İsa Mesih bir kadından doğmaya tenezzül etmezdi. Bundan başka, kadınların faziletine ilişkin olarak, Efendimiz İsa Mesih yeniden dirildiğinde, havarilerinden birisine değil de, bir kadına görünmüştür.[10] Süleyman bir tek iyi kadına rastlamadığını söylüyorsa da bu, bütün kadınlar kötüdür anlamına gelmez. O iyi bir kadına tesadüf etmemiş olabilr, fakat şüphesiz, hem iyi hem sadakatli birçok kadın bulan erkeklerin sayısı az değil. Belki de Süleyman'ın söylemek istediği, en yüce fazilet söz konusu olduğunda buna sahip hiçbir kadının bulunmadığı; yani Tanrı'nın kendisinin İncil'lerinde yazdırdığı üzere, Tanrı dışında hiç kimsenin mutlak fazilete sahip olmadığıydı.[11] Zira, hiçbir yaratılmış yoktur ki mükemmellikte yaratıcısı Tanrı'dan noksanlı olmasın.[12] Üçüncü neden olarak da benim tavsiyeme göre hareket edecek olursanız şahsınızın idaresini bana bırakmış olduğunuzun sanılacağını öne sürüyorsunuz. Efendim, izninizle, bu doğru değil. Zira, insanların üzerlerinde efendilik hakkına sahip olmayanlardan nasihat almaları sakıncalı olsaydı kimse birbirine bu kadar sık akıl

danışmazdı. Doğrusu, herhangi bir konuda birine danışan herkes alacağı tavsiyeye uyma ya da uymama özgürlüğüne sahiptir. Dördüncü nedeninize gelince, kadınların gevezelikleri yüzünden ancak bilmedikleri şeyleri saklayabileceklerini, yani dillerinin altında bakla ıslanmayacağını söylüyorsunuz. Efendim, bu sözleriniz hem kötü, hem de dedikoducu kadınlar için geçerlidir; ki zaten bu tip kadınlar hakkında 'üç şey erkeği evinden uzaklaştırır' denir: 'duman, damın akması ve kötü bir karı.' Zaten bu kadınlarla ilgili olarak Süleyman 'kavgacı bir kadınla yaşamaktansa çölde bir başına yaşamak evlâdır'[13] diyor. Üstelik Efendim, izninizle, ben bu tür kadınlardan değilim; ve siz de benim dilimi tutma yeteneğimi, sabrımı, hatta saklı tutulması gereken şeyleri nasıl sakladığımı, yeterince sık imtihan ettiniz. Beşinci nedeninize, konu kötü tavsiyeler vermek olunca kadınların erkekleri geçtiğine gelince, Tanrı biliyor ya bunun hiçbir dayanağı yoktur. Zira şundan emin olun ki, siz kötülük etmek için akıl danışıyorsunuz ve eğer sizin niyetiniz kötülük etmekse ve karınız sizi bu niyetinizden alıkoyuyor, akıl yolu ve iyi tavsiyelerle sizi vazgeçiriyorsa, karınızın suçlanması değil takdir edilmesi gerekir.'Konu kötü tavsiyeler vermek olunca kadınlar erkekleri geçer' diyen filozofu bu şekilde anlamalısınız. Her ne kadar siz bütün kadınları ve onların aklını itham ettiyseniz de size geçmişte ve günümüzde pek çok iyi kadın bulunduğunu, ve bunların hem sağlıklı, hem mantıklı pek çok tavsiyelerde bulunduklarını örnekleriyle göstereceğim. Doğrudur, bazı erkekler kadınların verdiği nasihatın ya çok pahalı ya da çok ucuz olduğunu söylerler. Fakat tavsiyeleri beş para etmez sayısız kadının yanısıra son derece akıllı, ihtiyatlı ve isabetli tavsiyelerde bulunan kadınlar da olmuştur. Yakup'a bakın, annesinin tavsiyesine uyarak babası İshak'ın kutsamasını nasıl kazandı ve kardeşlerine nasıl hükmetti.[14] Judith, Bethulia'yı kuşatan ve yerle bir etmeyi planlayan Holofernes'in elinden memleketini nasıl kurtardı? Abigail kocası Nabal'ı, onu öldürecek olan Davut'un elinden kurtardı; aklı ve yerinde tavsiyeleriyle kralın öfkesini yatıştırdı. Esther iyi tavsiyeleriyle kral Ahaşveroş'un yönetimindeki kişileri kendisine bağışlattı.[15] Bunlardan başka birçok iyi kadının verdiği aynı derecede mükemmel tavsiyeden söz edilebilir. Üstelik, Efendimiz ilk babamız olan Âdem'i yarattığı zaman şöyle dedi: 'Adam'ın yalnız olması iyi değildir, kendisine uygun bir yardımcı yapacağım.'[16] Buradan da görülüyor ki kadınlar iyi olmasa-

lardı, ve onların tavsiyeleri de iyi ve faydalı olmasaydı, Göklerin Tanrısı Efendimiz onları hiç yaratmaz, onlara erkeğin yardımcısı değil aksine baş belası derdi. Bir şair şöyle diyor: 'Altından daha değerli ne var? Yeşim./ Yeşimden daha değerli ne var? Bilgi./ Bilgiden daha değerli ne var? Kadın./ Kadından daha değerli ne var?/ Hiçbir şey.' Efendim, daha birçok örnekte kadınların ve onların verdikleri tavsiyelerin hem iyi hem de faydalı olduğunu görebilirsiniz. Bu nedenle benim tavsiyelerime güvenirseniz, size kızınızı sağlam olarak iade edeceğim. Ve üstelik, bu işin içinden onurunuzla çıkmanızı sağlayacağım."

16) Melibeus karısı Prudence'ın sözlerini dinledikten sonra "'Hoş sözler gümeç balı gibi, cana tatlı ve kemiklere şifadır'[17] diyen Süleyman ne de doğru konuşmuş" dedi. "Karıcığım, bu tatlı sözlerin hatırına ve senin yüce bilgeliğini ve dürüstlüğünü deneyip emin olduğum için bundan böyle her işte senin tavsiyelerin doğrultusunda hareket edeceğim."

17) "Efendim", dedi Bayan Prudence "benim tavsiyelerime uyacağınızı söylediğinize göre, şimdi size önce danışmanlarınızı nasıl seçmeniz gerektiğini anlatayım. Her işinizde öncelikle Yüce Tanrı'ya rehberiniz olması için dua edin, ve anlayışınıza öyle bir şekil verin ki Tanrı size kılavuzluk etsin ve sizi rahatlatsın. Tobit'in oğluna söylediği şu sözleri aklınızdan çıkarmayın: 'Efendin Tanrı'ya daima şükret, ve sana yol göstermesi için duacı ol; ve her zaman için yolunu aydınlatan ışığın ondan geliyor olmasına dikkat et.'[18] Aziz James de diyor ki: 'İçinizden biri tavsiyeye ihtiyaç duyarsa, Tanrı'dan istesin.' Ondan sonra, kendi aklınıza danışmalı, size en faydalı görünen tüm konulardaki bütün düşüncelerinizi sıkıca gözden geçirmelisiniz. Ve ardından, iyi bir karar vermenize engel olan şu üç şeyi yüreğinizden atmalısınız: Öfke, tamah ve acelecilik.

18) "İlk olarak, kendi kendisine danışan kişi pek çok nedenden ötürü mutlaka öfkeden uzak olmalıdır. Bu nedenlerden birincisi şudur: İçinde büyük kızgınlık ve öfke barındıran kişi boyunu aşan işlerin her zaman için üstesinden gelebileceğini sanır. İkinci olarak, kızgın ve öfke dolu kişi iyi düşünüp, sağlıklı muhakeme yapamaz; olayları doğru tartıp iyi karar veremez. Üçüncü nedense şu:

Seneca'nın dediği gibi 'Öfkeli kişinin ağzından yalnızca azarlayıcı, suçlayıcı sözler çıkar.' Böylece öfkeli kişi hırçın sözlerle başkalarını da aynı duruma sürükler.

"Ayrıca efendim, tamahı yüreğinizden kovmalısınız. Zira Havari 'Her türlü fenalığın bir kökü para sevgisidir'[19] diyor. Ve inanın bana, tamahkâr biri doğru karar veremez, doğru dürüst düşünemez; tamahkârlığını tatmin etmeyi düşünür yalnızca; kaldı ki gerçekte onu da başaramaz, zira zenginliği arttıkça, daha fazlasına sahip olma isteği de artacaktır.

"Ve efendim, aceleciliği de yüreğinizden kovmalısınız. Zira, aklınıza gelen ilk düşüncenin en iyi düşünce olduğunu şüphesiz iddia edemezsiniz; bu düşünceyi tartmak, bu konuda birilerine danışmak gerekir. Sizin de bildiğiniz gibi 'Çabuk emin olan çabuk pişman olur' diye bir atasözü vardır.

19) "Efendim, insan her zaman için aynı hava, aynı ruh hali içinde olmaz; kendisine bir an için çok iyi gibi görünen birşey, bir başka zaman tam tersi bir görünüm arzedebilir.

20) "Kendi başınıza karar verirken, ince eleyip sıkı dokuyarak sizin için en iyi olanı seçtikten sonra, size tavsiyem, bu kararınızı gizli tutun. Niyetinizi açıklamanın sizin yararınıza olacağından emin olduğunuz haller dışında kimseye yüreğinizi açmayın. Zira Sirak oğlu İsa bir sırrınızdan ya da yaptığınız bir hatadan 'ne dostunuza, ne düşmanınıza bahsetmeyin' diyor 'yanınızdayken sizi dinleyip size destek veriyor görünürler, yokluğunuzda arkanızdan gülerler.'[20] Bir başka yazar 'yeryüzünde sır saklamayı bilen kimselerin sayısı yok denecek kadar azdır' diyor. Kitap da diyor ki: 'Kararınızı kendi kalbinizde tuttuğunuz zaman onu içinize hapsetmiş olursunuz; ve onu birisine açtığınızda o kişi sizi hapsetmiş olur.'[21] Ve bu yüzden düşüncelerinizi kendi yüreğinizde saklamak, kalbinizi açtığınız kimselere dillerini tutmaları için yalvar yakar olmaktan yeğdir. Seneca diyor ki: 'Sen daha kendi sırrını saklayamıyorsan bir başkasından senin sırrını saklamasını nasıl istersin?' Ama yine de sırrınızı birisiyle paylaşmanın durumunuzu iyileştireceğine inanıyorsanız bunu şu şekilde yapmalısınız: Öncelikle savaş mı barış mı ya da şunu mu bunu mu istediğiniz konusunda hiçbir ipucu vermemeli, niyetinizi veya kararınızı karşınızdakine hiç belli etmemelisiniz; zira, inanın bana efendim, danışmanların, ve

özellikle de büyük beylerin danışmanlarının, çoğu dalkavukturlar. Zira kendilerine göre doğru ve yararlı olduğunu düşündükleri sözleri değil de her zaman için efendilerinin istekleri doğrultusunda, onu hoşnut kılacak sözleri söyleme çabası içindedirler. Bu yüzden zengin kimselerin kendi kararları hariç dışarıdan nadiren iyi tavsiyeler aldıkları söylenir. Ondan sonra kimin dost kimin düşman olduğunu düşünmelisiniz. Ve dostlarınızla ilgili olarak, hangilerinin en eski ve en sadık, en akıllı ve tavsiyelerine en güvenilir, olduğuna bakmalı ve durum gerektirdikçe onlara danışmalısınız.

21) "Demem o ki, toplantıya dürüst arkadaşlarınızı çağırmalısınız. Zira Süleyman'ın dediği gibi 'Yağ ve buhur yüreği sevindirir, dostun tatlılığı da candan gelen öğüttendir.'[22] Ve yine diyor ki 'Hiçbir şey sadık bir dostun yerini tutamaz.'[23] Zira şüphesiz, ne altın ne de gümüş sadık bir dostun iyi niyeti kadar değerlidir. Tekrar Süleyman'a kulak verirsek: 'Sadık bir dost sağlam bir kaledir, ve böyle birini bulan kişi bir hazine bulmuş demektir.'[24]

"Tabii bunun yanısıra gerçek dostlarınızın akıllı ve ihtiyatlı olup olmadığına da bakmalısınız. Kitap diyor ki: 'Kulağını eğ ve hikmetli adamların sözlerini dinle.'[25] Bundan dolayı, her zaman için belli bir yaşa gelmiş, görmüş geçirmiş ve meclislerde saygınlık kazanmış kişilere danışmalısınız. Zira Kitap 'Hikmet ihtiyarlardadır'[26] diyor. Tullius diyor ki: 'Büyük işler bedenin faaliyeti ve kuvvetiyle değil danışma, itibar ve bilgiyle başarılırlar; bu sayılanlar kişi yaşlandıkça zayıflamaz, tersine günden güne çoğalır ve güçlenirler.'

"Ayrıca, şunu genel ilke olarak benimseyin: Öncelikle görüşlerine başvurmak için yalnızca birkaç tane, çok özel dostunuzu ayırın. Süleyman diyor ki: 'Birçok dost edinin fakat bin tanesinin içinden yalnızca bir tanesini kendinize danışman olarak seçin.'[27] Ve mecbur kalsanız dahi sırlarınızı öncelikle, sadece birkaç kişiye açın, diğerlerine daha sonra, ihtiyaç olduğunda açıklarsınız. Fakat her zaman için, danışmanlarınızda bahsettiğim üç özelliğin bulunmasına dikkat edin. Tekrar sayarsak, bunlar: Sadakat, akıl ve tecrübedir. Her zaman ve her ihtiyaç duyduğunuzda yalnızca bir tek danışmanınızın fikriyle hareket etmeyin; zira, bazen çoğunluğun görüşlerini almak da faydalıdır. Süleyman diyor ki: 'Öğütçülerin çokluğunda kurtuluş vardır.'[28]

22) "Kimlerin tavsiyelerine uymanız gerektiğini anlattığıma göre şimdi size kimlerin tavsiyelerinden uzak durmanız gerektiğini açıklayacağım. Öncelikle aptallara danışmaktan kaçınmalısınız. Süleyman 'Aptalların bilgisine başvurmayın, zira onlar kendi şehvet ve arzularından başka bir şey düşünemezler' diyor. Kitap diyor ki: 'Bir aptalı belirleyen özellik, kolayca herkesin kötü, yalnızca kendisinin en iyi olduğuna inanmasıdır.' Ayrıca size meselelerin iç yüzünü anlatmak yerine sizi pohpohlamaya çalışan dalkavuklara danışmaktan da kaçınmalısınız.

23) "Bununla ilgili olarak Tullius 'Dostlukları zedeleyen en ciddi hastalık, dalkavukluktur' diyor. Böyle olunca, diğer çeşit insanlar bir yana, özelikle dalkavuklardan korkup onlardan uzak durmanız daha çok önem taşıyor. Kitap diyor ki: 'Size gerçeği söyleyen dostunuzun yalın sözlerinden değil dalkavukların tatlı sözlerinden korkun.'[29] Süleyman da, dalkavukların tatlı sözlerinin masumları yakalamak için atılmış ökseler olduğunu belirtiyor. Ve ayrıca 'Komşusuna yaltaklanan adam onun ayakları için ağ serer'[30] diyor. Bu nedenle Tullius diyor ki: 'Dalkavuklara kulak vermeyin ve onlardan akıl almayın.' Cato da 'İyi tavsiyelere değer verin, tatlı, gururunuzu okşayıcı sözlerden sakının' deyip ekliyor 've aynı şekilde, şimdi sizinle barışıkmış gibi görünen eski düşmanlarınızın gösterecekleri yoldan gitmeyin.' Kitaba göre, hiç kimse eski düşmanının kalbine tam bir güvenle yerleşemez. İsope diyor ki: 'Önceden kavgalı olduklarınıza veya aranızda husumet bulunanlara asla güvenmeyin ve onlara planlarınızdan sözetmeyin.'[31] Seneca bunun nedenini açıklarken diyor ki: 'Uzun süre ateş yakılan bir yerde mutlaka biraz sıcak duman kalır.' Bu yüzden, 'Eski düşmanına asla güvenme' diyor Süleyman. Düşmanınız sizinle barışmış görünse, size karşı mütevazi davranıp önünüzde boyun eğse dahi ona asla güvenmeyin. Zira hiç kuşkunuz olmasın, bu sahte tevazunun altında şahsınıza karşı sevgisinden çok, kendine bir çıkar sağlama düşüncesi yatıyor, zira bu kişi savaş yoluyla açık açık kazanamadığı zaferi, bu şekilde, sahte bir yüz takınarak, elde etmeyi umuyor. Petrus Alfonsus da 'Eski düşmanlarınızla dostluk kurmayın' diyor 'zira onlara yapacağınız iyilikleri saptırıp kötülüğe çevireceklerdir.' Aynı şekilde, hizmetinizde olan ve size karşı son derece saygılı davrananlardan da akıl almayınız. Neden derseniz, onları konuşturan size olan sevgileri değil, size karşı duydukları

korku olabilir. Ve bu yüzden bir filozof 'Hiç kimse korktuğu kişiye katıksız sevgi duymaz' diyor. Tullius'a göre de 'Tebasının yüreklerinde korkudan çok sevgi uyandırmayan hiçbir imparator uzun süre tahtta kalamaz.' Ayrıca, sarhoşlara akıl danışmaktan kaçınmalısınız, zira, onlar hiçbir sırrı saklayamazlar. Süleyman sarhoşluğun hüküm sürdüğü yerde gizliliğin olamayacağını söylüyor.[32] Ortaya konuşurken sizin kulağınıza fısıldadığı şeyin tam tersini söyleyenlerin de verecekleri akla şüpheyle bakmalısınız. Zira Cassiodorus 'Yalnız kalınca, başkalarıyla birlikteyken yaptıklarının tam tersini yapanların bu davranışı mutlaka bozulması gereken bir oyundur' diyor. Bunun yanısıra, kötü kişilerin tavsiyelerine de şüpheyle yaklaşmalısınız. Zira Kitap 'Kötülerin öğütleri hiledir' diyor.[33] Davut da diyor ki: 'Ne mutludur o adam ki kötülerin öğüdüyle yürümez.'[34] Ayrıca genç kimselerin tavsiyelerine de itimat etmemelisiniz, zira, onların düşünceleri henüz olgunlaşmış değildir.

24) "Kimlerden akıl alabileceğinizi ve kimlerin tavsiyelerine uyabileceğinizi göstermiş bulunuyorum. Şimdi de size verilen aklın Tullius doktrinlerine göre nasıl incelenmesi gerektiğini öğreteceğim. Akıl hocanızı sınamak için pek çok şeyi göz önünde bulundurmalısınız. Öncelikle, girişmeyi amaçladığınız ve tavsiyeye ihtiyaç duyduğunuz bu işte sadece ve sadece gerçekleri anlatmalı, yani meselenizi dürüst bir biçimde ortaya koymalısınız. Zira, gerçekleri saptıran kişi, yalan söylediği bir konuda faydalı nasihatlar alamaz. Bunu yaptıktan sonra, verilen tavsiyenin size uygunluğunu gözden geçirmelisiniz; akla yatkın mı, onu gerçekleştirebilme gücüne sahip misiniz, danışmanlarınızın çoğu ve en iyileri böyle bir hareket tarzını onaylıyor mu? Daha sonra, her bir tavsiyeye uyduğunuzda ortaya çıkabilecek nefret, barış, savaş, şeref, kâr, zarar ve diğer birçok şeyi tek tek değerlendirmelisiniz. Bütün bu seçeneklerden en iyisini tercih etmeli diğerlerini bir kenara bırakmalısınız. Sıra meselenin kökünün ne olduğunu ve bu ağacın ne tür bir meyva vereceğini düşünmeye geliyor. Meseleyi doğuran tüm sebepleri ve bu sebeplerin de sebeplerini incelemelisiniz. Verilen tavsiyeleri size özetlediğim şekilde inceledikten, hangisinin daha iyi, daha faydalı olduğuna karar verdikten ve bu şekilde hareket etmenin pek çok bilge ve yaşlı kimse tarafından onaylandığını gördükten sonra da, bu işi hayırlısıyla sonuçlandırmaya gücünüzün yetip yetmeyeceği üzerinde kafa yormalısınız. Zira akıl, kimsenin layıkıyla

yürütemeyeceği bir işin altına girmesine izin vermez. Kimse de zaten kaldıramayacağı yükün altına girmemelidir. Zira atalarımız 'Kucağını en geniş açan, eline en az şey geçendir' diyorlar. Cato da diyor ki: 'Gücünüzün yeteceği işlere kalkışın; aksi halde büyük sorumluluklar sizi öyle bir sıkar ki başladığınız işten vazgeçmek zorunda kalırsınız.' Olur da bir işi başarıp başaramayacağınızdan emin olamazsanız, işe başlamaktansa sabırlı olmayı seçin. Petrus Alfonsus diyor ki: 'Gücünüz bir işi gerçekleştirmeye yetiyor fakat siz daha sonra bu iş yüzünden pişmanlık duyacağınızı biliyorsanız 'hayır' demek 'evet' demekten iyidir' yani, konuşmaktansa dilinizi tutmak sizin için daha hayırlı olacaktır. Öyleyse, gücünüz menzilinde olsa dahi sonradan size 'keşke yapmasaydım' dedirtecek bir işe soyunmamalısınız. Gerçek gücü ne olursa olsun kendinden emin olmadığı bir işe hiç kalkışmayan kişi doğrusunu yapıyor. Kararınızı size söylediğim şekilde inceledikten ve amacınızı gerçekleştirebileceğinizden emin olduktan sonra, hedefe ulaşıncaya kadar planınıza sadık kalın.

25) "Şimdi de size kınanma endişesi olmadan, ne zaman ve hangi nedenlerden dolayı fikir değiştirebileceğinizi anlatacağım. Zira şüphesiz, kişi planlarını veya hedeflerini onları belirleyen sebep ortadan kalkınca veya yeni bir durum oluşunca değiştirebilir; ne de olsa Yasa 'yeni durumlar yeni kararlar gerektirir' der. Seneca da 'Eğer planlarınız düşmanınızın kulağına giderse plan değişikliği yapın' diyor. Planınızı uygulamaya koyduğunuz zaman herhangi bir hatadan veya başka bir sebepten dolayı zarar görmeniz söz konusu olacaksa yine plan değiştirebilirsiniz. Ayrıca yaptığınız plan mantıklı değilse veya yanlış varsayımlara dayanıyorsa değişikliğe gidebilirsiniz. Zira yasalara göre 'akla yatkın olmayan emirler geçersizdir.' Ayrıca, gerçekleştirilmesi imkansız, verimli bir şekilde uygulamaya konamayacak planlar da değiştirilebilir.

26) "Şunu genel kural olarak benimsemelisiniz ki ortaya çıkan yeni durum ne olursa olsun, asla değişmeyecek şekilde yerleşmiş kötü kurallar da vardır."

27) Melibeus, karısı Prudence'ın bütün doktrinlerini dinledikten sonra onu şöyle cevapladı: "Hanım, şu ana kadar bana genel olarak danışmanlarımı seçmem veya onları geri çevirmem konusunda

nasıl davranmam gerektiğini öğrettin. Fakat şimdi senden daha özele inmeni, danışmanlarımın yani şu mecliste bulunan danışmanlarımın senin gözüne nasıl göründüklerini anlatmanı rica ediyorum."

28) "Efendim," dedi karısı, "sizden, hoşunuza gitmeyecek şeyler söylesem bile öne süreceğim sebeplere itiraz etmemenizi ve öfkenin kalbinize girmesine izin vermemenizi, boynumu bükerek istirham ediyorum. Zira Tanrı biliyor ya, ben sizin iyiliğiniz, sizin şerefiniz, sizin yararınız için konuşuyorum. Ve doğrusu, iyi yürekli efendimin beni sabırla dinleyeceğini umuyorum. İnanın bana, burada biraz evvel yaptığınız danışma gerçek anlamıyla danışma değil, ahmaklığa doğru atılan bir adımdır. Zira pek çok yönden hatalı davrandınız.

29) "İlk olarak ve herşeyden önemlisi, danışmanlarınızı toplarken yanlış yaptınız. Neden derseniz, ilk elde yalnızca birkaç kişiyi çağırmalı, geri kalanını daha sonra, ihtiyaç durumunda davet etmeliydiniz. Ama siz bu yorucu, bu gürültüsü rahatsız edici, kalabalığın hepsini bir anda bir araya getirdiniz. Bir diğer hatanız şu oldu: Toplantıya yalnızca gerçek dostlarınızı, yaşlı ve bilge kimseleri çağırmanız gerekirken, burayı yabancılarla, toy delikanlılarla, sahtekâr dalkavuklarla, sizinle barışıkmış gibi görünen eski düşmanlarınızla, size saygı duyan fakat sizi sevmeyen adamlarla doldurdunuz. Yine, toplantıya öfkeyi, tamahı, ve aceleciliği ki bu üç şey her türlü adil ve yararlı toplantıya düşmandır beraberinizde getirmekle ve ne kendi içinizden, ne de danışmanlarınızın içinden, onları kovup yok etmemekle, hatalı davrandınız. Ayrıca, gönlünüzden geçenleri ve savaş ilan edip intikam almak istediğinizi danışmanlarınıza açıklamakla hata ettiniz; konuşmalarınızdan sizin hangi yönde eğilimli olduğunuzu öğrendiler. Bu nedenle, sizin yararınıza olmasını gözeterek değil, sizin istekleriniz yönünde olmasını gözeterek akıl verdiler size. Bunlardan başka, sadece bu meclise danışıp aldığınız bu kadar az tavsiyenin yeterli olacağını sanmakla hata ettiniz; halbuki böyle büyük ve önemli bir konuda daha fazla danışmanla bir araya gelip, amacınızı gerçekleştirme yolları üzerinde daha uzun süre düşünmeniz gerekirdi. Danışmanlarınızı söylediğim veya durumun gerektirdiği şekilde elemeye tabi tutmamakla ve onlar arasında hiçbir ayrım yapmamakla, yani gerçek ve sahte dostlarınızı

birbirinden ayırmamakla da hata ettiniz. Gerçek dostlarınızın, yaşlı ve bilge olanların fikirlerini sormadınız, fakat hepsinin sözlerini bir türlü yemeğinin içine katıp çoğunluğa doğru meylettiniz ve bunu yapmakla da ahmaklığa tenezzül etmiş oldunuz. Sizin de pekâlâ bildiğiniz gibi, dünyadaki aptalların sayısı akıllılarınkinden fazla olduğu için bu oran böyle büyük ve kalabalık toplantılara da aynen yansır. İşte bu yüzden, bireylerin akıllıca önerileri yerine çoğunluğun isteklerinin tercih edildiği bu tür toplantılarda aptalların söz sahibi olması pek normaldir."

Melibeus tekrar karşılık verdi: "Hatalı davrandığımı kabul ediyorum. Fakat biraz önce belli şartlar altında, belli sebeplerden dolayı danışmanların değiştirilebileceğini söyledin. İşte ben de şu anda danışmanlarımı senin uygun göreceğin şekilde değiştirmeye hazırım. Ne de olsa atalarımız 'Hata insana mahsustur fakat hatada ısrar Şeytan'ın işidir' demişler."

30) Onun bu sözleri üzerine Bayan Prudence şöyle konuştu: "Meclisinizi elemeye tabi tutun ve kimin en mantıklı konuşup en iyi tavsiyeyi verdiğini görelim ve madem böyle bir sınav gerekiyor, ilk olarak söz alan cerrah ve hekimlerden işe başlayalım. Bana kalırsa onlar, kendilerine yakıştığı gibi, akıllıca konuştular; her çeşit insanla, hastanın yararına olacak, kimseye zarar vermeyecek ve onurlu bir biçimde ilgilenmenin ve tedavilerinden sorumlu oldukları kimseleri becerileri oranında iyileştirmeye gayret göstermenin meslekleri gereği olduğunu söylerken çok haklıydılar. Efendim, akıllıca, bilgece ve soylu bir cevap verdikleri için ve değerli kızınıza daha özenle bakmalarını sağlamak amacıyla cerrah ve hekimlerin cömert bir şekilde ödüllendirilmelerini öneriyorum. Zira onlar sizin dostlarınız olsalar dahi, size bedava hizmet etmelerini bekleyemezsiniz; hatta bu yüzden onları daha iyi ödüllendirmeli, onlara karşı daha eli açık davranmalısınız. Hekimlerin bu dava için öne sürdükleri teklife, yani hastalıkların karşıtlarıyla tedavi edilebileceği düşüncesine gelince, bunu nasıl anladığınızı ve bu konuda ne düşündüğünüzü bilmek isterdim."

"Doğrusu" dedi Melibeus, "bundan düşmanlarım bana nasıl zarar verdilerse benim de onlara aynı şekilde karşılık vermem gerektiğini anlıyorum. Zira, onların bana kötülük yapıp benden intikam almalarına karşılık, benim de misillemede bulunmam gerekir; böylece bir kötülüğü bir başkasıyla telafi etmiş olurum."

31) "Durun, durun!" dedi Bayan Prudence, "herkes nasıl da kolay kendi arzuları, zevkleri doğrultusunda meylediyor! Hekimlerin sözü şüphesiz bu şekilde yorumlanmamalı. Zira, kötülüğün karşıtı kötülük değildir; ne de intikamın karşıtı intikam, haksızlığın karşıtı haksızlıktır; bunlar zıt değil benzerdirler. Bundan dolayı da bir intikam olayı bir başkasıyla telafi edilemez ve bir haksızlık da bir diğeriyle; aksine, bunların her biri bir diğerini doğurur ve çoğaltır. Hekimlerin sözleri şöyle anlaşılmalıdır: İyi ve kötü karşıttırlar, barış ve savaş, intikam ve bağışlama, uyum ve uyuşmazlık ve başkaları. Fakat şu bir gerçek ki kötülük iyilikle tedavi edilir, uyumsuzluk uyumla, savaş barışla ve bu diğer karşıtlar için de geçerlidir. Havari Aziz Pavlus pek çok yerde buna katılır ve der ki: 'Kötülüğe kötülükle, küfüre küfürle karşılık vermeyin; aksine size kötülük yapana iyilikte bulunun ve sizi incitene hayır dua edin.'[35] Aziz Pavlus bundan başka birçok yerde de barış ve uyumu vaaz eder.

"Fakat şimdi avukatlar ve diğer bilge kişilerin tavsiyelerine değineceğim. Duyduğunuz gibi, hepsi aynı ağızdan konuştular ve dediler ki herşeyden önce kendi evinizi korumaya ve emniyet altına almaya bakmalısınız. Bunları yaparken de danışarak ve uzun uzun düşündükten sonra hareket etmelisiniz. Efendim, şahsınızın güvenliğiyle ilgili olan birinci noktaya gelirsek, bilmelisiniz ki savaşa giren kişi herşeyden önce alçak gönüllülükle ve kendini vererek İsa Mesih'in ve Onun Yüce Merhametinin kendisini koruması altına alıp, başı sıkıştığında yardımına koşması için dua etmelidir. Zira şüphe yok ki, yeryüzünde hiç kimse Efendimiz İsa Mesih'in gözetimi altında olmadıkça, yalnızca akıl danışarak kendini emniyete alamaz. Davut peygamber buna katıldığını şu sözleriyle belirtiyor: 'Eğer şehri Rab korumazsa, bekçi boş yere uyanık durur.'[36] Öyleyse efendim, şahsınızın korunmasını takdir edilen ve iyi tanınan gerçek dostlarınıza bırakmalısınız; zira böylesi bir yardım ancak onlardan istenebilir. Bakın Cato 'Bir derdiniz olunca dostlarınıza başvurunuz, zira hiçbir hekim gerçek dostunuz kadar değerli değildir' diyor. Ve bundan böyle bütün yabancı 'yalancı' kimselerden uzak durmalı, onlara şüpheyle yaklaşmalısınız. Zira Petrus Alfonsus 'Uzun zamandır tanımadığınız, yabancı biriyle asla yola çıkmayın' diyor. 'O kişi sizin rızanız olmadan, kazara yanınıza düşerse konuşmasına dikkat edin, özgeçmişini elden geldiğince ayrıntılı bir şekilde soruşturun ve kendi gideceğiniz yeri

gizleyin; gideceğiniz yer olarak aslında planınızda olmayan bir yer adı verin ve adam elinde bir mızrak taşıyorsa sağ, bir kılıç taşıyorsa sol tarafında yürüyün.' Bundan böyle size tarif ettiğim iki tür insandan uzak durun ve onların gösterecekleri yollardan sakının. Ayrıca gücünüze, rakibinizin gücünü hiçe sayarak kendinizi tehlikeye atacak kadar çok güvenmeyin; zira her akıllı kişi düşmanından çekinir. Süleyman diyor ki: 'Daima korkan adama ne mutlu, zira yüreğinin cesareti ve bedeninin kuvvetine aşırı güvenenlerin sonu felaket olur.'[37] Bunlardan başka her türlü tuzak ve ispiyona karşı tetikte durmalısınız. Seneca diyor ki: 'Kötülükten korkan akıllı kişi kötülüğe engel olur; tehlikeyi ortadan kaldıran tehlikeye düşmez.' Herhangi bir yerde emniyette olsanız dahi her an için uyanık bulunmalısınız; yani ne en güçlü, ne en zayıf düşmanınıza karşı ihmalkâr davranmamalısınız. Seneca 'Kafası çalışan kişi en zayıf düşmanından bile korkar' diyor. Ovid, minicik bir gelinciğin koca bir boğayı veya yaban geyiğini öldürebileceğini söylüyor. Kitap'a göre de, minicik bir diken heybetli bir kralı ağır bir biçimde yaralayabilir ve bir tazı bir yaban domuzunu durdurabilir. Yine de, ortada korkmanızı gerektirecek haklı bir sebep yokken, korkakça davranmanızı öneriyor değilim. Bir kitapta bazı kimselerin insanları kandırmayı pek sevdiklerini ama kendilerinin de aldatılmaktan son derece korktuklarını okumuştum. Fakat zehirlenmekten korkmalı, alaycılardan uzak durmalısınız. Zira Kitap 'Alaycılarla dostluk etmeyin,' diyor 'aksine onların sözlerini zehir kabul edin ve kaçın.'

32) "Şimdi ikinci noktaya, evinizin, danışmanlarınızın söyledikleri gibi tahkim edilip, önünde bir karakol kurulmasına gelirsek, bu sözleri nasıl anladığınızı ve bu konuda neler düşündüğünüzü duymak isterdim."

33) Melibeus cevap olarak dedi ki: "Doğrusu, bu sözlerden evimi kalelerin savunmasında olduğu gibi, kuleler ve diğer ek yapılarla desteklemem gerektiğini anlıyorum. Ayrıca evimi her türlü silahla ve mancınıkla donatmalıyım ki düşmanlarım ne bana ne de evimin etrafına yaklaşmaya cesaret edemesinler."

34) O zaman Prudence şöyle dedi: "Yüksek kaleler, kuleler inşa etmek bazen sadece kibire hizmet eder. Onca masraf, onca emek sarfe-

dilip dikilen yüksek kaleler hem yaşını başını almış, hem de akıllı gerçek dostlar tarafından savunulmadığı takdirde, bir de bakarsınız, saman çöpü kadar bile sağlam değildirler. Ve bilmelisiniz ki kudretli bir beyin gerek kendi şahsını, gerek mal varlığını korumak için inşa edebileceği en sağlam kale, tebası ve komşularının ona karşı duydukları sevgidir. Zira Tullius şöyle diyor: 'Kimsenin ele geçiremeyeceği veya yerle bir edemeyeceği bir kale çeşidi vardır ki bu da bir halkın efendilerine karşı besledikleri sevgidir.'

35) "Şimdi efendim, üçüncü noktaya, yaşlı ve akıllı danışmanlarınızın bu meselede fazla aceleci davranmamanız, fakat büyük bir dikkatle ve kılı kırk yararak hazırlanmanız gerektiğini öne sürmelerine gelince; bana kalırsa bunlar son derece akıllıca, son derece isabetli sözler. Zira Tullius 'Herhangi bir işe kalkışmadan önce büyük bir dikkatle hazırlık yapın' diyor. Ve ben de diyorum ki intikam peşinde, savaşta, kavgada, savunmada olsun işe başlamadan evvel enine boyuna düşünüp hazırlanmalısınız. Zira Tullius'a göre kısa sürede elde edilen bir zafer aslında uzun hazırlıkların bir sonucudur. Cassiodorus da 'Hazırlıklara ne kadar uzun zaman ayrılırsa, savunmamın o derecede başarılı' olacağını belirtiyor.

36) "Fakat şimdi, size sizi sevmeden hürmet eden komşularınızın, sizinle barışık gibi görünen eski düşmanlarınızın, sizin kulağınıza başka, ortaya konuşurken başka şeyler söyleyen dalkavuklarınızın, ve derhal savaş ilan edilip intikam alınmasını öneren gençlerin düşüncelerine değinmek istiyorum. Önceden de belirttiğim gibi, efendim, böyle kimseleri toplantıya çağırmakla büyük hata yaptınız; buraya kadar saydığım nedenler bu tip danışmanların güvenilmezliğini yeterince ortaya koydu, ama biz yine de özele inelim. Önce Tullius'un öğretisi doğrultusunda ilerlemelisiniz. Şüphesiz bu meselenin ya da bu öğretinin doğruluğunu anlamak uzun zaman almaz. Ne de olsa, size bu kötülüğü yapanların kimler ve kaç kişi olduklarını ve bu işi yaparken ne gibi yöntemler kullandıklarını zaten biliyoruz. Bundan sonra, yine Tullius'un belirttiği ikinci durumu incelemelisiniz. Zira Tullius 'onaylama' adı altında bir madde ortaya atıyor ve bununla, mecliste düşmanlarınızdan acilen intikam alma isteğinizi ifade ettiğinizde, danışmanlarınızdan bu düşüncenizi onaylayanların kimliklerini ve sayılarını kastediyor. Bunun yanısıra, düşmanlarınızın istekleri doğrultusunda,

onlarla işbirliği yapanların da kimler ve kaç kişi olduklarını bir düşünelim. Birinci grupla başlarsak, kararınıza kimlerin katıldığı pekâlâ biliniyor; zira acilen savaş açılsın diyenler sizin dostlarınız değil. Şimdi, çok candan dostlarınız olarak düşündüğünüz insanlar kimlerdir ona da bir bakalım. Son derece kudretli ve varlıklı birisi olmanıza rağmen, şurası bir gerçek ki yalnızsınız. Zira, bir kızınız dışında çocuğunuz yok; ne de düşmanlarınızın gözünü korkutup, sizinle dalaşmaktan veya size savaş açmaktan çekinmelerini sağlayacak erkek kardeşleriniz, kuzenleriniz, akrabalarınız var. Siz de biliyorsunuz ki, öldüğünüz takdirde mirasınız birkaç uzak akraba arasında pay edilecek; ve bu akrabaların herbirinin payı yeterince büyük olacağından sizin intikamınızı almak için fazla istekli olmayacaklar. Buna karşılık düşmanlarınız üç kişi; üstelik herbirinin birçok çocukları, erkek kardeşleri, kuzenleri ve yakın akrabaları var; siz onlardan ikisini üçünü öldürseniz bile, sizi öldürerek onların intikamını almak için geriye yeterli sayıda adam artacak. Sizin adamlarınızın size karşı daha dürüst ve size daha sadık olduklarını varsayabiliriz fakat yine de, sizinle aralarında yakın akrabalık yok; buna karşılık düşmanlarınızın adamları onların yakın akrabaları. Şüphesiz ki onlar bu yönden sizden daha avantajlı durumdalar. Ayrıca, acilen intikam alınmasını isteyenlerin tavsiyelerinin, akıllı işi olup olmadığına da bir göz atalım. Biliyorsunuz ki bunun cevabı 'hayır'. Bildiğiniz üzere, hukukun yetkili kıldığı hâkim dışında ve o da böyle bir intikamın kanun uyarınca ve kanun çerçevesinde uzun zaman içinde veya acilen alınması gerektiği zaman hiç kimse kimseden intikam almaya yetkili değildir. Üstelik Tullius'un 'onaylama' dediği kavrama dönersek, sahip olduğunuz kudret ve kuvvetin sizin ve danışmanlarınızın arzusunu haklı kılıp kılmadığını da düşünün. Şüphesiz buna da 'hayır' cevabını vereceksiniz. Zira doğrusunu söylemek gerekirse, ne yapıyorsak haklı olarak yapmalıyız. Kendi bildiğinizce alacağınız bir intikam, tabii ki haklı olamaz. Öyleyse, gördüğünüz gibi, kudret ve kuvvetiniz arzularınızı haklı kılmaya yetmiyor. Şimdi de üçüncü noktayı inceleyelim, Tullius'un sonuç dediği noktayı. Şunu anlamalısınız ki almayı amaçladığınız intikam, bir 'sonuçtur'. Ve ondan başka bir intikam, başka bir tehlike, başka bir savaş doğar; ve bunu şu anda farkında olmadığınız sayısız kötülükler, zararlar izler. Tullius'un 'doğurma' dediği dördüncü noktayla ilgili olarak, düşünün ki size yapılan bu kötülük düşmanlarınızın nefretinden doğdu; bu kötülüğün inti-

kamının alınmasında da işaret ettiğim gibi, yine bir başka intikam olayı ve dolayısıyla, hadsiz hesapsız üzüntü ve israf doğacak.

37) "Efendim, Tullius'un 'sebepler' dediği sonuncu noktaya gelirsek, bilmelisiniz ki size yapılan kötülüğün alimlerin *Oriens* ve *Efficiens* ve *Causa longinqua* ve *Causa propinqua* dedikleri, yani 'mutlak sebebi' ve 'yaklaşık sebep' anlamlarına gelen belli sebepleri vardır. 'Mutlak Sebep' her şeyin Sebeb'i olan Kadir Tanrı'dır. Yaklaşık sebep üç düşmanınız, 'tesadüfi sebep'se nefrettir. 'Görünen sebep' kızınızın aldığı beş yaradır, 'resmi sebep' merdivenleri getirerek pencereye tırmananların yöntemidir. Sonuncu sebep kızınızı öldürme arzularıydı ve Tanrı onların ellerinden geleni yapmalarına izin verdi. Fakat 'Mutlak Sebep'ten, yani sonlarının ne olacağından veya başlarına ne geleceğinden söz etmek gerekirse, akıl yürütmek ve varsayımda bulunmaktan başka birşey elimden gelmiyor. Yine de sonlarının kötü olacağını düşünebiliriz. Zira Emirler Kitabı'na göre 'Kötü sebeplerden kaynaklanan işler nadiren ve binbir ıstıraptan sonra iyi sona vardırılabilirler.'

38) "Efendim, bana Tanrı'nın bu kötülüğün yapılmasına neden izin verdiği sorulacak olursa, tabii ki kesin bir cevap veremem. Zira, Havari'nin dediği gibi, Kadir Efendimizin hikmet ve bilgisinin ve hükümlerinin derinliğine kimsenin aklı ermez.[38] Yine de, bazı tahminler ve varsayımlar yoluyla ben inanıyorum ki, adalet ve doğruluğun kendisi olan Tanrı'nın bu kötülüğe göz yummasının altında yine adil ve geçerli bir sebep vardır.

39) "Sizin adınız Melibeus, yani 'bal içen adam'. Siz dünyanın nimetlerinden ve hazlarından o kadar çok içtiniz ki sarhoş oldunuz; ve Yaratıcınız İsa Mesih'i unuttunuz; O'na yeterince hürmet etmediniz ve gerektiği gibi şükretmediniz. Ne de Ovid'in 'Bedensel hazların tatlı balının altında ruhu öldüren zehir vardır' demesine kulak verdiniz. Oysa Süleyman uyarıyor: 'Bal buldun mu kendine yetecek kadar ye; ölçüyü aşacak olursan kusarsın'[39] ve yeniden aç ve yeniden muhtaç kalırsın. Kim bilir belki de İsa sizden hoşnut değildir, yüzünü sizden çevirmiş, merhametinin kulaklarını size tıkamıştır ve işlediğiniz günahlara benzer bir şekilde cezalanmanıza izin vermiştir. Siz Efendimiz İsa Mesih'e karşı günah işlediniz; zira, insanlığın bu üç düşmanının, ten, Şeytan ve dünyanın be-

deninizin pencerelerinden girmesine seve isteye göz yumdunuz; onların saldırılarına ve çeldirmelerine karşı kendinizi yeterince savunmadınız; ve onlar da yani beş duyunuz yoluyla içinize giren ölümcül günahlar böylece ruhunuzu beş değişik yerinden yaraladılar. Aynı şekilde, Efendimiz İsa Mesih üç düşmanınızın evinizin penceresinden içeri girmelerini ve kızınızı bildiğiniz şekilde yaralamalarını diledi ve buna izin verdi."

40) "Çok iyi anlıyorum ki" dedi Melibeus, "doğabilecek kötülükleri ve tehlikeleri göstererek düşmanlarımdan intikam almamı engellemek istiyorsun. Fakat her intikam olayında herkes ortaya çıkabilecek kötü sonuçları, tehlikeleri düşünecek olsaydı, kimse intikam almazdı ve bu da zararlı olurdu; zira intikam yoluyla kötüler iyilerden ayırd edilir. Ve kötülük yapma niyetinde olanlar kötülerin cezalandırıldıklarını görünce kendilerini dizginlerler." Bayan Prudence buna cevap olarak dedi ki: "İntikam almanın pek çok iyi ve kötü tarafı olduğunu elbette kabul ediyorum; fakat intikam almak her önüne gelen kişinin değil, hâkimlerin ve suçlular üzerinde yetki sahibi olanların işidir. Dahası kanımca, bir başkasından intikam alan kişi nasıl günah işlemiş oluyorsa, hak edenlerden gerekli intikamı almayan hâkim de aynı şekilde günah işlemiş olur. Seneca diyor ki: 'İyi hâkim kötüleri cezasız bırakmayan hâkimdir.' Cassiodorus'un dediği gibi 'İnsanlar suçlarının hâkimleri ve yöneticilerini kızdıracağını bilseler suç işlemeye çekinirlerdi.' Buna karşılık bir başkası da 'Adil kararlar vermekten korkan hâkimler suçlular yaratırlar.' diyor. Havari Aziz Pavlus Romalılara yazdığı mektupta hâkimlerin önlerinden taşınan baltaların boşuna olmadığını bildiriyor.[40] Zira, bu baltalar suçluları ve kötüleri cezalandırmaya; iyi kimseleri de korumaya yarar. Öyleyse, düşmanlarınızdan intikam alınmasını istiyorsanız, kanunun onlar üzerinde yetkili kılmış olduğu hâkimlere başvurmalısınız; hâkim suçluları kanunların öngördüğü şekilde cezalandıracaktır."

41) "Olmaz," dedi Melibeus, "bu türden bir intikam bana hitap etmiyor. Düşünüyorum da Talih çocukluğumdan beri hep besledi beni, pek çok sıkıntıyı aşmamda yardımcı oldu. Bunu önemli buluyorum ve Tanrı'nın izniyle, Talih'in yine bana yardım edeceğine inanıyor, onu bir kez daha denemek istiyorum."

42) "Aslında," dedi Prudence "bana sorarsanız, hiçbir şekilde şansınızı denememeli, Talih'in önünde eğilmemelisiniz. Bakın Seneca 'Ahmakça ve Talih'e güvenerek yapılan işlerden hayır gelmez' diyor. Aynı kişi yine diyor ki: 'Talih ne kadar parlak ve pırıltılı görünürse, o derece narindir ve o kadar kolay kırılır.' Talih'e güvenmeyin zira, ne sadık ne de sabittir; en güvende ve yardımından en emin olduğunuz anda, sizi aldatır ve gelmeyiverir. Talih'in çocukluğunuzdan beri sizi beslediğini söylüyorsunuz, bana kalırsa asıl bu yüzden onun içtenliğine ve aklına daha az bel bağlamalısınız. Seneca'nın dediği gibi 'Talih kendi beslediği kişiyi koca bir ahmak yapar.' Madem intikam alınmasını istiyorsunuz ve hâkimin önünde kanun uyarınca alınacak intikam hoşunuza gitmiyor ve madem Talih'ten yardım umarak intikam almaya kalkışmak tehlikeli ve kesin değil; öyleyse işleri, hiçbir kötülük ve haksızlığı yapanların yanına koymayan Mutlak Hâkim'e havale etmekten başka çareniz kalmıyor; O intikamınızı söz verdiği şekilde alacaktır, zira Tanrı 'Öç benimdir, karşılığını ben vereceğim' diyor."[41]

43) Melibeus karşılık verdi: "Eğer ben, bana zarar verenlerden, intikamımı almazsam, bana kötülük yapanlara ve diğer herkese bir başka kötülük daha yapmaları için davetiye çıkarmış olurum. Zira Kitap'ta 'Herhangi bir kötülüğü yapanların yanına bırakırsanız düşmanınızı yeni bir kötülük yapmaya çağırmış olursunuz' yazar. Ayrıca herşeyi sineye çekersem bana dayanamayacağım kadar büyük kötülükler yaparlar; ve bu durumda herkes tarafından aşağılanırım. 'Kötülükleri sabırla karşılarsanız sabredemeyeceğiniz kadar büyük kötülüklerle karşılaşırsınız' diye de bir söz vardır."

44) "Sabrın fazlasının da iyi bir şey olmadığını şüphesiz kabul ediyorum," dedi Prudence, "fakat bunun böyle olması her kendisine kötülük yapılan kişiye intikam alma hakkını vermez; zira, bu hak yetkili hâkimlere mahsustur ve onların görevidir. Bundan dolayı sözlerini alıntıladığınız iki otoritenin, hâkimlere hitaben ve hâkimler hakkında konuştuklarını düşünmemiz gerekiyor; zira, hâkimler haksızlık ve suçların cezasız kalmasına uzun süre göz yumdukları takdirde yenilerinin yapılmasına sadece davetiye çıkarmış olmaz, bunların yapılmasını emretmiş olurlar. Yine bir bilge kişi 'Günahkârı cezalandırmayan hâkim ona günah işlemesini buyurmuştur' diyor. Şurası gayet açık ki, herhangi bir ülkedeki

hâkimlerin veya yöneticilerin suçlulara ve kötülük yapanlara aşırı hoşgörülü davranmaları halinde, bu kişiler zamanla hâkimleri ve kralları yerlerinden edip efendiliklerini ellerinden alacak kadar güçlenebilirler.

45) "Fakat şimdi, kendi intikamınızı kendiniz almaya yetkili olduğunuzu düşünelim. Öyle bile olsa, şu an için intikam alabilecek kadar güçlü değilsiniz. Zira, kendi gücünüzü ve düşmanlarınızın olanaklarını karşılaştıracak olursanız, önceden de belirttiğim gibi, düşmanlarınızın sizden çok üstün olduklarını göreceksiniz. Bu nedenle diyorum ki, size yapılan kötülüklere şimdilik sabırla katlanmanız yerinde olur.

46) "Üstelik 'kendinizden güçlü biriyle kapışmak delilik, size denk biriyle kapışmak tehlikeli ve sizden daha zayıf biriyle kapışmak aptallıktır' diye bir atasözü olduğunu da bilirsiniz. Bu yüzden, kişi elinden geldiğince kavgadan kaçınmalıdır. Süleyman 'Kişinin kendisini kavga gürültüden uzak tutması büyük bir ibadet sayılır'[42] diyor. Ve olur da sizden daha kuvvetli ve kudretli birisi size bir zarar verirse intikam almayı değil, acınızı nasıl dindirebileceğinizi düşünmelisiniz. Zira Seneca 'Kendinden büyüklerle kapışan kişi kendini büyük bir tehlikeye atmış olur' diyor. Cato da diyor ki: 'Sizden daha üst rütbe ve makamda birisi size bir kötülük yaparsa hoşgörülü olun, zira bu defa sizi üzen kişi bir başka sefer sizi sevindirip, size yardımcı olabilir.' Bütün bunlar bir yana, ben şahsen sizin intikamınızı almak için hem yeterince güçlü hem de yetkili olduğunuza inanıyorum. Yine de belirtmek isterim ki sizi bu intikam işinden vazgeçirecek ve yapılan ne olursa olsun sabırla karşılayıp katlanmanızı gerektirecek pek çok neden var. Bunların ilki ve en önemlisi, arzu ederseniz, Tanrı'nın sizi bu şekilde cezalandırmasına sebep olan günahlarınızı düşünmenizdir. Zira şair 'Başımıza gelen felaketleri onları hakettiğimizi düşünerek, sabırla karşılayıp kabullenmemiz gerekir' diyor. Aziz Gregory'ye göre de: 'Kişi hata ve günahlarının sayısının çokluğunu düşünürse çekmekte olduğu acı ve ıstırapların sayısı gözüne az görünür; ve kişi günahlarının ağırlığını ve şiddetini düşünürse çektiği acılar daha hafif ve daha dayanılabilir gelecektir.' Ayrıca, Efendimiz İsa Mesih'in çektiği ıstırapları ve sabrını gözlemleyip öğrenmek için eğilip kalbinizi alçaltmalısınız. Aziz Petrus'un mektubunda dediği

gibi: 'Mesih dahi kendi izleri ardınca gidesiniz diye, size bir örnek bırakarak sizin için elem çekti; o günah işlemedi, ve onun ağzında hile bulunmadı; tahkir olunduğunda ona karşı tahkir etmezdi; elem çektiğinde tehdit etmezdi.'[43]
Ayrıca, şimdi Cennet'te olan azizlerin hiç hak etmedikleri ve hiçbir suç işlemedikleri halde bu dünyanın mihnetleri karşısında göstermiş oldukları sabrın sizi sabırlı olmaya sevketmesi gerekir. Üstelik bu dünyanın ıstıraplarının kısa ömürlü olduğunu, hemen bitip yiteceğini düşünerek de kendinize sabır telkin edebilirsiniz. Fakat kişinin ıstıraplara sabırla katlanmak suretiyle elde etmeyi umduğu mutluluk, havarinin mektubunda belirttiği gibi, 'ebedi'dir.[44] 'Tanrı'nın bahşettiği mutluluk ebedidir' diyor Havari, yani sonsuza kadar sürer. Bundan başka, düşünün ve içtenlikle inanın ki sabredemeyen veya kendini sabırla eğitemeyen kişi iyi yetişmiş veya iyi bir eğitim almış sayılmaz. Zira Süleyman 'kişinin inancı ve bilgisi sabrıyla ölçülür'[45] diyor. Bir başka yerde de diyor ki: 'Akıllı kişi hayatını sabırlı bir şekilde idare eder.' Yine aynı Süleyman kızgın ve öfkeli adamın kavga çıkardığını, sabırlı kişininse kavgayı yatıştırdığını, söylüyor.[46] Yine, çok güç yerine çok sabır sahibi olmanın daha iyi olduğunu; nefsine hâkim olanın şehir alan adamdan daha çok övgüye layık olduğunu, belirtiyor.[47] Aynı cümleden olmak üzere, Aziz James de Mektup'unda 'sabır mükemmeliğin önemli bir şartıdır' diyor."[48]

47) "Şüphesiz" dedi Melibeus, "sabrın mükemmelliğin önemli bir şartı olduğunu kabul ediyorum; fakat senin aradığın mükemmeliği herkes elde edemez; ne de ben mükemmel kimselerden biriyim, zira intikamımı almadıkça kalbim huzur bulmayacak. Benden intikam almak amacıyla bana kötülük yapmaları düşmanlarım için tehlikeli olmasına rağmen bunu önemsemediler ve kötü amaçlarını gerçekleştirdiler. Bu nedenle, intikam almak için kendimi birazcık tehlikeye atar ve hatta daha da ileri gidip bir kötülüğü bir başka kötülükle ödersem insanların beni suçlayacaklarını sanmıyorum."

48) "Ah" dedi Bayan Prudence, "siz kendinize yontuyor, nasıl olmasını istiyorsanız öyle konuşuyorsunuz; fakat yeryüzünde hiç kimse her ne şartla olursa olsun şiddet kullanmamalı veya intikam almak için aşırılığa başvurmamalıdır. Cassiodorus diyor ki: 'İntikamı-

nı zulmederek alan, ilk zulmeden kadar büyük kötülük yapmış olur.' Bundan dolayı, intikamınızı uygun bir şekilde, haklı yoldan yani kanunlar çerçevesinde almalısınız. Bu konuda Seneca 'Kimse kötülüğün intikamını kötülükle almamalıdır' diyor. Eğer 'hak' sözcüğünün şiddete şiddetle ve kavgaya kavgayla karşılık vermeyi gerektirdiğini söylüyorsanız, şüphesiz doğru konuşuyorsunuz; fakat kavganın taciz edilmenizin hemen ardından; hiçbir gecikme, erteleme olmadan ve intikam maksatlı değil, sadece öz savunmaya yönelik olması şartı vardır. Kişinin kendisini belli ölçüler dahilinde, aşırılıkla ve zulümle suçlanmayacak şekilde savunması gerekir; aksi takdirde olay kabul edilemez boyutlara varır. Tanrı biliyor ya, şu anda siz kendinizi savunmuyorsunuz, intikam alacaksınız; bu da demektir ki yapacağınız işte ölçülü olmak gibi bir kaygınız yok. Bu nedenle sabrın size faydalı olacağına inanıyorum. Zira Süleyman 'Sabırsız adamın başına büyük felaketler gelir.' diyor."[49]

49) "Tabii ki" dedi Melibeus "kendini ilgilendirmeyen bir şeye öfkelenen, sabırsız davranan kişi bu yüzden zarar görürse şaşmamak gerek. Zira yasa 'başkalarının işine burnunu sokan kişi suçludur' diyor. Süleyman da kendisine ait olmayan kavgaya kızan kişiyi yoldan geçen köpeğin kulaklarından tutan bir adama benzetiyor.[50] Zira, yabancı bir köpeği kulaklarından kavrayan bir kişinin ısırılmasının olası olduğunu düşünmek gibi, kendisini ilgilendirmediği halde sabırsızlığı yüzünden başkalarının kavgalarına müdahele eden kişinin aynı şekilde zarar göreceğini düşünmek de mantıklı görünüyor. Fakat, pekâlâ biliyorsun ki bu olayın, yani benim üzüntümün ve benim derdimin ucu doğrudan bana dokunuyor. Bu yüzden kızgın ve sabırsızım, bu şaşılacak bir şey değil. Zaten müsaadenle, intikam almaya kalkışmamın bana nasıl bir zarar vereceğini anlayabilmiş değilim; zira ben düşmanlarımdan daha güçlü ve daha zenginim. Sen de biliyorsun ki bu dünyayı yöneten para ve zenginliktir. Süleyman 'Her şey paraya boyun eğer'[51] diyor."

50) Prudence, kocasının bu şekilde düşmanlarının gücünü küçümseyerek, mal varlığı ve parasıyla övünmesini dinledikten sonra, karşılık olarak dedi ki: "Sevgili efendim, kudretli ve zengin olduğunuzu, parasını dürüst yoldan kazanan ve iyi kullanmasını bilenler için varlıklı olmanın iyi bir şey olduğunu teslim ediyorum.[52] Zira

insan vücudu ruh olmadan nasıl yaşayamazsa dünya nimetleri olmadan da varlığını sürdüremez. İnsan zenginliği sayesinde güçlü dostlar edinebilir. Bu konuda Pomphilius 'Bir sığır çobanının kızı eğer zenginse kocasını bin aday içinden seçebilir, zira bin erkekten bir teki bile onu geri çevirmeyecektir.' diyor. Ve ekliyor: 'Eğer çok mutlu, yani çok zengin olursanız pek çok yaren, pek çok dost bulursunuz. Fakat şansınız döner de yoksul düşerseniz elveda yarenlik, elveda dostluk; yapayalnız kalırsınız, etrafınızda yoksullar dışında kimse kalmaz.' Yine Pomphilius'a göre 'Zenginlik köleleri ve köle kanından doğanları saygıdeğer ve soylu yapar.' Zenginlikten sayısız iyi şey doğduğu gibi yoksulluktan da pek çok kötülük doğar. Zira, şiddetli yoksulluk kişiyi kötü işlere iter. Bu yüzden Cassiodorus yoksulluğa 'mahvolmanın anası' yani devrilmenin, düşüşün anası adını veriyor. Petrus Alfonsus bu konuda 'Bu dünyanın en büyük kötülüklerinden birisi kan bakımından ve doğuştan özgür olan bir kimsenin, yoksulluk tarafından düşmanının vereceği sadakaya muhtaç edilmesidir' diyor. Innocent da kitaplarından birinde aynı şeyi ifade ediyor ve diyor ki: 'Zavallı dilencinin durumu ne mutsuz, ne acıklıdır, zira ekmeğini dilenmese açlıktan, dilense utançtan ölecektir ve yokluk onu dilenmeye zorlamaktadır.' İşte bu yüzden Süleyman, yoksulluk içinde yaşamaktansa ölmenin yeğ olduğunu söylüyor.[53] Evet, Süleyman acı bir ölümü sefil bir hayata tercih ediyor.[54] Saydığım ve daha da çoğaltabileceğim bu nedenlerden dolayı, zenginliklerin onları iyi yollardan elde etmiş ve onları iyi kullanmayı bilenler için faydalı olduğunu kabul ediyorum. Zaten bu yüzden, servet edinirken nasıl davranmamız ve onları nasıl harcamamız gerektiğini anlatacağım.

51) "İlk olarak, zenginlikleri içinizde hiçbir şiddetli arzu duymadan, sakin sakin, yavaş yavaş ve hırslanmadan elde etmelisiniz. Zira, gözünü hırs bürüyen kişi hırsızlığa ve diğer kötülüklere sürüklenir. Bu konuda Süleyman 'Zengin olmak için acele eden suçsuz tutulmaz'[55] diyor. Yine diyor ki 'Çabuk gelen zenginlikler çarçabuk elinizden uçar; fakat az az biriken zenginlikler büyür ve çoğalır.'[56] Ayrıca Efendim, servetinizi kendi yararınız için, kendi aklınız ve kendi alın terinizle ve hiç kimseye hiçbir zarar vermeden veya haksızlık etmeden kazanmalısınız. Zira Yasa, para kazanacağım derken bir başkasına zararı dokunan kişinin zenginliğinin yasal olamayacağını öngörüyor; yani Tabiat, haklı olarak, herhangi

bir kimsenin bir başkasının mutsuzluğu pahasına zengin olmasına karşı çıkıyor, ve bunu yasaklıyor. Tullius da diyor ki: 'Hiçbir üzüntü, hiçbir ölüm korkusu, bir insanın başına gelebilecek hiçbir şey, bir kimsenin bir başkasına zarar vermek pahasına kâr sağlaması veya kazancını artırması kadar tabiata aykırı değildir. Ayrıca, büyük ve kudretli kimseler sizden daha kolay kazanıyor olabilir ama siz kendi ekmeğinizi kazanma konusunda onlara bakıp ne aylaklık etmeli, ne de ağır kanlı davranmalısınız, zira aylaklık uzak durmanız gereken şeylerin en başında gelir.' Zira Süleyman 'Aylaklık insana birçok kötü şey öğretir' diyor. Aynı Süleyman 'Toprağını işleyen adam ekmeğe doyar; boş adamların ardından giden ise fakir düşer ve açlıktan ölür.'[57] diyor. Aylak ve ağırkanlı kimse kazanç elde etmek için uygun zamanı bir türlü bulamaz. Zira bir şairin dediği gibi 'Tembel adam kışın soğuğu, yazın sıcağı bahane eder.'[58] Bu sebeplerden ötürü Cato 'Uyanın ve uykuya fazla düşkün olmayın; zira, istirahatin fazlası birçok kötülük doğurur ve onları besler' diyor. Aziz Jerome da bununla ilgili olarak şöyle diyor: 'Bir takım iyi işlerle meşgul olun ki düşmanınız Şeytan sizi boş yakalamasın. Zira, Şeytan iyi işlerle meşgul olanları kolay kolay kendi emri altına alamaz.'

52) "Öyleyse para kazanırken tembellikten sakınmalısınız. Ve ondan sonra da, bilginiz ve emeğinizle elde etmiş olduğunuz servetinizi insanların sizi fazla cimri, fazla ihtiyatlı veya aptallık derecesinde cömert, yani har vurup harman savuran biri olmakla suçlamayacakları bir şekilde kullanmalısınız. Zira, tamahkâr birisi nasıl cimrilikle ve gözü doymazlıkla suçlanırsa, savurganlık edenler de bu davranışlarından dolayı suçlanırlar. Aynı konuda Cato 'Kazandığınız serveti insanların sizi tamahkâr veya cimri diye adlandırmalarına fırsat vermeyecek şekilde kullanınız; zira yoksul bir yüreği ve zengin bir kesesi olması kişinin ayıbıdır' diyor. Cato ayrıca, 'sahip olduğunuz zenginlikleri ölçülü kullanınız' diye öğütlüyor; yani idareli kullanınız, zira elleri avuçlarındakileri har vurup harman savuranlar kendi malları tükenince başkalarınınkine göz dikerler. Öyleyse tamahkârlıktan kaçın diyorum; insanlara servetinizi gömdüğünüzü dedirtmeyin, fakat servetiniz kendi eliniz ve emriniz altında olsun. Bakın, akıllı bir kişi tamahkâr bir adamı şu iki dizeyle kınıyor: 'Bu dünyada herkesin sonu ölüm olduğuna göre, bir gün öleceğini adı gibi bilen bir adam servetini neden ve niçin gömer?' Öldüğü zaman yanında

bu dünyadan birşey götüremeyeceğini bildiği veya bilmesi gerektiği halde bir kimse hangi sebep ve hangi vesileyle sahip olduğu şeylere bu kadar sıkı bağlanır? Bu konuyla ilgili olarak Aziz Augustine 'Tamahkâr kimse Cehennnem gibidir' diyor, 'yuttukça daha çok yutası gelir.'[59] Tamahkâr veya cimri diye çağırılmaktan nasıl nefret ediyorsanız, müsrif diye çağırılmaktan da aynı şekilde nefret etmeli, buna meydan vermeyecek tarzda hareket etmelisiniz. Bu yüzden Tullius diyor ki: 'Evinizin zenginliklerini saklamayın; merhamet ve acımayla açılamayacak şekilde sıkı sıkı kilitlemeyin' (yani bir bölümünü ihtiyaç sahiplerine vermek için.) Fakat mallarınızı orta malı haline gelecek şekilde de sergilememelisiniz. Özetlersek, servetinizi kazanırken olsun, kullanırken olsun üç şey daima aklınızda olmalı, bunlar: Efendimiz Tanrı, vicdan ve kendi temiz adınız. Öncelikle Tanrı'yı yüreğinizde ağırlamalı ve hiçbir servetin hatırı için Yaratıcınız ve Efendiniz olan Tanrı'yı gücendirecek şeyler yapmamalısınız. Zira Süleyman'ın dediği üzere: 'Rab sevgisiyle olan az şey bu sevgi olmadan sahip olunan hazinelerden daha değerlidir'[60] Peygamber diyor ki: 'Salihin azı kötülerin bolluğundan iyidir.'[61] Ben de diyorum ki para kazanma işini daima vicdanınız rahat kalacak şekilde yapmaya özen göstermelisiniz. Havari, yeryüzünde insanın vicdanının kendisi lehine tanıklık etmesinden daha büyük mutluluk olmadığını söylüyor. Bilge kimseler de vicdanı üzerine günah kondurmamış bir kimsenin özünün tamamen iyi olduğunu belirtiyorlar.[62] Bunlardan başka, zenginlikler elde ederken ve bunları kulanırken, iyi adınızı kötüye çıkarmamaya büyük bir gayret ve özen göstermelisiniz. İşte Süleyman 'İyi ad zenginlikten üstün tutulmalıdır'[63] diyor. Bu yüzden bir başka yerde de diyor ki: 'Dostlarınızı ve iyi adınızı kaybetmemeye çaba harcayın, zira bunlar en değerli hazineden bile daha kalıcıdırlar.'[64] Her şey bir yana, Allah rızası ve kendi vicdanı için para kazanma işinde iyi adını korumaya gayret etmeyen kimseye şüphesiz ki iyi bir adam denemez. Cassiodorus diyor ki: 'Kişinin şerefli bir isim yapıp onu korumayı arzulaması onun altından bir kalbi olduğunun işaretidir.' Bu konuda Aziz Augustine ise şöyle diyor: 'İnsanın iki şeye ihtiyacı vardır: iyi bir vicdan ve iyi bir ad; yani kendinize karşı iyi bir vicdan ve komşularınız için iyi bir ad.' Kendi vicdanının iyiliğine fazla güvenip komşularının düşüncelerini hiçe sayan ve komşuları arasında iyi adını korumuş korumamış umursamayan bir kimse olsa olsa kaba adamın biridir.

53) "Efendim, zenginlikler elde eder veya onları kullanırken izlemeniz gereken yolu göstermiş bulunuyorum. Anlıyorum ki mal varlığınıza olan güveniniz sizi savaşa ve kavgaya götürüyor. Bense size, servetinize güvenerek savaş ilan etmemenizi tavsiye ediyorum, zira servetiniz savaşı sürdürmeye yeterli olmayacaktır. Bu konuda filozof diyor ki: 'Savaşa giren kişinin kaynakları hiçbir zaman yeterli olmayacaktır, zira, kişi ne kadar zengin olursa saygı görmek ve zafer kazanmak için yapması gereken harcamalar o kadar büyük olur.' Süleyman kişinin serveti ne kadar çoksa üzerine yapışan sülüklerin de o kadar çok olacağını belirtiyor.[65] Ve sevgili efendim, servetiniz sayesinde pek çok kişiyi peşinizden sürükleseniz bile diğer yönde ilerleyip kendi şerefinizi artıracak ve kendi yararınıza olacak barışı sağlamak dururken savaş ilan etmek size yakışmaz. Zira, yeryüzündeki çarpışmalarda zafer ne orduların kalabalıklığında, ne kişilerin bireysel becerikliliğinde yatar, fakat zafer yalnızca Efendimiz Kadir Tanrı'nın rızasına bağlı ve O'nun elindedir. Bu yüzden, Tanrı'nın şövalyesi Judas Maccabes kendi ordusundan sayıca daha kalabalık ve daha güçlü bir düşmanla savaşmaları istendiğinde küçük birliğine şöyle cesaret verdi: 'Efendimiz Kadir Tanrı küçük bir gruba da büyük ordulara bahşettiği kadar kolayca zafer bağışlayabilir; zira zafer asker sayısına bağlı değildir fakat sadece ve sadece Göklerin Efendisi Tanrı'dan gelir.'[66] Sevgili efendim, herhangi bir kimsenin kendisine zafer bahşolunacak kadar değerli olup olmadığı bir yana, daha Tanrı'nın sevgisine layık olup olmadığından emin olamayacağı[67] içindir ki Süleyman, savaş başlatmaktan herkesin eşit derecede çekinmesi gerektiğini bildiriyor. Savaş esnasında insan pek çok tehlikelere girer, pek çok şanssızlıklara uğrar ve büyük bir adam da sıradan birisi kadar kolayca öldürülebilir.[68]

"Bu yüzden, Kralların İkinci Kitabı'nda savaşın tamamen bir şans olayı olduğu ve sonucunun önceden bilinemeyeceği, zira bir mızrağın herkesi aynı oranda yaralayacağı yazılıdır. Savaşta pek çok tehlikeler bulunduğundan, kişi savaşa girmekten şerefiyle sakınıp kaçınmalıdır. Zira Süleyman 'Tehlike, tehlikeden hoşlanan kişinin sonu olur' diyor."[69]

54) Bayan Prudence bu şekilde konuştuktan sonra, Melibeus şöyle karşılık verdi: "Bayan Prudence, güzel sözlerin ve gösterdiğin nedenler sayesinde savaş taraftarı olmadığını anlamış bulunuyorum; fakat bu meselede ne yapmam gerektiğini hâlâ açıklamış değilsin."

55) “Tabii ki” dedi karısı, “size düşmanlarınızla anlaşıp barış yapmanızı tavsiye ediyorum. Zira Aziz James mektubunda anlaşma ve barışla küçük servetlerin büyüyeceğini, tartışma ve anlaşmazlıkla ise dağ gibi servetlerin eriyip gideceğini söyler. Siz de pekâlâ biliyorsunuz ki, yeryüzündeki en yüce ve en değerli şeylerden birisi birlik ve barış içinde olmaktır. Bu yüzden, Efendimiz İsa Mesih havarilerine ‘Ne mutlu barışı seven ve sağlayanlara, zira, onlar Tanrı’nın çocukları olarak çağrılacaklardır’[70] diyor.”
“Ah” dedi Melibeus, “şimdi anlıyorum ki sen ne benim onurumu, ne saygınlığımı düşünüyorsun. Pekâlâ biliyorsun ki bu anlaşmazlığı, bu kavgayı, yaptıkları zulümle düşmanlarım başlattı; ve gördüğün gibi ne benden barış diliyorlar, ne de şimdiye kadar bir uzlaşma isteğinde bulundular. Bu durumda kendimi küçük düşürüp ayaklarına giderek onlardan merhamet dilememi mi öneriyorsun? Şüphesiz böyle bir şey onuruma ters düşer. Zira ‘aşırı samimiyetin sonu horlanmadır’ diye bir söz vardır, bu söz tevazu ve yumuşak başlılık için de geçerlidir.”

56) O zaman, Bayan Prudence öfkelenir gibi yaparak “Ne münasebet efendim” dedi, “izniniz olursa, sizin onurunuzu ve sizin yararınızı her zaman gözettim; siz de şimdiye kadar bunu inkâr etmediniz. ‘Uzlaşmaya varmalı, barış yapmalısınız’ derken de çok hatalı, çok yanlış birşey söylediğimi sanmıyorum. Zira hikmet sahipleri ‘anlaşmazlık bir başkasıyla fakat uzlaşma kendi içinizde başlar’ diyorlar. Peygamber de diyor ki: ‘Şerden sakının, iyilik edin ve içinizde olduğu kadarıyla barışı arayın ve onu izleyin.’[71] Fakat düşmanlarınızı barışa ikna için onların sizi iknaya çalıştıklarından daha fazla çalışmalısınız demiyeceğim, zira, benim için birşey yapmayacak kadar katı yürekli olduğunuzu biliyorum. Süleyman da ‘Yüreğini katılaştıran belaya düşer’[72] diyor.”

57) Melibeus Bayan Prudence’ın bu şekilde öfkelendiğini görünce “Hanım” dedi, “söylediklerime sinirlenme, yalvarırım, biliyorsun ki doğal olarak cinlerim tepemde; tepesi atmış kişilerse söylediklerini ve yaptıklarını pek tartamazlar. Bu yüzden peygamber ‘Öfkenin gözü kördür’ diyor. Fakat benimle konuş ve bana istediğin tavsiyelerde bulun, zira, senin uygun bulduğun şekilde hareket etmeye hazırım; beni aptallığım yüzünden azarlayacak olursan seni daha çok sevip takdir edeceğim. Zira Süleyman diyor ki ‘Ha-

talı adama dille yaltaklanandan ziyade onu azarlayan sonunda lutuf bulur."[73]

58) Bunun üzerine Bayan Prudence "Kızgınlığım ve öfkem sizin yaranıza" dedi. Zira Süleyman 'Bir aptalı aptallığından dolayı kınayıp azarlayan kişi onu destekleyip öven ve yaptıklarına gülenden daha değerlidir' diyor. Yine aynı Süleyman diyor ki 'Bir kimsenin ciddi ve asık çehresi sayesinde aptal kişi kendine çeki düzen verir.'"[74]

59) O zaman Melibeus "Bana sunduğun bunca iyi ve bunca geçerli nedene nasıl cevap vereceğimi bilemiyorum" dedi. Arzunu ve tavsiyeni bana kısaca bildir, ben yerine getirmeye hazırım."

60) Bayan Prudence bütün dileğini ve arzusunu bildirdi: "Her şeyden önce size Tanrı'yla barışmanızı, O'nunla ve O'nun lutfuyla uzlaşmanızı tavsiye ediyorum. Zira önceden de belirttiğim gibi, Tanrı başınıza gelen felakete günahlarınız yüzünden izin verdi. Size anlatacağım şeyleri yaparsanız Tanrı düşmanlarınızı size gönderecek ve onlar her dediğinizi yapmaya hazır, her emrinize amade ayaklarınıza kapanacaklar. Zira Süleyman 'Tanrı kendisinden hoşnut olduğu kulunun düşmanlarının kalplerini değiştirir ve onları barış yapmaya ve lutuf aramaya zorlar' diyor.[75] Sizden rica ediyorum, izin verin düşmanlarınızla konuşayım, ama bu gizli olmalı; zira, onlar bu görüşmenin sizin rızanızla ve arzunuz üzerine yapıldığını billmemeliler. Böylelikle, onların bütün amaç ve arzularını öğrenip size daha iyi tavsiyelerde bulunabilirim."

61) "Hanım" dedi Melibeus, "gönlün neyi dilerse onu yap, zira, kendimi tamamen senin ellerine bırakıyorum."

62) Kocasının iyiniyetini gören Bayan Prudence bunun üzerine iyice düşünüp bu meseleyi nasıl iyi bir sona ulaştırabileceğini planladı. Vakit saat geldiğinde düşmanlarının gizlice kendisine gelmeleri için haber saldı; onlara barışın nimetlerini, Savaşın getireceği tehlike ve zararları, güzel güzel anlattıktan sonra efendisi Melibeus'a, kendisine ve kızlarına yaptıkları kötülük ve verdikleri zarar için özür dilemeleri gerektiğini yolu yordamıyla ifade etti.

63) Düşmanları Bayan Prudence'ın mübarek sözlerini duydukları zaman uğradıkları şaşkınlık ve bunu takibeden coşku gerçekten anlatılması imkansız bir olaydı. "Ah bayan" dediler "siz bize Davut peygamberin deyişiyle 'tatlılığın lutfu'nu[76] gösterdiniz; zira, hiç de layık olmadığımız, sık sık düşünmemize rağmen kibirimiz ve boş gururumuz yüzünden bir türlü ifade edemediğimiz bu uzlaşma fırsatını iyi kalpliliğiniz sayesinde siz bize bağışladınız. Şimdi Süleyman'ın sözlerinin doğruluğunu ve onlardaki kerameti çok iyi anlıyoruz. Zira, şöyle diyor Süleyman: 'Tatlı sözler dostlarınızın sayısını artırır ve düşmanlarınızı hürmetkâr ve mütevazi kılar.'[77]

64) "Emin olun ki " dediler, "bütün bu davamızı ve amaçlarımızı sizin elerinize teslim ediyoruz ve Melibeus'un arzularına ve emirlerine boyun eğmeye hazırız. Bu nedenle, sevgili, iyi yürekli bayan, bütün mütevaziliğimizle sizden, şimdi sözcüklerle ifade ettiklerinizi gerçekleştirmenizi rica ediyoruz; zira, Efendimiz Melibeus'u telafisi imkansız bir şekilde hiddetlendirdiğimizi ve üzdüğümüzü biliyoruz. İşte bundan dolayı o neyi emrederse onu yapmak boynumuzun borcudur. Fakat işlediğimiz suç yüzünden efendimizi o denli öfkelendirmiş olabiliriz ki bakarsınız bize kaldıramayacağımız ağırlıkta bir ceza verir. Bunun için soylu bayan, kadınca merhametinize güvenerek sizden, bizi aptallığımız yüzünden reddedilmekten veya hayatımızı kaybetmekten kurtaracak bir akıl vermenizi rica ediyoruz."

65) "Tabii ki" dedi Bayan Prudence, "kişinin kendisini düşmanlarının arzusuna, kararına bırakması ve onların kuvvetine, kudretine boyun eğmesi zor ve tehlikeli bir iş. Zira Süleyman şöyle diyor: 'Yaşadığınız sürece oğlunuza, karınıza, erkek kardeşinize ya da arkadaşınıza, kendi üzerinizde söz hakkı tanımayın ve mallarınızı bir başkasına vermeyin: aksi halde pişmanlık duyar, verdiklerinizi geri almak için yalvar yakar olursunuz. Nefes aldığınız sürece kendinizi kimsenin eline bırakmayın.' Şimdi, Süleyman kişinin kardeşini veya arkadaşını bile, bedeni üzerinde yetkili kılmamasını tavsiye ettiğine göre, bu yetkinin düşmanlarına verilmesini daha güçlü bir nedenle yasaklıyor olması gerekir. Yine de benim sözüme güvenmenizi salık vereceğim. Zira, çok iyi biliyorum ki kocam naziktir, yumuşak başlıdır, cömerttir, saygılıdır, ve ne dünya malında, ne parada pulda gözü vardır. Onun tek istediği, üzerinde titrediği say-

gınlığı ve şerefidir. Dahası, eminim bu meselede bana danışmadan hiçbir şey yapmayacaktır. Ben de Tanrı'nın izniyle, bizimle barışmanız için elimden geleni esirgemeyeceğim."

66) Bunun üzerine hepsi bir ağızdan "Saygıdeğer bayan" dediler, "kendimizi ve varımızı yoğumuzu sizin arzunuza, sizin kararınıza tabi kılıyoruz; ve sizin için hangi gün uygunsa o gün gelip dilediğiniz şartlarda sizin ve efendimiz Melibeus'un bütün arzularını yerine getirecek şekilde bağlılığımızı bildirip yemin etmeye hazırız."

67) Bayan Prudence adamlardan bu cevabı aldıktan sonra onları yine gizlice geri gönderdi. Kendisi de Melibeus'un yanına dönerek düşmanlarının kefaret ödeyip, ceza çekmeye hazır olduklarını, fakat Melibeus'den merhamet ve acıma dilediklerini bildirdi.

68) Bunun üzerine Melibeus "Günahları için mazeretler bulmadan, onları kabul edip, pişmanlık duyarak, af dileyen kimse bağışlanmayı hak ediyor demektir" dedi. " Seneca 'İtirafın olduğu yerde bağışlanma ve azad olma vardır' diyor. Zira, itiraf masumiyetin komşusudur. Bir başka yerde yine diyor ki Seneca : 'Günahından utanan ve onu kabullenen kişi bağışlanmaya layıktır.' Bu nedenle barışa razı oluyorum, fakat bu işi yine de dostlarımızın tavsiyesi ve rızasıyla yapmak en iyisi."

69) Bayan Prudence bu sözleri duyunca fazlasıyla memnun oldu ve neşelendi. "İnanın bana efendim" dedi "çok güzel bir cevap verdiniz. Zira dostlarınızın tavsiyesi, rızası ve yardımıyla savaşa karar verdiniz ve şimdi düşmanlarınızla barış yaparken de onların olurunu almanız gerekir. Yasa der ki: 'Bir düğümün, onu atan kişi tarafından çözülmesi kadar güzel bir şey yoktur'

70) Ondan sonra, Bayan Prudence hiç vakit kaybetmedi. Gerçekten sadık ve akıllı dostlarına haber salıp onlara, Melibeus'un huzurunda, şimdiye kadar anlattığımız meseleyi baştan sona açıkladı ve onlardan bu durumda en iyi hareket tarzını tavsiye etmelerini rica etti. Melibeus'un dostları meseleyi düşünüp dikkatle inceledikten sonra barış ve huzurdan; Melibeus'un iyi kalpliliği, merhameti ve bağışlayıcılığıyla düşmanlarının hayır duasını almasından yana karar kıldılar.

71) Bayan Prudence Efendisi Melibeus'un rızasını ve dostlarının tavsiyelerini, onların kendisiyle hem fikir olduklarını duyunca, gönül hoşnutluğu içinde kaldı ve dedi ki: "'Bugün yapabileceğin bir iyiliği yarına bırakma' diye bir atasözü vardır. Bu nedenle, düşmanlarınıza aklı başında, ne dediğini bilir haberciler yollamanızı; hâlâ sizinle barış yapmak, birlik ve beraberlik içinde olmak istiyorlarsa bir an evvel buraya gelmelerini bildirmenizi tavsiye ediyorum." Bu yerine getirildi. Suçlu fakat tövbekâr kişiler, yani Melibeus'un düşmanları, habercileri duyunca yürekten memnun oldular, neşelendiler. Melibeus'a ve bütün onun tarafına teşekkürler ederek minnettarlıklarını bildirdiler. Sonra da, Efendi Melibeus'un emrine boyun eğip, derhal elçilerle birlikte yola çıkmak için hazırlık yaptılar.

72) Kısa süre içinde Melibeus'un malikânesine doğru yola koyuldular. Dürüstlüklerinin teminatı olsun diye bazı yakın dostlarını da yanlarında rehin olarak götürdüler. Huzura vardıklarında Melibeus onlara şöyle dedi: "Şurası bir gerçek ki sizler haklı bir sebebe dayanmadan ve ortada hiçbir iddia ve mazeret yokken karım Prudence'a, bana ve kızıma büyük kötülük edip zarar verdiniz. Zira, zor kullanarak evime girdiniz ve burada öyle bir zulüm yaptınız ki, herkesin bildiği gibi, ölümü fazlasıyla hakettiniz. Bu nedenle, bu suçun telafisini, cezasını ve intikamını bana veya karım Prudence'a bırakıyor musunuz?"

73) Bunun üzerine üçünün içinden en akıllıları hepsi adına cevap verdi: "Efendimiz, sizin gibi büyük ve kıymetli bir beyin huzuruna varmaya layık insanlar olmadığımızı biliyoruz. Zira, öyle büyük bir hata yaptık ve haşmetmeaplarını öyle büyük bir suçla öfkelendirdik ki ölümü çoktan hak ettik. Yine de, bütün dünyanın şahsınızda tanıklık ettiği yüce iyi kalplilik ve merhametten cesaret alıp, lutufkâr efendimizin erdemliliğine ve yardımseverliğine sığınarak, her emrinize boyun eğmeye hazır, huzurunuzda dikiliyoruz. Sizden, merhamet ve bağışlayıcılığınızla bu büyük tövbemizi ve alçakgönüllü boyun eğişimizi dikkate alarak, hunharca işlediğimiz suçumuzu ve günahımızı bağışlamanızı rica ediyoruz. Zira, her ne kadar siz efendimize karşı aşağılık ve lanetli bir günah işlediysek de, pekâlâ biliyoruz ki, sizin cömert lutuf ve merhametinizin iyilikte ulaşacağı nokta bizim zalimane suçumuz ve günahımızın kötülükte ulaşacağı noktadan daha ileride olacaktır."

74) Ondan sonra, Melibeus onları şefkatli bir şekilde yerden kaldırdı; bağlılık ve itaat yeminlerini dinleyip, senetlerini, garantilerini, kefaletlerini ve rehinelerini aldı. Sonra da, tekrar duruşmaya gelip haklarında vereceği hükmü duymaları ve kabul etmeleri için bir gün tahsis etti ve adamların üçü de evlerine döndüler.

75) Bayan Prudence, uygun bir zamanda, efendisi Melibeus'a düşmanlarından nasıl bir intikam almayı planladığını sordu.

76) Melibeus buna "Tabii ki bütün varlıklarına el koyup kendilerini ömür boyu sürgüne yollamayı düşünüyorum" cevabını verdi.

77) "Emin olun efendim" dedi Bayan Prudence "bu çok zalimce ve çok mantık dışı bir karar olur. Zira, siz yeterince zenginsiniz ve başka kimselerin mallarına ihtiyacınız yok. Bu şekilde davranırsanız adınız kolayca tamahkâra çıkar ki, bu her iyi kimsenin sakınması gereken pis bir ünvandır. Zira, Havari'nin dediği gibi, tamah bütün kötülüklerin anasıdır.[78] Bu yüzden, onların mallarını bu şekilde ellerinden almaktansa sizin kendi mallarınızdan bir bu kadarını kaybetmeniz daha iyi olurdu. Neden derseniz, mallarınızı onurunuzla kaybetmek, onları kötülükle ve utanç verici bir şekilde elde etmekten daha iyidir. Herkes kendine iyi bir ad edinip, onu korumak için elinden geleni yapmalıdır. Kişi sadece iyi adını korumaya çalışmakla yetinmemeli, aynı zamanda bu adını yenilemeyi sürekli bir görev bellemelidir. Kitaplar, 'iyi ün veya iyi ad yenilenmediği takdirde kısa zamanda söner gider ve unutulur' yazar. Düşmanlarınızı sürgün etme düşüncenize gelirsek, onların kaderlerini nasıl sizin ellerinize bıraktıklarını düşününce böyle bir ceza bana mantık dışı ve fazla ağır geliyor. Kitap'ta, kendisine verilen yetkiyi kötü emelleri veya karşısındakileri sömürmek için kullananların üstünlüklerini yitirecekleri de yazılıdır. Onlara bu cezayı adilane bir şekilde ve yargı yoluyla verebileceğinizi kabul etsek bile, bunu uygulamada es kaza başarısız olmanız halinde bu kişilerle, muhtemelen, yine önceden olduğu gibi savaşa tutuşacaksınız. Bu nedenle, insanların size itaat etmelerini istiyorsanız daha insaflı kararlar, yani, daha hafif cezalar vermelisiniz. Zira Kitap'ta 'İnsaflı buyruklar verene seve seve itaat edilir' yazar. Bundan dolayı bu durumda sizden kendi yüreğinize söz geçirmeye çalışmanızı rica ediyorum. Seneca 'Kendi yüreğine galip gelen çifte zafer kazanmış

olur' diyor. Tullius da diyor ki: 'Büyük bir beyin en övgüye değer özelliği nezaketi, yumuşak kalpliliği ve öfkesini kolayca yatıştırabilmesidir.' Size yalvarıyorum, iyi adınızı kötüye çıkarmak istemiyorsanız, bu şekilde intikam alma hevesinizden vazgeçin. Böylece de insanlara sizin merhamet ve bağışlayıcılığınızı övmeleri için bir neden vermiş olun, ve kendiniz de ileride etkisini gösterecek bir pişmanlık sebebinden kurtulun. Zira Seneca 'kötülükle muzaffer olan kazandığı zaferden pişman olacaktır' diyor. Bu yüzden, yalvarırım, son karar gününde Tanrı'nın da size merhamet etmesi için, aklınızdan ve yüreğinizden merhameti eksik etmeyin. Unutmayın, Aziz James Mektup'unda 'Merhamet etmeyene karar gününde merhamet edilmeyecektir ' diyor."[79]

78) Bayan Prudence'ın yüce savını, ortaya koyduğu kanıtları, görüşlerini ve hikmet dolu öğretilerini dinleyince, Melibeus karısının gösterdiği yolun doğruluğunu anladı ve yüreği karısının arzuları yönünde meyletmeye başladı; kendi iradesini onunkiyle bir kıldı ve onun tavsiyesine harfi harfine uymaya razı oldu. Her türlü iyinin ve kötünün kaynağı Tanrı'ya kendisine bu kadar akıllı bir karı verdiği için şükretti.

Düşmanlarının huzura çıkma günü geldiğinde de onlara şu hikmetli sözleri söyledi: "Her ne kadar sizler gururunuz, kibriniz, aptallığınızla, aymazlık ve cehalet içinde hatalı davrandınız ve bana karşı suç işlediyseniz de; büyük mütevaziliğinizi, günahlarınız yüzünden üzgün ve tövbekâr olduğunuzu görmek, lutufkâr davranıp size merhamet etmemi gerektiriyor. Zira, Tanrı o kadar cömert, o kadar merhametlidir ki günahlarımız ve suçlarımız için onun önünde pişmanlık duyar, tövbe edersek bizleri bağışlayıp, sonsuz saadetine erdirir. Bu nedenle, sizleri lutfuma mazhar kılıyor, bana ve aileme karşı yapmış olduğunuz her türlü kötülüğü, zulmü ve haksızlığı affediyorum ki, Tanrı da son nefesimizde sonsuz merhametiyle bu sefil dünyada kendisine karşı işlemiş olduğumuz tüm günahları affetsin.

Amin."

Chaucer'ın Melibee ve Bayan Prudence Hikâyesi burada bitiyor.

NOTLAR

Bu bölümün çevirisi ve notlar için kaynak olarak şu kitaplar kullanılmıştır: Robinson, F.N., (Ed.) *The Works of Geoffrey Chaucer*, Boston,1961. *Kitab-ı Mukaddes* alıntıları için kullanılan kaynaklar: *James, Tobit, Ecclesiasticus, Maccabees*, ve *Judith* bölümleri için May, G.Herbert; Metzger, Bruce M., *The Oxford Annotated Bible with the Apocrypha*, Oxford University Press, 1965; diğer bölümler için *Kitab-ı Mukaddes: Eski ve Yeni Ahit (Tevrat, Zebur ve İncil)*, Kitab-ı Mukaddes Şirketi, İstanbul,1991. Fakat Chaucer alıntılarını sözcüğü sözcüğüne yapmıyor ve hatta bazen kaynaklar karışıyor. Bu gibi durumlarda kaynaklara değil Chaucer'a bağlı kalınmıştır.

1 Yuhanna xi, 35.
2 Romalılara xii, 15.
3 Süleyman'ın Meselleri xvii, 22.
4 Ecclesiasticus xxx, 22-24.
5 Eyub i, 21.
6 Eccles. xxii, 6, Süleyman'ın Meselleri xxv, 20.
7 Vaiz vii, 28.
8 Eccles. xxv, 22 ix, 2.
9 Eccles. xxxiii 19-21.
10 Mark xvi, 9.
11 Luke xviii, 19.
12 Matta xix, 17.
13 Süleyman'ın Meselleri xxi, 9.
14 Tekvin xxvii.
15 Judith viii, I. Samuel xxv, Ester vii.
16 Tekvin ii, 18.
17 Süleyman'ın Meselleri xvi, 24
18 Tobit iv, 19.
19 I. Timoteos'a vi, 10.
20 Eccles. xix, 8-9.
21 Eccles. xvii, 18.
22 Süleyman'ın Meselleri xxvii, 9.
23 Eccles. vi, 15.
24 Eccles. vi, 14.
25 Süleyman'ın Meselleri xxii, 17.
26 Eyub xii, 12.
27 Eccles. vi, 6.
28 Süleyman'ın Meselleri xi, 14.
29 Süleyman'ın Meselleri xxviii, 23.
30 Süleyman'ın Meselleri xxiv, 5.
31 Eccles. xii, 10.
32 Süleyman'ın Meselleri xxxi, 4.
33 Süleyman'ın Meselleri xii, 5.
34 Mezmurlar i, 1.
35 I. Petrus iii, 9.
36 Mezmurlar cxxvii, 1.
37 Süleyman'ın Meselleri xxviii, 14.
38 Romalılara xi, 33.
39 Süleyman'ın Meselleri xxv, 16.

40 Romalılara xiii, 4.
41 Romalılara xii, 19.
42 Süleyman'ın Meselleri xx, 3.
43 I. Petrus ii, 21.
44 II. Korintoslulara iv, 17.
45 Süleyman'ın Meselleri xx, 11.
46 Süleyman'ın Meselleri xxvi, 28.
47 Süleyman'ın Meselleri xvi, 29-32.
48 James, i, 4.
49 Süleyman'ın Meselleri xix, 19.
50 Süleyman'ın Meselleri xxvi, 17.
51 Vaiz x, 19.
52 I. Timoteos'a iv, 4.
53 Eccles. xi, 28.
54 Eccles. xxx, 18.
55 Süleyman'ın Meselleri xxviii, 20.
56 Süleyman'ın Meselleri xiii, 21.
57 Süleyman'ın Meselleri xxviii, 19.
58 Süleyman'ın Meselleri xx, 4.
59 Süleyman'ın Meselleri xxvii, 20.
60 Süleyman'ın Meselleri xv, 16.
61 Mezmurlar xxxvii, 16.
62 II. Korintoslulara i, 12.
63 Süleyman'ın Meselleri xxii, 1.
64 Eccles. xli, 12.
65 Vaiz v, 11.
66 I. Maccabees iii, 18-19.
67 Vaiz ix, 1.
68 II. Samuel xi, 25.
69 Eccles. iii, 26.
70 Matta v, 9.
71 Mezmurlar xxxiv, 14.
72 Süleyman'ın Meselleri xxviii, 14.
73 Süleyman'ın Meselleri xxviii, 23.
74 Süleyman'ın Meselleri vii, 5.
75 Süleyman'ın Meselleri xvi, 7.
76 Mezmurlar xx, 4.
77 Eccles. vi, 5.
78 I. Timoteos'a vi, 10.
79 James ii, 13.

KEŞİŞ'İN HİKÂYESİ (GİRİŞ)

Hancı'nın Keşiş'e söylediği neşeli sözler.

Melibeus'un hikâyesini bitirip
Merhametli Prudence'tan söz etmemi müteakip
Hancımız dedi "Vallahi yalandan hoşlanmam ben,
Değerli kemikleri üstüne yemin, şahidim Aziz Madrian,[1]
Benim kaşık düşmanının da bu hikâyeyi bir kere
Olsun dinlemesini bir fıçı birasına yeğlerdim. Zira,
Onda bu sabrın inanın yok zerresi,
Nerde benim kaşık düşmanı, nerde Melibeus'un karısı!
Allah var, ne zaman dövsem benle çalışan oğlanları,
En kocaman değnekleri bulur gelir benim karı,
'Durma!' diye haykırır 'öldür köpekleri, vur,
Ezim ezim ez onları, tozlarını savur!'
Komşulardan biri kilisede –olur ya–
Selamlamazsa onu, ters bir harekette bulunursa veya
Eve gelir bana karşı şahlanı da şahlanı,
'Seni korkak' der, 'alsana karının intikamını.
Kutsal kemikler adına, şu bıçağı bana ver de
Sen otur yün eğir, alıp örekeyi eline."
Gece gündüz bu şekilde söylenir durur artık,
'Bunun için mi doğdum; yazık, çok yazık!
Bir mıymıntıyla evlenmişim, bir korkak maymunla,
Her gelen geçen dalgasını geçer onunla!
Her türlü hakaretin altında kalan bu mızmız,
Daha karısının haklarını korumaktan aciz.'
İşte hayatım bu, böyle geçer günler karımla.
Kavgaya razı olmazsam eğer komşularımla,
Kapının önüne koyar beni o zaman:
Kendimden geçip vahşi bir aslan
Gibi saldırmazsam sağa sola.
Elimi kana bulayacak biliyorum pekâlâ,
Bir gün edecek beni komşu katili,
Bıçağımı çektim mi çünkü çok tehlikeli
Biri olurum, ama buna rağmen
Onunla ne yapsam başa çıkamam şahsen.
Kolları kuvvetlidir, eli ağırdır imanıma,

Sataşın da bir görün benim hanıma.
Ama bu konuyu bir kenara bırakalım derim.
“Sayın Keşiş” diye devam etti “neşelen biraderim,
Hikâye anlatma sırası sana geldi artık,
Baksana nerdeyse Rochester’a vardık!
Anlat, bozma oyunu, ağzımızın tadını.
Ama dur bilmiyorum daha senin adını.
Nasıl hitap etsem size efendim? Birader John mu?
Birader Thomas mı desem, yoksa Birader Alban mı?
Hangi manastırdansın alla’sen, neresidir yerin?
Yemin olsun pek de parlak görünüyor derin!
Bulunduğun yerde mutlaka iyi bir otlak var.
Ne bir hayalet gibisin, ne de bir tövbekâr:
Manastırda bir memur olmalısın sen sayın Keşiş,
Bir zangoç ya da vekilharç mesela, oh işin iş.
Babamın ruhu adına bana sorulursa eğer,
Senden soruluyor olmalı çalıştığın yer.
Senin gibi biri zavallı bir rahip ya da bir çaylak olamaz,
Bir yönetici olmalısın sen, akıllı, kurnaz.
Etine buduna da şöyle bir bakınca zaten
Rahatının yerinde olduğu anlaşılıyor hemen.
Tanrı’dan dileğim, yolunda gitmesin hiçbir işi,
Her kimse seni din adamlığına ilk kabul eden kişi!
Bir tazenin ne de güzel verirdin hakkını,
Güç kuvvetten yana almışsın istihkakını.
Bir de vermiş olsalardı selahiyetini,
Üremede kullanabilseydin şehvetini,
Babalık ederdin kim bilir kaç bebeye.
Yazık! Kim soktu seni bu koca cüppeye?
Allah canımı alsın ki ben Papa olsaydım eğer,
Yalnızca sen değil, gücü kuvveti yerinde olan her
Erkek –tıraşlı olmasa bile her birinin tepesi–
Bir karı alsın derdim, evlensin derdim hepsi.
Neden diye sorarsan, tükeniyor insan soyu.
Eh, haliyle, din kendine ayırınca en koyu
Şerbetli erkekleri, geriye kalanlar sadece bizleriz,
Cılız olur cılız ağacın verdiği filiz.
Bu yüzden, çocuklarımız güçlü tohumlar alamıyorlar,
Dolayısıyla yeterince çoğalamıyorlar.

Karılarımızın din adamlarına düşkünlüğü bu yüzden:
Venüs'ün alacağını daha iyi öderler bizden,
Tanrı biliyor ya bizden çıkmaz beş kuruş.
"Bu sözlerime sakın kızmayın sayın keşiş,
Bütün söylediklerim şaka olsun diyedir. Fakat,
Her şakanın altında bir gerçek yattığı da hakikat!"
Bu değerli Keşiş Hancı'yı sakin sakin dinledi,
"Elimden geleni yapmaya çalışacağım" dedi.
"Bir hikâye anlatacağım size, nezaket
Kuralları dışına çıkmamak için bir ya da iki, üç adet.
İzniniz olursa, ilk olarak Aziz
Edward'ın hayat hikâyesini anlatacağım, kulak veriniz;
Ya da trajedilerden başlayayım anlatmaya önce.
Bu hikâyelerden odamda var yüzlerce.
"Eski kitapların tarifine uygun
Bir tanımlama yaparsak 'Trajedi' şan, şeref, ün
Sahibi kişilerin yüce makamlarda bolluk, bereket
İçinde yaşarken, birdenbire sefalet
İçine düşüp, hayatlarının hazin
Bir şekilde sona ermesini anlatır. Vezin
Şekli olarak genellikle heksametre
Denilen altı ayaklı mısralar tercih edilir. Nesirle de
Anlatmak, tabii mümkündür,
Başka ölçüler kullanmaya da uygundur bu tür.
Bu kadar açıklama sanırım yeter.
"Şimdi isterseniz dinleyin beyler.
Bağışlamanızı istiyorum ama ilkin,
Sırasında bir değişiklik olursa hikâyelerimin,
Farklı bir sıra izlersem okuduğunuz kitaplardan,
Krallardan söz ederken, İmparatorlar, Papalardan.
Tarih sırası gözetmezsem, rica ediyorum yine
Affedin, kimini arkaya koyarsam, kimini öne.
Her birini aklıma geldikçe, karışık
Olarak aktaracağım, cahilliğimi bağışlayın artık."

Explicit

KEŞİŞ'İN HİKÂYESİ

Keşiş'in Hikâyesi De Casibus Virorum Illustrium burada başlıyor.

Yasını tutacağım şimdi, trajedi usülünce,
Bir zamanlar oturdukları, onurlu, yüce
Makamlarından acılarına hiçbir ilacın tesir
Etmeyeceği şekilde düşenleri anacağım bir bir.
Bilinir elbet, kaçacağı varsa Şans'ın
Mümkün değil alıkoyması onu hiçbir şahsın.
Kör bir mutluluğa kendini kaptırmasın kimse,
Bu eski ama gerçek örneklerden ders alsın mümkünse.

LUCİFER

Bir insan değil gerçi, bir melek olmasına rağmen,
Söze Lucifer'le başlamak istiyorum ben.
Doğru, meleklere el süremez Kader,
Zaten kendi günahı yüzünden düştü Lucifer,
Cehennem'e yuvarlandı ve orada şimdi.
Ey Lucifer, meleklerin en göz alıcısı kimdi?
Ama artık Şeytan'sın, düştüğün azap uçurumundan
Çıkamazsın, hiç umut yok durumundan.

ÂDEM

Ey Âdem, Şam bahçelerinde dolaşırdı Âdem,
Tanrı kendi elleriyle yaratmıştı onu hem,
İnsanın kirli tohumundan doğmuş değildi, evet,
Bir ağaç dışında ondan sorulurdu Cennet.
Onun bulunduğu yüce mevkiye hiçbir fani,
Ulaşabilmiş değil – o günahı işleyene dek yani,
Ondan sonra bu mutluluk bahçesinden kovuldu Âdem,
Onun oldu sefalet, çalışmak ve Cehennem.

SAMSON

Ey Samson, daha doğumundan evvel bir melek
Gelişini müjdelemişti, gökten inerek,
Kutsanmış, yüce Tanrı'ya adanmıştı hayatı,

Gözleri gördüğü sürece de yeri oldu şeref katı.
Boy ölçüşemezdi kimse onun gücüyle,
Öyle yamandı kuvveti, cesareti de öyle,
Ama sırrını açtı karılarına, bu ona yetti,
Üzüntüsüne dayanamadı sonra, intihar etti.

Samson, bu asil, bu kudretli kahraman,
İki çıplak eliyle, başka silahı olmadan,
Önüne çıkan bir aslanı parçaladı, öldürdü,
O sırada kendi düğününe gidiyordu.
Sahtekâr karısı öyle boyadı ki gözünü,
Ne yaptı etti Samson'a söyletti gizini.
Kocasını düşmanlarına gammazladıktan sonra da bu kalleş
Kadın onu terkedip başkasına oldu eş.

Öfkelenen Samson tam üç yüz tilki yakaladı,
Ve topunun kuyruklarını birbirine doladı,
Sonra tilkilerin kuyruklarını ateşe verdi
(Her kuyruğun ucunda yanan bir çıra vardı);
Ülkede ne kadar buğday tarlası varsa tutuştu,
Yandı üzüm bağları, zeytinlikler kül oldu uçtu.
Ve tam bin adamı kendi elleriyle öldürdü,
Silahsız hem, bir eşeğin çene kemiği işini gördü;

Ama onları öldürdükten sonra öyle bir susadı ki,
Duaya başladı hemen, ölecekti sanki.
"Tanrım" dedi, "Tanrım acı bu kuluna,
Öleceğim, ne olur bir su çıkar yoluma;"
Ve elindeki çene kemiğinden –oysa kuru, tamtakırdı,–
Bir azı dişinin içinden bir kaynak fışkırdı.
İçti suyunu o da kana kana, yudum yudum,
Tanrı böyle yardım etti ona – böyle yazar Judicum.

Ve Gazze'de yaşayan Filistinlilere öfkelenince,
Var gücüyle abanıp bir gece,
Söküp aldı şehrin kapılarını, yüklenerek
Taşıdı sırtında ulu bir tepeye dek.
Tepenin üstüne taşıdı, dedi 'Herkes görsün!'
Ey soylu, ey yüce, ey kıymetli Samson,

Karılarına sırrını açmasaydın eğer,
Yoktu koca dünyada seninle eşdeğer.

Samson ağzına içki, şarap koymazdı bu ara,
Ne makas vururdu saçına, ne de ustura,
Böyle şart koşmuştu çünkü Kutsal Haberci,
Ve bunda yatıyordu onun bütün gücü.
Tam yirmi kış geçti aradan, tam yirmi yıl
Onun emriyle yönetildi İsrail,
Ama pek yakında boğulacaktı gözyaşına,
Kadınlar felaket getirecekti Samson'un başına.

Sevgilisi Dalila'ya biliyoruz anlattığını
Tüm gücünün saçlarında yattığını.
Ve düşmanlarına sattı onu hain kadın:
Samson göğsünde yatmış, uyurken bir gün,
Makasladı kesti saçlarını,
Ve fısıldadı düşmanlarına erinin sırlarını.
Düşmanları onun ne hale düştüğünü duydular,
Kıskıvrak bağlayıp onu, gözlerini oydular.

Saçları kazınmadan önce, ya da kesilip
Alınmadan, yoktu oysa onu zaptedecek bir halat, bir ip.
Bir mağarada mahpus şimdi, günden güne eriyor,
Silah zoruyla bir el değirmenini habire çeviriyor.
Ey Samson, sendin en kuvvetlisi insanların,
Zengin ve muzaffer efendisi bir zamanların.
Ağla, aksın şimdi yaşlar görmeyen gözlerinden,
Saadetten sefalet içine yuvarlandın sen.

Hayatı anlatacağım şekilde sona erdi bu garibin,
Düşmanları bir şenlik düzenlediler bir gün,
Ve onu bir maymun gibi oynattılar ortalıkta,
Bir mabette oluyordu bunlar, bir tapınakta.
Felaket oldu sonra, kötü geldi bu işin sonu,
Samson sallayıp yıktı tuttuğu iki sütunu.
Yerle bir oldu tapınak, harabeye döndü,
Kendi öldü ama düşmanlarının da hayatı söndü.

Sadece yöneticiler değil, orada yalnız,
Üç bin kişi daha vardı; anlayacağınız,
Hepsi de öldü taşların düşmesiyle bir bir,
Diyeceklerim bu kadar Samson'a dair.
Bu eski ve sade hikâyeden ders almak gerek,
Sırlarını karısına açmasın hiçbir erkek.
Açmasın, yalnız kendinde kalması gereken, kayda değer
Bir şey varsa, açmakla kendini tehlikeye atıyorsa eğer.

HERKÜL

Herkül'e gelince, o fatihi, yenilmez kahramanı
Zaferleri anlatır, dillerde şarkıdır onun destanı;
Zamanında üstüne yoktu, bir taneydi o,
Nemea aslanını öldürüp derisini yüzdü, neydi o!
Oydu Centauros'un şişinmesine son veren;
Oydu Harpi'leri, o kötü kuşları yere seren;
Altın elmalarını çalan oydu ejderhanın; doğrusu
Oydu kovalayan Cehennem köpeği Cerberus'u;

Gaddar tiran Busirus'u öldüren oydu,
Ki eti kemiğiyle atları yedi onu, hepsinin karnı doydu;
Alev saçan zehir dilli yılanı o öldürdü;[2]
Achelous'un boynuzlarını yine o kırdı;
Oydu Caecus'a kıyan taştan bir mağarada,
Güçlü dev Antheus'u öldüren oydu bu arada;
Dehşet verici domuzu o yerlere çaldı;[3]
Gökyüzü uzun zaman onun omuzlarında kaldı.

Dünyanın kurulduğu günden bu güne dek,
Kimse onun kadar çok canavar öldürmedi, gerçek.
Onun ismi tüm dünyaya yayıldı;
Acı kuvveti, yüceliği her ülkede duyuldu,
Yeryüzünü dolaştı Herkül baştan başa,
Kimseler ona karşı duramadı, haşa!
Dünyanın iki ucunda en uzak yerlere
Varıp hudut taşları dikti, Trophee'ye göre.[4]

Bir de sevgilisi vardı bu soylu şampiyonun,
Mayıs kadar tazeydi ve adı Deianeira'ydı onun.

Yazarların bize naklettiklerine bakarsak,
Herkül'e bir mintan yolladı, pek şık, pek parlak.
Ama eyvah, bu mintan –buna ancak eyvah denir–
Öyle bir boyanmıştı ki, boyası zehir;
Daha sırtına geçireli yarım gün geçti
Geçmedi, ayrılıverdi kemiklerinden Herkül'ün eti.

Bazı yazarlar kadını masum tutmaya meyil
Gösterirler, mintanı yapan Nessus'tu derler, o değil.
Doğrusu hangisiyse artık, ben de bir şey demiyorum ona,
Geçirmeseydi Herkül de mintanı çıplak vücuduna,
Ah, o an bedeni boydan boya zehire battı.
Ne zaman ki başka çare kalmadığına aklı yattı,
Kaldırıp attı kendini kızıl kömür
Yığını üstüne, zehirle bitsin istemedi bu şanlı ömür.

Güçlü Herkül böyle öldü, böyle maloldu tarihe,
Heyhat! Kim güvenebilir bundan böyle Talih'e?
Bu karmaşık dünyanın işlerine kapılan,
Yerde bulur kendini hiç ummadığı bir an.
Akıllı adamsın kendini biliyorsan eğer,
Bir kere seni gözden çıkarmışsa Kader,
Nasıl punduna getiririm diye her an fırsat
Kollar ve en beklenmedik yönden saldırır, dikkat!

NABUKADNEZAR[5]

Paha biçilmez hazinelerine, azametli tahtına,
Muhteşem asasına, asil görkemi, şatafatına
Layık bir tarif yapmanın imkânı mı var?
Tüm bunların tek sahibiydi Nabukadnezar.
Kudüs'ü iki kez ele geçiren oydu;
Dönüşte mabedin kupalarını da arabasına koydu.
Yüce tahtı Babil'de kurulu duruyordu,
Orada zevk-ü safa, saltanat sürüyordu.

İsrail'in en hoş çocuklarını bir araya
Getirdi, hadım ettirdi, kapattı saraya,
Ve onların her birini kendine köle kıldı.
İşte bu çocuklardan biri de Daniel'di.

İçlerinde en akıllı çocuktu Daniel,
Kralın rüyalarını oydu en güzel
Yorumlayan. Chaldeon'da onun kadar iyi rüya tabiri
Yapabilecek yoktu; yok, çıkmazdı başka biri.

Bu mağrur kıral uzunluğu altmış, eni yedi dirsek
Ölçülerinde, altından bir heykelini döktürerek
Bu heykelin önünde genç, yaşlı herkesin secde
Etmesini istedi. "Karşı gelen olduğu takdirde
Kızıl alevlerle yanan azgın bir ocak
Bu maksatla hazırlandı" dedi "oraya atılacak."
Ama asla razı edemediler secdeye Daniel'i,
Ne de razı oldu arkadaşı, diğer iki delikanlı.

Bu kibirli Kralların Kralı yanlış bir düşünce
İle O tahtı göklerde olan, O Yücelerden Yüce
Tanrı'nın kendisini bu ihtişamından yoksun
Bırakmayacağını sandı, ama burnu sürtülüverdi ansızın.
Kendini bir hayvan sanmaya başladı oracıkta,
Bir öküz gibi saman yiyor ve yağmurda dahi açıkta
Yatıyordu artık; vahşi hayvanlarla düşüp kalkıyordu.
Belli bir vakte kadar bu böyle sürdü.

Saçları kartal teleği gibi oldu, düşünün,
Tırnakları pençeleriydi sanki bir kuşun.
Belli bir süre geçtikten sonra aradan,
Onu bağışlayıp aklını geri verdi Yaradan.
O da gözyaşları içinde şükredip Allah'a,
Söz verdi bir daha girmeyeceğine günaha;
Ve Tanrı'nın kudretini, rahmetini bilerek
Yaşayıp gitti ecel gelip çatana dek.

BELŞAZAR

Nabukadnezar'ın ölümünden sonra veliahtı,
Oğlu Belşazar ele geçirdi tahtı.
Babasının yaşadıklarından ne ibret, ne ders aldı,
Hep gösteriş düşkünü ve hep kibirli kaldı,
Üstelik bir putperestti. Sahip olduğu güce,
Oturduğu makama bakıp, "Benim" diyordu "yücelerden yüce."

Fakat Kader onu da alaşağı
Etti ve ansızın parçalandı krallığı.

Tüm beylerini etrafına toplayıp bir gün,
Bir şölen düzenledi. Dedi "Coşun, eğlenin";
Sonra uşaklarına dönerek emir
Verdi "Gidin getirin" dedi "kupaları bir bir,
Babamın saltanatının en parlak
Günlerinde, hani şu Kudüs'teki tapınak
Ele geçtiği zaman oradan getirdiklerini ve böylece
Bu değerli miras için şükredelim Tanrı'ya; başlasın eğlence."

Karısı, beyleri, cariyeleri sofralara geçtiler,
Körelene dek iştahları, kana kana içtiler,
Türlü şaraplar içtiler bu kutsal kupalardan.
Bir ara Kral, gözünün kaydığı bir an,
İç çekip korkuyla titredi, zira
Kolsuz bir el hızla bir şeyler yazıyordu duvara.
Ve evet duvara "MENE, TEKEL,
FERES" yazmıştı Belşazar'ı dehşete düşüren bu el.

Koca ülkede hiçbir büyücü bir mana
Veremedi bu kolsuz elin duvara yazdığına.
Ama Daniel bakar bakmaz açıkladı derhal:
"Tanrı senin babana ey kral,
Diyor" dedi "şan, şeref, saltanat ve hazineler bağışladı,
Ama o kibirlendi, Tanrı'dan korkmamaya başladı,
Bu yüzden Tanrı'nın gazabı üstüne oldu,
Ve Tanrı emanetlerini geri aldı.

"Onun insanlar âleminden sürülmesini buyurdu,
Eşeklerin dünyası oldu böylece yeri yurdu,
Saman yedi onlar gibi yazda, kışta,
Ta ki Tanrı sınırsız şefkatiyle yüce bir bağışta
Bulunup anlamasını sağlayana dek,
Ki: Yerin göğün tüm canlıların tek
Hâkimi Tanrı'dır. Ancak o zaman eski hükmünden cayıp
Eski şeklini ve krallığını geri verdi ona, ona acıyıp.

"Sana gelince, oğlu olarak onun gibi kibirli
Ve mağrursun. Bütün bu anlatılanlardan haberli
Olduğun halde Tanrı'ya karşı bir asi olmayı seçtin
Ve pervasızca onun kupalarından içtin.
Karın ve cariyelerin de aynı şekilde günahkârca
Türlü şaraplar içtiler aynı kupalardan defalarca;
Birlikte sahte Tanrılara övgüler düzdünüz. Tanrı'nın laneti
Üzerinize olacak bu yüzden; bu onun işareti.

"Tanrı tarafından gönderildi bu el, dinlesin herkes,
Ve ne yazdı gördünüz: Mane, techel, phares.
Hükmün sona erdi Belshazzar, kesinleşti düşüşün.
Ülken ikiye ayrılıp 'Alın bölüşün'
Diye Medlere ve Perslere verilecek"
İşte bu yorumu yaptı Daniel. Kralın o gece öldürüldüğü bir gerçek.
Darius işgal etti tahtı onu müteakiben
Başa geçmeye hiçbir kanuni hakkı olmamasına rağmen.

Efendiler, bu örnekten şu dersi çıkarın ilkten:
Efendi de olsanız uzaksınız güvenlikten.
Neden derseniz, birini gözden çıkarmışsa Kader
Efendiliğini, mal mülkünü, dinlemez alır gider,
Büyüklü küçüklü dostlarını da çeker alır,
İyi gün dostları kötü günde el olur.
Ben buna inanırım, bence pek değerlidir
Bu atasözü, hem doğrudur, hem her zaman geçerlidir.

ZENOBİA[6]

Perslerin dediklerine göre güya,
Palmira kraliçesi Zenobia
Silah kullanmada pek ustaymış ve pek cesurmuş,
Onunla boy ölçüşebilecek biri zor bulunurmuş
Asalet yönünden ve diğer meziyetler bakımından,
Geliyormuş çünkü Pers krallarının kanından.
Dünyanın en hoş kadınıymış demeyeceğim fakat
Güzellikte bir eşi daha yokmuş, hakikat.

Öğrendiğim kadarıyla taa çocukluğundan beri,
Kadınlara has işlerden kaçıp ormana gidermiş doğru.

Kimbilir kaç yaban geyiğinin kanını akıtmış,
Onun yayından fırlayan sayısız ağzı geniş
Ok. Öyle de hızlıymış ve ayağına tezmiş
Ki anında yakalarmış, geyiklerin teki bile ondan kaçamazmış.
Büyünce elleriyle parçalar olmuş bir aslanı, leoparı, ayıyı,
Ve ona boyun eğmiş hayvanların alayı.

Vahşi hayvan inlerine dalarmış cesurca,
Dağlarda, tepelerde dolaşıp bütün gece,
Bir çalı dibine kıvrılırmış, yatarmış.
Kolundan tuttuğu gibi fırlatırmış, atarmış
Güreşte hangi yaman delikanlı olursa rakibi.
Yokmuş bileğini büken, yokmuş onun gibi.
Herkeslerden sakınırmış kendini, kız oğlan kızmış,
Hiçbir erkeğe boyun eğmez, bağlanamazmış.

Sonunda arkadaşlarının baskısına dayanamayıp,
Uzun süren ayak diremesinden cayıp
Odenathus adlı prensiyle evlenmiş ülkenin.
Kocası da aynı zevkleri paylaşıyormuş, tahmin
Edeceğiniz üzre ve pek gönlü yokmuş evlenmeye.
Fakat nikâhta keramet vardır derler ya,
Mesut, mutlu sürdürmüşler evliliklerini,
İkisi de canı, ciğeri bilmiş diğerini.

Bir sorun varmış yalnız, Zenobia asla
Yanaşmıyormuş yatmaya Odenathus'la.
"Olursa da bir kere olur" diyormuş sadece,
O da yeryüzünde çoğalmak gibi bir amaca
Hizmet için. Ama ilkinde bu amacına varamamış,
Gebe kalmamış yani, birincisi işe yaramamış.
Yeniden razı olmuş kocası fantazilerini tez
Elden gerçekleştirsin diye, ama yine sadece bir kez.

Ve bir seferinde eğer kalmışsa hamile,
Oyuna katılmamış daha kırk hafta süreyle.
Ne zaman ki bu kırk hafta sona ermiş,
Ancak o zaman kocasına yeniden izin vermiş.
Almışı, alacağı buymuş işte Odenathus'un,

İster razı olup otursun, ister beynine vursun.
Kocasına başka bir sebeple izin veren kadınlara
Şehvet düşkünü olarak bakarmış Zenobia zira.

Zenobia Odenathus'tan iki oğlan dünyaya getirmiş,
Ve onları erdemli, bilgili bir şekilde yetiştirmiş.
Ama şimdi hikâyeye dönmek gerekirse beyler,
Doğrusu bu kadın kadar hürmete değer,
Akıllı ölçülü bir şekilde cömert,
Son derece kibar ama savaşta dayanıklı, sert
Bir kadın bulamazmışsınız, dünyayı karış karış
Arasanız dahi eliniz boş kalırmış.

Anlatılamazmış onun muhteşem görüntüsü,
Mücevher ve altınları olunca söz konusu,
Mücevherler ve altınlarla kaplıymış giysileri.
Değişik diller öğrenmekten de kalmıyormuş geri,
Sık sık avlanmaya çıkmasına rağmen
Vakit buldukça çalışıyormuş, bu onun en
Sevdiği işmiş, kitap okumaktan ayrı bir tat
Alıyor, öğreniyormuş nasıl sürülür erdemli bir hayat.

Kısa tutmak gerekirse eğer hikâyeyi,
Öyle cesurmuşlar ki Zenobia ve beyi
Doğuda pek çok ülke varmış fethettikleri
Arasında ve insanların hep methettikleri
Roma'ya bağlı birçok güzel şehir.
Ele geçirdikleri bu toprakları öyle bir
Tutmuşlar ki, Odenathus yaşadıkça hiçbir zaman
Onları önüne katıp kovalayamamış düşman.

Kral Sapor ve diğerleriyle nasıl cenge tutuşmuş,
Nasıl başlamış her şey, nasıl gelişmiş,
Neden fetihler yapmış Zenobia ve nasıl bir ünvan
Elde etmiş başına o talihsizlik gelmeden,
Nasıl esir alınmış ve nasıl
Götürülmüş, bunları okumak isteyen varsa, asıl
Üstadım Petrarch'a başvurmalarını önereceğim,
O bunları yeterince anlatıyor nitekim.

Kocası ölünce yönetimi Zenobia almış ele,
Ve kocasının sağlığında nasılsa yine öyle
Acımasızca savaşıp düşmanlarının hepsine pes
Dedirtmiş, öyle ki civarda bulunan her kral, prens
Mutluluktan uçar olmuş Zenobia eğer
Onlarla savaşmıyorsa. Ve her biri birer
Barış anlaşması imzalamışlar da ortalık durulmuş,
Zenobia da ata binmeye ve spora zaman bulmuş.

Ne Cladius'un (Roma imparatoru)
Ne de ondan önce gelen Galen'in akıllarından zoru
Yokmuş ve cesaretleri de olmamış hiçbir zaman,
Ne Mısır diyelim ne Ermenistan,
Ne Arabistan ne de Suriye
Kalkışmamışlar onunla cenge girmeye,
Zenobia onları çıplak elleriyle boğar korkusuyla,
Ya da çil yavrusu gibi dağıtır diye ordusuyla.

İki oğlu geçmiş tahta, kraliyet âdetlerine göre,
Onlar oturmuşlar babalarından boşalan yere.
Onlara Hermana ve Tymalo derlermiş,
Bu adları onlara Persler vermiş.
Heyhat! Talih öd katıyor balına
Bu kudretli kraliçe dahi bundan bir ders alına
O dahi düşmüş, kalmamış olduğu yerde,
Düşmüş büyük sefalete, düşmüş sonsuz derde.

Roma'nın yönetimi geçince Aurelian'a,
Evet, Aurelian dizginleri alınca eline,
Tümenleriyle yola çıkmış Zenobia'ya doğru,
Kraliçeden intikam almakmış zoru.
Gerçekten almış da, hikâyeyi kısa tutmak
Gerekirse, önüne katıp kovalamış ve sonra tutsak
Edip zincire vurmuş Kraliçeyi ve iki oğlunu,
Ülkeyi ele geçirmiş, tutmuş Roma yolunu.

Kazandığı ganimetler arasında bu büyük Romalının
Zenobia'nın arabası varmış, baştan başa altın
Ve incilerle donatılmış olan bu harika

Arabayı göstermek istiyormuş imparator halka.
İmparatorun bu zafer arabasının önünde
Zenobia yürüyormuş altın zincirlerle boynunda.
Tacı varmış başında –makamı icabı–
Ve giysileri yine mücevherlerle süslüymüş tabii.

Heyhat Kader! Krallara, imparatorlara dehşet dolu
Anlar yaşatan, her birinin korkulu
Rüyası şimdi nerde? Halkın alay konusu şimdi.
En çetin savaşlarda çelik miğferi giyen kimdi?
Kimdi ele geçiren en sağlam şehirleri, kaleleri,
Böyle camdan mı yapılmış olacaktı miğferi?
Elinde gül işlemeli bir asa yerine
Bir değnek mi olacaktı? Bakın şu kaderine!

İSPANYA KRALI PETER[7]

İspanya'nın gururu, ey soylu, kıymetli Peter,
Kader sana en yüce makamlarda verdi yer.
Yasını ne kadar derin tutsa azdır insanlar!
Değil mi ki öz kardeşin kendi ülkenden firar
Etmene sebep oldu ve bir kuşatma sırasında yapılan davete
Uyup gittiğin kardeşinin çadırında uğradın ihanete.
Kardeşin orada kendi elleriyle senin canını aldı,
İstediği oldu ve taht senden sonra ona kaldı.

Kızıl, alev renkli bir ıhlamur dalı
İle yakalanmış, beyaz karlar üstünde bir kartalı
Kendine arma edinmiş bir kişiydi
İhaneti tezgâhlayan, cinayet bu kötülük yuvasının işiydi.
Sadık, onurlu ve sözünün eri
Olmasıyla ün salmış Charles Magne'ın Oliver'i
Değil, Armorica'lı Ganelon'un Oliveri –olsun cümleden uzak–
Rüşvet karşılığı krala kurmuştu tuzak.

KIBRIS KRALI PETER[8]

Ey kıymetli Peter, ey Kıbrıs kralı,
Ey İskenderiye'yi ele geçiren zorlu
Kumandan, nice bir küffara kan kusturdun fakat
En yakın adamlarının içini kaplayan haset

Sonun oldu, varmadan sabaha, sabahın eşiğinde
Öldürdüler seni daha uyurken döşeğinde.
İşte böyle, Felek çarkını böyle döndürür,
Döndürür neşeyi hüzne, yaşama sevincini söndürür.

LOMBARDİYALI BERNABO[9]
Ey ulu Milan'lı Bernabo Visconti,
Zevk Tanrı'sı, Lombardiya'nın felaketi,
Neden söz etmeyeyim senden de, hem niçin,
Mutluluğun doruğuna tırmandığın için?
Sana aile bağlarıyla iki kat bağlı
Hem damadın, hem yeğenin, kardeşinin oğlu,
Nedendir, nasıldır? Bilmesem de tam olarak hikâyesini
Zindanına kapatıp katletti seni.

PİZA KONTU UGOLİNO
Hikâyesine gelince Kont Ugolino'nun,
–Duyduğu acıdan,– trajedisini hiçbir dil anlatamaz onun.
Piza'nın biraz dışında bir kule vardır,
Bu kont minik yavrularıyla beraber
Bu kuleye kapatılmıştı. Üç kardeşti
Bu yavrular, en büyüklerinin yaşı daha beşti.
Heyhat! Ne kadar acımasız, ne kadar gaddar
Bu kuşları kafese kapatan Kader.

Bu hapishanede kalıp ömür
Tüketmeye mahkûmdu, çünkü Piza Piskoposu Roger
Haksız bir suçlama yöneltmişti ona.
Galeyana gelen Piza halkı ona karşı isyana
Kalkışıp dediğim gibi onu zindana koymuşlardı,
Yok denemezdi gerçi, yiyecek içeceği vardı,
Ama öyle azdı ki hepsine nasıl yeterdi?
Üstelik yemeğin kalitesi düşük, tadı beter mi beterdi.

Günlerden bir gün tam yemek vaktiydi,
Yemeğin her zamanki gelme saatiydi,
Kulenin kapılarını kapattı gardiyan,
Sesi duydu ama sesini çıkarmadı Kont o an,
Ve kalbinden şöyle bir düşünce geçiverdi:

Onları orada açlıktan öldüreceklerdi.
“Lanet” dedi “doğduğum güne – ki o gün beni yaktı”
Ve gözlerinden yaşlar sel oldu aktı.

Üç yaşındaki oğlu yanına gelip
“Nedir” dedi “babacığım ağlamana sebep?
Zindancı çorbamızı ne zaman getirecek,
Yok mu sakladığın bir lokmacık ekmek?
Öyle açım ki ne yapsam uyuyamıyorum.
Tanrı biliyor, uyusam uyanmasam diyorum!
O zaman karnıma bu sancı sokulamazdı
Ekmek bulsam başka bir isteğim olmazdı.”

Böyle ağladı durdu bu çocuk bu günden yarına,
Ve bir gün uzanıp babasının kollarına,
Dedi “Artık ölüyorum babacığım, elveda!”
Öptü babasını ve öldü aynı günde.
Kederli baba ölü görünce sevgili oğlunu,
Acısından dişlemeye başladı iki kolunu.
“Yazık!” dedi “Hay senin çarkına Felek, senin gibi...
Sensin başıma gelen felaketlerin sebebi.”

Çocukları babalarının bu hareketinin nedenini
Açlık sandılar, yoksa niye ısırsındı kendi bedenini?
Yalvardılar “Babacığım, ne olur yapma” diye
“Kendini değil, buyur bizim etimizi ye,
Sen verdin onu bize” dediler, “senindir bu et,
Dilediğin kadar ye, acıktıysan şayet.”
Böyle dedi her ikisi de sevgili babacığına
Ve bir iki gün içinde öldüler uzanıp kucağına.

Kendisine gelince o da açlıktan öldü,
Piza Kontu Ugolino’nun sonu böyle oldu.
Yüce makamından onu fırlatıp attı Kader,
Bu trajedi için sanırım bu kadar yeter.
Ayrıntıları okumak isteyen buna dair,
İtalya’nın yetiştirdiği üstad, büyük şair
Dante’yi okusun derim, tek kelime atlamadan
Noktasına, virgülüne her şeyi yazıyor bu ulu ozan[10]

NERON

En az Cehennem'in dibindeki İblis
Kadar aşağılık birisiydi şimdi hikâyemize bahis
Konusu imparator Neron, ama bakarsak Suetonius'un sözüne,
Hâkim olmuştu baştan başa tüm yeryüzüne,
Doğu, batı, kuzey, güney, yedi iklim, dört bucak.
Safir, yakut taşlarla kaplıydı ve parlak ak
İncilerle süslüydü giysileri, mücevherata düşkün
Olduğundan değerli taşlarla örtülüydü bütün.

Onunkinden daha zarif ve daha gösterişli değildi hiçbir
İmparatorun kıyafetleri. Ondaki gurur, ondaki kibir;
Bir gün giydiğini sırtına geçirmezdi bir daha,
O günden sonra aynı elbiseyi görmezdi bir daha,
Lifleri altından balık ağları vardı,
Canı çektikçe Tiber'de balığa çıkardı.
Dediği dedikti, zevkleri kanun,
Ve Talih her an için yanındaydı onun.

Koca Roma'yı yaktı kendi zevki için,
Ve tutup senatörlerini öldürdü bir gün,
Nasıl feryat edeceklerini görmekti niyeti.
Biraderini katletti, kızkardeşiyle yattı,
Anasının kendisine gebe kalmasına merak sardı,
Ve kadının rahmini boydan boya yardı,
Yazıklar olsun böyle bir evlada, eyvah!
Bir anneye nasıl yapılır bu, aah!

Bu ara gözlerinden dökülmedi tek damla yaş,
Sadece dedi "Bayağı güzel kadınmış!"
Ölü annesinin güzelliğini bile doğrusu
Böyle takdir etmesi ayrıca merak konusu.
Kendisine şarap getirmelerini emretti
Ve içti hemen, başka üzülmedi, o kadar yetti.
Çok derin olur acısı, vahim olur doğacak sonuç,
Kötülerin eline geçecek olursa güç.

Ailesi Neron'a çocukluğunda bir hoca tuttu,
Güzel huyları öğretti ona bu hoca, onu okuttu,

Okuduğum kitaplar yalan yazmıyorsa yine,
Eşsiz biriydi bu hoca, ahlak konusunda bir tane;
Bir üstaddı; hocalık yaptığı sürece
Akıllı hareket etmeyi öğretti, nazik ve ince
Davranmayı öğretti Neron'a. Bunlar uzun zaman önceydi fakat,
Kötü düşünceler Neron'a olmadan musallat.

Seneca'ydı sözünü ettiğim hocanın adı,
Neron ondan pek çekinir, korkardı,
Yanlış hareketlerini çünkü cezalandırırdı anında,
Kötülükleri kalmazdı Neron'un yanına,
Uygun bir dille derdi "Efendim, bir imparator fazilet
Sahibi olmalı ve zorbalıktan etmeli nefret."
Bu sözleri yüzünden kesti bileklerini, bundan dolayı
Gerçekleşti hocanın hamamdaki intihar olayı.

Zaten Neron'un taa çocukluğuna dayanan
Hocasına karşı çıkma huyu vardı. Ve anlaşılan,
Zaman içinde birikti garazı, kini
Bu yüzden ölüme zorladı öğretmenini.
Duyduğunuz gibi işte, bilge Seneca
Yapılmasın diye kendisine başka bir işkence,
Hamamda ölümü seçti, dindirdi acısını,
Ve Neron böyle öldürdü işte hocasını.

Gün geldi, daha fazla çekemez oldu Kader
Neron'un böbürlenmesini ve "Tamam" dedi "bu kadar",
Çünkü Kader daha güçlüydü elbet Neron'dan.
"Aman Tanrım" diye düşündü "Ne aptalım ben!
Kötülük dolu birini çok yüksek bir makama
Oturttum, imparator yaptım onu, çok bu adama!
Yemin olsun, hiç ummadığı zamanı kollayacağım
Ve onu Cehennem'in dibine yollayacağım."

Romalılar ona karşı ayaklandı bir gece
Ve Neron neler olup bittiğini farkedince
Fırladı sarayından, şehrin sokaklarına daldı,
Dost bildiği bir evin kapısını çaldı.
Yazık boşuna seslendi, boşuna ümitlendi,

O bağırdıkça kapı daha sağlam kilitlendi.
Kapıyı açmayacaklarını anladığı zaman
Israr etmedi daha, uzaklaştı oradan.

İnsanlar koşturuyor, bağrışıyordu,
Sesler Neron'un kulaklarına dek ulaşıyordu.
"Nerde?" diyorlardı "Neron, nerde bu hain tiran?"
Aklını yitirecek gibi oluyordu işte o zaman.
Yardım istedi Tanrı'dan, fayda etmedi,
Ne kadar yalvardı yakardıysa da yetmedi.
İşte o an korkudan öleceğini sandı,
Bir bahçeye attı kendini, orada saklandı.

İki köylüyle karşılaştı burda,
Harlı bir ateşin başında oturuyorlardı.
Bu köylülere yaklaşıp başladı yalvarmaya,
"N'olur beni öldürün, kesin başımı" diye.
Öldükten sonra halk tarafından tanınıp vücudu
Aşağılansın, murdar edilsin istemiyordu.
Tek çıkar yolu buydu, kendi kendini öldürdü,
Pek eğlendirdi bu oyun Kader'i, pek güldürdü.

HOLOFERNES[11]

Hiçbir kralın hiçbir komutanı
Daha fazla ülkeye hâkim kılmadı komutunu,
Zamanında hiç kimse onun kadar ün
Salmış değildi, er meydanında yoktu ondan üstün.
Yoktu onun kadar haşmetlisi, kibirlisi
Talih hep şehvetle öptü Holofernes'i.
Önce havalandırdı, sonra yerlere vurdu,
Ruhu bile duymadan kellesini uçurdu.

Tüm dünyanın ondan çekinmesinin nedeni
Kaybetme korkusu değildi, özgürlük ya da zenginliklerini,
Herkesi eski inançlarını temelinden inkâr
Etmeye zorluyor, diyordu "Tek Tanrı'dır Nabukadnezar.
Ondan başka bir tanrıya tapılmayacak."
Kimse ona karşı çıkamıyordu, ancak
Bir şehir, Bethulia bu cesarete sahipti,

Çünkü Eliachim orada rahipti.
Holofernes'in ölümünden ders almalı büyük küçük
Herkes, uyurken çadırında körkütük
Sarhoş, bir ahır kadar geniş çadırında uyurken,
Ve bütün ihtişamına ve gücüne rağmen,
Judith adlı bir kadın –işte karşısındaki Holofernes'ti,
Yatıyordu sırt üstü– varıp boynunu kesti.
Kimseye görünmeden kaçtı, bitirip işini,
Kendi şehrine götürdü Holofernes'in başını.

KRAL ŞANLI ANTİOCHUS[12]

Kral Antiochus'tan söz etmeye ne hacet,
Bilinir ondaki görkem, ondaki azamet,
Bilinir kötü işleri, bilinir kibiri,
Yoktu yeryüzünde onun gibi başka biri.
Onu merak eden okusun Maccabee'yi, harf harf
Anlatılır orada hangi mağrur sözleri sarf
Ettiği kralın. Anlatılır mutluluktan düşüşü nasıl oldu,
Bir tepede zavallı bir biçimde nasıl öldü.

Talih okşaya okşaya onun gururunu,
Öyle büyütmüştü ki sonunda burnunu,
Gökteki yıldızlara varmak ister oldu,
Dağları eline alıp kaldırmak ister oldu,
Zaptetmek istedi denizin sularını.
Her şey bir yana, hiç sevmiyordu Tanrı'nın kullarını,
Nefret ediyordu onlardan, öldürüyordu işkencelerle,
"Kıramaz gururumu" diyordu "Tanrı bile."

Nicanor ve Timothy Yahudilerin
Eline geçtiği için bu ırka karşı öyle derin
Bir nefret duyuyordu ki, ferman buyurdu,
Biraz sonra savaş arabası hazırlanıyordu,
Küçümseyen laflar etti, yeminler etti,
Kanatlanıp Kudüs'e gitmekti niyeti.
Öfke yağdıracaktı üstlerine, şehir kan kusacaktı,
Ama çok geçmeden bu mağrur susacaktı.

Bu tehditleri yüzünden onu Tanrı
Öyle bir cezalandırdı ki görünmez bir yara

Isırıp parçalamaya başladı barsaklarını onulmaz
Bir şekilde, öyle bir acıydı ki karşı konulmaz.
Pek yerinde bir cezaydı bu, hiç yansız
Konuşursak, az mı barsak deşmişti bu vicdansız?
Buna rağmen kahrolası, lanetli amacından
Yanılırsınız vazgeçti sanırsanız bir an.

Emir verdi ordusuna, “Hazırlanın hemen”,
Ve daha neler oluyor bile diyemeden
Tanrı böbürlenmesini çıkarıverdi boşa,
Öyle bir yuvarlandı ki arabadan aşağı,
Parçalandı eti, kırıldı kemikleri, çıktı sakata,
Ne yürüyebilirdi artık, ne binebilirdi ata.
Adamları hemen bir sedye getirdiler,
Yara bere içindeki kralı sırtlanıp götürdüler.

Tanrı’nın gazabı ona işte böyle vurdu,
Görmeliydiniz vücudunda gezinen yüzlerce kurdu.
Her şey bir yana, öyle bir kokuyordu ki
Adamlarından hiç kimse, ne biri, ne öteki,
Dayanamıyordu uykuda ya da uyanıkken kral,
Dayanamayıp kokuya kaçıyordu derhal.
Ağladı, dövündü kral, çok dedi “Eyvah!”
Bildi ki tüm varlıkların efendisidir Allah.

Leşinden öyle iğrenç kokular yayılıyordu
Ki ne kendi dayanabiliyordu buna ne de ordu,
Kimseler yanaşmadı taşımaya onu,
Bu acı ve koku içinde geldi sonu.
Zavallı bir şekilde öldü ıssız bir dağ başında,
Ve pek çok kimsenin döktüğü gözyaşında
Payı olan bu hırsız, bu katil kral
Kibrinin mükafatını almış oldu, helal.

İSKENDER

Öyle meşhurdur ki hikâyesi İskender’in,
Hepsi tanır onu ABC bilenlerin
Bilirler nasıl yaver gitmiş şansı (tamamını veya
Bir kısmını duymuşlardır), kısaca tüm dünya

Diz çöktü önünde; bilek zoruyla ya da çağrısına uyup
Elçi yollamak yoluyla şöhretini duyup.
Taa öteki ucuna dünyanın bir ucundan,
Kalmadı burnunu sürtmediği insan ya da hayvan.

Bir karşılaştırma yapılamaz, çok zor,
Onun gibi olamaz hiçbir imparator.
Bütün dünya onun korkusuyla sarsılırdı,
Yaman bir şövalyeydi, gözüpekti cesurdu.
Onur veliahtı yapmıştı onu bahtı,
Şarap ve kadın ancak yıkılacaksa tahtı
Alıkoyardı onu her onurlu işten, döğüşten,
Aslan yürekliydi çünkü doğuştan.

Darius'a nasıl boyun eğdirdiğini anlatsam,
Ve yanına Darius gibi daha bin tane katsam,
Şu krallar, prensler, dükler, şu kontlar desem ki dikkat,
Diz çökmüşler önünde, etmiş olur muyum bilmem ona iltifat.
Ne diyorum, at sırtında ya da yaya insanın ulaştığı her yer
Ona tabiymiş – ben daha ne diyeyim kardeşler?
Ne çok anlatsam size, ne kadar yazsam yetmez,
Şövalyeliğini anlatmaya kelimeler kifayet etmez.

On iki yıl başta kaldı; Maccabee böyle der,
Babası Makedonyalı Philip'ti sorulursa eğer,
Yani ilk hükümdarı Yunanistan'ın.
Ey kıymetli, ey asil İskender, onca yürümüşken şanın,
Sen de bu hallere düşecektin demek,
Kısmetinmiş kendi adamların tarafından zehirlenmek.
Ne çare, Felek yek eyledi şeşini,
Ve esirgedi ardından bir damla gözyaşını.

Kim göz yaşı versin bana, yasını tutmak için,
Yanmak için ölümüne asil kandan gelenlerin?
Tüm dünyayı eline geçirip de hâlâ
Yetmez diyenlerin, yetinmeyenlerin bununla!
Yüceleri amaçlayan cesur biriydi o. Böyle sonuçlayalım
Hikâyeyi, oturup hain Kader'i suçlayalım.
Kim katılır bana? O zehre lanet
Okuyalım, bu ikisi getirdi ona felaket.

JULİUS CAESAR

Bilgeliği, yiğitliği, çalışkanlığı sayesinde,
–Bir soylunun yatağında doğmamasına rağmen– krallık payesine
Yükseldi Julius, Julius, İmparator!
Onun oldu tüm Avrupa, denizler ve karalar,
Bileğinin gücüyle hepsine egemenlik sağladı,
Ya da bir anlaşmayla hepsini vergiye bağladı.
Ve Roma'da oturdu görkemli bir imparator olarak,
Talih ona sırtını dönene dek.

Ey kudretli Sezar, sen ki Tesalya
Topraklarında döğüştün kayınpederin Pompey'e
Karşı. O ki hüküm sürerdi doğunun geniş
Toprakları üzerinde, ki bir ucundan doğardı güneş.
Her yeri zaptettin, Pompey'le birlikte kaçan birkaç
Kişi dışında herkesi öldürdün, sağ komadın hiç.
Yardımcın oldu Kader, onu arkana aldın,
Baştan başa Doğu'yu hayretlere saldın.

Ama şimdi biraz ara verip bu hikâyeye,
Yas tutacağım seslenip o asil yönetici Pompey'e,
Bu savaşta kaçan yöneticisi Roma'nın.
Diyeceğim, adamlarından biri, bir sahtekâr hain,
Tatmin için Julius'a yaranmak hevesini,
Kesti aldı ve Julius'a getirdi Pompey'in kellesini.
Heyhat! Pompey, ey Doğu'nun fatihi,
Neler etti sana, görüyor musun Talih'i?

Ondan sonra Julius Roma'ya döndü tekrar,
Başında defne dallarıyla, mağrur, muzaffer;
Ama bir Brutus Cassius vardı,[13]
Sezar'ı oldum olası kıskanırdı,
Günlerden bir gün Brutus ustalıklı
Bir komplo hazırladı, saklı mı saklı.
Belirledi İmparatorun öleceği yeri
Ardı ardına inecekti bıçak darbeleri.

Âdeti olduğu üzre yine bir sabah,
Hükümet binasına gitti Julius, gitti ki eyvah,

Buldu orada kendisine pusu
Kurmuş düşmanlarını ve hain Brutus'u.
Çullanıp üstüne onu bıçakladılar hemen,
Birçok yerinden vurdular ve kaldırmadılar yerden,
Aslı varsa, "birinci darbe, olmadı ikincisi
İşini gördü" diyorlar, "sonra çıkmadı sesi."

Öyle mert bir adamdı ki bu Julius Sezar,
Öyle önemliydi ki onun için vakar,
Ölümcül yaraları çok yakıyor olmasına rağmen canını,
Pelerinini attı kalçalarına, örttü çıplak yanını,
Kimse onu çıplak görsün istemiyordu çünkü,
Ölmek üzereyken, kendinden geçmiş yatarken düşünün ki
Ve öleceğinden eminken yüzde yüz,
Düşünün, vakarından vazgeçmiş değildi henüz.

Suetonius, Valerius ve Lucan,
Tavsiyem, bu hikâye için onlara bakın.
Baştan sona bu hikâyeyi onlar yazdılar,
Yazdılar bu iki imparatorla Kader
Nasıl dost geçinmiş ilkten, sonra nasıl düşman olmuş,
Kendisine bel bağlayanlar nasıl pişman olmuş.
Kader'in oyunlarına karşı uyanık olsun herkes,
Bu ulu imparatorlardan çıkarsın kendine ders.

KARUN

Lidya kralı, varlıklı Karun,
(Kyros Allah gibi korkuyor olsa da ondan)
Esir düşmüştü bütün o gurur, kibiri
İçinde, ve yanmaya götürülüyordu diri diri.
Ama öyle bir yağmur başladı ki ateş söndü,
Kaçıp kurtuldu Karun, şansı birden döndü.
Ne çare ki o bunu katmadı dağarcığına,
Ağzı açık çekildi ipe, darağacına:

Yanarak ölmekten kurtulunca bir kere,
Hiç çekinmedi hatasında düşmekten tekrara,
Savaş açtı yeniden, yağmurun ateşi söndürmesinin
İşareti olduğunu sandı şansını döndürmesinin,

"Düşmanlarım beni asla öldüremez" dedi kendince
Tuz biber ekti buna uygun bir rüya görmesi bir gece.
Pek gururlandı bundan, bundan güç aldı,
Aklını fikrini varsa yoksa öç aldı.

Rüyasında kendini bir dala tüner
Gördü, onu önlü arkalı yıkıyordu Jüpiter;
Güzel bir havluyla Phoebus onu kuruluyordu,
Karun bu yüzden kuruldukça kuruluyordu.
Yanında duran kızına sabah dedi ki:
(Engin bilgi sahibiydi kız) "Anlat, peki
Ne manaya geliyor bu rüyam, hangi duruma
İşaret ediyor." Ve kız başladı yoruma:

"Babacığım" dedi "ağaç, darağacıdır burda,
Jupiter kardır, aynı zamanda yağmur da,
Ve Phoebus, tertemiz havlusuyla elinde
Güneş ışınları demektir rüya dilinde.
Asılacaksın babacığım burası mutlak,
Yağmur yıkayacak seni, güneş kurulayacak."
İşte böyle açıklık getirdi bu konuya,
Ve uyardı babasını Karun'un kızı Phania.

Kibirli kral Karun'un sonu idam oldu,
Sanmayın saltanatından bir fayda buldu.
Trajedi başka nedir, nihayet
Şiir dilinde ağlayıp yanmak değilse şayet,
Mağrur hükümdarların üstüne amansız
Kader'in indirdiği darbe değilse apansız.
Apansız, çünkü Talih tam insanların ona umutla
Sarıldıkları an döner ve örter yüzünü bir bulutla.

Explicit Tragedia

Burada Şövalye Keşiş'in hikâyesini kesiyor.

NOTLAR

1 Aziz Madrian: Yalnızca burada geçen bir aziz adı, Hancı'nın yanlışlarından biri olarak yorumlanıyor. Aziz Mateme veya Aziz Mathurin'in bozulmuş şekli olabileceği düşünülüyor.
2 Yılan: Hydra.
3 Erymanth domuzu.
4 Herkül'ün Cebelitarık'taki sütunlarını herkes biliyordu. Ayrıca onun Doğu dünyasının sınırlarına sütunlar diktiğini anlatıyordu.
5 Daniel i-v.
6 Zenobia: İ.S. 264'te Palmira kraliçesi olarak parladı, bir bedevi olan Odenathus'la evliydi. İmparator Gallienus tarafından esir alındı fakat yine rahat bir yaşam sürmeye devam etti.
7 İspanya Kralı Peter: 1350'den 1362'ye kadar Leon ve Kastilya'da hüküm süren bu kral zalimliğiyle ünlenmişti. Kendisini bir tartışma sırasında kalbinden bıçaklayarak öldüren kardeşinin adı Enrique'dir.
8 Kıbrıs Kralı Peter: Pierre de Lusignan. İspanya kralı Peter gibi o da İngiliz saray çevresinde tanınıyordu. 1363'te Edward III tarafından ağırlanmıştı. 1369'da suikaste kurban gitti.
9 Bernabo 1385'te bir komployla devrilip tutuklanmış ve aynı yıl bilinmeyen bir nedenle ölmüştü.
10 Dante, *Cehennem* xxxii xxxiii.
11 Judith'in kitabı.
12 II. Maccabees ix.
13 Chaucer Sezar'ı öldüren Brutus ve Cassius'un aynı kişi olduğunu düşünüyor olmalı.

RAHİBE'NİN YANINDAKİ PAPAZ'IN HİKÂYESİ (GİRİŞ)

Rahibe'nin Yanındaki Papaz'ın Hikâyesi'nin girişi.

"Heey" diye çıkıştı Şövalye "yeter bu kadar,
Söylediklerinde tamam, yerden göğe hakkın var,
Hatta daha da fazlası, doğruyu söylemek gerekirse,
Zaman zaman biraz efkarlanmak ister çoğu kimse.
Bana gelince, pek rahatsız olurum dinlemekten şöhret, şan,
Mal, mülk sahibi olup mutluluğun zirvesine ulaşan
Birinin şanssız düşüşünü anlatan acıklı hikâyesini.
Oysa nasıl iç açıcıdır dinlemek tam tersini:
Talih alt sınıftan birine güler örneğin,
Yükselir adam ve hayatının sonuna değin
Bir eli yağdaysa, baldadır diğer eli.
İşte budur bence hikâyenin güzeli,
Hem ağzımıza yakışır, hem doyum olmaz tadına."

"Haklısınız" dedi Hancı "Aziz Paul ve kilisesinin çanı adına!
Bu Keşiş'in sesi fazla çıkıyor birader,
Şans yüzünü bir bulutla örtermiş yok daha neler!
Trajediye gelince, hatırlayın biraz önce duyduğunuzu,
Geçmişe mazi denir, yenmişe kuzu.
Olmuşla ölmüşe ağlanmaz, bu biir,
Bu da ikii: Felaket haberleri insana acı verir;
Burda kes sayın Keşiş, ne biz dinleyelim, ne de sen konuş.
Allah razı olsun hadi. Zaten etmez üç kuruş
Bu iç karartan hikâye, acıdan söz ediyorsun boyuna,
Hani nerde eğlence? Bu mu katkın oyuna?
Sayın keşiş, bay Peter, bunları bi zahmet geç,
Allah rızası için bir başka hikâye seç.
Çarmıhta can verenin ve O'na yakaran dillerin
Aşkına, olmasaydı dizgininde şıngırdayan zillerin,
Seni dinlerken böyle uyuklaya uyuya,
Az daha yuvarlanıyordum şu dipsiz kuyuya,
Şu çamur deryasına. O zaman da senin hikâyen boşa gider,
Bak ustaların şu sözleri her zaman hoşa gider:
'Bir hatibin dinleyicileri giderek azalıyorsa,
Uzatmamalı lafı, kısa kesmeli, kısa!'
Bize bir iki kelime avcılıktan bahset mesela."
"Hayır" dedi Keşiş, "havamda olsam ne âlâ,
Eğlenceli bir şeyler için zorlamayın beni,
Hem ben yaptım ya işte elimden geleni,
Sırayı bir başkası alsa ne olur acaba?"
Hancı, Rahibe'nin yanındaki papaza dönüp, biraz kaba
Bir dille "Birader John" dedi, "buyur, öne çık şöyle,
Hüznümüzü dağıtacak bir şeyler söyle.
Altındaki bir sütçü beygiriyse ne olmuş sanki?
Bir deri bir kemikmiş atın hiç farketmez inan ki,
İşini görüyor mu? Sen ona bak,
Sıkma sakın canını, gönlün olsun şen şakrak."
"Doğru" dedi Papaz "pek yerinde tavsiyeniz,
Suratımı asarsam eğer beni suçlayınız."
Ve hemen ardından hikâyesini anlatmaya başladı
Bu sevimli, nazik papaz; John'du, evet, adı.
Explicit

RAHİBE'NİN YANINDAKİ PAPAZ'IN HİKÂYESİ

Rahibe'nin Yanındaki Papaz'ın Horoz ve Tavuk (Chanticleer ve Pertelote) hikâyesi burada başlıyor.

Bir zamanlar vadide, korunun yanındaki çayırda bir dul
Kadın yaşardı, küçük bir kulübede. Yoksul mu yoksul
Biriydi bu kadın, yani hikâyemizin kahramanı.
Dulluğa adım atalı beri hayatının her anı
Sabırla örülmüştü, basit bir hayat sürerdi, hem gözü toktu.
Aslında dişe dokunur bir sermayesi, geliri yoktu.
Yine de Tanrı'nın verdikleriyle geçindiriyordu ailesini,
Çıkarıyordu iki kızı ve kendisinin nevalesini.
Üç besili domuz vardı bahçesinde, duyun,
Ha, üç de inek vardı, bir de Molly adlı bir koyun.
İs tutmuştu odasının duvarları, mutfağıyla bir örnek,
Yıllar boyu bu odada sayısız gösterişsiz yemek
Yemişti. Arası yoktu türlü türlü keskin baharlar ile,
Geçmezdi boğazından pahalı bir lokma bile,
Yorganına göre uzatırdı ayağını.
Ne de olsa sokaktan bulmamıştı canını,
Yemeği fazla kaçırıp hazımsızlık çekmiyordu,
Ölçülü bir beslenmenin ürünüydü vücudu.
Çalışmayı severdi, her şeyden gönlü hoşnut,
Dans etmekten alıkoyamazdı onu zengin hastalığı gut.
Felç olmaktan yana rahattı, yoktu korkusu,
Ne beyaz, ne kırmızı şarap içerdi yalnızca su.
Eşlik ederdi yemeklerine siyah ve beyaz renk:
Eksik olmazdı sofradan süt ve esmer ekmek,
Kızarmış pastırma, yanında yumurta, bir ya da iki,
Mesleği bir tür mandıraclılıktı çünkü.

Etrafı bir çitle çevrili bir avlusu
Vardı, çitin dışında da bir hendek, içinde yoktu su.
Chanticleer adında bir horozu vardı bu avluda işte,
Eşi benzeri yoktu o civarda ötüşte.
Org sesinden çok daha coşkuluydu sesi,
Böyle çınlamazdı, Allah günah yazmasın, pazar kilisesi.
Ötüşü son derece dakikti, işin güzel yanı,

Yarışamazdı onunla hiçbir saat ya da manastır çanı.
İçgüdüsüyle izlerdi güneşin yörüngesini,
On beş derecede bir –saat başı– duyardınız sesini.[1]
Öyle hoş avazı vardı ki bundan
İyisi can sağlığıydı. Daha kızıldı ibiği değme mercandan
Ve yüksekti, mazgal mazgal, sanki kale duvarı,
Parlak kara gagası andırırdı kehribarı.
Gök mavisiydi çalımlı ayakları, bacakları,
Tırnakları aklıkta kor geçerdi zambakları,
Alev alevdi tüyleri, parıltılı, altın sarısı.
Bu horozun emrinde vardı tam yedi adet karısı.
Sevgilisiydiler onun, hem kızkardeşiydiler,
Aynı renkti tüyleri, onun birer eşiydiler;
Boynunda en göz alıcı tüyleri taşıyan
Bir tavuk vardı içlerinde, bu şirin bayan
Pertelote adındaydı. Aklı başında, nazik, tatlı dilliydi,
Cana yakındı, asaleti her halinden belliydi.
Öyle ki hayatının daha yedinci gününden beri
Aşkının esiri etmişti Chanticleer'i.
Pertelote'yi görmek, onla olmak horoz için her şeydi,
Birlikte ötüşlerini dinlemek harika bir şeydi.
Şafak vakti, güneş henüz ışıtırken sağı solu
"Şimdi uzaklardasın, gönül hicranla dolu"
Şarkısını söylerlerdi uyumla, mest olurdu duyanlar,
Anladığım kadarıyla o vakitler konuşurmuş hayvanlar.
Günlerden bir gün yine bir
Şafak vakti, diğer karılar, Pertelote ve Chanticleer
Çıkmışlar, uyuyorlardı tünekte,
Kocasının hemen yanındaydı güzel Pertelote.
Garip bir şeyler olmaya başladı Chanticleer'e,
Kâbus görüyor gibi sarsılıp inledi birdenbire.
Kopan bu gürültüyü, çığlıkları duyan
Pertelote şaştı kaldı, dedi "Sevgilim uyan!
Neden böyle titreyip inliyorsun derin derin,
Sana ne oldu canım, söyle nedir kederin?
Bu nasıl uyumak böyle, bu ne gürültü?
Utanmalısın kendinden, aman ne kötü!"
"Madam" dedi Chanticleer "kızmayın lütfen,
Berbat bir rüya gördüm, çığlığım bu yüzden.

Öyle korkunç bir şeydi ki, artık ne demekse,
Küt küt vuruyor kalbim, çatlayacak nerdeyse,
Rüyamı hayırlı kıl Tanrım, kabul buyur duamı,
Ruhuma mesken olmasın Şeytan'ın mahpus damı!
Bir tür canavar gördüm avlumuzda dolaşan,
Tazıya benzer bir şey, peşim sıra koşan.
Yakalamaya çalışıyordu beni, ya da ben öyle gördüm,
Vallahi korkudan patlayacaktı ödüm.
Tüyleri sarı kırmızı karışımı bir renkti,
Kuyruğu ve kulaklarının ucu siyah benekti.
Burnu küçüktü, gözleri parlak, söyledim rengi aldı,
Neydi o öyle, korkudan ölüyordum az kaldı.
O kadar korkunç olmasa çığlık atmazdım fakat..."
"Kes" dedi karısı, "sen onu olmayan ibiğime anlat,
Aman Tanrım bu ne ödleklik, bu ne tabansızlık,
Aşkımı kaybettin, senin hesabına üzüldüm, yazık.
Düştün artık gözümden, bir korkağı sevemem,
Şu sözlerim tüm kadınlar için geçerlidir hem:
Hepimizin kalbinde yatan –ah nerde böyle biri–
Haşin, soylu, güvenilir, tedbirli fakat asla cimri
Olmayan, ağzına sıkı bir erkektir. Tabii bunun yanında
Şişip şişip de sönmemeli en küçük bir tehlike anında.
Allah aşkına söyle sen nasıl olur da,
Gelip böyle bir şeyden söz edersin burda?
Ne demek 'Çok korktum' bu ne biçim laf?
Sevgilinin yanında yapılmaz böyle bir gaf.
Yüreksizin tekiymişsin, sakalın var güya,
Seni tir tir titretiyor altı üstü bir rüya.
Rüyalar boş şeylerdir, bunu böyle bil,
Sebebi hazımsızlıktan başka bir şey değil.
Şişirirsen göbeğini, yemeği fazla kaçırırsan biraz,
Haliyle rahatsız edecek seni barsaklarındaki gaz.
Bu geceki rüyana hâkim olan kızıl renk
Yalnızca kanında kırmızı salgı biraz fazla demek.
Budur rüyada üstümüze yağan kızıl oklara sebep,
Kızıl alevler, kırmızı canavarlar bu yüzden görülürler hep.
Koca al renkli köpekler, enikler çalışır bizi dişlemeye.
Aynı şekilde melankoli salgısı başladı mı işlemeye,
Çığlık atar uyuyan, ayılar, boğalar görür simsiyah,

Kapkara Cehennem zebanileri ona el sallar, eyvah!
İyi biliyorum ki daha bir takım gazlar,
Uyuyan birini hiç rahat bırakmazlar,
Ama geçiyorum, hepsini tek tek anlatamam.
"Cato'ya kulak ver, bu akıllı adam
Bak ne diyor: 'Rüyaları önemsemeyin sakın ola.'
"Şimdi, bu sözlerin ışığında çıkarsak yola,
Allah'ını seversen biraz müshil al,
Melankoli salgısını söker atar derhal.
Hiç soru sorma şimdi, bırak nedeni, niçini,
Gazlardan kurtul, güzelce temizle de içini.
Ama şimdi eczacı yok deyip bozmazsın istifini,
Meraklanma ben vereceğim tarifini
Sana iyi gelecek otların teker teker.
Kendi bahçemizde bulunur gaz giderici her
Türlü nebat, bak nasıl gideceksin hem alt, hem üstten.
Kocacığım bu sözlerimi unutma lütfen!
Sinirli görünüyorsun, hep bu söylediğim salgıdan, ne bet
Kalmış ne beniz. Güneşte kalmamaya n'olur dikkat et.
Güneş seni sıcak salgılarla yakalayacak olursa zira,
Kalıbımı basarım ki –işte sana bir koca gümüş lira–
Sıtma olursun, öyle bir yükselir ki ateşin,
İflah olmazsın bu dertten, serilir şuraya leşin.
Hazım için kurtçuk yiyeceksin şu ara
Bir iki gün, sonra müsile gelecek sıra.
Kantaron, karaçalı üzümü, karaca ot, –istediğini dene–
Harika sürgün yapar, sütleğen, şahtere, ha bir de defne,
Bunlardan başka, yersarmaşığı da –bak aklında tut–
Hepsi bol bahçemizde, hepsini gagala yut.
Dert etme kocacığım, babanın ruhu için,
Korkma sakın rüyalardan rahat olsun için!"
"Verdiğin bilgiler için gerçekten minnettarım,
Cato'nun sözlerine gelirsek sevgili karım,
Bilmez değilim, onun dünyayı tutmuş ünü,
Yine bilirim rüyalar hakkında ne düşündüğünü.
Fakat ondan da yetkili pek çok otorite,
Eserlerinde tam tersini savunur sevgili Pertelote.
Bunlar savlarını örneklerle de destekliyorlar, evet,
Günlük yaşamda başımıza gelen her tür musibet

Ve mutluluğun habercisidir diyorlar her rüya,
Her şey o kadar açık ki gerek yok tartışmaya.
Deliller ortada, gerçek tecrübeyle sabit.
"Bir büyük yazarın sözleri buna şahit:
İki yaren yola çıkmışlardı hacca doğru,
En iyi niyetlerle, içleri içtenlik dolu.
Günlerden bir gün vardılar bir kasabaya,
O kadar kalabalıktı ki burası gece orda kalmaya
Gelince karıştı işler, çünkü odalar karaborsaydı,
Ne hoş olurdu birlikte kalacakları bir yer olsaydı.
Ama yoktu işte, mecburen ayrıldılar,
Bir yerlere kapak attılar, oralarda kaldılar.
Birincinin şansına, bir ahıra düştü yolu,
İçinde bir saban ve öküzlerin bulunduğu bir avlu.
Talih ötekinin yüzüne gülmüştü meğer,
Şansı vardı, öyle genişti ki bulunduğu yer,
Hepimizi barındırmaya yeterdi rahat rahat.
"Olay şöyle gelişti: O gece geç bir saat,
Yatağında bir rüya gördü bu hacı
Adayı: Rüyada arkadaşı bağırıyordu acı acı.
'Yetiş! Şu anda bir öküz ahırında yatıyorum,
Ama bu gece öleceğim, çok kötü durum.
Yardım et, öleceğim çabuk gelmezsen eğer.'
İşte bunlardı sözleri ya da bunlara benzer.
Rüya gören uyandı, kapılıp büyük dehşete,
Ama uyandıktan sonra almadı rüyasını dikkate.
Devrilip yattı yine, dedi 'Hepsi hayal'
'Boş bir rüya' diye düşündü 'yalnızca bir masal'.
Ama aynı kâbusu gördü art arda.
Bir farkla ki üçüncü kez gelen arkadaşı 'Artık başım darda
Değil' dedi 'bir ölüyüm artık,
Kan sızıyor yaralarımdan bak ılık ılık.
Uykuna kıy da bu sabah biraz erken kalk,
Batı kapısına koş, orda dur etrafa bak.
Bir araba göreceksin orada gübre yüklü,
O gübreler içinde benim cesedim saklı.
Vakit kaybetmeden bu arabayı ihbar et,
Paramı almak için işlendi bu cinayet.'
Olayı ayrıntılarıyla anlattı ölen; soluk, solgun yüzüyle,

Görmüş gibi oldu arkadaşı her şeyi kendi gözüyle.
İşte bu rüya madam, inan ki gerçek çıktı;
Sabah erkenden –ortalık hâlâ yarı karanlıktı–
Kalktı bu adam, arkadaşının sabahladığı yere vardı,
Etrafına bakındı, dostunun adını bağırdı.
"Çok geçmeden pencerede göründü hancı,
Dedi 'Arkadaşını boşuna arama yabancı,
Gün ışırken kalktı o, kasabayı terketti.'
"Bu sözler adamın şüphelenmesine yetti,
Gördüğü rüyayı hatırladı, aklı durayazdı,
Bundan sonra bu işin peşini bırakamazdı,
Batı kapısına doğru koştu gitti hemen. Demeye
Kalmadı, yolu üstünde sözde bir bahçeyi gübrelemeye
Giden bir araba gördü, ağır aksak gidiyordu.
Adamcağız hatırladı ölü arkadaşı ne diyordu.
Bu araba tarif edilene uyuyordu tıpa tıp,
Bağırmaya başladı tüm cesaretini toplayıp:
'Böyle bir cinayetin karşılıksız kaldığı nerde görüldü?
Vallahi dün gece bir arkadaşım öldürüldü,
İşte bu arabada ağzı açık, sırt üstü yatıyor şimdi,
Kim demiştiniz yetkili, burda görevli kimdi?
Kim sorumlu güvenlikten? Vay benim dertli başım,
İşte bu arabada cansız yatıyor arkadaşım.'
İşte böyle bağırdı sağ kalan bu hacı adayı,
Halk koşuştu hemen, devirdi arabayı.
Gübrelerin içinde bulundu kayıp adamın ceseti,
Taptaze duruyordu daha, gergindi eti.
"Ey ulu Tanrım! Senin adaletinden şüphe olmaz,
Sayende cinayetler katillerin yanma kalmaz.
Örneklerini görmek mümkün hemen her gün bir düzine.
Çıkar elbet her cinayet gün olur gün yüzüne.
İğrençtir, aşağılık bir iştir doğrusu cinayet,
Adalet ve sağduyu sahibi Tanrı ondan o derece nefret
Eder ki bir iki yıl belki karanlıkta kalır cürüm,
Ama ışır sonunda, ben böyle düşünürüm.
Vermişti ya ölünün arkadaşı kasabayı telaşa,
Görevliler gecikmedi, geldiler koşa koşa,
Arabacıyı yakalayıp, nerdeyse linç ettiler,
Hancıyı da yakalayıp her şeyi söylettiler.

Pestili çıkmıştı adamların, ve yanlarına
Kalmamıştı suçları ip geçince boyunlarına.
“Buradan çıkan ders şu: Rüyalardan korkulur.
Yine aynı kitapta –arayan bulur,
Sırf tezimi desteklemek için uydurmuyorum inan–
Hemen sonraki bölümde, denize açılmaya hazırlanan
İki adamın garip hikâyesi var:
Beklemek zorundaydılar yalnız: ters esiyordu rüzgar.
Uzatmayalım, onlar da bu yönde bir karar aldılar,
Birkaç gün daha bu şirin liman şehrinde kaldılar.
Bir gün rüzgâr yavaş yavaş hızını kesmeye
Başladı ve akşam üstü elverişli yönden esmeye.
Pek sevindiler buna ama artık yatıyorlardı,
Ertesi sabah yelken açmaya can atıyorlardı.
Ama birisi bir mucizeye tanık oldu o gece,
Bir rüya gördü adam uzanmış yatıyorken öylece:
Bir adam yatağı başına dikilip ‘Beni duy’
Dedi, ‘sana söyleyeceklerime harfiyen uy:
Yarın denize açılmayın, mutlak bir uğursuzluk var,
Yoksa boğulacaksınız, diyeceklerim bu kadar.’
Uyanır uyanmaz arkadaşına rüyasını anlattı,
Onu ikna etmek için az mı boğaz patlattı?
Bir gün daha duralım demekten dilinde tüy bitti,
Katıla katıla güldü arkadaşı, onunla alay etti:
‘Böyle bir şeyin işimi bozmasına izin veremem ya,
Neden çekineyim?’ dedi ‘altı üstü bir rüya.
Rüyalarının, korkularının canı Cehennem’e,
Sakın bana bir daha böyle bir şey söyleme.
Rüya dediğin ne ki? Saçmalık, oyun, şaka,
Yok baykuşlar, maymunlar, efendim ne alaka?
Böyle anlaşılmaz şeyler görürüz gece boyu,
Hepsi ipe sapa gelmez, işe yaramaz soyu,
Rüyalara inanmak, olmaz duaya amin.
Fakat gördüğüm kadarıyla beklemek niyetindesin,
Bekle de kaçır bakalım bu bulunmaz fırsatı,
Üzgünüm ama n’apalım, geldi ayrılık saati!’
Çekip gitti böylece, yüz çevirip dostunun uyarısına.
Gel gör ki gelmeden daha yolculuğun yarısına,
–Bilmiyorum ne oldu, nasıl bir aksilik

Çıktı– teknenin batmasına sebep oldu bir delik.
Çatlak büyüdü sonra, omurga paramparça oldu,
Hiç kurtulan olmadı, tüm mürettebat boğuldu,
Rüzgârın uygun estiği bu elverişli günde
Denize açılan diğer gemicilerin gözleri önünde.
Gördüğün gibi sevgili Pertelote bu örneklerden,
Rüyaları ciddiye almak için pek çok geçerli neden
Olduğu fikrini çıkarmakta fayda var. Son derece korkunç
Olabilir rüyalar, budur çıkan sonuç.
"Örneğin, Aziz Kenelm'i ele al,
Kenulphus'un oğluydu, hani şu Mercia'daki soylu kral:
Ölümünden biraz önce bir rüya gördü
Aziz Kenelm, çok geçmedi düşmanları onu öldürdü.
Kendi katilini görmüştü rüyasında. Uzun uzun yorumladı
Rüyasını ve onu ihanete karşı uyardı dadı.
Tınmadı bile çocuk, –yedi yaşındaydı daha,
Kalbi o kadar temizdi– rüyalardan korkar mıydı ha?
Pertelote, bu hikâyeyi benim gibi senin de okuman
İçin şu sırtımdaki gömleğimi verirdim, inan.
"Afrika'da Scipio'nun rüyasını aktaran Macrobius
Onaylar, der ki 'Yaklaşan bir felaketi haberler her kâbus'
Ve sevgili karıcığım sakın ha sakın gülme,
Eski Ahit'e bak, Daniel'in hikâyesini anlatan bölüme.
Hiç rüyaların boş olduğunu düşünmüş müdür Daniel?
Yusuf'un başına gelenlere de bir göz at sen gel.
Göreceksin, şöyle denir: Çoğu rüyalar bizi ikaz
Eder felaketler konusunda. Çoğu dedim, çünkü genellemek olmaz.
Mısır'ın efendisine, Firavun'a bir bak,
Ne olmuştu aşçısına, ne olmuştu baş uşak,
Yok muydu sence rüyalarının hiçbir etkisi?
Tarihle biraz yakından ilgilenen birisi
Öyle rüyalarla karşılaşır ki ağzı açık kalır.
Lidya kralı Karun'u düşün hele bir,
Bir ağaç üstünde oturur görmüştü kendini,
Asılacak demekti bu ve doğru çıkmıştı hani.
Andromakhe'yi hatırla, yüce Hektor'un zevcesi,
Kocası hayatını kaybedeceği günün gecesi
Malum olmuştu ona: O gün savaşa giderse Hektor
Hiç hayırlı olmayacaktı onun için, dönüşü biraz zor

Olacaktı. Kocasını uyardı kadın ama o hiç önemsemedi.
Çıktı döğüşe ve Achilles'in elinden ölümcül darbeyi yedi.
Bu uzun hikâyeyi mümkün değil şimdi anlatmak,
Her neyse, gün ışımak üzere, zaten söküyor şafak.
Ben de sözümü şöyle bağlıyorum dönersek başa,
Gördüğüm rüya, şüphesiz bir karmaşa,
Bir uğursuzluk belirtisi. Müshillerine gelirsek eğer,
Üzülerek söylüyorum onlara şu kadarcık değer
Vermiyorum, reddediyorum topunu, hepsi acı, zehirli.
"Sabah sabah böyle şeylerden söz ediyorsak deli
Olmalıyız madam, istersen bu tartışmanın sonuna bir nokta
Koyup iç açıcı şeylerden söz edelim. Tanrım bağışta
Pek cömert davranmış bana anlaşılan,
Çünkü yüzünün güzelliğini seyre durduğum an,
Ne zaman baksam gözlerini çevreleyen o al renge,
Dertlerim biter, kavuşur ruhum yeniden ahenge.
Adım gibi eminim, *In principio,*
Mulier est hominis confusio– [2]
Sorarsan anlamını bu Latince lafların, 'Nedir maksadın?'
Dersen dinle: 'Erkeğin mutluluğu, servetidir kadın.'
Gerçekten de gece yumuşak tüylerin dokununca tenime,
Öyle bir coşar ki içim, can gelip bedenime
–Üstüne bir hamle yapmasam da her ne kadar,
Eh sen de görüyorsun tüneğimiz çok dar–
Meydan okurum hepsine rüya neymiş, kâbus ne?"
Kanat vurup uçtu kirişten bu sözler üzerine,
Gün ışımıştı, tavuklar da indiler pat pat,
Kesik ötüşleriyle hepsine seslenip "Dikkat!"
Dedi: Yerde bir darı tanesi bulmuştu.
Cesurdu artık, korkusundan kurtulmuştu.
Pertelote'yle oynaştı, üstüne çıktı durdu,
Ortalık aydınlanmadan sefer sayısı yirmiye vurdu.
Bir aslan edasıyla kaş çatıyordu,
Bir aşağı bir yukarı, parmak uçlarında volta atıyordu,
Tenezzül etmiyordu sanki yere ayak basmaya.
Ne zaman bir mısır tanesi görse, buğday tanesi veya,
Haber veriyordu karılarına diyordu "Gelin,"
Bitiyordu anında yanında yedi gelin.
İşte böyle, avlusunda bir kral gibi dolaşan Chanticleer'i

Burada yemlenirken bırakmanın hem zamanı, hem yeri,
Bakalım şimdi başından geçen maceraya.
Adına Mart da denir ya –
Dünyanın kurulduğu ve insanın
Yaratıldığı ay bitip yenisinin
Başlaması üstüne tam otuz
İki gün sayınca –artık hesaplayın siz–
Hangi gün oluyorsa işte o güne tesadüf
Etti bu olay. Yanısıra yürüyen yedi karısıyla Chanticleer, üff,
Bütün ihtişamıyla durup güneşe baktı,
(Boğa burcundaydı güneş, parlak mı parlaktı
Ve ilerlemişti burçta yirmi bir küsur derece)
Başka şeye başvurmadan, doğası gereği sadece
Anlayıverdi hemen ki saat dokuz
Ve muzaffer bir komutan edasıyla seslendi Horoz:
"Bakın" dedi "kırk bir derece yükselmiş güneş.
Pertelote, dünyadaki mutluluğum, ey sevgili eş,
Şu ötüşen kuşları dinle cıvıl cıvıl,
Şu boy veren çiçeklere bak, nasıl?
Coşturuyor kalbimi bunlar, gönlümü avutuyor."
Ama Felek bu işin çetelesini iyi tutuyor,
Çünkü hüzünle noktalanıyor her mutluluk,
Dünyevi haz nedir ki, uçar gider çarçabuk.
Bu böyledir, söz söyleme sanatında usta bir şair
Bir şaheser yazabilir bu konuya dair.
Aklı olan kulak versin, hikâyem gerçek,
Kadınların pek rağbet ettiği Lancelot de Lake
Tarafından yazılanlar ne kadar gerçekse,
Şimdi kaldığımız yere dönelim neyse.
Kafasının içinde kırk tilki dolaşan,
Yaptığı kötülükler boyu aşan,
Ben diyeyim bir, siz deyin iki,
Doğrusu üç yıldır, korunun orda yuvalanmış kara benekli bir tilki
Ortaya çıktı o sıra, gecenin bir vakti.
Tanrı'nın önceden gördüğü üzere geçti hendeği, çiti,
Karılarıyla birlikte derin mi derin
Bir uykuda olduğu avluya daldı Chanticleer'in.
Lahanaların arasına sessizce gizlenerek,
Soluğunu tutup bekledi öğlen geçene dek.

Chanticleer'in avucuna düşmesini bekledi hain.
Adam öldürmek için bekleşen katillerin
Sevincini duyuyordu kalbinde.
Ey hain suikastçi, ey pusu kuran ininde!
Ey yeni İskaryot, ey geri gelmiş Ganelon!
Ey hilekar, ey Yunanlı Sinon![3]
Senin yüzünden yıkıldı, harap oldu Truva,
Senin yüzünden çöktü şehre o kasvetli hava!
Ey Chanticleer, o sabaha lanet olsun bin kere,
Neden indin sanki tüneğinden yere?
Uyarılmıştın oysa rüyanda, olacaklar belliydi,
O gün senin için çok tehlikeliydi.
Fakat Tanrı'nın önceden gördüğü gerçekleşir daima,
Bazı düşünürler böyle der, yine pek çok okumuş adama
Soracak olursanız onlar şöyle karşılar bunu:
'Efendim bu, okullarda tartışılagelen bir konu,
Bu konuda fikir ayrılıkları var derin,
Yüzlerin binlerin değil, arasında yüzbinlerin.'
Şimdi sonuç nedir diyecek herkes,
Ünlü isimler arasında öncelikle mukaddes
Doktor Aziz Augustine var, ondan öte,
Piskopos Bradwardine var, bu konuda otorite.[4]
Boethius'u bu ara anmamak olmaz hele,[5]
Tartışma konusu yine aynı mesele:
Acaba Tanrı'nın ilahi uz görüşü
Alıkoyuyor mu insanı yapmaktan herhangi bir işi?
"Alıkoymak" derken, "zorla engel olmak, olaya
El koymak" kastım. Özgür iradesiyle seçimini yapıp veya
Yolun sonu önceden Tanrı'nın bilgisi dahilinde
Olmak üzere gidebilir mi insan kendi halinde?
Yoksa sular daha başka bir yönde mi akıyor,
Tanrı işleri biraz tesadüfe mi bırakıyor?
Her neyse, ilgilenemeyeceğim burada bu konuyla,
Benim işim daha çok hikâyenin horozsal yanıyla,
Ve horozun başına gelenlerle karısına uyup –eyvah!–
Avluda yürüyüşe çıktığında o rüyayı gördüğü sabah.
Çokluk yanlış yönlendirir bizi bir kadın rehber,
Âdem Havva'nın aklına uymasa eğer,
Acıyla hiç tanışmayacaktık, ihtimal.

Bir çeşmesinden yağ ve diğerinden bal
Akan Cennet'ten kovulmayacaktık, gerçek.
Ama biliyorum ki bazılarının hoşuna gitmeyecek
Bu işte kadınlar suçludur dersem,
Geçiyorum bunu, şaka niyetine demiştim zaten.
Merak eden varsa ama tatmin yolu
Okumaktan geçer, kadınlar hakkında söylenenlerle dolu
Birçok kitap var. Üstelik bir horozun sözleri bunlar,
Hiçbir kadını incitmek aklımdan geçmez, zinhar.
Hayatından hoşnut, kızkardeşleriyle birlikte
Kum banyosu yapıyor, güneşleniyordu Pertelote.
Gönlünce şarkılar okurken görmeliydiniz Horoz'u,
Ondan daha mutlu olamazdı hiçbir deniz kızı.
(Bu bilgiyi Physiologus'un kitabında bulabilirsiniz,
Anlatır bu kızların sesleriyle nasıl çınlar deniz.)
Neyse uzatmayalım, olay şöyle gelişti:
Chanticleer'in gözüne lahana yaprağında bir kelebek ilişti,
Ve tilkiyi farketti sonra, iyice gizlenmişti sinsi,
Uçtu gitti o anda şarkı söyleme hevesi,
Titredi, sarsıldı, birden "gok, gok, gok"
Diye sesler çıkardı, çok korkmuştu, çok.
İçgüdüsü sayesinde çünkü her hayvan,
İlk defa karşılaştığı bir şeyi daha gördüğü an
Değerlendirir, ondan gelebilecek tehlikeyi sezer.
Etekleri tutuşur, kaçmak ister Chanticleer.
Ama fırsat vermez buna tilki, atılır hemen,
"Vay efendim" der, "bu acele neden?
Ben sizin dostunuzum, çekinecek ne var?
Tanrı beni iğrenç bir canavar
Ya da daha kötü bir şeye dönüştürsün buraya
Size zerre kadar bir zarar vermeye veya
Bir kötülük etmeye geldiysem. Ekmek
Çarpsın ki niyetim değildi sizi gözetlemek.
Seni dinlemeye geldim diye nasıl kabahatlı
Olurum? Öyle güzel ki sesin, öyle hoş, öyle tatlı.
Tanrı vergisi bir şey bu, meleklere mahsus,
Müziği öyle derinden duyuyorsun ki Boethius
Bile, nasıl desem, sönük kalır yanında.
Mekânı Cennet olsun babanın, tabii ananın da,

Onlar da onurlandırmışlardı hanemi, şimdi de sen,
Bu konuda babanın üstüne yoktu, 'Nasıl?' dersen:
Yalanım varsa eğer şu iki
Gözüm önüme aksın, fakat dostum bil ki
Başka birini dinlemek içimden gelmezdi saygıdeğer
Baban nağmesine başladığı vakit her seher.
Ezgiler yüreğinin derinliklerinden yükselirdi taa,
Gözlerini sıkı sıkı yumardı sesi gür çıksın diye hatta,
Parmak uçlarında yükselirdi, uzatırdı ince boynunu.
Ne de zarif bir gagası vardı, kimse geçemezdi onu
Akıl yarışında ve şarkılar söylemede ona yaklaşamazdı.
Hatta biri Eşek Burnel adlı bir kitap yazdı,[6]
Orada okumuştum, doğrusu pek hoş
Bir hikâyeydi: Bir gün rahibin oğlu bir taş
Atar bir horoza ve bacağını kırar –şansa bak–
Ama rahibin başında patlar kabak,
Ve adam kendisine verilecek maaşlı papazlıktan olur.
Tabii, doğrusunu istersen, pek yavan olur,
Bu horozun basit kurnazlığıyla babanın sanat
Ve bilgelikteki dehasını karşılaştırmak. Fakat
Sen de Allah rızası için burada bir şarkı
Söyleyemez misin? Dedim ya, yok sesinin babanınkinden farkı."
Chanticleer kanat çırpmaya başladı, bu işte bir tuzak
Olduğunu anlamaktan fersah fersah uzak.
Bunca övgü almıştı aklını başından, zavallı horoz!
Aman efendim, yağcı mı ararsınız?
Ne de çok hoşumuza gider samimiyetsiz bir riyakâr,
Doğruyu söyleyeniyse dokuz köyden kovarlar.
Okuyun iltifat konusunda Ecclesiasticus ne der,
Döneklerden her zaman için korkunuz beyler.
Parmak uçlarına kalktı Chanticleer, gözlerini kapattı,
Boynunu uzatıp tiz ötüşüyle ortalığı çınlattı.
Sir Russel adlı tilki ağzını açıp –dinlemedi tabii–
Atıldı üstüne horozun, boynundan yakaladığı gibi
Sırtına vurdu, sonra doğru koruya yöneldi,
Ne kimse farketti bunu, ne biri peşinden geldi.
Ey alın yazısı, senin önüne mi geçilir?
Keşke tüneğinden hiç inmeseydi Chanticleer.
Ah Pertelote, keşke biraz ciddiye alsaydın o rüyayı,

Bir Cuma günü yaşadılar bu bahtsız olayı.
Ey Venüs, ey zevk tanrıçası,
Tam sana layık bir kuldu Chanticleer açıkçası,
Elinden geleni yaptı, var mı daha iyi yapan bunu?
Amacı değildi öyle çoğaltmak filan soyunu.
Daha çok zevk için çalışıyordu, bu kadarı yetmez mi?
Senin gününde ölüp gitsin böyle biri caiz mi?
Ey Gaufred, ey haşmetli ustam[7]
Kral Richard öldürüldüğü zaman, tam
Ona yakışır bir yas tutmuştun, ah o neydi?
Senin yeteneğin, güçlü soluğun benden esirgenmeseydi,
Senin yaptığının yarısı kadar çatabilseydim Cuma'ya
(Kral da bir Cuma günü katledilmişti ya)
Bir melodi gibi anlatırdım sana, gösterirdim bir bir,
Ne acılar çekti, nasıl korktu Chanticleer.
Böylesi bir vaveyla kopmamıştı şüphesiz,
Troya düştüğünde korkudan donmuş bakarken kadın, kız,
Aeneid'e göre Pyrrhus kavrayıp Priam'ın sakalını
Oracıkta kılıcıyla öldürüverdiğinde bu kentin kralını.
Kısacası tilki horozu yakalayıp götürdüğü zaman
Yamandı tavukların kopardığı gürültü yaman..
Feryadı bastı Pertelote, canhıraş
Çığlıklarıyla inledi dere, tepe, dağ, taş.
Arşa ulaşana kadar sesi çığlık çığlık yükseldi.
Bu kadar dövünmemişti karısı yitirdiğinde Hasdrubal'i,
O kadın ki alev alev yanarken Kartaca Romalıların ateşiyle,
Kararlı bakışlarla ateşe attı kendini, yandı eşiyle
Birlikte, ıstırabı, öfkesi o denli büyüktü.
Ey yas tutan tavuklar, çığlıklarınız aynı yüksekliğe çıktı
Senatör karılarının feryatlarıyla,
Hiçbir suçu olmayan kocalarının hayatlarıyla
Oynarken Neron, ateşe verip koca bir şehri.
Hikâyemize dönelim şimdi unutmadan kaldığımız yeri.
Bahsettiğim kutlu dul ve iki kızın
Duymamasına imkân yoktu tabii bu ansızın
Kopan patırtıyı. Koşturdular kapıya "Bu da ne ola ki?"
O sıra gördüler, koruya dalıyordu tilki,
Sırtında baygın yatıyordu Chanticleer ölü gibi.
"Aman Tanrım" dediler "şuraya bakın bi!"

Koştular peşinden “Heey, tilki var!” diye bağrışarak.
Eline sopayı alan koştu, çoluk çocuk, oğlan uşak,
Köpek Colle koştu, Talbot koştu, Garland koştu ilkin,
Elinde örekesiyle koştu geldi Malkyn,
Korkunç havlamalarıyla, bütün köpekler koştu,
Onlardan ürken domuzlar, buzağılar, inekler koştu.
Kadınlar, erkekler bağrışıyor, küfrediyordu,
Önlerindeki bu saydığım hayvanlardan oluşan ordu
Geçti gitti Cehennem’deki ifritler gibi feryat figan ederek,
Ezilmekten güç bela kurtulan bir grup ördek
Sudan çıktı, vaak vaak edip, kanat çırpa çırpa,
Ağaçlara uçuştu kazlar, işler sardı sarpa;
Kovanlarından boşandı, sökün etti bilmem kaç oğul arı,
Tanrı bizi korusun, görmeliydiniz kopan çıngarı,
Jack Straw ve yandaşları Flamanları öldürdükleri gün[8]
Yarısı kadar gürültü koparmamışlardı doğrusu bunun.
Bir tilki yüzünden kopuyordu bu kızılca kıyamet,
İnsanlar ellerinde sandıklar, pirinç eşyalar, boru, trampet
Niyetine, ses yapacak ne varsa, boynuz, kemik,
Çaldılar, üflediler, kısaca öyle bir şenlik
Kuruldu ki nerdeyse gökler çökecekti yere.
Dostlarım, ama şimdi bakın hele Kader’e:
Nasıl taraf değiştiriyor böyle aniden,
Düşmanın kozlarını nasıl alıyor elinden,
Tilkinin sırtında serilmiş yatan horoz,
Hâlâ korkuyor olsa da cesaretini toplayıp biraz,
“Bay tilki” dedi “senin yerinde olsaydım eğer,
Peşimizden gelen şu kalabalığa döner
Bağırırdım: ‘Hey alıklar, salatalıklar,
Üstünüzde dolaşan felaket bulutları var.
Postu deldirmeden koruya ulaştım bir kere,
Horozu gitti bilin, debelenmeyin boş yere,
Ne yapsanız faydasız, indireceğim mideye!’
Tilki cevap verdi “Sahi ya,
Neden olmasın.” Tabii bunu demek için ağzını açtı,
Bu ara açıkgöz horoz kurtuldu kaçtı,
Uçup bir ağacın yükseğine tünedi.
Bunu gören tilki başka bir yol denedi:
“Eyvah” dedi, “Chanticleer, çok ayıp ettim,

Galiba seni korkuttum, ve biraz da incittim
Seni yakalayıp avludan kaçırdığım zaman,
Fakat kötü bir niyetim yoktu, inan.
Yanıma in ama önce, sen at ilk adımı,
Açıklamak isterim sana gerçek maksadımı,
Hiç yalan yok vallahi, sana sözüm söz."
"Hayır" dedi Horoz "ikimiz de pek açıkgöz
Sayılmayız belki ama, yazıklar olsun özellikle bana,
Bir kere daha aldanır kanarsam sana.
Yeter artık hepsini duydum, iltifatlarına karnım yok,
Öteceğim diye gözlerimi yummaya niyetim yok.
Asıl bakması gerektiği zamanda gözünü yumanları
Silsin kitabından huzura kabul etmesin Tanrı."
"Hayır, hayır" dedi Tilki "Tanrı'nın laneti,
Tutamayıp dil denen o bir parçacık eti,
Gevezelik edenlerin üstüne olsun."
İşte böyledir sonu ihtiyattan yoksun,
İhmalkâr olanların, yağcılara güvenenlerin.
Derseniz ki "Bir hikâye bu kadar saçma olur, aferin!
Tavukların, bir tilki, bir de horozun hikâyesi, yani pes!"
Yanınıza kâr kalsın öyleyse hikâyemden çıkan ders.
Kulak verin şu sözlere, Aziz Paul der ki:
"Yazılan her şey ibret içindir, iyi okunsun meğer ki,"
Özünü ye meyvanın, posasını bırak.
Yüce Rabbim, değilsek gönlünden o kadar ırak,
İsa'nın dediği gibi, yüreğini temiz tut hepimizin,
Ve lutfuna mazhar eyle bizleri.

Amin!

Rahibe'nin Yanındaki Papaz'ın Hikâyesi burada bitiyor.

RAHİBE'NİN YANINDAKİ PAPAZ'IN HİKÂYESİ'NE SONSÖZ

"Papaz bey," dedi hancı "sen çok yaşa emi,
Helal olsun dizliğin, değerli taşların hemi![9]
Gerçekten iyi bir hikâyeye konu ettin Chanticleer'i
Bir din adamı değil de bizden biri
Olsaydın, piliç kovalıyor olurdun şimdi kesin,
Yüreğin de pekse –eh yerinde gücün, kuvvetin–
Görünüşe bakılırsa senin de tavuklara ihtiyacın var,
Yedi tane yetmez, yedi kere on yedi tane kadar.
Hele bakın, nasıl adaleli bu kibar papaz,
Şu enseye bakın, göğsü de aşağı kalmaz.
Şahin gözüne benziyor, bakışlarına gelince,
Ten rengi kudretten, gerek yok bence
Kızılağaç boyası getirmeye Portekiz'den.
Bahtınız açık olsun bayım, hikâyenizden
Pek hoşlandık hepimiz, pek hora geçti."
Böyle dedi Hancı ve dönüp içimizden başka birini seçti.

NOTLAR

1 Chaucer'ın zamanında horozların saat başı öttüklerine inanılırdı.

2 Aslında bu sözler "Başlangıçta kadın erkeğin mahvına sebep olur" anlamına geliyor. (Vahit Turhan, *Chaucer: Devri, Hayatı ve 'Canterbury Masalları'ndan Seçme Tercümeler*. İstanbul: Üçler Basımevi,1949.)

3 Yunanlı Sinon: Kral Priam'ı Truva atının şehrin içine alınması için ikna eden Yunanlı.

4 Bradwardine: Oxford Üniversitesinde görev yapmış zamanın ünlü bir din alimi.

5 Boethius: İ.S.470 525 Chaucer'ın *De Consolatione Philasophiae* adlı kitabını çevirdiği Boethius yalnızca bir filozof değil aynı zamanda bir müzikçi olarak da saygı görürdü.

6 Eşek Burnel: 12'nci yüzyılda Nigel Wireker tarafından yazılmış bir şiir. Bu şiirde bir rahibin oğlu bir horozun bacağını kırar. Horoz da rahibe maaşlı papazlık makamı verileceği gün zamanında ötmeyerek rahibin törene geç kalmasına ve dolayısıyla hakkını kaybetmesine neden olarak öç alır.

7 Gaufred: 12'nci yüzyılda yaşamış bir retorik ustası.

8 Jack Straw: 1381'deki Köylü İsyanlarındaki liderlerden biri.

9 "taşların": Bir başka metinde Hancı burada "taşakların" diyor!

Grup C (Fragman VI)

HEKİM'İN HİKÂYESİ

Hekim'in Hikâyesi burada başlıyor.

Soyadı Virginius olan bir adamdan
Söz eden bir hikâye vardır, Livy'den kalan.
Bu, şerefli bir aileden gelen bir şövalyeymiş,
Eşi dostu çokmuş, hali vakti yerindeymiş.
Karısı bir kız çocuğu vermiş bu şövalyeye,
Ve bir başkasını getirmemiş dünyaya.
Kendisine sadece bir kez
Bakanları başka hiçbir şeyi göremez
Eden bir güzelliği, hoşluğu varmış kızın.
Tabiat hiçbir çabadan kaçınmaksızın,
Özel bir çaba göstermiş böyle bir güzelliğin sahibi
Kılmak için onu; sanki şöyle der gibi:
"Bakın ben tabiatım, ve istersem eğer,
İşte böyle şekillendirir, böyle resmeder,
Böyle mükemmel kılarım. Hodri meydan,
Varsa çıksın bunun bir kopyasını yapan!
Pygmalion mu? Asla, ısıtsa, dövse de devamlı,
Oysa, işlese ve boyasa da en canlı
Renkleriyle, işte iddia ediyorum ki kesin kes
Boşa emek harcamış olur Zeuxis ya da Apelles,
Isıtsalar, dövseler, gece gündüz çalışsalar,
Bunun bir kopyasını daha yapmaya kalkışsalar.
Çünkü o Yeri Göğü Yaratan, vekili
Olarak atadı beni, yaratılarına uygun şekli,

Ben veririm, tasarlarım onları kendim,
Zevkime göre. Sorumlusu benim ve yine bendim
Geçmiş, gelecek ne varsa şu ay ışığı altına,
Bunca çabam ama değil boşuna.
Efendim ve ben el birliği içinde çalışırız,
O'na övgü olsun diye yaratıldı bu kız.
Bütün diğer canlıları da aynı gayeyle
Şekillendiririm, isterse ayrı özelliklerle, farklı boyayla
Belirlemiş olayım her birini." Evet,
İşte bunları demek istermiş Tabiat.
İşte Tabiat'ın böylesine özendiği kız,
Hikâyenin geçtiği günlerde on yedisindeymiş henüz.
Tabiatın elinde nasıl beyaza boyanır bir zambak,
Bir gül nasıl kırmızıya boyanır ve açılırsa yaprak yaprak,
Tabiat aynen öyle dokunmuş kıza; aynen öyle dokunmuş bu zerafet
Timsali, her rengi yerli yerinde, el çabukluğu marifet.
Buklelerini kendi altın pırıltılarına eş
Parlaklıkta boyayıvermiş güneş.
Güzelliği, doğru, rekabet kabul etmezmiş fakat
İyi huyu bundan belki de bin kat
Fazla övgüye değermiş, zerrece eksik
Değilmiş sağduyunun alkışladığı hiçbir özellik.
Vücudu temizmiş, ruhu ondan da temiz,
Her şey bir yana, bakireliği konusunda çok titiz
Davranırmış. Büyümüş, boy atmış, bu ara katiyyetle
Ilımlı ve sabırlı bir masumiyetle
Uzak duruyormuş erkeklerden. Hali, tavrı
Yanısıra son derece alçak gönüllüymüş konuşmaları.
Pallas kadar akıllıymış diyesim geliyor, yine de
Kadıncaymış konuşmaları ve bir o kadar sade.
Her tür özentiden uzakmış ve bilgiç
Görünmek için uydurma sözcükler kullanmazmış hiç.
Seviyesini ve yaşını yansıtırmış her sözü,
Ağzından çıkan her kelime bu kızı
Çok iyi yetiştirdiklerine işaret edermiş.
Biraz mahcup ama azimliymiş, elinden kurtulmazmış iş.
Tembellik düşmanıymış, çalışkanlık timsali,
Bachus suyunu tatmamışmış hiç dili:
Şarap ve gençlik çünkü Venüs'ü azdırır,

Arzuları kamçılar, ateşe yağ dökülmüşle bir.
Yüreğinde taşan doğal iyiliği sayesinde ne
Zaman, nerde bir taşkınlık olsa hemen bir bahane,
Bir rahatsızlık uydurup kaçıyormuş ordan.
Eğlencelerden, ziyafetlerden, danslardan
Uzak duruyormuş; böyle yerlerde Allah saklasın,
Hedefi olabilirmiş şehvetli bakışların.
Bunlar ve benzeri davranışlar, tahmin edileceği gibi,
Daha küçük yaşta insanı olgunluk sahibi,
Ağır ve oturaklı yapmaya yeter,
Ama bu da bir kızı tehlikeye atar,
Ve tehlikeli olagelmiştir öteden beri:
Vaktinden çok evvel bir kraliçeyi oynayan bir dilberi
Görenler hemen anlar onun ne yaman
Bir afet olacağını karı olduğu zaman.
　　Ey genç kızlara gözkulak olmakla
Görevli orta yaşlı hanımlar, gelmesin sakın akla
Sizi kızdırmak için konuştuğum gibi
Bir düşünce, ama bana kalırsa, bu göreve seçilmenizin sebebi
Şu iki şeyden kaynaklanıyor olabilir:
Ya namusunuza, ifetinize çok düşkündünüz ve bir
Gün ödün vermeden yaşadınız bu prensipten,
Ya da eski kulağı kesiklerdendiniz ama bir gün hepten
Vazgeçip o yaşantıdan, erdiniz doğru yola.
Aman ha öyleyse, birinci vazifeniz ola,
İsa aşkına bütün genç kızlara tembihleyin:
"Kızlar dikkat, namus tehlikede" deyin.
　　Nasıl bu işlerden emekli bir yankesici
En uygun adaysa –tam adamı– bir bekçi
Kadrosuna, sizler de öylesiniz, sıkı sarılın işinize,
Bir felaket gelsin istemiyorsanız başınıza,
Kötülüğe ne göz yumun, ne onu küçümseyin,
Şüphesiz çünkü onu yapanlar hain.
Öyleyse kulak verin tüm dadılar, evet:
Nedir derseniz en üst düzeyde yapılan ihanet,
Masumluğa yönelik olandır derim, işte bu kadar.
　　Şunu da ekleyelim, ey analar, babalar!
Kaç tane çocuğunuz olursa olsun,
Onları gözetme sorumluluğu sizin,

Durdukça onlar sizin himayenizde,
Dikkat edin, arka teker hep ön tekerin açtığı izde.
Kulaklarını çekmede ihmaliniz ya da teşkil
Ettiğiniz örnek yüzünden çocuklar sersefil
Bir hayata sürüklenirler, ve korkarım
Sonra sizlere pahalıya patlar bu durum.
Köpeklerinin uyumasına izin veren çobanlar
Düştükleri hatayı geç de olsa anlar,
Anlar geç de olsa pusuda bekleyen kurdu,
Anlar ne zaman indi, bütün sürüyü vurdu.
Yetişir, bu son örnekle bu bahsi bağlayalım,
Bu kıza, nerede kaldıysak oradan ağlayalım:

Bu sözünü ettiğim çok müstesna bir kızmış,
Başında dadıya filan ihtiyaç duymazmış.
Diğer kızlara çok iyi bir örnekmiş yaşantısı,
Bu konuda bir kitaptan çok iyiymiş doğrusu.
Faziletli bir genç kızda olması muteber
Ne varsa ondaymış uygulamasıyla beraber.
Akıllıymış son derece, ağırbaşlı, eli açık,
Herkesin itiraf ettiği gibi açık açık,
Dünyada bir taneymiş güzellikte, nezakette.
Erdemli yaşantısı her an dikkate
Değer bulunuyormuş; örnekler sıralanıyormuş bir bir,
Onun meziyetlerine, faziletlerine dair.
Bunlarda biraz kıskançlık da yok değilmiş tabii,
Başkasının mutluluğu karşısında bir hırsız gibi
Kıpkırmızı kesilir ve mutsuzluğu karşısında için için
Sevinirsin ey Haset! (Böyle diyor Aziz Augustine.)

İşte bu kız bir sabah annesinin kolunda
Şehrin mabedine gitmiş – şaşacak bir şey yok bunda,
Bu işi sık sık yapar kızlar. Ne diyorduk bakalım,
Evet, o zamanlar bölgede görevli bir hâkim
Varmış ve o sabah bir ara bu kızı görmüş,
Görür görmez de pek beğenivermiş.
Bütün duyguları sarsılmış, değişmiş birdenbire;
Bu güzellik karşısında kendi kendine habire
Söylenmeye başlamış, yüreği arzu dolu;
"Benim olmalı" diyormuş "yok başka yolu."

İşte o an Şeytan girmiş kanma, "Bu uğurda,

Her tür düzenbazlık, her tür hile hurda
Göze alınmalı" demiş, "onunla yatmak istersen, unutma bunu!"
Ve başlamış öğretmeye her tür oyunu.
Pekâlâ biliyormuş Hâkim, ne zor kullanmak, ne ücret
Teklif etmek dedirtemezmiş bu kıza "evet."
Kızın güçlü dostları varmış ve diğer yandan
Onun şehvani arzulara sımsıkı kapanan
Fazilet kapılarını zorlayıp açmak çok
Zormuş "İki şekilde de imkânsız, yolu yok"
Diye düşünmüş Hâkim "buna güç yetmez,
Bu kız vücudunu ve ruhunu asla kirletmez."
Epey kafa yorduktan sonra da "Tamam"
Demiş "bu işi yapsa yapsa bu adam
Yapar" ve şehirde yaşayan ipsiz
Sapsız, adilerin adisi ama komplolar düzenlemede rakipsiz
Birine haber salmış, acele gelsin diye.
Konuşup görüşüldükten sonra, anlatıldıktan sonra tüm hikâye,
Adama yemin ettirmiş Hâkim, demiş "Hele
Bir ağzından bir şey kaçır da gör nasıl gidiyor kelle."
Neyse adam razı olmuş ve yapıldıktan sonra lanet plan
Adamın ağzı mühürlenmiş türlü hediyelerle filan.
Bütün komplo hazır olunca, en ince
Ayrıntılarıyla bu şehvet oyunu hazırlığı bitince
–Biraz sonra öğreneceksiniz ne olduğunu– Claudius
Adındaki alçak adam evine dönmüş ve diğer yandan o deyyus,
O ar damarı çatlamış hâkim,
Soracak olursanız "Kimmiş bu hayasız, kim?"
Soyadı Appius'muş – neden böyle isimler veriyorlar sahi,*
Bir fabl değil oysa hikâyem, aksine, tarihi
Bir hikâye, yaşanmış bir olay ve onu teyit
Eden birçok mühim tarihçinin notlarıyla sabit.
İşte bu entrikacı hâkim işe koyulmuş hemen.
Şehvetini, nefsini tatmin için bir an
Bile beklemeye yokmuş tahammülü.
Ve günlerden bir gün –tarih kaynaklarında böyle yazılı–
Mahkeme kürsüsündeki yerini
Almış, çeşitli konularda verirken hükümlerini,

* Ape "maymun" anlamına geliyor.

Claudius nefes nefese dalmış içeri,
"Özür dilerim" demiş "sayın Hâkim hazretleri,
Fakat buraya bir amaçla geldim, bir şikâyetim
Var Virginius'tan; adalet dilemek sizden niyetim.
İnkâr eder, derse ki bu sözlerim doğru değil,
Ben sizi ikna etmeye yetecek kadar delil,
Şahit ne gerekse bulacağım, her soruyu yanıtlayacağım,
Ve haklı olduğumu efendim, kanıtlayacağım."
"Sanığın gıyabında" diye fikir belirtmiş Hâkim
"Bağlayıcı bir karar vermeye yetkili değilim;
Çağırın gelsin, davacı ol sen de, o zaman memnuniyetle
Sizi dinleyeceğim ve hak yerini bulacak katiyyetle."
Uzatmayalım, Virginius mahkemeye gelmiş nihayet,
Ve vakit kaybetmeden okunmuş o lanet
Dava dilekçesi: "Saygıdeğer Hâkim Appius,
Şimdi sizlere ben kulunuz Claudius;
Virginius adında bir şövalyenin
Kanunlara, adalete ve kendisine şifahen
Yapmış olduğum uyarılara ısrarla
Karşı çıkarak kanunen bana ait bir köleyi hâlâ
Alıkoyduğunu kanıtlayacağım. Daha küçücükken
Kaçırılmıştı bir gece bu kız benim evimden.
Mahkemeniz emrederse her türlü ispat
Sunulabilir huzura, şahitlerim dinlenebilir fakat
Virginius neyi iddia ederse etsin
Bu kızın onun kızı olmadığı kesin.
Sayın Hâkim, adaletli kararınız
Doğrultusunda bana iade edilmelidir bu kız."
İşte bunlarmış Claudius'un iddiası,
Şaşırıp dehşete düşmüş Virginius, kızın babası,
Ama daha ağzını açıp tek kelime edemeden,
"Bu kız benimdir, şövalyelik şerefim üstüne yemin"
Diyemeden –ki pek çok şahit getirebilirmiş ve kesinlikle
Çürütebilirmiş bu iddiaları sayısız tanıkla–
Onu dinlememiş bile Appius, o lanet olası,
Kararını okumuş hemen, susturup Virginius'u:
"Mahkemenin kararıdır bu, asla değişmez,
Derhal bu adama geri verilecek bu kız,
Senin evinde kalamaz artık köle,

Dava davacı lehine sonuçlandı, karar böyle."
Ve bu kadarı Virginius'a yetmiş,
Anlamış tabii işin içinde bir iş
Olduğunu ve ne yapsa, ne etse, kime
Gitse kızının elinden zorla alınıp Hâkim'e,
Onun kirli emellerine verileceğine yatmış aklı,
Eve dönüp salonda oturmuş ağlamaklı.
Bir uşak yollayıp çağırtmış kızını,
Bir ölüm soğukluğu kaplamış kül yüzünü,
Kızının güzelliğine bakmış uzun uzun,
Yine de sesi çatallaşmaksızın:
"Kızım Virginia" demiş "Önünde birkaç
Değil, iki seçenek var: ya ölüm ya da utanç.
İkisinden birini seç şimdi. Kahretsin, lanet
Olsun doğduğum güne, ey adaletsiz adalet!
Ey haksız yere verilen ceza, ey alın yazım!
Bir bıçağa yaslanıp mı ölecekti masum kızım?
Ey sevgili yavrum, ey hayatıma son veren,
Seni ne büyük bir mutlulukla büyütmüştüm ben.
Hiç aklımdan çıkmıyordun ne gündüz, ne de gece,
Senle bırakmıştı üzüntüler yerini sevince,
Ve son hüzün seninle çökecek biliyorum.
Sabırlı ol, ey iffet timsali, sevgili yavrum,
Ve ölümü seç, ölümü sükunetle karşıla,
Nefret değil, sevgi getirecek onu sana, beni bağışla,
Darbeyi için için sızlayarak indirecek elim,
Ve başını ayıracak gövdenden; ey benim güzelim!
Lanet olsun, Appius yüzünü nerden de görüverdi,
Düzmece bir duruşmayla zorlama bir karar verdi."
Olup biteni anlatmış sonra ama bunlar sizce malum,
Burada hepsini tekrarlamak istemiyorum.
"Sevgili babacığım" demiş kız, "ne olur acı bana"
Ve gelip dolamış kollarını babasının boynuna
–Sık sık yaptığı gibi– yaşlar boşanıvermiş iki
Gözünden birden ve sormuş "Canım babacığım, peki,
Ölecek miyim şimdi, yok mu kurtuluş yolu?"
"Maalesef canım yavrum, bütün umutlar ölü!"
"Babacığım, ne olur bana biraz zaman tanı:
Ölümüme ağlama, yas tutma zamanı.

Jeptha da kızına kendi yasını tutmak üzere
Onu öldürmeden önce biraz süre
Tanımıştı unutma. Tamamen günahsızdı yavrucak,
Tanrı biliyor ama hepsinin arasında en başta, uçarak
Gitti onu karşılamaya hazin bir törenle."
(Zavallı masum, bu sözleri söylemenle
Birlikte nasıl da yığılıp kalmışsın yere yazık.)
Ama kendine gelince, geçer geçmez baygınlık,
Korkusuzca seslenmiş babasına, demiş ki "Babacığım,
Şükürler olsun Tanrı'ma ki bakire öleceğim!
Utanç yerine ölümü tercih ediyorum, haydi kap
Kılıcını ve Tanrı aşkına gerekeni yap!"
İşte bunları söylemiş çocuk
Ve babasından yumuşak bir vuruşla çarçabuk
İşini bitirmesini rica ettikten sonra bir kez
Daha baygın düşmüş yere. İsteksiz,
Ve üzgün ve kalbi kan ağlayarak
Başı gövdeden kılıcıyla trak!
Vurup ayırmış baba ve saçlarından tutup eline almış,
Gitmiş aramış Hâkim'i, mahkemede bulmuş
Ve kesik başı ona doğru uzatmış.
"Al işte" der gibi –Livy böyle anlatmış–
Onu görür görmez yerinden kalkıp Sayın
Hâkim ferman buyurmuş "Tutuklayın
Bu şövalyeyi, götürün asın!"
Fakat o an bin kişilik bir kalabalık ani bir baskın
Düzenlemiş mahkemeye, şövalyeyi kurtarmaya gelmişler.
Haber şehir içinde yayılmış meğer,
Hain komplo çıkmış su
Yüzüne, halk şüphe etmiş Claudius'u
Appius'un bu işe teşvik ettiğinden.
Hâkimin niyetini sezmişler ve işte bu yüzden
Böyle bir ayaklanma başlatmışlar.
Alıp götürmüşler hâkimi bir zindana atmışlar,
Orada kendi kendini öldürmüş bu lanet
Adam. Ve Claudius, Appius'un emellerine alet
Olan kişi yani, tam asılacakkken bir ağaca,
Virginius halktan onun sürgüne yollanmasını rica
Etmiş, hayır olmaz deseler şüphesiz,

Payını alacakmış bu şahsiyetsiz.
Ve bu işe karışan kimler varsa bilerek bilmeyerek,
İpe çekilmiş hepsi istisnasız tek tek.
Bu hikâyede görülüyor nasıl ödeniyor günahlar,
Öyleyse ayağımızı denk almakta yarar var,
Kimseye malum değil çünkü Tanrı'nın planları,
Belli değil ne zaman cezalandıracağı günahkârı,
Ya da vicdanı gizlice kemiren kurt ne yapıyor, ne ediyor;
Bakalım kötülüğü iş edinenlere nasıl bir terör
Estirecek, hem ne zaman? Hiçbiri belli değil,
İster okumuş ol istersen cahil,
Son darbe ne gün inecek söylemek mümkün mü?
Aklı olan tutsun derim şu öğüdümü:
Günahlarınız sizi yere çalmadan daha,
Siz onları yere çalın ve sığının Allah'a.

Hekim'in Hikâyesi burada bitiyor.

AFNAMECİ'NİN HİKÂYESİ (GİRİŞ)

Hancı'nın Hekim ve Afnameci'ye söyledikleri.

Hararetli bir tirada başladı Hancımız,
"Tırnakları, kanı adına Tanrı'nın, zavallı kız!
Seni tuzağa düşürmek için plan yapan, rüşvet
Alanlara lanet, ister hâkim olsun bunlar, ister avukat!
Ne olursa olsun yavrucak sonuçta canından oldu ya,
Yazık, patladı güzelliği ona çok pahalıya!
Her zaman derim, şunu dağarcığınıza katın,
Bize ödünç verdiği en güzel hediyeler Tabiat'ın,
Bizi en erken terkedenlerdir, doğru mu?
Güzelliği yüzünden oldu denebilir kızın ölümü.
Ne acıklı bir şekilde buldu hayatı son.
Biraz evvel söz ettiğim türe giren bir armağan
Yarardan çok zarar verir, bunu kabul edelim.
Şimdi efendim, yalan konuşacak değilim,
Hikâyenizi dinledik, efkârlandık hepimiz,
Ama neyse geçelim, üzülüp durmak anlamsız.

Tanrı seni korusun Hekimciim, ayrıca idrar
Kapların, küvetlerin, ilaçların, ağzına kadar
Şifayla dolu kutun, cana can katan likörün var ya, cana
Ulu Tanrı ve Meryem Ana
Kutsasın bunların da hepsini.
Yalanım yok, iyi bir adam olarak tanıdım seni!
Görenler sanki bir hekim değil de bir piskopos
Sanır seni. İyi demiyor muyum? – gerçi konuşmam sanattan uzak,
Senin gibi konuşamam, nerde... Ama bak,
Kalbime dokundu hikâyen, beni hasta
Etti ya da nerdeyse edecek, kalbim hastalıkla yakın temasta,
Tanrı'nın kemikleri adına! Bir doz ilaç alacağım
Ya da bol köpüklü bir bira içmek zorunda kalacağım
Biri çıkıp neşeli bir şeyler anlatmazsa,
Nasıl üzüldüm nasıl, o zavallı kıza!"
Afnameci'ye dönüp "Haydi dostum" dedi sonra
"Güldürüşlü bir hikâye anlat bize, patlat bir fıkra."
"Tamam" dedi Afnameci, "Aziz Ronyan'a
Yemin, şüpheniz olmasın benden yana.
Esaslı bir hikâyeyle dönmezsem namussuzum,
Ama önce şu birahaneye gireceğim, öyle susuzum,
Bir de kek alacağım, karnım çok acıktı."
Kibar beylerin homurtusu ayyuka çıktı,
"Hayır, pis bir fıkra anlatmasın sakın.
Şöyle hisseli, faydalı bir hikâye dinleriz, bakın!"
"Kabul," dedi Afnameci, "ama biraz düşünmeliyim beyler,
Biramı içerken bulurum belki nezih bir şeyler."

AFNAMECİ'NİN BAŞLANGIÇ KONUŞMASI

Radix malorum est Cupiditas: Ad Thimotheum, 6°.

"Beyler" dedi Afnameci "vaaz kürsüsüne oturup,
Konuşmaya başladım mı görkemli bir üslup
Kullanırım, akar gider konuşmam, sesim çan sesidir sanki;
Zaten hepsi ezberimde takılacak ne var ki?
Tek bir konuyu anlatageldim bu yana, bu bana has
Konu: '*Radix malorum est Cupiditas!*'[1]

"Öncelikle cemaate nereden geldiğimi ilan ederek
Resmi belgelerimi sunarım, erinmeden tek tek;
Papa'nın mührünü gösteririm ilk, incelesinler diye,
Böylelikle alırım kendimi garantiye.
Olur ya, küstah bir öğrenci veya bir papaz
İsa'nın uğraşını baltalamaya kalkışır, ne olur ne olmaz;
Sonra hikâyelerime başlarım ve zaman zaman
Papalar, kardinaller, patrikler ve piskoposlardan
Alınmış fetvaları gösteririm. Konuşmama bir tat
Versin diye Latince birkaç kelime sarfederim. Maksat
Cemaati coşturmak. Uzun kristal şişelerim çıkar ortaya sonra,
Ağızlarına kadar kemik, çul, çaput, paçavra
Doludur hepsi, ama cemaate sorarsan
Kutsal emanetlerdir bunlar. Bunların da ardından
Yakup'un koyunundan arta kalan bir kürek
Kemiğini gösteririm onlara. 'Muhteremler' deyip söze girerek
Devam ederim, 'kulak verin bana ve dört açın gözünüzü,
Diyelim yılan soktu koyun, inek, buzağı, öküzünüzü.
Bu hayvancıklar bir böcek yutup şiştiler veya,
Telaşlanmayın, şu kemiği herhangi bir kuyuya
Daldırın, çıkarın yeter. Ondan sonra bir temiz
Yıkayın hayvanın dilini kuyu suyuyla, göreceksiniz,
Bir şeyciği kalmayacak. Çiçek hastalığı, uyuz,
Ve sair illetlerden kurtulacak kuzunuz, koyununuz.
Bu kuyunun suyundan her gün bir damla içerse eğer
–Ey muhterem cemaat sözüme kulak ver–
Hayvanların sahibi dürüst kişi hatta,
Bu sudan birer damla içerse her hafta,
Kahvaltıdan önce daha horozlar ötmeden,
Atalarımıza kılavuzluk eden
Mübarek Yakup'un söylediği gibi,
Çoğalır hayvanları, ihya olur mal sahibi.
"Ey cemaat, bu ilaç kıskançlığa da bire bir.
Diyelim bir adam kıskançlık nöbetindedir,
Birazcık bu sudan katın çorba suyuna,
Öyle bir yumuşaklık gelecektir ki huyuna,
Asla şüphe etmeyecektir karısından,
Oysa suçludur kadın, adam emindir bundan.
Yine de bana mısın demez, kılı bile kıpırdamaz,

İsterse karısıyla oynaşmış olsun iki, üç papaz.
" 'Şimdi de şu gördüğünüz şey, evet bir eldiven!
Eldiven deyip geçmeyin bunu eline geçiren
Kişinin tarlasına bereket yağar, yabana atmayın bu lafı,
Harman vakti kat kat artar buğdayı, yulafı.
Ama tabii, bir gümüş
Lira ya da bir kara kuruş.
Verirse şimdi. İyi kadınlar, erkekler dinleyin beni:
Bir konu var yalnız, uyarmak istiyorum sizleri:
Kilisemizde şimdi, aramızdan biri
Çok kötü bir günah işlemişse ve evet,
Bağışlanmak için günah çıkarmaya cesaret
Edemiyorsa utançtan; ve genç, yaşlı herhangi bir kadın
Varsa aramızda kocasını boynuzlamış, sakın ha sakın,
Bağışta bulunmasın emanetlerime. Ne gücü yeter, ne de hakkı
Vardır onların buna. Ancak alın açıklığı ve yüz akı
İle böyle bir suça diyorsan hiç karışmadım,
O zaman yaklaş, gel öne çık bir adım.
İşte böyle öne çıkıp bağışını yapanın
Günahlarını bağışlayacağım ben de Papa'nın
Bana verdiği yetkiye dayanarak.'
"Afnameci olalı beri temizinden bir yüz mark[2]
Kazandım her yıl bu oyun sayesinde.
Bir papaz edasıyla otururum vaaz kürsüsünde, ve cemaat
Yerlerine oturur oturmaz,
Söylediğim minval üzere başlar vaaz,
Daha ne asılsız sözler süsler bu oyunumu,
Bir gayret, öne doğru uzatırım boynumu,
Bir ahırın çatısına yuva kurmuş bir kumru
Gibi insanların üstünde sallarım başımı o yana, bu yana doğru.
Ellerim öyle hızlı hareket eder ki ve dilim öyle çabuk,
Beni vaazda görmek bir başka zevk, bir başka mutluluk.
Genellikle cimriler ve onları bekleyen lanet
Üstüne konuşurum, böylelikle dinleyenleri cömert
Ve eli açık olmaya zorlarım, konuştukça kat kat
Artar bağışlar, kâr etmekten başka bir şey değil maksat.
Umurum değil kimseyi günahlarından arındırmak,
Örttü mü bir kez üstlerini kara toprak,
Benle ilişkileri kalmaz, isterse günahtan kapkara

Kesilmiş olsun ruhları giderlerken mezara.
Doğrusu zaten verdiğim çoğu vaaz,
Kötü bir niyetten kaynaklanır dersem yalan olmaz.
Kiminde iltifat edip, hoşa gitmektir gaye,
Böylelikle edinmektir yüksek bir paye.
Kimi vaazların temelinde yatan şöhret
Sahibi olma arzusudur, kiminde nefret:
Birine başka türlü saldırmaya yetmiyorsa gücüm,
Vaazlarımda zehirli dilimle bir hücum
Başlatırım. Öyle ki bana ya da tarikattan bir kardeşe
Bir kötülük yapmış olan, kaçacak kıyı, köşe
Bulamaz, yakasına yapışır kuyruklu bir iftira.
Suçladığım adamın adını vermesem de onlara,
Özenle seçip sunduğum sayısız ip ucu
Sayesinde anlar herkes kime dokunuyor işin ucu.
İşte böyle pişman ederim bize kötülük edenleri,
İşte böyle kusarım içimde biriken zehri,
İşte böyle kutsallık kisvesi altında, mukaddes ve içten
Görünüp... Neyse, özetlersek yeniden:
Bütün vaazlarımda yalnızca çıkar sağlamak amacını güderim,
Değişmez metnimdir bu yüzden, –bunu bilir, bunu derim–
'Radix malorum est Cupiditas.'
Ve hep aynı Şeytan'ı taşlarım bağırarak bas bas,
O Şeytan'ın adı Cimrilik'tir. Gerçi hasis
Birisi olduğum kabul ediyorum bahis
Konusu edilebilir. Yine de vaazımı duyanlar,
Hasislikten vazgeçer, pişman olup ederler tövbe istiğfar.
İşin tövbe yanına, tabii, uzaktan bakarım,
Önemli olan: 'Ne olacak bu işin sonunda benim kârım?'
Bütün meseleyi özetliyor sanırım bu bir cümle.

"Sonra da örneklere gelir sıra, bütün gücümle
Anlatırım, geçmiş zaman hikâyeleri bir bir sayılır,
Halk kısmısı eski hikâyelere aman, bayılır.
Akılda tutması, aktarması kolay hikâyelerdir bunlar.
Ne? Yok canım, şimdi akıl var mantık var,
Vaazlarım sayesinde ben para demezken paraya,
Bile bile yokluk içinde yaşayacak değilim ya.
Yok canım, böyle bir şey aklımdan geçmedi bile bir kere,
Vaaz ve dilenmek amacıyla değişik bölgelere

Giderim gerçi ama, el emeği isteyen işlere yanaşmam pek,
Hayatımı öyle sepet filan örerek
Kazananmam, yeterince alırım zaten bu dilenme işinden.
Üstelik gitmem hiçbir liderin öğretisi peşinden.
Para, yün, peynir, buğday, kabulümdür arkadaş,
İsterse bunları veren bölgedeki en yoksuk vatandaş
Olsun, ya da köydeki yoksul mu yoksul,
Çocukları açlıktan ölen gariban bir dul.
Kaçarı yok, içerim ben ille de asma
Şarabımı ve her kasabada bekler beni bir yosma.
Ama beyler, dinleyin beni, anlatacaklarıma kulak
Verin, bir hikâye istiyorsunuz sonuç olarak,
Tamam, arpa birasından bir fırt çektiğime göre
Hoşunuza gidecek bir şeyler anlatabilirim sizlere.
Hoşunuza gidecek bir şey var aklımda, Tanrı biliyor,
Kabul, ben cin fikirli biriyim, buna inanmak zor,
Fakat şimdi genellikle para için anlattığım –ne yalan
Söyleyeyim– ahlak sınırları içinde kalan
Bir hikâye anlatacağım. Sessizliğe davet ediyorum sizi,
Hikâyeme başlıyorum beyler, kapatın çenenizi."

AFNAMECİ'NİN HİKÂYESİ

Afnameci'nin Hikâyesi burada başlıyor.

Bir zamanlar Flanders'te yaşayan bir grup genç vardı, vur
Patlasın, çal oynasın bir hayat sürüyorlardı. Hır gür,
Kumar hayatlarının hiç değişmeyen yanıydı,
Genelevler, tavernalar onların mekanıydı.
Arp çalar, ut çalar, gitar eşliğinde yahut
Dans edip gündüz gece atarlardı barbut,
Yer, içerlerdi patlayıncaya, kusuncaya dek.
Böyle yapmakla yalnız, şurası bir gerçek,
Şeytan'ın tapınağında, yine Şeytan'a, bu haşarı
Gençler adaklar sunmuş oluyorlardı, bu kadar aşırı
Gitmekle, lanetli İsraf, Şeytan'ın yoluydu.
Bu gençlerin yeminleri iğrenç sözcüklerle doluydu,
Onları dinlemek, duymak ne ürkünçtü bilseniz!

Sanki Yahudilerce yeterince parçalanmamış gibi Efendimiz,
Paramparça ediyorlardı onun mukaddes bedenini.
Sormayın gitsin başkalarının günahlarıyla alay edeni,
Ve sormayın biraz sonra biçimli, ince
Bir grup dansçı kız ortaya gelince
Kopan curcunayı, şarkılar, türküler söyleyerek
Meyva satan kadınlar: Şeytan'ın ordusu, şehvet
Ateşini tutuşturup yakmakla görevli kuvvet.
Şehvet ki Oburluk'un kapı komşusudur,
Kutsal kitapta zira şöyle buyrulur:
"İçkiden ve şaraptan kaynaklanır Şehvet."
Ders olsun size, bakın sapkın Lut
Nasıl yattı iki kızıyla bilmeden,
İçkinin tesiriyle öyle geçmişti ki kendinden,
Ne yaptığının farkına varacak gibi değildi.
Hikâyesini bilenler hatırlar, – hey gidi
Herod, kafayı şarapla iyice çekip
Bir şölende yiyip içmeyi müteakip,
Ne yapmıştı Vaftizci Yahya'ya hatırlayın, görün,
Demişti ki "Tutun –o masumu– hemen öldürün."
Seneca'nın sözleri de düşünmeye değer bak,
Der ki "Yoktur bir deli ve bir sarhoş arasında bir fark."
Yalnız anlamak istersek kim sarhoş, kim delidir,
Aklını kaçırmak demek olan delilik daha uzun sürelidir.
Ey Oburluk, ilk baş belamız! Hep
Sensin insan soyunun mahvına sebep.
Sensin lanetlenmemizin başlangıç noktası,
Ancak İsa'nın kanıyla ödendi insanın bu ilk hatası,
Özetlersek, düşünün nelere mal oldu bu ilk günah:
Oburluk dünyamızı yoldan çıkardı, eyvah!
Âdem'le karısı bu günah yüzünden
Sürüldüler Cennet bahçesinden ve o gün bu gündür hüzünden
Kurtuluş yok. Âdem orucunu bozmasaydı eğer,
Cennet'te kalacaklardı hep, kitaplar böyle der.
Yedikten hemen sonra bile yasak meyvayı,
Çok geçti artık anladıysa da Hanya'yı Konya'yı
Acıya ve ıstıraba sürgün edildi çarçabuk,
Ne kadar şikâyet etsek azdır senden Oburluk.
Bir bilse ne illetler doğar aşırılık ve Oburluk'tan,

Sofra başında daha ölçülü olurdu insan.
Heyhat! O daracık boğaz, o yumuşacık ağız,
Deyip geçeriz belki hiç farkında olmayız,
Fakat Doğuda, Batıda, Kuzeyde, Güneyde, kısaca
Havada, suda, karada çalışan onca
İnsanın nedir derseniz zoru,
Beslemektir keyif düşkünü bir oburu.
Aziz Paul, ne de güzel değinirsin bu meseleye,
"Et göbeğe dönüşür, göbek et için erir" diye.
İkisinin de canı Cehennem'e diyelim kapansın bu bahis,
Adını bile lanetliyorsak, düşünün, bu günahı işlemek ne pis
Bir olaydır. Bir adam lavabo gibi kullanıyorsa ağzını,
Art arda yuvarlanan kırmızı beyaz şaraplarla boğazını
Islak tutuyorsa hep, düşünün, bu ne lanetli bir iş.
Kulak verin, gözyaşları içinde şöyle der Ermiş:
"Gözyaşları içinde söylüyorum, çokları
Var ki onları İsa'nın düşmanı kılmıştır oburlukları;
Sonları helaktır onların, ilahları göbekleridir."
Ey göbek, ey işkembe! Sana ne denir?
Ey günahkâr kokuşmuş bok torbası,
İki taraftan çıkardığın iğrenç sesler de cabası.
Ne zorlu bir iştir öyle seni tatmin etmek.
Sayısız aşçı çalışır, yemek malzemelerini dövmek, öğütmek
Damak zevkine uygun bir lokma pişirmek için çekmedikleri
Kalmaz. Sert kemiklerin içinden çıkartıp ilikleri
–Yumuşak ve lezzetli hiçbir şeyi israf etmezler çünkü–
Baharatlar, yapraklar, ağaç kabuğu ya da kökü
Ne varsa katıp içine yeni bir lezzet
Yaratırlar, nefis bir sos yaparlar bir gayret.
Fakat her kim ki bu tür zevklere bayılır,
Yaşıyor olsa da yanlış yoldadır, ölü sayılır.
İçenlerin başı hiç kurtulmaz kavgadan,
Şarabın sonu Şehvet, Şehvetin sonu hüsran.
Yüzün darmadağın olmuş ey ayyaş kişi,
Ne tiksindirici kucaklaman, soluğun ne ekşi.
Burnunda "Samsoon, Samsoon" der gibi bir horlama,
Samson ağzına içki koymazdı ama...
Nezaketinden eser kalmamış, dolaşır durur dilin.
Yaralı domuz gibi sendeler düşersin, nedir bu halin?

İşte sarhoşun durumu böyledir, bundan beterdir,
Şişe, insan aklı ve inceliğinin gömüldüğü yerdir.
Bir kere içkinin tesiri altına giren, orada kalan,
Ne kadar "sır saklarım" dese de yalan!
Öyleyse, hem beyaz hem kırmızıdan uzak dur,
Özellikle Lepe'nin beyaz şarabından korkulur.
Hani şu Cheapside'da Fish Caddesi'nde satılan var ya,
Ondan söz ediyorum, diğer şaraplara karışıverir bu İspanya
Şarabı nasıl olursa ve onları keskinleştirir.[3]
Ortaya çıkan karışımdan öyle bir
Buğu yükselir ki bir iki yudum içen
Kafayı bulur hemen ve kendinden geçen
Gariban kendini Cheapside'da sanırken, anında
İspanya'nın tam göbeğine uçmuştur aslında;
Bordeaux'ya olsa iyi ya da Rochelle'e,
"Samsoon, Samsoon" başlar horlamaya, haydi kolay gele.
Fakat bir sözüm var şimdi, dinleyin beyler,
Eski Ahit'te değinilen zaferler, en güzel şeyler
Nasıl kazanılmıştır dersiniz? Hep o Her Şeye Gücü Yeten
Tanrı'nın yardımıyla. Eğer aranızda hakikaten
Bu konuya meraklı olan varsa açar Kitab-ı Mukaddes'e bakar.
Atilla'yı ele alın, büyük fatih, eşsiz hükümdar,
Uykusunda Tanrı'sına ne durumda kavuştu,
Utanç vericiydi hali, kan boşandı burnundan, öldüğünde sarhoştu.
Bana kalırsa, her an için ayık olmalı bir komutan.
Dahası, neydi düşünün Lemuel'e emrolunan,
Samuel demiyorum, Lemuel diyorum, buna dikkat,
Okuyun İncil'i, görün ne denir orda adalet
Dağıtıcılarının şarap içmelerine dair,
Sanırım bu konuda bu kadar laf yetişir.
Oburluktan gerektiği kadar söz ettiğime göre dostlar,
Bir diğer yasağa gelelim, konumuz kumar.
Kumar bütün yalanların kaynağı, anasıdır,
Yalan; küfrün, üçkâğıdın daniskasıdır,
İsa'ya hakarettir hem, bir katliamdır,
Zaman ve mal kaybıdır, size haramdır.
Ne şerefsiz bir şeydir bu baş belası,
Yerin dibine geçse yeridir her kumar müptelası.
Bir kumarcının rütbesi, makamı ne kadar yüksekse,

O derece düşmüş sayılır bu zavallı kimse.
Mesela bir prensin adı çıkmışsa bir kez koyu
Kumarcıdır diye ona destek vermez kamu oyu
Yönetim işlerinde ve hiçbir konuda hükümete değgin.
Akıllı bir büyük elçi olan Chilon örneğin,
Şaşaalı törenlerle İsparta'dan uğurlanarak
Korinth'e gönderilir, bir ittifak
Oluşturması istenir. Fakat tesadüf bu ya,
Yolculuğunun sonunda Chilon vardığında oraya
Bütün devlet erkanını şans oyunlarında bulur,
Tası tarağı toplayıp hemen yola koyulur.
Memleketine dönüp der ki "Benden bu kadar, tamam,
İyi adımı hiç kötüye çıkartamam,
Üstüme alamam bu şerefsiz işin sorumluluğunu,
Kumarcılarla birlik kuramam, yapamam bunu!
Yerimi almaya elbet bulunur başka elçiler,
Yemin olsun, gönül ölümü yeğler
Kumar düşkünleriyle sizin aracınız
Olmaktansa. Çünkü sizler gibi onurunu yıldız
Yapmış bir millete yakışmaz kumarcı bir ulusla
İttifak kurmak, üstelik benim imzamla, asla!"
Demetrius'la ilgili bölümü okumakta fayda var,
Rivayet odur ki Pers kralı iki altın zar
Yollar ona, aşağılamış olur onu böylece,
Demek ister ki sen bir kumarkeş olduğun sürece
Kazandığın zaferlerin, şan, şerefin hiç önemi yok.
Maksat vakit öldürmekse soylular için birçok
Başka masum yolu var eğlenmenin.
Biraz da yalancı şahitlik ve gereksiz yere yemin
Etme üstüne konuşalım. Bakalım kitaplar ne der,
Lüzumsuz yemin kötü fakat yalancı şahitlik ondan da beter.
Yüce Tanrı'nın buyruğu şu: "Yasaktır yemin etmek"
Aziz Matta böyle der; yine Aziz Jeremiah'dan nakletmek
Gerekirse "Yalan söylemeyin" der o ve "doğruluğundan emin
Olduğunuz gerçekler üstüne edin sadece yemin,
And içilecek şey yalnız doğruluktur, haktır,"
Durduk yerde yemin eden lanetli bir alçaktır.
Tanrı'nın kutsal emirler listesine bakan biri
İkinci sırada yer almış görür şu emri:

"Adımı olur olmaz anmayın yalan yere!"
Bu yasak, cinayetten önce yer alıyor, düşünün bir kere,
Ve daha birçok günahtan önce anılıyor.
Sıralamada bir yanlışlık var diyen bilsin ki yanılıyor,
Tanrı'nın emirlerini anlayanlar, bilenler bilir,
Söylediğim manada ve sırada yer alıyor bu emir.
Size şunu da söylemek boynumun borcu,
Kim taşkın yeminler ederse alınacaktır öcü.
Lanet gelecektir evine, aile efradına.
"Tanrı'nın yüreği, ayrıca tırnakları adına,
Ve İsa'nın kanı adına Hailes manastırındaki,[4]
Ben 'yedi' atıyorum, 'pencü se' de seninki,
Yemin olsun, bana karşı hile yaparsan eğer
Doğruca kalbine gömülecek bu hançer–"
İki kancık kemikten böyle bir sonuç doğar nihayet,
Yalancı şahitlik, hiddet, üçkâğıt, cinayet.
Bizim için hayatını feda eden İsa aşkına,
Yeminin hiçbir türlüsünü alma ağzına,
Neyse beyler, hikâyeme devam edeyim bari.
Hikâyemizin kahramanları üç serseri,
Gün yeni yeni ışımışken daha sabah
Vakti bir handa parlatıyorlardı birkaç kadeh.
Muhabbetin tam orta yerinde bir ara
Bir çan sesi duydular, bir tabut mezara
Taşınırken çalınan çandı bu. Birisinin işaretine koştu geldi komi,
"Git bak bakalım evlat dedi adam, bu sefer kimi
Götürüyorlar öte yana, sor soruştur bir güzel,
Ölenin adını tam olarak öğren gel."
"Efendim" dedi çocuk "buna gerek yok bence,
Çünkü siz gelmeden iki saat önce
Duydum ki eski bir dostunuzmuş sizin,
Fakat dün gece öldürmüşler ansızın,
Masaya sırt üstü uzanıvermiş, sarhoşmuş yine zil zurna.
Efendim, bir hırsız dadandı, Ölüm diyorlar adına,
Onun yüzünden ülkede sayısız kişi ölmüş,
İşte bu sefer de dostunuzun kalbini ikiye bölmüş
Kılıcıyla ve tek kelime etmeden öyle sakin
Çekip gitmiş oradan, bu veba zamanı bin
Kişinin canına kıymış. Bu yüzden efendim, bir bir

Sıra size de gelmeden bir tedbir
Alsanız iyi olur. Onunla karşılaşacağınız anın
Gelip çatacağını düşünün aniden ve ona hazırlanın.
Böyle öğretildi bana, buydu annemin inancı."
"Azize Meryem adına" diye söze katıldı hancı.
"Çocuk doğru söylüyor" dedi "daha bu sene
Burdan bir mil uzakta büyük bir köyde yine
Koca bir hane halkının mahvına sebep oldu,
Karı koca, çoluk çocuk, işçi, kim varsa öldü.
Sanıyorum Ölüm o köyde konaklıyor,
Ve duydunuz, önüne kim gelirse haklıyor.
Size de uzanmadan kanlı eli
Bir çare bulmak gerek." "Tanrı aşkına, bu kadar tehlikeli
Bir şey mi? Bu Ölüm dediğiniz meretle karşılaşmak
İçin sokağa çıkıp arayacağım onu köşe bucak!"
Diye atıldı üçlüden biri. "Arkadaşlar dinleyin,
Tanrı'nın kutsal kemikleri üstüne yemin,
Biz üçümüz, sen, ben, o, üç arkadaş
El ele verdik mi şöyle kardeş kardeş
Bu sahtekarın, bu hain Ölüm'ün canına okuruz,
Bunca cana kıymış onu nasıl hayatta koruz?
Bu gün bitirelim işini, gece çökmeden."
　　Birbirleri için yaşamaya ve ölmeye yemin eden
Üçlü için artık birinin işi hepsinin işiydi,
Her biri diğerlerinin sanki öz kardeşiydi.
　　Kim tutardı artık bu üç çılgın sarhoşu?
Hancı'nın söz ettiği köye yollandılar bir koşu.
Korkunç yeminler ağızlarından eksik
Olmuyordu, param parça ettiler İsa'nın vücudunu, delik deşik.
Ellerine geçerse Ölüm, ölüm beğensindi ölümlerden.
　　Yarım mil kadar yol aldılar almadılar derken,
Araziyi bölen seti tam aşmak üzere
Hazırlanırlarken yaşlı bir adamla karşılaşırlar birdenbire.
İhtiyar büyük bir hürmetle selamlayıp onları,
Der ki: "Yolunuzu açık etsin, sizinle olsun Tanrı."
　　Bu üç serseriden en kibirlisi
Cevap verir "Kimsin, nesin?" der "ey köylü, ey Allah'ın cezası,
Sarınıp sarmalanmışsın, açık bırakmışsın yalnız yüzünü,
Yaş yetmiş iş bitmiş, yaşamışken bilmem kaç baharını, güzünü

Hâlâ yaşamaya devam etmektesin nedir bunun anlamı?"
İhtiyar dikkatle süzerek genç adamı,
Şöyle der: "Taa Hindistan'a dek köy köy, şehir şehir
Dolaştım fakat gençliğini benimle değişmeye gönüllü bir
Tek kimse bulamadım. Bu yüzden yaşamak zorundayım, bir ihtiyarı
Ne zamana kadar yaşatmak isterse Tanrı.
"Ve heyhat! Ölüm almadıkça canımı tabii,
Dolanıp duruyorum huzursuz bir mahkûm gibi.
Sürekli anamın evinin kapısına varıyor, yere
Vuruyorum bastonumla hem de kaç kere:
'Anacığım' diyorum 'ne olur beni içeri al,
Bak bir deri bir kemik kaldım, incecik bir dal
Gibiyim. Üzerimi örtmeye bir takımlık kefen
Bezi için bütün elbise dolabımı vermeye razıyım ben.'
Bu iyiliği ah, benden esirgeyecek ne vardı,
İşte bu yüzden yüzüm soldu sarardı.
Sizin gibi gençlere hiç yakışmıyor fakat
Zararsız bir ihtiyara böyle hoyrat
Davranmak. Bakın ne der bu konuda Mukaddes Ahit:
'Saçı başı ağarmış bir ihtiyarın önüne geldiğiniz vakit
Ayağa kalkmalısınız.' Bu yüzden dinleyin, size tavsiyemi:
Yaşlı bir kimseyi sakın incitmeyin, emi?
Yoksa yaşlılığınızda –Allah izin verir de uzun bir ömür
Sürerseniz– daha da fazlası size reva görülür.
Tanrı sizinle olsun, daha ne deyim,
Müsaade ederseniz ben artık gideyim."
"Tanrı aşkına" dedi kumarcılardan biri, "öyle yağma yok,
Bu kadar kolay kaçamazsın moruk, bunu saksına sok.
Aziz John aşkına! Sen biraz evvel
Dostlarımıza bir bir kıyan Ölüm'den söz ettin. Gel
İtiraf et, kalıbımı basarım casususun sen onun,
Söyle kendisi nerde, yoksa kötü olacak sonun.
Tanrı aşkına, Kutsal Ayin adına, bu işe bulaşmışsın,
Şüphe yok, onunla konuşup anlaşmışsın,
Biz gençleri öldürmek bütün planınız,
Seni sahtekâr seni, seni iki yüzlü hırsız!"
"Madem bu kadar heveslisiniz" dedi ihtiyar,
"Şu dolambaçlı patikayı tırmanın koruya kadar,
Yalanım yok, ben geçerken oradaydı Ölüm,

Bir ağacın altındaydı, hâlâ oradadır sanırım,
Sizin böbürlenmenizden korkup kaçacak bir adam
Değildir. Şu meşeyi görüyor musunuz işte tam
Orada bulacaksınız onu, haydi işiniz rast gitsin,
İnsan soyunu affeden Tanrı size yardım etsin."
Serseriler koşup vardılar o ağacın dibine,
Ölüm'ü beklerken bir baktılar o da ne!
Çil çil altın florinler, yaklaşık sekiz kile
Kadardı, hepsi de bunun sevinciyle
Vazgeçtiler Ölüm'ü aramaktan filan.
Önlerinde bütün güzelliğiyle ışıl ışıl yanan
Florinleri görünce bizimkilerin aklı durdu,
Her biri bu değerli hazinenin başına oturdu.
İçlerinden en kötü olanı konuştu ilkin,
"Kardeşlerim" dedi "beni iyi dinleyin:
Serseri takılır, güler, şakalaşırım fakat bilin ki
Görünüşe kanmamalı, aslında oldukça zeki
Biriyimdir. Şimdi kısaca, bütün bu servet
Hayatımızın sonuna kadar mutluluk, saadet
İçinde yaşayalım diye kısmet oldu bize. Kader
Hediye etti bunu. Eh, haydan gelen huya gider,
Nasıl kolay kazandıysak o kadar kolay
Harcayacağız bunları. Hey gözünü sevdiğim hey,
Kim derdi ki şansımız bu gün bu denli yaver
Gidecek? Bir de bu altınları burdan taşıyabilirsek eğer,
–Ya benim eve ya da ikinizden birinin evine,
Hepsi bizimdir çünkü hepimizin bildiği gibi yine–
O zaman değme ağada beyde olmaz keyfimiz.
Ama bu iş gündüz vakti yapılamaz şüphesiz,
O zaman millet bize azılı hırsız damgası basar,
Kendi paramız yüzünden yakalar bizi, asar.
Diyeceğim, bu hazine bu gece
Vakti taşınmalı. Mümkün olduğunca dikkatle ve gizlice.
Bu nedenle diyorum ki aramızda kur'a çekelim,
Çekelim ve kur'a kime çıkacak bakalım.
Çıkan şanslı kişi, gönlü hazineden yana rahat,
Doğruca kasabaya uçsun, hiç beklemesin fakat.
Kimseye görünmeden, yanına ekmek şarap alarak
Dönsün buraya, merak etmesin, diğer iki kişi göz kulak

Olur hazineye. İnşallah dostumuz fazla gecikmez;
Vakitlice dönerse çünkü, gece çöker çökmez
Taşıyabiliriz servetimizi nereyi uygun
Bulursak." Biri avcunda tutup çöpleri "Haydi" dedi "buyurun,
Bakalım kur'ada bu iş kime düşecek."
Ve çekiliş sonucu içlerinden en gencecik
Olanı kasabaya doğru yola koyuldu hemen.
Arkadaşlarından ayrılalı daha çok geçmeden
Hazineyle kalan ikiliden biri şöyle dedi diğerine:
"Biliyorsun and içtik ve seni kardeşim yerine
Sayarım. Şimdi sana kârlı bir teklifim olacak,
Biz bize kaldık, arkadaşımız gitti, ancak
Üçümüz arasında pay edilmesi gereken
Tonla altın burada. Şimdi bir yolunu bulsam da ben
Bu serveti yalnızca ikimiz paylaşsak
Nasıl olur? Çekmiş olmaz mıyım sana çok büyük kıyak?"
Beriki cevapladı: "Nasıl olur bilmem ki, bu iş zor,
Bir kere altınların başında ikimizin olduğunu biliyor,
Nasıl açıklarız durumu ona, gelince ne deriz?"
"Eğer şimdi diyeceklerimi bir giz
Olarak saklarsan, birkaç kelimeyle bak anlatayım sana,
Ne yapar ederiz de ereriz mutlu sona."
"Kabul" dedi öteki "seni vermem ele,
Sen şu işin yolunu anlat bakalım hele!"
"Şimdi" dedi ilk konuşan "iki kişiyiz ve iki kişi
Bir olduk mu çok zor tek başına onun işi,
Biz daha güçlüyüz, baş edebiliriz onunla.
O otururken dikkat et, fırsatını kolla
Ve uygun bir anda, şakalaşıyor gibi yaparak
Üstüne yürü, siz yalandan boğuşurken ben iki yanlı bıçak
Darbeleriyle işini bitiririm; bu sırada ama
Sen de kamanı çıkar, beni yalnız bırakma.
Ondan sonra da dostum, gel keyfim gel,
Hazineyi senle paylaşırız güzel güzel.
Ondan da sonra söyle sen gönlünün çektiği ne var,
Zar atabiliriz artık istediğimiz kadar."
Böylece karar verdiler bu iki alçak adam,
Üçüncüyü öldürmeye, anlattığım gibi tam.
Bu arada en gençleri kasabada dolaşıyordu,

Aklında çil çil altınlar, onların hayaliyle yaşıyordu.
"Tanrım" diyordu "bu hazineye tek başına konmanın bir yolu
Olsa ben olurdum Tanrı'nın en mutlu kulu."
Sonunda baş düşmanımız –anladınız hemen, Şeytan'dır adı–
Kulağına eğilip biraz zehir almasını fısıldadı.
"Zehirle ve kurtul" dedi "iki arkadaşından":
Böyle rezil bir hayat süren bir kula Şeytan
Kolayca yaklaşır, başına bin türlü çorap örer.
Delikanlı da karar vermişti iki dostunu beraber
Öldürecekti ve pişmanlık duymayacaktı zerre
Kadar, vakit kaybetmek olmazdı boş yere,
Hemen bir eczaneye dalıp fare zehiri istedi,
"Bir de avluma dadanan bir sansar var" dedi
"Geceleri tavuklarımı haklıyor birer birer,
Minnettar kalırım beni bu yaratıktan kurtarırsanız eğer."
"Tanrı ruhumu kurtuluşa erdirsin ki" dedi eczacı
"Sana vereceğim zehri, ya da ilacı
Bir lokma, bir yudum, bir darı tanesi kadar tadarsa her kim
Anında can verir, yetişemez ona en yakın mesafedeki hekim.
Yola çıktı yürüdü diyelim, daha yarım mil
Yol almadan gider hasta, daha fazla değil.
Anlayacağın o kadar kuvvetli ve keskindir bu zehir."
Lanetli genç bir kutudaki zehiri eline alır
Bitişik sokaktaki bir dükkana koşar doğruca,
Üç şişe ödünç alır ve ikisinin içine zehiri boca
Eder. Kendisine ayırmıştır, bu yüzden temizdir üçüncü şişe.
Arkadaşlarından kurtulur kurtulmaz koyulup işe
Gece boyu altını taşımakla uğraşacaktır.
Ondan sonra bu genç –her türlü belaya müstehaktır–
Şarap doldurur kocaman şişelere,
Hiçbir şey yokmuş gibi döner dostlarının olduğu yere.
Sözü daha fazla uzatmaya ne gerek var,
Üçüncünün ölümünü zaten önceden planlamıştı iki kafadar,
Ve başarıyla uyguladılar planlarını. İşleri bitince,
"Oturalım, yiyip içip dumanlanalım hele önce"
Dedi biri "ondan sonra da kalkar, gömeriz şu ceseti."
Bunları derken daha, eli zehirli şişelerden birine gitti,
Kaldırıp bir yudum çekti sonra arkadaşına verdi,
Şüphesiz ikisi birden oracıkta geberdi.

Doğrusu, İbn-i Sina hiçbir
Makalesinde böyle zehirlenme semptomlarından söz etmemiştir.
Öyle dehşetli acı çektiler, öyle kötü öldüler.
Bu iki katil işte böyle cezalarını buldular.
Tabii, arkadaşlarını zehirleyenin de kalmadı yanma,
O lanetli günah onun da kıydı canına.
Ey kötülük, ey hain Cinayet!
Ey Oburluk, Kumar! Ey İhanet, Şehvet!
Ey İsa'yı utandıran pespaye,
Büyük yeminler etmek, burnu havada gezmek niye?
Ey insanoğlu, Yaradan'a karşı, nasıl olur
–Ki seni yüreğinin kanıyla yıkayan O'dur–
Bu kadar haince davranabilirsin? Garip, çok garip...
Şimdi beyler, Tanrım bütün günahlarınızı affedip
Silsin ve sizleri Cimrilik yüzünden Cehennem'e
Gidecekler arasına almasın. Şu kutsanmış afname
Sayesinde, muhteremler, bu iş çantada keklik,
Yeter ki atın şuraya altın ya da gümüş birkaç teklik,
Gümüş kaşıklar ya da, çatallar, broşlar,
Bu belgenin önünde evet, eğilsin başlar!
Hiçbir şeyin yoksa bayan, yün bağışla, bekleme.
Adınız bir kere kaydoldu mu listeme,
Cennet'te yerinizi ayrılmış bilin,
Bağışlayayım sizi yüksek yetkimle, gelin.
Doğduğunuz günkü gibi yeniden saf ve temiz
Olacaksınız, yeter ki kesenize uzansın elleriniz.
İşte bu şekilde vaaz ederim. Beyler yoksa bir soru
İsa Mesih –ki O'dur ruhumuzun doktoru–
Bağışlasın hepinizi, kılsın size şefaat,
En iyi kurtuluş bu. Sizi kandıracak değilim fakat
Bir şey eklemeyi unuttum hikâyeme:
Şu anda çantamda kutsal hatıralarla, pek çok afname
Var. İngiltere'de bulunabileceklerin en iyisi her biri,
Bunları bana muhterem Papa hazretleri
Kendi elleriyle verdi. İçinizden birinizin içinden gelip hani
Bağışta bulunmak ve tarafımdan bağışlanmak dilerse canı,
Öne çıksın şuraya, diz çöksün, öyle kalsın,
Hiç ses etmeden dualarımdan nasibini alsın.
Zaten hizmetinizdeyim yolculuk süresince,

Bir kasabadan çıkarken ya da yeni bir kasabaya gelince
Yenileyebilirsiniz de bu kutsanma törenini. Ünleyin beni
Yeter ve ödeyin ücreti kaç altınsa ya da kaç peni.
Ne şanslısınız hey millet, bu büyük bir ganimet,
Aranızda yetkili bir afnamecinin bulunması bulunmaz nimet.
Uzun bir yola gidiyoruz, herkese malum,
Belli mi ne olacak, bizi ne vakit bulacak Ölüm?
Bakarsın –eh dünyanın türlü türlü hali var–
Düşer biriniz atından boynunu kırar.
Aklı olan düşünmeden sözlerimi onaylar,
Aranızda olmam ne güven verici değil mi bayanlar baylar?
Ruh bedenden el çekip dünyadan göçtüğünde,
Büyük küçük hepinizi affedecek güç bende.
En çok günaha batmış olanınız Hancı
Olduğuna göre derim ki o başlasın önce.
Evet Hancı Bey, sen yap ilk bağışı,
Durma öne çık ve hürmetle öp şu
Kutsal emanetleri. Aç keseyi haydi, bir gümüş lira ver."
"Asla" dedi hancı "dediğini yaparsam eğer,
İsa'nın laneti üzerime olsun. Kanar mıyım sana?
Sen bokuna boyanmış donunu öptürüp insana
Aziz bilmem kimin kutsal eşyası dersin.
Fakat Azize Helen'in bulduğu haç üstüne yemin,
Kutsal eşyalar, emanetler değil benim derdim,
Onların yerine avcumda hayaların olsun isterdim,
Kestirt onları da taşımana yardım edeyim,
Domuz bokuyla sıvanıp kutsansınlar istemez misin beyim?"
Afnameci çok bozuldu, bütün keyfi kaçtı,
Ne bir tek laf etti, ne de ağzını açtı.
"Olmadı" dedi Hancı "şimdi ayıp ettin ama,
Bundan böyle ne sana, ne çabuk kızan bir başka adama
Takılmam hiç, artık şaka maka yapmam!"
Şövalye söze daldı bu ara dedi "Tamam"
(Gördüğü kadarıyla çığırından çıkmıştı eğlence)
"Tamam" dedi "kesin, bu kadar yeter bence.
Sayın Afnameci, toplayın kendinizi şimdi, gülün biraz,
Ve bence, pek değerli ev sahibimiz, hancımız,
Öpün afnameciyi, biraz yaklaşın,
Siz de Afnameci bey, durmayın kucaklaşın,

Gülelim eğlenelim yine muhabbetle."
Öpüştüler ve yoluna devam etti kafile.

Afnameci'nin Hikâyesi burada bitiyor.

NOTLAR

1 *Radix*.... (I. Timoteos'a vi., 10): "Bütün günahların bir kökü para sevgisidir."

2 Mark: Bir pound'un üçte ikisi değerinde para birimi. Robinson o zamanlar paranın şimdiki değerinin yirmibeş otuz katı olduğuna dikkat çekiyor.

3 İngiliz şaraplarının içine daha ucuz olduğu veya daha sert olduğu için İspanyol şarabı katılmasından söz ediliyor. Bu tabii ki kanun dışı bir uygulama.

4 Hailes: Gloucestshire'da bir manastır; kalıntıları hâlâ görülebilir. Önceleri orada İsa'nın kanıyla dolu bir şişe bulunuyordu, fakat daha sonra bu şişe Henry VIII.'in emriyle yok edildi.

Grup D (Fragman III)

BATHLI KADIN'IN HİKÂYESİ (GİRİŞ)

Bathlı Kadın'ın Hikâyesi'nin Giriş'i.

"Yeryüzünde başka yetkili kitaplar olmasa ve yalnız
Tecrübe olsa bile bu konuda otorite, inanınız,
Benim başımdan geçenler tek başına yeter
Ne sefilliktir evlilik, ne berbat, ne beter
Bir iştir anlatmaya. Çünkü beyler, on ikimden bu yana
Kaç koca eskittin diye soracak olursanız bana
Ölümsüz Tanrı'ya şükür, beş kez evlendim kilise
Kapısında – bu kadar sık olması eğer doğruysa.
Her kocamın kendine has, hoş bir yanı vardı.
Fakat –çok zaman önce değil– beni uyarmışlardı:
Galile'de Cana'da, İsa'nın, bir kimsenin düğününe yalnızca
Bir kez gittiği rivayet olunur diye. Hal böyle olunca,
Doğru olmayacaktı birden fazla evlilik yapmak.
Şu örneği vermişti aynı kişi, demişti 'Bak,
Bir kuyu başında, hem Tanrı, hem insan olan İsa, Samiriye
Şehrinden bir kadını kötü paylamıştı, hatırla niye?
'Beş kez evlendin' demişti 'şimdiye dek,
Ama kocan sayılmaz şimdi birlikte olduğun erkek.'
Ne demek istediğini anlamış değilim hâlâ,
Ama şöyle bir soru sorulabilir pekâlâ:
İşler neden karışıyor bu beşinciye gelince?
Bir kadının kaça kadar hakkı var öğrenmeli önce.
Maalesef bu yaşa geldim, başım, gözüm selameti
İçin, duymadım nedir bu rakamın kerameti.

Neyse, herkes dilediği gibi yorumlasın, aman,
Bileceğimi biliyorum ben, ve şaşmam bundan.
'Ey insanlar çoğalın' diye emretmiş Tanrım,
Bakın bu asil bölümü noktası virgülüne anlarım.
Ayrıca deniyor ki baba ocağı bir kenarda kalmalı,
Yani ana babadan ayrılıp kocam beni almalı.
'Peki kaça kadar evlenmeli? Sınırı nedir?' derseniz,
İki olabilir pekâlâ ve isterseniz sekiz,
Sayıdan, sınırdan söz edilmezken hiçbir emirde,
Kalkıp bu işi hor görmek niye bir de?
Bilge hükümdar Süleyman'ı düşünün yine,
Karılarının sayısı ulaşıyordu denir bine.
Ah nerede? Keşke benim de olsa öyle bir imkânım,
Değişiklik yapabilsem gönlümce, çektikçe canım;
Onunkilerin yarısı kadar olsa bile bana yeter!
O nasıl bir erkektir ki Tanrım, bin kadına yeter?
Dünyada hiçbir erkek onunla boy ölçüşemez,
Tanrı biliyor bu soylu kralla, düşünün bir kez,
Ne mesut anlar yaşamıştır karılarının her biri
O ilk gece, öyle güçlü bir erkek olmalı, öyle diri.
Tanrı'ya şükürler olsun ki ben çıktım beşe,[1]
Başım üstünde yeri var, yine de itirazım yok altıncı eşe.
Açık konuşalım, el değmeden kuruyup gidecek değilim ya,
Göçüp gittiğinde kocam –eh bu dünya fani dünya–
Talip olacaktır bana yine bir başka Hıristiyan.
Kutsal kitapta da izin vardır buna, okuyan
Bilir, nerede istersem evlenebilirim, açıkça söylenir bu,
Günah değil evli olmak, evlenmek değil tabu,
Yanmaktansa evlenmek yeğdir tabii ki.
Çift karılı Lamech'i aşağılayanlara ne denir peki?
Herkes ne derse desin umrumda değil, tutup
İnanacak değilim onlara. Kutsal kişilerdi İbrahim ve Yakup,
Evet, ikisi de öyleydi ama, bildiğim kadarıyla
Evlenmişlerdi ikisi de ikiden fazla karıyla,
Ve onlar gibi nice kutsal şahıs var, kesin.
Gören, duyan varsa çıksın Allah aşkına söylesin,
Hangi çağda, kitapta, Tanrı evliliği yasak etmiştir,
Ya da bakire kalın diye vermiştir emir?
Siz de, ben de biliyoruz ki ille de bakire

Kalmak şartı yok hiçbir Havariye göre:
Öğütlenmiyor değil kızlara bakirelik; fakat,
Emir yerine geçmez ki bir nasihat.
Bizim özgür irademize kalıyor sonuçta karar,
Tanrı kızlık konusunda ısrarlı olsaydı, akıl var
Mantık var, evliliği de hepten yasaklardı diyorum.
Üstelik şu da var: Hiç saçılmadan tohum
Sözü geçen bakireler nasıl dünyaya gelecek, gel de bul
Cevabını. Efendisinin tam açıklamadığı konularda Aziz Paul
Nasıl cesaret eder kesin bir yasak koymaya?
Yine de bakireliğe konmuş bir madalya,
Kim hak ederse alsın, kim en hızlı koşar görelim.
"Fakat 'Aman bu ödülü herkese verelim'
Dememiştir Tanrı, hikmetinden sual olmaz, kime isterse verir.
Bu konuda otoritemiz Aziz Paul, bakir
Kalmıştır ve gerek yazılarında ve gerekse de
Vaazlarında, herkese 'Benim gibi olun' dese de
Onun bu sözleri birer nasihattan öteye geçmez.
Evlenmeme izin veren o değil mi, düşünün bir kez .
Bu durumda kocam ölecek olursa bir gün, niye
Suçlanayım ikinci kocayı alıyorum diye?
Özetlersek, hiçbir kadına el değmeden yaşamakta
Bir fazilet var tamam, yani ne sofada, ne yatakta.
Kurtla kuzunun yan yana durması gibidir bu yahut,
Daha da güzeli, yan yana durur mu ateşle barut?
Pek tehlikeli olur bu. Ama yanlış anlaşılmasın sakın,
Zayıf bir evlilik sürmektense, demek isteniyor bakın,
Bakir ve bakire kalmak şüphesiz ki yeğ,
Temiz kalacağım diye birbirine ne dokun, ne değ,
'Evliyim' de sonra da, aman orda kalsın.
"Gözüm yok bakirelikte, kim alırsa alsın.
Bazıları onu iki kez evlenmeye tercih eder,
'Vücudum da ruhum gibi temiz olsun' der.
Övünecek değilim ama bilinir, bir beyin evinde dahi,
Çanak, çömlek, kap kacak, sürahi
Saf altından değildir hep, onların arasında
Tahtadan yapılmış olanlar vardır ki bunlar, esasında,
Günlük kullanım için sunulmuşlardır evin beyine.
Tanrı insanları değişik şekillerde yöneltir kendine,

Farklı farklı hediyeler bağışlar herkese,
Kimine onu verir, kimine bunu, nasıl uygun görürse.
Bakirelik mükemmel bir olaydır mutlak,
Elbet saygıya değer bir iş kendine hâkim olmak.
Fakat İsa, o mükemmelliğin kaynağı,
Demiyor ki bize 'Fakirlere dağıtın varı yoğu,
Ve bu konularda benim yolum olsun hepinizin yolu.'
O, yürekleri mükemmele ulaşma azmiyle dolu
Olanlara sesleniyor ve müsaadenizle beyler, şahsen
Bu son gruba dahil olanlardan değilim ben.
Yolum budur, evliliğe götürür beni her adım,
Hayatımın çiçeğini evliliğin gereklerine, meyvalarına adadım.
"Sorarım ayrıca, üreme organları ne maksatla mevcut?
Ne yarar gözetilerek yaratılmış onlar, neden var vücut?
Dileyen çıkar, başlar işkembeden atmaya,
Der ki: 'Efendim, bu organlar yalnızca idrar boşaltmaya
Yarar, ayrıca efendim bu minik şeyler erkek veya dişi
Diye sınıflandırmak içindir insanları, işte bu işi
Kolaylaştırır üreme organları, yoksa daha
Başka bir işlevi yoktur.' 'Hayır!' mı? Hah ha,
Haklısınız, tecrübe diyor ki kazın ayağı başka,
Rahiplerimiz kızmayacaklarsa gelip aşka,
Derim ki her iki amaca hizmet etmek
İçin var bu organlar: hem boşaltım için, hem de zevk
Almak için çoğalma olayından, tabii ki zina
Durumlarını dahil etmiyorum buna.
Yoksa neden öyle yazmalı kitaplar, neden öyle demeli:
'Her erkek karısına evlilik borcunu ödemeli.'
İyi hoş da, bu anılan borcu nasıl ödeyecek,
Mübarek aletini kullanmadan bir erkek?
Özetleyecek olursak çıkan sonucu tekrar,
Bu organlar hem idrar, hem üreme için var.
Ben demiyorum ki söz ettiğim gibi bir aleti
Olan herkes sokağa fırlasın ve bir çoğalma halet-i
Ruhiyesi içinde işe koyulsun.
Kim ister bu arada saflık, lekesizlik unutulsun?
İsa bir erkek olarak yaratılmıştı ama temiz,
Bakir bir yaşam sürdü ve daha pek çok aziz
Kusursuz bir saflık içinde yaşadılar bihakkın.

Bakireleri kıskandığımı filan sanmayın sakın,
Onlar katıksız buğday, biz karılarsa arpa unundan
Yapılmış ekmekler olalım varsın, utanacak ne var bundan.
Mark'ın rivayetlerine bakılacak olursa,
Arpa ekmeğiyle birçok kimseye hayat verdi İsa.
Tanrı'nın bana layık gördüğü şekil
Yaşar giderim ben, titizlenmek âdetim değil.
Tanrı'mın onu bana verdiği kadar özgürce, sıkmadan canımı,
Kullanırım karılık görevimde ben de enstrümanımı.
Sızlanırsam vay bana; hiç güçlük çıkarmam,
Ne zaman isterse kocam, sabah ya da akşam,
Ne zaman eline geçer, ödemek isterse borcunu,
İzinlidir yanaşmaya, ondan esirgemem bunu.
Ama öyle bir koca olmalı ki –bu iş basit değil öyle–
Hem borçlu hissetmeli kendini, hem de bana bir köle
Gibi hizmet etmeli karısı oldukça ben;
Kendisi değil, ben olmalıyım vücuduna hükmeden.
Havari'nin budur bana nasihati,
Kocalara 'Karılarınızı çok sevin' demiştir zati.
Bu sözü pek hoşuma gider, ne yalan
Söyleyeyim." Afnameci atıldı, söze karıştı o an,
"Özür dilerim madam," dedi "eğer izin
Verirseniz, Tanrı ve Aziz John adına değme vaizin
Sizinle yarışamayacağını söyleyeceğim bu konularda.
Şu sıralar benim de bir evlilik planım var da,
Desenize bu evlilik bana pahalıya mal olacak,
Anladığım kadarıyla vuslat bu yıl da hayal olacak."
"Bekle" dedi Kadın, "daha başlamadı hikâyem,
Sen başka bir fıçıdan içeceksin hem.
Acı biradan daha berbat bir tat verecek bu fıçı.
Bu uzman olduğum konu, dahası kamçı
Görevini bizzat üstlendiğim evlilik denen işkence
Nasıl bir şeydir dinle ve hikâyem sona erince
Kapağını açacağım bu fıçıdan bir yudum
Almak sana kalmış artık. Seni uyarıyorum,
Fazla yaklaşma sakın, biraz uzak dur
Evlilikten; vereceğim örneklerin sayısı onu bulur,
Aşar hatta. Başkalarının yaşadıklarından ders
Almayan birinin başına geleceklerden hisse çıkartır herkes.

Aynı sözler Ptolemy'nin kitabında da yazar,[2]
Aç bak Almagest'i meraklıysan, orda var."
"Madam" dedi Afnameci "özellikle rica ediyorum sizden,
Bizi mahrum bırakmayın hikâyenizden.
Kimseyi kayırmayın, hiç kimseden korkmayın,
Gençleri tecrübenizden mahrum bırakmayın."
"Hoşunuza gidecek madem, memnuniyetle"
Dedi Kadın, "fakat yalvarırım bütün kafile
Bağışlasın beni ve söyleyeceklerimi ciddiye
Almasın pek, kimse bozulmasın 'Ne diyor?' diye.
Olur ya, hayal gücü bu, kapar insanı sürükler,
Anlatacaklarım eğlence olsun diye seçilmiş sözcükler.
Şimdi dikkat, hikâyeme başlıyorum, evet,
Geçmesin boğazımdan bira, şarap yalanım varsa şayet.
Bu nedenle, kocalarımla ilgili her şeyi
Dosdoğru aktaracağım: İkisi kötüydü, üçü iyi.
Bu iyi dediklerim yaşlı ve zengindi; evet, sayıları üçtü,
Anlaşma şartlarını yerine getirmek onlar için güçtü.
Tabii bununla ne demek istediğimi anlamak pek zor
Değil. Tanrım, hatırladıkça gülesim geliyor;
Bütün gece nasıl çalıştırırdım onları, acırdım onlara.
Çok da umurumda değildi aslında, zira
Hazinelerini altınlarını sunmuşlardı bana: Bir kaygı
Duymama gerek yoktu sevgilerini kazanmak için ya da saygı
Göstermek için, nasıl olsa deli gibi seviyorlardı beni,
Bu da onlara değer vermemek için en önemli nedeni
Oluşturuyordu. Akıllı bir kadın gereken neyse yapar
Gönülleri çalıncaya dek, ama ne zaman ki âşığı ona tapar...
İşte ben de onları avcuma almıştım derhal,
Benimdi madem hepsinde ne kadar mal
Mülk varsa, kendime sonuçta bir zevk, bir çıkar
Sağlamayacaksa dedim ne gereği var
Onları memnun edeceğim diye çırpınmanın.
Her birini öyle bir çalıştırıyordum ki inanın,
Geceleri 'Yandım anam' türküsünü söylüyordu her biri.
Hani Essex'te, Dunmow'da domuz pastırması kazanır ya kimileri,[3]
Benimkilerin harcı değildi o iş. Ama onları kendi kanunuma
Göre öyle yönetirdim ki hepsi yanıma
En hoş hediyelerle dönmeye can atarlardı pazardan.

Kurtulamazlardı yine de horlanmaktan, azardan,
Bir çift güzel laf etsem uçarlardı sevinçten.
"Şimdi dinleyin beni can kulağınız ilen:
Ey cin fikirli kadınlar, ey kurnaz
Karılar, kocalarınızı yerli yersiz suçlayınız.
Bir kadının yarısı kadar bile, sanmam,
Yeminler edip, yalanlar uyduramaz bir adam.
İş bilir kadınlar için yeni değildir bu söylediklerim,
Yanlış hareket edenler varsa onlara derim:
Akıllı bir kadın, başlamadan daha kavga,
İnandırır kocasını, der ki 'Yalan söylüyor karga,[4]
Çıldırmış olmalı,' sonra da hizmetçiyi çağırır yardıma.
Bakın ben şöyle derdim daima:
" 'Ne konuştuğunu kulağın işitiyor mu yaşlı bunak?
Komşumuzun karısı ne kadar şık giyiniyor bak!
Her gittiği yerde saygı görüyor, çünkü
Pek zarif; bense ev kuşuyum, elbiselerim eski püskü.
Ne işin vardı orda? Neden onun evine gittin?
O mu çok çekici, yoksa sen mi azıttın?
Hizmetçiyle fiskos ha, seni şehvet düşkünü,
Aptal herif, artık bu numaralardan vazgeçmenin günü.
Benim de bir dostum, arkadaşım olacak olsa eğer,
Üstüme yürürsün suçsuz yere, tıpkı bir canavar
Gibi. Biraz eğleneyim diye bir dostuma gitsem ne olur yani?
Kütük gibi sarhoş gelirsin eve, seni sarhoş seni,
Bitmek bilmez vaazına başlarsın koltuğuna kurulup,
'Yoksul bir kadınla evlendim' diye sızlanırsın durup durup.
'Ne çok masraf' dersin, 'ne çok gider!' Ah siz erkekler,
Kadın varlıklıysa ya da soyluysa, bu sefer,
'Ona katlanmak' dersin 'ne zor.'
Bu ne kapris böyle, bu ne anlamsız gurur.
Biraz eli yüzü düzgün biri olsa kadın
'Neme lazım' dersin 'meraklısı çoktur bunun,
Dört bir yanını sarmış bastırırken erkekler,
Bir kadın ne zamana kadar iffetli bekler?'
" 'Dersin ki: 'Kadınları servetleri için arzular kimi,
Bazen yüz güzelliği, bazen de vücudunun biçimi.
Şarkı okumalarına bayılır bazısı; kıvrak
Danslarına, kimisi incecik kollara ve kimi erkek

Mini mini ellere hasta olur;'
Böylece her şeyi kötüye yorar ve dersin ki 'Korkulur,
Kaderimiz olur elde avuçtakinden uğunmak,
Kolay mı sürekli hücum altındaki bir kaleyi savunmak?'
"Kadın biraz aptal olsa bu kez de suratın asılır,
Dersin ki 'Her gördüğü erkeğe bu kız asılır,
Adamın üstüne sıçrar hemen, tıpkı bir finoya
Benzer bu hali, nihayet biri takılır çengele ya!
Şu gölde yüzen kazlardan en çamurlu olanı
Dahi açıkta kalmaz, kandırır bir oğlanı.'
Ayrıca dersin ki 'Hiçbir erkeğin yanında tutmak
İstemediği bir kızı güçtür zaptetmek.'
İşte böyle konuşursun pis herif yatarken,
Eklersin bir de 'Henüz imkânı varken,
Kafası basan bir erkek evlilik denen kızılca kıyamete
Neden girsin, girmek varken Cennet'e?'
Hay tepende patlasın binlerce şimşek, yıldırım,
O kırış kırış boynun kırılsın, Tanrı'dan yalvarırım
" 'Dersin ki 'Akan bir dam, çekmeyen bir baca
Ve dırdırcı bir karı yüzünden evden kaçar bir koca.'
Çok merak ediyorum, söyle Allah aşkına
Nedir bunları söyleten senin gibi ihtiyar bir şaşkına?
" 'Dersin ki 'gerçek yüzünü saklar kadınlar,
Evlendikten sonra çıkar ancak kötü yanlar.'
Bu bir alçak herifin lafıdır garanti.
" 'Dersin ki 'Deneyebilirsin bir tazıyı, öküzü, atı
Satın almadan evvel, bir lavaboyu, tası,
Çatalı, kaşığı, diyeceğim kısacası,
Çanak çömleği, elbiseleri denemek kabil,
Ama kadınları aynı şekilde sınamak mümkün değil.
Onların foyası evlendikten sonra çıkar ancak,'
Seni Şeytan'ın kendisi, ihtiyar bunak!
" 'Yine dersin ki: 'Koparırsın kıyametleri,
Ardı ardına sıralamazsam iltifatları,
Yüzüne bakıp durmazsam hayran, hayran,
Nerde olursak olalım sana hep güzel bayan,
Diye hitap etmezsem. Doğum gününde bir parti
Düzenlemek, seni şık giysilere boğmak kocalığımın şartı.
Büyük bir saygı göstermek ak saçlı dadına, aman efendim,

Hizmetçilerine iyi muamele etmek, bir bakıma, görevim,
Ayrıca babanı ve arkadaşlarını el üstünde tutmak,'
Bu şartları da koyan benmişim, seni yalancı ahmak.
" 'Dahası yardımcımız Yakışıklı Jenkin'in
Kıvır kıvır saçları güneşte parlıyor diye altın
Gibi ve kendisi her yerde ediyor diye bana eşlik,
Yersiz bir şüpheye kapılmışsın, var bunda bir yanlışlık,
Yüzüne bakmam onun yarın ölecek olsan bile.
" 'Hay Allah'ın cezası, şimdi de sen söyle,
Kasanın anahtarlarını benden ne diye gizliyorsun,
Senin kadar benim de hakkım var onda biliyorsun.
Karını aptal yerine mi koyuyorsun yani, pes!
Bak şu sözlerimin şahidi olsun ki Aziz James,
İstediğin kadar köpür, dilediğin kadar kız,
Hem vücudumun, hem paramın efendisi olamazsın, imkânsız.
Öyle ya da böyle, vazgeçmek zorundasın birinden,
Hem bıktım daima üstümde hissettiğim gözlerinden,
Niyetin beni kasana kilitlemek galiba, ah canım!
Şöyle demelisin oysa: 'Nereye istersen gidebilirsin hanım,
Canının çektiğini yap, hayattan zevk al.
Güler geçerim isteyen dilediği hangi masal
Varsa anlatsın, gülünç şeyler bunlar, inanmak delice,
Sadık bir eş olduğunuzu biliyorum sayın bayan Alice.'
Sevmeyiz attığımız her adımı kontrol
Eden erkekleri, özgürlüğü severiz; biraz ılımlı ol.
'Bütün erkekler bir yana, o bir yana,
Lord Ptolemy –Tanrı bol şefaat etsin ona–
Almagest adlı eserinde şu özlü sözü
Söyler: 'İçinizde en akıllısı acaba yeryüzü
Kimin idaresinde diye merak etmeyen kişidir!'
Bak bu sözle anlatılmak istenen şudur:
Elinde varsa eğer, yeteri kadar düşmüşse sana,
Öbürlerini niye sorarsın, sen önüne baksana.
Açıklayayım istersen bu elinde varsa olayını,
Anlayacağın, bu gece istersen alabilirsin payını.
İzin vermiyorsa bir başkasının kendi fenerinden
Mumunu yakmasına, o kişiye cimrilerin şahı derim ben.
Allah aşkına, fenerin ışığı azalacak
Değil ya bu yüzden, ne var bunda bozulacak!

" 'Üstelik dersin ki 'Bir kadının kıyafeti
Şıksa, süslüyse tehlikeye girmiş demektir iffeti.'
Yazık sana ki sözlerini desteklemek gayesiyle,
Havarilerin sözlerine başvuruyorsun ve İncil'e:
'Ey kadınlar, son derece namuslu ve sade
Olmaya özen gösterin giyimde.
Saçınıza kurdela ya da şeritler takmayın sakın,
Ne altın, ne inci, ne de herhangi bir ziynet eşyası takın.'
Olur mu öyle şey beyim, daha da neler,
Senin bu sözlerine çöp kadar vermem değer.
" 'Hatta bir keresinde sen bana şöyle dedin:
'Evinde uslu uslu otursun istersen kedin,
Tüylerini alazla, yoksa yarım gün evde durmaz çünkü,
Pırıl pırıl, ipek gibi kaygan olursa kürkü.
Alır başını gider daha sökmeden şafak,
Hava atar tüyleriyle, isterik miyavlayarak.'
Evet bay Adi Herif, bu şu manaya geliyor:
Ben de böyle giderim şık giyinirsem eğer.
Sürekli beni göz hapsinde tutan bir casusa
Benziyorsun, oldu olacak git rica et de Argus'a,
Yüz adet gözüyle bana olsun gardiyan.
O benimle başa çıkabilir sanmasın ama bu sözlerimi duyan,
Onu da atlatırım, istersem parmağımda oynatırım seni.
" 'Dünyanın başında üç felaket var' dersin hani,
'Bir dördüncüyü taşıyamaz yer, sarsılır'[5]
Bay Adi Herif, İsa canını inşallah tez zamanda alır!
İşte böyle, dersin ki 'Nefret edilen bir karı,
Bu üç felakete dahildir, evet onlardan biri.'
Zavallı karılardan ne istiyorsun, başka benzetme
Bulamadın mı yani, git, kadınlardan felaket diye söz etme.
Kadınların aşkını Cehennem'e benzetirsin insanı yutan,
Çorak topraklara, ne yağış alan, ne de su tutan;
Dersin ki 'Ateştir o, azgın alevlerdir, hatta ondan da beter,
Yandıkça kızışır, ne var ne yok yakıp yıkmak ister.
Yine dersin ki 'Kurtların kemirip kuruttuğu bir ağaca
Pek benzer, çünkü karısı tarafından kemirilir bir koca,
Evlinin halinden evliler anlar yalnız.'
"Evet beyler işte böyle, sanırım anladınız,
Tüm bunları dediklerini iddia ediyordum bir sarhoş anlarında,

Yalandı tabii, ama yeğenim ve Jenkin'i çağırıp, yanlarında
Bir de yemin ettirdim mi iş bitiyordu.
Bu hareket tarzı yaşlı kocalarımın canına yetiyordu,
Hiç suçları olmadığı halde, zavallı şeyler!
Ama bir at gibi kişner, ısırırdım beyler.
Kabahatli de olsam üste çıkardım zeytinyağı misali,
Çok kez yaman olurdu yoksa bendenizin hali.
Değirmene ilk gelen ilk öğütür ununu,
Şikâyete önce ben başlardım bildiğim için bunu.
Tutardı bu taktik, sonunda zafer benim olurdu,
Hiç işlemedikleri suçlardan hepsi nadim olurdu,
Özür dilemeye başlar, yaltaklanırlardı hemen!
"Mesela kocam yorgan döşek hastayken,
Bir suç icat ederdim, 'beni neden aldatıyorsun?' gibi,
Bu bir bakıma onların da hoşuna gidiyordu tabii,
Onlarla yakından ilgilendiğimi düşünüyorlardı böylece.
'Yemin ederim' diyordum, 'dışarı çıkıyorsam her gece
Oynaştığın kadınları gözetlemek içindir, başka niyetim yok.'
Aman ne gülerdim bu şakama, çok eğlenirdim çok.
Kurnazlık bir Tanrı vergisi bize doğuştan gelen,
Yün eğirmek, gözyaşları ve yalan
Bunların her biri biz kadınların işidir,
Yaşadığımız sürece bize Tanrı'nın bağışıdır.
Övünerek diyorum ki sonunda istediğimi elde ederdim,
Diklenirdim, ağlar, sızlar, adamın başının etini yerdim.
Özellikle de yatakta zor anlar yaşatırdım onlara,
Aşağılardım hep, ağzımdan tatlı bir söz çıkmazdı zira.
Ufaktan kaymaya başladı mı üstümde kocamın eli,
Fırlar kaçardım yataktan, deli ederdi bu onları deli.
Yanaşmazdım yanma ödemeye söz vermeden fidyesini,
Ancak ondan sonra almaya izinliydi hediyesini.
Bu yüzden şunu herkese veririm salık,
Kazanabildiğiniz kadar kazanın, çünkü her şey satılık.
Bulan var mı ki boş elle şahin yakalama sanatını?
Hizmetine sunardım bedenimi yeter ki ödesin fiyatını.
Çoğu zaman, yalandan, çok iştahlı görünürdüm fakat
Kart et yemekten doğrusu almadım hiç tat.
Görüyorsunuz ya, onları horlamam değildi nafile,
Yanıbaşlarında Papa'nın kendisi oturuyor olsa bile

Zehir ederdim kendi evlerinde, kendi düzdükleri sofrayı,
Görmeliydiniz bendeki şikâyetleri, sızlanmayı, tafrayı.
Kadir Mevlam yardım etti de hepsine
Borcumu ödedim vallahi kelimesi kelimesine,
Vasiyetimi yazmaya kalksam şimdi, şu saat,
Gözüm arkada kalmaz, yani içim o kadar rahat.
Kıvrak zekâm kocamı öyle bir derde salıyordu
Ki adamcağız sonunda mutlaka pes etmek zorunda kalıyordu.
Ne yapsın bu gidişle gün yüzü göremeyecektik,
Öfkeli bir aslan gibi köpürse kükrese de zavallıcık,
Başarısız oluyordu ulaşmakta amaca.
        " 'Gel' diyordum, 'gel ey sevgili koca,
Dikkat etmedin mi hiç koyunumuz Wilkin ne uysal,
Onun gibi ol sen de, onu kendine örnek al.
Yaklaş şöyle, uzat yanağını, canım kadar değerli
Kocacığım, sakin olmalısın biraz, birazcık da sabırlı.
Vicdanının derinliklerini araştır, kendini dinle biraz,
Eyub'ün sabrından söz edersin bir de avaz avaz.
Madem öyle, sen de sabırla katlanmayı öğren,
Bilmiyorsan zarar yok, sana öğretirim ben.
Sakin bir hayat sürmek pek hoş olurdu doğrusu,
Yolu yok, ötmeli ancak ikimizden birinin borusu,
Ya senin, ya benim borum, ama diyorum ki, ben
Olmalıyım evde sözü geçen. Diyeceksin ki neden?
Çünkü erkekler daha mantıklıdır, daha sağduyulu,
Kapa çeneni ve otur, budur mutluluk yolu.
        " 'Ne geçecek eline böyle kızıp bağırmakla?
Diyorsun ki " 'Sen onu yalnızca bana sakla' "
Derdin o mu? Aman al, varını yoğunu al!
Ne de çok severmişsin, Aziz Peter aşkına, al, sana helal.
O değerli şeyimi satmaya karar versem bir gün,
Bir gül kadar taze ve bakımlı dolaşırdım, düşün.
Ama onu ben yalnızca sana ayırıyorum,
Kabahat senin Allah var, bundan ibaret durum.'
        "Üç kocam böylece saf dışı kalırdı daima,
Neyse şimdi sıra geldi dördüncü kocama.
Onu zevk, sefa düşkünü olarak tanırdı herkes,
Hadi neyse diyelim, fakat bir de metres
Tutmuştu kendine. Ateşliydim bense, inatçı, genç, kuvvetliydim,

Arp eşliğinde dans etmeye kabiliyetliydim.
Bir yudum şarapla boğazımı ıslatmaya göreyim,
Bülbül gibi şakırdım, yerindeyse deyim.
Şaraptan vazgeçiremezdi beni taş kalpli domuz, Metellius:
Şu şarap içiyor diye karısını öldüren köylü deyyus!
Şaraptan sonra da Venüs'ü severim en çok,
Nasıl doluyu da beraberinde getirirse soğuk
Aynı şekilde bağlantılıdır çünkü: Ağız çukuru
Şehvetli olanın sağlam olmaz uçkuru.
Tecrübeli hovardalara sorun, bilirler hep,
Şaraptır kadını savunmasız bırakan sebep.
"Fakat İsa aşkına, ne zaman hatırıma
Gençliğim gelse, o neşeli halimi düşünsem, daima
Ilık bir mutlulukla dolar, ısınır içim.
'Hey gidi', derim 'günümü gün ettim, eğlendim o biçim!'
Yaşlılık, eyvah, o zehir bağ bozumu
Aldı bütün güzelliğimi, çaldı bütün arzumu.
Bana düşen şimdi Cehenem'e kadar yolu var demek,
Un aktı kayboldu, geride kalan kepek.
Bir o var elimde, alıcı bulabilirsem ne âlâ,
Yine de mutluluktan umudumu kesmiş değilim hâlâ
"Neyse dördüncü kocama dönelim biz tekrar,
Arada bir başka kadın olduğunu öğrendiğim an kadar
Kızmamışımdır hiç, ama o vakit, dedim ya,
Kan beynime sıçradı ve bunun acısını çıkardım doya doya.
Bana oynadığı oyunun aynısını ben de ona bedenimle oynadım,
Yok ahlaksızca değil, kendimi aptal yerine koymadım:
Başka erkeklere gülücükler dağıtmaktan öteye
Gitmedi yaptığım; fakat öfkeden, kıskançlıktan deliye
Döndü kocam, Tanrı şahit, sayemde dünyası döndü Araf'a;
Dilerim bu yüzden cezasını çekmiş olanların bulunduğu tarafa
Kabul edilir ruhu. Şarkılar söylüyor, hiç gıkı çıkmıyordu,
Dışardan bakarsanız pabuçları hiç sıkmıyordu.
Ah bu yüzden, bir Tanrı biliyor, bir de kendi,
Üzerinde tarafımdan ne işkenceler denendi;
Öldü gitti, döndüğüm günler Kudüs'ten geri.
Bir haç dikili başında, şimdi Allah var,
Gösterişli değil mezarı Apelles'in Darius'a yaptığı kadar.
Ne gerek var şatafata? Ne diye israf olsun,

Ruhu şad olsun şimdi, günahları affolsun,
Huzur içinde yatsın tabutunda, kabirde.
"Beşinci kocamı anlatmak istiyorum bir de,
Tanrı ruhunu Cehennem'e yollamasın ancak,
Oydu içlerinde en kabaları, oydu en alçak.
Nasıl ağrıyor hâlâ kaburgalarım nasıl,
Ölene kadar da ağrıyacak sızım sızım; velhasıl,
Çok kötü döverdi beni. Fakat yatakta
Şirindi, canlıydı ve her an atakta.
Canı çektiğinde kolayca kendine inandırırdı beni,
Ne yapar ederdi yine kandırırdı beni.
Beni dövdüğünü filan unuturdum anında,
Bir tanemdi, pırlantamdı o diğerlerinin yanında.
En çok onu sevdim ve bunda galiba,
Beni kaybetmemek için hiçbir özel çaba
Göstermemesinin payı vardı ve bana hor
Davranmasının, biz kadınları anlamak ne zor.
Bize bir şey vermek isteyen onu saklasın,
Yalvartmak isterse bizi o şeyi yasaklasın,
Israrla üstümüze düşsün elinden kaçırmak isteyen bizi,
Gönülsüz tavırlarla açarız pazarda sergimizi
Fiyatları artırdıkça artırır kalabalık
Bir müşteri grubu, iyi mal pahalı olandır der pek çok alık,
Her akıllı kadın ezbere bilir bunu.
"Beşinci kocam, Tanrı bağışlasın onun ruhunu!
Serveti için değil, severek varmıştım bu gence,
Oxford'da öğrenciymiş epey zaman önce
Ama bir dostumun evine yerleşti, okulla ilişiğini kesti.
Allah rahmet eylesin, bu dostumun adı Alice'ti.
Kalbimin içini papazdan daha iyi bilen bu arkadaşım
Dert ortağımdı benim, içimi döktüğüm sırdaşım.
Ona haddinden fazla güvenirdim o ara.
Hani kocam yanılıp işese bir duvara
Ya da hayatına mal olacak bir hata yapmış olsa
Koşar kendisine anlatırdım olayı üstüne basa basa.
Bir başka değerli kadına ve yeğenime de anlatırdım, eh hatır
Gönül meselesi bu, o da duysundu olanları satır satır.
Sık sık bulurdum bu işi yapma fırsatını,
Görmeliydiniz kocamın utançtan kıpkırmızı suratını,

Söylenir dururdu pişman, suçlardı kendini,
'Neden söyledin?' derdi 'seni aptal seni.'
"Şöyle oldu Perhiz zamanı, günlerden bir gün:
Her zamanki gibi evine gittim bu sırdaşımın.
(Mart, Nisan ve Mayıs gelince
Evden dışarı atardım kendimi bir an önce.)
Ne fırıldaklar çevirdiğini duymak istiyordum kasabada herkesin;
Olur dedi Alison: O, ben ve öğrenci Jenkin
Kırlara doğru şöyle bir uzandık sonra da.
Bütün bir Perhiz dönemini kocam Londra'da
Geçirdiği için ayinler, vaazlar, dini törenler,
Ve bunun gibi hac yolculuklarında şaşırmazdı beni görenler.
Neyi, nerede, nasıl sunacağı belli mi Kader'in?
Kaçırmazdım hiçbirini dini temsiller ve düğünlerin.
Cafcaflı kırmızı elbisemi sırtıma geçiririm ve
Yürür giderim her yere. Ne bir kurt, ne de güve
Yeniği yoktur bu elbisemde, bilir misiniz neden?
Pek sık kullanırım bu elbisemi de ondan.
Her şey nasıl başladı anlatayım artık,
Dediğim gibi çayır çimen dolaşıyorduk.
Öğrenci ve ben öyle senli benli
Konuşuyorduk ki bir ara ve kendimi o denli
Yakın hissettim ki ona 'Bir gün dul kalacak
Olsam benimle evlenir miydin?' dedim 'söyle bakalım çocuk?'
Övünmek gibi olmasın ama temin ederim sizi,
Evlilik konularında özellikle tedbirli ve derin bir önsezi
Sahibiyimdir. Evde kaçabileceği yalnızca bir tek delik
Varsa işi bitmiş demektir, zavallı farecik,
Oraya girdi girdi, yoksa elveda fare!
"Beni büyülediğine inandırmıştım onu bir kere,
Annem öğretmişti bana bu numarayı,
'Rüyamda seni gördüm' dedim 'gece boyu,
Beni öldürmeye geliyordun odama, seni alçak,
Bir kan gölüne dönmüştü anında yatak!
Yine de' dedim 'bu rüya iyiye işaret,
Bildiğim kadarıyla çünkü kan, altına alamet.'
Böyle bir rüya yoktu tabii, yalandı,
Bu annemin öğretmiş olduğu bir plandı,
Başka birçok kereler olduğu gibi bu sefer de.

“Fakat efendim, ne diyorduk? Hay Allah nerde
Kalmıştık, ah evet hatırladım şükür.
“Efendim, gün gelir dördüncü kocam ölür...
Tören için hazırlanıp tabuta konduğu gün,
Sürekli gözyaşı döktüm, iç çektim üzgün üzgün,
–Âdettendir bütün kadınlar böyle yapmalıdır ille–
Ve yüzümü kapadım baş örtümle.
Ne yalan söyleyeyim, yenisini bulunca eskisini unuttum,
Diyemem öyle uzun boylu yas tuttum.
“Ertesi gün kiliseye götürülüyordu kocam kuşluk
Vakti, gözyaşı dökülüyordu ardından, eh komşuluk.
Öğrenci Jenkin de vardı cemaatin arasında.
O öyle yürüyüp giderken tabutun arkasında,
Biçimli ayakları, düzgün bacakları dikkatimi çekti,
O an eridi kalbim ona doğru aktı.
Doğrusu o zamanlar ben kırkımın başındaydım,
Jenkin’in yaklaşık iki katı yaşındaydım.
Ama şehveti taa içimde duyarım oldum olası,
Boşuna aralık değil dişlerimin arası,
Pek yakışır bu bana, hem şehvet
Belirtisidir; Venüs’ün mührü vardı bende evet.
Allah var, vücudumun her hücresi şehvetle doluydu tıka basa,
Hepsi bendeydi aranan gençlik, güzellik, paraysa, pulsa.
Kocalarımın söylediklerine dayanarak konuşuyorum gerçi
Ama bendeymiş dünyanın en güzel ‘ferc’i.
Dokunmada, duymada cildim Venüs’ünki kadar hassas,
Yorulmak bilmezliğini vermiş bana Mars,
Yüreğim onun yüreği, burcum Boğa burcu,
Şehvetimse Venüs’e benzememin sonucu.
Yazık, sevişmek neden günah sanki, neden?
Başıma ne geldiyse hep yıldızların yüzünden:
Ne zaman görsem şöyle temiz yüzlü birisini,
Açmadan edemiyorum ona Venüs dairesini.
Ama yüzüm Mars’ın mührüyle damgalıdır,
Özel bir yerimde saklı bir başka mühür.
Tanrı’nın bildiğini kuldan saklayacak değiliz,
İtiraf ediyorum, aşk konusunda pek titiz
Davranmadım, affetsin Tanrı bu yüzden varsa günahım;
Uzun kısa, kör topal hepsine vardı iştahım.

'Para pul, rütbe makam benim için önemli
Değil' derdim, 'beni mutlu etsin yeterli.'
"Dilim varmıyor ama ayın bitimine iki gün kala,
Yakışıklı öğrenci, mutluluk kaynağım Jenkin'le
Dünya evine girdik görkemli bir törenle; erdik muradımıza.
O ana kadar elime geçen ne kadar para, hakeza
Ne kadar bağ, bahçe varsa onun üstüne yaptım ve tabii
Sonradan pişman oldum, hem de köpekler gibi.
Burun kıvırıp geçiyordu her türlü arzuma,
Hatta bir keresinde öyle bir vurdu ki kulak tozuma,
–Kitabından bir sayfa yırtmışım, neden?–
Ondan sonra kulağım duymaz oldu tamamen.
Katır gibi inatçıydım ve başa çıkılmaz bir geveze,
(Eh o ev senin, bu ev benim geze geze)
Yasağına rağmen niyetim yoktu evde pineklemeye,
Gerçi sonra da uzun vaazlarını sineye çekmeye
Hazır olmak gerekiyordu. Diyordu ki 'Şuraya otur, sus
Ve dinle bak eski Roma'da Simplicius Gallus
Karısını niçin terketmiş öğren, iyice kafana sok:
Bir gün karısını saçı başı açık
Bir halde kapıda dikilir görmüş bu asil koca,
Bir daha da karısına dönmemiş hayatı boyunca.
" 'Bir başka Roma'lının zevcesine
Davranışı da örnektir buna: Bir yaz eğlencesine
Gitmiştir kadın, kocasına vermeden haber,
Durumu öğrenen koca evliliği fesheder.'
"Daha sonra da kocam alırdı Kitab-ı Mukaddes'i,
Ecclesiastes'teki o sözü arardı evlilikle ilgili.
'Karılarınızın dolaşmasına izin vermeyin sokak sokak'
Diyeni hani, söylev şu sözlerle sona ererdi muhakkak:
" 'Her kim ki çerle çöple kalkışır inşaata,
Her kim ki mahmuz vurur çalılıkta kör ata,
Her kim ki türbe türbe git dolaş der avrata,
O puştu oracıkta ipe çekmemek hata.'
Ama hepsi boşunaydı, zerre kadar değer
Verdiysem ne olayım bu dizelerine, vecizelerine eğer.
Benim hatalarımı düzeltmeye çalışıyordu, ne hakla?
Eleştirilmeyi sevmem, aklın varsa kendine sakla!
Benim yerimde kim olsa sanırım böyle hissederdi,

Öfkeden oflar, puflardı kocam, tıs tıs ederdi,
Tanrı biliyor ya dayanamayacaktım ona daha fazla.
"Aziz Thomas adına şimdi, dürüst bir ağızla,
Bir kulağımın sağır olmasına neden olan sayfayı neden
Yırtmıştım anlatacağım, dinlesin arzu eden.
"Bir kitabı vardı, elinden düşmezdi hiç,
Vakit geçirmek için okuduğu bu ilginç
Kitabın Valerius ve Theophastrus'tu adı,[6]
Kocam her satırında şen kahkahalar atardı.
Bir başka isim daha vardı hatırlıyorum,
Romalı bir papaz adayı ve ayrıca Aziz Jerome
Adlı bir kardinal: Bir kitap yazmıştı Jovinian[7]
Karşıtı. Kocamın bu kitabında Chrysippus, Trotula, Tertullian
Ve Heloise'e de rastlamak mümkündü. (Hani Paris'e
Yakın bir manastırdaki baş rahibe Heloise.)[8]
Süleyman'ın Meselleri ve Sevme Sanatı –Ovid'e aitti–
Hepsi bir aradaydı bunların, bir tek ciltti.
Ama her sabah, üstelik her gece,
Dünya gailesinden vakit bulup eli erince
Bu 'kötü kadınlar kitabı'nı okumaktı âdeti.
Varsan baksan Kitab-ı Mukaddes'te iyi kadınlarla ilgili olanların adedi
Kocamın bildiği hayat hikâyelerinden azdır kat kat.
Zaten bir papaz adayının kadınlar hakkında iltifat
Dolu sözler söylemesi beklenemez, meğer ola
Kadın bir azize ya da aynı derecede övgüye değer ola.
Aslan demiş hani 'Biz de resim yapabilseydik' diye,[9]
Merkür'ün oğullarının vaazlarındaki pek çok hikâye[10]
Kadınlar tarafından yazılmış olsaydı emin
Olun, ipliği pazara çıkardı erkeklerin de. Öyle ki Âdem'in
Tüm hemcinsleri gelse bunu edemezlerdi telafi.
Şu gerçeği hatırlatmak sanırım kafi:
Merkür ve Venüs'ün çocukları birbirine
Zıt gider, birine 'doğru' olan mutlak 'ters'tir diğerine.
Mantığı, bilgiyi, düşünceyi temsil eder Merkür,
Venüs'se eğlence ve israfın sembolüdür.
İşte bu huy farklılığı dolayısıyladır ki
Biri mutlaka alçalır yükseliyorsa öteki.
Yine aynı nedenle, Venüs'ün yükselmesi sonucunda
Çaresiz, düşer Merkür Balık burcunda,

Merkür çıkarken bu sefer Venüs boylar dibi.
Hal böyleyken papazlar kadınları övemez tabii.
Erkek yaşlanıp Venüs'ü memnun edemez olunca azar azar,
Pabuçlarımın erkeğidir artık, aman değmesin nazar,
Oturup kâğıda döker olanca bunaklığını,
Evli kadınların ne dönekliğini kor, ne kaypaklığını.
Anlatır hepsini, aklınca serer her şeyi gözler önüne.
"Fakat ne diyorduk? Konudan saptık yine:
En son, 'Bir kitap yüzünden nasıl dayak yemiştim
Onu anlatacağım şimdi, dinleyin' demiştim.
Gecelerden bir gece, evin reisi Jenkin
Kitabını okuyordu yine baş ucunda şöminenin.
Önce Havva'yla ilgili bölümü okudu, yaptığı kötülük
Yüzünden sefil olmuştu insan soyu, çoluk çocuk;
Günaha batmışlardı ve işte ancak
Katledilen İsa'nın kanıyla yıkanmak
Suretiyle kazanılmıştı Tanrı'nın affı.
Her şey ortada, yok bunun anlaşılmayacak bir tarafı,
Bir kadın yüzünden buldu insanın mutluluğu son.
"Kocam bir başka hikâye okudu sonra: Zavallı Samson!
Uykusunda karısı saçlarını kesmişti makasla;
Kör etmişti bu ihanet Samson'u ve görememişti asla.
Bu da bitince Herkül ve Deianeira'i konu alan
Bir hikâyeye geçti –değilse yalan–
Kocasının kendini yakmasına neden olmuştu Deianeira.
"Hiç unutulur mu, bu ara iki dejenere
Karısı elinden Sokrates'in gâvur azabı çekişini
Okudu. Xantippe adamcağızın kafasına fırlatmıştı çişini
Yapıp doldurduğu oturağı. Sanki taş kesilmişti
Gariban koca, yalnızca elini kaldırıp kafasını silmişti.
Sesini çıkarmaya cesareti yoktu, işin kötüsü,
'Yağmur gelir,' demişti tek 'dinmeden gök gürültüsü!'
"Sonra Girit kraliçesi Pasiphae'den bahse koyuluyordu
Kocam, üstelik bu hikâyeyi çok hoş buluyordu.[11]
Yazıklar olsun, hay üstüme iyilik sağlık,
İğrenç şehveti kadının ve seviştiği yaratık.
"Kocasını öldüren ihanetiyle Clytemnestra
Geliyordu sonra, kendinden geçerek okuyordu kocam ve sıra
Thebes'te Amphiaraus'un hangi sebepten dolayı

Hayatını kaybettiğine geliyordu. Bu olayı
Anlatan bir bölüm vardı Amphiaraus'un karısı Eriphyle
Bir altın gerdanlık için kocasını vermişti ele.
Kocasının saklandığı yeri söylemişti Yunanlı askerlere,
Yenik düşmüştü Thebes'te talihsiz koca Kader'e.
"Kocalarını ölüme itmişlerdi Livia ve Lucilia,
Onlardan da söz ediyordu kocam, dolayısıyla.
'Kocalarının sonunu birinin aşkı, birinin nefreti belirledi,'
Deniyordu; 'Livia düşman kesildiği kocasını zehirledi
Gecenin geç bir vakti. Lucilia'nın gözü dönmüştü şehvetten,
"Yalnızca ben olayım" diyordu "kocamın aklında, ben!"
Bunun için ona bir afrodizyak içki verdi,
Gün doğmadan kocası Tanrı'nın huzuruna erdi.'
"Devam ediyordu kocam: Latimius diye biri, başına
Gelen bir felaketi anlatıyordu Arrius adlı arkadaşına:
'Bahçemde bir ağaç var ki sorma,
Üç karımın üçü de girip bunalıma
Kendilerini astılar bu lanet ağaca.'
Arius yanıtlıyordu: 'Ey şanslı koca,
Şu mübarek ağaçtan bana da bir dal ver,
Bir tane de benim bahçemde bulunsun birader.'
"Yakın tarihimizden de kadınlar vardı, pek çok koca
Yataklarında öldürülmüştü uyurken, karılarınca
Ve yanıbaşlarında yerde yatarken ceset,
Âşıklarıyla yatmışlardı bu kadınlar gece boyu, evet.
Uyuyan kocalarının beynine çivi çakmıştı
Kimi ve adam can çekişirken öyle durup bakmıştı.
Kimi kadın kocalarının içkisine zehir katıyordu...
Kocam daha ne akıl almaz hikâyeler anlatıyordu.
Onun kadar atasözü bileni ne gördüm, ne duydum ben,
Onda sözdü, denizde kum, çayırda çimen.
'Yeğdir' derdi 'evini bir aslanla veya bir canavarla
Paylaşmak sabah akşam dırdırla vırvırla
Kafanı şişiren bir kadınla paylaşmaktan,
Aşağıda öfkeli bir kadınla yaşamaktansa tavan
Arasında yaşarım olur biter.
Böyleleri öyle kötü niyetli, hem öyle inatçıdır
Ki kocalarının kara dediğine onlar derler ak,
Utanmayı bir yana bırakır kadın çıplak

Kalır kalmaz. İffetli değilse güzel bir kadın,
Farklı değildir bir domuzun burnundaki altın halkadan.'
Yaşamayan bilemez aklımdan geçirdiklerimi
Kime yansan derdimi ahh, elinden çektiklerimi.
Artık şurama gelmişti fakat o hâlâ
Okumaya devam ediyordu, 'Al bakalım' dedim 'pekâlâ':
Yırtıp atıverdim kitabından üç yaprak
Ve ardından şöyle okkalı bir yumruk
Aşkettim çenesine, ateşin üstüne kıç üstü düştü.
Tekrar kalktığında bir aslan gibiydi, köpürmüştü
Ve kafama indirdiği bir yumruk darbesiyle,
Yığılıp yere ölü gibi, kalakaldım öyle.
Benim ne kadar hareketsiz yattığımı farkettiği an,
Paniğe kapıldı sıvışacaktı anlaşılan,
Neden sonra Allah'tan toparladım kendimi,
'Vay hırsız! Beni öldürmekti niyetin değil mi?'
Diye inledim. 'Böylece sana kalacaktı tabii mal mülk,
Ama son nefesimi vermeden, ver bana bir öpücük.'
'Sevgili Alison' diyerek yanıma geldi
Durdu baş ucumda yavaşça çömeldi,
'Yalvarırım bağışla beni ey tatlı kadın,
Vurmak istemezdim ama sen kendin kaşındın.'
Bir yumruk daha attım çenesine o vakit,
'Şimdi intikamımı aldım' dedim 'ey yezit!
Şuracıkta ölüp gitsem gözüm arkada kalmaz.'
Az yalvartmadım onu, ne oyunlar, aman ne naz,
Sonunda ortak çıkarlarda bir anlaşma sağlandı,
Dizginleri bana verdi, iş tatlıya bağlandı.
'Bu evde her şey benden sorulacak' dedim 'biline!'
Sahip olacaktı o da eline, diline.
O kitabı ateşe attırdım oracıkta, o an.
Kendi çabamla, artık kendi evimde bendim hükümran.
'Hayatım' dedi kocam 'senden kıymetli ne var?
Gönlünce davran bundan böyle, senindir karar,
Servetimizi koru, bu ara namusunu da gözet.'
İşte o gün bu gündür başım selamet.
En ufak bir sorunumuz olmadı, yıllar kaldı arkada,
Fakat koca dünyada, ne Hindistan'da, ne Danimarka'da,
Hiçbir kadın benim ona olduğum kadar sadık

Olamaz ve kibar davranamaz kocasına. Buna karşılık,
O da karşılık veriyordu bana aynı muhabbetle.
Yüce Rabbim kabul etsin ruhunu, şefkatle
Kutsasın onu ve bağışlasın,
Müsaadenizle artık hikâyemiz başlasın."

Mübaşir ve Frer'in konuştukları.

O ana kadar hiç sesini çıkarmayan Frer, dilenci rahip,
Gülerek "Madam, beni mazur görün" deyip
Söz aldı "bir hikâye için bu ne uzun bir
Önsöz?" Bu sataşmayı duyunca dayanamadı Mübaşir:
"Bakın hele şuna" dedi "biliyordum bunu!
Bir frer bir işe sokmazsa olmaz burnunu.
Görüyorsunuz bir frerle bir sinek arasındaki tek fark:
Biri her konuya atlar, biri atlamaz tek tabak.
Önsözmüş! Neyi kastediyorsun 'uzun bir önsöz'
Demekle? Ya kapa çeneni otur, ya da dolaş gel biraz.
İtirazlarınla keyfimizin içine ediyorsun."
"Yok canım," dedi Frer, "kulağın duyuyor mu sen ne diyorsun?
Yolculuk bitmeden, söz, size öyle bir
Hikâye anlatacağım ki –tabii kahramanımız bir mübaşir–
İnanın bana, gülmekten göbeğiniz çatlayacak."
"Anlatmazsan adisin" dedi Mübaşir "Ve ben de en alçak
Adamı olayım dünyanın senin zoruna
Gidecek iki üç hikâye anlatmazsam varmadan Sittingbourne'a.
Sabrın taştı şimdiden, bak suratın al al."
Hancı araya girdi "Sakin olun" dedi "hem de derhal!
Bırakın da hikâyesini anlatsın kadın, ulan,
Birayı biraz fazla kaçırdınız anlaşılan!
Siz devam edin bayan, susacak bu ikisi".
"Öyle olsun" dedi Kadın, "teşekkürler, çok mersi.
İzniniz olursa sayın Frer, bakın baştan söylüyorum..."
"Lütfen" dedi Frer, "Meraktan ölüyorum."

Bathlı Kadın'ın başlangıç konuşması burada bitiyor.

BATHLI KADIN'IN HİKÂYESİ

Bathlı Kadın'ın Hikâyesi burada başlıyor.

Britonların yere göğe konduramadıkları
Kralı bilmeyen yoktur, yani Kral Arthur'u.
Onun zamanında sık sık dans ederdi Kraliçe
Peri yeşil çimenler üstünde grubuyla iç içe.
Okuduğum kadarıyla bu o zamanların inancıydı,
Ve sorulur mu, tabii yıllar yıllar önceydi.
Şimdilerde ortalıkta görünmüyorsa ne cin, ne peri,
Bu, bölgecilerin ve diğer papazların yardımseverlikleri
Ve duaları sayesindedir. Çünkü onlar
Güneş ışınında uçuşan tozlar gibi binler, milyonlar
Halinde salonları, odaları, mutfakları,
Kasabaları, kaleleri, kuleleri, çardakları,
Ahırları, tavlaları, mandıraları, köyleri, şehirleri
Karış karış tararlar, ayrıca dağları nehirleri.
İşte bu yüzden tükendi perilerin soyu,
Sağ olsun, bu "bölgeci papazlar" gün boyu
Dillerinden düşmeyen ilahiler, dualar,
O köy senin, bu köy benim turalar da turalar.
Özgürce dolaşır kadınlar, canlarının çektiği gibi,
Emniyetlidir her ağaç altı, her çalı dibi,
Cin filan kalmamıştır orda onları baştan çıkartacak,
Yalnızca bir 'bölgeci' vardır, olsun ne olacak,
Başka bir şeyine el sürmez o kadının, tek namusuna dokunur.
Hikâyemize dönersek, eski günlerde, Kral Arthur
Zamanında bir şövalye vardı şehvete düşkün,
Atına binmiş, nehirden gelirken bir gün,
Bir ara önünde yürüyüp giden bir kızı
Farketti ve kızcağız –olmadıysa da razı–
Kızlığını yitirmek zorunda kaldı, ama sonra
Öyle bir kıyamet koptu ki doğruca
Kral Arthur'a koştu kızın bütün sülalesi.
Sonunda Yüce Divan buyurdu ki: Vurulsun şövalyenin kellesi.
Fakat kraliçe ve yanındaki diğer leydiler
"Ne olur bağışlayın onu efendimiz!" dediler,
Öyle çok yalvardılar ki sonunda Kral

Affetti şövalyeyi, kraliçeye dönüp "Al
Senin olsun" dedi "yaşam ya da ölüm kararını sen ver."
Kraliçe eğilerek dedi "Gönülden teşekkürler."
Ve daha sonra bir gün, bir ara
Çağırttı şövalyeyi "Gelsin" dedi "huzura."
"Bak" dedi "hâlâ sallantıda durumun, bunu baştan bil,
Yaşayıp yaşamayacağın hâlâ belli değil.
Hayatını bağışlayacağım, yalnız bir şartla:
Kadınların en arzuladığı şey nedir? Bu sorumu yanıtla
Ve kurtar boynunu cellatın baltasından,
Acele etme, hemen cevap istemiyorum senden.
Sana on iki ay bir gün süre, ne fazla ne eksik,
Dünya kazan sen kepçe gez dolaş, didik didik
Et yeryüzünü, araştır ve dön gel sonunda,
Soruma tatmin edici bir cevap bulduğunda;
Şansına kalmış farketmez, bulamadığında veya,
Süren dolunca gelip teslim olacaksın saraya.
Ve bu konuda senden bana bir garanti
Vermeni istiyorum." Zavallı şövalye üzüntüyle iç çekti;
Ne yapsın elinde başka seçenek mi vardı?
Yolculuğu seçeceği gün gibi aşikârdı,
Ve yılın sonunda dönüp gelecekti yine,
Tanrı nasıl bir cevap ihsan ederse kendisine
Alıp dönecekti. Kararını bildirdi ve ayrıldı.
Uğramadığı ne bir ev, ne köşe bucak kaldı
Belki bulurum umuduyla bir raslantı sonucu,
Kadınların en büyük arzularına dair bir ipucu.
Ama nerede, kime açtıysa bu konuyu,
İki kişi çıkmıyordu paylaşan aynı kanıyı.
Kimi diyordu kadınlar en çok paraya düşkün,
Kimi güzellik diyordu, kimi şan, şöhret, ün.
Kimi şık elbiseler, kimi yatak oyunları derken,
Dul kalmak diyordu kimi, evlenmek yeniden hep yeniden.
Bazı kadınlar diyordu "Pek hoşumuza gider,
İltifatlara boğulur, sürekli pohpohlanırsak eğer."
Gerçeğe pek yakın bir cevaptır bu ne yalan
Söyleyeyim, kazanır gönlümüzü övgüde cömert olan.
Bir erkeğin sürekli ilgisi, cicimi, canımı
Ağına düşürmeye yeter en zayıf ve en güçlü hanımı.

Kimi dedi "Ne var bundan kolayı,
Özgürlüğü severiz, gönlümüzce davranmayı,
Kimse vursun istemeyiz yüzümüze 'Hatalısın'
Diyerek, demesin isteriz kimse 'sen aptalsın.'
Akıllı bilsinler bizi, hep iyisin, hassın
Desinler." Ola ki bir erkek çıkıp da yaramıza tuz bassın,
İstisnasız tekmeyi basar bütün kadınlar; hava
Atıyorum sanmayın, denemesi bedava.
Ne kadar kötü olursa olsun içimiz,
Ağırbaşlı görünmek isteriz, günahtan uzak, temiz.
Bazıları "Pek hoşumuza gider" dedi "sırdaş
Olmak erkeklere, güvenilir bir arkadaş
Olarak düşünülmek, 'bir amaca bağlanır' denmek 'azimle,
Ve kendine anlatılanları açmaz ele.'"
Fakat bu söylediğim bir tırmık sapıyla bile kıyaslanmaz
Değerdedir, beş para etmez:Kadınların ağzında bakla ıslanmaz.
Hikâyesini anlatacağım şimdi, mesela bakın Midas'a:
Ovid'in irili ufaklı yazıları vardır fakat bilhassa
Şu hikâyeye kulak verin. Midas'ın ancak saçlarını uzatarak
Sakladığı bir kusuru varmış: tepesinde iki uzun kulak.
Başarılı olmuş bunları saklamakta ve karısı hariç
Kimsenin bu gerçekten haberi olmamış hiç.
Pek sevdiği ve güvendiği karısına "Bu durumdan
Kimse haberdar olmasın" dermiş, "bahsetme kusurumdan."
Yemin etmiş karısı "Bu işin ödülü
Dünyaları almak bile olsa yapmam böyle bir kötülüğü.
Böyle bir şey bu utanca beni de ortak eder."
Ama diğer yandan kadının içi içini yer,
O kadar uzun zaman nasıl saklanır bir sır?
Söylemese ölecek, dili şişecek sanır,
"Öyle ya da böyle bu sır yüreğimden taşar,
Bari kimse duymasın" der bataklığa koşar.
Oraya varıncaya kadar yanar tutuşur kalbi,
Doğruca eğilir, balaban kuşlarının yaptığı gibi
Ağzını iyice sokup der ki: "sırrımı dinle,
Başka kimseye deme n'olur, sırrımı açma ele,
Yalnız sana söylüyorum bunu aman,
Kulakları kocamın, kocaman mı kocaman,
Anlayacağın, kocamınkiler eşek kulakları!

Oh! İçimi döktüm ya dindi kalbimde ağrı,
Daha fazla taşıyamazdım onu şüphesiz."
Bir süre dayansak da işte görüyorsunuz,
Ağızdan çıkıyor bakla bir süre sonra.
Midas'ı merak eden varsa, onlara
Tavsiyem Ovid'i okusunlar, orda var bu hikâye.
Neyse efendim, kahramanımız Şövalye
Kadınların en çok arzuladıkları şeyin ne
Olduğunu bulamayacağını anladı, bir hüzün çöktü kalbine.
Vakit dolmuştu lakin, fazla kalamazdı,
Söz vermişti kraliçeye, geri dönmese olmazdı,
Yola koyuldu böylece, yüreği endişe dolu.
Tam bir ormanın kıyısından geçerken yolu,
Dans eden bir grup gördü aniden.
Siz deyin yirmi dört leydi, fazlası diyeyim ben.
Bir umut, sorusunu onlara da sormak niyetiyle,
Sürdü atını yanlarına olanca gayretiyle.
Daha yanlarına varmadan ama,
Sır oldu dansçılar, nereye gittikleriyse muamma.
Sanki yer yarılmıştı da hepsi yerin
Altına girmişti, çimenlerin
Üstünde çirkin mi çirkin bir kadın oturuyordu sadece.
Ayağa kalktı kadın Şövalye'yi görünce,
"Ne yol geçer buralardan" dedi "ne de iz,
Allah aşkına burada ne arıyorsunuz siz?
Söyleyeceklerim işinize yarayabilir,
Bilirsiniz yaşlılar pek çok şey bilir!"
"Sevgili anacığım" dedi Şövalye, "başım epey
Dertte. Kadınların en çok arzuladıkları şey
Nedir bulamazsam öldü say beni.
Cevabın varsa karşılıksız bırakmam emeğini."
"Yemin et" dedi kadın "elini bana ver,
Söyleyeceklerime gücün yetiyorsa eğer,
İlk arzumu yerine getireceksin bu iş sona erince,
İstediğin cevabı alacaksın çökmeden gece."
"Buyur" dedi Şövalye "yemin ettim gitti"
Kocakarı övünerek dedi "Öyleyse hayatın garanti.
Kalıbımı basarım Kraliçe de aynı
Şeyleri söyleyecek. İçlerinde en havalı bayanı,

En pahalı baş örtüsü takanı görelim hele,
Çelişen bir şey söyleyecek mi şimdi diyeceklerimle.
Neyse lafı bırakalım şimdi" dedi Cadı,
Şövalyenin kulağına bir şeyler fısıldadı,
"İçin rahat olsun" dedi, "hiç kapılma korkuya."
İkisi birlikte vardıklarında saraya,
"Araştırdım durdum" dedi Şövalye "bu güne kadar,
Ve işte nihayet cevabım hazır."
Pek çok dul, genç kız ve karı,
Aklı yetenler, toplanmışlardı salonda: jüri
Üyesiydiler. Kraliçe de bizzat hâkim olacaktı.
Bunun üzerine çağrıldı Şövalye ve huzura çıktı.
Sessizliğe davet edildi herkes, çıt çıkmasın dendi,
Ve Şövalye'den cevabını ilan etmesi istendi:
Kadınların en çok arzuladıkları şeyin evet, neydi adı?
Şövalye dut yemiş bülbül gibi susup kalmadı,
Tersine anında cevap verdi onlara,
Bütün salon duydu onu, erkekçe dobra dobra:
"Efendim," dedi, "Kraliçem, genel olarak,
Kocalarına da sevgililerine olduğu gibi hükmetmek
İster kadınlar; efendisi olsunlar kocaların, onlara buyursunlar,
Doğrusu budur, yalansa boynumu vursunlar,
Hayatım sizin elinizde, istediğinizi yapın."
Mahkeme salonunda bulunan evli, bekâr, dul, hiçbir kadın
Karşı çıkamadı cevabına Şövalye'nin,
"Tamam" dediler "bildin, hayatın senin."
Ortaya atıldı duyar duymaz kararı,
Şövalye'nin çayırda karşılaştığı kocakarı.
"Teşekkürler" dedi "saygıdeğer kraliçem,
Mahkeme dağılmadan yalnız, sizden bir ricam
Olacak. Bu cevabı ben öğrettim Şövalye'ye,
O da 'İlk arzunu yerine getireceğim' diye
Söz verdi bana, bundan ibaret durum,
Sayın Şövalye, mahkeme huzurunda işte soruyorum:
Benimle evlenir misin? Unutma, sana yardım
Ettim ben, hayatını kurtardım.
Yalanım varsa çekinme, açık açık söyle!"
Şövalye dedi "Tanrım, başıma gelenler nedir böyle?
Biliyordum ah biliyordum, ne olur vazgeç,

Ve Allah aşkına başka bir şey seç.
Malım mülküm senin olsun, bırak beni gideyim."
"Olmaz" dedi kocakarı, "seni bırakırsam neyim!
Yaşlı, çirkin ve yoksul olmama rağmen,
Yer altında, yer üstünde ne kadar metal, maden
Varsa topunu verseler elimin tersiyle silerdim,
Yalnız karın olmayı ve aşkını dilerdim."
Şövalye "Aşkımı mı? Lanetimi kastediyor olmalısın" dedi,
Yazık, olacak iş mi soylu ailemin bir ferdi
Çıkıp da böylesi berbat
Bir evlilik yapsın?" Bütün yakınması boşa çıktı fakat,
Sonunda genç Şövalye kadınla evlenmek
Zorunda kaldı, aldı kocakarıyı ve başladı gerdek.
Tahmin edebiliyorum bazılarının ne düşündüğünü,
Bazıları beni üşengeçlikle suçlayabilir düğün günü
Yapılan kutlamaları, şenlikleri es geçiyorum diye,
Bir iki cümleyle özetleyeyim niye:
Hiçbir şölen düzenlenmedi, yapılmadı hiçbir kutlama,
Bir kasvet çökmüştü, havada bir hüzün vardı daima.
Sabaha karşı gizlice evlenmiştiler ve o andan
Sonra delikanlı baykuş gibi saklanarak geçirmişti günün kalan
Kısmını. Karısının çirkinliği yüreğinde bir yüktü.
Derin düşüncelere dalmıştı, ıstırabı büyüktü
Bulup geldiklerinde onu. Yatağında bir kocakarı,
Dolanıp duruyordu damat odada bir aşağı, bir yukarı.
Yaşlı karısı onu seyrediyor ve gülümsüyordu hep,
"Hayrola kocacığım" dedi "nedir bunlara sebep?
Bütün şövalyeler karılarına böyle mi davranır, hayret!
Yoksa Kral Arthur'un sarayında bu mudur âdet?
Bütün şövalyelerin böyle havada mıdır burnu?
Ben senin aşkınım, karınım, unutma bunu.
Hayatını kurtardığımı üstelik hatırlamanda fayda var,
Hem sana bir zararım dokundu mu şimdiye kadar?
Seni görenler der ki 'Vallahi bu mecnun',
Neden bu ilk gecede böyle davranıyorsun?
Allah aşkına söyle suçum nedir? Telafi
Etmek için elimden geleni yaparım, söylemen kafi."
"Telafi bir düş" dedi Şövalye "ama şu gerçek:
Telafi edilemez bu sonsuza dek.

Hem çok yaşlısın, hem iğrenir senin yüzüne bakan,
Asaletten mahrumsun, en aşağı basamak sosyal tabakan.
Ben dolanıp durmayayım da kim dolansın, ah kim?
Tanrı'dan dileğim: Çatlasın kalbim."
"Huzursuzluğunun sebebi bu mu, emin misin?"
"Evet" dedi Şövalye "sebebim budur, kesin."
"Efendim" dedi kadın "istersem eğer,
Her şeyi düzeltirim, yalnız üç gün mühlet ver,
Ve bu zaman zarfında bana nazik davran.
"Demin lafını ettiğin asalet falan filan,
Yok efendim soylu bir sülaleden gelmek,
İnan daha değerlidir bir uyuz eşek.
Kim hizmet ediyorsa hep hayırlı bir amaca,
Açıktan ya da gizli, iyilik ediyorsa elinden geldiğince,
Kim her fırsatta asil işlerle uğraşıyorsa,
Gerçek beyefendi odur diyor Hazreti İsa,
Soyu sopu bilmem kime dayanan değil.
Zengin bir atalar zinciri çok şey kazandırır, kabul;
En başta 'doğuştan centimen olduk' deriz,
Böyle bir miras bırakılamaz yalnız,
Bırakamazlar bize onları asil yapan,
Erdemli yaşantılarını, yok buna imkan.
Ancak şöyle uyarabilirler bizi,
Takip edin derler bizlerden kalan izi.
Bakın şu fazilet dolu sözleri yazan,
Floransalı Dante adlı bir ozan:
'İnsanların değeri köklerden dallara ulaşmaz,
Asalet konusunda şöyle bir şaşmaz
Gerçek vardır ki Tanrı vergisi olmasıdır o da.'
Fani şeylerden başka ne kalır atadan evlada?
Kırılır, dökülür şeylerdir ata mirası.
"Herkesin bildiği bir gerçeği anmanın şimdi sırası,
Kalıtım yoluyla geçecek olsa centilmenlik,
Üstü örtülü olarak ya da açık açık,
Soylu işler yapmaktan vazgeçer miydi bir an bile,
Hiçbir günah ve kötülük işler miydi o sülale?
"Bir parça ateşi alın, bu krallık ve Kafkasya
Arasındaki en karanlık eve taşıyın, en karanlık odaya,
Kapılar kapatılsın ve terkedilsin ev.

Yanmaya devam edecektir yine de alev alev,
Kül olana değin, sonunda kendiliğinden köz
Olana dek, izliyormuşçasına onu bir çift göz.
Yanacaktır, çünkü tabiatında vardır bu özellik."
"Oysa buradan anlaşılacağı üzere, centilmenlik,
Devredilemez kuşaktan kuşağa bir menkul gibi.
Ateşin tersine çünkü her ünvan sahibi
Asil işler başaramıyor şanına layık.
Tanrı zaten biliyor, bizler de görüyoruz sık sık;
Bakıyorsun son derece aşağılık bir olayı
Yaratan bir lordun oğlu, yalnız isminden dolayı
'Doğuştan centilmenim' diye saygı bekleyen biri.
Büyük işler başarmış bir atalar zinciri
Bile olsa, centilmenlik esaslarına göre
Yaşamıyorsa, taş çıkartmıyorsa kendinden öncekilere,
Büyük işler peşinde değilse kişi, ne konttur ne de dük,
İnsanı sıradan kılar günah ve kötülük.
Centilmenlik sıfatı ancak cedlerinin
Olabilir, onların kendi meziyetlerinin
Yıllar sonra seninle bir ilgisi olamaz,
Senin centilmenliğin Tanrı'dan gelir yalnız.
Gerçek centilmenlik Tanrı'nın bir bağışıdır,
O ne rütbe, ne de makam işidir.
"Düşün, 'sefillikten asilliğe yükselen Tullius Hostilius
Dört dörtlük bir centilmendi' der Valerius;
Boethius'u oku, Seneca'yı bir de,
Göreceksin birleşir ikisi aynı fikirde:
'Soylu işler yaparsa soylu olabilir herkes.'
Şöyledir kocacığım tüm bunlardan çıkan ders:
Asil kan olmasa da damarlarımda akan,
Umuyorum ki yine de Ulu Yaradan
Erdemli bir yaşamı bana nasip eder.
Asaletimi o zaman Tanrı tasvip eder,
Bu şekilde yaşar, günahtan kaçınırsam ömrümce.
"Yoksulluğumdan dolayı beni horlamana gelince,
Kendisine iman ettiğimiz Yüce Mesih,
Yoksul bir yaşantıyı bilerek etmişti tercih.
Tahmin edileceği gibi İsa, o eşsiz
Kral, utanç verici bir yaşam süremezdi şüphesiz.

Utanılacak bir şey yok tabii fakirlikte,
Seneca da onaylar bunu ve pek çok otorite.
Kim yaşayıp giderse yoksul ve sade,
Zengin sayılır sırtına giyecek gömleği olmasa da.
Her kim ki ulaşamayacağı şeyleri arzular durur,
Yeryüzünün en yoksul kişisi odur.
Hiçbir şeyi olmayan, hiçbir şey istemeyen biri,
Zengindir, istediğiniz kadar deyin ona serseri.
"Gerçek yoksulun türküsü eksik olmaz dilinden,
Juvenal açıklıyor bunu, bak neden:
'Yoksul bir adam endişeye kapılmaksızın
Islık çala çala yürür gider önünden bir hırsızın.'
Pek istenmese de, yoksulluğun iyi yanı
Daha çok çalışmaya özendirmesidir insanı.
Ayrıca yoksulluk karşısında sabır gösterdikçe biz,
Artar ilim irfan öğrenme kapasitemiz.
Kötü gibi görünse de yoksulluk budur bak,
İşte öylesi bir servettir, hiç kimsenin hak
İddia edemeyeceği. Kiminin, ne zaman yoksul düşer der 'eyvah'
İşte ancak o zaman aklına düşer Allah.
O zaman kendini ve Tanrı'yı tanımaya başlar,
Fakirlik gözlüğüyle görünür gerçek arkadaşlar.
Efendim, madem yoksulluğum sana zarar vermiyor,
Daha fazla hor görme beni, ne olur.
"Yaşıma gelince, bu konudaki şikayetine cevap
Olarak şunu derim, galiba okumuyorsun pek kitap.
Öyle bile olsa, biliyorum ki siz centilmenler
Arasında yaşlı kimselere ayrı bir değer
Verilir, ihtiyar bir adama 'baba' denir örneğin,
Pek çok yazı okudum bu konuda bu güne değin.
"Yaşlı ve çirkin bulmuştun beni; huysuzlanmayı
Bırak, istemezdin herhalde boynuzlanmayı.
Çünkü yaşlılık ve çirkinlik en çetin,
En yılmaz iki bekçisidirler iffetin.
Ama biliyorum ben senin neyi
Daha çok istediğini, bu yüzden nefsine hizmet etmeyi
Görev biliyorum. Şu ikisi arasında yap seçimini:
Ya ölünceye dek yaşlı ve çirkin halimle kabul et beni,
Ve ben de sana daima sadık kalayım,

Seni mutlu etmekten büyük bir zevk alayım;
Ya da gencecik, körpecik, güzeller güzeli bir
Kadın olayım ve beni ziyarete gelen hangi misafir
Veya dışarda buluşacağım hangi erkekle
Sana boynuz takacağım diye merakla bekle.
Karar senin, haydi seçimini yap şimdi."
Şövalye içini çekti uzun uzun düşündü
Ama nihayet konuştu, çözüldü dili.
"Ey karım, kadınım" dedi "ey sevgili,
Kendimi senin yönetimine bırakmaya razı
Oluyorum. Sen karar ver, neyse en iyi hareket tarzı.
İkimize mutlu ve onurlu bir yaşam
Hangisi sağlayacaksa söyle, benim için tamam,
Ben uyarım, sen söyle hangisi daha iyi."
"Öyleyse ben ele aldım değil mi idareyi?"
Diye sordu kadın. "Seçimimde, uygulamada tamamen hürüm."
Şövalye: "Bence en iyisi bu sevgili karım."
"Öyleyse öp beni" dedi kadın "artık düşman değiliz.
Her ikisi birden olacağım sana söz,
Hem iyi huylu, hem güzel olacağım yani.
Ve Tanrı'dan diliyorum, mecnun etsin beni
Dünyadan gelmiş geçmiş bütün kadınlar kadar
Sadakatli olmazsam; iyi yürekli ve vefakar.
İçin açılmazsa her sabah beni gördükçe,
Doğu'dan Batı'ya nerede bir kraliçe, imparatoriçe
Varsa en az onun kadar olmazsam güzel,
Ne istersen yap, hayatım senindir, al.
Ne göreceksin bakalım şu perdeyi çek."
Şövalye anlayamadı bu nasıl bir düştü, nasıl bir gerçek:
Karısı öyle güzeldi, öyle gencecikti.
Kolları arasına aldı onu, mutlulukla sıktı,
Mutluluk deryasına daldı yüreği köpük köpük,
Ard arda yağdı sonra binlerce öpücük.
Erinmedi, nazlanmadı karısı da, ona
Zevk verecek hiçbir şeyden etmedi imtina.
İşte böyle, sonra hayatları boyunca
Mutlu, mesut yaşadı bu karı koca.
Yumuşak huylu, genç ve yatakta deli kan
Kocalar nasip etsin bize Ulu Yaradan.

Kocalarımız bizlerden daha kısa
Ömürlü olsunlar, dizginleri karılarına bırakmayan kocalarınsa
Tez vakitte çıksın canı; eli sıkı, huysuz moruklara gelince,
Vebaya yakalanırlar inşallah bir an önce!

Bath'lı Kadın'ın Hikâyesi burada bitiyor.

NOTLAR

1 Burada, bazı metinlerde yer alan fakat Chaucer'ın önceden yazıp sonra vaz mı geçtiği veya sonradan mı eklediği bilinmeyen şu altı dize bulunuyor: (Robinson)
"Ve her birinin en güzel yanlarını tattım,
Hem para keselerini, hem alttaki keselerini boşalttım.
Dört dörtlük âlim olur çeşitli
Okullara giden ve işinin ehli,
Kusursuz ustası olur türlü işler gören de,
Beş değişik kocanın mektebinde yetiştim ben de."

2 Ptolemy: Claudius Ptolemaius, 2. yüzyılda yaşamış ve Ortaçağ astronomisinin temelinde yatan teorilerin sahibi astronom.

3 Bu bölgede her yıl düzenlenen bir yarışmada bir yıl bir gün evli kaldıktan sonra bu süre içinde hiç mi hiç tartışmadıklarına, evlendikleri için pişman olmadıklarına ve tekrar dünyaya gelseler yine eşleriyle evlenmek isteyeceklerine dair yemin edebilen çiftlere bir parça domuz pastırması verilirdi. Nevill Coghill bu geleneğin sürdüğünü fakat yarışmanın artık dört yılda bir yapıldığını bildiriyor.

4 Karganın gammazlığıyla ilgili olarak Vekilharç'ın Hikâyesi'ne bakınız.

5 Süleyman'ın Meselleri xxx, 21-23. "Üç şeyin altında ve taşıyamayacağı dört şeyin altında yer sarsılır: Kral olan kölenin, ve ekmeğe doyan ahmağın altında; Evlenen menfur kadının, ve hanımının yerine geçen cariyenin altında."

6 *Theophrastus ve Valerius:* 12.y.y. da yaşayan Walter Map'in yazdığı düşünülen evlilik hakkında bir yergi.

7 Jovinian: Flavius Claudius Jovianus, (İ.S. 364) Roma İmparatoru.

8 Heloise : Abelard'ın sevgilisi.

9 Ezop masallarından "Aslanla İnsan"a gönderme yapılıyor. Bu masala göre:
"Bir insan ile bir aslan birlikte yola çıkmışlar. İkisi de koltuklarını kabarta kabarta kendi soylarını övüyorlarmış. Bir yere gelmişler, bakmışlar ki bir heykel: Bir adam bir
aslanı boğazından yakalamış, boğuyor. İnsan o heykeli aslana göstermiş: 'Görüyorsun ya! Biz sizden ne kadar güçlüyüz!' demiş. Aslan bıyık altından gülerek : 'Biz heykel yapmasını bilmeyiz de onun için; yoksa aslanın pençesi altında ne adamlar görürdün sen!' demiş.", Aisopos, *Masallar*, çeviren: Nurullah Ataç, İstanbul: Milli Eğitim Basımevi, 1945.

10 Merkürün oğulları: Bilginin Merkür'ün yetkisi dahilinde olduğuna inanılırdı; onun oğullarıysa o günlerde genellikle bekâr (*celibate*) olan âlimlerdi.

11 Pasiphae: Girit kralı Minos'un karısı. Beyaz bir boğaya âşık olmuş ve bu boğayla sevişmesi sonucu yarı insan yarı boğa olan Minotaur'u doğurmuştu.

FRER'İN HİKÂYESİ (GİRİŞ)

Frer'in Hikâyesi'nin Giriş'i.

Asil Frer, bu değerli Bölgeci,
Mübaşir'e dikmişti gözlerini bakıyordu acı acı,
Aşağılayan nazarlarla bakıyordu hâlâ,
Henüz ağzından kötü bir söz çıkmamıştı ve pekâlâ
Tutabilirdi kendini ama sonunda "Helal olsun!"
Dedi Bathlı Kadın'a, "Hay, ağzınıza bal dolsun!
Emin olun okullarda tartışılagelen pek çok
Önemli meseleye değindiniz, fazlası var, eksiği yok.
Diyeceğim, Madam öne sürdüklerinizin çoğu şahaneydi bence,
Ama şunu da unutmayalım ki yolculuğumuz boyunca,
Hikâyeler yarıştırmamız hep oyun olsun diye.
Bu yüzden vaizlere, okullara, kiliseye,
Ehliyetli ellere bırakmak gerek bazı
Konuları ve eğer yoksa gruptan kimsenin itirazı,
Şimdi bir mübaşirden söz etmek istiyorum şaka yollu.
Adından da anlaşılacağı gibi öyle övgü dolu
Sözlerle anmak imkânsız bir mübaşiri,
Umarım alınmaz, bozulmaz içinizden hiç biri.
"Bir mübaşirin en başta gelen ödevi
Dolaşmaktır memleketteki her kasabayı, oradaki her evi,
Zinayla ilgili mahkeme celplerini dağıtmaktır,
Ama her köyde onu bekleyen bir ton dayaktır."
"Kendinize gelin, yine kuralları unuttunuz ama"
Dedi Hancı "Kafilemiz içinde istemem tartışma,
Hikâyeni anlat sen, Mübaşir'i rahat bırak!"
"Bırakın konuşsun" dedi Mübaşir, "benim için fark
Etmez. Sıram geldiğinde –ben ki Mübaşir'im–
Ne yaparım ederim, onunla ödeşirim.
Göreceksiniz bak onu yerden yere çalacağım.
Görsün bakalım nasılmış öyle çalım
Satmak. Bırakın dalgasını geçsin doya doya,
Onun da kirli çamaşırları serilecek ortaya.
Altı üstü bir Bölgeci, bir yağcı papaz
Olmaktan hâlâ alacak mı bakalım haz.

Ben şahsen sanmıyorum, çünkü gerçekler acı."
"Bu kadar yeter" diyerek sözünü kesti Hancı,
Sonra Frer'e dönüp "Sayın papaz"
Dedi "artık hikâyeye girseniz fena olmaz."

FRER'İN HİKÂYESİ

Frer'in Hikâyesi burada başlıyor.

Bir zamanlar benim bölgemde yüksek
Rütbeli bir Hâkim, bir Baş Diyakoz vardı. Gerçek
Şu ki büyük bir cesaretle bakardı davalara,
Fuhuş, zina, büyücülük, boynuzlama, iftira,
Vasiyetnamelere, sözleşmelere uyulmaması hali,
Kiliseye bağışların, adakların, kiraların, vergilerin ihmali,
Bu cürümler ve şimdi burada tekrar
Gerektirmeyen bunlara benzer suçlar
Yetki alanına giriyordu. Bunlara tefecilikle,
Kutsal yetkilerin suistimalini de özellikle
Eklemek gerekiyordu bu ara. Ama en sert
Cezalandırdığı zaafların başında geliyordu Şehvet.
Yakalandılar mı öttüklerinin resmiydi resmen,
Vergisini ödemeyenlerin de tabii, hepsini ismen
Söylemeye gerek yok. Bir ufacık ihbara
Bağlıydı herşey, gelsindi sonra en şiddetli para
Cezası. En az vergi verenler, en az bağış yapanlar
Oluyordu her zaman en çok canı yananlar.
Yakalanmadan evvel piskoposun çengeline,
Takılırlardı hepsi baş diyakoz engeline,
Yetkiliydi, dinlemezdi onun bunun nazını,
Yönetir, denetlerdi cezaların infazını.
Bir de Mübaşir'i vardı elinin altında,
Ondan daha şeytanı yoktu memleketinde.
Nereden, nasıl kazanç sağlayacağını sürekli rapor
Eden bir casuslar çetesi kurmuştu köftehor.
Arada bir, bir zamparanın suçunu ört
Bas ederdi, bulaştırsın diye bu işlere yirmi dört
Arkadaşını daha. Biliyorum Mübaşir dostumuz çok kızacak,

Bu yüzden sözümü esirgeyecek değilim ancak,
Karıştırdığı haltları anlatacağım bir bir,
Bir Frer'i cezalandırmaya nasıl olsa yetkili değil Mübaşir;
Bağış, vergi toplayamaz bir frerden.
"Ne de meyhanedeki fahişelerden!"
Diye çıkıştı Mübaşir. "Bu iki sınıf üzerinde hiçbir kontrol
Hakkımız yok." "Canınız Cehennem'e, sen de biraz ağır ol"
Diye bağırdı Hancı, "Kavga istemiyorum dedim size.
Üstadım, lütfen devam edin hikâyenize,
Ve bu arada Mübaşir'in başına bir iki taş
Atmak gerekirse hiç sözünü sakınma arkadaş!"
Devam etti Frer: Bu üçkâğıtçı hırsız,
Kendi eliyle beslediği bir karı-kız
Çetesi sahibiydi, alıcı kuşlara yem,
Memlekette daha iyi bir çete var mıydı bilmem!
Dostlukları eskiye dayanırdı, sizli bizli
Değillerdi, bu yüzden günahkârlardan öğrendikleri tüm gizli
Bilgileri aktarırlardı ona, özel casusuydular.
Akıllara zarardı onların sayesinde elde ettiği kâr.
Bu konuda atlatırdı baş diyakozu
Bile, çünkü hiçbir belge, hiçbir yazı
Göstermek zorunda değildi, âdeti değildi, haşa!
Mesela işini halledeceği cahil bir ayyaşa,
"Yoksa dava açarım" derdi "memura hakaretten,"
Paçayı sıyıramayacağına aklı yatan
Muhatabı da başka ne yapabilirdi ki razı olmasa
Donatırdı ona Lamb & Flag'de bir masa.
Nasıl ki bir hırsızdı Judas ve bir torbası vardı,
Bu mübaşirin de ondan eksiği yok, fazlası vardı.
Patronunun eline geçmezdi rüşvetin yarısından fazla,
O da binbir imtinayla ve binbir nazla.
Bir hırsızdı, bir mübaşir ve bir pezevenkti.
Soracak olursanız nasıl oluyordu? Bu ne demekti?
Açıklayayım: Peder Robert veya Bay Hugh farzı muhal,
Ya da Jack veya Ralph diyelim misal,
Herhangi biri yani, emrindeki kızlardan
Birisiyle aşna fişne edecek olsa, o an
Kulağına giderdi bu Mübaşir'in,
Kızlarla işbirliği yaparak şirin mi şirin,

Uydurma bir celp düzenlenir ve koyulurdu
Adam Kutsal Heyet önüne, donuna dek soyulurdu.
Adam söğüşlenirken kız çıkardı temize.
Derlerdi ki "Bak arkadaş, kızın adının kara listemize
Geçmesini istemezsin sanırız. Elden gelen yardım
Yapılacak, kız için meraklanmayın üstadım.
Bir çaresine bakılır elbet, yalnız..."
Şimdi burda anlatmaya kalksam, inanınız,
İki yılımı alır onun şantaj ve rüşvet
Hikâyelerini nakletmek. Nasıl konusunda ekspert
Bir av köpeği yaralı bir geyikten yaralı olmayanı kolayca
Ayırırsa, bu Mübaşir de kim karısını aldatan bir koca,
Kim zinada, kim metresine harcıyor servetini
Söyleyebilirdi şipşak. Çünkü tüm dikkatini
Bu konu üzerinde toplardı. Bütün
Gelir kaynağı onlardı ne de olsa. Günlerden bir gün,
Ava çıkmış yine hadi altındaki atma kuvvet
Sahte bir suçlamayla bir miktar rüşvet
Koparmayı umduğu dullardan biriymiş avı bu sefer,
Yoluna devam ederken bir çalı gölgesine uzanmış, güler
Yüzlü bir çiftçiye tesadüf etmiş: Delikanlı,
Kısa yeşil bir ceket giyiyormuş ve bir şapka, siyah kenarlı;
Yayı ve okları varmış, parlak ve sivri,
"Merhaba, iyi günler!" diyen mübaşiri
Delikanlı "Cümlemize iyi günler" diye cevaplamış.
"Ne tarafa gidiyorsun böyle arkadaş,
Uzak mı yolun?" "Hayır, hayır"
Demiş Mübaşir "geldim sayılır.
Benim ki bir iş gezisi, efendime ait bir kira
Bedeli var, onu almaya gelmiştim zira."
Beriki sormuş yine: "Demek sen bir kâhya...?'
Bizimki atılmış, sözünü kesmiş hemen "Ya, ya"
"Mübaşirim" demeye varmamış dili,
Mesleğinden utanmış, sıkılmış besbelli.
"Tesadüfe bak" demiş Çiftçi "artık arkadaşız,
Ben de bir kâhyayım çünkü, demek meslektaşız.
Ama bu bölgenin yabancısıyım ben,
İlk olarak, gel kardeş olalım diyorum bu yüzden.
Tabii buna senin açından yoksa bir mani,

Kasamda bir miktar altın, gümüşüm var da hani,
Olur da bizim oralara yolun düşerse,
Hepsi senin olsun diyorum, al kullan kese kese!"
"Peki, söz" demiş Mübaşir, "Binlerce teşekkür."
İkisi hemen orda el sıkışmışlar,
Kardeşlik yemini etmişler ölünceye dek,
Ve yola devam etmişler konuşup gülüşerek.
Hiç konuşmadan durur mu bir mübaşir,
Çekirge kuşu gibi ağzında zehir,
Oraya buraya sokacak burnunu ille;
"Evin nerde senin kardeş?" demiş "hele bi yol söyle."
Çiftçi cevap vermiş kendine has yumuşak
Konuşmasıyla "Taa kuzeyde" demiş "uzak çok uzak!
Çizerim sana yolun planını,
Ne zaman istersen çık gel, sıkma canını.
Umarım bir de bizim oralarda görüşürüz,
Birbirimizden ayrılmadan zaten sana söz,
Evimi öyle güzel, –tüm ayrıntılarıyla–
Tarif edeceğim ki imkansız kaybolman, bir çıktın mı yola."
"Kardeşiz madem" demiş Mübaşir "diyordum ki hani,
Yürürken bazı konularda aydınlatsan beni.
Sen de bir kâhya olduğuna göre bazı püf
Noktalarını öğretebilirsin bana, bu ne güzel tesadüf.
Ne anlatsan kâr bana, mesela bir iki ufak numarayı:
Nasıl dönerim köşeyi, nasıl toplarım parsayı?
Öncelikle elini vicdanından çek ama,
Utanma, sıkılma, benden bir şey saklama.
Haydi anlat, bir kardeş gibi konuş benimle."
"Kabul kardeşim" demiş çiftçi "o zaman dinle:
Sana anlatacağım gerçek bir hikâye.
Madem kardeşiz, senden ne diye
Saklayayım, elime geçen ücret çok az,
Efendim dersen insafsız mı insafsız,
İşim pek zor, üstelik nankör,
Ne sızdırabilirsem benim de yanıma kâr.
Ne kadar çarpabilirsem üçkâğıtla ya da zorla,
Masraflarımı çıkartır, yuvarlanır giderim yıldan yıla,
Durumuma daha iyi diyen inan ki haklı değil."
Mübaşir ona katılmış,"Benimki de farklı değil.

Önüme çıkan herşeyi hazırım almaya,
Yeter ki kısmetim fazla sıcak ya da fazla ağır olmaya.
Küçük, samimi bir sohbetten ne çıkar canım,
Durduk yerde ne diye sızlasın vicdanım?
Para sızdırmazsam zaten hayatımı sürdüremem,
Benim küçük şakalarım affetmeye değmez hem.
Ne gezer bende acıma, ne gezer bende vicdan!
Canı Cehennem'e, arama pişmanlık filan!
İyi bir ikili oluşturuyoruz Aziz James ve Tanrı
Adına, ne dersin değişsek mi adları?"
Bir nefes almış mübaşir, bütün bu zaman
Zarfında eksik olmamış çiftçinin yüzünden
Belli belirsiz, hafif bir gülümseme.
"Kardeşim" diye cevaplamış "gel öyle deme,
Ve inan bana sana bir şey söylersem.
Ben bir şeytanım ve yerim yurdum Cehennem.
İş gezisindeyim şimdi, yeryüzüne bunun için indim,
Şimdiye dek ne verdilerse onunla geçindim,
Bütün kaynağım bu işte, bütün gelirim,
Senin de benzer bir amacın var mirim:
Nerden, nasıl gelirse gelsin, gelsin de para....
İşte ben de aynı nedenle dünyayı en ücra
Köşesine kadar baştan başa tarıyorum
Avımı her yerde, her iklimde arıyorum."
"Aman Allahım" demiş Mübaşir "rüyada mıyım?
Ben seni basit bir çiftçi sanıyordum bayım.
Eh, etten kemiktensin, haksız mıyım ama?
Benden farklı bir yanın yok, Cehennem'deki yüce makama
Ait bir başka vücudun daha mı mevcut?"
"Hayır" demiş öteki "Cehennem'e alınmaz hiçbir vücut.
Ama ne zaman istersek bir vücut sahibi
Olabilir ya da görünebiliriz size bir canlı gibi.
Bazen bir insan gibi, bazen bir maymun,
Hatta bir melek gibi bazen, halinden memnun.
Öyle hayret edilecek bir şey yok bunda,
Bir bitli büyücü bile icabında
Gözünüzü kolayca boyayabilir,
Ki düşün benim yanında onun gücü nedir?"
"İyi de" demiş Mübaşir" neden böyle boyuna

Şekil değiştiriyorsunuz, olduğunuz gibi katılmıyorsunuz oyuna?"
"Pekâlâ, madem sordun, anlatayım niçin:
Avımızı daha rahat yakalayabilmek için."
"Fakat bütün bu zahmetlere girmeye ne gerek var?"
"Bunun sebepleri çok, fakat birader
Herşeyi öğreneceksin zamanı gelince.
Günler kısa, neredeyse öğle oldu, sabah boyunca
Tek bir iş yapamadım. Şimdi bilgimle hava
Atıp durmaktansa, devam etmektense bu şova,
İşimle ilgilenmeliyim, eğer insafa
Gelip izin verirsen. Zaten nerde sende o kafa,
Anlayamazsın ben defalarca açıklasam bile,
Fakat öğrenmek istiyorum diyorsan ille,
Neden meşgulüz biz böyle her zaman,
Dinle: Sırasında Tanrı'nın elinde birer enstrüman,
Birer araç oluruz, Tanrı'nın kullarına
Uzanan eli. Çeşitli kılıklarda çıkarız yollarına.
Onun izniyle tabii, şurası bir gerçek,
O istemezken mümkün mü kolunu kıpırdatmak!
O ister ve biz yönlendiririz bazı olayları.
Bazen de biz ricada bulunuruz, tabii o ayrı,
Bilgisi dahilinde vücuda bir darbe
İndiririz, ruha dokunamasak da. Bak Eyüb'e,
İyi bir örnek teşkil eder onunkisi.
Diğer zamanlar birliktedir bu ikisi,
Bu ikisi dediğim ruh ve beden yani,
Ve başka bir zamanda da –işin ilginç yanı–
Bir kimsenin ruhunu sınava tabi
Tutarız, bu sefer de vücuduna dokunamayız tabii.
Hepsi ulaşmaları içindir o hayırlı hedefe,
Çünkü Şeytan'ın vesveselerine direndiği her defa
Bir adım daha yaklaşmış demektir insan salâha.
Haliyle, işe başladığımızda, yok canım daha
Neler, insanın kurtuluşu değildir gayemiz.
Bazan da Baş Piskopos Dunstan'a olduğu gibi –şimdi bir Aziz–
Kul, köle oluruz kullara hiç yüksünmeden.
Neden şaşırdın, çok eskiden bir havarinin uşağıydım ben."
"Kusura bakma" demiş mübaşir "ben kaz
Kafalının biriyim, yani anlayışım kıt biraz.

İçine gireceğiniz vücutları maddeden mi yaratıyorsunuz?"
Şeytan cevaplamış, demiş "Bu imkânsız.
Görüntüler yaratıyoruz sadece,
Ya da bir ölüyü kaldırıp kullanırız öylece.
Tabii bunun çeşitli yolları var.
Üstelik Endor Cadısı'yla konuşan Samuel kadar
Kıvrak ve iyi konuşabiliriz. Kimi diyor Samuel
Değildi o, pekâlâ, güzel,
Ne de olsa sizin din biliminiz...
"Bir konuda uyaracağım seni yalnız,
Ve dostum, bak bunun şakası yok:
Vücutlarımız hakkında istemediğin kadar çok
Bilgi sahibi olacaksın nasıl olsa sonunda.
Hem de bunun için benim yardımıma ya da
Bir başkasına ihtiyacın olmayacak katiyyen,
Yetip artacak sana kendi tecrüben.
Hatta kendini bu konuda bir konferans vermeye yeterli
Hissedeceksin. Kürsüye kurulup kelli felli
Profösörlerden daha iyi konuşacaksın, bunu bil.
Yanında sönük kalacak Dante ya da Virgil.
Ama oyalanmayalım, biraz işe bakmak gerek,
Boğazımızdan geçecekse bir lokma ekmek.
Yol boyunca ben senle beraberim,
Tabii beni daha önce terketmezsen biraderim."
"Ne!" demiş Mübaşir "dinle arkadaş,
Ben tanınmış bir yardımcıyım, eğer sen Baş
Şeytan bile olsan – yemin ettim bir kere,
Uymak gerek yeminlere, verdiğimiz sözlere.
Gerçek kardeşler olduk, tamam pazarlık,
İkimiz de işimize bakabiliriz artık.
Ben kendi payımı alırım, sen de kendi payını,
Çıkartırız yaşam için gerekli ekmeği, tayını.
İnsanlar ne verirse onla geçinir gideriz, kıt kanaat.
Birbirimize karşı dürüst olalım fakat,
Diğeriyle bölüşecek elinde fazlası olan."
"Pekâlâ, dediğin gibi olsun" demiş Şeytan
Ve yola düşmüşler yine rızıklarının peşinde.
Mübaşir'in aklındaki köyün tam girişinde
(Hani şu vurgun yapmayı düşündüğü köyün)

Bir at arabası görmüşler tepeleme saman
Yüklü. Bir de arabacı varmış fakat yol öyle
Çamur ve çamur öyle derinmiş ki araba kımıldayamıyormuş bile.
Arabacı bağırmış kamçısını şaklatıp:
"Hadi kımıldayın biraz, hey Brock! Scot, Hup!
Hay Şeytan gelsin, alsın emi canınızı!
Bu çamuru, bu tekerlek izlerini, bu molozu!
Hiç böyle olmamıştı, bu ne felaket aman,
Şeytan'ın olsun atlar, araba, saman.
Şeytan alsın götürsün topunu böylece!"
Mübaşir demiş "İşte başlıyor eğlence!"
Hiçbir şey yokmuş gibi yaklaşıp yanma,
Yavaşça fısıldamış Şeytan'ın kulağına:
"Beni dinle kardeşim, kafanı kullan, gel,
Ne dedi duymadın mı arabacı biraz evvel?
Hepsini sana verdi, ne durursun birader?
Alsana atları, arabayı, samanıyla beraber."
"Duymaz olur muyum, duydum" demiş Şeytan
"Fakat söylediklerini kastetmedi, bana inan.
Bana inanmıyorsan git de kendine sor,
Ya da en azından biraz bekle gör."
"Arabacı atları dehlemiş, dizginlere asılmış,
Yağız atlar kişnemiş, arabası sarsılmış
Ve hareket etmiş tekrar. "Hay çok yaşayın emi sizler,
Teşekkürler İsa, teşekkürler ey gökteki Azizler.
İyi çekişti oğlum Hup, Kıroğlan, İhtiyar,
Hay Allah razı olsun hepinizden. İşte bu kadar,
Sayenizde araba bataktan çıktı."
"Gördün ya" demiş Şeytan "dediğim çıktı!
Şimdi kardeş, durumu anladın sanıyorum,
Bir şey söyledi ama başka bir şeyi kastetti adam.
Devam edelim şimdi ama sakın dudak
Bükme, burda bir şey yoktu taşınacak."
Kasaba dışına çıkınca biraz
Şeytan'ın kulağına eğilip fısıldamış bizim kurnaz.
"Yaşlı bir kadın var burda, tam bir fosil,
Sevgili kardeşim, bir bilsen nasıl
Para düşkünüdür. Vermeye razı olur başını,
Kaybetmektense tek bir kuruşunu,

Bu gün bana on iki pence ödemek zorunda ama.
Deliye dönecek ödemem derse, çünkü mahkeme
Önüne çıkacak. Allah var, zavallı kadın
Hiçbir suç işlemedi. Fakat madem sen başaramadın
Biraz önce, müsade et
Göstereyim sana, bak şimdi dikkat:"
Mübaşir tıklatmış kadının penceresini,
"Dışarı gel" demiş "duyuyorsan sesimi.
Seni gidi ayyaş sürtük, seni aşifte,
İş işten geçmiş ama hâlâ gözün oynaşta.
Eminim içerde bir frer ya da rahip saklıyorsun."
"Kimdir o?" diye seslenmiş kadın "Tanrı korusun!
Nedir tatlı arzunuz? Buyurun bayım."
"Bir mahkeme celbi var, onun için burdayım.
Sen de görüyorsun işte bak, aforoz
İstemiyle yargılayacak seni yarın Baş Diyakoz.
Birkaç soru var cevap vermen gereken."
"İsa aşkına" demiş kadın "neden?
İnsaflı davranın biraz, bu nasıl olur?
Gelemem, hastayım zaten, hem de kaç gündür.
Bu yolu ne yürür, ne de atla gidebilirim,
Sonum demek olur bu. Şu yanımda karıncalanıyor her yerim.
Ne olur yazıya dök sen onu ve bana yolla.
Ben de cevabını göndereyim vekilim yoluyla,
Cezayı diyorum yani, artık her neyse miktar."
"Hemen ödersen onu, yapılacak bir şeyler var"
Demiş Mübaşir. Sen şimdi bir on iki peni fırlat,
Sana garanti veririm ki hüküm beraat.
Bir şey kazanmıyorum bu işten inan – ya da çok az,
Efendim alır hepsini bana kuruş koklatmaz.
Düşünme ama, önce şu parayı ver hele,
Oyalanacak vaktim yok, işim çok acele!"
"On iki peni mi?" demiş dul "Ey bakire Meryem,
Günahtan uzak tut beni, ol derdime merhem!
Dünyaları da teklif etsen bu ücret çok bence,
Deli misin, on iki peni ne gezer bende?
Ben yoksul bir kocakarıdan başka bir şey değilim,
İnsaf et biraz, üstelik darda elim."
"Şeytan götürsün beni seni affedersem,

Ölsen bile af yok. Acele et sersem,
Öde şu parayı çabuk." "İyi de koçum,
Nedir benim kabahatim, nedir suçum?"
"Sökül paraları, yoksa alırım havanı,
Aziz Anne aşkına alırım kızartma tavanı.
Eski borcunun yerine alırım yenisini.
Hatırlarsan affetmiştim kocanı aldattığın gün seni.
Seni cadı, seni cadı kazanı,
O zaman ben ödememişmiydim para cezanı?
Ben ödedim de kurtuldun kefaletini."
"Yalan" demiş dul "Tanrı üzerine yağdırsın lanetini!
Hangi cezadan, kafaletten söz ediyorsun?
Ne sağlığında kocamın, ne de öldükten sonra bir kerecik olsun
–Onca yıl evli kaldım, bunca senedir dulum–
Evet, bir kerecik mahkemeye düşmedi yolum.
Herifimi boynuzlamadım hiç, her şeyden önce.
Sana ve senin kızartma tavana gelince,
Alsın götürsün tavayı da seni de ey pis
Herif, Cehennem'deki en kıllı, en kara İblis!"
Kadının diz çöküp inlediğini görünce Şeytan
Demiş ki "Mabel Ana, yapmıyorsun değil mi şaka filan?
Tüm bu söylediklerinde ciddi misin? Hepsi hava civa
Çıkmasın sonra." "Gözümde değil ne Mübaşir, ne tava!"
Demiş kadın "İlle de özür dileyecek!"
"Çok beklersin" demiş Mübaşir "seni yaşlı inek!
Senden şimdiye kadar aldıklarım az,
Benim kitabımda, unutma, pişmanlık yazmaz.
Alırım elinden mallarını sonuna kadar,
Soyarım vallahi seni donuna kadar!"
Şeytan demiş "Kardeşim neden bozuluyorsun?
Aramızda bir sözleşme var biliyorsun.
Seni ve tavayı çoktan yazdım haneme,
Bu akşam geliyorsun benimle Cehennem'e.
Orada değme İlahiyat doktorundan daha iyi
Öğrenme imkânı bulacaksın bizimle ilgili herşeyi."
Ve Mübaşir'in üstüne çullanmış der demez bunu,
Cehennem'e taşımış bedenini, ruhunu,
Mübaşirlere ayrılan bölüme koymuş sonra.
İnsanı kendi suretinde yaratan Tanrı

Kollarına yöneltsin bizi İbrahim'in.
Dileğimiz yine o Rahman ve Rahim'in
İyi bir adam yapması aramızdaki Mübaşir'i.
Beyler uzatmaya zaman olsa bu şiiri,
Şu bizim Mübaşir'i kurtarmak için
Başka hikâyeler de anlatabilirdim, merak etmeyin.
Aziz Paul'den, Judas ve İsa'dan
Pek çok örnekler sunardım; yine pek çok kıssadan
İstifadeyle, yüreklerinizi tir tir titretecek
İşkencelerden çeşitli enstantaneler, manzaralar
Naklederdim, anlatırdım nasılmış oralar.
Gerçi cesaret edemez, güç yetiremez hiçbir dil,
Cehennem azabını tarife bin kış yeterli değil.
Bu yüzden tavsiyem, herkes ayağını denk atsın,
Dua edin İsa'ya sizi Cehennem'den uzak tutsun,
Uzak tutsun sizden vesveseci Şeytan'ı.
Arkadaş hikâye deyip geçme, tanı
Dostunu düşmanını, çünkü kocaman
Ağzını açmış pusuda bekliyor aslan,
İlk fırsatta masumları yutmaya hazır;
Kalbini de öyle sağlam tut ki "Hayır!"
Diyebilsin seni kendine kul köle
Yapacak olan Şeytan'a. Senden güçlüdür, orası öyle
Ama inananların koruyucu şövalyesi İsa
Yardımına koşacaktır senin nasılsa.
Ey mübaşirler, kaçın sizi bekleyen günahlardan,
Tövbe edin sizi de götürmeden Şeytan!

Frer'in Hikâyesi burada bitiyor.

MÜBAŞİR'İN HİKÂYESİ (GİRİŞ)

Mübaşir'in Hikâyesi'nin Giriş'i.

Mübaşir üzengilere basıp doğruldu,
Suratı öfkeden kıpkırmızı oldu.
Kavak yaprağı gibi titriyordu tir tir.
"Bir istirhamım var" dedi "şöyle minik bir

Rica; bu dileğimi bana çok görmezseniz eğer,
Çok memnun olurum. Gördünüz, bu pis Frer
Ne yalanlar söyledi, bırakın şuna cevap vereyim,
Bütün yalanlarını ortaya sereyim.
Benim de var anlatacak bir hikâyem,
Hava basıp duruyor bu Frer, Cehennem
Hakkında çok şey biliyorum diye,
Biliyorum diyorsa doğrudur, anlatayım niye:
Şeytanlarla frerler çoğu zaman beraber
Olurlar da ondan, duymuşsunuzdur, sık sık bahsederler.
Bir frerin ruhu Cehennem'e indirilir güya
Günlerden bir gün, tabii bu bir rüya,
Cehennem'de ona kılavuzluk eder bir melek;
Cehennem ateşini, işkenceleri gösterir tek tek.
Her meslek erbabı orada gani
Olduğu halde, olur şey değil hani,
Bir tek frer yoktur ateşte yanan.
Sonunda merakını yenemeyen
Frer açar o mübarek ağzını sorar 'Burada bir tek
Frere rastlamadık, onlar sevilen kullardan demek? '
'Yok canım' der melek 'milyonlarcası var'
Ve birlikte Lucifer'in yanına inerler.
'Şeytan'ın bir kuyruğu vardır, görülmemiş
Büyüklükte, bir gemi yelkeni kadar geniş!
Ve melek bağırarak verir buyruğunu:
'Ey Şeytan' der 'kaldır kuyruğunu,
Sonra da dön kıçını göster bu frere,
Şöyle bir göz atsın meslektaşlarına ayrılan yere!'
Kuyruk bir kulaç kalkmadan, şu işe bakın,
Yirmi bin kadar frer akın akın
Çıkarlar altından; sanki bir kovan
Arı boşanmıştır, onlarla dolar taşar her yan.
Sonra bütün hızlarıyla koşarak yine
Süzülür her biri Şeytan'ın deliğine,
Kuyruğunu indirip öylece durur Şeytan.
Artık merakını tatmin etmiş olan,
O azap diyarındaki bütün işkenceleri
Görmüş olan frerin ruhu gerisin geri
Gönderilir vücuduna Allah'ın izniyle.

Fakat gördüğü bu rüya onu öyle
Etkilemiştir ki uyandığında titremektedir korkuyla;
Sanki Şeytan'ın kıçı beynindedir hâlâ,
Doğal mirası olarak bütün frer soyunun.
Duam odur ki Tanrı hepimizi korusun,
Ama rahmetinden payını alamasın bu lanet frer,
Sanırım bu hikâyeye bu kadar giriş yeter."

MÜBAŞİR'İN HİKÂYESİ

Mübaşir'in Hikâyesi burada başlıyor.

Efendiler, Holderness adlı bataklık bir yöre
Vardır Yorkshire'da olmalı tahminime göre.
İşte burda bir Frer, bir Bölgeci, gece gündüz
Dolaşırdı; vaaz etmek ve dilenmek niyetiyle şüphesiz.
Günlerden bir gün bu Frer kilisede,
Her ne kadar samimiyetinden şüphe edilmese de,
Ana amacı cemaati o müşfik
Sesiyle Ruhu Araf'tan Kurtarma dualarını satın almaya teşvik
Olan vaazını bitirdikten sonra, şöyle dedi yollara
Düşmeden evvel: "Muhteremler, vereceğiniz her kuruş para
Allah yolunda harcanacak, mabet
Yapımında ve oralarda Tanrı'ya ibadet
Edilsin diye, öncelikle bunu beyan
Etmek isterim, Tanrı'nın izniyle bolluk içinde yaşayan
Manastır rahiplerince yenip yutulup, çarçur[1]
Edilmeyecek – onların yardımınıza ihtiyacı yoktur.
Ey cemaat, bakın sözlerimi iyi takip
Edin, genç, yaşlı tüm dostlarınızın ruhlarını çekip
Alabilir Araf'tan okunduğunda bu duaların otuzu art arda.[2]
Yanlış anlaşılmasın şunu demek istemiyorum bu arada:
–Günde yalnızca bir dua okuyan bir rahibi
İşi hafife almak veya tembellikle suçlamıyorum tabii–
Art arda okunduğunda bu dualar, evet,
Kurtarır ruhunuzu, hadi sen sağ, ben selamet,
Çeker alır kuyudan, azgın ateşten,
Kurtarır kasap çengelinden, kurtarır şişten,

Delik deşik olmaktan, yanmaktan, kızarmaktan. Hadi biraz çaba
Gösterin, İsa aşkına hadi pamuk eller cebe."
Böylece bitirince sözlerini, başka yerlere
Doğru yola çıktı, dilinde *qui cum Patre*.[3]
Cemaatten bağışları alır almaz
Gözü kapıda olurdu, orda daha kalmaz
Koyulurdu yola. Elinde bir liste ve havaya
Kaldırılmış bir asayla bütün evlere uğraya uğraya
Buğday dilenirdi, biraz ekmek, biraz peynir.
Arkadaşı da boynuz uçlu asasıyla peşinden gelir,
Bağış yapanları kaydederdi, buydu onun işi.
(Sivri uçlu bir işaret kalemi olurdu elinde ve fildişi
İki levha, bağışçıların dualarını tekrarlamak gayesiyle.)
"Arpa ya da çavdar verseniz hani bir kile,
Allah'ın kekinden bir dilim veya bir dilim peynir,[4]
Bize düşmez tabii seçmek, arzunuz bilir.
İlahi okumamıza karşılık bir ya da yarım peni
Veya bir parça domuz eti – hiç yok mu yani?
Öyleyse sayın bayan, mesela bir battaniye,
Bakın sevgili hemşire, işte şuraya, şu listeye
İsminizi geçiyorum. Biftek, pastırma neniz varsa artık."
Arkalarından yürürdü güçlü kuvvetli bir uşak,
(Girdikleri evin uşağı) sırtında bir çuval
İçinde verilen bağışları taşırdı bu hamal.
Evin kapısından çıkar çıkmaz bizim Frer
Yazdıkları isimleri silerdi birer birer:
Onlara dua ederdi peri masallarıyla filan!
Mübaşir kendini tutamayıp bağırdı "Yalan!"
"Sakin ol" dedi Hancı "yalansa da bize ne?
Evet dostum, sen devam et hikâyene,
Hadi anlat, sakın aldırma ona sen."
Mübaşir cevapladı, "Aldırdığım yok zaten!
Dolaşmaya devam etti o kapıdan bu kapıya,
Sonunda kasabada onu en fazla ihya
Eden eve geldi. Ev sahibi hastaydı,
Yatıyordu öylece, yataktaydı.
"*Deus hic*" dedi yumuşatarak sesini Frer,[5]
"Arkadaşım Thomas, merhaba, iyi günler."
"Thomas'çığım" dedi sonra "iyiliksever yüreğine güvenerek

Kimbilir kaç kereler oturdum şuraya, kimbilir kaç kap yemek
Yedim iştihayla!" Ve kediyi kovup sandalyeden,
Asasını, şapkasını ve fildişinden
Yapılmış isim levhasını yere koyarak yavaşça oturdu.
Arkadaşı bu ara kasabada geziyordu,
Peşindeki uşakla o gece
Kalmayı planladıkları hana gidiyordu doğruca.
"Vay sevgili efendim," dedi hasta,
"Görünmüyorsun hiç, bunca zaman oldu gireli Mart'a.
Nasılsın bakalım, görüşmüyoruz onbeş gündür."
"Çok meşguldüm" dedi Frer, "Tanrı biliyor.
Ama özellikle sizin kurtuluşunuz için pek çok
Dualar ettim ve dostlarınız için, yalanım yok.
Tanrı hepinizi korusun. Bugün, sabahtan yani,
Kiliseye gittim – biliyorsun Ayini.
Ve vaaz ettim kendi basit aklıma göre,
Kutsal Ahit'e bağlı kalmadan bire
Bir, tabii bağlı kalmak pek kolay bir şey değil.
Bu yüzden ben tefsir ya da tevil
Yoluna giderim. Yorumlama gerçekten şahane
Bir olay. Rahipler "Kitap öldürür" demezler boşuna.
Vaazımda yardımsever olmanın gereğini öğrettim,
Paralarını akıllıca harcamalarını tavsiye ettim.
Bu arada karını gördüm – sahi o nerde acaba?"
"Buralarda" dedi adam "bahçede galiba!"
"Aman efendim, Aziz John adına, hoşgelmişsiniz!"
Dedi kadın "Dilerim Tanrı'dan iyisiniz, hoşsunuz!"
Rahip sandalyeden kibarca kalkıp kadına
Döndü –hatta biraz fazla yakınına
Sokulup– kucakladı onu, öptü nazikçe,
Dudaklarını kımıldattı ve cevap verdi, bir serçe
Neşesiyle. "Bayan" dedi "iyidir kulunuz,
Tüm varlığımla emrinizdeyim, emin olunuz.
Ne yüce davranmış da size can vermiş Allah,
Sizden daha hoş bir kadın görmedim kilisede bu sabah."
"Tanrı hatalarımızı düzeltsin" dedi kadın,
"Gönülden hoşgeldiniz efendim, buyrun."
"Teşekkürler" dedi Frer, "hep böyle kibarsınız,
Ama şimdi, sizi kırmayacaksam – müsaade ederseniz,

Biraz Thomas'la görüşmek istiyordum.
Şimdiki rahipler, vaizler –tabii malum–,
İnsan vicdanını hoşgörü ve yumuşaklıkla
Gözlemekten uzak, hani akla
Bu konuda ihmalkâr ya da tembel davrandıkları gelmiyor değil.
Ben sürekli günah çıkarma ve vaaz konularını çalışırım,
Aziz Peter ve Aziz Paul'ü hep yanımda taşırım,
Onların öğretilerini okurum inanarak, yürekten.
Civarda öylesine gezinip yürüyerekten
Hıristiyan ruhları toplamaya çalışırım binbir gayretle,
İsa'ya borcumuzu ödemek için uygun ücretle;
Onun öğretilerini yaşayabilirsem bana ne mutlu."
"İzninizle" dedi kadın "ey kutlu
Efendim, sizden şöyle bir ricam
Olacak, Teslis şahit, pek huysuzdur kocam,
Elinde her imkânı olmasına rağmen,
Yumuşak konuşmayın, haşlayın onu bu yüzden.
Geceleri onu ısıtmak için iyice sokulur yatarım,
Hoşuna gider diye kolumu, bacağımı üstüne atarım,
Oysa o ahıra kapatılmış bir domuz gibi homurdana
Homurdana cevap verir, inanın hiçbir zevki tattırmaz bana,
Onu memnun etmek hemen hemen imkânsız."
"Oh,Thomas, *je vous dis*, böyle olmaz,
Göz yummamalı buna, bu Şeytan işi,
Tanrı katında hoş tutulmaz öfkeli kişi,
Bir iki kelime de bundan söz edeyim istersen."
"Ha efendim" dedi kadın "unutmadan,
Akşam yemeği için ne istersiniz? Arzunuz emirden öte."
"Madam" dedi Frer, *"je vous dis sans doute.*[6]
Biraz tavuk ciğeri, bir dilim yumuşak ekmek,
Çok olmasın ama hemen bir parçacık,
Ve bir haşlanmış domuz kellesi olursa hayır demem,
Yoksa, aman, bu hayvanlar benim için öldürülsün istemem.
Bu saydıklarım olsun yeter bana, fazla
Oburluğu sevmem, yetinirim azla.
Anlıyorsunuz ya, gıdasını İncil'den alır ruhum,
Vücudumu sorarsanız, gitti ahım, kaldı vahım,
Harap ederim kendimi dualar ede ede,
Açlıktan kazınır, yıpranır mide.

"Fakat bayan, bu konulardan söz ediyorsam eğer
Böyle açıkyüreklilikle, siz ender
Kişilerdensiniz de ondan bunları anlattığım."
"Efendim" dedi kadın "bu arada unuttuğum
Bir şey var, kasabayı ziyaretinizden
Hemen sonra, iki hafta oluyor, yavrumu kaybettim ben."
"Bana vahiy yoluyla malum
Oldu" dedi Frer, "koğuşumdaydım, biliyorum.
Sanırım ölümünden yarım saat sonraydı aşağı
Yukarı, bir çocuğun götürüldüğünü gördüm bin bir şaşaa
İçinde. Tanrı'nın kudretinden sual olur mu hiç?
Bizim revir sorumlusu da gördü, bir de bizim zangoç;
İkisi de meslekte elli yıl çile
Doldurdular ve artık onlar için jübile[7]
Zamanı, tek başlarına dolaşmaya yetkililer artık.
Kalktım hemen, hatta bütün manastır kalktık,
Yanaklarımdan yaşlar sicim sicim süzülüyordu inan,
Çıt yoktu etrafta, ne de çalınıyordu bir çan,
Yalnızca İsa'ya bu layık bulunduğum
Vahiy için teşekkür niyetine bir ilahi söyledim: *Te Deum.*
Şundan emin olun, inanın bana,
Hiç şüpheniz olmasın ilahilerimizden yana,
Çok etkilidirler. En mahrem sırları, İsa'yı sıradan
İnsanlardan daha sık görürüz, daha sık hatta krallardan.
Yokluk içinde bir münzevi hayatı
Yaşarız; sıradan kişilerse bolluk bereket içinde, rahatı,
Keyfi yerinde yaşarlar burası gerçek.
Ama bize hitap etmez hiçbir dünyevi zevk.
"Lazarus ve Dives farklı bir yaşantı
Sürdüler, doğru ve farklı oldu onların mükâfatı.
Dua ehli oruç tutmalı, beslenmeye gelince,
Ruhunu besili tutmalı insan, vücudunu ince.
Havarilerin izindeyiz bizler giyimde, yemekte,
Bizim için farketmez isterse en düşük kalite
Olsun; bizim saflığımız, oruçlarımız yetiyor,
Dualarımızı İsa kabul ediyor.
"Musa kırk gün kırk gece oruç tutmuştu,
Ve sonunda Tanrı inip onunla konuştu
Sina dağının tepesinde ve Musa orada kolunu

Kaldıracak gücü yokken, bomboş mideyle aldı İlahi Kanunu,
Tanrı'nın kendi eliyle yazdığı Kanun,
Aynısı Horeb dağında Elijah'a da oldu bunun.
Bizlere can veren Ulu Tanrı'yla konuşmadan
Önce inzivaya çekildi, oruç tuttu uzun zaman.
"Tapınağın yöneticisi Harun da
Diğer Levilerle birlikte titiz davranırdı aynı oranda.
İbadet etmek üzere tapınağa gidecekleri
Zaman bir tarafa korlardı her türlü sarhoş edici içecekleri.
Oruç tutar, ayık, uyanık dua ederlerdi bakarsın ölürüz diye,
Kulak ver sözlerime, deyip geçme, hikâye.
Senin için dua eden rahip ayık değilse eğer –
Ama neyse, senin için bu kadar yeter.
"Aynısını bulabilirsiniz Kutsal Kitap'ta,
Efendimiz Hazreti İsa'nın kendisi hatta,
Günlerini oruç tutarak, dua ederek
Geçirirmiş. Biz dilenci Frerler onu aldık örnek.
Yoksullukla evlendik biz, hakim olmayla nefse,
Oruçla, tevazuyla, yardım etmekle herkese.
Saf yaşar, çile çeker, göz yaşı dökeriz biz,
Ne pahasına olursa olsun Hak'tan vermeyiz taviz.
İşte bu anlattığım nedenlerden
Dolayı –kendimizden söz ediyorum, biz Frerlerden–
Bizim dualarımız daha çok rağbet görür
Tanrı katında; siz –ki sofranızda türlü nimetler yığılı durur–
Dua edemezsiniz bizim kadar etkili.
"Burada şu gerçeği söylemeye yetkili
Görüyorum kendimi: Oburluk oldu
Âdem'in sonu, Cennet'ten bu yüzden kovuldu.
"Beni iyi dinle Thomas, şu sözüme kulak ver:
Somut bir kaynak yok belki elde ama eğer
Biraz yorum yaparsak sen de anlayacaksın,
İsa 'Ruhları kutsanmıştır yoksul yaşayanların'
Derken özellikle biz Frerleri kastetmiştir.
Kutsal kitaplara bak istersen İncil'i karıştır.
Bu söz bizim gibi bir cüppe, bir hırka gezenlere mi
Daha uygundur yoksa varlık içinde yüzenlere mi?
Yazık onların böbürlenmelerine, boğazlarına dursun oburca
tükettikleri,

Ne büyük bir yüz karasıdır onların cahillikleri.
Böyleleri için Joviniam'dan iyi örnek bulunmaz gibi:
'Onlar ki balina gibi şişmandırlar ve yürürler kaz gibi'
Bir barda dizili şarap şişeleri gibi kokarlar.
Dualarını aman nasıl taa yürekten okurlar,
Davut'un ilahisini okurlar ruhlar için,
Ama nasıl, görsen vallahi kalkar için:
'Cor meum erucdavit...' [8]
Bizlerse İsa'nın yolundayız her vakit,
Mütevaziyiz, alçak gönüllüyüz yani ve saf,
Öğretilerinin tatbikçileriyiz aynı zamanda, sadece laf
Dinleyiciler, laf yapıcılar değil.
Samimiyetle diyorum dostum bunu böyle bil,
Gökleri delip nasıl ücra yükseklikler ulaşırsa bir şahin,
İşte duaları da iyiliksever, temiz, çalışkan Frerlerin
Öyle yükselir göğe kanatlanır da sanki,
Ve doğruca gider Ulu Tanrı'nın iki
Kulağına birden ulaşır. O Thomas, Thomas,
Gözyaşlarımla ve Aziz Ives
Adına söylüyorum neden, kimden medet
Bekleyecektin biz kardeşlerin sana güç kuvvet
Versin diye dua etmeseydik gece gündüz,
Yüce Rabbim kılsın diye bedenini sağlıklı, gürbüz."
"Tanrı biliyor, hiç farketmedim" dedi adam
"Öyle mi yapıyorsunuz? Ah, ah, bütün param
Harcandı bitti şu son birkaç yıldır,
Benim için dua etsin diye su gibi mangır
Akıtıp kimbilir kaç frer tuttum. Yine de bir
Fayda görmedim, bir baktım tam takır, kuru bakır..."
"Ah Thomas" dedi Frer "durum vahim demek.
Ama türlü türlü frere gitmeye ne gerek,
Mükemmel bir hekimi olup da kim
Çıkar aranır kasabada başka bir hekim?
İşte bu kararsızlığın olmuş zaten yakan seni,
Benim manastırım ve ben yetmez miyiz yani?
Senin için dualar etmeye ehil
Görmüyor musun bizi? Thomas, bu iyi bir şaka değil.
Eğer bağışlarında bize karşı çok
Daha cömert davransaydın iyileşirdin, bize güvenin yok."

"Ah, çeyrek kile yulaf verin o manastıra!
"Ah, dört tam bir çeyrek gümüş verin, aferin o manastıra,
"Ah, şu rahibe verin de gitsin artık bir peni'
"Olmaz Thomas, böyle olmaz, şimdi kırdın beni"
Al işte sana düşünmen için bir soru:
On ikiye bölersen ne kalır bir osuruğu.
Tek bir yumruk çok daha kuvvetlidir beş
Parmaktan, birlikten kuvvet doğar kardeş.
Hatır için gülecek değilim Thomas suratına,
Dost acı söyler, sen bizim emeğimizi yok fiyatına
Satın almak istiyorsun. Dinle bak Yerin
Göğün Yaratıcısı ne diyor: 'İşçilerinize layık ücreti verin.'
Bak Thomas kendim için istiyorsam namerdim hazineni.
Ama madem ki manastırım geceli gündüzlü seni
Sağlığına kavuşturmak için Tanrı'ya müracatta,
Sen de İsa'nın Kilise'si için başlanacak inşaata
Katkıda bulunmalısın. Ve kilise yapmakta nasıl
Bir fayda vardır, bundan ne sevaplar hasıl
Olur öğrenmek istersen bak,
Hindistan'lı Aziz Thomas'tır bu konuda kaynak.[9]
"Asabi davranışlarına gelince, anlaşılan,
Senin yüreğini tutuşturup kızdırıyor Şeytan.
Dolasıyla sen de şu masum, şu sabırlı,
Şu olgun karını azarlıyorsun yerli
Yersiz. Öyleyse şunu iyice sok kulağının deliğine,
Thomas, karınla cebelleşmen kendi aleyhine.
İstersen şunu da aklının bir kıyısına yaz,
Bu konuyla ilgili pek akıllıca bir söz:
'Evlerinize varınca aslan kesilmeyin,
Evde terör estiren tiran kesilmeyin,
Eşiniz, dostunuz sizden kaçmasın.'
Beni dinle Thomas, başka söze kulak asma sen,
Aman sakın başını göğsüne yaslayıp uyuyandan,
Ayağını denk al çimenlerin arasından yaklaşan sinsi yılandan,
Aman kork, çünkü farkettirmeden ısırıverir.
Özetlersek, ayağını denk al, sakın, kork çünkü sabır
Gösterip dinlersen bak karıları veya sevgilileriyle
Kavgaları yüzünden ölenlerin sayısı öyle
Küçümsenecek bir miktar değil; tam

Yirmi bin, duyuyor musun Thomas? Tam yirmi bin adam!
Hem canım, böyle kutsal, böyle uysal bir karın
Varken kavga edeceksin de ne olacak kârın?
Unutma, kuyruğuna basılan hiçbir yılan
Daha tehlikeli olamaz damarına basılan bir kadından.
İntikam olur o zaman bütün dilekleri,
Ve bilinir, Öfke yedi büyük günahtan biri.
Tanrı katında lanetlenmiştir Öfke,
Üstelik küpüne zarar demişler keskin sirke.
En cahil kişiler ya da papazlar bile bilir bunu,
Cinayetlerin hep Öfkeden doğduğunu,
Öfke Kibir'in infazcısıdır çünkü.
Öfkeyle gelen felaketleri anlatmaya kalksam inan ki
Bitmek bilmez hikâyem, yarına kadar sürer.
Bu yüzden şu dua dilimden düşmez, her
Gün, her gece derim: Tanrım Öfkeli olanları güçlü kılma!
Çünkü böyleleri gelecek olursa yüksek bir makama,
Büyük felaketler doğar bundan, akıl almaz zarar.
"Seneca anlatır; öfkeli bir hükümdar
Varmış, korku salarmış tüm ülkeye.
Günlerden bir gün, herhangi iki şövalye
Atlarına atlayıp yola çıkmışlar beraber.
Birisi geri dönmüş, biri dönmemiş, Kader...
Geri dönen şövalye huzura alınmış hemen,
Hükümdar kararını bildirmiş hiç vakit kaybetmeden:
'Arkadaşını öldürdün, sen de öleceksin, hiç itiraz
Etme' demiş ve bir başka şövalyeye dönüp 'Cezayı infaz
Edecek olan da sensin, götür ve öldür onu bu görev senin.'
Uzatmayalım, infaza giderlerken o öldü sanılan şövalyenin
Geldiğini görmüşler ve verilen emri
Yerine getirmeyip huzura çıkmak için dönmüşler geri:
'Efendim, bu şövalye suçsuz, bakın arkadaşı hayatta'
Demiş cellat. 'Öleceksiniz' demiş Hükümdar 'üçünüz de hatta:
Sen birinci, sen ikinci, sen üçüncü şövalye,
Öleceksiniz!' sonra da şöyle demiş dönerek birinciye:
'Seni mahkûm etmiştim, bu yüzden öleceksin sen'
İkinciye dönmüş 'Sen de öleceksin, bak neden:
Çünkü arkadaşının ölümüne sen sebep oldun'
Üçüncüye dönmüş 'sen de emirlerimi alarak yola koyuldun,

Yerine getirmedin buyruğumu ama'.
Böylece hepsi de götürülmüşler idama.
"Öfkeliymiş ve ayyaşın biriymiş gelirsek Kambiz'e
Kötülük yapmaktan zevk alırmış nedense.
Bir gün himayesinde bulunan, sözünün eri,
Ahlaklı, erdemli beylerden biri
Yalnız kaldıklarında kulağına şöyle fısıldamış bir ara:
'Kötülük yapmaktan zevk alan bir hükümdara
Kayıp gözüyle bakılmalı, bir de içiyorsa aman
Dikkat, bu kendisine hiç de iyi puan
Kazandırmaz, çünkü sayısız kulak ve göz
Gizlice izler kralı, yanlış bir davranış, yanlış bir söz
Hiç kaçmaz bunlardan. Bu yüzden Tanrı aşkına,
Bu kadar yüklenmeyin içkiye, çünkü şaşkına
Döndürür insanı şarap, düşünme yetisinden eser
Bırakmaz, ayrıca insanı elden ayaktan keser.'
'Tam tersini ispatlayacağım' demiş kral, 'bekle hele,
Şarabın böyle bir etkisi olmadığını kendi tecrübenle
Öğreneceksin, hiçbir şarap dediğin kadar tesirli olamaz,
Elimden, ayağımdan, gözümden gücümü çekip alamaz.'
"Bunun üzerine kral inadına
Yuvarlamaya başlamış kadehleri birbiri ardına.
Eskiden içtiğinin belki yüz katı içmiş,
Ve lanet olası öfkeyle kendinden geçmiş,
Derhal huzura çağırtmış o beyin oğlunu,
Tam karşısına diktikten sonra oğlanı
Bir yay geçirip eline, germiş ha germiş,
Bütün dikkatini nişan almaya vermiş,
Vurup öldürmüş oracıkta masumu.
'Söyle' demiş 'şimdi, hiç elim titriyor mu?
Sağlıklı düşünemediğimi söyleyebilir misin ahbap?
Görme yeteneğimi hiç köreltmiş mi şarap?'
"Beyin cevabını söylersem boş yere
Konuşmuş olurum, ne desin, ölen ölmüş bir kere.
Krallarla konuşmana dikkat et Thomas, elinden
Geldiğince temkinli ol, düşmesin *Placebo* bir an dilinden.[10]
Ben öyle yaparım şahsen düsturum budur,
İşte böyle dostum, durum budur.
Yoksul bir garibanla konuşuyorsan tabii

Bunda bir tehlike yok anlattığım gibi,
Hatalarını göstermekten çekinme, zarar vermez onlar,
Ama bir kralı uyarmak mı, zinhar!
Yolu Cehennem bile olsa bırak gitsin, sus!
"Çok öfkeli bir adamdı İran'lı Kyros.
Fethetmeye giderken Babil şehrini,
Bir atı boğuldu diye kuruttu Gyson nehrini.
Düşün, kadınlar dizlerini sıvayıp karşıya geçecek
Kadar azalmıştı nehir o işini bitirene dek.
"Ne güzel bir öğüt verir, dinle bak Süleyman:
'Öfkeli bir adamla düşüp kalkma aman,
Ve yolun sonunda pişman olmak istemiyorsan eğer,
Sen sen ol, yoldaşların arasında yer
Verme sakın öfkeli birine' daha ne demeli?
"Thomas, kardeşim, gel olma deli,
Gel vazgeç öfkenden, Öfke Şeytan'ın hançeri,
Yüreğine saplanmış, bekletme daha, çek çıkar geri.
Seni yataklara düşüren yalnızca öfken, gel
Haydi günah çıkar şimdi güzel güzel."
"Aziz Simon adına hayır" dedi hasta bunu müteakip,
"Daha bugün ziyaretime geldi rahip,
Ona anlattım bir bir ne varsa söylenecek,
Başka bir şey eklemeye var mı bir gerek?
Mütevazilik edip istersem o zaman belki"
"Manastırımız için biraz altın versen peki?'
Dedi Frer, "çünkü millet neleri indirirken mideye,
Azığımız oldu bizim bir gün istiridye, öbür gün midye.
Tek, manastıra bir katkımız olsundu emelimiz,
Gel gör ki bitmiş değil daha temelimiz.
Döşemeyi yapalım diyoruz ama yazık, çok yazık,
Ne parke taşımız var ne de mozaik,
Taşlar için dersen kırk pound borçluyuz hâlâ.
"Thomas, yardım et, o Cehenem'i alt üst edeni hatırla,
Yoksa kitaplarımızı satmaya mecbur kalacağız.
Gereğince takdir edilmezse verdiğimiz her vaaz,
Bu dünyanın sonu geldi demektir kardeş,
Yaşam devam eder mi hiç ışımasa güneş?
Kim öğretir biz olmasak, bizim gibi kim çalışır,
Yıllar öncesinden beri, bunca uzun zamandır?

Çünkü taa Elijah'tan bu yana frerler var,
Elisha da bir frerdi, kitaplar böyle yazar,
Hayır peşindeydi bizimle, Tanrıma bin şükür.
Yardım et Thomas, merhamet et, ne olur!"
Böyle dedi işte frer ve diz üstü çöktü.
Hasta adamın kanı beynine çıktı,
Elinden gelse bir kaşık suda boğardı Freri,
Sahteci mesleğini, döktüğü yalan dilleri.
"Tamam" dedi "sana verebileceğim bir şey var,
Ama başka bir şey isteme, hepsi bu kadar,
Yanılmıyorsam biraz önce kardeş olduğumuzu söyledin."
"Şu kadarcık şüphe etme" dedi frer, bundan emin
Olabilirsin, mühürlü Kardeşlik Mektubu'nu[11]
Verdim karına, bir kanıt say bunu."
"Yaşıyorken hâlâ, çıkmadan bu can tenden,
Manastırınıza bir hediyem olsun, al götür, benden
Yana helal hoş olsun, olsun da ancak
Onu eline vermeden tek bir şartım olacak:
Bak sevgili kardeşim burasını iyi işit,
Hediyemi bütün frer kardeşlerim arasında eşit
Olarak pay edeceksin, biri ne kadar
Alıyorsa diğerine de o kadar düşecek. Haydi söz ver
Şimdi buna, itiraz yok tamam mı, yok üçkâğıt?"
"İmanım üstüne yemin, Tanrı şahit!"
Dedi Frer yatalak adamcağızın tutarak elini,
Dedi "Sözümü tutmamakla suçlamayacaksın beni."
"Pekâlâ, o zaman elini arkama sok,
Kalçalarımın arasını iyice yokla, bak
Orada gizli duruyor manastıra borcum."
"Tamam" diye düşündü Frer "tam benim harcım!"
Yarığa indirdi elini meraklanıp iyiden iyiye,
Bulurum umuduyla orda esaslı bir hediye.
Hasta bekledi Frer'in orasını burasını
Avuçlayıp aranmasını ve elleyince tam kıçının arasını,
Bir osuruk yolladı, bu öyle şiddetli bir
Patlamaydı ki arabaya koşulan hiçbir beygir,
Mümkün değildi, asla
İnletemezdi ortalığı böyle muazzam bir sesle
Öfkeli bir aslandı Frer şaşkınlığını atar atmaz,

"Seni hilekâr" diye bağırdı "seni düzenbaz.
Tanrı biliyor ya kasten yaptın bunu. Kötülük
Olsun diye, ama sana pahalıya mal olacak bu osuruk!"
Gürültüyü duyan uşaklar hemen odada bittiler,
Yaka paça dışarı attılar Frer'i, peşinden seğirttiler.
Söylene söylene gitti o da, hiddetle sallayarak başını,
Bulmak için eşyaların yanındaki arkadaşını.
Koruluktan fırlamış bir yaban domuzu gibiydi, deliydi,
Dişlerini gıcırdatıyordu hâlâ, öfke seliydi.
O civarda oturan epey varlıklı
Bir adam vardı, onun evine doğru yürüdü aralıklı
Adımlarla, yabancı sayılmazdı bu adam zaten,
Frer'i çağırır günah çıkarırdı sık sık eskiden.
Bu değerli adam efendisiydi o köyün,
İşte Frer küplere binmiş geldiğinde tam öğün
Vaktiydi ve oturmuş yemeğini yiyordu o sıra.
Frer hiddetinden dudaklarını ısıra ısıra
Dikildi kaldı ve "Tanrı sizi korusun" diyebildi nihayet,
Ev sahibi dönüp baktı, pek şaşırdı "Hayret!
Kimi görüyorum, Frer John, dünya ne küçük.
Ama bir terslik olduğu da gayet açık.
Ne bu yüzün? Sanki koruyu eşkiyalar istila
Etmiş gibi, ne oldu, otur şöyle
Ve anlat hepsini tek tek, ne geldiyse başına,
Elimden geleni yaparım, tabii söz vermek istemem boşuna!"
"En ağır hakarete uğradım" dedi Frer "lanet
Olsun, sizin kasabanızda –üstünüze afiyet–
Hiçbir köprü altı çocuğu, hiçbir köle dahi
Aldırışsız kalamaz buna vallahi.
İşte öyle iğrenç bir şey geldi başıma,
Rezil bir şey, anlayacağınız hiç gitmedi hoşuma.
Ama beni asıl üzen: Bu kır
Saçlı köylü tarafından aşağılandı bizim manastır."
"Üstadım" dedi yönetici "ricam sizden–"
"Üstad ne kelime efendim" dedi Frer "uşağınızım ben!
Gerçi okullar bize bu ünvanı layık gördü ama
Tanrı biz Frerlerin bir hahama
Hitap edildiği gibi çağrılmamızı istemiyor hali hazırda,
Sizin salonunuzda veya çarşı pazarda."

"Her neyse" dedi ev sahibi "derdini anlat"
"Efendim, bana ve manastırıma ağır bir hakaret
Edildi bu gün, per consequens, yani bundan mütevellit,
Kutsal Kilise'nin kendisine ve ne varsa ona ait
Hepsi hakarete uğradı, Tanrı yardımcımız olsun."
"Ne yapmak gerektiğini sen biliyorsun"
Dedi ev sahibi "sakin ol, günah çıkarıcım sensin, değerli biri
Olduğun bence malum, sensin dünyanın tuzu biberi.
Allah aşkına şimdi biraz kendine gel,
Gel de anlat seni üzen neyse güzel güzel."
Anlattı o da bildiğiniz hali ahvali,
Sayıp döktü bir gayret, döndüğünce dili;
Evin hanımı bu ara sessiz sedasız oturdu,
Bizim Frer tiradını ne zaman ki bitirdi
O zaman sordu Frer'e: "Ey Tanrı'nın Annesi"
Dedi "Ey kutlu bakire! Söyleyin sayın Frer bu mu hepsi?"
"Madam" dedi Frer "fikrinizi alabilir miyim?"
"Fikrim?" dedi Hanım "Allah yardımcınız olsun, ne diyeyim?
Böylesi bir adama ne desem kifayetsiz,
Alçakça bir şey yapmış cibilliyetsiz.
Başka ne desem boş. Huzur nedir bilmesin!
Hasta kafası kibirle kirli kesin,
Böyle davranmak için bir krizde
Filan olmalı insan." "Madam, söz veriyorum önünüzde,
Burnundan fitil fitil getireceğim bunu."
Dedi Frer "biliyorum bunun bin türlü yolunu.
Gittiğim yerlerde vaaz eder, onu kötülerim
Mesela, manyak mıdır nedir, ben nasıl bölerim
–Hem de eşit parçalara– bölünemez bir şeyi? Töhmet
Altında bırakacak beni sözde, ne cehalet!"
Ev sahibi kendinden geçmiş, derin bir düşünceye
Dalmıştı, bu meselenin çözümü ne olabilir diye.
Hayal gücü sayesinde bir soytarı
Nasıl böyle bir soruyla sıkıştırmıştı bir freri?
"Böyle bir şey duymadım" dedi "şimdiye dek,
Bunu onun kafasına Şeytan sokmuş olsa gerek.
Matematikte de ne duyduk, ne işittik,
Bu güne kadar böyle aldatmacalı bir eşitlik.
Bulamazsın dünyanın neresine gidersen git,

Bir osuruğun hem kokusunu, hem sesini eşit
Parçalara bölecek birini. Nerden buldun bu problemi?
Seni Kibirli herif, yüzüne tüküreyim emi!
Hey efendiler, beyler, ağalar!
Böyle bir şey duydunuz mu şimdiye kadar?
Herkese aynı oranda, herkese eşit pay,
İmkansız bir şey bu, değil, hiç değil kolay.
Ahha... Seni sevimli köylü. Tanrı hakkı
İçin osuruk dediğin havada bir yankı,
Bir aksiseda değil mi, üstelik dağılıp giden?
Zaten bak, hâlâ şunu iddia ediyorum ben:
Mümkün değil onun eşit parçalara bölümü.
Görüyor musunuz benim tebaamı, benim adamımı, benim köylümü...
Hem de benim rahibime, şunun yaptığına bak.
Bu adamda Şeytani güçler olduğu muhakkak.
Şimdi yemeğini ye, köylü bir kenarda kalsın,
Bırak, belasını Allah'tan bulsun!"

Ev sahibinin uşağının söyledikleri ve osuruğu on ikiye bölüştürmesi

Ev sahibinin uşağı hizmet ederken efendisine,
Bütün hikâyeyi dinlemişti kelimesi kelimesine
Ve eti parçalarken duymuştu bütün meseleyi.
"Efendim" dedi "mazur görün bu yersiz müdaheleyi
Fakat bir takımlık kumaş
Karşılığında, bir osuruk manastırda nasıl başa baş
Bölüştürülür anlatmak isterdim. Güç
Durumda kalmasın beyefendi, kolayı var buysa amaç"
"Öylese anlat" dedi Efendisi "ne duruyorsun?
Takımlık kumaşın hazır, Aziz John şahidim olsun."
"Efendim" dedi uşak "havanın durgun
Olduğu, bir tek yaprağın bile kıpırdamadığı bir gün,
Bir at arabası tekeri getirin bu salona,
Ama çubuk sayısı tutsun –dikkat edin ona–
Tam on iki çubuk olmalı, zaten bir tekerlek
On iki çubuk ihtiva eder, sayın tek tek.
Bu iş tamam olunca da birer birer
Gelsin manastırdaki on iki frer.

Şimdi 'neden?' diye soracaksınız eminim,
Bir manastırda on üç frer olur tahminim.
Tabii buradaki günah çıkarıcımızı da hiçe
Sayacak değiliz, onunla tamamlanacak sayı on üçe.
Sonra rahiplerimiz tekerleğin etrafına gelsinler,
Ve hep birlikte dikkatlice çömelsinler,
Her çubuğun ucuna bir rahip –budur önerim–
Burnunu kemal-i ciddiyetle dayasın derim.
Bu muhteşem rahibiniz – Tanrı korusun onu,
Tam tekerlek poyrasının üstüne yerleştirsin burnunu.
Sonra da göbeği bir davul veya dümbelek
Gibi gergin olan o köylü getirilerek
Tekerleğin üstüne oturtulsun, poyranın üstüne tam;
Bu iş de bitince densin ki 'Tamam,
Koyverebilirsin o yeri göğü inleten
Osuruğunu. Bu şekilde göreceğiz ki cümleten,
Adım gibi eminim böyle olacağından,
Hem koku, hem de ses çubukların ucundan
Eşit olarak yayılacak bütün yönlere, hiç
Kimse az ya da fazla almayacak – tabii bu rahip hariç.
Ötekilere daha az düşerken o fazlasıyla alacak payını,
Kaynağından alacak hem; bu kadarcık olmasın mı yani?
Soylu bir gelenek vardır ki bunda bütün frerler hemfikir,
Serviste saygıdeğer beylere öncelik verilir.
Zaten kanımca, kendileri bunu çoktan hak etti,
Bu gün vaaz sırasında öyle iyi şeyler öğretti,
Öyle hoş konuştu ki benden yana helâl,
Üç osuruğu da ilk koklama hakkı, çekinme al.
Manastırdaki kardeşlerimiz de kendilerini muaf
Tutmazlar sanırım böyle bir bağıştan, çünkü öyle saf,
Öyle adil Frerimiz, öyle mübarek."
Bizim Frer'in dışında herkes –yani gerek
Ev sahibi, gerekse hanımı yeterince tatmin
Edici buldular bu akıllıca cevabını Jaky'nin,
Ne Ptolemy'yi aratıyordu doğrusu ne de Öklid'i.
Köylüye gelince "helal olsun!" dendi,
"Bu soruyu düşünebilmek kafa işi, valla helâl,
Ne Şeytan zoru var bu adamda, ne de adam aptal."

Ve yeni bir takım elbise dikildi Jaky'ye,
Nerdeyse kasabaya geldik ve bitti bu hikâye.

Mübaşir'in Hikâyesi burada bitiyor.

NOTLAR

1 Burada maaşlı din adamları kastediliyor. Bu görevlilere karşılık frerler hiç maaş almıyor, özel mülk sahibi olamıyorlardı.

2 Araf'taki ruhları oradan kurtarmak için normal olarak her gün bir tane olmak üzere otuz gün süreyle okunması gereken dualar. Fakat ruhları daha kısa sürede kurtarmak için hepsinin art arda ve aynı günde okunmasının uygun olacağı düşünülüyor.

3 *Qui cum Patre:* Vaazların bitiş cümlesi: "Babayla birlikte olan..." vs.

4 Herşeyi Tanrı'ya atfeden halk kesiminin kulandığı bir söyleyiş.

5 *Deus hic:* 'Tanrı burada olsun'

6 *"Je vous dis"* (Fransızca): Hiç şüphem yok ki...

7 Elli yıl hizmet gören frerler bu sürenin sonunda iki kişi değil de tek başlarına dolaşma ayrıcalığına sahip oluyorlardı.

8 Bu duanın ölüler için okumaya uygun bir dua olmamasıyla alay ediyor.

9 Aziz Thomas'ın Hindistan'da bulunduğu ve orada pek çok kilise inşa ettiği yazılıyor.

10 *"Placebo"* (Latince): İncil'in 114 Numaralı Mezmur'unun ilk sözü. 'Memnun edeceğim'.

11 İnsanları bu tip belgelerle kardeşliğe kabul etmek bağış toplamak için başvurulan yaygın bir yöntemdi.

Grup E (Fragman IV)

ÜNİVERSİTELİ'NİN HİKÂYESİ (GİRİŞ)

Oxfordlu Öğrenci'nin Hikâyesi'ne Giriş

"Oxfordlu öğrencimiz!" diye seslendi Han sahibi,
"Sofrada sus pus oturan taze gelin gibi
Bu ne naz böyle? Tek kelime etmedin bugün.
Sanırım yine ilim irfanla meşgulsün.
Ama her şeyin bir zamanı var diyor Süleyman.
Allah aşkına neşelen biraz, haydi canlan!
Şimdi düşüncelere dalmanın sırası değil,
Şöyle neşeli bir hikâye anlat bize gel.
Bir oyuna girdiysen, tam bir erkek
Gibi davranıp oyunun kurallarına uymak gerek.
Ama sakın ola Paskalya perhizinde papazların
Yaptığı gibi günahlarımızı hatırlatıp ağlatmasın vaazların,
Uyutmasın hikâyen, hem dönüşmesin vaaza.
"Bak ne diyeceğim, iyisi mi sen bize
Şöyle keyifli bir hikâye patlat.
Güzel konuşma sanatlarını, süslü sözleri bir kenara at,
O yüksek üslubunu sonraya sakla,
Krallar için yazacağın günü bekle.
Ama şimdilik, rica ediyorum sade ve dümdüz
Konuş, öyle ki anlaşılsın ağzından çıkan her söz."
Uysallıkla cevapladı bu değerli öğrenci,
"Arzularınıza amadeyim" dedi "sayın Hancı.
Ne diyebilirim ki, idare sizin
Elinizde, bu durumda bana düşen itiraz etmeksizin

Boyun eğmekten başka ne olabilir?
Şimdi size Padua'da dinlediğim bir
Hikâyeyi anlatacağım. Hikâyemize konu olan kişi
Değerli bir bilgindi. Hem sözleri aynası bunun, hem de işi.
Allah rahmet eylesin kendisi çoktan öldü,
Tabutu çivileneli çok zaman oldu.
Bu bilgin bir kraliyet şairi,
Francis Petrarch adıyla bilinen biri.[1]
Onun tatlı söyleyişi aydınlattı ışıl ışıl
Koca İtalya'yı, felsefe, hukuk ve diğer alanlarda nasıl
Yaptıysa Lynian aynı şeyi.[2] Neyleyim, Ölüm
Diyor 'Dünyada kalmanıza yok tahammülüm.'
İkisi de göçtü gitti. Açtın yumdun gözünü, eh hayat ne ki?
Biz de göçüp gideceğiz, bir bir daha iki.
"Ama şimdi sözü yine ona getirmek gerekirse,
Bu hikâyeyi bana anlatan kimse
Asıl hikâyeye gelmeden önce
Bir önsözle başlardı, üslubu yüce mi yüce.
Piedmont'u tarif ederdi. Saluzzo vadisini anlatır,
Daha sonra, batı Lombardy topraklarıyla sınır,
Dorukları yüksek Apennine'lere gelirdi sıra.
Ama özellikle –tüm bunların yanı sıra–
Monte Viso'dan söz ederdi, ki orada minicik
Bir kuyudan doğar Po nehri – o incecik
Kaynağından. Doğuya doğru akar çoğala çoğala
Emilia, Ferrara, Venedik dolaşır bir çıktı mı yola.
Hepsini anlatmaya ne gündüz yeter, ne gece,
Üstelik bütün bunlar hikâyeyle ilgisiz bence,
Ne amacı olabilir bilgi vermekten öte,
Ama dinlemek isterseniz, hikâyem işte."

ÜNİVERSİTELİ'NİN HİKÂYESİ

Oxfordlu Öğrenci'nin Hikâyesi burada başlıyor.

Tam İtalya'nın batı yakasında,
Soğuk Vezülüs'ün eteklerinde,
Bereketli bir ova yer alır, bol ürün veren.
Büyük büyük babalarımız zamanında kurulmuş
Birçok kale ve kasaba bulunur orda, ve
Daha saymakla bitmez güzel manzara:
Saluzzo diye bilinir bu güzel ülke.

Bir Marki vardı, bu toprakların efendisi,
Eskiden dedelerinin olduğu gibi,
En küçüğünden en rütbelisine emrindekiler
İtaatkârdılar, her an emrine amade.
Hem korku uyandırarak tebasında hem sevgi,
Mutluluk içinde yaşıyordu uzunca bir süredir,
Talihi vardı, hem halkın hem asillerin sevgilisiydi.

Bundan başka, soyundan bahsetmek gerekirse,
En asil kandan geliyordu Lombardiya'da.
Yakışıklı biriydi, güçlüydü, gençti,
Onurluydu üstelik nazikti ve
Ülkesini yönetmek için zekiydi yeterince.
Bazı kusurları yok değildi elbette;
Ve işte bu genç Lordun, Walter'dı adı.

Kusurlarından kastım şu: Uzun vadede
Tahmin edemiyordu neler olabileceğini,
Anlık zevklerle meşgüldü bütün düşüncesi:
Ülkenin dört bir yanında ava çıkmak ve
Şahinle avlanmak gibi. Boşvermişti başka her şeye.
Daha da kötüsü yalnız, ne olursa olsun
Yanaşmıyordu bir türlü, bir türlü evlenmeye.

Bu durum o kadar ağır geliyordu ki halkına,
Dayanamayıp bir gün çıktı huzuruna

Bir temsilciler heyeti... İçlerinden en görmüş geçirmiş olan
Ya da Lord'un halkın duygularına tercüman
Olmasına rıza göstereceğini umdukları kişi (yahut da
O olduğu için en iyi kotarabilecek bu işi)
Konuştu Marki'yle ve şunları dedi ona:

"Ey soylu Lord'um, sizin insanlığınızdan
Aldığımız cesaretle –evet böyle bir teminatla–
Ne zaman lüzum hasıl olursa o zaman,
Sık sık içimizi dökmeye çıkıyoruz huzura.
Şimdi de Lord'um, yüreklerimizde bir ağırlıkla
Bir şikâyetimizi arza geldik dinleyin,
Kulak tıkamayın ne olur – lutfedin bize.

"Bu konu burada bulunanların
Hiçbirinden daha fazla ilgilendirmiyor beni.
Yine de efendim bana karşı daima iyi,
Daima lutufkâr davrandığınızı düşünerek
Bu heyetin sözcüsü olma cesaretini buldum kendimde:
Sizden bir ricamız var izin verirseniz,
Tabii yine uygun gördüğünüz gibi yapın siz.

"Şüphesiz ki efendim çok seviyoruz sizi,
Bugüne değin yapmış olduklarınızı
Takdir ediyor ve daha mutlu bir yaşamı hayal bile
Edemiyoruz, inanın, istesek de,
Bizi üzen bir konu dışında sade:
Artık evlenmeye karar verseniz ne vardı
O zaman kullarınızın kalbi huzur dolardı.

"Eğin başınızı o kutsal boyunduruk altında;
İzdivaç ya da evlilik denilen,
Kölelik değildir, krallıktır aslında
Düşünün bir Lord'um tüm gücüyle aklınızın,
Nasıl geçiyor günler değişik işler arasında.
Uyuyor, uyanıyor, dolaşıyor, ata biniyoruz,
Akıyor zaman, oyalanmıyor kimsenin hatırına.

"Ömrünüzün baharında olsanız bile daha
Yaklaşıyor ölüm, kaya gibi sessiz, sinsi.
Her yaştakileri tehdit eder o kayırmaz kimseyi,
Ne makam dinler, ne de mevki dinler
Hepimiz biliyoruz pekâlâ, pek güzel:
Bizler de toprak olacağız bir gün, bilemeyiz tek
Hangi gün, hangi saat bulacak bizi ecel.

"Bu yüzden dinleyin bizi, dinleyin ricamızı,
Karşı çıkmadık emirlerinize bir günden bir güne.
Şimdiyse arzumuz, şayet kabul ederseniz,
Bir kadın seçelim en kısa zamanda size,
Bu ülkede bulunanların en iyisini seçelim,
Soylu bir aileden gelme; böylesi bizce
Şan verirdi hem Tanrı'ya hem de size.

"Kurtarın ne olur bizi bu endişeden
Ve evlenin yüce Tanrı aşkına,
Hak saklasın ama hani olur da
Ölümünüzle sona ererse soyunuz,
Yerinizi alacak olursa bir soysuz
Yabancı, pişman oluruz o zaman yaşadığımıza,
Bir an evvel evlenin diye bu yüzden yalvarıyoruz."

Alçakgönüllü duaları, yüzlerindeki yalvaran ifade
Bir acıma duygusu uyandırdı Marki'de.
"Sevgili halkım" dedi "şimdiye kadar hiç
Aklımdan geçmeyen bir şeyi istiyorsunuz benden.
İyice tadına vardım özgürlüğümün,
Ki nadiren rastlanır buna evlilikte;
Bekârken özgürüm, köle olmam isteniyor şimdiyse.

"Yine de anlıyorum sizin endişenizi
Ve güveniyorum size – zaten hep güvendim.
Ve özgür irademle kabul ediyorum teklifinizi
Sözüm söz, en kısa zamanda evleneceğim.
Bana bir eş bulma fikrine gelince,
Silin diyorum kafanızdan böyle bir düşünceyi;
Ve bir daha bu teklifle gelmeyin önüme.

"Tanrı biliyor ya, çokluk hiç benzemez çocuklar
Kendilerinden önceki değerli büyüklerine.
Tanrı vergisidir iyilik, kazanılmaz
Doğuştan, soylu bir kandan gelmeyle.
Tanrı'nın sonsuz iyiliğine imanım tam,
Bu yüzden evliliğimi, tahtımı ve geri kalan ne
Varsa –dilediğince yapsın– bırakıyorum Tanrı'nın eline.

"Bırakın, karımı tek başıma seçeyim,
Kendi omuzlarımda isterim böyle bir yükü.
Fakat lütfen, hayatınız üstüne yemin edin bana,
Kimi alırsam alayım, hayatı boyunca
Saygıda kusur etmeyeceksiniz burda ve her yerde,
Konuşmalarınızda, ve davranışlarınızda:
Bir imparator kızıymış gibi davranacaksınız ona.

"Şu konuda yemin etmenizi istiyorum şimdi de:
Yapacağım seçime en küçük bir sızlanma
Ya da itiraz olmayacak. Ve madem ki ben
Ricanız üzerine vazgeçiyorum özgürlüğümden,
Onunla evleneceğim gönlüm kimi seçerse,
Buna razıysanız tamam; yok ama
Değilseniz, bu konuyu açmayalım bir daha."

Yürekten sevinerek yemin ettiler ve
Kabul ettiler şartını "hayır" demedi kimse.
Ama ayrılmadan sordular, acaba
Evlilik için bir tarih lütfedemez miydi onlara?
Ne kadar erken olursa o kadar iyi olurdu.
Bunu istediler, çünkü Marki'leri yine evlenmez diye
Her şeye rağmen halkı hâlâ biraz korkuyordu.

Bir gün belirledi Marki kendine göre,
Gerçekten, ama gerçekten evlenecekti o gün.
Söyledi yine de bunu onların hatırına yaptığını.
Onlarda kabullenip alçak gönüllülükle
Teşekkürler ettiler, saygıyla diz çöküp yere.
Amaçlarına ulaşmışlardı, hayırlı gelmişti işin sonu,
Ve böylece tuttular evlerinin, yolunu.

Emirler verdi Marki subaylarına,
Tertip etsinler diye festivali.
Uygun gördüğü vazifeler yükledi
Özel şövalyelerine, silahtarlarına,
Emirlerine itaat ettiler hepsi,
Çalışıp çabaladı herbiri canla başla,
Yeterince görkemli kılmak için şöleni.
Explicit prima pars.

Incipit secunda pars.
Marki'nin düğün hazırlıklarını yaptığı
Görkemli sarayına pek uzak olmayan bir mesafede,
Minik, sevimli bir köy vardı.
Kulübelerinde yaşayıp gidiyordu köy halkı,
Kabullenip ne verim alabilirlerse hayvanlarından,
Kabullenip alın teri karşılığı,
Artık cömertliğine göre toprağın verdiği rızkı.

Bu yoksul köylüler arasında bir
Adam vardı, köyün en fakirinden de fakir.
Fakat hikmetinden sual olunmaz Tanrı,
Nur yağdırır isterse bir küçük buzağının ahırına.
Bu yoksul köylünün Janicula'ydı adı,
Bir kızı vardı, kaşı gözü yerinde,
Herkes Griselda diye ünlerdi bu kızı.

Ruh güzelliği olunca söz konusu,
Dünyada bir eşi bulunmazdı doğrusu.
Yokluklar içinde büyüdüğü için
Geçmezdi hiç yüreğinden şehvet arzusu.
Kuyu suyunu tercih ederdi maşrapadakine,
Ve faziletli bir kız olduğundan,
Severdi çalışmayı, aylaklık değildi huyu.

Yaşının daha küçük olmasına rağmen,
Bir olgunluk taşıyordu bakire göğsünde.
Bir ağırbaşlılık, bir vakar vardı her halinde.
Derin bir saygı ve sevgi dolu bir yürekle
Bakıyordu yaşlı, yoksul babasına.

Bir yandan yün eğiriyor, bir yandan koyun güdüyordu,
Yatana dek boş durmuyordu bir an bile.

Akşam olunca da, eve dönerken artık,
Değişik otlar, kökler getiriyordu çok zaman,
Doğrayıp haşlıyor, yemek yapıyordu onlarla.
Sonra da yatağa... Yatağı hiç değildi yumuşacık.
İşte böyle, bütün gayretiyle ve büyük bir uysallıkla
Hizmet ediyordu yaşlı adama Griselda,
Bir evlat ancak bu kadar saygı duyar babasına.

Griselda, zavallı yaratık,
Ava giderken Marki ya da geçerken öylesine
Marki'nin gözüne çarpıyordu sık sık.
Ama Marki'nin genç kıza bakışlarında
Şehvetin aptallığı değildi okunan, aksine
Gözleri Griselda'nın yüzüne ilişiyor ve
Düşüncelere dalıyordu derinden derine.

Kızın kadınca tavırlarıydı en çok hoşuna giden,
Bu yaşta birine göre, son derece
İyiliksever yüreği, büyük bir zerafetle
Yansıyordu bakışlarına ve her haline.
Fazileti farkedemez sıradan insanlar ama,
Marki pekâlâ sezinledi o iyilik dolu yüreği,
Evlenecek olsa evlenirdi mutlaka bu kız gibi biriyle.

Düğün için belirlenen gün gelip çattığında,
Gelin adayının kim olduğu bilinmiyordu hâlâ.
Hayret ve şaşkınlık içinde insanlar
Toplanıp söylenmeye başladı kendi aralarında:
"Gururundan vazgeçip evlenmeyecek mi soylu efendimiz?
Eyvah kim derdi ki bu günleri de göreceğiz,
Nasıl kandırır kendini, bunu nasıl yapar kullarına?"

Aslına bakarsanız, Griselda için
Altın ve mavi taşlar üstüne mücevher işlemeli
Broşlar, yüzükler hazırlatmıştı Marki.
Onun bedeninde bir kız bulup ölçüsünü aldırmış

Ve ona göre diktirmişti elbiselerini.
Aynı şekilde hazır etmişti diğer teferruatı,
Ve büyük bir düğün için gerekenleri.

Bu düğünün yapılacağı gün;
Sabah oldu, vakit öğleye uzandı,
Bütün odalar, salonlar kullanılmaya uygun
Şekilde düzenlenmişti, tüm saray pırıl pırıldı.
Depo olarak kullanılan odalarda,
İtalya'da bulunabileceklerin en iyisinden
Binbir çeşit yiyecek, içecek yığılıydı.

Göz alıcı giysiler içinde bu soylu Marki,
Arkasında düğün davetlileri grubu,
Pek çok lordu, efendim, pek çok leydi,
Ve maiyetindeki genç şövalyeler
Olduğu halde, birbirine karışan şarkı türkü sesleri
İçinde, biraz önce sizlere sözünü ettiğim
Griselda'nın köyüne doğru sürdü atını gitti.

Tanrı şahit, Griselda her şeyden habersizdi,
Bütün bu tantana kendisi içinmiş ne bilsin?
Bir kuyuya su almaya gitmişti masum,
Ve olabildiğince çabuk dönmüştü geri;
Duymuştu çünkü elbet: Marki
Evlenecekti o gün. Olur ya düğün alayını
Kıyısından köşesinden o da görürdü belki.

"Yarenim olan kızlarla dikilip kapımızın
Önüne" diye düşünmüştü "görürüm ben de
Markimizin eşini. Bu yüzden elimden geldiğince
Çabuk bitirmeye çalışmalıyım evdeki işimi.
Biraz boş zamanım kalır böylelikle
Seyretmek için geçerken gelini,
Buradan geçerek giderse kaleye."

Tam eşiği geçmek üzereyken,
Marki de vardı oraya ve seslendi ona;
Griselda testisini yere bıraktı hemen,

Eşiğin yanındaki ahıra;
Dizlerinin bağı çözülüverdi sonra,
Yüzünde ciddi bir ifadeyle öylece kaldı,
Marki'yi dinleyene dek baştan sona.

Düşünceli Marki ağır ağır konuştu onunla,
Vakur bir ifadeyle şunları dedi kısaca:
"Baban nerede?" dedi "Griselda?"
Saygılı ve itaatkâr bir tavırla
Cevapladı kız: "Efendim, babam burda."
İçeri koşup sonra hiç vakit kaybetmeden,
Aldı geldi babasını Marki'nin huzuruna.

Marki elinden tutunca yoksul ihtiyarı,
Al bastı yüzünü garibin, başladı titremeye.
Aklı öyle karışmıştı ki tek söz çıkmadı ağzından.
"Efendim, arzunuz arzumuzdur" dedi sadece.
"Size ters düşen bir şey isteyecek değilim,
Sevgili, çok sevgili efendimsiniz benim,
Dilediğiniz gibi hallolsun bu mesele."

"Yine de" dedi Marki yumuşak bir sesle,
"Oturup konuşsak diyorum senin kulübede,
Sen, ben, bir de kızın, oturup konuşsak.
Neden dersen ona da sormak istiyorum bir,
Karım olup bana itaat etmeye gönlü var mıdır?
Ama bu konuşma senin yanında yapılmalı ille,
Kesinlikle konuşmam, orada olmazsan sen de."

Onlar odada anlaşmayla meşgulken,
(Biraz sonra geleceğim bu konuya)
Evin etrafını sardı dışardaki kalabalık.
Ve hayret ettiler hepsi nasıl canla başla,
Ne büyük bir saygıyla hizmet ediyordu
Griselda babasına. Ama Griselda'ydı asıl
Hayrete düşen, böyle bir şey görmemişti ne olsa.

Şaşırması çok doğal, böyle yüksek
Bir misafir ilk kez geliyordu oraya.

Böyle şeylere alışkın olmadığından yavrucak,
Sapsarı yüzüyle duruyordu orada.
Ama neyse, hikâyeyi hızlandıralım bir miktar,
Marki'nin söylediği sözler, işte bunlar
İyiliksever, kibar ve sadık kıza:

"Griselda şunu anlamanı istiyorum ki,
Senle evlenmem mutlu kılacak babanı ve beni,
Ve olur da –ki beklentim bu yönde–
Kabul edersen evlilik teklifimi, önce
Bir takım isteklerim olacak senden.
Birkaç soru. Ama biraz aceleye gelecek,
Bu yüzden, şimdi 'Evet' de, ya da biraz düşün istersen.

"Sorularım şunlar: Hazır mısın bütün yüreğinle
Kendini teslim etmeye benim zevkime?
Ve istediğimi yapayım, ister güldüreyim,
İster ağlatayım, sızlanmamaya ne gündüz ne gece?
Benim evet dediğime hayır dememeye,
Ne sözlerinle, ne de asık bir yüzle?
Yemin et bunlara ve işte evlilik yeminim."

Bu sözlerden şaşkına döndü, korkudan titreyerek
Şöyle dedi Griselda: "Hak etmiyorum ve layık değilim
Bana bağışlayacağınız bu şerefe efendim,
Sizin arzunuz benim de arzumdur fakat.
Ve işte yeminim: asla kendi isteğimle
Asi olmayacağım size, ne davranışlarımda ne düşüncede,
Ucunda çok korktuğum ölüm olsa bile."

"Bu kadar yeter Griseldam" dedi Marki,
Yürüyüp çıktı kapıdan mağrur bir ifadeyle,
Griselda da onun peşinden geldi.
Ve Marki şöyle dedi düğün alayına:
"İşte burada dikilen karımdır benim,
Beni seven sevsin, saysın onu da,
Sizden ricam bu, işte bu kadar diyeceklerim."

Sonra da eski elbiselerinden tek bir parça
Bile getiremeyeceğini belirtip kızın
Onu oracıkta soymalarını emretti kadınlara.
Kadınlar pek de memnun olmadılar doğrusu,
Dokunmaktan kızın çıkardığı paçavralara.
Ama neyse bu parlak, körpe tenli kızı
Giydirdiler yeniden baştan ayağa.

Taradılar örgüsüz, dümdüz düşen saçını,
Ve zarif parmaklarıyla kadınlar bir taç
Kondurdular başına. Mücevherlere boğdular kızı,
Çeşitli takılara boğdular irili ufaklı.
Onun görünüşünü anlatıp neden dolaştırayım lafı?
Öyle güzel olmuştu ki bu zengin kıyafet içinde,
Tanıyamazdı onu kimse, ne de dost, akrabası.

Ondan sonra, bu amaç için getirilen
Yüzüğü takıp onunla evlendi Marki.
Bindirip yumuşak yürüyüşlü bir kır ata,
Saraya götürdü yanındakilerle ve karşıcılarla,
Sarayına götürdü bu coşkulu kalabalık arasında.
Ve işte böyle çalgı cümbüş geçti gün,
Bir de baktılar ki güneş batıyor ufukta.

Hikâyemin akışını hızlandırmak amacıyla
Kısaca şunu diyorum: Bu yeni Markiz
Girmiş olmalıydı ki Tanrı'nın sevgili kulları arasına,
Yoksulluk içinde doğup büyüdüğünü,
İmkânı yok, tahmin edemezdiniz asla:
Bir kulübeden veya sığır ahırından ziyade
Yetişmiş gibiydi bir imparatorun sarayında.

Öyle saygıdeğer, öyle yüce bir yeri vardı ki
Halkın gözünde, çocukluğundan beri bunca yıl, bunca sene
Gözleri önünde büyüdüğü kimseler bile,
Diyemiyordu bu kız biraz önce size
Sözünü ettiğim Janicula'nın kızıdır,
Daha da ileri gidip hatta, bambaşka
Bir yaratık olduğunu iddia edeceklerdi nerdeyse.

Her zaman erdemli biri olmuştu gerçi,
Ama bu iyi yanlarını mükemmele vardırdı,
Yüreğinde kök salan iyilik büyüyüp serpildi.
Öyle akıllıydı, öyle tatlı dilliydi,
Öyle yardımseverdi, öyle saygı değerdi ki
Herkesin gönlünü fethediyordu kolayca,
Yüzüne bakanın kendine bağlıyordu kalbini.

Yalnızca Saluzzo şehrinde değil,
Bütün civar bölgelerde ünlendi Griselda adı,
Dilden dile dolaşıp dört bir yana yayıldı.
Biri iyi dese hakkında bir başkası onaylıyordu;
Öyle geniş bir alana yayıldı ki şöhreti,
Kadını, erkeği, genci, yaşlısıyla halk
Onu görmek için Saluzzo'ya akın etti.

Evet, işte halktan biriyle evlendiyse de Walter,
Aslında bu pek isabetli ve asil bir iş oldu.
Rahatı yerindeydi, gönlü huzur dolu,
Bolluk, bereket ve gönenç içinde yaşıyordu.
Ve sezdiği için erdemin çok zaman
Alt sınıftan kimselerde gizlenmiş olduğunu
–Ender bir olay– akıllı biri olarak takdir görüyordu.

Doğal zekâsı sayesinde Griselda,
Kadınca görevlerini yapmakla kalmıyordu yalnız;
Tam tersine, ne zaman olursa olsun,
Toplumun sorunlarıyla da uğraşıyordu.
Hiçbir anlaşmazlık, hiçbir kin, hiçbir üzüntü
Yoktu ki akıllıca bir çare bulmasındı Markiz,
Ve kavuşturmasındı kalpleri huzura.

Kocasının olmadığı zamanlarda bile
Boş durmuyor ve barıştırıyordu hemen,
Asiller bozuşmuşlarsa birbirleriyle.
Öyle akıllıca ve olgun konuşuyordu ve
Öyle adaletli kararlar veriyordu ki,
İnsanların kafasında o, Cennet'ten onları korumaya
Ve yanlışları düzeltmeye gönderilmiş bir melekti sanki.

Evliliklerinin üzerinden çok geçmeden
Bir kız çocuğu doğurdu Griselda,
Bir erkek çocuğunu tercih ederdi oysa.
Ama Marki memnundu bundan, halkı da öyle,
Bebeğin kız olması büyük kusur değildi,
Zaman gösterecekti, bir oğlan da
Doğururdu elbet, nasılsa kısır değildi.
Explicit secunda pars.

Incipit tercia pars.
Hayatta sık sık olduğu gibi,
Bebek annesini pek kısa bir süre emmişti ki
Karısını denemek geçti Marki'nin kalbinden.
Bilmek istiyordu sadakatinin derecesini,
Söküp atamıyordu kalbinden bir türlü,
Onu bir tecrübe etme isteğini,
Onu biraz korkutmak istiyordu besbelli.

Daha önce yeterince denemişti oysa,
Ve güvenilir bulmuştu her defasında,
Ne gereği vardı ısrarla sürdürmenin.
"İnce zekâ işi" deyip övse de kimileri
Maraz doğar derim bana kalırsa,
Durup dururken sınava tabi
Tutulursa bir kadın, acı çektirilir, korkutulursa.

Amacını gerçekleştirmek için şöyle yaptı Marki:
Bir gece tek başına karısının yanına geldi,
Ciddi bir ifade vardı yüzünde, endişeliydi,
Ve dedi ki: "Griselda, ümit ederim,
Seni o sefil yaşantıdan çekip aldığım
Ve soylular katına yükselttiğim günü
Hatırlıyorsundur, yoksa unuttun mu?

"Demek istiyorum ki Griselda, sana bağışladığım
Bu yüce makam, gördüğün bunca saygı,
Sebep olmuyordur umarım unutmana,
Seni asıl bir yoksulluktan kurtardığımı
Ve ne zenginliklere boğduğumu, biliyorsun sen de.

Şimdi ağzımdan çıkan her sözü dikkatle dinle,
Yok burda bizi duyacak bir başka kimse.

"Kendin de biliyorsun nasıl geldin bu eve,
Aradan uzun zaman geçmedi daha
Ve benim hayatım, canım olmana rağmen,
Böyle değilsin yazık ki asillerimin gözünde.
Büyük utanç duyuyoruz diyorlar, büyük üzüntü,
Boyun eğiyor olmaktan ve hizmet etmekten
Senin gibi, küçük bir köyde doğmuş birine.

"Doğrusunu istersen, özellikle kızını
Doğurduktan sonra söylenir oldu bunlar.
Benim de gönlümden geçen barış ve huzur
İçinde geçinip gitmek onlarla – öyleydi şimdiye kadar.
Duymaza gelemem hoşnutsuzlukları,
Kızından kurtulmalıyım işte bu yüzden,
Bu benim isteğim değil fakat onların arzusu.

"Tanrı biliyor bu işten nasıl nefret ettiğimi,
Senden habersiz bir şey yapmayacağım yine de,
Senden şunu istiyorum fakat" dedi,
"Bu konuda neye karar verirsem kabul etmeni
Göster bakalım şimdi engin sabrını,
Düğünümüzün yapıldığı gün hani,
Sabırlı davranacağına yemin etmiştin kulübede."

Bütün bunları duyup dinlediğinde,
Ne sesi, ne yüzü, ne tavrı değişti Griselda'nın,
Hiç mi hiç üzülmemiş gibiydi hatta.
"Efendim" dedi "her şey sizin elinizde
Kızım ve ben yürekten gelen bir itaatle
Siziniz zaten. İster öldürür, ister güldürürsünüz,
Size ait olanı, hareket edin siz yine gönlünüzce.

Tek bir şey varsa eğer Allah canımı alsın,
Sizi mutlu, beni mutsuz kılacak.
Hiçbir şey istemem, korkmam bir şeyi kaybetmekten,
Korkarsam sizi kaybetmekten korkarım ancak,

Gönlümün arzusu bu, hep böyle kalacak ve
Yok edemez onu geçen zaman, ne de ölüm
Çevirebilir kalbimi bir başka yöne."

Bu cevaptan pek memnun olmuştu Marki,
Ama hiç renk vermedi, belli etmedi.
Odadan yürüyüp çıkarken dışarı,
Soğuktu yüzü, bakışları buz gibiydi.
Bu olayın üstünden bir iki gün geçmişti ki
Bütün niyetini açıklayıp güvenilir bir adamına,
Onu karısı Griselda'nın yanma gönderdi.

Bir tür casus sayılırdı bu adam,
Önemli olaylarda kanıtlamıştı sadakatini.
Böyleleri, hayırlı işlere olduğu kadar
Kötülüğe de hizmet eder, layıkıyla kötülük yapar.
Adamın kendisini hem sevdiğini,
Hem kendisinden korktuğunu biliyordu Marki. Ve onun
Gizlice Griselda'nın odasına sızmasını istedi.

"Madam" dedi adam, "bağışlayın beni,
Bu işi yapmaya elim varmıyor ama,
Efendimizin emirlerine aynen uymak zorunda
Olduğumuzu siz de pekâlâ biliyorsunuz, değil mi?
Yerine gelmeli emirler, ağlanıp sızlansa da,
Hareket edilmeli onların doğrultusunda,
Ben de yerine getireceğim verilen emri."

"Bu çocuğu almam emredildi" dedi
Başka bir şey demedi sonra, horlayan hoyrat tavırlarla
Yakaladı yalnızca masumu ve onu öldürecekmiş
Gibi bir ifade vardı yüzünde, daha oracıkta.
Bağrına taş basıp boyun eğmeliydi Griselda;
Oturuyordu bir kuzu gibi uysal ve sessiz,
Ne isterse yapabilirdi bu cani, yavrucağa.

Uğursuzluğuyla ün salmıştı bu adam.
Uğursuzdu suratı, her sözü uğursuzdu;
Uğursuzdu tüm bunları yaptığı saat.
Onca sevdiği sevgili kızı, heyhat!

Ölüverecek sandı daha adamın ellerinde.
Ne ağlıyor, ne iç çekiyordu yine de,
Emindi ki tüm bunlar Marki'nin arzusuydu.

Ama işte dili çözülmüştü sonunda,
Yumuşak başlılıkla yalvardı Marki'nin adamına,
Bir centilmen olarak rica etse,
Öpmesine izin verir miydi yavrusunu ölmeden önce?
Ve sonra kucağına aldı minik yavruyu,
Endişeli bir yüzle onu kutsadı,
Yatıştırdı ve öptü öptü sonra.

Şöyle seslendi ona sevgi dolu sesiyle,
"Güle güle yavrum, bir daha göremem seni,
Seni İsa'nın haçıyla kutsadığım için ama bak,
(Ki o babamızdır bizim, kutlu babamız,
Ve çarmıhta bizim için canını verdi)
Ruhunu yavrucuğum, ona emanet ediyorum,
Çünkü bu gece benim için öleceksin sen de."

Sanıyorum böyle bir olayla karşılaşan bir dadı
Bile güçlükle katlanırdı bunun acısına;
Başka bir anne olsa yanardı yakılırdı,
Ama öyle bir sabır sebat sahibiydi ki Griselda
Her türlü felakete katlanıyordu.
Adama dönüp yine uysal uysal
Dedi "Al minik kızımı işte, geri al.

"Şimdi git" dedi "Efendimin emrini yerine getir;
Fakat bir iyilik yapmanı istiyorum senden,
Tabii efendin aksini emretmediyse,
Bu minik vücudu yem etme kurda kuşa,
Güvenli bir köşeye göm onu hiç olmazsa."
Ama adam tek bir söz bile söylemedi bu konuda,
Çocuğu aldı sadece ve çıktı yola.

Adam Marki'nin yanına döndü yine,
Ve bir bir anlatıp Marki'ye olup bitenleri,
Griselda'nın söylediklerini, yüzündeki ifadeyi,
Sevgili kızını Marki'ye uzattı sonra.

İnce bir sızı duyduysa da Marki yüreğinde,
Bütün kararlı efendilerin yaptıkları üzre
Başlangıç amacından yine de vazgeçmedi.

Yeni bir emir verdi adamına, şöyle dedi:
"Yumuşak kumaşlara sar sarmala bu bebeği,
Özen göster yalnız her şeye ve büyük bir gizlilikle
Bir tabut ya da sandık içine yerleştir onu.
Ve başının üstüne yemin et şimdi,
Hiç kimse bilmeyecek senin amacını,
Ne nereden geldiğini, ne nereye gittiğini.

"Bologna'daki kız kardeşime git doğruca,
Kendisi Panaro Kontesi'dir orada,
Ona götür çocuğu, anlat meseleyi,
Ve benim adıma rica et ondan
Bu kızı bir leydi gibi yetiştirmesini
Tembih et ona, çocuğun kim olduğunu
Kimseye hiçbir şart altında söylememesini."

Yola düştü adam ve emri getirdi yerine;
Ama biz Marki'ye dönelim yine.
Doğruca onun yanma koştu çünkü Marki,
Görebilmek için karısının yüzündeki ifadeyi,
Çıkartabilmek için bakışlarından acaba değişti mi?
Ama beklediği değişimi göremedi hiçbir zaman,
Sabırlıydı karısı ve nazikti her zaman.

Hoşnuttu, alçakgönüllüydü, hizmetine çabuktu,
Eskiden olduğu gibiydi yine aşkta;
Marki'ye karşı tavrı değişmiş değildi hiç,
Kızı hakkında tek laf etmiyordu asla.
Bu felaketten en ufak bir iz dahi
Görmek mümkün değildi onda. Ve kızının adını
Kederde ya da sevinçte almıyordu ağzına.

Explicit tercia pars.

Sequitur pars quarta.

Tam dört yıl geçip gitti bu minval üzre,
Ve bir kez daha gebe kaldı Griselda,

Bir oğlan doğurdu bu sefer Walter'a,
Bir bebekti ki eşi bulunmazdı güzellikte.
Ve babasına muştulandığında haber
Yalnızca o değil, bütün ülke
Sevinçle çalkalandı ve herkes şükretti Tanrı'ya.

Çocuk iki yaşına geldiğinde,
Dadısının göğsünden ayrıldığında bir gün,
Marki aynı hevese kaptırdı kendini,
Karısının sabrını test etmek istedi yine.
Ah lüzumsuz, ne kadar lüzumsuz bu test!
Fakat evli erkekler sınırı aşarlar sık sık,
Sabırlı bir yaratık geçti mi ellerine.

"Karıcığım" dedi Marki "bunları önce de duydun,
Evliliğimiz hakkında iyi şeyler denmiyor, biliyorsun;
Şimdi de bir oğlan doğurdun ya bana,
İşler daha da kötüye gidiyor bu defa.
Mırıltılar parçalıyor kalbimi, kırıyor cesaretimi.
Öyle acı, öyle ağır ki kulağıma gelen sesler,
Çatlatacak yüreğimi, mahvedecek beni.

Şimdi de diyorlar ki 'Walter'dan sonra
Janicula'nın soyu izleyecek onu,
Başkası yok çünkü geçecek başa,
Efendimiz olacaklar.' Bunlar işte halkımın korkusu.
Bu mırıldanmaları dikkate almak zorundayım,
Bunlar açık açık söylenmese de huzurumda,
Beni oldukça korkutuyor doğrusu.

"Huzur içinde yaşamak isterim, yapabilirsem;
Şu kesin karara vardım bu nedenle:
Bu çocuğa da aynı şey yapılacak,
Neler yapıldı, ne olduysa kız kardeşine.
Uyarmak isterim seni şimdiden, öyle birdenbire
Kendini kaybedip bir çılgınlık yapma,
Sabırlı ol lütfen, bu sözlerimi dinle."

"Hep bunu söyledim ve söyleyeceğim" dedi Griselda
"Hiçbir şey istemem ve reddetmem de

Sizin arzunuz dışında. İnanın hiç dokunmuyor bana;
Sizin emrinizle oldukça sorun yok.
Öldürülse bile oğlum da kızımdan sonra.
Çocuklarım bana zaten şunları verdiler:
Önce hastalık, sonra acı ve keder.

"Efendimizsiniz bizim, dilediğinizi yapın
Zaten sizin olanlara; hiç danışmayın bana.
Değil mi ki buraya ilk adım attığımda
Babamın evinde bırakıp geldim elbiselerimi,
Özgürlüğümü de bıraktım orada, özgür iradem.
Ve sizin verdiklerinizi giydim, lütfen
Canınızın istediğini yapın uyacağım harfiyen.

"Hiç şüpheniz olmasın, önceden bilebilmek gibi
Bir yeteneğim olsaydı gönlünüzden geçeni,
Özenle yerine getirmiş olurdum çoktan onu da.
Ama şimdi de arzunuzu öğrenmiş oldum madem,
Gönlümü bağlıyorum ona sıkı sıkıya.
Bilsem ki sizi mutlu edecek ölümüm,
Kuşku duymayın bundan, seve seve ölürüm,

"Ölümün sözü olamaz çünkü inanın
Aşkınızın yanında." Bu sözleri duyunca Marki,
Görünce karısının sadakatini, yere eğdi
Bakışlarını ve düşündü; "Bu nasıl bir sabırdır
Ki çekmeye razı bütün kaprislerimi?"
Ve ayrıldı odadan asık bir suratla,
Oysa kalbi mutlulukla doluydu aslında.

O çirkin çavuş nasıl yakaladıysa kızı,
Aynı şekilde kaba hareketlerle ve hatta
Daha da kötü bir şekilde –daha kötüsü düşünülebilirse–
Yakaladı o güzel mi güzel, nur topu oğlanı.
Yine sabır küpüydü Griselda,
Yüzüne yansımadı hiç yüreğindeki sızı,
Öptü oğlunu yine ve kutsadı yalnızca.

Ve yakardı sadece adama,
Gömsün diye minik yavrusunu toprağa.

Yırtıcı kuşlardan, hayvanlardan korunsun
İstiyordu kolu bacağı körpecik, güzel yavrunun.
Fakat hiçbir cevap alamadı yakarmalarına,
Adam onu duymamış gibi çekip gitti yine
Ve Bologna'ya götürdü oğlanı özenle.

Marki gittikçe daha çok şaşırıyordu
Griselda'nın sabrına ve eğer
Tanımıyor olsaydı onu şimdiye kadar,
Bilmiyor olsaydı çocuklarını ne denli sevdiğini,
Bu sabrın altında bir şeytanlık, bir kötü niyet
Taş yürekli, zalim bir ilgisizlik
–Başka nasıl açıklanır– olduğuna hükmedecekti.

Fakat pekâlâ biliyordu Marki,
Kocasından sonra en çok çocuklarını severdi Griselda.
Bu noktada sormak isterim kadınlara
Bu kadar deneme yeter mi, yetmez mi?
Daha neler icad edebilir zalim bir koca
Karısının sadakatini denemek amacıyla,
Zulmüne artırarak devam ederken kendisi?

Fakat öyle yaradılışlı insanlar vardır ki
Bir şeyi koydular mı bir kez kafaya,
Yapacaklarına bir sınır koymazlar asla.
Ve bir boyunduruğa koşulmuş gibi sanki
Varmak isterler o ilk tayin edilen noktaya.
Aynı şekilde, bu Marki de gizlice
Aklına koymuştu bu işte sona kadar gitmeyi.

Bekliyordu Marki, görmek için Griselda'nın
Kendisine karşı duyguları değişecek mi diye.
Göremiyordu ama bir fark bir günden bir güne:
Kalbiyle birdi hep kadının yüzündeki ifade.
Üstelik geçtikçe zaman, ilerledikçe yaşı
Daha da artıyordu bağlılığı – mümkünse tabii.
Artıyordu sevgisi, hizmet ediyordu daha bir gayretle.

Öyle görünüyordu ki, işte bu yüzden,
Bir tek iradeleri vardı bu karı kocanın.

Walter'ın her isteği zevki oluyordu Griselda'nın
Ve Tanrı'ya şükür ki her şey iyi sonuçlandı.
Hiçbir dünyevi dert yüzünden,
Hiçbir kadın ters düşmemeliydi kocasının arzusuyla,
Griselda bunu bizzat yaşayarak kanıtladı.

Walter'ın kötü ünü yayıldı kulaktan kulağa,
Yayıldı acımasız yüreği ve yaptığı kötülük,
Yoksul bir kızdı diye bir zamanlar karısı,
Öldürtmüştü, kıymıştı iki çocuğuna da.
Bu türden fısıltılar yayıldı halk içinde.
Şüphesiz insanların kulağına gelmiyordu
Çocukların öldürüldüklerinden başka kelime.

Doğal olarak bu söylentilerin neticesinde,
Marki'yi öteden beri seven insanların
Duyguları az zamanda dönüşüverdi nefrete.
Bir katil olarak anılmak ne korkunç bir şey!
Ama o yine de, ne olursa olsun,
Vazgeçmiyordu o gaddarca planından,
Devam edecekti karısını denemeye.

Kızı on iki yaşına geldiği zaman,
Roma'ya bir haber yolladı Marki,
Çok kurnazca hazırlanmış bir plandı haber:
Acımasız amacı için gerekli belgeleri
Düzenleyin diye emrediyordu ordaki mahkemeye.
Bir izin belgesi istiyordu Papa'dan "Halkının
İyiliği için yeniden evlenebilir Marki" diye.

Sahte bir belge düzenlensin istiyordu yani,
Papa'nın onayı varmış gibi gösterip,
İlk karısını boşayabileceğinden söz eden.
Ve aynı şekilde, Papa'nın izniyle
Yok etmek için halkın kendisine duyduğu kini;
Sonuçta halka okunan belge
İşte bu duyuruları yapan bir belgeydi.

Şüphesiz, cahil halk inandı buna,
Her şeyin duyurulduğu gibi olduğunu sandı.

Mahkeme emrini aldığı zaman Griselda,
Sanırım yüreği çok derinden burkuldu.
Ama o alçakgönüllü yaratık bu defa da
O sarsılmaz inancıyla Talih'in getireceği
Talihsizlikleri hazırdı sabırla karşılamaya.

Bütün kalbi ve bütün varlığıyla verildiği
Efendisine zevkle ve şevkle hizmet ediyordu yine,
Dünyadaki gerçek hazinesi, efendisine.
Fakat kısa tutmak gerekirse hikâyeyi,
Gizli bir mektup yazdı Marki,
Bu mektupta anlattı bütün niyetini
Ve Bologna'ya gönderdi yine gizlice.

Kızkardeşiyle evli bulunan
Panaro kontundan hassaten rica ediyordu,
Kendisine getirmesini artık iki çocuğunu,
Kimseden gizlemeden ve görkemli bir şekilde.
Fakat bir şeye dikkat edilsindi her şeyin üstünde:
Kim sorarsa sorsun ve hiçbir şartla
Söylenmesindi çocukların kimler olduğu.

"Bakın şunu diyebilirsiniz" diyordu yalnız:
"Yakında Saluzzo Markisiyle evlenecek bu kız."
Kendinden istenenleri yerine getirdi Kont;
Ertesi gün seher vakti yola koyuldu.
Saluzzo'ya doğru yola çıktı bir kafile,
Zengin giyimli lordlar kıza eşlik ediyordu
Ve yanıbaşında gidiyordu kardeşi de.

Evlilik için uygun şekilde
Giyinmişti bu körpecik kız, parlak mücevherler içinde;
Henüz yedi yaşında olan kardeşi derseniz,
O da giydirilmişti göz alıcı bir şekilde.
Böylece soylu, görkemli ve neşeli yüzlerle
Saluzzo'ya doğru devam etti kafile,
At üstünde devam etti yolculuk bir günden öbür güne.

Explicit quarta pars.

Sequitur pars quinta.

Bu arada, acımasız planı çerçevesinde
Hiçbir şüpheye meydan bırakmayacak şekilde,
Bu işi sonuna kadar götürüp tecrübe ederek,
Karısını daha da denemek gayesiyle,
Hâlâ eskisi gibi sebat sahibi mi, görmek
İçin, topluluk içinde bir gün
Şöyle dedi Marki gürültülü bir sesle:

"Şu bir gerçek ki Griselda, iyilik dolu
Yüreğin, uysallığın, dürüstlüğün sayesinde
–İyi ki almışım seni– pek güzel günlerim oldu.
Soyuna, mal varlığına bakmamışım iyi ki.
Fakat bir gerçeğin şimdi varıyorum farkına,
Yönetici olmak pek çok bakımdan
Kölelikmiş, girmek demekmiş boyunduruk altına.

"Herhangi bir çiftçi gibi davranamam ben,
Başka bir karı alayım diye halkım
Baskı yapıyor bana, gün be gün artıyor çığlıkları.
Aynı şekilde Papa da bu kini yok etmek için
Onaylamış durumda ikinci bir evlilik yapmamı;
Doğrusu sana söyleyeceklerimin hepsi bu kadar,
Yakında varır yeni karım, şimdi yoldalar.

"Yüreğini pek tut ve boşalt onun yerini,
Bana getirmiş olduğun çeyize gelince,
Büyüklük edip bağışlıyorum sana, alabilirsin geri."
Böyle konuştu Marki, dedi "dön babanın evine.
Hep bolluk bereket içinde yaşamaz hiç kimse.
Metin ol şimdi, sana tavsiyem budur,
Ve katlan kaderine sarsılmaz bir yürekle."

Sabırla cevap verdi Griselda bu sefer de,
"Efendim" dedi "hep farkındayım bunun.
Sizin ihtişamınızla karşılaştırıldığı zaman
Bir hiç olduğunu benim yoksulluğumun;
Mümkün değil iddia etmek bunun aksini.
Doğrusunu isterseniz karınız değil,
Oda hizmetçiniz olmaya bile layık görmem kendimi.

"Ve beni hanımı yaptığınız bu evde,
Şahit olsun sözlerime o yüce Tanrı,
Ve mutlu kılsın ki ruhumu, gerçeği bilip,
Kendimi hanım olarak düşünmedim hiç,
Değerli şahsınıza bir hizmetçiydim sadece,
Ve sizi sevdiğimden daha fazla sevemem
Dünyada hiçbir varlığı yaşadığım sürece.

"Bunca uzun zamandır, iyi yürekliliğinizle,
Böylesi bir şerefe layık olmadığım halde,
Bu asil ve onurlu mevkide tuttuğunuz için beni,
Teşekkürler ediyorum ve yalvarıyorum Tanrı'ya
Size bunun karşılığını versin diye.
Şimdi memnuniyetle gideceğim babamın yanına,
Hayatımın sonuna dek kalacağım onunla.

"Orada yaşıyordum küçücük bir çocukken,
Ölene dek orda kalmak isterim yine,
Temiz bir dul olarak, bedeni ve kalbiyle.
Kızlığımı size verdim çünkü ben,
Sadık karınız oldum hep, şüphe etmeyin bundan,
Sizin gibi yüce bir efendinin karısını
Tanrı korusun bir başka erkekle evlenmekten.

"Ve yeni eşinize gelince efendim,
Yüce Tanrı bolluk, bereket bağışlasın size!
Bir zamanlar pek mutlu yaşadığım odamı
Bırakırım elbet ona, hem de seve seve.
Ve sizin arzunuzdur madem, canım efendim,"
Dedi Griselda, "tüm kalbimle taptığım efendim,
Ne vakit isterseniz o vakit dönerim eve.

"Çeyizimi bağışladığınızı diyorsunuz bana
İlk gelirken getirdiğim, üstümdeki çul çaput
Giysilerimdi hepsi dün gibi hatırımda
Onları yeniden bulmak kolay olmayacak tabii.
Ey Ulu Tanrım! Ne kadar yumuşak, ne kadar ince
Görünmüştünüz gözüme evlendiğimiz gün,
Yüz ifadenizle ve sözlerinizle.

"Doğruymuş meğer –ve kendi tecrübemle
Doğru olduğunu kanıtlamış oldum ben de–
Eskirmiş aşk, kalmazmış eskisi gibi yeni.
Ama efendim, ne olursa olsun, emin olun ki
Ve evet, ucunda ölüm olsa bile
Pişmanlık duymayacağım asla ayrılsam dahi,
Sevdim diye sizi bütün kalbimle.

"Efendim, biliyorsunuz, babamın evinde,
Yoksul giysilerimi çıkarttınız üstümden,
Zengin kıyafetler giydirdiniz onların yerine.
Başka bir şey getirmedim size şüphesiz;
Sadakat, çıplaklık getirdim, kızlığımı bir de;
Ve işte giysilerinizi iade ediyorum
Ve evlilik yüzüğünü, bir daha geri almamak üzre.

"Bana verdiğiniz mücevheratın geri kalanı
Rahatça diyebilirim, duruyor odamda.
Nasıl çıplak geldiysem babamın evinden
Yine çıplak döneceğim" dedi Griselda.
"Memnuniyetle uyacağım yine arzunuza;
Ama umarım geçmiyordur aklınızdan,
Beni çırılçıplak salıvermek sokağa.

"Mümkün değil yapmanız böyle bir şeyi,
Hiç yakışık alır mı çırılçıplak yürütmek
Çocuklarınızı karnında taşımış bir bedeni
Cümle halkın önünde? Yalvarıyorum size,
İzin vermeyin yol üstünde bir tırtıl gibi gitmeme.
Hatırlayın efendim, sevgili Lordum,
Karınızdım ben sizin, artık değersiz olsam bile.

"Bu yüzden yanımda getirdiğim ama götürmediğim
Kızlığımın karşılığı olarak efendim,
Bir mükâfat bahşedin bana –evet yalnızca–
Buraya gelirken giymiş olduğum gibi bir giysi
İstiyorum ki örteyim eski karınıza ait şu bedeni.
Şimdi de üzmemek için sizi daha fazla
Gidiyorum canım efendim, elveda."

"Şu an giymekte olduğun fistan" dedi Marki
"Sende kalabilir tamam al götür onu."
Fakat bundan başka da bir söz söyleyemedi,
Çıktı gitti yüreği ezik, acımayla dolu.
Herkesin gözü önünde bir bir üstündekileri
Çıkardı Griselda, fistanıyla kaldı yal'nayak başı kabak
Ve babasının evine doğru yürüdü gitti.

Peşisıra geliyordu halk ağlaşa ağlaşa,
Ve kadere lanet ediyorlardı her bir adımda.
Ama Griselda'nın kupkuruydu gözleri
Tek kelime etmiyordu tüm bu esnada
Haberi alır almaz zavallı babası
Lanet okudu Tabiat'ın onu bir canlı
Olarak tasarladığı güne, lanet okudu o uğursuz saata.

Hiç şüphesiz çünkü bu yoksul ihtiyar,
Oldum olası şüpheyle bakıyordu bu evliliğe.
Böyle olacağını biliyordu başından beri,
Marki şehvet ateşini söndürdüğünde
Onur kırıcı bir şey olarak görecekti elbet,
Bu denli alçalmasını zat-ı şahanelerinin,
Boşamak isteyecekti kızı bir an önce.

Yol boyunca ağlaşan insanların sesinden,
Yaklaştığını anlayıp kızının karşısına çıktı baba.
Griselda'nın eski mantosunu da getirmişti yanında
Hıçkırıklar arasında giydirdi onu, olduğu kadar tabii.
Manto tam olarak oturdu denemez vücuduna
Kaba kumaştandı, ve ne de olsa
Düğünden çok önce alınmıştı ve pek eskiydi.

Böylece babasıyla yaşadı bir süre,
Evlilikte kadınca sabrın timsali Griselda.
Ne yüz ifadesi, ne sözleriyle bu zaman zarfında,
Ne bir başınayken, ne de herkesin içinde
Bir gün olsun belli etmedi çektiklerini.
Şimdi mazi olan yüce makamını
Hatırlatmıyordu yüzü, anlatmıyordu onun hikâyesini.

Şüphe yok çünkü, o mevkideyken dahi
Alçakgönüllüydü hep, mütevaziydi ruhu.
Ne yiyecek düşkünü bir ağzı, ne çıtkırıldım bir kalbi
Vardı, ne de gösteriş budalası, asalet delisiydi,
Her zaman sabırlıydı, iyilikseverdi fakat,
Akıllı, kibirden uzak ve onurluydu
Uysaldı, üstelik kocasına sadıktı hepsinden önemlisi.

[VI. BÖLÜM]
Bologna'dan geldi sözünü ettiğim kont,
Yediden yetmişine herkes duydu haberi,
Kulaktan kulağa yayıldı dört bucağa,
Bütün bu debdebeyle, bütün bu şatafatla
Kontun yeni Markizi birlikte getirdiği.
Tek kimse şahit olmuş değildi doğrusu,
Böyle soylu görkem görmemişti Lombardiya.

Tüm bunları planlayan, her şeyden haberdar Marki,
Kont şehre varmadan önce bir ara,
Bir adam yolladı yoksul Griselda'ya.
Bütün alçakgönüllülüğü ve güleç yüzüyle
Ve en ufak kıskançlık uyanmadan kalbinde,
Kalktı geldi o da ve saygıyla selamladı Markiyi,
Özenle selamladı diz çökerek önünde.

"Griselda" dedi Marki "kararım kesin,
Bu yeni gelen kızla evleneceğim.
Yarın sabah karşılanacak kraliyet töreniyle,
Mümkün olan en iyi şekilde benim evimde.
Ve herkes rütbesine göre yerini almış olacak,
Mutlulukla hizmetine dönecek herkes,
Benim yapacağım görevlendirmeye göre.

"Elimde hiç kadınım yok bu işlerden anlayan,
Odaları düzenleyecek şöyle zevkime göre,
İyi olurdu diyorum bu yüzden işte,
Kontrol işini sen üstüne alsan.
Sen iyi bilirsin nelerden hoşlandığımı;
Pek güzel olmasa da sırtındaki elbise
Biliyorum üstüne düşeni yapacağını."

"Büyük zevk alacağım efendim" dedi Griselda
"Arzunuzu yerine getirmekten. Ama bunun dışında ben,
Faydalı olmak isterim size elimden geldiğince
Bir gün olsun hizmette kusur etmeden.
Azalmaz sevgim ne alçak, ne yüce yerde,
Ruhum sevmeye devam edecek sizi,
Evet, hep seveceğim sizi bütün kalbimle."

Ve sonra evi düzenlemeye girişti
Masaları hazırlattı, yatakları yaptırdı;
Yapmaya çalıştı, yapabileceği ne varsa.
Oda hizmetçilerine dedi "Allah aşkına,
Silin silkeleyin hadi, çabuk tutun elinizi";
Bütün odaları ve salonu kendi elleriyle
Düzenledi, içlerinde en fazla koşturandı kendisi,

Bu sırada gelmişti Kont, atından iniyordu,
Tabii iki asil çocuk da vardı yanında.
Öyle zengin kıyafetler giydirmişlerdi ki onlara
Halk akın akın bu ihtişamı görmeye koşuyordu.
Bir süre sonra aralarından bazıları,
"Walter aptal değil," demeye başladılar; "boşuyorsa
Daha iyisini almak için boşuyor karısını."

Herkes kabul etti Griselda'dan
Daha genç, daha güzel olduğunu yeni gelinin.
"Daha hoş, daha güzel olur meyvası"
Dediler "ne de olsa soylu kandan gelenin."
Ne hoş bir yüzü vardı oğlan kardeşinin de,
Pek memnun oldu bu iki çocuğu görenler
Ve hak vermeye başladılar Marki'ye.

"Ey fırtınalı halk, oynak, vefasız kalabalık!
Ey basiret yoksunu, ey dön dön fırıldak!
Hep en yeni söylentiler çeker ilgini,
Yanar sönersin yanıp sönen ay gibi.
Şakşakçısın, ne ki alkışın etmez beş para,
Yanlış çıkar hükümlerin, sadakatin hava cıva,
Katıksız aptaldır sana bel bağlayan kişi."

Böyle dediler şehrin aklı başında büyükleri,
Şöyle dışardan bakınca kalabalıklara.
Yalnızca yenilikten kaynaklanıyordu halkın sevinci,
Sebep yeni bir hanımın gelmesiydi zira.
Fakat bu konuya girmeyeceğim şimdi,
Griselda'ya dönmek istiyorum çünkü yeniden,
Anlatmak için sadakatini ve çalışma şevkini.

Canla başla çalışıyordu Griselda,
Şenlikle ilgili bütün hazırlıklarda.
Kaba kumaştan ve eprimiş olsa da elbisesi,
Bundan utanç duyuyor gibi değildi asla.
Herkesle beraber kapıya çıktı tam tersi,
Güleç bir yüzle selamladı Markiz'i,
Ve işinin başına döndü hemen sonra.

Öyle aydınlık bir yüzle karşıladı ki misafirleri,
Ve öyle becerikli: herkesi rütbesi gereğince;
Bir tek kusur bulamadılar hiçbir işinde,
Griselda'nın merak ettiler kim olduğunu,
Böyle eski püskü, yoksul bir kıyafet içinde
Biri nasıl olup da biliyordu tüm protokol kurallarını,
Göklere çıkardılar basiretini öve öve.

Bütün bunlar olurken, bu işler esnasında,
Taze gelin ve kardeşine iltifatlar ediyordu Griselda,
Öyle içten, öyle iyiniyetli konuşuyordu ki
Daha iyi sözler diyecek çıkmazdı salonda.
Nihayet yemeğe oturduğunda bütün lordlar,
Yine bir şeylerle meşgul oluyorken salonda,
Marki tarafından çağrıldı Griselda.

"Söyle bakalım," dedi Marki şaka yollu,
"Nasıl buldun yeni karımı, güzelliğini?"
"Pek güzel efendim" dedi Griselda, "doğrusu,
Bugüne dek görmedim ondan güzelini.
Onun mutluluğu için duacıyım Tanrı'ya,
Ve hayatınızın sonuna kadar mutlu,
Mesut kılar dilerim Tanrı ikinizi.

"Fakat bir ricam var, bir uyarım olacak size,
Bana yaptığınız gibi canını yakmayın,
İşkence etmeyin bu körpecik kıza,
Daha el bebek gül bebek büyümüş çünkü o,
İşte bu yüzden benim düşünceme göre,
Yoksulluk içinde büyüyen biri kadar
Kolay göğüs geremez felaketlere."

Gördüğünde Walter Griselda'nın sabrını,
Her tür ard niyetten uzak, gülümseyen yüzünü.
Ona yaptığı bütün kötülüklere rağmen,
Düşününce nasıl kale duvarı gibi durduğunu,
Nasıl uysal ve nasıl masum kaldığını düşününce,
Evet, karısının sadakati karşısında daha fazla
Dayanamadı, bir sızı duydu Marki yüreğinde.

"Tamam Griselda'm" dedi "artık sona erdi,
Üzülmene, korkmana gerek yok daha fazla.
Şimdiye kadar hiçbir kadının görmediği
Sınavlardan geçirdim, denedim seni,
Hem varlıkta denedim, hem de yoklukta,
Ve şimdi biliyorum sadakatini."
Kollarına alıp Griselda'yı öptü sonra.

Şaşkınlıktan anlamadı Griselda bu sözlerin önemini,
Duymamıştı çünkü söylenenlerin hiçbirini,
Bu şaşkınlığı üstünden atana kadar
Uykudan henüz kalkmış birisi gibiydi.
"Griselda" dedi Marki, "bizim için ölen
Tanrı adına, bir tanecik karımsın, başka biri olamaz,
Olmadı da zaten Tanrı şahidimdir ki.

"Senin kızının ta kendisi oluyor
Bu yeni karım sandığın; ötekine gelince,
Veliahtım olacak o, niyetim böyle;
Onu da karnında taşıdın, yalanım yok.
Bologna'da tuttum onları herkesten gizli;
Ama bak getirdim tekrar geri,
Sızlanma yavrularımı yitirdim diye.

"Hakkımda ileri geri konuşanlara gelince,
Hatırlatmak isterim ki, ben bu işi
Ne zalimliğimden, ne kötülük olsun diye yaptım,
Senin karılığını sınamaktı maksadım.
Çocuklarımı öldürmek mi –Tanrı korusun!–
Ama uzakta tutmam gerekiyordu ikisini,
İçinle, dışınla iyice tanıyana dek seni."

Bunları duyunca Griselda sevincinden
Bayılıp düştü yere, fakat kendine gelir gelmez
Çocuklarını yanına çağırttı hemen.
Hazin hazin ağlayarak, kolları arasına
Aldı onları ve hafif hafif kokladı öptü sonra.
Tam bir anneydi o an: tuzlu gözyaşları
Yıkarken çocukların yüzünü, saçlarını.

Ah, nasıl da yürek sızlatan bir manzaraydı,
Bayılmasını görmek ve duymak mütevazi konuşmasını.
"Rabbim, şükürler olsun" diyordu Griselda,
"Kurtardın, bağışladın sevgili yavrumu bana!
Şuracıkta ölsem artık gam yemem;
Gözettiğin sevgili kullarındanım madem;
Ölüm ne ki ruhum sükun bulduktan sonra.

"Ey tatlı, körpe, ey minik canlarım benim!
Bu bağrı yanık anneniz nasıl da uzun süre
Yem olduğunuza inandı vahşi köpeklere,
Sizi yırtıcı hayvanlar yedi sandı. Şükürler olsun,
Merhametli Tanrıma ve iyi yürekli babanıza teşekkürler yine,
Özenle korunup bakmışlar size" ve tam o anda
Yeniden bayılıp yığılıverdi yere.

O baygın halinde bile öyle sıkı sıkı
Sarılıyor, öyle bir kucaklıyordu ki çocuklarını,
Büyük uğraş gerekti onları çekip almak için,
Bu pek çok güçlükten sonra mümkün oldu.
Onları içleri burkularak izleyenlerin,
Yanaklarından sel olup aktı gözyaşları;
Ki her biri odada güçlükle duruyordu.

Walter neşelendirdi karısını, dağıttı kederini;
Ayağa kalktı Griselda sersemlemiş bir halde,
Herkes eğleniyordu etrafında pür neşe,
Bulsun diye hanımları yeniden kendini;
Kendini heba ediyordu Walter, Griselda
Gülsün diye tek. Harika bir şeydi görmek
Yüzlerinde yeniden kavuşmanın sevincini.

Etrafındaki hanımlar, zamanı geldiğinde
Griselda'yı alıp odasına götürdüler,
Eski giysilerini çıkardılar üstünden,
Parlak bir elbise giydirdiler, altın renginde.
Değerli taşlarla süslü bir taç,
Kondurdular başına. Ve salona indirip
Hürmet ettiler ona layığı üzre.

Kötü bir gün mutlu sona erdi böylece.
Kadın erkek, herkes doya doya eğlendi,
Coşku dolu saatler yaşandı gün boyu,
Yıldızlar ışıyana dek gökkubbede.
Kime sorarsan sor, daha görkemliydi bu şenlik,
Paralar böyle sel gibi akmamıştı, bu kadar
Masraf yapılmamıştı düğün şölenlerinde.

Uzun yıllar bolluk bereket içinde,
Uyumlu ve huzurlu yaşadılar karı koca.
Zengin bir evililik ayarladı Marki kızına,
İtalya'nın sayılı lordlarından biriyle.
Kayınpederini de sarayında tuttu Walter,
Ruhu bedeninden uçup gidene kadar,
Rahat ve huzur içinde bir yaşam sürdü Janicula.

Walter'dan sonra oğlu geçti başa,
Rahat ve huzur dolu günler yaşandı yine.
Şanslı bir evlilik yaptı delikanlı,
Karısını sınamaya filan kalkışmadı, hâşâ!
Eskisi kadar sağlam değil dünyamız,
Gerçekleri konuşmak gerekirse,
Bakın hikâyeci ne diyor bu konuda:

Bütün evli kadınlar uysallıkta Griselda
Gibi davransınlar diye anlatılmaz bu hikâye,
Çekilmez olurdu hayat, yaşanmaz olurdu yoksa;
Yine de kendi çapında herkes,
Onun gibi sağlam durabilmeli felaketler karşısında;
İşte bu düşünceyle kaleme almış Petrarch
Bu hikâyeyi o yüce üslubuyla.

Bir kadın bunca sabırlı olabiliyorsa eğer
Ölümlü kocasına karşı, Tanrı'dan gelen her şeyi
Nasıl bir tevekkülle karşılamak gerekir düşünün beyler!
Son derece doğal denemek istemesi
Kendi yarattıklarını. Sınavı bir kez geçenleri bir daha
Sınamaya gerek duymasa da –böyle der Aziz James risalesi–
Her günümüz bir sınavdır şüphe yok buna.

Acılar çektirir bize, pişelim diye,
Keskin kırbacıyla felaketlerin
Sık sık kamçılar bizi değişik şekillerde.
Bizi daha iyi tanımak için değil elbet,
Zayıflıklarımızı bilir o biz daha doğmadan önce;
Terbiye olmamız içindir, yararımızadır her şey,
Acılara sabırla katlanıp yaşayalım öyleyse.

Fakat beyler, sözlerimi bitirmeden bir kelime daha:
Günümüzde, gerçekten pek zor koca şehirde
Üç Griselda bulmak, üç değil iki hatta,
Böyle bir sınava şimdikiler girecek olsa
Altınları öyle adi bir alaşım yapmıştır ki pirinçle,
Pek hoş görünse de madenlerinden yapacağınız para
Kırılıverir ortadan, bükülmek yerine.

İşte bu yüzden Bathlı Hanım'ın aşkına
–Tanrı onu korusun, yaşatsın tarikatını, onun gibileri,
Yazık, gerçekten çok yazık olurdu yoksa–
Coşkulu bir kalple şen bir şarkı söylemek istiyorum ben,
Memnun kılmak isterim sizleri bu şarkıyla,
Önce, hüzünlü konuları bırakalım bir tarafa,
Ve işte şarkım, dinleyin lütfen:

CHAUCER'IN SONSÖZ'Ü

Griselda öldü, öldü onun sabrı da,
İtalya'da bir vadide yatarlar şimdi;
Sesleniyorum bu yüzden tüm kocalara,
Uygulamaya kalkmayın böyle bir denemeyi
Bir Griselda bulmak için karınıza,
Boşa gider çabanız bilmelisiniz ki.

Ey değerli hanımlar, akıl sahipleri,
Uysallık dilinizi bağlamasın böyle,
Bir üniversiteli veyahut başka biri,
Sizi de konu yapmasın hikâyesine,
Uysal belleyip sizi de Griselda gibi,
Yutar, haberiniz olsun, yoksa Chichevace.[3]

Yankı'yı örnek alın derim kendinize,
Susmak nedir bilmez o hep karşılık verir.
Masumluğunuz bir tuzak olmasın size,
İdareyi sertçe ele almak gerekir,
Kazıyın bu dersi aklınıza derince,
Böylesi tarafların menfaatinedir.

İri cüsseli kadınlar, savunmaya geçin,
Güçlüsünüz nasıl olsa bir deve kadar;
Şiddet sever kocalara vermeyin izin.
Ey kavgada zayıf, ufak tefek hanımlar,
Her biriniz bir Hint kaplanı kadar azgın,
Çen çen ötün, size örnek değirmenler var.

Korkmayın, hem boyun eğmeyin erkeklere,
Kocanız zırhlara bürünmüş olsa dahi,
Sert sözleriniz oklardır, işler göğsüne,
Deler geçer zırhı, başlığı da vallahi.
Süt dökmüş kedi gibi uslu istenirse
Kıskançlık da pıstırır erkek milletini.

Güzelseniz eğer, salının ortalıkta,
Sergileyin yüzünüzü, şıklığınızı,

Çirkinseniz eğer, cömert davranın daha,
Dostlar satın alın, sıkmayın canınızı,
Neşeniz bir olsun dalında bir yaprakla,
Kocanız olsun yanan, hep o çeksin acı.

Hancı'nın neşeli sözleri.

Değerli üniversiteli hikâyesini bitirdiği zaman,
Hancımız yemin etti ve dedi "Aman aman,
Pek hoş bir hikâye bu, gerçekten yaman.
Bir fıçı birasına yeğlerdim benim
Karının da duymasını en azından bir kere,
Bu hikâyeden çok şey öğrendim zira,
Ama olmaz duaya amin demeyelim, hiç koşmayalım zora."

Oxfordlu Öğrenci'nin Hikâyesi burada bitiyor.

NOTLAR:

1 *Petrarch*: Francesco Petrarca (1304-74), Roma'da 1341 yılında Devlet Şairi *(poet laureate)* seçilen İtalyan şair ve hümanist. Petrarch, Griselda'nın hikâyesini Boccacio'nun *Decamaron* adlı kitabından Latinceye çevirmişti. Chaucer'ın bu hikâyeyi oradan aldığı düşünülüyor.

2 *Lynian*: Giovanni di Legnano, Bologna'da hukuk profesörü. Ölümü 1383. Savaş ve astrolojiyle ilgili yazılar yazmıştır.

3 *Chichevache*: Eski bir Fransız masalında Chichevache ve Bicorne adlarında iki inek vardı. Bicorne besiliydi çünkü sabırlı kocaları yiyordu, ama sabırlı karıları yiyerek beslenen zavallı Chichevache zayıftı.

TÜCCAR'IN HİKÂYESİ (GİRİŞ)

"Bana sorun" dedi Tüccar "gamı, kederi, hüznü
Feryat figan ederim ahh, Allah'ın günü.
Ama sanırım bu durumda olan tek ben değilim,
Tüm kocaların durumu en az benimki kadar elim.
Şirret mi şirret bir karım var, almak istemem günahını,
Ama Şeytan'a bile ters giydirir külahını;
Hani Şeytan'la evlenmiş olsa. 'Madem onca kötü biri,
Diyorsun, 'anlat bir yönünü göster neresi eğri,'
Demeyin ne olur bana, neresi doğru ki?

Saymakla bitmez eziyetleri, ne bir ne iki.
Ahh, nerde benim karım, nerde sabır taşı Griselda!
Dağlar kadar fark var aralarında.
Bir kurtulsam kaçardım olabildiğince uzağa,
Düşmezdim asla, düşmezdim aynı tuzağa!
Biz kocalar ahh, hayatımız gam keder,
Sorun bakın isterseniz diğerleri ne der.
Göreceksiniz haklıyım, Aziz Thomas şahidim,
Zaten çoğunluk dedim, tüm kocalar demedim.
Böyle bir şeyi, haşa, yazdıysa bozsun Allah.
"Ah Hancı Bey, bildiğin gibi değil ahh,
Evleneli henüz iki ay oluyor, fazla değil,
Ama şu sözlerime gözün kapalı olabilirsin kefil:
Şu koca dünyada hiçbir müzmin bekâr
–Bir bıçak al eline, istersen göğsünü yar–
Mümkünü yok anlatamaz, tatmamıştır yarı
Yarıya bile karımın elinden çektiğim ezayı, kahrı."
"Tüccar Bey" dedi Hancı, "Tanrı korusun seni,
Madem bu kadar çok şey biliyorsun evlilik uzmanı
Sayılırsın. Rica ederim, bu konuda bir şeyler anlat."
"Memnuniyetle" dedi Tüccar "fakat
Üzüntüm öyle büyük, kalbim öyle kırık ki,
Kendi çektiklerimden söz edemem yazık ki."

TÜCCAR'IN HİKÂYESİ

Tüccar'ın Hikâyesi burada başlıyor.

Çok değerli bir şövalye varmış eskiden,
Lombardiya'da bir şehirde, Pavia diye bilinen.
Bolluk bereket içinde yaşı altmışa varmış,
Ama hiç evlenmemiş, müzmin bekârmış.
Gerçi bu ruhban sınıfından olmayan, dünyevi
Ahmakların yaptıkları gibi, her nevi
Yoldan karşılamış tensel zevklerini. Fakat yaşı
İlerlediğinde, devirdiğinde altmışı,
–Kerametten mi bunaklıktan mı, artık ne derseniz deyin,
Fakat cesaretine şaşmak gerek bu beyin–

Evli bir erkek olmak düşüncesiyle
Yanıp tutuşur olmuş. Bu düşünce onu öyle
Bir sarmış ki gece gündüz nerede, nasıl bir fırsat
Bulur da evlenirim diye gözler olmuş pür dikkat.
Dualar ediyormuş "Ne olur esirgeme Tanrım,
Bir kerecik bana da nasip et, yalvarırım:
Bir karıyla kocası arasındaki
Tatlı yaşantıyı ben de tatsam ne var sanki.
Kadınla erkeği ilk birbirine bağladığın
O evlilik bağının, evet o mübarek bağın
Ben de içinde olsam" diyormuş. "Başka hiçbir olay,
Hiçbir yaşantı gözümde değil. Öyle temiz, öyle kolay
Ve öyle rahat ki evlilik, Dünya'da Cennet."
Bu bilge şövalye işte böyle diyormuş, evet.
Tanrı nasıl su götürmez, tartışmasız "Kral"sa,
Tartışmasız mutlu olur her erkek bir karı alsa,
Özellikle de adam yaşlı ve ak saçlıysa eğer.
O zaman kadın hazinesindeki en değerli mücevher,
En paha biçilmez taştır. O zaman erkeğin gönül tahtına
Kurulmalı genç ve güzel kadın, beklediği veliahtına
Kavuşturmalı kocasını. Ondan sonra da koca,
Mutlu ve huzurlu yaşayıp gider gönlünce.
Diğer yanda aşktan biraz ağızları yansa, çokluk
Feryadı basar bekârlar, eh çocukluk.
Bekârlık sultanlıkmış, peh! hepsi masal.
Bekârlığın bitmez derdi ve bu çok doğal:
Çürük zemine atılır onların aşklarının temeli,
Sağlam olmaz haliyle aşk, olmaz temelli.
Özgür yaşar onlar bir kuş, bir hayvan kadar özgür,
Disiplin nedir bilmezler, tanımazlar bir sınır.
Mutlu bir yaşantıya kavuşur oysa evli
Bir erkek, bir yaşama ki disiplinli, düzenli.
Her kim ki evlilik boyunduruğu altında sabırla yaşar,
İçi mutlulukla dolar, coşar da coşar.
Size kim karınız kadar itaat eder, öyle ya,
Kim eşiniz kadar sadık iyi günde, kötü günde veya?
Sağlıklıyken, hastayken üstünüze kim titrer?
Saymakla biter mi size verdiği hizmetler?
Çalışır, didinir hep yorulmadan dinlenmeden,

Son nefesinize dek yanınızdadır, sormadan "Neden?"
Bazı yazarlar farklı düşünüyorlar bu hususta,
İşte bunlardan biridir Teophrastus da.
Teophrastus yalancının biriymiş, takan mı var?
"Masrafları azaltmak, para biriktirmek için, zinhar!"
Diyor "Evlenmeye kalkmayın, tavsiyem budur size.
Çünkü sadık bir uşak, malınıza, mülkünüze
Karınızdan daha iyi göz kulak olur. İnsanın karısı
'Yaşadığım sürece kocamın servetinin yarısı
Benimdir' diye iddia eder. Yastığa düştü başınız
Diyelim, hastasınız: Bu durumda bir arkadaşınız,
Bir hizmetçi, bir uşak yine, size dört başı mamur
Bir hizmet verir ve inanın, daha az kusur
İşler 'Ah ne yapıp etsem de fırsatını bulsam,
Bir dümen çevirip şunun mallarını alsam'
Diye gece gündüz pusuda bekleyen karınızdan.
Sözümü tutun ve sonra takacağınız boynuzdan
Beni sorumlu tutmayın, sormayın neden?
Sonunuz böyle olacaktır, demesi benden."
İşte böyle fikirler ve daha neler neler,
Tanrım, sen bu herife layığı neyse ver!
Fakat bu saçmalıkları siz kafanıza takmayın,
Beni dinleyin şimdi, Teophrastus'a bakmayın.
Gerçek şu ki, kadın kocaya Tanrı'nın armağanı,
Sorarsanız "Ya kimin hediyesidir geri kalanı:
Tarla tapan, menkuller, kira
Gelirleri, bağ bahçe, yeşil mera?"
Talihin hediyesidir derim bunların tamamı,
Duvardaki gölgeler gibi geçer gider, tamam mı?
Yine de bu sözlerim umudunuzu kırmasın,
Tüm bu saydıklarımdan daha dayanıklıdır bir kadın,
Karınız kalır evinizde uzun zaman
Hatta istediğinizden daha da uzun bazan.
Evliliği başlı başına bir büyük ayine
Benzetirim ben, bekârlık ne adi, ne rezilane!
Çaresizlik, pişmanlıklar içinde geçer bekarın ömrü.
(Tabii sözüm ruhban meclisinden dışarı)
Dışarı ama boş da sayılmaz sözlerim, çünkü Tanrı
Erkeklerine yardımcı olsunlar diye yarattı kadınları.

Tanrı Âdem'i yarattığında etten, kemikten,
Baktı ki pek çıplak ve yalnız kaldı Âdem gerçekten,
Ve sonsuz iyiliğiyle şöyle dedi:
"Bu adamcağıza bir yardımcı yapalım şimdi,
Öyle bir yardımcı ki kendisine benzesin"
Böylece yaratıldı Havva. Ve kim ne derse desin,
Bu olay şu inancımızın en güçlü ispatı:
Karısının koynunda bulur erkek huzuru ve rahatı,
Kadın çünkü erkeğin yardımcısıdır,
Dünya'daki Cennet'in tek eğlencesidir.
Kadın öyle itaatkâr, öyle erdemlidir ki,
Mümkün değil, yaşayamazlar birbirinden ayrı iki
Dünya halinde, kadın erkek birlikte tek BİR vücuttur.
Ve BİR bedende ağlayan gülen BİR kalp mevcuttur.
Bir karı! Azize Meryem, hamd ü senalar olsun,
Hiç ihtimal vermem ki, bir kötülük gelsin
Karısı olan birinin başına. Evli çiftlerin
Arasında doğrusu, öyle yüce, öyle derin
Bir mutluluk vardır ki, mümkün değil
Anlayamaz hiçbir yürek, anlatamaz hiçbir dil.
Koca yoksulsa tabii, tek tabanca çalışmak yetmez,
Karısı köle gibi çalışır, tek kuruş israf etmez.
Kocasının malını kollar, sokmaz onu zarara,
Erkeğinin ak dediğine asla demez kara.
Zevkleri tamamen örtüşür kocasınınkilerle,
"Şunu yap" dese kocası, cevaplar "yaptım bile!"
Ey mübarek, ey mutluluk verici evlilik, hiç
Aksi düşünülebilir mi? Evli olmak ne büyük sevinç!
Bakın, şu herkes tarafından rağbet gören bir gerçek:
Kendini fasulya gibi nimetten sayan her erkek,
Diz çöküp devam etmeli hayat boyu şükretmeye,
"Tanrım bana da bir karı bağışladın" diye.
Bekârlarsa söyle dua etmeli: "Tanrım, ömür boyu beraber
Olacağım bir hayat arkadaşı, bir eş gönder."
İşte ancak ondan sonra bir erkek "Hayatım
Garanti" diyebilir, budur benim kanaatim.
Ömrünün sonuna dek gelmez artık oyuna,
Yeter ki karısının gitsin dümen suyuna.
Başını ancak böyle suyun üstünde tutar:

Kadınlar sadık olur, hem akıllı olurlar.
Sen de akıllıca bir yaşam istersen, bundan dolayı,
Çıkma karının sözünden, şaşarsın pusulayı.
Gözüne çarpar Yakup, şöyle bir kitaplara bakanın,
Dediğini aynen yapmış annesi Rebeka'nın.
Boynuna bir oğlak derisi bağlamış ve bu çabasının
Karşılığı hayır dualarını almış babasının.
Ya da Judith, kitaplar yazar onun da marifetini,
Akıllıca buluşuyla korumuş İsa'nın ümmetini,
Uykusunda öldürerek Holofernes'i.
Ya, Abigail'e ne demeli? Yerinde tavsiyesi
Sayesinde ölümden kurtulmadı mı kocası Nabal?
Hele Esther! Tanrı'nın kavminin başına acıklı bir hal
Geldiğinde, o değil miydi geçiştiren faciayı,
Ve sadakati dolayısıyla Mordehay'ı
Atamasına ön ayak olan Ahaserus'un?
Seneca diyor ki: "Hepsi bir yana dursun,
Mütevazi bir karıdan ne var daha değerli?"
Cato da şöyle diyor: "Kadının dili
Olmalı kocasının hayatına yön veren. İster ağa ol, ister bey,
Ey erkek milleti, karına katlan ve boynunu eğ,
Onu size daha çok itaate zorlayacaktır nezaketi."
Daha tutumludur kadın, söylersek hakikati;
Hastalanıp yatağa düşen erkeğin vay başına,
Ona bakacak bir karısı yoksa, ne çok yansa boşuna.
Kafayı çalıştırın öyleyse siz siz olun,
Kendinize tez elden bir karı bulun,
Ve onu öyle sevin İsa nasıl severse Kilisesi'ni,
Karısını da sever kişi seviyorsa kendisini.
Bedeninden hiç kimse nefret etmez hayatta,
Elinden geldiğince gözetir onu hatta.
Siz de ağrıtmak istemezseniz ağrısız başınızı,
Hoş tutun karınızı, hayat arkadaşınızı,
İflah olmazsınız yoksa. Bakmayın milletin edeceği lafa,
Karı ve koca, şurası kesin bir defa:
Güvenli, doğru yoldadırlar, bu böyle biline.
Onlar öyle sıkı yapışıklardır ki birbirlerine,
Başlarına hiçbir bela, hiçbir felaket gelmez,
Gelirse de sebebi asla kadın olmaz.

İşte bu nedenlerden dolayı, bahsettiğim Ocak
Adlı şövalye derin derin düşünmüş olacak
Ki, son döneminde hem erdemli ve sakin
Hem de şehvetli ve coşkulu hazlarını evliliğin,
Bir gün eşine, dostuna bir haber
Yollayıp sormuş "Böyle bir niyetim var, ne dersiniz beyler?"
Şöyle konuşmuş onlarla ciddi bir ifade takınarak:
"Dostlar, yaşlandım artık, gençliğim şimdi ırak;
Bir ayağım çukurda, önümde uçurum var,
Ama bir de düşünmem gereken bir ruhum var.
"Ne kadar da hor kullandım vücudumu,
Çok şükür, telafi etmek hâlâ mümkün durumu.
Evlenmeye karar verdim, işte bu nedenle,
Güzel, körpe bir bakireyle, hem de acele.
Sizden ricam, hazırlık yapmanız ve görücüm
Olmanız bu izdivaç işinde, beklemeye kalmadı gücüm.
Kendi hesabıma, sorup soruşturacağım ben de,
Bulur muyum acaba diye ve nerde?
Bana layık bir karı çabuk tarafından.
Dostlarım, tabii siz daha kalabalıksınız benden,
Nerede varsa bana, benim zevkime uygun
Biri, tesbit etmeniz bu yüzden daha mümkün.
"Fakat sevgili dostlarım, sizleri uyarırım:
İçi geçmiş bir moruk olsun istemem karım;
Yirminin altında olmalı bir kere. Balığın büyüğüne evet,
Ama yenir mi hiç Allah aşkına kart et?
Yavrusundan daha lezzetlidir turna balığı
Ama kart sığır bifteğine tercih edilir taze buzağı
Eti. Otuz yaşında bir karı alamam aman,
Böylesi hayvan yemi tadındadır; tatsız, tuzsuz saman.
Yaşlı karılar insana bekârlık günlerini aratırlar,
Wade'in botunu ustalıkla kullanır, çok sorun yaratırlar.[1]
Akıllarına eserse eğer, sormayın öyle
Bela olurlar ki geçmez onlarla huzurlu bir an bile.
Çok mektep görmüş papazlar derya deniz olur,
Çok mektep görmüş kadınlar yarı papaz olur,
Bilmedikleri yoktur onların; öyle mi ya gençlerle?
Balmumunu nasıl yoğurup istediğin şekle
Sokabiliyorsan öyle şekillendirebilirsin onları.

İşte bu nedenle, sözümün yoğu varı:
Geçkin bir karı almak istemem asla!
Olur da karşılaşırsam böyle bir şanssızlıkla:
Bana hiç zevk vermeyecek olursa karım,
O zaman değişik maceralar aramaya çıkarım;
Ölünce de ruhumu sırtlanır gider Şeytan.
Bir çocuğum da olamaz böyle bir karıdan
Ve mirasım yaban ele düşeceğine, kardeşim,
Kurda kuşa yem olsun yeğdir leşim.
Size bunları belirtmek isterim evvela.
"Daha bunamadım, biliyorum pekâlâ
Neden evlenir bir erkek. Hem gözümden kaçmış değil,
Evlilik üstüne nutuk çeken sayısız cahil.
Hangi esaslı nedenlerden dolayı evlenmek gerekir?
Bu konuda uşağım bile hepsini yaya bırakır.
Ahlaklı bir yaşantı süremiyorsa kişi
Hemen evlenmeli, bir karı almak olmalı ilk işi.
Aşkla, iştihayla çalışmalı hem gündüz, hem de gece,
'Çoğalın' diyen Tanrı'nın buyruğu gereğince.
Ama aşk düşkünlüğünü, tensel zevki geçin,
Tanrı hatırına dünyaya nesiller getirmek için
Ve işlememek için o lanetli zina suçunu,
Vakit buldukça ödemeli koca, karısına borcunu;
Ve bir kız nasıl yardım ederse oğlan kardeşine
Çiftlerin her biri öyle destek olmalı eşine;
Biri yek diğerini günahtan uzak tutmalı,
Amel defterini tertemiz, pak tutmalı.
Ama izninizle beyler, bu uymaz bana,
Tanrı'ya çok şükür, derdim yok güçten yana.
Sanmayın enerjisi bitmiş bir ihtiyarım,
Tıkır tıkır işliyor bütün organlarım,
Erkeklik görevlerine haydi haydi yeter,
Ben bilirim gücümün sınırı nedir, nerde biter.
Doğru, saçlarıma ak düştü, ama bir ağaca
Benzerim, ak çiçekler açan meyva vermeden önce.
Çiçek açmış ağaçlar ne diri, ne ölüdür.
Hem zaten benim de yalnız başım kır,
Yüreğim ve bütün organlarım bir defne
Yaprağı kadar yeşil, hem de bütün bir sene.

İşte aslını astarını öğrendiniz olayın,
İtiraz etmeyin lütfen, siz de onaylayın."
Eski evliliklerden örnekler verilmiş, her kafadan bir ses
Çıkmış, değişik bir fikir öne sürmüş herkes.
Kimi lehte konuşmuş, kimi aleyhte,
Ama fayda var sözü kısa kesmekte.
Dostlar arasında her gün olduğu gibi,
Bir tartışmaya girmiş iki ayrı fikrin sahibi.
Placebo adındaymış bunlardan biri,
Aklımda yanlış kalmadıysa Justinus'muş diğeri.
Placebo demiş ki "Ey Ocak, kardeşim,
Tavsiyeye ihtiyacın yok senin, doğrusu burada kim
Öğüt versin sana, kim çizsin doğru yolu?
Ama tamam, sen yine de sağduyulu
Davranmak istiyorsun, öyle istiyor canın,
Sözünden çıkmamak diliyorsun Süleyman'ın.
Şöyle der Süleyman: 'Sonradan ağrımasın isterseniz başınız,
Bir işi yapmadan önce mutlaka danışınız.'
Süleyman bu şekilde demiş olabilir, peki,
Peki de canım kardeşim, efendim, inan ki
–Allah günah yazmasın, huzurumu bozmasın ama–
En doğru fikir insanın kendi fikridir daima.
Beni, sevgili kardeşim, buna bir örnek say,
Biliyorsun, hayatım şimdiye dek hep saray
Çevresinde geçti. Tanrı biliyor, layık olmasam da
Bu güne değin pek çok yüce makamda
Bulundum, yüksek rütbeli beyler arasında,
Ama bir gün olsun, sohbetler sırasında
Ordakilerin hiçbiriyle girmedim tartışmaya,
Hiçbirine asla karşı çıkmadım veya.
Efendim benden iyisini bilir çünkü, biliyorum,
O ne derse, hemen benimseyip tasdikliyorum.
Aynı sözleri tekrarlıyorum, veya aynı amaca hizmet eden
Başka sözler söylüyorum: Efendisini öğütlemeye cüret eden
Çünkü salağın tekidir; hele hele yüksek
Rütbeli birinin yanındaysanız, iyi düşünmek gerek,
Düşünmek gerek: 'Efendim benden daha mı az zeki?'
Efendiler aptal olamaz çünkü.
Sen de öyle güzel ifade ettin ki kendini bu gün,

Anlaşıldı ne erdemli, ne yüce fikirli olduğun.
Katılıyorum tek tek söylediklerinin her birine,
Ağzından çıkan her söze ve her fikrine.
Daha iyisini diyecek yoktur bu şehirde,
Ne de koca İtalya'da, yok canım, nerde!
İsa bu konuşmandan gurur duyacak.
Sen yaşta birinin böyle bir işe kalkışması ancak ve ancak
Cesaret göstergesidir, coşkulu bir yürek ister.
Pek mutlu bir olaya azmetmişsin birader,
Canının çektiğini yap, ne kadar tez başlarsan kâr.
En iyi karar kendi kararındır, işte bu kadar."
Oturmuş, başından beri sus pus
Placebo'yu dinliyormuş, ama dayanamamış sonunda Justinus:
"Kardeşim" demiş "Şimdi sabırlı ol biraz,
Sen konuştun, sıra bende, sakın etme itiraz.
Diğer faydalı öğütlerinin yanı sıra, Seneca
'İnsan' diyor 'iki kere düşünmeli mutlaka,
Vermeden birisine toprağını ya da servetini'
Sezmişsem eğer durumun ciddiyetini,
Mal mülk söz konusu olunca dahi ince
Eleyip sıkı dokumam gerekiyorsa, vücuduma gelince
Daha mı az ihtiyatlı olmam gerekir peki?
Seni uyarıyorum kardeşim, şunu bil ki:
Çocuk oyunu değildir bir karı
Almak kimseye danışmadan, hiç değil akıl kârı.
Bu pek hassas bir konu, her türlü detay
Soruşturulmalı. Neler mi mesela? Dersen ki 'say':
Akıllı, ölçülü yoksa ayyaş biri mi,
Zayıf noktası tersliği ya da kibiri mi,
Hor mu görür insanları, fakir mi, zengin mi,
Sana layık değil mi yoksa, ya da tam dengin mi?
Şimdi diyeceksin 'Böylesini kolaysa ara bul'
Kimse tam olarak uymaz birbirine, kabul.
Ne hayvanlar, ne de insanlar uyar, bu zorlu bir iş,
Ama 'Buldum' diyorsan, yeterince kârlı bir alışveriş
Yapmış say kendini, karın hakkında rahatsa için;
Eminsen kötülerden çok olduğuna iyi yönlerinin.
Tüm bunlar için ihtiyaç var tabii zamana,
Tanrı biliyor ya, soracak olursanız bana:

Durup dineceği yok doğrusu gözyaşlarımın,
Evime adım attığı günden beri karımın.
Evlilik yaşantısını kimler överse övsün,
Şahsen bu güne geldim, ama bir gün olsun
Gülmedi yüzüm. Evlilik mi? Hep elemin, kederin
Hüküm sürdüğü, mutluluktan uzak bir rutin.
Ama konu komşu sanki ağız
Birliği etmiş gibi –özellikle de kadınlar– avaz avaz
Kutluyorlar: En sadık, en yumuşak başlı karıyı
Seçtim diye, bilmiyorlar içimdeki yarayı.
Pabucumun neresi vuruyor ah, yalnızca ben bilirim.
Sana gelince, sevgili biraderim,
Dilediğin gibi almakta özgürsün kararını.
Bu yaşa gelmişsin, bilirsin artık kârını zararını,
Ama bir düşün evliliğe adım atmadan evvel.
Genç olsun diyorsun karın, üstelik güzel.
Toprağı, suyu, ateşi, havayı yaratanın adına,
Sahip olabilmek için bu özelliklerde bir kadına,
Dünyanın en genç erkeğinin bile
Çalışıp çabalaması gerekir bütün gücü ile.
Elde etmek sorun değil, evlenmek kolay,
Kadını kendine bağlamak bütün olay.
Haydi evlendin diyelim, ama tahmin
Ederim ki, mesela üç yıldan sonra, onu tatmim
Edemez olacaksın: Kadınlar tam doyum ister daima,
Çok şey isterler dostum, sakın yanlış anlama."
"Diyeceklerin bittiyse" demiş Ocak "bir dakika"
Atasözlerinle birlik yerin dibine batsın Seneca!
Bana kalırsa bir balya saman
Etmez bu kitabi lafların, istemem aman!
Senden daha akıllıları –sen de duydun ya–
Daha farklı bakıyorlar bu olaya.
Evet, ne düşünüyorsun Placebo biraderim?"
"Olsa olsa lanetli bir adamdır, derim
Böylesine mutlu bir yola baş koyan
Kimsenin önüne çıkan, yoluna taş koyan"
İşte böyle demiş Placebo ve oy birliğiyle,
İlk fırsatta evlenmesinin dostlarının iyiliğiyle
Sonuçlanacağına karar verip ayrılmışlar.

Çok renkli hülyalar, ilginç düşler
Ele geçirmiş ruhunu ihtiyarın. Gece gündüz,
Hayallerini süsler olmuş hoş bir taze, güzel bir yüz.
Nasıl bir aynayı parlatıp yerleştirerek pazara
Bütün pazar halkını izlemek mümkünse kazara
Oradan geçen, aynı şekilde Ocak
Civarda oturan bütün kızları tek tek
Gözlemeye başlamış beyninin aynasında.
Yine de hangi birini seçeceği konusunda
Kararsız kalmış. Birinin güneş parlarmış sanki yüzünde,
Ama öteki de değerliymiş halkın gözünde,
Olgun tavırlarıyla herkesin beğenisini topluyormuş,
İyilik dolu kalbi onu üstün kılıyormuş.
Kimisi zenginmiş ama kötüye çıkmışmış adı.
Ama sonunda işte böyle yarı şaka, yarı ciddi,
Birisini ayırmış, onu mimlemiş,
Kalbinin kapısını diğer kızlara kapatıp lehimlemiş,
Ve tamamen tek başına seçmiş kızı;
Gün boyu göremediğinden, kör olduğundan aşkın gözü,
Yatağına çekildiği vakit her gece,
Yüreğini aynı duygu, kafasını aynı düşünce
Dolduruyormuş, tazeliği, yaşının körpeliği kızın
Düşüveriyormuş aklına ansızın, apansızın.
O incecik beli, uzun, zarif kolları,
Akıllı, ölçülü, kibar halleri
Düşüveriyormuş aklına kadınca davranışları;
Elini ayağını bağlıyormuş kızın bakışları.
En iyi seçim bu olurmuş Ocak'a göre,
Aksini savunmak, doğrusu boş yere
Çaba harcamak olurmuş: "Başkalarından
Akıl almam" diyormuş, hoşnutmuş kararından.
"Değilmi ki onunla evlenecek benim,
Kim karışır" diyormuş "bu zevk benim."
Dost, akrabasına elçiler göndermiş hemen,
"Lütfen yapın" demiş "neyse elinizden gelen.
Benim yanıma kadar bi zahmet gelin hele,
Acele gelin hem, iki eliniz kandaysa bile.
Artık daha fazla oyalanmaya ne hacet,
Dömem artık, kararımı ben vermişim nihayet."

Placebo ve diğerleri koşup gelmiş çabucak,
Şöyle bir ricada bulunmuş onlardan Ocak:
"Bu noktadan sonra dostlarım, sayın
Baylar, lütfen evliliğimi tartışma konusu yapmayın.
Emin olun Tanrı'nın da hoşuna gidecek kararım,
Bundan sonra varsam bu sayede varım."
Bunları söylemiş ve asıl konuya dalmış,
Demiş ki: "Kasabamızda güzelliğiyle ün salmış
Bir kız var, soylu değil gerçi –kabul etmeliyim–
Ama ben onun gençliği, güzelliğine sevdalıyım.
İşte, diyorum ki bu kız olursa karım,
Ben de rahat rahat yaşamaya bakarım,
Fazilet dolu bir hayata başlarım temiz temiz,
Tanrım, derim, sana ne çok şükretsem az:
Bu ahuyu bağışladın bana tamamiyle.
–Başkasına pay düşmez mutluluktan, yok öyle!
Görüyorsunuz işte, çoktan yaktım abayı,
Kavuşmamız yönünde gösterin her çabayı.
Sizleri çağırmamın gayesi zaten budur,
Ancak o zaman bilin ki yüreğim sükun bulur.
Ancak o zaman hiçbir şey sıkamaz canımı,
Yine de bir konu hafiften sızlatır vicdanımı,
Anlatayım durun, nedenini sizlere.
Efendim, yıllar önce duyduğuma göre,
Konmazmış bir kimse iki kısmete
Birden –yani biri dünyada diğeri Cennet'te,
Yedi ölümcül günahtan uzak dursun isterse,
Ve günah ağacının dallarından bu kimse.–
Ama öyle mükemmel bir olay ki şu evlilik,
O kadar az ki gözyaşı, öyle çok ki mutluluk,
Evlenirsem, korkarım bu yaşıma rağmen,
Öyle bir mutluluk deryasına dalacağım ki ben,
Keder de olmayacak hayatımda, hüzün de,
Cennet'ime kavuşacağım daha burda, yeryüzünde.
Ama bu işin astarı yüzünden pahalıya geliyor:
Gerçek Cennet madem bin bir güçlükle elde ediliyor,
Cennet'e gitmek dileyenler dünyada, burda,
Sonsuz ıstıraplar yaşıyorlar bu uğurda.
Tüm evli erkeklerin eşleriyle paylaştıkları gibi,

Böyle yüce bir mutluluğun daha şimdiden sahibi
Olan ben nasıl olur da ererim hidayete?
Nasıl varırım İsa'ya, nasıl giderim Cennet'e?
İşte korkum bu yüzden muhterem kardeşlerim,
Bir çözüm varsa söyleyin çok rica ederim"
İhtiyarın saçmalarından sıkılan Justinus,
İlk aklına gelenleri söyleyivermiş mahsus,
Başvurmadan konuşmuş hiçbir otoriteye,
(Tartışma lüzumsuz uzamasın gaye)
"Başka bir engel olamaz" demiş "korkma sakın,
Tam kilisedeyken evliliğin kutsanmasına yakın
O şefkati bol Tanrım sana acıyıp
Pişmanlık vermezse kalbine, sen de girişiminden cayıp
Şimdi 'İçinde zerre kadar kavga, gürültü
Yoktur' dediğin evlilik anlamazsan ne kötü.
Ya da evlenmişsen bir kez –hak saklasın aman–
Dua et de evli erkeklere de pişman
Olmak için bir fırsatı çok görmesin Tanrı.
(Bekârlardan daha çok, kayırsın kocaları)
İşte bu yüzden efendim, böyle bir sürü
Lafın özü: Umudunu yitirme hiç, zafere yürü!
Gerçekleşir bakarsın işin güzel tarafı:
Karın çıkar senin gibi bir günahkârın Araf'ı;
Kırbacıdır Tanrı'nın, Tanrı'nın aracıdır,
Evlilik, ruhunun Cennet'e miracıdır,
Daha hızlı uçar ruhun yaydan fırlayan oktan.
"Dileğim odur ki, o zamana dek çoktan
Anlamış olursun –gösterir sana Allah'ım,–
Görürsün ki evlilikte öyle ahım şahım
(Hele hele tehlikeye düşürecek derecede kurtuluşunu)
Muhteşem bir mutluluk yoktur, kafana sok şunu;
Evet, yoktur ve inan olmayacak asla.
Kurtuluşun mümkün, yeter ki çılgın bir hırsla
Doyurmaya çalışma cinsel iştahını,
Sakin ol biraz ve 'Gelse feriştahını
Doyururum' gibisinden yüklenip alıştırma karını,
O da bilmeli istemenin ölçüsü, ayarını.
Diğer günahlardan da kaçınırsan bu iş tamam.
Burada bitiyor hikâyem. Bildiğin gibi ham

Beyinlinin biriyim kardeşim, nasıl olsa.
Hiç çekinmezdim yerinde olsam, bana kalsa.
Fakat bir kenara bırakalım, kapansın artık bu konu,
Bathlı Kadın –eğer doğru anladıysan onu
Pek güzel konuştu evlilik hakkında– helal.[2]
Tanrı korusun seni kardeşim, hoşçakal!"
Ve ayrılmış Justinus, dostunu emanet edip Allah'a
Ötekiler de ağızlarını açmamışlar bir daha,
Dönüp gitmişler, zira anlamışlar ki Ocak
Çok kararlı, eninde sonunda bu iş olacak.
Bir evlilik anlaşması hazırlamışlar bir hız.
Buna göre –kendisinin de rızasıyla– Mayıs adlı kız,
Her hangi bir gecikmeye vermeden mahal,
Ocak adlı ihtiyarla evlenecekmiş derhal.
Boşuna vakit kaybı olur şimdi kanımca,
İhtiyarın arazisini kıza devreden onca
Yazılı belgeden, senetten söz edersem,
Kıza alınan şatafatlı giysileri anlatayım dersem.
Neyse uzatmayalım, varmışlar beklenen güne
Ve çift kiliseye gitmiş, Kutsal Ayin'e.
Önünde durmuşlar uzun cüppeli papazın.
Sara'yı ve Rebeka'yı örnek almasını istemiş kızın
Muhterem Peder, "Onlar gibi sadık ve bağlı ol eşine"
Demiş, her zamanki dualarını okumuş yine,
Ve kutsamış onları, elinde haçı,
İlahi bir edayla kutsamış izdivacı.
İhtiyar ve genç kız evlenmişler böylece,
Ve düğün şöleninde, eve dönünce,
Yemiş içmişler yanlarında değerli konukları,
Doldurmuş odaları çoşkulu mutlulukları.
Her türlü çalgı, her türden yiyecek,
Şenlendirmiş gönülleri, doğrusu yokmuş diyecek.
En iyi lezzetleri oradaymış İtalya'nın,
Çalgıları soracak olursanız, dünyanın
Hiçbir yerinde yokmuş onların eşi menendi.
Ne Orpheus, ne Thebes Kralı Amphion efendi[3]
Mümkün değil yapamazlarmış böyle tatlı bir müzik.
Bir yandan da baladlar söyleniyormuş yüksek
Perdeden, Joab'ın trompetleri böyle bas bas[4]

Bağırmamış, ne de Thebes tehlikedeyken Theodomas[5]
Bu eğlencedekilerin yarısı kadar net
Çalmamış borusunu. Yanlış duymuyorsunuz, evet,
Davetliler arasında sakilik yapıyormuş Baküs[6]
Herkese gülücükler saçıyormuş; diğer yandan Venüs,
Ocak onun şövalyesi olduğu için nihayet
Ve merak edip bakalım nasıl bir cesaret
Gösterecek diye çiçeği burnunda koca
Bekârlık sona erip evlilik başlayınca,
Döne döne dans ediyormuş neşeyle,
Gelinin ve konukların önünde, elinde bir meşale.
Bu arada –demeden geçemeyeceğim şahsen,–
Evli çiftlerin mutluluk Tanrısı Hymen
Görmemiş o güne kadar böyle mutlu bir damat.
Ey ozan Martian, dilini tut, dikkat![7]
Methini yaparsın bize düzenlenen eğlencenin,
Düğünlerinde Merkür ve Philology'nin,[8]
Musaların şarkılarını översin ama çok komik olur halin,[9]
Burada sus, güdük kalır kalemin, zayıf kalır dilin:
Böyle bir evliliği anlatamazsın çünkü.
Bir karlı kış ve taze baharın evlendikleri günkü
Coşkuyu, doğrusu, kimseler anlatamaz,
Denizler mürekkep, ağaçlar kalem olsa az.
Doğru söylüyor muyum? İstersen kendin dene,
Ondan sonra ister inan, ister inanma yine.
Güleç yüzüyle Mayıs orda oturuyor, bak!
Böylesine peri masallarında rastlanır ancak.
Kraliçe Esther'den böyle munis
Bir bakış koparamadı asla Ahaserus.[10]
Güzelliğini olduğu gibi anlatmam mümkün değil,
Ancak şu kadarını söylemek kabil:
Parlak bir Mayıs sabahına benziyor Mayıs,
Güzellikleri, hoşluğuyla o kendine has.
Kendinden geçiyormuş ihtiyar Ocak,
Her yüzüne baktıkça kızın öldü ölecek;
Bir yandan da tehdide başlamış kızı içten içe,
Çünkü kucağına alıp –hem de o gece–
Paris'in Helen'e yaptığından
Daha sert hamleler yapmalıymış, dinlemeyip aman.

Sonra da yüreğinde derin bir acıma duymuş,
"Böyle bir kötülüğü nasıl yaparım, zavallı minik kuş"
Diye düşünmüş "Zavallı körpe yaratık, Tanrım merhamet
Buyur ve ona hamlelerime dayanacak mukavemet
Gücünü ver. Ah, arzularım öyle güçlü, öyle taşkın
Ki korkarım bu gece dayanamazsın.
Yapabileceklerimin tümünü yapmaktan Tanrı beni alıkoysun,
Ama şimdi bir an evvel gece olsun
Ve sonsuza kadar sürsün gece, ohh yavaş yavaş...
Bu misafirler de artık gitse arkadaş!"
Elden bırakmamaya çalışarak nezaketi,
Bu arada vermiş davetlilere her türlü işareti
Artık kalkmak zamanıdır diye sofraların başından.
Ocak böyle uğraşadursun, efendim, öyle bir an
Gelmiş ki misafirler ayaklanmayı akıl etmişler,
Bir odadan ötekine koşturup yerleri kirletmişler
Yemekleri, içkileri saçarak sağa sola.
Dans edip eğlenmişler vermeden bir tek mola.
Günlerdir Ocak'a hizmet eden silahtar Damian,
Dışında herkesin şen çığlıklarıyla inlemiş her yan.
Mayıs'ın görüntüsü aklını öyle bir başından almış ki,
Deliye dönmüş delikanlı, bayılıp ölecekmiş sanki.
Zavallının yüreğini Venüs işte öyle
Şiddetle yakıp yandırmış elindeki meşaleyle.
(Elinde tuttuğu meşaleyle dans ederken)
Dayanamamış delikanlı, yatağına çekilmiş erken.
Ama şimdi ondan söz edemeyeceğim daha,
Bırakalım devam etsin o 'ah ile vah'a,
Körpe Mayıs olana dek derdine merhem.
Ey, yatakta çakan tehlikeli kıvılcım,
Ey yangını büyüten aşina yüzlü hain,
Ey hain uşak, ey koynumuzdaki yılan,
O kadar evcil, o kadar sinsi ve o kadar sahtekâr!
Tanrı korusun şerrinden kıyamete kadar.
Ey Ocak, ey ihtiyar, iç bakalım, iç,
Neler olup bitiyor merak etmiyorsun hiç.
Bak gör, silahtarın, kendi adamın Damian
Ne tezgahlar kuruyor, yan derdine, yan!
Tez elden göstersin sana Tanrı evindeki düşmanı,

Yeryüzünde hiçbir illet budur genel kanı
Evdeki ihanet kadar tehlikeli olamaz.
Güneş gökte yarım çemberini tamamlar tamamlamaz,
Ufukta oyalanmadan çekip gitmiş usulca;
Gelip örtmüş kalın kara örtüsünü gece,
Yarıküreyi bir baştan bir başa karanlığa boğup.
Bunun üzerine bu neşeli grup,
(Düğün davetlileri) her şey için teşekkürler ederek
Ayrılmışlar evden ve evlerine gidip yat vaktine dek
Meşgul olacakları bir şeylere soyunmuşlar.
Madem ki yemişler, içmişler, doyunmuşlar;
"Hemen yatmalı' diyormuş sabırsız Ocak ille:
Tahammülü yokmuş bir anlık gecikmeye bile.
Bir kadeh likör yuvarlamış arzusunu kamçılasın diye,
Baharatlı şaraplar içmiş bu kahraman şövalye.
Bu amaca yönelik şişe şişe, kutu kutu
İksirleri varmış, lanetli Constantine'in De Coitu[11]
Adlı kitabında adı geçen bütün ilaçlar.
Hepsini içmiş bitirmiş son damlasına kadar.
Hâlâ ayak sürüyen birkaç yakın arkadaşına,
"Daha ne oyalanıyorsunuz" demiş "Allah aşkına!
Boşaltın artık evi, hadi bakalım, kış kış"
Direnmemiş dostları, ne deniyorsa yapmış.
Boşalan kadehler, sonra çekilmesi perdelerin,
Ve taş gibi kaskatı yatağa taşınan gelin.
Kutsamasından sonra rahibin zifafta
Kullanılacak yatağı, boşalmış ev, kimseler kalmamış etrafta.
Ve işte Ocak'ın olacakmış nihayet,
O taptaze Mayıs, o yeryüzündeki Cennet.
Yatıştırmış kızcağızı, defalarca öpmüş, kolları
Arasına alıp, çok fena batıyormuş sert sakalları.
Arzularına pürüzsüz bir tatmin sağlamak için, yeni
Bir stilde tıraş olmuşmuş çünkü, bir çalı dikeni
Gibi batıyormuş bu yüzden cildi ve bir köpek
Balığı derisini andırıyormuş. Neyse, sürterek
Yanağını kızın taze yanağına
"Yazık ki" demiş "üstünden ineceğim ana
Kadar biraz ıstırap vereceğim, üzeceğim seni:
Kızlığını bozacağım zira, ama dur dinle beni,

Bir zenaatkâr hem zamanla yarışır,
Hem iş yapacağım derse o işe Şeytan karışır.
Acele yapılan bir iş erişmez mükemmele,
Bu da mükemmel olacak, sakin ol bekle.
Uzun uzun oynaşmamızın bir zararı yok,
Bu bizim hakkımız, biz evliyiz artık.
Bizleri bağlayan bu boyunduruk ne güzel,
Sayesinde yapacağımız her şey mübah, hadi gel.
Karı koca arasında günahın lafı olmaz,
Kimse kendi hançerini kendi kalbine salmaz.
Dediğim gibi çekinecek tarafı yok bunun,
Bize bu yetkiyi tanıyor kanun."
Gün doğumuna dek çalışmış bu minval üzre,
Şaraba banıp yemiş ekmeğini, açlığa çare.
Daha sonra da yatağa dimdik oturmuş,
Avaz avaz şarkılar söylemeye durmuş.
Öpmüş karısını, ona şehvetli bir bakış fırlatmış,
Oynak bir taymış sanki, azgın bir atmış.
Bir saksağan gibi saçmalamış bölük pörçük.
Şarkı söylerken çenesinin altındaki pörsük
Deri titreşip sallanıyormuş. Böyle şahlanıp, coşarak
Söylemiş şarkılarını ihtiyar gıraak gıraak.
Kim bilir Mayıs'ın aklından neler geçti o gece,
Onu böyle fistanı, gece takkesiyle görünce,
Kuru kemik boynuyla onu böyle oturmuş...
İhtiyarın oyunlarına değer biçmemiş kız üç kuruş.
Biraz sonra demiş ki damat "Gün ışıdı,
Uyandırmayın beni, dinlenmem gerek şimdi."
Ve başını koyup uyumuş saat dokuza dek.
Neden sonra, kalkması gerektiğine hükmederek
Ayaklanmış Ocak, ama körpe Mayıs
Odasında kalmış –yerinde bir âdet bu kadınlara mahsus–
Evet, dördüncü güne kadar çıkmamış gelin, zira
Bütün işçiler dinlenmek ister arasıra,
Kuş olsun, balık olsun, hayvan ya da insan,
Her canlı yaratık hatta, yoksa nasıl dayansın?
Yeniden gelelim şimdi Damian'a,
Zavallıcık erimiş sevdadan yana yana.
Şu şekilde sesleneceğim ona bu yüzden:

"Ey aptal çocuk, delirdin mi sen?
Soruma cevap ver düşün de bir an.
Mevcut şartlar altında aşkını nasıl ilan
Edeceksin gönlünü çalıveren körpe Mayıs'a?
'Hayır' diyecek kesin, cevap bu kadar kısa.
Hem sırrını açarsan, seni şikâyet eder,
Tanrı yardımcın olsun, benden bu kadar."
Öyle yakıyormuş ki Damian'ı Venüs'ün ateşi,
Ölecekmiş nerdeyse, çıkacakmış leşi.
Hayatını koymuş ortaya, ölümü göze almış,
Bu şekilde yaşaması zaten masalmış.
Bir yerlerden bir kalem geçirmiş eline,
Derdini kâğıda dökmüş, yazmış ne geldiyse diline.
Ne mi yazmış? O ayın ondördü gibi güzel
Mayıs'a sitem eden pek çok türkü, gazel.
İpek bir torbaya koymuş mektubu, katlamış.
Kalbinin üstüne asmış sonra, biraz rahatlamış.
Ocak Mayıs'la bir öğle vakti evlenip düğün
Dernek kurduğunda ikisindeyken Boğa Burcunun,
İlerlemiş ay Yengeç Burcu'nda kendine ayrılan yere.
Ve asiller arasında âdet olduğu üzere,
Mayıs odasından dışarı adım atmamış bu ara,
Ortalıkta görünmemiş dördüncü güne kadar, zira
Gelin salona inip sofraya oturamazmış hiç,
En az üç gün geçmeliymiş, ondan sonra in, ye, iç.
Bir öğleden bir öğleye dört gün olunca tam,
Tamamlanınca büyük ayin, büyük merasim,
Salondaki masaya oturmuş çift, Ocak
Ve Mayıs, taptaze ve bir yaz günü gibi parlak.
Pek fazla zaman geçmemiş ki aradan,
İhtiyarın aklına düşüvermiş Damian.
"Azize Meryem aşkına" demiş "buna aklım yatmıyor,
Damian bu gün bana neden hizmet etmiyor?
Hasta mı yoksa hâlâ, ne oldu ona?"
Diğer uşaklar delikanlının salona
Gelemeyecek kadar hasta olduğunu
Belirtmişler, yoksa hiçbir şey alıkoyamazmış onu.
"Çok üzüldüm" demiş bu duruma Ocak,
"Sağlam bir delikanlı, gerçeği konuşursak.

Gerçekten yazık olur ölür giderse eğer.
Gördüğüm kadarıyla onunla eşdeğer
Bir başkası yok bu civarda: mesela zeki,
İhtiyatlı, üstelik ağzı sıkı,
Delikanlı çocuk, her an hazır yardıma,
Becerikli, tutumlu, idareli daima.
Onu ziyaret edelim sevgili karım,
Onun için doğrusu, ne gerekse yaparım."
Takdir etmiş herkes bu iyi
Kalpli, eli açık, yardımsever şövalyeyi.
Öyle ya, hasta bir silahtarı teselli
Etmek istemesinden daha büyüklüğü belli.
"Hanım" demiş Ocak "şimdi beni dinle,
Yemekten sonra, yanında nedimelerinle
(Tabii önce istersen odana çık)
Damian'a git bir bak, zavallı çocuk.
Biraz neşelendirin onu, o tam bir centilmen.
Ve deyin ona, ben de biraz dinlendikten
Sonra yanına varacağım. Acele etmen gerek
Yalnız şimdi; sen dönüp yanıma yatıncaya dek
Uyumayacağım çünkü, uyuyamam doğrusu."
Bundan sonra da kalkıp, salon sorumlusu
Uşağı yanına çağırıp uzunca bir
Emirler listesi vermiş şuna buna dair.
Hiç sallanmadan Mayıs o yana bu yana,
Diğer kadınlarla birlikte doğru Damian'a
Gitmiş. Söylendiği gibi yorgan döşek
Yatıyormuş delikanlı. Yatağın bir kıyısına ilişerek,
Teselli etmiş onu Mayıs, demiş "İçini rahat
Tut, iyileşeceksin." Damian bakmış fırsat bu fırsat,
Gizlice çıkartarak koynundaki torbayı,
Ve (tabiri caizse) hanımına nasıl abayı
Yaktığını anlatan mektubu Mayıs'ın eline sıkıştırmış.
Taa yüreğinden gelen bir "ah" onu yakmış tutuşturmuş,
Ve şu sözleri fısıldamış usulca:
"Beni ele vermeyin ey yüce
Hanımım, ölümüm olur bunu bir duyup
Gören olursa!" Hanım da mektubu koynuna koyup
Ayrılmış sevdalı delikanlının yanından.

Şimdi bir müddet söz etmeyeceğiz Damian'dan.
Ne diyorduk, Mayıs Ocak'ın yanına dönmüş doğruca,
Yatağında sakin uzanıyormuş koca.
Karısını öpücüklere boğmuş, kollarına almış,
Ama çok geçmeden uyuyakalmış.
Karısı uyumamış ve herkesin arasıra
Gitmeye ihtiyaç duyduğu yere gider gibi numara
Yapıp usulca kalkmış yataktan.
Damian'ın yazdıklarını iyice ezberledikten
Sonra satır satır, ve mısra mısra
Parçalayıp atmış mektubu kubura.
Mayıs düşünmesin de kim düşünsün artık?
Kocasının yanına dönmüş yine ve bir öksürük
Nöbetiyle uyanana kadar Ocak, aklında Damian,
Düşünmüş durmuş, hiç gözünü kırpmadan.
"Soyunsan" demiş kocası "seni canım çekiyor,
Biliyorsun fistanın varken bu işi yapmak zor."
İstese de istemese de Mayıs olmuş razı.
İncitmemek için içimizden bazı
Nazik kimseleri, Ocak karısına sonra neler etmiş,
Kadına Cehennem azabıymış bu ya da Cennet'miş
Anlatamayacağım bu mahrem konuları,
Neyse ne, paydos edip kalkmışlar akşam suları.
Ne derseniz artık, kader ya da kaza,
Kendiliğinden veya dış etkilerle de olabilir hakeza,
Ya da mesela, göklerde duran bir burç
Uygun saat geldiğinde Venüs'e "Haydi uç,
Ve aşk mektubunu şimdi ver" demiş olabilir.
Her şeyin bir zamanı vardır, okuyanlar bilir,
Bir kadının kalbini kazanmak için de uygun bir zaman
Vardır, fakat her şeyin bir sebebi olduğunu bilen Yaradan
Cevaplasın bu türden soruları, ben yorum
Yapmaktan kaçınıp işte susuyorum.
Fakat şu gerçek ki o gün Damian'ı gören
Mayıs öyle etkilenmiş, öyle acımış ki ona, bir an
Olsun yapamıyormuş delikanlıyı düşünmeden.
Ve sızısını dindirmemek için hiçbir neden
Tanımıyormuş. "Bu durumdan kim rahatsız
Olursa olsun" diyormuş "kendime söz

Veriyorum: Üstün tutacağım Damian'ı herkese,
Sırtındaki gömleğinden başka malı olmasın isterse,
Aşkımı görmeze gelemem, çekemem gözüme perde."
Şefkat, süratle büyürmüş asil kalplerde!
Şüphen varsa al, bu örnekte seyret,
Ne eli açık olabiliyor kadınlar, bazen ne cömert.
Bazı yürekleri nasır tutmuş, kalpleri taş
Dişi zorbalar vardır –ben çok gördüm arkadaş–
Acıma nedir bilmezler böyleleri.
Onların aşkından ölmeye yatsa biri,
Ne acırlar ona, ne şifa bahşederler,
Ve bu kabalıklarından gururla bahsederler.
Umurlarında mı sanki bu bir cinayetmiş?
Damian'ın hali Mayıs'ın pek ağrına gitmiş,
Oturup kendi eliyle bir mektup yazmış hemen.
"Her türlü fedakârlığa" demiş "hazırım ben.
Uygun yer ve zaman bulur bulmaz, derhal,
Ne arzun kaldıysa bende, dilediğin kadar al."
Ve bir fırsatını bulur bulmaz bir gün,
Damian'ın yanına koşturmuş dolu dizgin.
Tenha bir zamanda okusun diye tabii,
Yastığının altına kaydırıvermiş mektubu.
Avucuna almış oğlanın elini, gizlice sıktırmış,
(Bir gören olur diye endişeleniyormuş)
"Geçmiş olsun" deyip sonra veda etmiş,
Kendisini çağırtan kocasına seğirtmiş.
Ayağa kalkmış Damian ertesi günü,
Ne hastalığı kalmış, ne kederi, ne hüznü.
Bir hal olmuş delikanlı tarana, süslene,
Hoş görünmek için kraliçesine.
Ocak'a karşı da bir köpek uysallığıyla boyun
Eğiyormuş (sade biraz yetenek ister bu oyun)
Ve öyle nazik davranıyormuş ki herkese karşı,
Herkes Damian'ı sanki öz kardeşi
Gibi seviyormuş, özellikle de Hanım,
Hanımın gözünde, evet, bir taneymiş canım.
Bırakalım Damian'ı böyle ihtiyaçlarıyla meşgul,
Hikâye nasıl gelişmiş, ona bakalım bir yol.
Bazı yazarlar der ki –bilemem nedir doğruluk

Payı– zevkten ibarettir mutluluk.
Ve bizim şövalye, ihtiyar Ocak,
Bütün imkânlarını bu doğrultuda kullanarak
Zevk u safa içinde bir yaşam
Sürüyormuş. Kıyafetleri, mobilyaları tam
Bir şövalyeye yakışan tarzmış, krallara layık.
Ama elinin altındaki onca güzellik
İçinde ayrı bir yeri olan bir bahçesi varmış.
Bu bahçenin etrafı boydan boya duvarmış.
Herhangi birinin böyle hoş bir bahçe
Gördüğünden şüphem var, konuşmak gerekirse açıkça.
Roman de la Rose'u kaleme alan yazar bile,[12]
Bu bahçenin güzelliğini anlatacak tahayyüle
Sahip değildi eminim. Priapus dahi hatta yetersiz kalır.[13]
(Malumunuz kendisi Bahçeler Kralı olur.)
Yok, anlatılamaz bu bahçenin güzelliği, ne de koyu
Gölgeli, dört mevsim yeşil defnenin altındaki kuyu.
Bilirsiniz duyduysanız anlatılan hikâyeleri:
Pluto, Proserpina ve birçok peri,[14]
Çok âlem yapıp dans etmişler bu kuyunun başında.
Şövalyemiz, soylu Ocak, bu ilerlemiş yaşında,
Bu bahçede dolaşmaktan öyle büyük bir zevk
Alırmış ki yasakmış kendinden başkasına girmek.
Bahçe kapısını sair zaman kapalı
Tutmaya yarayan bir mandal ve bu mandalı
Açmak için sadece kendinde bir anahtar varmış.
Kapıyı bu anahtarla açar kaparmış.
Ve karısına borcunu ödemek istediğinde bazen,
Mayıs'ı da bu bahçeye getirirmiş yazın.
Başka kimseler bilmezmiş, yalnızca bu ikisi.
Kışın evde, yatakta yaptıklarının hepsi
Bahçede yapılıyormuş yazın, evde değil de.
Ocak ve Mayıs işte bu anlattığım şekilde,
Tarifsiz hazlar içinde yaşamışlar günlerini.
Ama kalıcı olan nedir? Bu dünya fani!
Uçup gidiyor mutluluklar, olmuyor daim,
Bu gerçek Ocak'ın başına gelenlerle de kaim.

Ey kaypak Talih, ey şans, değişirsin hep,
Sensin sinsi sinsi ilerleyen akrep,

Okşarsın başınla tam sokmak üzereyken,
Kuyruğun ölümdür senin, zehirli diken.
Ey kırılgan mutluluk, ey garip, tatlı zehir,
Sensin o işbilir, sinsi canavar,
Tuzaklarına öyle bir tedbir süsü verirsin ki,
Akıllısı da aptalı da gerçek buymuş gibi sanki,
Kapılır gider senin aldatıcı rengine.
Söyle ne sebep oldu da, söyle hangi bahane
Yüzünden seni en yakın dostu bilen
Ocak'ın kör ettin iki gözünü birden?
Dünyası kapkaranlık, ölmek tek arzusu şimdi.
Heyhat! Eskiden hayatla dolup taşan kimdi?
Onca zenginliğin ortasında, ama gel gör
Ki görecek göz nerde, Ocak birdenbire kör.
Ağlıyormuş gündüz gece, hali içler acısı,
Yüreğinde alev alev bir kıskançlık sancısı,
Olur da bir aptallık yapar mı diye karısı,
Ne büyük bir iyilik edermiş, kalkıp birisi,
Öldürüverse hem karısını, hem onu.
İçi içini yermiş, düşündükçe yanarmış canı,
Ne o öldükten sonra, ne yaşadığı sürece,
Sevgili karısı başkasına olamazmış zevce.
Aksine eşini kaybeden kaplumbağalar misali,
Siyahlara bürünüp oturmalıymış ve emsali
Görülmemiş bir yas tutmalıymış karısı ardından.
Gerçi ilk bir iki ay geçince aradan,
Acısı hafiflemiş, endişesi yatışmış.
Ne yapsın? Kader'e karşı ne yapsan boşmuş.
Felaketini kabullenmeyi öğrenmiş sabırla,
Fakat şüpheniz olmasın bundan ki, hâlâ
Yanıyormuş yüreği kıskançlık ateşiyle.
Sırf bu yüzden ihtiyar gün boyu öyle
Kuruntulara kapılıyormuş ki hiçbir yerde,
Ne kendi evinde, ne gittikleri ziyaretlerde
Karısını bir an için ayırmıyormuş yanından,
Adım atmıyormuş hatta elini omzuna koymadan.
Körpe Mayıs ağlıyormuş bu yüzden sık sık;
Neden ağlamasın? Damian'a ölesiye âşık.
"Eğer doya doya saramazsam Damian'ı

Kalmaz" diyormuş "yaşamımın yaşamaya değer yanı."
İntihar planlıyormuş, vakit saat gelince,
Ama belki yüreği çatlar diye bekliyormuş daha önce.
Delikanlıya gelirsek, diğer tarafta,
Kederinden dünyanın kalbi en hasta
Erkeği olmuş, daha da mı olmasın?
Günler gelip geçiyor ve sevgili Mayıs'ın
Ne sesini duyabiliyor, ne de bir çift söz
Edebiliyormuş ona amaca yönelik. Çünkü gece gündüz,
(Görüyor musunuz şu Ocak domuzunu?)
Bir an olsun bırakmıyormuş karısının omzunu.
Neyse ki mekik dokuyan mektuplar yoluyla,
Gizli işmarlar, işaretler kanalıyla
Damian sevgilisinin anlamış ne demek
İstediğini ve meramını anlatmaya olmuş muvaffak.
Ey, Ocak! En uzak gemileri görsen ne çıkar sanki?
Vak't olur bunun bile faydası olmaz inan ki!
Doğrusu görenler de, en az görmeyenler kadar,
Kolay kandırılır dostum, bilmende fayda var.
Bir düşün, yüz adet gözüne rağmen Argus,[15]
Bütün evhamına, gözetlemesine rağmen bu muhteşem casus
Bile kurtulamadı gelmekten oyuna;
Tanrı bilir daha niceleri örnek buna.
Bir hata ne kadar az dillenirse, telafi
İmkanı o kadar fazla olur, bu kadar kâfi.
Hikâyesini anlattığımız körpe Mayıs durumu
İdare etmenin yolunu bulmuş, işini görmüş biraz balmumu:
Kocasının sık sık bahçeye
Girmek için kullandığı anahtarı kopya
Etmiş ve sevgilisinin niyetini sezen
Damian bu modele bakıp bir eşini yapmış sezdirmeden.
Diyecek bir şey yok, şimdilik bu kadar,
Fakat biraz sonra bu kopya anahtar
Sayesinde mucize gerçekleşecek,
Ancak biraz beklemeniz gerekecek.
Kulak verin, dinleyin soylu Ovid'i:
Ey ustam ne doğru söylemişsin – hey gidi.
Kuş dahi uçurtulmasa, alınsa her türlü güvenlik önlemi,
Bir yolu bulunur âşıklara, yoktur önemi.

Evet bu bir hünerdir, yalnız sevenlere mahsus.
Göz altında tutuldukları halde, Thisbe ve Priamus[16]
Görüşmemişler miydi yine bir duvarın ardından?
Neyse efendim, konumuza dönersek yeniden,
Bir hafta geçmiş ve daha girmeden Temmuz,
Karısının da cilveleri sonucu Ocak'ın aklına karpuz
Kabuğu düşmüş, bahçede karısıyla oynaşmaya heveslenmiş
Ve bir sabah Mayıs'a şöyle seslenmiş:
"Uyan, kalk, sevgilim, yavrucuğum,
Kaplumbağaların sesini dinle, minik kuşum, kumrucuğum.
Yağmurun düşmesiyle kış çıktı gitti canım,
Dışarı gel, gözleri çakmak, ak güvercinim!
Göğüslerinin yanında şarabın tadı nedir, haşa!
Biliyorsun bahçemiz duvarla çevrili baştan başa,
İn benimle bahçeye, ey ak tenli kadın, öldüm!
Biliyorsun sana ben taa yürekten vuruldum.
'Ak'sın dedim çünkü paksın, şimdiye kadar bir tek
Leke sürdürmedin kendine. Gel, vakit varken eğlenmek gerek;
Seni bu zevk için seçtim, Tanrı seni bana saklamış."
(Bu bayat sözleri bir kitaptan araklamış.)
Bu arada Damian'a bir işaret
Çakmış Mayıs, "Sen anahtarla önden git"
Demiş. Koşmuş delikanlı da kapıyı açıp,
Ve bir kuş gibi çarçabuk uçup,
Kimselere görünmeden bahçeye süzülmüş,
Bir çalının dibine kıpırtısız büzülmüş.
Biraz sonra, sağlamına kör Ocak,
Ve sevgili karısı ele ele tutuşarak
İnmişler aşağıya ve bahçeye girer
Girmez kapıyı arkalarından kilitlemişler tekrar.
"Karıcığım," demiş Ocak "kimse yok burda ikimizden başka,
Kelimeler yetmez biliyorsun sana duyduğum aşka.
Göklerde oturan Tanrı şahittir buna,
Seni üzmektense bir bıçağın ucuna
Yaslamayı yeğlerim kalbimi, sadık karım.
Seni nasıl seçtiğimi düşün bir yalvarırım.
Sana duyduğum aşktı sebep, şehvet
Değildi, aşk yapmak düşüncesi değildi elbet.
Ve artık yaşlansam da, kör olsam da ben,

Sadık kalmalısın bana, anlatayım neden:
Eline üç şey geçecek bu takdirde,
İsa'nın sevgisi, şeref, mirasım bir de.
Evet mirasım, bütün hanlar, hamamlar.
Sözleşmeyi bir an evvel tamamlar,
Yarın güneş batmadan imzalarız.
Şimdilik ruhumun sükûn bulması için yalnız,
N'olursun mühürle bu anlaşmayı bir öpücükle
Ve öyle olsam da suçlama beni kıskançlıkla;
Öyle derin işlemişsin ki düşüncelerime,
Senin güzelliğine bakınca, bir de kendi pörsük derime,
Öleceğimi bilsem dahi, elimde değil,
Bir anımı bile sensiz yaşamaya tahammül
Edemiyorum, bunun aşktan başka açıklaması olmaz.
Şimdi öp beni ve gel dolaşalım biraz."
Körpe Mayıs bu sözler üzerine,
Başın eğip uysalca cevap vermiş erine,
Ağzını açmadan ama başlamış ağlamaya.
"Benim de bir gururum var değil mi ya?"
Demiş "Ve varlığımı sana bağladığı an rahip,
Evet, o andan beri seni efendim bilip
Ellerine bıraktığım namusum çiçek gibi.
Sevgili kocacığım sana şu cevabı
Uygun görüyorum, eğer iznin olursa:
Bir kadın en kötü ne şekilde ölürse
Öleyim ben de öyle, alsın canımı Allah,
Doğmasın üstüme güneş o sabah,
Boğarsam ailemi böylesi bir utanca,
Veya ihanet etmek gibi sersemce
Bir işle kötüye çıkarırsam adımı.
Sakın affetme bu yönde atacağım bir adımı,
Çırılçıplak soy beni, sonra koyup bir çuvala,
İlk rastladığın nehrin sularına yuvarla.
Soylu bir kadınım ben, değilim bir aşifte.
Neden böyle konuşuyorsun yalnız. Söyle, ne hata
İşledim ki böyle siteme boğarsın beni?
Bilmez miyim sanırsın hem bu düzeni:
Hep erkektir aldatan ama suçlanan kadın,
Kendi suçunu bastırmak olmasın senin de maksadın?

Bilmez miyim bizi suçlayıp üste çıkar erkekler."
Ve tam bu sıra Mayıs, bir çalı dibinde bekler
Görmüş Damian'ı ve başlamış öksürmeye,
"Hemen meyva yüklü bir ağaca tırman" diye
İşaret etmiş eliyle ve hemen o an
Mesajı almış delikanlı. Zira Damian,
Kadının kocasından, Ocak'tan, daha iyi
Anlıyormuş her işareti, yapılacak her bir şeyi.
Çünkü Mayıs en ince ayrıntılara girerek
Anlatmış hareket tarzını mektuplarda tek tek.
Ve onu ağaçta oturur bırakarak
Dolaşmaya devam etmişler Mayıs ve Ocak.
Gök mavi, gün parlakmış, ne sis varmış, ne pus,
Sıcaklığıyla bütün çiçekleri sevindirerek Phoebus,
Cömertçe gönderiyormuş altın ışınlarını.
Kabaca tahmin etmek gerekirse yerini,
İkizler burcundaymış ama pek yakın bir yere
Gelmişmiş Yengeç burcuna –ki bu burçta gün doğar Jüpiter'e:
Güneş meylederken Jüpiter yükselir Yengeç burcunda–
Ve o aydınlık sabah, bahçenin öte ucunda
Görünmüş periler ülkesinin kralı Pluto ve bir grup peri,
Tabii önlerinde Proserpina, kraliçeleri.
(Pluto'nun çiçek toplayan Proserpina'yı Aetna'dan
Korkunç arabasına nasıl atıp getirdiğini anlatır Claudian.)
Periler kralı çimenlere oturup arkasına yaslanmış,
Ve dönüp kraliçesine şöyle seslenmiş:
"Sevgili karıcığım, 'hayır, kadınlar ihanet etmez'
Demeye kimsenin gücü kifayet etmez.
Günlük yaşantımızda mümkün, bu dediğime örnek,
Kocasını aldatan sayısız kadın görmek.
On binlerce hikâye –kum taneleri gibi denizin–
Sadakatsizliğinizi anlatır, hafifliğinizi sizin.
Ey Süleyman, yalnızca dünya malıyla zengin
Değilsin, bilgeliğin de aynı derece engin.
Düşünen her canlı için ne büyük bir nimet
Senin şu sözlerin, herbiri bir ganimet.
Zira diyor ki Süleyman erkeklerin sadakatine dair:
'Erkekler arasında buldum da binde bir,
Tüm kadınlar arasında bulamadım bir tane.'"

İşte böyle demiş kadınların kötülüklerine
Vakıf kral. Neyse der geçerdik yalnız o olsa,
Size pek hürmet etmez yine Sirak oğlu İsa.[17]
"Yılancık ve yok edici bir bulaşıcı hastalık
Yaksın, kül etsin vücutlarınızı. Baksana yazık,
Şu koskoca, anlı şanlı şövalye,
Yalnızca gözleri görmüyor diye,
Boynuzlanacak kendi silahtarı tarafından.
Bak işte orda aşık, şu ağaçta oturan.
Şimdi bir iyilik edeceğim bu âmâ
Şövalyeye, bu ihtiyar, saygıdeğer adama.
Ve gözleri görmeye başlayacak yeniden,
Kadın ihanetine başlar başlamaz, karısının,
Aşifteliğinden haberdar olacak kocası,
Ne bu kadın, ne de onun gibiler unutmasın bu dersi."
"Demek öyle yapacaksın! Öyle olsun, peki!
Ama ben de büyük babamın ruhuna yemin ederim ki
İnanılmaz bir dil çabukluğu vereceğim kadına
Ve bütün hemcinslerine, onun hatırına.
Yakalanmış olsalar bile suç üstü,
Olayı soğukkanlılıkla açıklayıp, kıç üstü
Oturtuverecekler kendilerini itham edeni.
Kılıf bulamamak olmayacak hiçbirinin ölüm nedeni.
Siz erkekler bir şeyi gözümüzle gördük de deseniz,
Kolayca kabullenip itiraf etmeyiz biz.
Ağlar, yemin, sitem eder öfkenizi söndürürüz,
Erkekleri aptal kazlara döndürürüz.
"Bana ne otoritelerinden? Sanki umurumdaydı,
Ben de biliyorum, tamam, o Süleyman adlı Yahudi
Aptallara rast gelmiş –hem de büyük bir sayı–
Biz kadınlar arasında, ama var bunun kolayı:
Bir tek iyi kadına rastlamamışsa yazık,
Bu onun sorunu, pek çok erdemli, sadık
Kadınla tanışmış başka pek çok erkek,
Gerekiyorsa ille örnekler vermek:
Sadakatlerini şehadetle kanıtlayan kadınları düşün,
İsa'nın evinde yaşayanları, evet, karar verme peşin.
Roma tarihi de bahseder bunlardan,
Doğruluklarıyla yücelen muhterem kadınlardan.

Süleyman 'Dürüst kadın yoktur' demiş ama
Sakin ol efendim, aldırma o adama.
Ya da onun sözlerini şöyle yorumla istersen:
Kadın, erkek değişir, Tanrı'dır değişmeyen.
Tanrı biliyor ya, Süleyman yalnızca bir kişi,
Başka onun gibi düşünen var mı? Var mı bir eşi?
Böyleyken, ne de çok önemsiyorsun onu,
Bir mabet yaptı diye ne olmuş yani?
Onun zenginliği, saltanatı kalsın orada,
Bir mabet dikmedi mi sahte tanrılara da?
Bundan daha kötü, sorarım ne var? Hem gerçek
O ki –istersen al üstüne kat kat boya çek–
Gizleyemezsin, şehvet düşkünü bir putperestti o,
Zaten son günlerinde Tanrı'yı terk etti o.
Kitaplara bak hele, böyle edilir rivayet,
İsa, Babasının hatırına onu kayırmasaydı şayet,
Bütün krallığı çıkacaktı elinden,
Ve senin kadınlar hakkında söylediklerine ben
Zırnık vermem. Konuşmazsam patlarım,
Ben bir kadınım; konuşur, rahatlarım.
Saçlarımın uçuşmasını istemem gibi
Tabii bir şey bu, kadınlara dil uzatanı affedemem tabii.
Nezaketi, inceliği bırakıp bir kenara,
Verip veriştiririm hemcinslerime hafiflik yakıştıranlara."
"Madam" demiş kral, "Celallenme ne olur,
Vazgeçtim, pes, ne olursun artık dur.
Yapacak bir şey yok ama, yemin ettim bir kere,
Bulacağım diye adamcağızın gözlerine bir çare.
Ve şimdi sözümü tutmam gerekiyor bence,
Bir krala yalan yakışmaz her şeyden önce."
"Sen kralsan periler kraliçesiyim ben de,
Cevabını belleteceğim sana kadın, benden sana müjde.
Allah aşkına daha eğlenmeyelim,
Burda durup sana laf yetiştirecek değilim."
Evet, epey oldu Ocak'tan söz etmeyeli,
Peri kızı karısıyla bahçede, bir saksağan kadar neşeli,
Şarkılar söyleyip dolaşıyordu en son:
"Seni seviyorum ve hep seveceğim, inan."
Bahçeyi baştan başa dolaşıp karı koca,

Damian'ın yeşil yaprakları arasına tünediği ağaca
Gelmişler dönüp dolaşıp yeniden. Delikanlı
Yukarda oturmuş bekliyormuş, mutlu ve heyecanlı.
Göz kamaştıran körpe Mayıs birden
"İçim nasıl kazınıyor efendim, bir bilsen,"
Demiş "Ah efendim, inan öleceğim yoksa.
Şu armutlardan birini yiyeyim de olsun ne olacaksa.
Nasıl canım çekiyor aman, dayanılacak gibi değil,
Ne de güzel görünüyor şu minik, yeşil...
Yardım et ne olur, göklerin kraliçesi adına,
Söylemedin deme, benim durumumda bir kadına
Öyle bir iştah gelir ki meyvalara karşı,
Yiyemezse – maazallah kaldırılır naaşı."
"Eyvah, etrafta ağaca tırmanacak bir uşak
Filan da yok, mahvolduk " demiş Ocak.
"Ben de körüm aksi gibi, görüyor musun?"
"Zarar yok efendim, varsın öyle olsun,"
Demiş Mayıs "bir iyilik yap da şu armut
Ağacını kucakla, aman sıkı tut.
Bana hiç güvenin yok çünkü iyi bilirim,
Ama ancak o zaman tırmanabilirim,
Ayağımı sırtına basayım, hele biraz eğil"
"Tabii ki" demiş Ocak "seni kırmam mümkün değil,
İşine yarayacaksa al kalbimi sök."
"Tamam"demiş karısı "Öyleyse çök"
İhtiyarın sırtına basarak ayağa kalkmış,
Bir dala tutunup kendini yukarı çekmiş.
–Fakat lütfen bana gücenmeyin bayanlar,
Benim gibi basit biri nezaketten ne anlar–
Elini çabuk tutmuş, kim tutar Damian'ı?
Yarmış geçmiş var gücüyle sıyırıverip fistanı.
Mayıs'ın böyle utanç verici bir şekilde kucağa
Oturduğunu gören Pluto gözlerini geri vermiş Ocak'a.
Görmezken görür etmiş yine ihtiyarı,
Yokmuş o an dünyada Ocak'tan bahtiyarı.
Ama ilk coşkunluk anını atlatınca,
Karısını aramış hemen ve gözleri ağaca
Takılmış bir ara, aman Tanrım ne görsün?
İncelik, nezaket de neymiş, bir kenarda dursun,

Demedikçe anlatılamayacak şeyler
Yapıyormuş karısına Damian, daha ne olsun beyler?
Çocuğunu yitiren annelere has
Çığlıklarla ağlamış, bağrınmış bas bas.
“İmdaat! Yetişin, bakın şu işe,
Ne haltlar karıştırıyorsun orda? Seni fahişe!”
“Ne oluyor efendim?” demiş kadın “Derdin nedir?
Sabırlı ol hele biraz, düşünsene bir,
Yeniden görmeni sağlayan benim.
Allah canımı alsın varsa yalanım.
Boğuşmam olduğunu dediler en iyi ilacın,
Bir erkekle tepesinde bir ağacın.
Tanrı şahit, niyetim yalnızca sana yardım
Etmekti.” “Ne boğuşması? Resmen girdiğini gördüm.”
Demiş Ocak “Tanrı utanç verici bir ölümle
Cezalandırsın ikinizi, sana sahip oldu, gördüm gözlerimle.
Yalan söylüyorsam şuracıkta sallandırsınlar beni.”
        “Tüüh! Benim reçetem boşa mı gitti yani?
Çünkü gerçekten açılmış olsaydı gözlerin,
Lüzumsuz olduğunu bilirdin bu sözlerin.
Bir şeyler görmüşsün ama görüşün net değil hâlâ”
“Eskisi kadar iyi görüyorum pekâlâ”
Diye direnmiş Ocak “Tanrıma şükür,
Gördüm işte adamın seni nasıl kütür kütür...”
        “Beni şaşırtıyorsun efendim, hiç yakışık
Alıyor mu? Görmenize yardım etmeme karşılık
Alacağım mükâfat buydu demek!
Boşa gitti onca çabam, verdiğim onca emek!”
        “Canım karım” demiş Ocak “olan oldu bir kere,
Her şeyi unutalım, hadi güzelim in yere.
Sözlerimde varsa en ufak iftira payı
Tanrı verir bana hak ettiğim cezayı.
Ama selamete çıkarsın Tanrı rahmetli babamı,
Sana sahip olurken gördüm o Damian denen adamı.
Memelerinin üstüne dek sıvanmıştı üstündeki fistan.”
        “Peki efendim, canının istediğine inan
Fakat uykudan daha kalktığımız dakika,
Nesneleri pek seçemeyiz, bu görülmüş vak’a
Değil, bir süre bekleriz de neden sonra, nihayet

Ortaya çıkar her şey açık ve net.
Aynı şekilde, uzun süre kör kalan
Birinden daha gözlerini açtığı ilk an,
Bir iki gün önce görüşüne kavuşan biri kadar
Net görmesini isteyebilir miyiz? Akıl var mantık var.
Gözlerin alışıncaya dek bir iki gün
Seni aldatacağını bil pek çok görüntünün.
Dikkat et öyleyse, yemin olsun ki ulu Tanrı'ya
Herkes kapılır zaman zaman böyle bir sanrıya,
İlk gördüğü manzaradan eminken bir
Bakar ki... Yanlış gören, unutma, yanlış karar verir."
Ve böyle deyip ağaçtan aşağıya inmiş.
İhtiyar Ocak aman nasıl sevinmiş,
Kucaklamış, defalarca öpmüş karısını,
Hafif hafif okşamış Mayıs'ın orasını.
Sonra da güle oynaya eve dönmüşler birlikte.
Artık sevinebilirsiniz beyler, işte
Burada sona eriyor Ocak'a dair hikâyem.
Kutsasın bizi Tanrı ve annesi Azize Meryem.

Tüccar'ın anlattığı Ocak'ın Hikâyesi burada bitiyor.

TÜCCAR'IN HİKÂYESİ'NE SONSÖZ

Hancı ünledi "Ey merhametli Tanrı,
Uzak dursun aman benden böyle bir karı!
Ne akıl almaz oyunları var görüyorsunuz,
Şu karılar arılar gibi vız vız vız,
Her an için meşguller, bütün düşündükleri
Tongaya bastırmak biz aklı güdükleri.
Ne alıp veremedikleri varsa erkeklerden,
Uzak tutmak isterler bizleri gerçeklerden.
Tüccar haklı, zaten hikâyesi de kanıtladı bunu.
Laf aramızda, benim evde de var bir kaşık düşmanı.
Zengin de değil ama, ne dil aman, ne şirret!
Binbir türlü kötü huy onda ganimet.
Neyse, eski defterleri karıştırmanın anlamı yok,
Samimiyetle söylüyorum, çok pişmanım, çok,

Onunla evlendiğim için, belirtmem gerek.
Şimdi size kötülüklerini saymaya kalksam tek tek,
Büyük aptallık etmiş olurum, neden derseniz:
İsmi lazım değil, aramızdan biri çıkar bakarsınız,
Yetiştirir karıma bütün bu laflarımı.
Bu işlerde pek ehildir kadın kısmı.
Kaldı ki sanmam, hepsini anlatmaya aklım yetsin,
Bu yüzden de bu hikâye burada bitsin."

NOTLAR

1 Wade'in botu: Wade antik çağda bir Anglo-Sakson kahramanıdır. Chaucer'dan başkaları da ondan söz ederler, fakat bu problemli bot hakkında adının Guingelot olduğunun dışında bir şey bilinmez.

2 Bu bölüm anlaşılacağı gibi Justinus tarafından değil, Tüccar tarafından ve diğer hacılara söyleniyor.

3 Orpheus: Eurydike'nin kocası efsanevi ozan. Amphion: Müziğiyle Thebes şehri etrafında bir duvar örmüştü.

4 Joab: Davut'un ordusunda komutan.

5 Theodomas: Thebes'li bir kâhin.

6 Baküs: Eski Yunan şarap tanrısı.

7 Martian: 5. yy'da Kartaca'da yaşamış Martianus Mineus Felix Capella.

8 Merkür: Romalıların ticaret tanrısı.

9 Musalar: Bilim ve sanatı temsil eden 9 tanrıça.

10 Ahaserus: Tevrat Ester ii. ve v.

11 De Coitu: "Cinsel İlişki Üzerine".

12 *Roman de la Rose:* "Gülün Romansı". Guillaume de Lorris bu kitabın bir bölümünü yazmıştı.

13 Priapus: Bereket Tanrısı.

14 Pluto: Yeraltı tanrısı.

15 Argus: Yüz tane gözü olan Yunan mitolojik yaratığı. 50 gözü kapalıyken diğer 50'si açık duruyordu. Bu yüzden Hera onu Zeus'un bir düveye dönüştürdüğü Io'nun gözcüsü yaptı. Fakat Hermes onu flütüyle uyutup kafasını kesti.

16 Thisbe: Babil'li kız; Priamus: Thisbe'nin sevgilisi.

17 Sirak oğlu İsa: Ecclesiasticus'un muhtemel yazarı.

Grup F (Fragman V)

SİLAHTAR'IN HİKÂYESİ (GİRİŞ)

"Gel bakalım Silahtar, sana zahmet
Bize biraz aşktan, sevdadan söz et.
Bilirsin bu konuları sen de herkes kadar."
"Aman efendim, hayır" dedi Silahtar,
"Ama elimden geleni yapacağım, kabul mü?
Sizi kırmak efendim, haşa, kabil mi?
Benim de var elbet anlatacak bir hikâyem,
Ama olur da sürçülisan edersem
Bağışlayın beni, yok hiçbir ard niyetim,
Dinleyin, işte hikâyem şöyle nitekim:

SİLAHTAR'IN HİKÂYESİ

Silahtar'ın Hikâyesi burada başlıyor.

Tataristan'da Sarray'da zamanın evvelinde,[1]
Bir hükümdar varmış Rusya'yla savaş halinde.
–Ölüm almış bu savaşta pek çok yiğidi–
Cambinskhan'mış bahsettiğim hükümdarın adı.[2]
Yedi iklim, dört bucak aransa nafileymiş,
Ondan iyisi yokmuş, mükemmel bir beymiş.
Fazlası var, eksiği yokmuş herhangi bir kraldan.
İçine doğduğu dine karşı sarsılmaz bir iman
Duyuyormuş –doğumunda da kutsanmış ve böyle arzulanmış tabii–

Ayrıca kuvvetli, zeki, zengin, merhamet sahibi,
Adaletli, davranışlarında tutarlıymış,
Sözünün eri, iyi yürekli ve onurluymuş;
Cesarette bir dairenin merkezi gibi sağlam ve sabit,
Genç, körpe, güçlü ve emrindeki her yiğit
Gibi ateşli ve cengâvermiş;
İyi bir insanmış, üstelik şansı yavermiş.
Öyle bir hükümranlık sürüyormuş ki sormayın gitsin,
Kimse yokmuş dünyada onunla yarış etsin.
Bu soylu kral, Tatar Cambinskhan,
İki oğul sahibiymiş karısı Elpheta'dan.
Algarsif adındaymış büyük olanı,
Cambalo diye çağırırlarmış diğer oğlanı.
Bir çocuğu daha varmış kralın, bu sefer bir kız,
En küçükleriymiş Canacee adlı bu parlak yıldız.
Ama onu anlatmaya kalkarsam eğer,
Ne aklım yetişir buna, ne dilim döner.
Harcım değil, aklımdan geçmez böyle bir düşünce,
Hem nerde bende öyle güzel İngilizce!
Kızın tüm güzelliklerinin tek tek hakkını vermek
İçin konusunda uzman bir hatip olmak gerek.
Eh ben kim, böyle biri olmak kim?
Anlatmak kalıyor bana döndüğünce dilim.
Ve evet, tam tamına yirmi yıl olmuş,
Cambinskhan taç giyeli, geçmiş tam yirmi kış.
Âdet olduğu üzere her yıl,
Sultanın doğum günü tüm şehre tellal
Çıkartılarak ilan edilmiş ve o gün,
Onbeşiymiş yeni yılda yeni Mart'ın.
Göz kamaştırıyormuş Phoebus neşeli, parlak,[3]
Çünkü Koç burcundaki evine varmasına ramak
Kalmışmış – ki bilindiği gibi Koç burcu
En ihtiraslı, en kızgın, en boğucu olanıdır tüm burçların.
Hava güzel, her şey hayat doluymuş,
Güneş altında pırıltılar içinde yüzüyormuş binbir kuş.
Yeni gelen mevsime ve körpe yeşile
Minnet duygularını dile getiriyorlarmış yüksek sesle.
Korunmuş, kurtulmuşlar, daha iyi ne olur bundan
Keskin kılıcından kışın, zehir soğuğundan.

Hikâyemizin kahramanı Cambinskhan,
Başında tacı ve sultan giysileriyle şölen
Sofrasına oturmuş, kurulmuş yüce
Tahtına – her şeyin onun ihtişamına, ondaki güce
İşaret ettiği bir ortam içinde eğleniyormuş.
Dengi bir şölen imkânsızdan öte zormuş.
Oradaki debdebeyi, görkemi anlatmaya kalksam eğer,
Koca bir yaz günü bu işe gider.
Aynı şekilde saymaya kalkışsam boşa emek
Harcamış olurum, ardı ardına geliyormuş sayısız yemek.
Birbirinden ilginç yemekleri tarif gereksiz,
Balıkçıl mı istersiniz, kuğu mu istersiniz?
Cambinskhan'ın ülkesinde, eski şövalyelerin rivayet
Ettiğine göre, bizim ülkede pek rağbet
Görmeyen sayısız lezzetler varmış.
Ama hepsini saymak umutsuz bir iş.
Bu yüzden vaktinizi almayayım hiç yoktan,
Ne de olsa geç oldu, sabah geçti çoktan.
Ve işte başa dönüyorum şimdi yeniden.
Üçüncü kap yemekler de yenildikten
Sonra, maiyeti asillerle birlik
Otururken hükümdar, salonu doldururken tatlı bir müzik
Ve tatlı ezgiler, her şey göz açıp kapayana
Kadar olmuş: Pirinçten bir küheylana
Binmiş bir şövalye girmiş salonun kapısından,
Elinde camdan yapılmış bir aynayla, kocaman.
Altın bir yüzük parıldıyormuş baş parmağında,
Ve yalın bir kılıç sallanıyormuş yanında.
Hükümdarın sofrasına sürmüş doğruca,
Dili tutulmuş ordakilerin onu görünce,
Merakla bekliyorlarmış bunun hikmeti nedir diye.
Böyle yerden bitiveren bu garip şövalye,
Baştan ayağa kuşanmış, silahlı, tek başı çıplak;
Durmuş kralı, kraliçeyi, lordları sırayla selamlayarak.
Öyle büyük bir nezaketle ve öyle derinden
Gelen bir saygıyla selamlamış ki onları –yalnızca sözlerinden
Değil mimiklerinden de anlamak mümkünmüş bunu–
Bütün inceliğine rağmen Gawain dönüp gelmiş olsa hani[4]
Periler ülkesinden, bu şövalyeden daha yüce

Bir saygı gösteremezmiş. Kralın önünde dikilip böylece
Tek bir harf veya hece hatası bile
Yapmadan, kendi dilinin özel şivesiyle
Ve erkekçe sesiyle iletmiş haberini.
Daha inandırıcı kılmak için de sözlerini,
Tıpkı belagat sanatında öğrenim görmüş
Olanların yaptığı gibi mimiklere, jestlere başvurmuş,
Gereken yerde tabii, hikâyesine uygun.
Benim onun üslubuna erişmem ne mümkün!
Ne mümkün onun ikna yetisine ulaşmam.
Yine de genel kanıya göre, tam
Tamına aynısı olmasa da, hatırladığım kadarıyla,
Sözlerinin anlamı aşağı yukarı şöyle:
"Bütün Arabistan ve Hindistan topraklarına hâkim,
Haşmetli sultanım selamlıyor sizi bu mühim
Günde, en iyi dileklerle sizi taa yüreğinden gelen.
Ve ben köleniz vasıtasıyla, bu gün, bu şölen
Onuruna tarafından hediyedir size bu pirinçten at.
Fazla değil, bir gün içinde –yani yirmi dört saat–
Canınızın çektiği her yere –artık rast gele
Bol yağışlı iklimlere ya da kurak bir çöle
Taşıyabilir sizi, erişip gerekli hıza
Ve tek zarar getirmez bir tek kılınıza.
Ya da uçmak dilerse bu atın sahibi,
Göklere yükselen bir kartal gibi,
Ulaştıracaktır onu yine bu küheylan,
İstediği menzile ve yine bir zarar ziyan
Gelmeyecektir başına sırtında gidenin,
Rahatına baksın o, hiç korkmadan derin
Bir uykuya dalsın isterse ve dönmek dilerse eğer
Kolayı var, şu kolu çevirsin yeter.
"Bu atın mucidi inanılmaz
Bir zekâya sahip biri; bu sonuca varmak için az
Çalışmadı, işine yarayışlı olanı bulana dek,
Bütün yıldızları, burçları inceledi tek tek.
Her tür sihir ve büyünün kapısı açık ona.
"Ve şimdi de elimde gördüğünüz şu ayna,
Evet, bu öyle bir ayna ki ona bakan,
Şahsınız ya da imparatorluğunuza doğru akan

Her türlü felaketi görebilir anında.
Görebilir kim düşman, kimler onun yanında.
Herhangi bir güzel bayan, bütün bunlardan başka,
Düşmüşse diyelim bir gençle aşka,
Erkek tarafından gerçekleştirilecek bir ihanet
Malum olur bu aynada, hem de öyle net
Görünür ki her şey, hiçbir şey gizli kalmaz,
Takdir edersiniz, mevsim baştan çıkartıcı yaz.
İşte bu yüzden, bu ayna ve yüzük çam sakızı,
Çoban armağanıdır sultanımdan, siz efendimizin kızı
Mükemmellik timsali, sevgili Canacee'ye.
"Soracak olursanız, bu yüzük neye
Yarar, anlatayım, onun da sebeb-i hikmeti nedir.
Bunu takar veya çantasında taşırsa eğer,
Prenses bütün kuşların anlar dilinden,
Anlar manasından, anlar mealinden.
Yine kuş dilinde onlara karşılık verir, yahut
Yeryüzünde mevcut kaç sap ot
Varsa her birinin hangi derde derman
Olduğunu bilir, yara istediği kadar olsun kocaman.
"Şu yanımdaki kılıç, gördüğünüz gibi kınında
Değil; kime vurursanız vurun, anında
Yarar geçer zırhını, koca bir delik açar,
Kalın olsun fark etmez zırh yaşlı bir meşe kadar;
Bu kılıçtan aldığı bir darbeyle yaralansa birisi,
Ondan umudu kesin artık, çünkü yoktur çaresi.
Ama büyüklük gösterip, bu kadar acı
Yeter derseniz, yaraya bir daha değdirin kılıcı.
Anlaşılmayacak bir şey yok, sözün özü,
Kılıcı yaranın üstüne yatırın ama keskin yüzü
Gelmesin sakın vücuda, bitti mi? Şimdi durun,
Durumu muhafaza ederek yaraya şöyle bir vurun.
Göreceksiniz anında kapanacaktır yara.
Gerçek olan bu, gerek yok yalanlara,
Elindeyse bu kılıç, korkma utandırmaz seni."
Şövalye bitirince hikâyesini,
Salonu terketmiş, inerek atından.
O harika atı, o güneş gibi ışıldayan küheylan,
Kıpırtısız, kalakalmış orada.

Derhal şövalyeye bir oda
Tahsis edilmiş. Yabancı zırhını soyunmuş,
Sofra başına geçip yemiş, içmiş, doyunmuş.
Bunlar olup biterken, bu dinlenme esnasında,
Taşınmış hediyeler asil bir tören havasında.
Yüksek kuleye taşınmış, kılıç ve ayna,
Birtakım subaylar da nezaret etmiş buna.
Aynı ciddi muameleyi görmüş, yüzüğe gelince,
Zaten şölen sofrasında oturuyormuş Canacee
Ve almış hediyesini. İnanın bana, sözlerim hep hakikat,
Yerinden oynatılamıyormuş pirinçten dökülmüş at,
Öylece duruyormuş, sanki yere mıhlanmış.
Her yol denenmiş, az mı ahlanıp ıhlanmış.
Boşunaymış bocurgat, her tür tertibat, makara,
Tabii işin püf noktasını bilmek asıl numara.
Bu yüzden at epey zaman yerinde kalmış.
Neden sonra hükümdar şövalyeye bir haber salmış
Ve şövalye gelip göstermiş işin kolayını.
Ama sonra dinleyeceksiniz atın taşınması olayını.
        "Yerinden kımıldamıyormuş, bu nasıl atmış?"
Diye meraklanan halk saraya akın etmiş.
Lombardiya'da yetişen kısraklar gibi
Yüksek, uzun ve öyle geniş ve tabii
En azından onlar kadar güçlü bir beygir
Olduğunu gösterir bir yapıdaymış; nasıl denir?
Ürkek bakışlıymış, aşağı kalır yanı yokmuş normal
Bir attan. Uysallığına Apulia atları kadar uysal.[5]
Ve başından kuyruğuna dek öyle mükemmel
Bir atmış ki daha da güzel yapamazmış onu hiçbir el,
Ne de Doğa yapabilirmiş ona herhangi bir ek.
İşte böyle düşünüyormuş atı gören halk.
İyi hoş ama, herkeslerin açıktan ve içten
İçe merak ettikleri bir konu varmış: Bu pirinçten
Yapılmış atın nasıl hareket ettiğiymiş soru.
Kimisi bu işten sorumlu tutmuş perileri.
Herkes kendi düşüncesine göre alkış
Tutmuş, ne kadar kafa varsa o kadar fikir çıkmış.
Birinin "olur" dediğini diğeri "cık, cık" lamış,
Herkes hayal gücüne göre olayı açıklamış.

Kaynaşıp tartışmışlar bir oğul arı gibi vız vız vız,
Kimisi eski şiirlere dalmış bir hız:
"Tıpkı o at gibi" demişler "dur bi dakka sus,
Hani şu kanatlı at canım, evet evet, Pegasus.[6]
Tıpkı Yunanlıların atı Sinon gibi veya,[7]
Hatırlayın nasıl yıkım getirmişti Truva'ya.
Eski destanlarda hep anlatılır bunlar."
"Korkarım bu işin içinde bir bit yeniği var"
Diyormuş bir başkası, "korkarım bu böyle
Sessiz duran atın içinde şehrimizi ele
Geçirmek için bekleyen savaşçılar saklı,
Bunu öğrensek iyi olur, bakın herkes vermez bu aklı."
Bir başkası arkadaşının kulağına eğilmiş,
"Sen bakma ona" demiş "konuşuyor yalan yanlış:
Büyük törenlerde hokkabazların yaptıkları türden
Bir numara bu, inan bana sihirden
Kerametten başka bir şey değil." İşte bu minval üzre,
Tartışıp durmuşlar; tam cahil kimselere göre
Bir şeydir bu: Değişik bir durumla karşılaşınca,
Meselenin boyutları onları aşınca,
Yanlış karar verirler, tartışıp tartışıp boşuna.
Kimisi de "Acaba ana kuleye taşınan ayna
Neyin nesidir?" diye meraklanıyormuş, "Nasıl oluyor da
Başka bir yerlerde olup biten şeyleri burda
Görmek mümkün oluyor?" Başka biri,
İşin içine katıp melekleri,
Onların yönlendirmeleriyle bu işin
Olabileceğini söylüyormuş gerçekten mümkün,
Işığın yansıma kurallarını da hesaba katmalıymış yine,
Roma'da da varmış zaten bunlardan bir tane.
Ondan sonra da herkes okuduklarından
Sözetmeye başlamış: Aristo, El Hasan, Witelo'dan.[8]
Bu alimler yaşadıkları dönemde bu tip
İlginç, daha doğrusu garip, özelliklere sahip
Aynalar hakkında kitaplar yazmışlar.
Merak eden varsa açsın, okusun arkadaşlar.
Bazılarının ilgisini de en
Çok kılıç çekiyormuş, şu her şeyi delip geçen.
Bu vesileyle Kral Telephus'un adı sık sık geçmiş,[9]

Achilles'in mızrağı da aynı ölçüde ilginçmiş,
Hem öldürür hem ondururmuş bu mızrak,
Bu kılıç da öyleymiş, yokmuş arada bir fark.
Hem yaralar hem iyileştirirmiş, duydunuz ya.
Bunun üzerine metalleri daha sağlam kılmaya
Yarayan değişik karışımlardan söz edilmiş bir bir.
En iyi ne zaman nasıl yapılır bu sihir,
Uzun uzun bunun tartışmasına girilmiş.
Neyse, bunlar değil aklımın ereceği bir iş.
Sonra Canacee'ye verilen yüzüğü konuşmuşlar biraz,
Ve şöyle demişler sonunda, kimse etmemiş itiraz:
"Yok böyle bir yüzüğü daha önce duyan,
Tek bildiğimiz, Musa Peygamber ve Süleyman
Oldukça ustaymışlar bu sanatta."
Böyle deyip dağılmışlar ve her biri ayrı bir kanatta
Yine sohbetlerine devam etmişler. "Ne kadar ilginç"
Diyormuş kimisi "Bir bitkiye benzemediği halde hiç
Eğreltiotunun küllerinden yapılırmış demek cam."
Ama bu yeni öğendiklerine de alışıp, yeniden devam
Ediyorlarmış tartışmalarına ve –böyleyizdir biz–
Açığa çıkınca her şey, kalmayınca hiçbir giz,
Tartışmalar yatışmış, herkes olmuş tatmin.
Gök gürültüsünün, sisin, selin, gel-gitin,
Havada uçan bir nesnenin sebebini merak
Edenler nasıl cevabı öğrenince bu konudan bıkarak
Tartışmayı keserlerse öyle olmuş, ama herkes tatmin
Olana dek tartışmış, açıklamalar getirmiş ve tahmin
Bildirmiş çeşitli konularda ve o zaman,
Sofradan yavaş yavaş kalkmış Kral Cambinskhan.
Bu ulu Tatar hükümdarı bütün görkemiyle şölen
Sofrasından kalktığında Phoebus meridyen
Çizgisini aşalı olmuş biraz.
Ve soylu aslan pençesinde Aldiran adlı yıldız
Yükselmeye başlamış yavaşça artık.
Hükümdar, önünde çalgı cümbüş bir şenlik,
Yürüyüp doğruca eğlence odasına gelmiş.
Odanın içinde sıra sıra dizilmiş
Değişik müzik aletlerinin her biri
Öyle hoş çalınıyormuş ki tüm Cennet sakinleri

Onları dinliyormuş. Venüs'ün çocukları, yüzlerinde mutluluk
Okunarak dans ederken, Venüs o ara Balık
Burcu'nda keyifle kurulmuş koltuğuna,
Göz atıyormuş aşağıda işlerin nasıl olduğuna.
Tahtında oturuyormuş haşmetli hükümdar;
Canacee'yle dans etmeye layık tek bahadır,
Hediyeleri getiren misafir şövalye seçilmiş.
Evet, bu safhadan sonra eğlenceye geçilmiş,
Hem öyle bir eğlence ki onu anlatmak
Aşkın yüceliğini bilen birinin harcıdır ancak.
Onu nakledecek adam Mayıs ayı gibi taze
Olmalı ki her şeyi yeniden yaşatsın size.
Kim resmedebilir yaptıkları dansları döne döne?
Bize öyle yabancı ki, birbirlerine
Kaçamak bakışlarla mesaj iletmelerini,
Kaş, göz ve çaktırmadan el etmelerini,
(Kıskanç kocalardan her birinin koparak ödü)
Tek Lancelot anlatabilir, maalesef o da öldü.[10]
Geçiyorum işte ben de bu yüzden,
Gülen, eğlenen, mutluluk içinde yüzen
Bütün bu insanları daha iyi anlatamam.
Akşam yemeğine dek etmişler dansa devam.
"Hadi artık acele edin biraz" demiş baş uşak
"Mezeler gelsin, şarap gelsin, haydin çabucak."
Bütün bu şamata, bütün bu velvele
İçinde mihmandarlar, uşaklar koşturmuşlar acele.
Mezeler ve şarap anında gelmiş,
İştihayla yenilmiş, kana kana içilmiş,
Ve yapacak bir şey kalmayınca, âdet
Olduğu üzre, tapınağa yollanmışlar nihayet.
Ayinlerini yapmışlar, yiyip içmişler gün boyu,
Sanırım gereksiz burda tek tek saymak menüyü.
Herkes bilir ki, bir kralın şöleninde
Fazlasıyla bulunur en güzide, en nadide
Nimetler, ve benim bilmediğim sayısız lezzet.
Yemek bittiğinde Cambinskhan –öyle rivayet
Olunur– pirinçten atı görmeye gitmiş.
Asil beyler, hanımlar ardından sökün etmiş.
Çevrelenmiş atın etrafında bu şaşkın

Kalabalık. Truva kuşatmasından beri hiçbir atın
Bunun kadar ilgi çektiği değilmiş vaki.
Merakla bakıp durmuşlar, taa ki
Hükümdar sorana dek yabancı şövalyeye
"Bu atın marifeti, hikmeti nedir?" diye.
Nasıl çalışır öğrenmek istemiş bizzat.
Hoplayıp zıplayıp oynamaya başlamış at
Şövalye dizginine el atar atmaz.
"Efendim" demiş şövalye "söyleyeceklerim az,
Önce nereye gideceğinize karar verin
Ve şu kulağın içindeki düğmeyi çevirin.
(Birazdan gösteririm yalnız kalınca ben ve siz)
Sonra gitmek istediğiniz yeri söyleyiniz,
Herhangi bir ülke olabilir bu yer,
Hedefe vardığınızda, arzunuz buysa eğer,
'Alçal' deyip bir başka düğmeyi çevirin, söz dinler.
Zira bu düğmeyle harekete geçer tüm cinler.
Ve yavaş yavaş alçalır at, arzunuz üzre,
Milim oynamaz yerinden bir kez indi mi yere.
Dünya gelse, yırtınsa, imkânı yok aldırmaz,
Kimse taşıyamaz onu, çekemez, kaldıramaz.
"İşte bakın, şuradaki düğmeye,
Onu çevirmeniz yeterli atı götürmeye.
Evet, böyle yaparsanız tamamen kaybolur gözden,
Ama meraklanmayın, kaçmış değildir sizden.
Dönüp gelir yeniden, ister gece ister gündüz,
Ne zaman üstüne binmek olursa arzunuz.
Anında gelecektir, kapılmayın telaşa,
Anlatırım size birazdan kalınca baş başa.
Dilediğiniz zaman binin, bu kadar basit bu iş."
Hükümdar şövalyeden öğreneceğini öğrenmiş,
Kafasına yerleştirmiş dinlediklerinin tamamını,
Öğrenmiş atı kontrol etmenin yolunu yordamını.
Sonra, içi içine sığmayarak bu yiğit hükümdar
Eğlenceye dönmüş yanındakilerle tekrar.
Daha sonra başından çıkartılıp dizgin,
At kuleye taşınmış, yanına hazinelerin,
Ve yok oluvermiş nasıl olmuşsa birden,
Hiç sormayın, ben de akıl erdiremedim zaten.

Ama neyse, işte böyle coşkuyla eğlenmiş Cambinskhan,
Etrafındakilerle birlikte ağarana kadar tan.
Explicit prima pars.

Sequitur pars secunda.
Sağlıklı düşünmenin, idrakin gıdası Uyku
Göz kırpmaya başlamış onlara, "Fazla içki
Ve fazla iş, dinlenmek gerektirir" diyerek
Dolaşıp öpmüş herkesi tek tek.
"Haydi artık yatmak zamanı"
Diyormuş sürekli, "çünkü gece yarısından sonra kanı
Etkili kılar uzunca bir süre Tabiat.
Kanını aziz tut" diyormuş "Haydi artık yat."[11]
Herkes esneye esneye teşekkürler etmiş,
İkişer üçer dağılmış parti, herkes yatmaya gitmiş.
"Uyumak," demişler "uykunun dediğini yapmak en iyisi."
Tabii burda anlatılmayacak her birinin rüyası.
Çünkü hepsinin kafası hiçbir ilaca
Yaramayan rüyalar görmek için dumanlıymış yeterince.
Anlayacağınız, bütün saray uykuya dalmış,
Gün iyice ışıyana dek herkes uykuda kalmış.
Bir kişi dışında yalnız: Sarayın gülü
Canacee, bir kadın olduğundan ve ölçülü
Hareket etmeyi sevdiği için, babasını öpüp
Vakitli ayrılmış partiden ve doğru yatağa "lüp."
Al yanağını soldurmaya niyeti yokmuş, hele hele
Sabahı karşılamaya soluk solgun bir yüzle.
İlk uykusunu uyumuş ve uyanmış yeniden
Kanatlanıp uçacakmış nerdeyse sevincinden.
Sihirli yüzüğü ve aynasını düşünmek öyle bir heyecan
Veriyormuş ki ona, yüzünü tam yirmi kez kan
Basmış uykusu esnasında: Armağan ayna
Çok çeşitli rüyalar gösteriyormuş ona.
Böylece güneş başlamadan henüz yükselmeye,
Seslenip kendine hizmet eden nedimeye,
Bildirmiş kalkmak istediğini artık.
Tüm yaşlı dadılar gibi, en az hanımlarına denk
Bir zekâsı olduğunu düşünmekten memnun,
Cevap vermiş hemen kadın:

"Ne diyorsunuz hanımım?
Herkes uyurken daha, nereye böyle canım?"
"Kalkmalıyım" demiş kız, "uyku tutmuyor gözümü,
Biraz dolaşmak galiba bu sorunun çözümü."
Kadın hemen diğer hizmetçileri uyandırmış,
Kalabalık bir grupmuş, bir düzine kadarlarmış.
Ayaklanmış Canacee, taptaze ve güzel mi güzel,
Etrafa gencecik güneş gibi kızıl
Işıklar saçarak; tıpkı Koç burcunda, dört
Derece yükselmiş hali gibiymiş güneşin, evet.
Güneş daha yüksek değilmiş zaten Canacee hazır
Olduğunda ve Prenses giyinip ağır ağır
–Hafif elbiseler giyinmiş mevsime, havaya uygun–
Hem biraz dolaşmak hem de oyun
Niyetiyle yanına beş altı kişi daha alaraktan
Parka doğru salınıp gitmiş bir sokaktan.
Yeryüzünden yükselen buhar, sis
İçinde kocamanmış ve kıpkızılmış güneş. Bu nefis
Manzara karşısında çatlayacak gibi olmuş Canacee'nin kalbi,
Mevsimi ve sabahın ışıklarını unutmamalı tabii.
Cıvıl cıvıl kuş sesleriymiş etrafı saran,
Prenses kuşların dediklerini anlamış hemen.
Bir hikâyenin ana fikri, anlatılış nedeni,
Geciktirilirse sıkacak kadar dinleyeni,
Ne çok uzarsa hikâye, o kadar yavan olur,
Çünkü esas gaye ayrıntıda boğulur.
İşte bu düşünceden hareketle, müsaade
Ederseniz, ben de bir an evvel gelip sadede,
Kısa keseceğim Prenses'in yürüyüşünü.
Başı üstünde bir doğanın ötüşünü
Duyup bakmış, kuru, kupkuru ve kireç
Gibi bembeyaz bir renk almış bir ağaç
Görmüş ve ortasında bir dala tünemiş bir doğan. Bu kuş
Yürek yakan bir sesle ağlıyor, ağlıyormuş.
Öyle ki çığlıklarıyla yankılanıyormuş tüm koru,
Vücudunu biteviye döven kanatları
İne kalka, ine kalka her tarafını kanatmış,
Ala boyanmış resmen, koca ağaç kana batmış.
Bu yetmiyormuş gibi, zavallı, durup durup

Yırtıyormuş göğsünü keskin gagasıyla vurup.
Anlayacağınız tüm kaplanlar ya da ne kadar vahşi hayvan
Varsa o koruda veya bir başka ormanda yaşayan,
Dayanamayıp ortalığı inleten o acıklı sese
Sapır sapır dökerlermiş gözyaşları olsa.
Yeryüzünde onun kadar güzel bir başka
Kuş gördüğünü iddia edebilecek yokmuş. Ah keşke,
Elimden gelse de bu doğanı hakkıyla anlatabilsem
Göz alıcıymış tüyleri, vücudu biçimliymiş hem.
Alaca doğanmış bu galiba, bir yabancı ülkeden,
Kan kaybından baygınlık geçiriyormuş zaman zaman,
Nerdeyse ağaçtan düşecek gibi oluyormuş bazı.
Prenses Canacee, hükümdarın biriciği, ol peri kızı,
Parmağında taşıdığı o sihirli yüzüğü
Sayesinde, kuş dilinde edilen her sözcüğü
Anlıyor ve cevaplıyormuş aynı dilde.
Haliyle, bu doğanı da anlamış bu şekilde.
Yüreği burkulmuş, kalbi duracak gibi olmuş,
Doğru ağaca koşmuş telaş telaş.
Acıyan gözlerle bakarak doğana, "İhtimal
Biraz sonra hafifleyecek tünediği dal,
Belli ki düşecek, kan kaybına fazla dayanamayacak."
Diye düşünerek eteğini kaldırıp ona kucak
Açmış ve öyle kalmış epeyce, düşer diye kuş,
Sonunda seslenmiş kuşa ve şöyle konuşmuş:
"Yoksa" demiş "bir mahzuru, nedir söyle,
Sana Cehennem acıları çektiren böyle?"
Diye sormuş yukardaki zavallı doğana,
"Ölüm acısı mı, yitik bir sevgili mi yoksa ne?
Çünkü benim bildiğim kadarıyla, bu iki
Sebeptendir yangınlar asil kalplerdeki.
Diğer talihsizlikleri saymıyorum, onları geç,
Bütün diğer durumlarda çünkü, öç
Alma ihtimali söz konusudur. Bu yüzden,
Aşk acısı ya da acı bir kayıptır seni üzen,
Gördüğüm kadarıyla yaralamış değil seni hiçbir yabancı.
Ama Allah aşkına kendine biraz acı,
Ya da nasıl yardım edebilirim, onu söyle bana,
Ne batıda, ne doğuda, doğduğum günden bu yana,

Kendisine böyle muamele eden
Bir kuş veya bir başka hayvan görmedim, yürekten
Konuşuyorum, inan öldürecek beni senin kederin,
Sana duyduğum şefkat öyle büyük, öyle derin.
Hadi gel, şu ağaçtan in artık yere,
Ben bir hükümdar kızı olduğuma göre,
Hastalığının sebebini eğer bilirsem,
Elimden geleni yaparım, bulurum bir merhem.
Merhem olurum yarana ve umarım,
Yardım eder bana da Tabiatın Hâkimi Yüce Tanrım,
Şifalı otlara ulaşıp bir an önce,
İyileştiririm seni, çökmeden gece."
Doğan o ana kadar attığından daha canhıraş
Bir çığlık atmış bu sefer, yere düşmüş ve taş
Kesilmiş, bayılıp kalmış öylece.
Eğilip onu kucağına alınca Canacee,
Yavaş yavaş kendine gelmeye başlamış ve doğan
Diliyle cevap vermiş iyice ayıldığı an:
"Şefkat çabuk uyanırmış asil kalplerde,
Başkasının derdini kendine
Dert etmek ancak asil yürekli
Birinin harcıdır, örneklerini görüyoruz sürekli.
Bu, hem günlük tecrübemizle sabit
Hem birçok yazılı belge var buna şahit.
İyi bir kalp iyi davranışlarla eder kendini belli.
Sen de benim acımı paylaşıyorsun, ey güzeller güzeli
Canacee, o kadınlara has şefkat
Duygusunu kalbine cömertçe vermiş Tabiat.
En küçük bir acımı dindirmek amacıyla değil,
Yalnızca cömert kalbini kırmamak için, bunu bil,
Aslanın önünde köpeği cezalandırmaları gibi,[12]
Başkaları da başıma gelenlerden bir hisse sahibi
Olsunlar düşüncesiyle içimi açacağım,
Çok az vaktim var zaten, sonra kaçacağım."
İşte böyle, derdini anlatmak üzereyken doğan,
Eriyip suya dönüşüyormuş sanki göz yaşlarına boğulan
Prenses. Nihayet kuş "Sakin ol" demeyi akıl etmiş
Ve kızın arzusu üzre hikâyesini nakletmiş:
"Doğmaz olaydım, doğduğum yerde mermer renkli bir kayada,

Kuruluydu yuvamız, yaşıyordum huzurlu bir dünyada.
Yaşıyordum, çocuk gönlüm kaygılardan azade,
'Geldi mi başına en küçük bir kaza?' de,
Hayır! Kanat vurup göklerin yaşantısına adım
Atana dek bu sözcükle inan, hiç tanışmadım.
"Bir erkek doğan vardı yakınlarda. Görünüşte
Tam bir centilmendi ama gel gör işte,
Esaslı bir sahtekârmış, hainmiş aslına bakarsanız.
Öyle mütevazi, öyle sadık davranıyordu ki yalnız
–Ve beni memnun etmek için ne gerekse yapıyordu,
Hiçbir zahmetten kaçınmıyor ve bana tapıyordu.–
Kimse demezdi 'Rol yapıyor, bir gün çıkar foyası,'
Mükemmel gizliyordu onu, pek kalındı boyası.
Tıpkı çiçekler arasına saklanıp fırsat kollayan,
Isırmak için uygun zamanı bekleyen bir yılan
Gibi, iki yüzlülüğünü örtecek ne varsa yapıyordu derhal,
Bu sahte Aşk Tanrısı hiçbir inceliği etmiyordu ihmal.
Yumuşak başlı bir aşıkta bulunması beklenen,
Âdet haline gelmiş her türlü küçük tören,
Küçük serzenişlerin hakkını veriyordu, Allah var.
"Ama toprağın üstündeki kısmıyla güzeldir her mezar,
Aşağıda bir ceset olduğu akıllardan uzak.
Böyle iki yüzlüydü o da: hem soğuktu, hem sıcak.
Bu şekilde davranmaya devam etti ve hiç
Kimse anlayamadı kötü niyetini, Şeytan hariç.
Onun sızlanmalarını, şikâyetlerini duya duya,
–Evet, yıllar yılı sürüp gitti bu riya–
O yılanın yalanlarından tamamıyla habersiz,
Kara sevdadan ölüp gidecek diye kalbim 'cızz'
Ede ede, sonunda her türlü tedbiri aklımdan kışladım,
Ve bir şartla ona aşkımı bağışladım.
Şartım şuydu: Ne toplum içi, ne özel yaşantıma
Halel getirmeyecekti, leke sürmeyecekti temiz adıma.
Uzun sözün kısası, kalbimi verdim ona layık
Olduğu üzre, sıkı sıkı bağlandım, sırsıklam oldum âşık.
–Tanrı biliyor ve kendi de biliyordu ya– Fakat,
O da bana vermişti kalbini, zaten böyle olmazsa sakat.
"Ama ne de güzel söylemişler atalarımız:
Aynı şekilde düşünmez bir masum ve bir hırsız.

Anlar anlamaz istediği sonuca vardığını,
Benden oldukça cömert bir bağış kopardığını,
–O nasıl kalbini verdiğini söylüyorsa yeminle–,
'Benim kalbim de senindir sevgilim, dinle'
Dedim ona, ve o da, bu iki yüzlü kaplan,
Dizlerinin üstüne çöküp rol yapmaya başladı hemen.
Öyle saygılıydı, öyle mütevazi,
Gerçek bir âşığın yüzüydü tıpkı yüzü.
Mutluluk çılgını gerçek bir âşıktı sanki bu habis
Yürekli adam. Hayır ne Jason, ne de Truva prensi Paris,[13]
Jason mı dedim? Evet Lamech'ten beri başka hiçbir erkek[14]
–İlk kez iki kadın seven Lamech olduğuna göre,
Doğrusu yazılı kaynaklar böyle diyor bizlere–
Dedim ya hiçbir erkek, dünya kurulalı beri
Benim sevgilimin yaptığının yirmide biri
Kadarcık başarılı olamaz sahtekârlık sanatında,
Son basamağındaydı o, en yüksek katında.
Onun pabucunu bağlamaya bile layık olamaz kimse,
Söz konusu olunca her tür hile, desise.
Onun gibi dile getiremezdi kimse minnetini,
Her kadın, bağışlamışlar gibi kendisine Cennet'ini,
–Değilse kadın elbet yeterince zeki–
Sevinirdi görünce gönül çelen tavırları ondaki.
Boyanır, taranır, saklardı gerçek yüzünü,
Sözleriyle boyardı dinleyenlerin gözünü.
Sevdim ben de, evet çok sevdim onun itaatli
Halini. İnandığım için onun sadakatli
Biri olduğuna, herhangi bir zamanda tüy
Kadar bir hüzün çökse yüreğine ve söylese bana, oyy!
Çatlayacak gibi olurdu yüreğim korkunç
Bir acıyla. Bu durum şöyle bir gelişmeye uç
Verdi çok geçmeden: Benim iradem
Onun iradesi oldu onun idaresinde, demem
O ki sağduyulu bir çerçeve içinde, duruma
Göre, leke sürülmesine meydan vermeden onuruma
Yakınlaştık birbirimize, her konuda itaat
Ediyordum ona çünkü, şu sözlerim hakikat:
Hayatta kimseyi sevmedim onun kadar çok,
Tanrı biliyor ya seveceğim de yok.

"Bu şekilde bir iki yıl sürdü bu durum,
Bu arada ondan zerre kadar şüphe etmiyorum,
Fakat şöyle oldu sonunda, Kader ne istediyse bizlerden:
Ayrılması gerekti onun yaşadığımız yerden.
Sorma nasıl üzüldüm bu duruma,
Anlatamam neler çektim, nafile sorma.
Şu kadarını söylemeye dilim varır sadece,
Ancak o zaman anladım ölüm nice.
İşte bunları hissetim ve duygularım gerçekti.
O lanetli gün gelince yârim çekti
Gitti. Ama o son bakış ne hüzünlü bakıştı,
Yüzü sapsarı soldu, pek dokunaklı konuştu.
Onun da en az benim kadar acı
Çektiğine inandım onu böyle görünce.
Ne var ki içimde bir umut vardı hâlâ,
Onun bana çok derin bir aşkla
Bağlı olduğunu düşündüğüm için, kısa
Süre sonra geri dönecek diyordum nasılsa.
"Geçerli nedenler vardı sonra gitmesini gerektiren,
Bir onur meselesi, çoğunluk böyle olur zaten.
Gerçeği kabullenip uyum sağladım bu duruma,
'Gitmesi gerekiyor' dedim 'gitmemeli zoruma.'
Saklamaya çalışarak üzüntümü ondan,
Şahidim olmasını istiyorum ki Aziz John'dan,
Elini tutup şöyle dedim: 'Hiçbir endişen
Olmasın, senindim ve hep senin kalacağım ben.'
Onun cevabını şimdi tekrarlamak lüzumsuz,
Ondan daha iyi konuşacak yoktur biliyorsunuz,
Ve ondan daha kötüsünü yapamaz kimse, eyvah,
Diyeceğini dedi ve çekti gitti, eyvallah.
Boşuna dememişler 'Kaşığınızın sapı uzun
Olsun bir şeytanla yemek yiyorsanız' diye, aklınızda bulunsun.
Vedalaştık ve işte ayrıldı gitti,
Önünde uzanan epey bir yoldu, gitti.
Diyorum ki yerleşip rahat eder etmez,
Aklına gelmiş olmalı şu söz:
'Her şey, bağlı olarak kendi tabiatına,
Eğlenmek ister, bakmak ister kendi rahatına.'
Böyleydi sanırım bu söz, böyle demişler.

Erkekler hep daha yeni bir model düşler,
Şu kafeste beslenen kuşlardan farksız:
Gece gündüz onların üstüne titreyin siz,
İster samanla kaplayın kafeslerini, ipek
Yumuşaklığında; şeker, süt verin, ister bal ve ekmek,
Heveslenmeyin, daha açılır açılmaz kafesleri,
Ayaklarıyla tepip uzatılan tasları,
Doğru koruya kanat vurup uçacaklardır,
Onları çeken lezzet ordaki kurtçuklardır.
Doğaları gereği, başka şey aynı zevki sağlamaz,
Yenilik olsun yeter, asalet onları bağlamaz.
Yazık! Çok yazık, işte böyleydi bu erkek doğan da,
Asalet, güç kuvvet, neşe hepsi de vardı onda,
Yakışıklı, alçak gönüllü ve cömertti ancak,
Bir gün uçarken tesadüf ettiği bir çaylak,
Çalıverdi gönlünü ve bu yeni aşkın ateşiyle,
Unuttu beni tamamen, hatırlamadı bile.
Yemininden dönmüş oldu işte böylelikle,
Ve şimdi aşkım bir çaylağa kölelikle
İştigal ediyor, bense ölmüşüm,
Derdine deva olmaz zavallı bir kuşum."

Canacee ve yanındaki kadınlar muhteşem
Bir yas tutmuşlar ardından, görülmemiş bir matem,
Nasıl teselli edeceklerini bilemeden zavallıcağı.
Fakat Prenses kuşu kucağına alıp sıcağı
Sıcağına evine götürmüş, yani saraya.
Kuşun kendi gagasıyla açtığı her yaraya,
Özenle bakmış, sarmış üzerlerini yumuşacık bantlarla.
Sonra da kazıp topraktan çıkardığı otlarla,
Evet, en değerli olanlardan ve insanın hoşuna
En çok giden renktekilerden ilaçlar yapmış kuşuna.
Onu iyileştirmek için ne gece ne gündüz demiş,
Bu olmuş Prenses'i meşgul eden tek iş.

Ayrıca yatağının başına bir kafes, bir kuş evi
Yapmış, rengi sadakatin sembolü, mavi,
–Daha çok kadınlarda görülen sadakat–
Kafesin dış yüzü de yeşile boyanmış kat kat.
Üzerine resmedilmiş ihanete meyilli kuşlar,
İncirkuşları, erkek doğanlar ve baykuşlar,[15]

Onları azarlaması için bir de yanlarına
Bir saksağan eklenmiş, dır dır okusun diye canlarına.
Şimdilik bırakalım Canacee'yi ve kuşu bir kenara,
Sihirli yüzükten de söz etmeyelim bu ara,
Daha sonra, bu kuşun sevgilisi,
Hükümdarın oğlu önceden andığımız Tataristan prensi
Cambalo sayesinde nasıl tövbekâr
Olup geri dönmüş, ona da değineceğim ama zaman var.
Şimdi konumuz savaş maceraları olacak,
Hiç duymadığınız türden, ağzınız açık kalacak.
Önce size birçok şehrin fatihi,
Cambinskhan'dan söz edeceğim bizatihi,
Sonra oğlu Algarsif alacak sırayı,
Elde edişini anlatacağım karısı Theodora'yı.
Hangi tehlikeli maceralardan geçtiğini bu zatın,
Ve ona nasıl yardım ettiğini pirinçten atın.
Cambalo da hikâyemizden payını alacak layıkıyla,
İki kardeşiyle teke tek dövüşüp, bileğinin hakkıyla
Canacee'yi nasıl kazanmış, bekleyelim görelim,
Nerede kaldıysak sözü oradan sürdürelim.
Explicit secunda pars.

Incipit pars tercia.
Kurnaz Tanrı Merkür'ün evine kadar, dört nala
Koşturup atlarını gitmiş arabası üstünde Apollo...[16]
Cetera desunt

NOTLAR

1 Sarray: Rusya'nın güneydoğusunda Stalingrad yakınındaki Tzarev. 13. yüzyılda Batu Han tarafından kurulmuş, önemli bir ticaret merkezi olmuştur.
2 Nevill Coghill, Chaucer'ın Cambinskhan adım Cengiz Han'ı çağrıştırmak için tercih ettiğinin söylendiğini (Skeats tarafından) fakat tanımlanan kişinin daha çok Cengiz Han'ın torunu Kubilay Han'a uyduğunu belirtiyor.
3 Phoebus: Güneş, güneş tanrısı.
4 Kral Arthur'un Yuvarlak Masa şövalyelerinden birisi. Gawain son derece kibar davranışlarıyla ünlenmişti.
5 Apulia: Güneydoğu İtalya'da bir yer.
6 Pegasus: Medusa'nın kanından doğan kanatlı at.
7 Truva'nın düşmesine neden olan tahta at.
8 El Hasan, İ.S. 1039'da ölen bir Arap astronomi bilgini. Witelo, 13. yüzyılda yaşamış Polonya'lı bir matematikçi.

9 Achilles'in mızrağıyla yaralanmış ve yine mızrak tarafından tedavi edilmişti.
10 Lancelot: Kral Arthur'un eşi Guinivere'nin sevgilisi ve Arthur'un şövalyelerinden biri.
11 Dört salgıyla ilgili olarak "Genel Giriş" bölümüne bakınız. Otoriteler hangisinin ne zaman etkili olduğu konusunda ayrılıklara düşüyorlar. Galen, *De Natura*'da kanın üstünlüğünün gece 9'dan gündüz 3'e kadar sürdüğünü belirtiyor.
12 Daha güçlüye gözdağı vermek için daha güçsüzün dövülmesi kastediliyor.
13 Jason: "Altın Post'u" elde etmek için Argo gemisiyle yola çıkanların lideri.
14 Lamech: Tekvin iv.
15 "Gülün Romansı"nda aşk bahçesinin duvarlarının dış cephesine Yoksulluk, Yaşlılık, İkiyüzlülük vs.nin resimleri çizilmişti. Bu, anılanların bahçeye girmesinin yasak olduğu anlamına geliyordu.
16 Apollo: Yunan tanrısı.

Toprak Ağası'nın Silahtar'a, Hancı'nın da Toprak Ağası'na söyledikleri.

"Helal olsun; çok iyi puan topladın Silahtar, canım,
Tam bir centilmen gibi! Sana hayranım.
Beceriklisin" dedi Toprak Ağası "ve sen yaşta bir delikanlı
İçin ne kadar duygulu konuştun, ne kadar heyecanlı.
Allah izin verir de uzun yıllar yaşarsan, doğrusu,
Hitabet sanatında eline kimseler dökemez su.
Tanrı vergisi seninki, müstesna bir yetenek,
Gelişir inşallah daha, açılır çiçek çiçek.
Bayıldım vallahi, anlatımın çok güçlü.
"Benim de bir oğlum var –şahit Mukaddes Üçlü–,
Senin gibi bir yetenek gösterecek olsa açıkçası,
Nereye giderse gitsin derdim, yirmi poundluk toprak parçası,
Hemen şu anda geçecek bile olsa elime,
Malın mülkün –neme lazım– canı Cehennem'e,
Neye yarar mal varlığı, aptalın biriysen eğer?
Kaç kez azarladım onu ah, kim bilir kaç kereler.
Hâlâ da uyarırım ama dinlemez ki! İnsaf,
Tek bildiği zar atmak, bir de israf.
Şu sıralar kendisi para kaybetmekle meşgul,
Centilmenlik esaslarını öğrenmesinden geçtim bi yol,
Ciddi bir sohbeti bile aciz yürütmekten.
Ne anlar bilmem yaşıtlarıyla gevezelik etmekten.
Bir meslek–" "Yerin dibine batsın senin centilmenliğin de"
Diye söylendi Hancı "Sanırım senin de bilgin dahilinde,

En az bir hikâye anlatacağız ya da sözümüzde durmayıp
Finaldeki şöleni kaçıracağız, ki büyük kayıp."
"Biliyorum" dedi Toprak Ağası "biliyorum hepsini,
Bu gence iki laf ettim diye kınamayın beni!"
"Öyleyse uzatma" dedi Hancı "Haydi kısa kes!
Kendi hikâyeni anlat, bak bekliyor herkes."
"Arzunuz buysa eğer memnuniyetle,
Size karşı gelmeyi düşünmem katiyyetle,
Olsa olsa işi beceriksizliğim eder berbat;
Umarım hepiniz hikâyemden ayrı bir tat
Alırsınız, seversiniz umarım anlatacağım şeyi,
Ben de anlarım o zaman hikâyem yeterince iyi."

TOPRAK AĞASI'NIN HİKÂYESİ (GİRİŞ)

Toprak Ağası'nın Hikâyesi'nin Giriş'i.

Eski Britanya'lılar, zamanın evvelinde,
Kafiyeler düzmüşler yine o zamanın dilinde.
Anlatılırmış bu şiirlerde pek çok macera,
Ve bunlar ya bir çalgı eşliğinde edilirmiş icra,
Ya da bir köşede zevk için okunurmuş sessiz.
Bunlardan biri aklımda, izin verirseniz,
Anlatmaya çalışayım döndükçe dilim.
Fakat beyler, ben okumuş birisi değilim,
Baştan hatırlatıyorum bunu da katın hesaba,
Demeyin sonra "Dili ne kadar kaba."
Belagat sanatını öğrenmeme olmadı hiç müsaade,
Ağzımdan çıkan her söz bu yüzden basit, sade.
Parnas dağında bir gececik uyumadım, hayır,
Marcus Tullius Scithero bana yabancı sayılır.[1]
Renkli anlatımı beceremem, renkleri tanımam hiç,
Tabii çayırdaki otların, çiçeklerin rengi hariç.
Hadi resimde, boyada kullanılanlar da birazcık,
Fakat renkli üslup bana fazla karışık:
Bu konulara duyarlı bir ruh taşımıyor bu beden,
Ama işte hikâyem, dinlesin arzu eden.

TOPRAK AĞASI'NIN HİKÂYESİ

Toprak Ağası'nın Hikâyesi burada başlıyor.

Bir zamanlar Britanya'da –eski adıyla Armorika–
Sevdiği kadına canla başla hizmet eden harika
Bir âşık, bir şövalye varmış. Pek çok macera,
Pek çok akın yaşamış, murada ermiş ama neden sonra.
Dünya güzeli bir kız olduğu için sevgilisi,
Üstelik pek yüksek tabakadan olduğu için kızın ailesi,
Korkar çekinirmiş ilan-ı aşk etmekten;
Söyleyemezmiş ıstırabını, onu nasıl yürekten
Sevdiğini anlatamazmış. Ama kız bilmiş onun kıymetini, kadrini,
Sonunda farketmiş şövalyenin aşk adına çektiklerini.
Özellikle gencin uysal boyun eğişini gözlemiş;
Daha çok bu yüzden içi sızlamış,
Ve yüreği meyletmiş gizliden şövalyeye,
Kabul etmiş onu "Kocam, efendim" diye.
–Kocaların sahip oldukları türden bir tür efendilik
Karıları üstünde– Bunun üzerine de dirlik düzenlik
İçinde bir yaşam için söz vermiş şövalye,
Yetkisini karısının canının çektiği hiçbir şeye
Hayır demek için kullanmayacağına. Zerre kadar kıskançlık
Beslemeyeceğine yüreğinde – ki onun gibi yapmalı her âşık,
Kadınının isteklerine, arzularına harfiyen uymalı,
Ona karşı katıksız bir güven duymalı.
"Efendilik" sıfatı kocada kalmalı yine de görünüşte,
Dışarıya karşı durumu kurtarmak için canım işte.
Teşekkür etmiş karısı alçakgönüllülükle "Nezaket
Gösterip bana böylesi geniş bir serbestiyet
Tanıyorsun" demiş "sevgili kocacığım,
Ben de senin mütevazi ve sadık karın olacağım,
Ecel gelip çatıncaya dek dönmem bu sözümden.
Hiçbir tasamız olmayacak benim yüzümden."
Böylece başlamışlar huzurlu bir hayata.
Şu bir gerçek ki beyler –yoktur bunda hata–
Bir beraberlik olsun deniyorsa uzun ömürlü,
Çiftlerin her biri tamamen başka türlü

Havadan çalmamalı, birbirini dinlemeli.
Bağlanamaz imkânsız aşkın ayağı, eli;
Aşkla hâkimiyet arzusu birlikte yürümez,
Üstün olma duygusu kapıdan girer girmez
Aşk Tanrısı kanatlanır uçar, pırr!
Çünkü aşk ruh kadar özgür bir duygudur.
Hürriyetlerine düşkündür kadınlar oldum olası,
Olmak istemezler hiçbir erkeğin kulu, kölesi.
Eh, tek yanlı söylenemez değil mi gerçekler?
Bu konuda farklı tutulamaz erkekler.
Aşkta sabırlı olmak da ayrı bir meziyet,
Fersah fersah yükseltir sahibini, evet,
Kişiyi üstün kılan sabır pek yüce bir erdemdir,
En ulaşılmaz kaleleri fetheder bir bir.
Şiddetin başaramayacağı tüm işleri başarır,
Sızlanmanın ve öfkenin yerine geçmelidir sabır.
Acılara katlanmayı öğren, çünkü emin ol,
İstesen de istemesen de bir yerde acıdan geçer her yol.
Şüphesiz geçer, bir bakın, şu yalan dünyada
Hangimiz kusur işlemez, hatalı konuşmaz ya da?
Bir öfke nöbeti, hastalık veya kötü bir burç,
Şarap, üzüntü, mizaç değişikliği, mutlaka kötü bir sonuç
Doğuracak sözler söyletir veya yanlış işler yaptırır.
Her hatadan öç alınamayacağına göre "Ya sabır!"
Deyip dikkatli olmak gerek. Bu birinci
Kuralı çok iyi öğrenmeli her iyi yönetici.
Bu yüzden değerli şövalyemiz huzur dolu
Bir yaşam sürmek için, söz vermiş son derece hoşgörülü
Olacağına. Karısı da demiş ki "Sana yemin,
Hiçbir hatalı davranışımı görmeyeceksin."
İşte bu son derece sade ve akıllıca
Anlaşma sayesinde hem bir köle, hem efendi, hem koca
Sahibi olmuş kadın. Aşkta "köle" ve "efendi" evlilikte,
Yürütecekmiş kocası ikisini birlikte.
Kölelik mi? Haşa! Efendilikten de üstündür böylesi,
Hem hanımı vardır artık hem sevgilisi.
Hanımıdır ama diğer yandan karısıdır aslında,
Bir sevgi anlaşması vardır ikisi arasında.
Böylece, şövalye bulduğu servete sevine sevine,

Almış karısını, götürmüş memleketine, kendi evine.
Oralarda bir yerlerdeymiş kale, Penmark'a yakın,[2]
Mutlu bir yaşantıları varmış: huzurlu, sakin.
Evli olmayan biri onların saadetinden ne anlar?
Karı koca arasındaki hoşluğu anlatamaz bir bekâr.
Bu aile mutluluğu sürüp gitmiş bir sene,
Taa ki bir gün şövalye –Kayrud'lu Arveragus denirmiş kendisine–
Britanya da denilen İngiltere'ye gitmek
İsteyene kadar. Savaşlara girmek, şan şeref elde etmek,
İşte bu amaçla gidiyormuş o yere,
İki yıl kalmış orda kitapların yazdığına göre.
Arveragus'a ilerde döneriz yine,
Şimdi sözü getireceğim karısı Dorigen'e.
Kocasını canından çok seven bu kadını düşünün.
Efendisinin yokluğunda gözyaşı dökmüş her gün,
Soylu kadınların yaptıkları gibi canları istediği zaman.
Yol gözlemiş, yememiş, içmemiş, dövünmüş feryat figan
Yas tutmuş ve kocam dönsün diye ağlaya ağlaya,
Anlamını yitirmiş gözünde şu koca dünya.
Onun derin üzüntüsünü bilen arkadaşları,
Her yolu denemişler, onu eğlendirmek olmuş işleri.
"Kendine kıyıyorsun böyle, Hak saklasın, kız deli
Olma" demişler, vermişler ona binbir türlü teselli.
Bütün yeteneklerini kullanmışlar son damlasına dek,
Maksat bu yaslı hanımın acısını hafifletmek.
Bilirsiniz azimle vura vura,
Kabartma resimler işler insan mermer duvara.
Öyle çok teselli vermişler ki ona da, nihayet
Biraz sağduyu, biraz umut, kadın bir gayret
Dostlarının çabalarına olumlu cevap verir gibi
Olmuş, o kadar derinden sızlamaz olmuş kalbi.
"Böyle üzülüp durmama yok" diyormuş "bir neden."
Bütün bu ıstıraplı günler boyunca zaten,
Mektuplar yolluyormuş Arveragus durumu hakkında,
"Üzülme" diyormuş, "döneceğim yakında."
Kalbi çatlamamışsa hanımın bu sayedeymiş biraz.
Arkadaşları bakmışlar ki günden güne daha az
Dövünüyor hanım, yalvar yakar olmuşlar önünde diz çöküp,
Ağzından girmiş, burnundan çıkmışlar, türlü diller döküp,

Onlara katılmasını rica etmişler.
Demişler “Dağılacak bütün vesveseler, karanlık düşler.”
Sonunda kadın onların sözüne, onlara uymuş,
Ne yapsın, en iyi hal tarzı buymuş.
Denize bakan bir sırtta kuruluymuş kale,
Hanımımız sık sık arkadaşları ile
Uzanır şöyle bir gidermiş uçurumun kıyısına.
Pek çok gemi geçermiş denizden, sayısız mavna,
Geçer gidermiş hepsi beklendikleri yere.
Bu durum yalnız hanımın yüreğini pare pare
Edermiş, artırırmış onun acısını kat kat.
“Bunca gemi geçiyor her gün” dermiş “fakat
Neden efendimi getirmez içlerinden birisi?
O zaman dinerdi bu kalp ağrısı.”
Başka anlarda oturup düşünürmüş kara kara,
Dalıp gidermiş, gözlerini dikip derin yara,
Ama farkeder etmez korkunç kopkoyu kayaları,
Korkudan yüreği titrer, dağılırmış hülyaları,
Kanı çekilirmiş, dizlerinde bulamazmış derman,
Olduğu yerde çöküverirmiş çimenlere hemen,
İçler acısı haliyle bakakalırmış denize,
Hıçkırıklara boğulurken düşündüklerini nakledeyim size:
“Ölümsüz Tanrım, senin sonsuz gücün, uz görün
Yönetir, yönlendirir ne varsa bütün
Bu âlemde. Hiçbir şeyi yaratmadın derler boşuna,
Ya şu canavar gibi kayalar nedir? Bak şuna!
Değişmez, Her şeyi Bilen, Mükemmel bir Tanrı’nın eseri
Olmaktan çok bir karmaşanın ürünü gibi her biri.
Soruyorum şimdi, neden yaptın bu anlamsız işi?
Görüyorsun ya ne bir kuş, ne bir hayvan, ne kişi
Barınıyor bu kayalarda ne doğu, ne batı, ne kuzey, ne güney
Yönünde. Dahası aklımı karıştırıyor bu acayip şey.
Görmüyor olabilir misin Tanrım nasıl hunharca
Katlediyor bu kayalar yüz binlerce
İnsan vücudunu, bütün kurbanlarını tanımasam da tek tek?
Bak şimdi kendi suretinde halk ederek
Ortaya koyduğun şaheserine. Yaratılış zamanı
Rahmetinden bol bol faydalandırmıştın insanı,
Ama ne oldu da daha sonra, niçin

Tuzaklar hazırladın onu yok etmek için?
Şu kayaların yararından geçtim, hep zararı dokunur,
Bilirim din adamlarınca ne denir, ne okunur:
Onlara bakarsan her şeyin var bir gayesi,
Ama ben anlamış değilim hâlâ neyin nesi.
Ey rüzgârları estiren Yüce Tanrı,
Senden budur dileğim, efendimi koru.
Her türden tartışmayı bırakıyorum din
Adamlarına, fakat Tanrım, efendimin hatırı için,
Bu kara kayalıklar Cehennem'in dibine batsın,
Onların korkusu verecek hayatıma son!"
İşte böyle diyormuş akarken gözyaşları.
Bakmışlar ki olacak gibi değil arkadaşları,
Acısını artırıyor böyle dolaşmak sahili,
Başka bir yerde arayalım demişler teselli.
Çay kıyılarına götürmüşler onu, nehirlere,
Manzarası nefes kesen başka yerlere.
Bir gün yola çıkmışlar yine sabahla,
Yanlarına çeşitli yiyecek, meşrubat
Alıp civarda bir bahçeye inmişler cümbür cemaat.
Hoşça vakit geçirmişler gün boyu.
Altıncı günü yaşanıyormuş ayın, –aylardan Mayıs ayı–
Ve boyamışmış Mayıs yumuşak yağmurlarıyla benek benek
Bahçeyi: baştan başa rengârenk yaprak, çiçek.
Bütün bunların üstüne bir de değince insan eli,
Bu bahçe olmuş dünya bahçelerinin en güzeli,
Ondan daha şirini artık Cennet olurmuş.
O taptaze otların ve çiçeklerin hoş
Kokusu yetermiş kalpleri kuş kadar hafif kılmaya,
Yeter ki yürek bir büyük hüznün pençesinde olmasınmış veya
Esir almış olmasınmış onu onmaz bir illet,
Avuturmuş insanı bu bahçe, komazmış gam, kasavet.
Akşam yemeğinden sonra dans başlamış, pür sevinç
Şarkılar söylemişler, tabii yine Dorigen hariç.
O inliyor, sızlanıyormuş her zamanki gibi,
Dansta yok diye kocası ve kalbinin sahibi.
Fakat çare yine her şeyi bırakmakmış zamana,
Yine umut edip beklemek kalıyormuş ona.
Buradaki dansa katılan erkekler

Arasında Dorigen'in önünde dans eden bir silahtar
Varmış. Mayıstan daha renkli, daha şenmiş giysisi,
Şarkılar söylemede, dansta ondan iyisi
Gelmemişmiş yeryüzüne dünya kurulalı.
Bunlardan başka, tarif etmek gerekirse, bu delikanlı
Dünyadaki en yakışıklı, en dört dörtlük erkekmiş.
Genç, güçlü, faziletli, yüreğipekmiş,
Akıllıymış, zenginmiş ve saygıdeğer.
Lafı uzatmayalım, yanlış hatırlamıyorsam eğer,
Aurelius adlı bu silahtar, bu Venüs'ün uşağı,
İki yılı aşkın bir süredir aşağı
Yukarı, Dorigen'i seviyormuş gizliden gizliye.
Fakat kaderine razı, "Seni seviyorum" diye
Dökemezmiş içini. Dili bir türlü varmayınca, eh,
Boşunaymış kupa, boşunaymış kadeh,
Fıçısından içer olmuş acıları kana kana.
"Bir avuç kül oldum ben yana yana,
Görmedim ne çare, bir gün iltifat"
Türünden şarkılara dökermiş derdini fakat,
Genel anlamda şikayetlermiş bunların her biri.
Şarkıları, türküleri, değişik formda yazdığı her şiiri
Mahcup aşkını anlatıyormuş. "Bedbahtım"
Diyormuş "Cehennem'de bir İblis gibi kalmadı hiç takatım,
Öleceğim Nergiz'in aşkından nasıl öldüyse Yankı."
–Tek yanlı aşka başka çare var mı sanki?–
Ve bu ara yüreğini sürekli
Yakıp yandıran ateşi bulamıyormuş başka türlü ilan şekli.
Yalnızca, o gün olduğu gibi dans
Esnasında –gençlerin yöntemleri vardır kendilerine has–
Bakışları Dorigen'in yüzüne takılıyormuş bazan,
Bunlar sevgisine karşılık vermesi için yalvaran
Bir erkeğin bakışlarıymış. Ama uzakmış Dorigen
Mesajı anlamaktan. O gün toparlanıp oradan gitmeden,
Komşu ve tanışık oldukları için eskiden beri
Ve delikanlının toplumda saygın bir yeri
Olduğundan, bir sohbete koyulmuşlar. Aurelius cesaretini
Toplayıp açmaya hazırlanmış bir kez daha niyetini.
"Madam" demiş "şu âlemin yaratıcısı şahit,
Bilseydim ki gidişim edecek sizi hoşnut,

Arveragus'un çıktığı gün o uzun deniz seferine,
'Bekle' derdim, 'ben gideyim senin yerine.'
Ve benim için dönüşü olmayan bir yolculuk
Olurdu bu biliyorum, çünkü yok aşkıma karşılık.
Kalbimin iflası olacak bu gidişle ödülüm,
Acıyın bana ne olur, bitsin artık bu zulüm.
Yüreğim kaldıramıyor artık ah u zarımı,
Ölürsem ayaklarınızın dibine kazsınlar mezarımı.
Şimdi uzun konuşmaya zamanım yok ancak,
Bana acımazsanız ölümüm elinizden olacak."
Dorigen dönüp Aurelius'un yüzüne bakmış dikkatle,
"Demek arzun bu" demiş "vay, vay, bak hele,
Nasıl oldu da anlamadım bunu bu vakte dek!
Fakat Aurelius'çuk şunu iyice kafana sok,
Bana ruh ve can bağışlayan Ulu Tanrı
Adına yemin, asla olmayacağım sadakatsiz bir karı,
Aklımı yitirmedikçe, hayır, olamaz hayatta,
Ne sözde yalnızca, ne de fiiliyatta.
Şu an kiminse, hep onun olacak kalbim,
Bu son sözüm sana ve son cevabım!"
Sonra da şu sözleri söylemiş gülerek, mahsus:
"Yerin, göğün Tanrı'sı şahit olsun Aurelius,
Sevgilin olmaya söz veriyorum,
Madem yanıp tutuşuyorsun ve bu kadar kötü durum.
Bir şartım var yalnız: Baştan başa
Bütün Britanya kıyısında bir tek kayaya, bir tek taşa
Rastlanmayacak şekilde sağlam bir temizlik
Yaptığın gün rahatça yanaşabilsin diye gemi, kayık,
Şimdi dağ gibi duran kayalıkların hepsi yok
Olunca seveceğim seni, dünyada herkesten çok;
Söz veriyorum sana ve bu sözüme inan."
"Bana bağışlayacak bir kolaylık, bir başka ihsan?"
"Mümkün değil" demiş Dorigen "Yaradan'a yemin,
Söz verdiysem, bunun olmayacak duaya amin
Demek olduğunu biliyorum da o yüzden, bunu bil,
Unut bu aptalca beklentiyi, beni kafandan sil.
Evli bir kadını sevmekten nasıl zevk
Alır hiç anlamıyorum yabancı bir erkek,
Kocası gönlünce kullanıyorken kadının vücudunu."

Aurelius acı acı içini çekmiş duyunca bunu,
Yüreciği yeniden yanmış, tutuşmuş.
“Madam” demiş “imkânsız, ne kadar uğraşsam boş,
Şuracıkta ölüp gitmek daha kolay bir iş.”
Bu sözleri söylemiş ve sonra dönüp gitmiş.
Arkadaşları da yanlarına inmişler o dakika,
Gezinmişler aşağı, yukarı, o patika, bu patika,
Haberleri yokmuş tabii, olup bitenlerden,
Gülüp eğlenmeye devam etmişler yeniden.
Güneş pırıltısını yitirip alçalınca,
Ve ufuk güneşin parlak ışıklarını çalınca,
Neyse uzatmayalım, karanlık çökmüş ve
Yine güle oynaya dönmüşler eve.
Zavallı Aurelius hariç tabii, ne mümkün!
Kös kös evine dönmüş o, kırgın ve küskün.
Ölümünün artık kaçınılmaz olduğuna aklı yetmiş,
Kalbinin giderek soğuduğunu hayal etmiş.
Açıp ellerini uzatmış göklere,
Yığılıp kalmış sonra, diz üstü yere.
Bir histeri nöbetinde başından gitmiş aklı,
Ne dediğini bilmeden, ağlamaklı
Bir sesle tanrılara yakarmaya koyulmuş ve işe
Dua ederek başlamış önce Güneş'e:
Demiş ki “Ey Apollo, bana acı,
Sen ki yeşertirsin her türlü otu, çiçeği, her tür ağacı
Mevsimine göre, onlara yakın ya da uzak
Oluşuna göre, Efendi Phoebus şu halime bak,
Gör naçar Aurelius'u: bittim, yok oldum,
Yârin bir tek sözüyle ben artık öldüm;
Hiçbir suçum yokken hem. Can çekişen yüreğimi görüp insafa
Gelmezsen yok derdime deva, yok derdime şifa!
Hanımımdan sonra biliyorum ki bana
Tek sen yardım edebilirsin, bu yüzden el açtım sana.
İzin verirsen anlatayım nasıl dinecek acım,
Ne türden bir yardımına muhtacım:
“Kız kardeşin Luciana, parıltılı kraliçe,[3]
Denizlerin hâkimi o kutlu Baş Tanrıça,
(Denizler üstünde söz sahibi gözükse de Neptün,
İmparatoriçe Luciana ondan da üstün.)

Bildiğin gibi Efendim, yine kendi arzusuna binaen,
Pırıltısını senden alır, ışıtırsın onu sen,
Bu nedenle ki o sürekli senin izinde.
Aynı şekilde, tabiatıyla, arzusu denizin de
Nereye giderse gitsin onu izlemek.
Ondan sorulur çünkü irili ufaklı deniz, çay, ırmak.
"Hal böyleyken efendim, kırma bu canlı cenazeyi,
Gerçekleştir ne olursun şu mucizeyi:
Zodyakın biriniz bu, biriniz karşı ucunda
Olduğunuzda bir daha, yani sen Aslan burcunda
Bulunuyorken, şöyle bir ricada bulun, ne olur gel:
En azından beş kulaç yüksekliğinde bir sel
Meydana getirsin sular, taşsın,
Britanya kıyılarındaki en yüksek kayalıkları aşsın.
Ve sular kabarmış haliyle kalsın iki sene,
Ben de hanımımın huzuruna varıp diyeyim kendisine:
'Sözünüzde durun, bir tek kaya kalmadı; bakın denize.'
"Efendi Phoebus, gerçek olamaz mı bu mucize?
Yalvarıyorum, ne olur rica et kardeşine,
Senden hızlı gitmesin sonraki iki sene.
Bu durumda hep dolunay kalacak ve böylece,
Bahar taşkınları sürecek iki yıl gündüz gece.
Bana bu şekilde yardımcı olmak istemezse eğer,
Etmek için ol sevgiliyi bana yâr,
Batırsın alsın kayaları kendi karanlık katına,
Pluton'un yaşadığı karanlık yer altına.
'Hayır' derse yok en küçük umut ışığım dahi.
Delphi'deki tapınağını da ziyaret ederim vallahi,
Hem de perişan halde yalın ayak, başı kabak,
Efendi Phoebus, ıslak yanaklarıma bak.
Anla ıstırabımı varsa içinde vicdan."
Sözlerini bitirmiş ve bayılıp kalmış o an,
Uzun bir süre kalmış yerde, transta.
Ağabeyi biliyormuş Aurelius neden hasta,
Almış yatağına götürmüş kardeşini bir an önce.
Sürerken bu mutsuzluk, sürerken bu işkence,
Burada kalacak bu hüznün erittiği yaratık,
Yaşasın mı, ölsün mü kendisi seçsin artık.
Diğer yandan sağ ve esen, şan, şeref merakı

Tatmin olmuş bir şekilde döner şövalyeliğin yüz akı,
Döner gelir Arveragus diğer soylularla yeniden.
Senden daha mutlusu var mıdır şimdi Dorien?
Gürbüz, güçlü kocanın kollarındasın artık,
Seni canından çok seven, sana delice aşık,
Cıva gibi şövalyenin kollarındasın tekrar.
Hiç aklından geçmemiş, şimdi Allah var,
Sormamış hiç Arveragus "Ben burda yokken
Olmuş mu" diye "aşktan sözeden, karıma göz diken?"
Düşmemiş kalbine en küçük şüphe bile.
İşi yokmuş onun bu tür meselelerle,
Dans ediyor, cirit oynuyor, eğlendiriyormuş Dorigen'i.
Arveragus, böyle mutlu ve mesut bırakıyorum seni,
Yorgan döşek Aurelius'tan söz edeceğim biraz.
İki yıl yatmış zavallı, halsiz mecalsiz,
İki yıl amansız işkencelerde tartaklanmış,
Ancak ondan sonra biraz ayaklanmış.
Onu teselli edecek kimsesi yokmuş bu ara,
Yalnızca, bir papaz olan ağabeyi, – zira
Tek o biliyormuş kardeşinin çektiklerini tek tek,
Çünkü Aurelius (şurası bir gerçek)
Kimselere açamıyormuş bu ölümcül gizini.
Pamphilius'tan daha sıkı tutuyormuş ağzını,[4]
(Hani şu Galatea'ya sevdalanan Pamphilius.)
–Dışardan bakınca göğsü sıyrıksız, çiziksiz bir göğüs
Fakat sivri uçlu ok yüreğine saplanmış asıl,
Yalnızca yüzeyde gözlenen iyileşme nasıl
Cerrahide bilinir tehlikeye sokar tedaviyi,
Çıkarmadıkça oku ya da derinde yatan şeyi.–
Evet yalnız ağabeyi gizli gizli ağlıyormuş umutsuz,
Ama bir gün, gençliğinde bir Fransız
Şehrinde, Orleans'ta bir talebeyken,
Bütün yaşıtlarının olduğu gibi onun da ilgisini çeken
Egzotik sanatlar: büyü ve sihir
Konularında tesadüfen görmüş olduğu bir
Kitap hatırına gelmiş. Bilinir, gençler ne denli merak
Eder bu bilimleri, aranırlar kuytu köşe, kıyı bucak.
Orleans'tayken bir gün, bir çalışma esnasında
Rastlamışmış bu Doğa Büyüsü konusunda

Yazılmış esere. Hukuk öğrenimi gören bir
(Oraya da bir başka alandan transfer)
Öğrenci unutup gitmişmiş onu sırasında.
Neler neler yokmuş ki bu kitabın sayfaları arasında,
Örneğin Ay'a ait yirmi sekiz ev ve Ay'la
İlgili pek çok olay varmış ayrıntılarıyla.
Tabii bunların hepsi şimdi birer saçmalık,
Her birinin bir sinek kadar değeri yok artık.
Elbet gerçekleşti bu, göz yanılmalarına karşı himayesinde
Emniyette olduğumuz Kutsal Kilisemiz sayesinde.
İşte bu bahsettiği kitabı hatırlayınca hiç yoktan,
Neredeyse uçacakmış Ağabey mutluluktan.
Kendi kendine gizlice demiş ki "Güzel,
Kardeşim iyileşecek demektir bir an evvel;
Eminim bu kitapta açıklanan birkaç büyü
Sayesinde yaratmak mümkündür gerekli görüntüyü,
Şu kurnaz sihirbazların sergiledikleri
Türden. Sihirbazlar bazı şenliklerde –doğruysa dedikleri–
Su görüntüsü yaratırlarmış salonda, derken,
Üstünde bir tekne gezinmeye başlarmış pupa yelken.
Bazen orta yere fırlarmış vahşi bir aslan,
Çayırdaki gibi çiçekler açarmış bazan,
Kimi zaman ak ve kara üzümler ve bir şişe
Şarap, kimi sefer bir kale –bakın şu işe–
Duvarları gerçek taş ve harçtan farksız olduğu halde,
Sihirbaz, seyircinin onu yeterince gördüğüne hükmedince herhalde,
Kaybolurmuş ortalıktan oraya nasıl geldiyse,
En azından böyle görünürmüş herkese.
"Sonuç olarak, işte budur kararım:
Giderim Orleans'a eski bir dost ararım,
Ay'ın evlerini hâlâ ezbere bilen,
Bir başka Doğa Büyüsü veya bir başka fen
Vardır elbet kardeşimi kolayca aşkına kavuşturacak.
Çünkü bir göz yanılmasıyla, muhakkak,
Bütün Britanya kıyılarının kapkara
Kayaları ortadan kaybolmuş gibi gösterilebilir insanlara.
Kıyıya yakın mesafede gidip gelir gemiler,
Bu görüntü bir iki gün süreyle devam ederse eğer,
Kardeşimin bütün üzüntüsü dağılır,

Çünkü sevgilisi sözünü tutmak zorunda kalır,
Aksi halde ayıbını yüzüne vurur el."
Diyeceksiniz ki şimdi "Tamam, sadede gel!"
Uzatmayalım, kardeşinin yatağı başına gitmiş doğrudan
"Orleans'a gidiyoruz" demiş "haydi hazırlan"
Aurelius bir umut, hiçbir şeyi yok gibi,
Ayağa fırlamış yataktan yola düşmüşler ok gibi.
Epey yaklaştıklarında, dört beş yüz metre
Kala, yani nerdeyse vardıklarında şehre,
Karşılaştıkları bir başına yürüyen gençten bir rahip
Dikkatle bakıp Latince selamlamış onları münasip
Bir dille ve sonra ikisini de hayrete düşüren
Bir şey söylemiş: "Neden buradasınız biliyorum ben!"
Ve onlar bir iki adım atmadan daha,
Kardeşlerin bütün planlarını anlatmış safha safha.
Britanya'lı rahip demiş "Ne oldu acaba,
Eskiden birlikte olduğumuz onca dosta, ahbaba?"
Öteki yanıtlamış "Onların hepsi öldü arkadaş,"
Gözlerinden sicim gibi süzülüp akmış yaş.
Onları evine davet etmiş bu rahip,
Aurelius ve ağabeyi atlarından inip
Doğruca bu sihirbazın evine gitmişler,
Kendi evlerinde gibi rahat etmişler,
Hoşa gidecek her tür yemek varmış sofrada.
Aurelius hayran hayran bakınıp bu arada,
Böylesine zevkli dayanmış, döşenmiş
Bir başka ev daha görmediğini düşünmüş.
Ve daha akşam yemeğine oturmadan,
Yaban geyikleriyle dolu bir park, bir orman
Görüntüsü yaratmış orada sihirbaz, koca koca
Boynuzlarıyla koşturuyormuş birçok geyik, karaca,
Bu dünyada eşi bulunmaz derecede iri
Hayvanların yüzlercesini parçalayan tazıları, köpekleri
Göstermiş sihirbaz, bazı geyiklerin ok yaralarından
Iğıl ığıl süzülüp akıyormuş kan.
Bu geyikler, köpekler de kaybolunca
Durgun bir nehrin kıyısında, ellerinde birkaç atmaca,
Avcılar peydahlanmış, bu şimşek hızlı
Alıcı kuşlar yakalayıp öldürmüşler bir balıkçılı.

Ondan sonra önlerinde uzanan geniş bir düzlükmüş,
Üzerinde cirit oynayan şövalyeler gözükmüş,
Aurelius'u pek mutlu etmiş ondan sonraki
Görüntü, sevgilisi önünde dans ediyormuş çünkü,
Kalkmış kendisi de katılmış dansa, ya da öyle gelmiş ona.
Ve sihirbazın el çırpmasıyla ermiş sona
Bu büyü, gelince zamanı. Ve elveda artık, sona ermiş eğlence.
Bütün bu inanılmaz görüntüleri izledikleri sürece,
Bir adım bile atmamışlar evden dışarı,
Çalışma odasında, dört bir yanda sihirbazlık kitapları,
Kıpırtısız oturmuşlar Aurelius, ağabeyi, büyücü,
Başka kimse yokmuş, yalnızca üçü.
Sonra yanına yardımcısını çağırmış üstad,
"Ne haber," demiş "yemek hazır mı evlat?
Yemeği hazırla diye sana emir
Vereli bir saat oldu nerdeyse, Allah bilir.
Bu değerli beylerle yürüyorduk hatırlıyorsun ya
İçinde kitaplarımın bulunduğu odaya."
"Efendim" demiş yardımcı "sordunuz madem,
Yemek istiyorsanız hazır ve her şey tamam."
"Bir şeyler yiyelim" demiş usta "beyler buyurunuz,
Siz aşk çocukları mutlaka yorgunsunuz."
Pazarlığa girişmişler yemekten sonra,
Emeği karşılığı bu sihirbaza ne kadar para
Verileceği konusunda. Yapılacak iş,
Britanya'nın tüm kıyılarını kayalardan temizlemekmiş,
Taa Seine'in ağzına dek Gironde'den tutup.[5]
Allah var sihirbaz kendini biraz ağırdan satıp,
Yokuşa sürmüş işi, demiş ki "Yarım ton altın verin,
Vallahi o bile az, işte size yemin."
Aklı havada Aurelius atılmış derhal:
"Yarım ton altının her gramı sana helal!
Lafı mı olur? Sana şu yuvarlak olduğu söylenen
Koca dünyayı verirdim elimde olsa ben.
Ücretini alacaksın, tamam bitti pazarlık,
Şerefim üzerine yemin, anlaştık artık.
Fakat dikkat et, tembellik veya
İhmalcilik yüzünden kalmayalım sakın yarından sonraya."
"Merak etmeyin" demiş Rahip "sözüm söz."

Yatmış uyumuş Aurelius içi içine sığmaz
Bir halde ve nerdeyse bütün gece deliksiz bir uyku
Uyumuş: yaralı yüreği şimdi rahatmış çünkü.
Son derece umutluymuş, hem yorgunmuş üstelik.
Ertesi sabah kalkıp güneşin ilk
Işıklarıyla birlikte en kestirme yoldan,
Britanya'ya hareket etmişler bu üç kahraman:
Aurelius, ağabeyi, bir de sihirbaz.
Varmayı hedefledikleri yere varır varmaz
İnmişler atlarından, okuduğum kadarıyla Aralık
Ayında bir günmüş, hava soğuk mu soğuk.
Yengeç burcunda sıcaklığın zirvesindeyken parlak,
Cilalanmış altın rengi ışınlar saçan Phoebus şimdi Oğlak
Burcunda, solgun yüzlü ve bakır
Renkliymiş; zehir kırağılar, tipi ve yağmur
Silmişmiş yeşilin her türlüsünü ve bahçeler çıplak
Kalmışmış. Çatal sakallı Ocak
Ateşin başına oturmuş, elindeki öküz
Boynuzundan, şarabını içiyormuş, önünde ölü bir domuz.
Yüzünden kan fışkıran erkekler, "Noel" diye bağırıyormuş.
Elinden geleni yapıyormuş Aurelius
Rahat ettirmek için üstadı, saygıda kusur
Etmiyor ve yalvarıyormuş "Ustam ne olur
Kurtar beni bu şiddetli acılardan" diye,
"Kılıcımla böleceğim yoksa şu kalbimi ikiye."
Bu zavallı adamcağıza acımış bilge rahip,
Gece gündüz çalışmış, elinden geldiğince gayret edip
Deney için uygun bir zaman
Kollamış, el çabukluğu ya da illüzyon
Yoluyla sahte bir görüntü veya hayalet
(Astrolojik terimlere vakıf değilim, evet)
Artık ne denirse işte ondan yaratmak için.
Öyle bir şey olmalıymış ki herkes ve tabii o kadın
Britanya kıyılarındaki kayaların yok olduğunu sanmalıymış,
Ya da yerin altına geçtiğine inanmalıymış.
Beklemiş ve elverişli zamanı bulmuş nihayet,
Hokus pokusunu, hokkabazlıklarını ve her türden lanet
Olası numaralarını sergilemek için. Hesap pusulalarını ortaya
Çıkarmış, düzenlemişmiş hepsini inceden inceye,

Her şey belirtiliyormuş: uzun dönemler, tek yıllar,
Odak noktaları, taban sayılar, kök sayılar,
Eşitlikleri için gerekli her türlü oran,
Ve çeşitli alet edevat, bu işte kullanılan.
Sekizinci yörüngede yer alan Alnath yıldızının[6]
Dokuzuncu yörüngedeki sabit Koç'un boynuzunun
Ne kadar açığında olduğundan hareketle,
Hesabını tamamlamış usta büyük bir dikkatle.
Belirledikten sonra Ay'ın evlerinden birisini,
İlkini, orantılar yardımıyla tesbit etmiş gerisini;
Ay'ın yükseliş yörüngesini öğrenmiş böylece çok iyi,
Hangi gezegene baktığını ve o konumda kalacağı süreyi.
Bir ara demiş ki "Tamam, Ay'ın
Şu konumu bu operasyon için çok uygun."
Bunlardan başka Ay'ın diğer hareketlerini,
Dakikası dakikasına bütün marifetlerini
Belirlemişmiş zaten, o günlerde puta tapan
Toplulukların kullandıkları türden usullerle bu şeytan
Oyunu, bu illüzyon numarasını yapmak maksadıyla.
Ve daha sonra da vakit kaybetmemiş fazla,
Yaptığı sihir sayesinde ya bir ya iki hafta
İçinde bir tek kayalık kalmamış etrafta,
Britanya sahillerinde bir baştan öbür başa.
Aurelius bu arada büyük bir endişe
İçinde "Sevgilime kavuşacak mıyım?" diye merak
Ede ede bekliyormuş, gündüz uyumayarak gece uyumayarak.
Artık kalmadığını anlayınca hiçbir engelin,
Kayalardan temizlendiğini görüp bütün sahilin,
Ustanın ayaklarına kapanmış, "Ben, zavallı Aurelius"
Demiş "minnettarım sana ustam, sana da ey sevgili Venüs,
Acılarımı dindirdiniz, kolay kıldınız zoru."
Sonra da kalkıp tapmağa yürümüş doğru,
Sevgilisini göreceğini biliyormuş bu mabette,
Ve hiç tereddüt etmeden, ilk fırsatta,
Selamlamış onu yüreği korku dolu, bakışları hürmetkar.
"Efendim" demiş bu sefil "sizi incitmekten korktuğum kadar
Yeryüzünde hiç kimseyi üzmekten çekinmem.
Canım kadar seviyorum sizi, sizden korkuyorum hem.
Aşkınız düşürmüş olmasa beni bu derde,

Düşüp ölecek olsam şurada, olduğum yerde,
İnanın anlatmazdım size neler çektim
Ve çekiyorum; konuşuyorum, çünkü konuşmasam ölecektim.
Hiçbir suçum yokken canıma kıyıyorsunuz,
Hadi, diyelim hayatımı hiçe sayıyorsunuz,
Sözünüzden dönmeden iyi düşünün bari,
Tövbe istiğfar edin, göklerdeki Yüce Tanrı
Önünde, öldürmeden beni aşkım yüzünden,
Nasıl bir söz vermiştiniz hatırlayın bayan.
–Yanlış anlaşılmasın lütfen, bir hak
İddia ettiğimden değil, lutfetmenizi istiyorum ancak–
Fakat geçmiş günlerden birinde bir bahçede
Verdiğiniz bir sözü hatırlatmak istiyorum yine de:
Elimi tutup seveceğinize yemin etmiştiniz –Tanrı şahit–
Biliyorum aşkınıza layık değilim fakat,
Madam sizin onurunuzu kurtarmaya da
Çalışıyorum şu an kendi canımdan ziyade.
Emrinizi yerine getirdim dediğiniz şekilde,
Gidin bakın, tek bir kaya kalmış mı sahilde.
İstediğiniz gibi davranın, sözünüzü düşünün bu arada,
Ölü ya da diri ben sizi yine burada
Bekliyor olacağım. Her şey size bağlı, hayatım elinizde.
Ama emin olun, taş kalmadı denizde!"
Bırakıp gitmiş sonra, yüzünün bütün kanı
Çekilmiş, neye uğradığını şaşırmış Dorigen'i.
"Hiç düşünmemiştim" demiş Dorigen "böyle bir tuzak
Olabileceğini, aman Tanrım nasıl olur, şu işe bak!
Aklımın ucundan geçirmemiştim böyle bir ihtimali,
Nasıl izin verir bu mucizeye Kâinatın Kralı,
Nasıl göz yumar bu canavarca oyuna?
Doğanın kanunları en başta karşı buna!"
Eve dönmüş sonra zavallı yavrucak,
Üzüntü ve korkudan adım atacak
Gücü kalmamış halde. Bir iki gün sürekli ağlıyormuş,
Kendine geliyor sonra tekrar bayılıyormuş,
Yüreği eziliyormuş onu bu halde görenlerin,
Ama o kendisini bu denli derin
Üzüntüye sevkeden sebebin ne
Olduğunu açmıyormuş soranların hiçbirine.

İşin kötüsü o ara, sanki mahsus
Yapar gibi, şehir dışında bulunuyormuş Arveragus.
Dorigen bu yüzden kendi kendine tartışıyormuş durumu,
Beti benzi atmış, çehresi balmumu,
Şunları söylüyormuş yürekten yana yana:
"Şikâyetim var Kader senden yana,
Habersiz zincire vurdun ah, eli kolu
Bağlı kaldım, bilmiyorum var mıdır başka kurtuluş yolu.
Ya öldüreceğim kendimi ya kirlenecek onurum,
İkisinden birisini seçmeye mecburum.
Çok zor bir seçim değil ama bu neyse:
Ölümü yeğlerim vücudumu kirletmektense.
Adımı kötüye çıkarmaktansa, evet, ölürüm,
Biliyorum öldükten sonra artık özgürüm.
Aynısını yapmadı mı pek çok kez,
Birçok soylu kadın, birçok soylu kız
Vücutlarını yanlış kullanmak yerine?
"Kanıt mı? Kulak vermek yeter şu hikâyelerin her birine:
Lanetli otuz zorba Atina'da bir şölen
Zamanı saldırdıklarında, öldüğünde Phidon,[7]
'Yakalayın getirin' demişler 'kızlarını',
Tatmin için şehvet arzularını,
Yol ortasında çırılçıplak zorlamışlar dansa,
Babalarının kanı üstüne basa basa,
Başlarına binbir türlü felaket yağdırsın Tanrı!
O zaman bir korkudur almış kızları,
Doğru ya, sonunda bakireliklerini yitirmek de var,
Gizlice bir kuyuya atlayıp, etmişler intihar.
"Yine Messina'ya getirilmiş azgın ırz
Düşmanları tarafından Isparta'dan seçilen elli kız.
Amaç yine şehvet arzularını tatmin.
Fakat tamamı bu kızlar kafilesinin,
Kızlıklarını yitirmektense, onurla direnmiş ve
Ölüme razı olmuşlar hem de seve seve,
Neden çekineyim ölümden ben öyleyse?
"Bir diğer hikâye de diktatör Aristoklides'e[8]
Teslim olmak istemeyen Stymphalis'e dair.
Kızcağızın babası bir gece öldürülür,
Kız, kaçıp sığındığı tapınağında Diana'nın heykelini

Öyle sıkı kavrarar ki, iki elini
Kızı öldürmek suretiyle çözerler ancak.
Madem bakire kızlar için dahi erkek
Cinsinin azgın zevkleri uğruna kirletilmek böylesine adi
Bir şeydi, kanımca evli bir kadın haydi haydi,
Kirletilmektense eğer, kıymalı canına.
"Ya ne buyrulur Hasdrubal'in hanımına?[9]
O da Kartaca da kendi arzusuyla ölümü seçmiş.
Bakmış görmüş ki şehir Romalıların eline geçmiş,
Çocuklarıyla beraber atmış kendini ateşe.
Romalı askerlerin elinde bir fahişe
Muamelesi görmektense... Aynı şekilde Lucretia
Tarquin tarafından kirletilince Roma'da,
Kötüye çıkınca adı, hayat ona artık ar
Vermeye başlayınca, etmemiş mi intihar?
Galya'lı erkeklerce taciz edilmekten korkup çaresiz,
Kıymamışlar mı canlarına Miletli yedi kız?[10]
Sanıyorum şu anda binden fazla
Hikâye bulabilirim ilgili konumuzla.
"Abradates katledildiğinde karısı uzanmış yanına,[11]
Öldürmüş kendini ve bırakmış kanı karışsın kanına
Abradates'in, açık ve derin yaralarından akan.
Ve demiş ki 'Vücuduma herhangi bir düşman
Eli değmemeli bunu sağlamak elimdeyse eğer.'
"Benzer örnekleri sıralayıp durmaya ne lüzum var?
Madem kirletilmektense ölümü seçmiş herkes,
Bütün bu hikâyelerden bana çıkan ders
Şu olmalı: Dorigen, kendini istisna
Tutma ve ihanet etme Arveragus'una.
Demotion'un namusuna düşkün kızına benzer
Bir şekilde, kirletilmektense kendini öldürüver.[12]
"Ey Sedasus, okumak içler acısı gerçekten,[13]
İntihar etmiş senin kızların da aynı sebepten.
"Ah, az mı acıklı bir durumdur
Kendisine sahip olamasın diye Nicanor,[14]
Ölümü seçen Thebes'li kızın hikâyesi,
Diğer kadınlarla aynı değil miymiş onu da gayesi?
"Hemşehrisi bir başka kız da yapmış bunu
Makedonya'lının biri kullanınca vücudunu

Yitik kızlığını telafi etmiş ölümle.
"Niceratus'un karısıyla ilgili tek bir cümle[15]
Yeterli olur, o da aynı sebepten etmiş intihar.
"Ey Alcibiades, ne kadar iftihar[16]
Etsen yeridir, senin bedeninin toprakta gömülü
Olmamasına dayanamadı karın... Şimdi o da ölü!
İşte öyle sadık bir kadınmış Alcestis.
"Penelope olduğunda mevzubahis,[17]
Homer'i dinlemeli, onun dillere destan
İffetine düşkünlüğünü bilirmiş bütün Yunanistan.
"Truva'da Protesilaus serildiğinde yere,
Karısı Laodamia boğulup derin bir kedere,[18]
Yaşamamış kocasından bir gün daha fazla.
"Soylu Portia'dan da aynı imtiyazla
Söz etmek gerekir, o kötü kaderi paylaşmış o da
Yürekten bağlandığı Brutus öldüğünde.
"Artemissa'nın örnek karılığı, o mükemmele
Yaklaşan davranışı anılır barbar ülkelerde bile.
"Ey kraliçe Teuta! her şey bir yana,[19]
Senin iffetli bir karı oluşun ayna
Tutsun dünyada tüm kadınlara;
Sizin de ey Bilia, Rhodogune, ey Valeria!"[20]
Bu şekilde bir iki gün Dorigen kendisini
Öldürme planları yaparak tüketmiş nefesini.
Üçüncü günün gecesi, değerli şövalye
Arveragus çıkıp gelmiş ve sormuş "Neden ağlıyorsun?" diye.
Bunun üzerine daha da ağlamış Dorigen;
Dünyaya geldiğime pişmanım" demiş "ben.
Öyle bir yemin ettim ki, ah öyle tehlikeli bir laf!"
Ve olan biten her şeyi etmiş itiraf.
Burada bir kez daha tekrarlamak gereksiz,
Bütün bunları zaten biliyorsunuz siz.
Kocası, yüzünde bir gülümsemeyle dinlemiş hepsini,
Ve şöyle dile getirmiş tepkisini:
"Hepsi bu mu Dorigen? Var mı başka bir şey?"
"Yok ama, bu kadarı zaten yetmez mi bey?,
Takdir-i ilahi, fakat bu kadarı artık çok!"
"Haklısın karıcığım ama, suyu bulandırmanın gereği yok:
Bakarsın her şey yoluna girer bu gün,

Sözünü tutmalısın Tanrı aşkı için.
Tanrım acı bana, yardımcı ol, kuvvet ver,
Karımın sözünden döndüğünü görmektense, bir hançer
Saplasınlar böğrüme, öleyim yeğdir.
Dorigen, bu sana olan aşkımın gerektirdiği şeydir.
Dürüstlük dünyadaki en değerli hazine."
Fakat son verir vermez sözlerine,
Ağlamaya başlamış, demiş: "Ölümü öp bak,
Yaşadığın sürece sana kesinlikle yasak
Bu olaydan herhangi bir kimseye söz etmek,
Ben de dişimi sıkıp hiç renk
Vermemeye çalışacağım, senin
Hakkında kötü bir şey aklına gelmesin diye kimsenin."
Hemen yanına bir silahtar ve bir hizmetçi kız
Çağırmış, demiş "Dorigen'le birlikte yola çıkın tez."
Ve onu falanca yere götürmeleri için
Talimat vermiş, yola koyulmuşlar ama, niçin
Gittiğini bilmiyorlarmış oraya Dorigen'in.
Arveragus bunu bilmesini istemiyormuş hiç kimsenin.
Tahmin edebiliyorum, şimdi çoğunuz
Diyeceksiniz "Bu Arveragus ne iffetsiz, şerefsiz
Bir adammış ki karısını kendi elleriyle atmış tehlikeye!"
Dorigen'e ağlamadan, durun bakalım hikâye
Nasıl gelişiyor, onun için Kader
Farklı bir son hazırlamış olabilir, dinle sonra karar ver.
Şehrin göbeğinde en kalabalık caddede, tesadüfen güya,
Aurelius'a rastlamışlar, bu Dorigen'i ölesiye
Seven silahtara. Hiç sağda solda eğlenmeden
O lanetli sözü verdiği bahçeye gidiyormuş Dorigen
Yerine getirmek için şimdi de o sözü.
Aslına bakılırsa Aurelius'un gözü
Kadının üstündeymiş, gözetliyormuş her an,
Herhangi bir zamanda Dorigen çıkacak olsa kapıdan.
O da bahçeye gidiyormuş, artık şans eseri
Deyin ya da Tanrı'nın takdiri,
Karşılaşmışlar sonuçta ve yüzünden mutluluk
Taşarak selamlayıp sormuş delikanlı "Nereye yolculuk?"
Dorigen, aklını yarı yitirmiş biri
Gibi cevaplamış: "Bahçeye" demiş "Kocamın emri,

Sözümü tutmak zorundayım, eyvah, nasıl düştüm bu hale!"
Aurelius'un kafasını epey kurcalamış bu mesele,
Dorigen'in pişmanlığı kalbini delmiş,
Yüreğinde bir acıma duygusu yükselmiş,
Değerli şövalye Arveragus'u düşünmüş bir de,
"Sen gel de karma böyle bir sözde dur de,
Dile kolay; karısının sözünü tutmaması demek
Bu kadar korkunçmuş onun için. Kalksın da bir erkek..."
Arveragus tüm bunları düşünmüş uzun boylu,
"Nefsime hâkim olurum" demiş "böyle soylu
Bir davranışa öylesi alçakça karşılık
Vermektense. Ne yüce centilmenlik bu, bu ne gönlü yücelik!"
Düşünmüş taşınmış ve şunları demiş tastamam:
"Efendiniz Arveragus'a söyleyin Madam,
Size karşı gösterdiği bu asil davranışı
Gördüğümden ve gördüğümden yine akıttığınız yaşı,
Anladığım için onun asil duygularını,
Sözünüzü tutmanız konusundaki kaygılarını,
Tek başına talip olmak istemesini doğabilecek utanca,
–Ki yazık olurdu bu duruma düşerse böyle asil bir koca–
Sonsuz acıları ben kendim çekmeye karar verdim,
Hata ettim zaten, sevenlerin arasına girdim.
"Serbestsiniz, içiniz rahat olsun benden yana,
Doğduğunuz günden başlayıp bu ana
Kadar bana vermiş olabileceğiniz her türlü teminatı,
Her türlü sözleşmeyi, akdi, her türlü seneti
Elinize sayıyorum, hepsi de iptal.
Ve şerefim üzerine yemin, onurunuza halel
Getirecek tek bir söz etmeyeceğim hiçbir söz için.
Durmayın bayan, şimdi selametle gidin,
Hayatımda tanıdığım en dürüst, en sadık karı
Olarak yine geldiğiniz gibi terkedin buraları.
Verdikleri sözleri tutsun tüm kadınlar,
En azından Dorigen ismini hatırlasınlar.
Soylu davranmakta bir silahtarın bir şövalyeden
Geri kalması için yoktur bir neden."
Dorigen diz çöküp teşekkür etmiş,
Sonra da kalkıp evine, kocasına gitmiş,
Ve olanları anlatmış kelimesi kelimesine,

Emin olun, kocası öyle sağlam ikna
Olmuş ki sevincinin burada imkânsız tarifi,
Bu ayrıntılara girmek gereksiz söz israfı.
Kısacası Arveragus ve Dorigen, bu karı koca
Mutlu mesut yaşamışlar hayatları boyunca,
Aralarında çıkmamış en küçük sorun bile,
Şövalye karısına bir kraliçeymiş gibi muamele
Etmiş. Karısı da dürüst davranmış ona ve sadık.
Bu ikisi hikâyemizden çıkıyor artık.
Masrafları, emekleri boşa çıkan Aurelius,
Doğduğu güne lanet okumuş; hayata küs:
"Nasıl bir yükümlülük altına girdim böyle off,
Yarım ton altın isteyecek şimdi benden filozof,
Yapacak bir şey yok artık, ne gelir elden?
Yanmışım, yıkılmışım, yok olmuşum ben.
Kimler ağlasın bana? Kimler tutsun yasımı?
Elden çıkarmak zorundayım tüm mirasımı,
Ve el açmak sonra da, artık burda duramam,
Kalıp eşimi dostumu utandıramam.
Büyücü bir kolaylık gösterir belki bir ümit,
Borcumu belli günlerde, yıl yıl, taksit taksit
Ödemeyi teklif edeyim en iyisi gidip,
Sonra da ona anlayışı için teşekkür edip
İlk taksidi ödeyeyim, yalancı çıkamam ya."
Kalbi buruk, servetini muhafaza ettiği odaya
Gidip söz verdiğinin yarısına tekabül
Eden miktarda saf altın getirmiş çil çil,
Sihirbaza teslim etmiş "Nezaketinize sığınarak, zaman
İçinde ödenebilir mi acaba?" demiş "geri kalan?
Üstadım, şu gerçeği iftihar
Ederek söyleyebilirim ki her sözümü tuttum şimdiye kadar.
Bir yalın gömlekle kalsam da, yok yalan borcum,
Kuruşu kuruşuna ödenecek kalan borcum.
Bana iki üç yıl süre bağışlayın tek,
Gerekli görürseniz bir ipotek
Karşılığında; inanın öyle bir makbule
Geçecek ki bu, aksi halde inanın öyle
Dara düşeceğim ki mirasımı elden çıkaracağım, mecbur,
İşte efendim bütün meramım budur."

Sihirbaz cevaplamış ciddi bir ifadeyle,
Daha doğrusu bir soru yöneltmiş demiş ki "Söyle,
Anlaşmamızın şartlarını yerine getirdim mi ben?"
"Getirdiniz," demiş öteki "hem de mükemmelen."
"Hanımını elde etmedin mi istediğin gibi?"
"Hayır" demiş Aurelius, sızlamış kalbi.
"Öyle mi? Peki neden? Anlatsana!"
Delikanlı anlatmış hikâyeyi baştan sona,
Burada bir kez daha tekrarlamak gereksiz,
Bütün bunları zaten biliyorsunuz siz.
Sonunda demiş ki "Arveragus, bu centilmen, bu nezih
Şövalye üzüntüsünden kahrolup ölmeyi ederdi tercih,
Görmektense karısının döndüğünü sözünden,
Nasıl da dertliydi yanısıra zavallı Dorigen.
İhanetten iğreniyordu ama nasılsa
O duruma düşmüştü, canına kıyardı ona kalsa.
O gün bana söz vermesi tamamen cehaletten
Kaynaklanıyordu, haberi yoktu ki hiç sihirden, kerametten.
Bunları düşününce içim sızladı açıkçası,
Nasıl bir cömertlik gösterip de kocası,
Onu bana yolladıysa ben de aynı has tavrı
Gösterip gönderdim onu, işin aslı astarı
İşte budur, ne eksik ne de fazla!"
Cevap vermiş filozof, demiş "Pekâlâ,
Bak sevgili kardeşim, sözlerim yalan değil,
İkinizin de davranışı gerçekten asil.
Biriniz şövalye, biriniz silahtar, ama size rakip
Olabilir aynı derecede cömert davranarak bir rahip.
Evet, Tanrı'nın izniyle yapar bunu ve işte muaf
Tutuyorum seni aramızdaki yarım ton saf
Altını ödemekten ve sen de mezarından
Şu an kalkmış gibi sıyrılıp efkârından
Sanki beni hiç tanımamış
Gibi var git yoluna. Almam senden bir kuruş
Ne sanatım için, ne de harcadığım emekler,
Yeter bana yedirdiğin yemekler.
Hoşçakal şimdi, bol şans, haydi bak rahatına."
Böyle demiş sihirbaz ve binip gitmiş atına.
Evet beyler, şu sorumu cevaplayın şimdi:

İçlerinde en cömert davranan kimdi?
Daha fazla yol gitmeden cevap verin hem,
Çünkü artık burada son buluyor hikâyem.

Toprak Ağası'nın Hikâyesi burada bitiyor.

NOTLAR

1 Cithero: En renkli anlatımların, hitabet sanatının ustası olan Ciçero'yu kastediyor.
2 Penmark: Britanya'da Penmarch.
3 Luciana: Eski Roma'da av tanrıçası olan Diana'nın adlarından biri.
4 Pomphilus: Ortaçağ'da yazılmış Latince bir şiirdeki (Pomphilus de Amore) kahraman.
5 Gironde: Merkezi Bordeaux şehri olan Atlas Okyanusu kıyısındaki bir il.
6 Alnath: Astrologların Arietis olarak bildikleri yıldız. Toprak Ağası astroloji terimlerini pek iyi bilmediğini söylüyor fakat Coghill, Chaucer'ın kendisinin de bir astrolog olduğunu ve burada tarif edilen hesaplamaların doğru olduğunu bildirdikten sonra bu hesaplamaları doğru anlayıp aktarabildiğini "umduğunu" belirtiyor. Elinizdeki kitabı Türkçeleştiren de aynı temenniyi kendisi için tekrarlıyor.
7 Phidon, Otuz Tiranlar tarafından öldürülmüştü.
8 Aristoklides: Orchomenos tiranı..
9 Hasdrubal: (M.Ö. 146) Kartaca kralı.
10 Galyalıların M.Ö. 276'da Milet'i yağmalamalarına bir gönderme.
11 Abradates: Susi kralı.
12 Bu kız nişanlısının ölümü üzerine başkasıyla olmak istememiş ve kendini öldürmüştü.
13 Boetialı Sedasus'un kızları kirletildikleri için birbirlerini öldürmüşlerdi.
14 Nicanor: Thebes'in alınması sırasında (M.Ö. 336) İskender'in ordusunda bulunan subaylardan biri.
15 Otuz Tiranlar Niceatus'u öldürünce karısı da ele geçmemek için intihar etmişti.
16 (M.Ö. 404-450) Atinalı general ve politikacı Alcibiades. Robinson notlarında Alcibiades'i gömenin sevgilisi Timandra olduğunu açıklıyor.
17 Penelope Odysseus'un gündüzün ördüğü örgüsünü gece sökerek isteklilerini oyalayan sadık karısı.
18 Protesilaus'un kocasından daha sonra yaşamak istemeyen karısı için bkz. Ovid, *Heroides* xiii.
19 Teuta: Illyria kraliçesi.
20 Bilia: Kartacalılara karşı M.Ö. 260'ta bir deniz zaferi kazanan Duillius'un karısı. Rhodogune: Darius'un kızını kendisini ikinci evliliğe zorlayan dadısını öldürmüştü. Valeria: Servius'un karısı, ikinci kez evlenmeyi reddetmişti.

Grup G (Fragman VIII)

İKİNCİ RAHİBE'NİN HİKÂYESİ (GİRİŞ)

İkinci Rahibe'nin Hikâyesi'nin Giriş'i.

Kötülüklerimizin elçisi, günahlarımızın dadısı,
Dilimizde aylaklık diye bilinen illet,
O, zevkler kapısının önündeki kapıcı,
Tam zıddıyla bastırılıp –istenirse şayet–
Önlenebilir, yani meşru işlerde yoğun bir gayret
Gerektirir bu; yapmalıyız ne varsa elimizden gelen,
Aylaklık yüzünden götürsün istemezsek bizi Şeytan.

Çünkü İblis bin adet görünmez ağıyla,
Sürekli gözler bizi, pusuda yatar,
Ve insanı aylak görür görmez, öyle
Usulca tuzağa düşürür, ağını öyle sessiz atar
Ki paçayı iyice kaptırana kadar
Haberi olmaz insanın, duymaz ruhu bile.
Karşı koyabiliriz aylaklığa ancak çalışma ile.

Ölüm korkusu olmadığını varsaysak bile bir an,
Akıl yoluyla bulurdu, bundan şüphem yok,
Aylaklığın ürün vermeyeceğini bilirdi insan,
Çünkü onun adı yine tembellik, uyuşukluk,
Ve onun boynuna bir boyunduruk
Vurduğu kişinin tek derdi olur uyumak, yemek, içmek,
Aklından geçmez başkalarının bunlara verdiği emek.

İşte böyle büyük felaketlere sebep olan
Aylaklıktan kurtulma düşünceme paralel olarak,
Senin ıstırap dolu, mukaddes yaşantını anlatan
Efsaneni tercümeye çalıştım, mümkün mertebe sadık kalarak,[1]
Ey çelengi baştan başa gül ve zambak
Örülü, sana sesleniyorum, beni işit,
Ey Azize Cecilia, ey bakire şehit.[2]

Invocacio Ad Mariam

Sen ey bakireler içinde en parlak,
Aziz Bernard'ın hikâyesini severek yazdığı kadın,[3]
Sana sesleniyorum başlarken ilk olarak;
Yardım et bana ey yardımcısı biz zavallıların,
Fazileti sayesinde ölümsüzlüğü hak eden
Bakirenin ölümünü anlatayım (ki o Şeytan'a karşı zafer
Kazanmıştı) okusun diye benden sonra gelenler.

Sen hem bakire, hem ana, sen kendi Oğlunun kızı,
Sen şefkat kaynağı, günahkâr ruhlara derman,
Sen oldun içinde barındıran Tanrımızı,
Sen alçak gönüllü ve üstün her yaratıktan,
Sen oldun insan adını yücelten insan.
Öyle ki insan şekli Tanrı'nın gözüne hoş göründü,
Ve öz oğlu da ete, kemiğe büründü.

Senin kutlu rahminin manastırında
Aldı insan şeklini sonsuz barış ve sevgi
Ki yerin, göğün, denizin her an hatırında,
Her an övülmektedir o üçlü dairenin efendisi, rehberi.
Ve sen lekesiz bakire, senin karnındaki,
Yaratıcısıyken bütün yaratıkların,
Sen hiç bozulmadın, hep bakire kaldın.

Sende birleşir büyüklük, şefkat ve iyilikler en
Güzel bir şekilde, öyle bir acımadır ki bu
Mükemmellik girişiminin taa kendisi olan sen
Kim dua ederse sana, daralıp ruhu,
Onlara yardım etmekle kalmaz, iyi kalpliliğinle çoğu
Zaman onların önünden koşturursun,
İnsanların hayatlarını kurtarırsın, onların doktorusun.

Yardım et şimdi, yumuşak kalpli, mutlu, güzel bakire,
Bir zavallıyım ben, çorak bir çöle sürgün,
Kulak ver Kanaanlı kadının dediklerine:
"Köpekler sahiplerinin masalarından düşen
Kırıntılarla beslenir" diyor, düşün.
Bir günahkâr, değersiz bir evlat olsam da Havva'ya
Kabul et, dualarım gitmesin havaya.

Çalışma olmadan neye yarar iman?
Öyleyse bana iş için akıl ve imkân ver
Ki kurtulabileyim o zifiri karanlıktan.
Ey sen, öylesine güzel, öylesine zarif olan, ne olur
Beni savun, o yüce makamda benim arkamda dur,
Ki orada sonsuza dek okunur Hosanna,[4]
Azize Anna'nın sevgili kızı, İsa'nın annesi, Meryem Ana.

Işık tut şu bedenime hapsolmuş ruhuma,
Ruhuma tut ışığını bedenimin yangınlarında yanan.
Az mı yandı, az mı çekti ruhum ahh,
Dünyevi şehvetten, sahte sevdalardan.
Ey sığınmalar limanı, her başı sıkışan
Her derde dalan kulun kurtuluşu,
Yardım et, yardımınla bitireyim bu işi.

Ve sizler, bu hikâyeyi okuyan herkes,
Bağışlayın beni eğer özel bir çaba
Göstermiyorsam hikâyemi nefes
Kesen bir şekilde anlatmaya, cümleleri ve kelimeleri zira
Borçluyum Azize'ye hürmeten bu hikâyeyi yazana.
Bütün yapacağım efsaneyi aktarmaktan ibaret.
Sevinirim siz de katkıda bulunursanız şayet.

Interpretacio nominis Cecilia quam ponit
Frater Jacobus Januensis in Legenda

Öncelikle sizlere Azize Cecilia adını
Açıklayacağım, kitaplara bakarsanız göreceğiniz üzere.
"Coeli lilia" yani "Cennet Zambağı"dır anlamı,[5]
El değmemiş bakireliğinden dolayıdır herhalde;

Dürüstlüğünün aklığından dolayıdır belki de;
Vicdanının yeşilinden, iyi adından, tadından dolayıdır ya da,
Zambak denmiş ona, layık görülmüş böyle bir ada.

Cecilia "körler için yol" demek gibi ya da,
Kendisi öğretisiyle buna örnekti;
Veya kitaplardan okuduğum kadarıyla Cecilia
"Heaven" ve "Leah" sözcüklerinin bir araya getirilmesi
Sonucu oluşturuldu, dikkat edersek "Heaven" kelimesi
"Cennet'in düşünülmesi" anlamına geliyor,
Ve "Leah" evliyanın bitimsiz çalışmasını simgeliyor.

"Körlükten muaf" anlamını da
Taşır aynı şekilde pırıltılı
Faziletleri ve dirayetinden dolayı Cecilia;
Yoksa, yoksa bu bakirenin adı
"Heaven" ve "leos"un bir arada kullanılması
Yoluyla mı üretildi? Boşuna denmiş olamaz ona "İnsanların Cenneti",
Tüm akıllı ve iyi işlerde çünkü o örnekti.

Çünkü "leos" "insanlar" demektir dilimizde,
Ve nasıl mümkünse görmek göğe bakınca
Güneşi, ayı ve yıldızları her yerde,
Bu bakirede görülebilirdi fazlasıyla
İnancının sağlamlığı, büyüklüğünün yanısıra,
Engin hikmetinin berraklığı belirirdi bir bakışta,
Mükemmelen yaptığı pek çok işte.

Tam filozofların yazdıkları gibi,
Hareketli, yuvarlak ve ateşli olduğunu göğün,
O ak zambak Cecilia da, o da aynen öyleydi
Hayırlı işlerde, pür telaş koştururdu bütün gün,
Yılmadan çalışmada herkesten üstün
Yanar tutuşurdu yardım için gece gündüz,
İşte adının anlamını öğrenmiş oldunuz.

Explicit

İKİNCİ RAHİBE'NİN HİKÂYESİ

İkinci Rahibe'nin anlattığı Azize Cecilia'nın hayatının hikâyesi burada başlıyor.

Nurlu bakire Cecilia'nın –böyle der hayatını anlatan öykü–
Asil bir aileye, Romalılara dayanırdı kökü,
Daha beşiğinden İsa'ya imanla yetişiyordu,
Ve onun kitabını hep aklında taşıyordu;
Okuduğum kadarıyla bir an için dahi
Geri kalmıyordu Tanrı'yı sevmekten ve O'ndan korkmaktan,
Bakireliğini korumasını diliyordu Hak'tan.

Yıllar geçti, kocaya verilecek çağa geldi bu kız,
(Damat adayı küçüktü, pek gençti henüz,
Ve bu delikanlının adı Valerian'dı)
Evlilik günü geldi kapıya dayandı,
Alçakgönüllü, göğsü iman dolu Cecilia
Altın işlemeli giysisiyle oturdu yerine,
At kılından bir gömlek geçirmişti çıplak tenine.

Yayılırken orglardan binbir türlü melodi,
Yalnız Tanrı'ya el açıp o şunları diledi:
"Ey Tanrım, ruhumu ve bedenimi temiz tut,
Her tür kirden, utançtan uzak, lekesiz tut."
Ve Cecilia –O, bir ağaçta can verenin aşkına–,
O ana değin her iki üç günde bir oruç tutmuştu;
Ne ibadete ara vermiş, ne de dualarını unutmuştu.

Gece oldu ve geldiğinde artık yat
Saati, birlikte yatmalıydılar gelinle damat.
Ama Cecilia kocasına şöyle dedi gizlice:
"Ey tatlı, ey sevgili, kıymetli koca,
Bir sırrım var, sana açmak isterim,
Sana seve seve anlatırım, evet,
Sırrımı saklayacağına söz verirsen şayet."

Şerefi üzerine sıkı sıkı yemin etti Valerian,
Sırrı ne olursa olsun, şu sebepten ya da bundan

Dolayı karısını vermeyeceğine ele.
Anlatmaya başladı Cecilia şu sözlerle:
"Bir melek var" dedi "bana sırılsıklam âşık,
Gerek ben uykudayken ve gerek
Uyanıkken vücudumu korumaya kararlı bu melek.

"Bana dokunduğunu görecek olursa, hele hele
Farkedecek olursa bana kötü muamele
Ettiğini, emin ol seni o anda öldürecek,
Bu genç yaşta, yaşadığın yaşayacağın hepsi bu olacak.
Yok ama beni temiz olarak muhafaza edersen,
Beni sevdiği şekilde sevecektir seni,
Gösterecektir pırıltısını, neşesini."

Tanrı'nın arzusuyla iman edip Valerian
Cevap verdi: "Sana güvenmemi istiyorsan
O meleği göreyim, göster onu bana.
Gerçek bir melekse sorun yok benden yana,
O zaman yapacağım benden istediğini,
Yok ama bir başka erkekse sevgilin –bir melek değil–
O zaman şu kılıçla... kendini ölmüş bil."

Bunun üzerine Cecilia dedi ki dileği
Gerçekleşecek görmek istiyorsa eğer meleği.
"Ama önce İsa'ya inan, vaftiz ol,
Sonra Appia Yolu'na çık yola koyul.[6]
Fazla değil, üç mil uzakta burdan,
Orda yaşayan fakir halkın yanına var,
Ve şu diyeceklerimi onlara aynen aktar:

"Seni Cecilia'nın yolladığını anlat onlara,
'Nerde rastlarım?' diye sor 'Urban adlı ihtiyara.[7]
Gizli bir neden ve hayırlı bir maksat
İçin geldim' de ve Aziz Urban'ı gördüğün saat,
Söylediklerimi tekrar et kelime kelime;
O seni günahlarından arındırdıktan sonra fazla
Beklemeyecek, meleği göreceksin daha çıkmadan yola."

Valerian bahsedilen yeri aramaya koyuldu,
Ve tam karısının dediği yerde onu buldu.
Gitti gördü azizlerin mezarları
Arasında o mübarek Urban adlı ihtiyarı.
Hiç vakit kaybetmedi, oyalanmadı hiç,
Doğrudan mesajını verdi, bitirdiğinde sözünü,
Ellerini kaldırdı ihtiyar, sevinç kapladı yüzünü.

O anda gözlerinden yaşlar boşandı,
"Ey Kadir Tanrım," dedi sonra, İsa'yı andı.
"Ey iffet tohumları eken, cümlemizin çobanı,
Cecilia'ya ektiğin tohumdan olan meyvanı
Al bak sana geldi, bak bu senindir al!
Tıpkı bir arı gibi Cecilia, hile
Hurda bilmeden hizmet ediyor sana, Cecilian sana köle.

"Bir aslan kadar vahşi aldığı kocasını
Nasıl gönderdi baksana sana,
Uslu mu uslu şimdi, uysal bir kuzu kadar!"
Ve bu sözleri söyler söylemez, bir ihtiyar
Belirdi önlerinde beyazlara bürünmüş,
Bir kitap taşıyordu elinde harfleri altın,
Gelip önüne durdu Valerian'ın.

Valerian yığılıp kaldı yere, ama ihtiyar
Tutup onu ayağa kaldırdı tekrar,
Ve kitabını başladı okumaya:
"Tek efendi, tek iman, tek Tanrı, başka yok" diye,
"Tek Hıristiyanlık, tek Baba ayrıca her şey için,
Her şeyin üstünde, her yerde hazır ve nazır."
Altın harflerle yazılmıştı bu sözler.

İhtiyar sordu okuması bittiğinde:
"Tüm bunlara inanıyor musun? Ya evet, ya hayır de!"
"Evet" dedi Valerian, "inanıyorum hepsine,
Bunlardan daha iyi bir söz, iddia ederim ki yine
Düşünülüp söylenemez bu gökler altında."
İhtiyar, Valerian'ın bilmediği bir yöne kayboldu gitti,
Ve Papa Urban onu oracıkta vaftiz etti.

Valerian'ın sonraki işi evine dönmek oldu,
Cecilia'yı odasında bir melekle dikilir buldu.
İki tane taç vardı elinde meleğin,
Güller ve zambaklardan örülmüş ve ilkin
Cecilia'ya verdi birini anladığım kadarıyla,
Sonra ötekisini uzatıp o güllerden örülmüş olanı,[8]
Bu taçla da onurlandırdı Valerian'ı.

"Lekesiz bir bedenle ve hep temiz düşünerek
Bu çiçeklere gözünüz gibi bakın" dedi melek,
"Onları Cennet bahçesinden derdim ben size,
Ne çürüyecek, ne solacaklar fakat sonsuza
Kadar yitirmeyecekler hoş kokularını buna inanın,
Namussuz ve kötülük gözeten hiçbir göz
Onları göremeyecek, benden size söz.

"Ve sen Valerian, sana gelince,
Madem doğru yola döndün bir an önce,
Ne arzun varsa bildir, yerine gelecek."
"Bir erkek kardeşim var" dedi Valerian "en çok
Sevdiğim insan odur yeryüzünde,
Gerçeği görme ayrıcalığı lütfen
Ona da bahşedilsin, o da payını alsın bu lutuftan."

Melek dedi: "Tanrı senin bu ricandan hoşlandı,
Her ikinize de şehitliğin hurma dalı bağışlandı,
İkiniz de katılacaksınız o kutlu şölene."
Bu sözleri henüz söylemişti ki –bakın gelene–
Erkek kardeş Tiburce geldi; güllerden zambaklardan
Yayılan kokuyu alınca garipliğin farkına vardı,
Delikanlı yüreğini bir merak sardı.

"Yılın bu mevsiminde" diye mırıldandı "biraz zor,
Acaba bu hoş kokular nereden geliyor?
Nerden geliyor bu gül, zambak kokusu böyle?
Demetleri ellerim arasında tutuyor olsam bile,
Koku içime daha derin işleyemezdi.
Değiştirdi beni, beni bambaşka biri
Yaptı yüreğime işleyen bu kokunun sihiri."

Valerian dedi: "İki tacımız var, bak.
Biri kar beyaz, biri gül kırmızı, parlak mı parlak.
Onları gözlerinle göremiyorsun tabii,
Ama dualarım sonucu kokusunu alabildiğin gibi,
Onları görmen de mümkün sevgili biraderim.
Hiç vakit kaybetmeden şimdi eğer sen
İman edip doğru yolu bulmak dilersen."

Tiburce cevapladı "Bunlar gerçek mi?" diyerek,
"Olamaz" dedi sonra "rüyada olsam gerek."
"Doğru" dedi Valerian "şimdiye kadar büyük
Gaflet içindeydik, rüyalarda büyüdük.
Ama şimdi ilk defa GERÇEK yerimiz yurdumuz."
"Nerden biliyorsun ve nasıl?" diye sordu Tiburce,
"Anlatayım" dedi Valerian "dur, dinle önce.

"Tanrı'nın meleği doğruyu öğretti bana,
Sen de görebilirsin onu eğer bir yana
Bırakırsan putları, arınırsan günahlardan."
(Bu taçların mucizesine gelince, hiç kimse
Şüphe etmesin, bakın önsözünde ne diyor Aziz Ambrose;[9]
Büyük ciddiyetle kutluyor bunları bu asil hekim,
Ve şöyle bir yorumda bulunuyor nitekim:

"Şehitlik mertebesine varmak maksadıyla,
Gönlü Tanrı'nın lutfuyla zengin Azize Cecilia,
Uzaklaştı dünyadan, gerdek odasından,
Bunun en güzel kanıtıdır ayrıca Valerian
Ve Tiburce'ın iman etmeleri,
Ki cömert Tanrı'nın yolladığı bir melek
Tarafından indirildi onlara hoş kokulu iki çelenk."

Bu iki adamı ebedi mutluluğa erdirdi bu bakire,
(Ve dünya öğrendi sayesinde nelere
Maloluyor kendini iffete adamak.)
Sonra Cecilia, gayet anlaşılır sözler kullanarak
Anlattı ona putların işe yaramaz şeyler olduğunu,
Öyle ya hem dilsizdi putlar hem sağırdı,
Bu yüzden Tiburce'ı putları terke çağırdı.

Tiburce cevapladı, "Doğrusu, en iyimser
Yaklaşımla, hayvandır buna iman etmeyen kimseler."
Cecilia onun gerçeği görebilmesinden pek
Memnun oldu ve kutladı onu göğsünden öperek.
"Bu günden itibaren seni yandaşım
Kabul ediyorum" dedi bu kutlu, güzel bakire,
Şimdi kulak verin onun ağzından çıkan şu sözlere:

"Beni nasıl ağabeyinin karısı yaptıysa İsa aşkı
Ben de şu an aynını yapıyor ve tıpkı
Onun gibi seni kendi yandaşım
İlan ediyorum, dediğin için 'Yok artık putlarla işim.'
Ağabeyinle git şimdi, vaftiz ol,
Günahlarından arın, ağabeyinin bahsettiği melek
Yüzünü çünkü ancak ondan sonra gösterecek."

Tiburce karşılık verdi "Peki ama,
Kime gideceğim kardeşim, hangi adama?"
"Sen içini rahat tut" dedi Valerian ona,
"Gel peşimden, götüreceğim seni Papa Urban'a."
"Doğru mu duydum kardeşim, Papa Urban mı dedin?"
Diye sordu Tiburce, "Beni ona götüreceksin demek,
Doğrusu pek ilginç olurdu onu görmek.

"Ama hayır, aynı Urban olamaz sanıyorum,
Hani şu defalarca ölüme mahkûm
Edilen, kuytularda, köşelerde gece gündüz saklanan,
Saklandığı delikten başını bile uzatamayan Urban!
Kızıl ateşte ızgara yapacaklar onu
Görüldüğü ve ele geçtiği takdirde,
Tabii onun yanısıra bizleri de.

"Diyeceğim şu ki göklerin giz
Dolu köşelerinde saklanan Tanrı'yı ararken biz
Yanacağız yeryüzünde hiç yoktan." Cecilia
Cevap verdi buna o cesur ve tok sesiyle:
"Sevgili kardeşim" dedi "bu hayatı terk etmeye
Korkmakta hakkın var, haklı olurdu insanlar
Süreceğimiz tek hayat bu olsaydı eğer.

"Başka bir yerde daha iyi bir yaşam var fakat,
Hiç yitmeyecek bir yaşam, bu yüzden için rahat
Olsun, bunu bize muştuluyan Tanrı'nın Oğlu.
Baksanıza etraf O'nun yarattığı şeylerle dolu:
Babadan kaynaklanıp yayılan Kutsal Ruh
Bir bir dolaşıp düşünce yetisine
Sahip canlıları, ruh verdi hepsine.

"Tanrı'nın Oğlu sözleri ve mucizeleri yoluyla
İlan etti dünyada, dedi ki böyle böyle
Bir hayat var müminleri bekleyen."
Tiburce dayanamadı burda ve "Kardeşim lütfen,
Tam tersini söylemedin mi biraz evvel,
Demedin mi yalnızca bir Tanrı, bir efendi vardır diye?
Nerden çıktı öyleyse şimdi bu üçlü, niye?"

"Onu da açıklayacağım" dedi Cecilia "gitmeden,
Nasıl üç ayrı melekeyi barındırırsa bir beden:
Hafıza, hayal gücü ve zekâ,
Aynı şekilde O Kutsal Varlık da mutlaka
Üç ayrı kişiyi içinde barındırabilir."
Bundan sonra Cecilia devam edip vaaaza
İsa'nın gelişi, ona verilen ceza,

Ve yapılan onca işkenceyi, velhasıl
Herşeyi anlattı ve Tanrı'nın Oğlu'nun nasıl
Tüm insanlığı bağışlatmak için dünyada kaldığını,
(Çünkü insanların dünya gailesine ve günaha daldığını)
İşte bütün bunları anlattı Tiburce'a tek tek,
Hepsini dinledi Tiburce, hepsine aklı yattı,
Ve Valerian'la birlikte Papa Urban'a gitti.

Onları görmek Urban'ı pek memnun etti,
Vaftiz işi bitince oracıkta ilan etti,
Tiburce'ın bilgisini mükemmel kılıp dedi ki "Tiburce
Tanrı'nın şövalyesidir" sonra da Yüce
Tanrı'nın bağışıyla istediği gün, istediği zamanda ve yerde
Tanrı'nın meleğini görür oldu Tiburce ve inanın ki
Hak katında bir dediği edilmedi iki.

Doğru sırasıyla anlatmak imkânsız size
İsa'nın onlar için gösterdiği binbir mucize
Saymakla bitmez, fakat uzun sözün kısası,
Askerler onları bulup Roma valisi
Almachius'un önüne getirdiler hep birlikte,
Onları sorguladı düşüncelerini öğrendi Vali,
Sonra üçünü gönderdi Jüpiter'in heykeli

Önüne ve dedi ki adamlarına "Ne bekleyin, ne durun,
Adak sunmayan olursa hemen boynunu vurun."
Ve size hikâyelerini anlattığım şehitleri
Aldı götürdü valinin subaylarından biri.
Maximus'tu adı, yardımcısı da vardı yanında,
Önüne katıp götürürken Maximus Azizleri
Onlara acıyordu ve sapır sapır yaş döküyordu gözleri.

Maximus bir kısmını dinledi öğretilerinin,
Ve Azizleri kendi evine götürmek için
İzin almayı başardı işkencecilerden,
Vaazlarıyla, akşama daha varken,
Kurtarmışlardı infazcıları ve Maximus'u,
Ve onun eşi dostunu yanlış inançlarından,
Artık tek Tanrı'ya ediyorlardı iman.

Akşam geceye uzanırken geldi Cecilia,
Yanında hepsini vaftiz edecek papazlarla,
İşlem bittikten sonra, gün ışırken yüzünde ciddi
Bir ifadeyle karşısına alıp iki yiğidi
Şöyle dedi: "Bakın İsa'nın sevgili şövalyeleri,
Karanlığın işlerini artık bir yana bırakmak zamanı,
Kuşanmak zamanı artık aydınlığın zırhını.

"Büyük bir cenkten çıkmış bulunuyorsunuz, gerçekten
Görev tamam, imanınızı kanıtladınız çoktan;
Hayatın çiçekleri hiç solmayan tacına gidin şimdi,
Hizmet ettiğiniz adaletin şaşmaz yargıcına gidin şimdi,
Hak ettiğiniz ödülü çünkü o verecek size."
Bu sözler bitince, anlatacağım üzere,
Gelip götürdüler ikisini adak sunulan yere.

Fakat mabede getirildikleri zaman,
–Hikâyeyi bir sonuca bağlamak gerekirse hemen–
Ne adak sunmaya, ne tütsü yapmaya razı gözüktüler,
Aksine oldukları yerde diz çöktüler
Mütevazi bir yürekle ve içten bir bağlılıkla,
Oracıkta ikisi de başlarını yitirdiler,
Melekler ruhlarını lutuflar kralına götürdüler.

Bu olup bitenleri –iki yiğidin başları
Vurulurken– gören Maximus, akıtarak gözünden kanlı yaşları,
"Ruhlarının Cennet'e gittiğini gördüm" dedi "kayarak,
Melekler eşliğinde pırıltılı ve parlak,"
Birçok kimseyi dine döndürdü bu sözleriyle,
Ve bunun cezası kamçılanmak oldu
Kurşundan bir kırbaçla ve sonunda öldü.

Cecilia onu alıp Tiburce
Ve Valerian'ın yanına gömdü yavaşça.
Kendi mezarının yanına, bir taşın dibine gömdü,
Sanmayın Almachius buna göz yumdu,
Adamlarına sert bir emir verdi derhal:
"Huzura getirilsin Cecilia, hemen yakalansın,
Tütsü yaksın Jüpiter'e ve adak sunsun."

Ama Cecilia'nın vaazlarıyla dine dönmüş olan
Herkes yürekten feryat edip kararlılıkla ilan
Etti ona bağlılığını ağlayıp inleyerek.
"İsa Tanrı'nın oğludur ve o bir ve tek
Olan Tanrı'dan farklı değildir asla – düsturumuz budur."
Dediler "Ölsek de vazgeçmeyiz, böyle bir hizmetçisi olan
Bir Tanrı nasıl gerçek olmaz, nasıl olur yalan?"

Bu olanları duyan Almachius'u bir merak sardı,
Yeniden görmek istedi Cecilia'yı ve emir verdi
"Getirin onu" dedi ve getirilince sordu "Ne menem
Bir kadınsın?" Cecilia cevapladı "Ailem
Asildir, asil kandan geliyorum ben."
"Anlat bana inançlarını ve dinini,
Anlat, anlatmakla tehlikeye atıyor dahi olsan kendini."

"Soruların aptalca, hiç akıllı işi değil"
Diye karşılık verdi Cecilia "Yani tıpkı bir cahil
Gibi, bir soru soruyor, iki cevap bekliyorsun."
Almachius böyle bir benzetmeden şaşkın,
"Neye güvenerek cüret edersin böyle kaba konuşmaya?"
"Neye mi?" dedi Cecilia "vicdanıma tabii ki,
Ama bu ikinci sebep, Tanrı'ya olan inancımsa ilki."

Almachius sordu: "Hiç mi korkmuyorsun elimdeki güçten?
Hiç mi gözün yılmıyor alacağım öçten?"
Cecilia dedi ki "Senin gücünden çekinmeye ne hacet!
Çünkü unutma, her ölümlünün elindeki kuvvet
İçi hava dolu bir torba gibidir.
İşini görmeye yeter bir iğne ucu,
Bütün havası boşalır hafif bir değme sonucu."

"Yanlış başlangıç yaptın" dedi Vali tekrar,
"Ve hâlâ yanlışında ediyorsun ısrar.
Bilmez misin ki kudretli, asil Kral
Buyruğunu ilan etti ve kanun koydu derhal,
Pişmanlık bildiriminde bulunacak diye her Hıristiyan,
Bulunmayana işkence var, ama beraat edecek
Dinini reddedenler, ve ömrünce rahat edecek."

"Kralınız yanılıyor" dedi Cecilia "asilleriniz de öyle,
Ve akıl almaz bir kanun yoluyla
Dayanağı olmayan bir suç yüklüyorsunuz bize.
Oysa siz de inanıyorsunuz masumiyetimize,
Tüm yaptığımız İsa'ya ibadet çünkü,
Bir de Hıristiyan adlarımızda suç unsuru buluyorsunuz,
Ve yok yere bizleri suçluyorsunuz.

"Ama bizler, o adın ne kutlu olduğunu bilen herkes,
Kral ne derse desin, biz demeyeceğiz 'pes.' "
Almachius karşılık verdi: "Şu ikisinden birini seç,
Ya adak sun, ya Hıristiyanlıktan vazgeç,
Vazgeç ki kurtarabilesin kendini bu yolla."
Bunun üzerine gülmeye başladı bu mübarek
Bakire ve şöyle dedi valiye dönerek:

"Ey vali, aptallık almış aklını başından,
Masumluğumu inkâr etmemi istiyorsun benden,
Ve dönmemi istiyorsun kötülükten yana,
Dayanaksız böbürlenmesiyle şuna bakın, şuna,
Gözlerini dikmiş deli gibi bakıyor."
Almachius çıkıştı: "Ey bahtsız kadın,
Gücüm nereye uzanır bilmiyor musun?

"Sözlerin uzak doğrusu, gücümün yarattığı etkiden,
Habersiz gibisin kralın bana verdiği yetkiden,
Benim elimdedir insanları öldürmek ve yaşatmak.
Böyleyken nedir bu kibir, nedir bu caka satmak?"
"Kararlı konuşuyorum" dedi Cecilia "kibirli değil,
Kibirli değilim diyorum kendi adıma, çünkü kibir,
En nefret ettiğimiz ölümcül günahlardan biridir.

"Ve açıklamalarımı duymaktan korkmazsan eğer,
Sana yalanlarını göstereceğim teker teker.
Çünkü daha biraz önce kocaman bir yalan
Söyledin: Dedin ki kral sana yetki verdi falan filan,
Öldürmeye ya da yaşatmaya insanları,
Ama yapsan yapsan can alabilirsin en çok,
Elinde can katmaya güç de yok; yetki de yok.

"Kralın seni ölüm elçisi yaptığını söyleyebilirsin,
Tamam, bunu biliyoruz, burası kesin,
Ama fazlası yalan olur çünkü gücün çırılçıplak
Ortada..." "Bu fütursuz konuşmaları bırak!"
Diye gürledi Almachius "tanrılarımıza adak sun gitmeden!
Şahsıma yöneltiğin hakaret dolu bunca lafa
Katlanabilirim belki, herhangi bir filozofa

Taş çıkartırcasına sabırla, ama tanrılarımıza dil
Uzatman yenir yutulur cinsten değil."
Cecilia cevap verdi "Ey aptal yaratık!
Dudaklarından dökülen her bir sözcük
Ne denli budala olduğuna işaret ediyor.
Her kelimen senin ne burnu havada bir vali ve ne cahil
Bir memur olduğunu gösteren en güçlü delil.

"Hiçbir şeyden yoksun değil gözlerin
Dünyaya kör bakmanı sağlayacak, çünkü bizlerin
'Taştır' dediğine –ki farkında bunun herkes–
Sen 'Tanrıdır' diyorsun, eh yani pes!
Uzat elini istersen, üstüne koy elini,
Dokun, yokla, taş olduğunu göreceksin sen de,
Kör gözlerin yüzünden göremesen de.

"Herkes gülüyor haline, utanmalısın,
Diyorlar ki sen aptalların aptalısın;
Artık bilmeyen kalmadı çünkü gerçek Tanrı nerde:
O yüce semalarda, kendine ait yerde;
Sen de kabul etmelisin ki şu putların
Ne kendilerine, ne sana yardıma gücü yetmez,
Kaldı ki toplasan hepsini metelik etmez."

Cecilia daha bunlara benzer başka sözler etti,
Ve sonunda Almachius'un tepesi attı.
"Onu evine götürün
Ve ona bir alev banyosu yaptırın!"
Dedi. Emri derhal yerine getirildi.
Evinin banyosuna kapattılar Cecilia'yı sıkıca,
Beslediler ateşi uzun saatler boyunca.

Ateş yandı sabaha ve tekrar akşama dek,
Ama ateşe ve içersinin tüm sıcaklığına karşılık
Serin serin oturuyor, acı duymuyordu Cecilia.
Ter dökmüş dahi değildi bir tek damla.
Yine de hayatı o banyoda son bulacaktı,
Çünkü Almachius kötü emellerinden vazgeçmiş
Değildi ve buyruk salmıştı: "Bitirilsin iş!"

Tam üç vuruş yaptı boynuna cellat,
Var gücüyle tam üç kez vurdu fakat
Kesip ayıramadı başını vücudundan,
–Burada, o günlerde geçerli olan bir kanundan
Söz etmek gerekiyor: hafif ya da sert dördüncü bir vuruş
Yapılamazdı kurbana, buna izin yoktu,
Cellat da bu yasayı çiğnemekten korktu,

Ve yarı ölü bıraktı Cecilia'yı kesik boynuyla,
Can çekişiyor bir halde bırakıp gitti öyle.
O civarda oturan Hıristiyanlar
Çaput sardılar boynuna dursun diye kanlar.
Bu ıstırap içinde üç gün daha yaşadı,
İman esaslarını öğretmeye hiç vermedi ara,
Bu şartlar altında dahi devam etti vaazlara.

Komşularını varis kıldı tüm mallarına,
Onları emanet edip Papa Urban'ın ellerine
Şöyle dedi: "Göklerin Kralı'ndan bütün
İsteğim buydu, üç gün ver dedim bana, sadece üç gün,
Sana teslim etmek için bu ruhları gitmeden,
Son bir arzum daha var: Evimin bir kilise yapılmasını
İstiyorum ve sonsuza kadar öyle kalmasını."

Aziz Urban yardımcıları yardımıyla gizlice
Taşıyıp cansız bedenini gömdü o gece
Diğer Azizlerin yanına. Evi kiliseye çevrildi,
Ve "Azize Cecilia Kilisesi" adı verildi.
Kutsanmasını Aziz Urban yaptı –ki yetkiliydi buna–
İşte o gün bu gündür sevgili İsa
Ve O'nun Azizesine dua için kullanılır bu kilise.

İkinci Rahibe'nin Hikâyesi burada bitiyor.

NOTLAR

1 Efsane: "Legenda Aurea".
2 Yaklaşık 176-180 yılları arasında Sicilya'da Marcus Aurelius döneminde ölen Azize Cecilia.
3 Aziz Bernard: Meryem'e bağlılığıyla ünlenmiştir.
4 Hosanna: Şükür duası.
5 Hemen sonraki dizelerde Cecilia adı beş ayrı şekilde inceleniyor:
1. "Coeli lilia": Cennet Zambağı
2. "Caecis via": körler için yol
3. "Caelo et lya": aktif hayatın temsilcisi olarak
4. "Caecilia quasi caecitate carens": körlükten muaf
5. "Coela et leos": İnsanların Cenneti.
6 Appia Yolu (Via Appia): Roma'dan Capua ve Brundisium'a giden yol.
7 Papa I. Urban, 25 Mayıs 230 yılında kafası kesilerek şehit edilmişti.
8 Güller şehadeti, zambaklar saflığı temsil ediyordu.
9 Aziz Ambroise: (340-97) Milan piskoposu.

KİLİSE MECLİSİ AZA YARDIMCISI'NIN HİKÂYESİ (GİRİŞ)

Aşağı yukarı beş mil kadar yol almıştık,
Azize Cecilia'nın yaşam öyküsü bitmişti artık.
O sıra siyahlara bürünmüş bir adam,
Yetişti bize Blean'in aşağısında Boughton'dayken tam.
Siyahlara bürünmüştü ama içinde beyaz cüppe vardı,
Altındaki beygiri benek benek ve kırdı.
Görülmeye değerdi, kan ter içindeydi bu at,
Üç mil kadar yolu kat etmişti son sürat.
Yardımcısının atı da nerdeyse çatlayacaktı,
Nasıl terlemişti görseniz, gövdesi ıpıslaktı.
Sağrısı baştan başa bembeyaz köpük,
Benekli saksağana dönmüştü zavallıcık.
Atının sağrısında bir çanta vardı ikiye katlı,
Belli ki fazla yükü sevmiyordu siyahlı atlı.
Bu değerli beyefendi hafif elbiseler giymişti, eh mevsim
Yazdı ne de olsa. Biraz sonra acaba bu da kim
Diye birdenbire merak ettim,
Ve başlığının pelerinine dikili olduğunu farkettim.
Daha kanıt mı ister, can sağlığı bundan fazlası,
Bu adam, anladım ki bir kilise meclisi azası.
Şapkası kaymış, sarkıyordu bir ipin ucunda,
Tırıstan hızlı gidiyordu, şaşacak ne vardı bunda.
Çılgınca sürüyordu atını, nasıl desem size.
Başlığının altına dulavratotu yaprağı koymuştu, taze.
Tere karşıydı bu, başını güneşten koruyordu aynı zamanda.
Vıcık vıcık ter içinde hoştu, hali yamandı.
Sürekli ter sızdıran alnı tam seyirlikti,
Sanki yapışkanotu ve sinirliot damıtan bir imbikti.
Epey yakına gelince yüksek sesle "İyi
Günler dilerim" dedi "Tanrı korusun bu şen kafileyi.
Size yetişmek için atımı nasıl da mahmuzladım,
Yola sizinle birlikte devam etmekti maksadım."
Yardımcısı da pek saygılıydı bu beyin.
"Handan çıktığınızı gördüm" dedi "sabahleyin,
Haber versem iyi olur dedim kendi kendime,

Eğlenceyi yürekten seven efendime.
Sizinle birlikte olmaya can atıyordu çünkü."
"Aklına sağlık, öyle iyi düşünmüşsün ki,"
Diye cevapladı Hancı "Efendin akıllı
Birine benziyor, şen şakrak olduğu da açıkça belli.
Anlatacak bir iki hikâyesi var mıdır dersin?
Muzip hikâyelerle sabahımıza tat versin."
"Efendim renk katabilir mi diye soruyorsunuz bu sabaha,
Şaka mı ediyorsunuz? Efendim tam bir kahkaha
Adamıdır, üstelik bana güvenin,
Onu benim kadar yakından tanısaydınız –işte size yemin–
Ağzınız bir karış açık kalırdı hayretten
Çok yeteneklidir, çok cindir gerçekten.
Başarıyla kalkar en zor işlerin altından bile
Öyle işlere girer ki bütün bu kafile
İçinde sanmam çıksın yaptıklarını yapacak bir tek kimse,
Başka mesele tabii o kendisi öğretirse.
Sıradan biri gibi aranızda, herkesten farksız,
Ama eminim, fazlasıyla kabarırdı koltuklarınız,
Onu tanısaydınız gururlanırdınız elbet,
İsterse gitmiş olsun bu uğurda bir servet,
Dostluğundan pişman olmayacaksınız çünkü.
Olsa bendenizin de malı mülkü,
Hiç çekinmeden koyardım ortaya.
Bu beyefendi bir deha, bu adam bir derya,
Dikkatinizi çekerim baylar, karşınızdaki bir üstün insan."
"Madem" öyle dedi Hancı "söyle o zaman,
Bir din adamı mıdır efendin ya da ne?"
"Hata olur yalnızca din adamı demek ona"
Oldu Yardımcının cevabı "çok daha fazlası, ama yeri
Geldi madem, anlatayım size nelerdir hünerleri."
"Efendim öyle bir kudret, öyle bir fen
Sahibidir ki –ben bile, onun yardımcısı olmama rağmen
Herşeyi açıklamaktan acizim– azizim şurası muhakkak
Buradan Canterbury'e uzanan bu toprak
Yolu temizleyip en küçük moloza, en küçük taşa
Kadar, altın gümüşle kaplar bir baştan öbür başa."
Yardımcı'nın sona erer ermez hikâyesi,
Duyuldu Hancı'nın "Yüce Rabbim" diyen sesi,

"Doğrusu, bu iş biraz garip geldi bana"
Dedi başını sallayarak "Madem akıldan yana
Tanrı efendine bu kadar cömert davranmış,
Efendin şöyle saygıdeğer, böyle yüce bir insanmış,
Bu meziyetlerine kendisi hiç mi aldırış etmez?
Baksana pardesüsü beş kuruş etmez.
Anlattığın gibi birine hiç yakıştıramadım zira,
Üstü başı kir pas, parça parça paçavra.
Daha iyi giysiler almaya gücü yeten
Biri madem efendin, durma söyle allasen,
Nedir bu hali ha, nedir bu sersefil durum?
Dediklerine uymuyor hiç, anlat dinliyorum."
"Evet" dedi Yardımcı "bu gereksiz bir soru,
Onunkisi sonu olmayan bir iş, yardımcısı olsun Tanrı.
(Fakat bunu açıktan söyleyemem, rica
Ediyorum aramızda kalsın, işte diyorum gizlice)
Doğrusu, efendim biraz fazla zeki.
Aşırıya varan herşey –âlimler der ki–
Başarısızlığa mahkûmdur, kötüye varır sonu.
Biraz da bu yüzden anlıyorum onu:
Bir kimsenin aklı çok geliyorsa, doğru laf,
Mutlaka yanlış kullanacaktır, boşa israf.
Beni de az üzmüyor onun hali,
Tanrı yardımcısı olsun, eh daha ne demeli?"
"Neyse dostum, kendini fazla üzme" dedi Hancı,
"Fakat efendinin marifeti nedir? Bak onca
Methettin, oldu olacak anlat bari,
Madem öyle becerikli, öyle kafalı biri
Nerde yaşarsınız? Mahzuru yoksa onu anlat bize."
"Kenar mahallelerde" dedi Yardımcı "hiç göze
Çarpmadan yaşarız. Müdavimiyiz kuytuların, köşelerin,
Çıkmaz sokakların: Soyguncu, hırsız, kanunsuz kişilerin
Korku içinde yaşadıkları zulalarda konaklaya konaklaya
Dolaşır dururuz, işin doğrusu bu ya."
"İzin verirsen" dedi Hancı "bir sorum daha var.
Benzin neden uçuk, soluk bu kadar?"
"Aziz Peter aşkına" dedi Yardımcı "Evet, yazık.
Haklısınız, Tanrı davrandı diyemem bana nazik.
Ateşi üflüyorum habire, bu benim işim.

Bir de baktım rengim atmış, sararmışım, solmuşum.
Aynaya bakmaya vaktim, cesaretim yok,
Altın imal etmek için çok çalışıyoruz, çok.
Sürekli koşturuyoruz, sıvılar döküyoruz ateşe,
Gel gör ki onca endişeye, onca telaşa
Rağmen gerçekleşmiyor, maalesef, arzumuz.
Boşa çıkıyor deneylerimiz, hep yaz boz, yaz boz.
Yine de kesmiyor halk çalışmalarımızdan umudu.
Esirgemiyor üç, beş ya da onbeş poundu.
Sanıyorlar ki aynen dediğimiz gibi olacak,
Paraları en az iki katına çoğalacak.
Aslı yok tabi bunun, düpedüz yalan,
Yine de el yordamıyla atılıyoruz ardından,
Ardılıyoruz düşe kalka, hâlâ ümitli.
Fakat işin sırrı o kadar önden ve o kadar süratli
Gidiyor ki yakalayacağız diye yeminler etmemize rağmen,
Kayıp kaçıyor elimizden, tam yakaladık derken,
Muhtaç edecek bu iş sonunda bizi ele güne."
Yardımcı bu şekilde devam ederken sözlerine,
İyice yakınına gelmişti efendisi,
Ve duymuştu ne dendi, ne söylendiyse.
Bu kilise meclisi azası zaten,
Şüphe edermiş herşeyden ve herkesten.
Cato'nun da pek güzel belirttiği gibi,
Herkesin kendinden söz ettiğini sanırmış kabahat sahibi.
İşte bu yüzden iyice yakına gelmişti Aza,
Herşeyi duyabilmek için girmişti aramıza,
Ve muradına ermişti. "Dilini tutsan iyi edersin"
Dedi yardımcısına, "yoksa çok pahalıya ödersin.
Bu insanların önünde bana iftira
Atıyorsun, hem de sırlarımızı açıyorsun onlara."
        "Aldırma" dedi Hancı "sen devam et birader.
Ateş olsa efendin cürmü kadar yer yakar."
Yardımcı cevapladı: "Bence de öyle".
Aza, yardımcısının bütün gizlerini ele
Vereceğini anlayınca korkup rezil olmaktan,
Ve üzüntüden kaçtı gitti, ayrıldı topluluktan.
        "Hah, şöyle" deyip bir soluk aldı Yardımcı,
"Efendim gitti nihayet ve başlıyor eğlence.

Tüm bildiklerimi anlatabilirim şimdi dostlar,
Çekti gitti öyle mi? Cehennem'e dek yolu var.
Bir daha görmeyeceğim bundan böyle kendisini,
Ne pound döndürür beni bu sözümden, ne peni.
Beni bu oyuna ilk bulaştıran oydu, sersefil olsun,
Ecel canını almadan ele güne rezil olsun.
Aranızdan bazıları bu sözlerimi,
İnandırıcı bulmayabilir fakat son derece samimi
Konuşuyorum, inanın. Pişmandım ama bütün
Istırabıma rağmen işi bırakmak ne mümkün.
Bırakamadım onca emek, onca çile, onca zarara rağmen.
Keşke anlatabilsem size, ah gelse de elimden,
Yaptığımız işin tüm ayrıntılarını.
Her neyse, yine de bildiğim kadarını
Anlatacağım şimdi, saklamadan hiçbir şeyi,
Efendim yok nasılsa, böylesi daha iyi.

Aza Yardımcısı'nın Hikâyesi'ne Giriş burada bitiyor.

KİLİSE MECLİSİ AZA YARDIMCISI'NIN HİKÂYESİ

Kilise Meclisi Aza Yardımcısı'nın Hikâyesi burada başlıyor.

[Prima Pars]

Bu azayla tam yedi yıldır beraber olmama rağmen,
Uğraşımızda arpa boyu yol alamadım şahsen,
Aksine eridi gitti bu garibin varı yoğu,
Tanrı şahit, aynı akibete uğradı daha birçoğu.
Hayat doluydum bir zamanlar, hayatla barışıktım,
Üstüm başım yerindeydi, ah ne de şıktım.
Şimdi görüyorsunuz halim ne harap,
Başıma geçirdiğim eski bir çorap,
Bir zamanlar al al olurdu yanaklarım heyhat,
Şimdi kimin bu soluk, kurşun renkli surat?
Bu işe girenin derde girmiştir başı,

İş başında sulanır gözlerim, gözyaşı, hep gözyaşı.
Ey simya! Ne geçti elime, senden ne aldım?
Sayende tam takır, kuru bakır kaldım,
Çaresizim, ne yana dönsem üç kuruşa muhtaç;
Üstelik boğazıma kadar borç
İçindeyim ödünç aldığım altınlar yüzünden,
Hayatımın sonuna dek onları ödeyemem ben.
İnsan soyu sonsuza dek bu halimden ders alsın.
Her ne şekilde diyorum, olursa olsun,
Bu işlere bulaşacak olursa bir kişi,
Ve devam ederse beyler, bitmiştir işi.
Tanrı yardımcısı olsun çabuk uyanmazsa eğer,
Boşaltırlar cüzdanını ve adam kafayı yer.
Bu tehlikeli oyunda, deliliği ve aptallığı sayesinde
Kaybedince neyi var neyi yoksa himayesinde,
Başkalarını da yüreklendirir, onlar da haz
Alsın diye ve yolunsun diye kendisi kadar en az.
Düşmüş kimseler için en büyük zevk
Kaynağıdır başkalarını da aynı durumda görmek.
Böyle demişti bir rahip bir zamanlar bana.
Neyse, şimdilik bu konuyu bırakalım bir yana,
Bahsedeyim sizlere biraz işimizden.
Sihirli uğraşımızın başına geçince bizden
Akıllısı yoktur, pek bilgiliyizdir; kitabi
Sözler ederiz, kimsenin duymadığı türden tabii.
Üfler canlandırırım ateşi kalbim çatlayana dek,
Ama sanırım sayıp dökmeye gerek
Yok kullandığımız malzemeyi, boşa vakit kaybetmiş
Oluruz; beş, altı ons ya da başka bir miktar gümüş,
Ve güzelce öğütülüp toz haline getirilen demiri,
Sarı zırnığı, efendim, yanık kemikleri,
Bunların nasıl bir çömlek içine konduğunu beraber,
Bu saydıklarımın üstüne tuz ve biber
Serpilip üstünün örtüldüğünü cam bir kapakla,
(Elbette daha pek çok isim geliyor akla)
Bunların hiçbirini anlatarak meşgul
Etmeyeceğim kendimi. Çömlekte oluşan buhar, bir yol
Bulup kaçamasın diye çömleğin nasıl kille
Sıvandığına değinmeyeceğim. Sonra da ateş ille.

Bazen hafif, bazen şiddetli olmalı ateşimiz
Bilseniz elimizdeki maddeleri arıtmak için nasıl leşimiz
Çıkar, yakarak toz haline getirilir civa,
Sonra alaşımlanır, ham cıva yani. Yine de hava
Cıvadır efendimin kurnazlıklarına rağmen bulduğumuz,
Boşa gider onca yorulduğumuz.
Boşa gider sarı zırnık, toz cıva, billur kaptaki kurşun oksit
Ons ons, dirhem dirhem tartmak için az vakit
Harcamadığımız bu şeyler hiçbir sonuç vermez.
Ne ısınan maddelerden yükselen gaz,
Ne de çökelen katı maddeler yaramaz bir işe,
Çektiğimiz onca çile çıkar sonunda boşa.
Şeytan alır götürür, giden paramız caba,
Onca emek, onca alın teri olunca heba.
　　Daha pek çok şey var işimizle ilgili,
Sırasıyla anlatamam hepsini çünkü yeterince bilgili
Biri değilim, anlayacağınız cahilim.
Bu yüzden hatırladığım sırayla ve döndükçe dilim
–Gerçi sınıflandıramam onları cinslerine göre–
Yine de sunmaya çalışayım kısaca sizlere.
Kilermeni, boraks, bakır pası,
Toprak ve cam kapların her türlüsü,
Potalarımız, çökeltme kaplarımız, her türden şişecik,
Eritme, arıtma kaplarımız, tüplerimiz ayrıca imbik,
Ve daha işe yaramaz soyundan bir sürü ıvır zıvır.
Adlarını anmak gereksiz, tasavvur
Edemeyeceğiniz şeyler: suya kızıl renk
Vericiler, Ammon tuzu, kükürt, arsenik;
Bütün bunlara kullandığımız bir sürü nebatı
Ekleyebiliriz, mesela kasıkotu, kediotu, ayotu,
Bunları da sayabilirim önemliyse eğer;
Yanık kalırdı lambamız geceler, gündüzler,
Tüm derdimiz, varsa bir yolu, hedefe ulaşmak.
Arıtılması suyun, katılaştırma işlemine yarayan ocak;
Sönmemiş kireç, yumurta akı, bunlarla bitmiş değil,
Envai çeşit pudra, kül, tezek, kil,
Balmumlu torbalar, kaya tuzu, zaç yağı, odun, kömür alevi,
Tartar tuzu, hazır tuz, yanıcı, donucu maddeler, kalevi,
Biraz kil –insan saçıyla karışık, at yelesiyle veya–

Bira mayası, cam, şap, ayrıca tartar yağı;
Sarı zırnık, ham kremtartar, mayalanmamış bira,
Bitmedi, daha bunları karıştırıcı, emici maddeler var zira.
Sarı renkli, altın taşı olmaya yaklaşmış gümüş,
Bazı maddeler, küf, metal tahlil kapları, hey gidi hey,
Saymakla bitmeyecek daha pek çok şey.
Efendimin bana öğrettiği üzere,
Özleri ve gezegenleri sırasıyla sayacağım sizlere.
Birinci öz cıvadır, ikincisi sarı zırnık,
Üç Ammon tuzu, dört kükürt, duyardım sık sık.
Gezegenleri mi istiyorsunuz? Anlatayım hay hay,
Güneş altındır ve sonra gümüştür Ay,
Mars demir, Merkür cıva ve Satürn kurşun,
Jüpiter kalay, Venüs bakırdır, babamın ruhuna yemin olsun.
Bu lanetli sanatla her kim uğraşırsa,
Bir araya gelmeyecektir iki yakası.
Varını yoğunu bu işe yatıracaktır,
Şüphesiz her çırpınışı onu daha da batıracaktır.
Her kim meraklıysa aptallığını sergilemeye,
Buyursun denesin, en iyi fırsattır simya.
Parasını sokağa atacak kadar zenginse her kim,
Ona simyacı olmasını tavsiye ederim.
Öğrenmesi kolay bir iş diyorsunuz Allah bilir,
Oysa kazın ayağı hiç de öyle değildir.
Bir keşiş olsun isterse, bir rahip, bir papaz,
Kilise meclisi azası veya bir başkası. Gece gündüz
Bu sihirli sanata çalışsın, oturup kitapların başına,
Ya da hiç çalışmasın derim, çünkü boşuna.
Bir de bunu cahil birine öğrettiğinizi düşünün,
Bırakın Allah aşkına, imkânı mı var bunun?
Bu işe soyunan adam âlim ya da cahil olsa,
İkisinin de yolu aynı kapıya çıkar nasıl olsa.
Ruhum kurtuluşa ermesin ki öte dünyaya gidişinde,
Şu bizim altın taşını bulma işinde
Hiç önemi yok bir adam cahildir, diğeri okumuştur,
Değil mi ki sonunda ikisinin de eli boştur.
Bu ara unuttum söz etmeyi bazı olgulardan,
Temizleyici sıvılardan, metal dolgulardan.
Maddelerin amaca göre yumuşatılmasından,

Ya da işleme sertleştiriciler katılmasından,
Yıkamalar, yağlamalardan, eriyebilir metallerden,
Ohoo, bunları tek tek saymaya kalksam ben,
Daha kalın bir cilt olur dünyadaki en kalın kitaptan.
Saymaktan vazgeçiyorum işte bu sebepten.
Zaten çağırmaya yetecek kadar isim saydım
Orta karar bir iblisi ve devam etmekten caydım.
O hayır, olsun varsın! İksir denen altın taşını[1]
Bir bulduk mu köşeyiz dostum, sil gözünün yaşını.
Fakat yeminle söylüyorum, yürekten taptığımız
Göklerin Tanrı'sına, ne yaparsak azdır bütün yaptığımız.
Parlak zekamıza rağmen bu taş geçmez ele,
Onca altını harcamış oluruz sonunda nafile.
Öyle ki kayıplar nerdeyse deli eder insanı,
Ama kalplerimize –işin ilginç yanı–
Öyle bir umut sızar ki ne kadar da acı çeksek,
Gelecekteki mutluluğu düşleyip, moralimiz yüksek
"Devam" deriz "aramaya, devam ha devam,"
Ama umutları hep taze tutmak kolay olmuyor ağam,
Uyarmak isterim sizleri, bu sonsuz arayış,
Hem acı, hem keskindir yani zorlu bir iş.
İşte size bahsettiğim o gelecek umudu
Yüzünden, insan neyi var neyi yoksa bir kenara koydu.
Bu sanatta "yeter artık" diyebilsen ne âlâ,
Hem tatlı hem acıdır bu iş, tatlı bela,
Öyle görünüyor en azından, öyle yapıyor niceleri.
Adamın bir çarşafı olsa üstünü örtmeye geceleri,
Yırtık pırtık bir cüppesi, giyip gezmeye gündüz,
Bu iş için ikisini de satar görürsünüz,
İmkanı yok, duramaz çıplak kalana kadar.
Ve nereye giderse gitsin, ister geniş ister dar
Bir mekanda, tanınır hemen keskin kükürt kokusundan.
Bir teke gibi kokar, yalansa deyin "yalan!"
Keskin bir koç kokusu yayılır böylelerinin
Vücudundan, öyle ki taa bir mil ötede duran birinin
Bile burun direği kırılır bu kokudan. Evet beyler,
Bir adam simyacı mı değil mi bilmek isterseniz eğer,
Koklayın bir, bir de kıyafetine bakın: yırtık pırtık,
Lime lime mi? Öyleyse durmayın, damgayı vurun artık.

Soracak olsanız ona neden böyle eski püskü
Giyindiğini, kulağınıza eğilip fısıldar "Çünkü
Tanırlarsa öldürürler sanatım yüzünden beni"
İşte böyle kandırırlar onları bilmeyeni.
Neyse, bunları geçip hikâyeye gelmek
İcabederse, ateşin üstüne konmadan evvel çömlek,
Efendim, ama yalnızca efendim, metalleri
Belli oranlarda karıştırır, çünkü elleri
–Evet, artık gittiğine göre rahatça konuşabilirim–
Elleri çok hassastır, derler ki işinin ustasıdır pirim.
Zaten kendisi de öyle geçinir fakat
Gün geçmez ki bir çuval inciri etmesin berbat.
Nasıl diye sorarsanız, çoğu zaman şöyle
Olur: Kırılıverir çömlek ve herşeye güle güle.
Bu metaller öyle şiddetli patlar ki anlatamam.
Hani duvarlarımız taş ve kireçten örülü, sağlam
Yapılar olmasa imkânsız, dayanamaz,
Parçacıklar duvarı deler geçer bir hız,
Ya da kimisi gider toprağa saplanır.
Bu yoldan zararımız büyük sayılarla hesaplanır.
Kimi parçacıklar saçılır döşemeye, her yana,
Kimisi havalanır sıçrar dama, tavana.
"Bu işin içinde" diyor içimden bir his
"Yüzünü açıktan göstermese de, lanetli İblis."
Cehennem'de, Şeytan'ın hükmettiği o yerde
Bile yoktur bu kadar hınç, şiddet ve acı, nerdee?..
Dediğim gibi patladığı zaman çömlek,
Herkes oyuna geldiğini düşünerek
Verirdi efendimin ve benim ağzımın payını.
Bir çömleğin tuz buz oluvermesi olayını
Ateşin yanlış yakıldığına yorarken biri,
"Üfleme hatası var" derdi bir diğeri.
(O zaman korkardım işte, çünkü bu benim işimdi)
"Başlayacağım hepinizin saçmalarından şimdi,
Evet çömlek patladı, çok normal, keza:
Usulünce karıştırılmadı aptallar, baksanıza."
"Hayır" der bir dördüncüsü "durun, beni dinleyin.
Çömlek çatladıysa bu ateş için kayın
Odunu kullanılmamış olmasından kaynaklanıyor, yeminle."

Sebebin ne olduğunu söyleyemem hâlâ,
Bildiğim bir şey varsa o da büyük
Bir kavgaya tutuştuğumuz. "Aman Tanrım yazık,
Çok yazık" der ustam, "şimdilik yapacak
Bir şey yok, bir dahaki sefere, ancak,
Bu tür tehlikelerin alacağım önlemini,
Kalbim çömlekte bir çatlak olduğuna kani.
Ama olsun varsın, sonunda herşey iyi
Olacak, hele sen bir temizle şu döşemeyi,
Cesur ol biraz haydi, haydi biraz neşelen."
Ortalık süpürülür, bir öbek yapılır hemen,
Yere bir çadır bezi serilerek
Bütün süprüntü bir kalbur ya da elek
İçine aktarılır, süzülür toplanır, süzülür toplanır.
"Tanrı'ya şükür" der biri, "hepsi değilse de bir miktar
Metal daha kaldı elimizde. Bir dahaki sefere,
Bakarsın işler yolunda gider. Hem ticaret yap, hem zerre
Kadar zarar gelmesin de malına. Bazı riskleri göze
Almayı bilmeli bir tüccar, ne denir doğru söze?
Ticaret erbabı hep bolluk içinde yüzmez ya,
Bazen batar malları, bazen çıkar kıyıya."
"Tamam" der ustam "şimdi sakin olun,
Bakın bu sefer olacak, bundan emin olun.
Suçu yüklenmeye hazırım olmazsa bu sefer de,
Bir yerlerde bir hata yaptık ama nerde?"
Ortaya atılır, ateşi aşırı sıcak
Yaktığımızı söyler biri, sıcak ya da soğuk, şurası gerçek:
Ağzımıza, yüzümüze bulaştırırız işi her zaman.
Elimize bir şey geçmeyeceğini bilmemize rağmen,
(Öfkeden çılgına dönüp hep başarısız olunca)
Oturur, tartışırız; bir araya gelince
Herkes Süleyman kesilir bilirsiniz.
Bir zamanlar kulağıma çalınmıştı şöyle bir söz:
"Her altın gibi parlayan hakiki
Altın, her güzel elma da tatlı değildir ne yazık ki."
Değişmez, insanlar arasında da bu aynı hâldır,
En akıllı geçinenimiz aslında en büyük aptaldır.
Tanrı şahit, ortaya çıkar bu elbet bir imtihanda,
Herkese dürüstlük satan, bir hırsızdır aslında.

Merak etmeyin, bir son vermeden hikâyemize,
Bunu örnekleriyle açıklayacağım size.
Explicit prima pars.

Et sequitur pars secunda.
Aramızda lanet mi lanet bir kilise
Meclisi azası var, bir kasabadaki bütün nüfusa
Bulaşacak cinsten bir hastalık – isterse kasaba en az
Ninova, Roma, İskenderiye, Truva (hatta üç tane daha yaz)
Evet hepsinin toplamı kadar büyük
Olsun. Bu adamın üçkâğıt, bu adamın kötülük
Destanını kaleme alamaz hiç kimse,
Bin yıllık bir ömür bile bu iş için kısa.
Sahtekarlıkta dünyada bulunmaz bir eşi,
Alengirli laflar eder, dinleyenin döner başı,
Tabii karşısındaki de şeytanlıkta onu aşarsa
Başka mesele, ama bu adam bir süre daha yaşarsa,
Pek çoklarını kandırdı ve kandırmaya devam edecek.
Yine de at sırtında gelirler veya yürüyerek,
Gelir bulur onu insanlar epeyce mil
Ötelerden. Tabii ne mal olduğu alnında yazılı değil.
Merak ediyorsanız nasıl biriydi, kimdi,
Onun hikâyesini anlatacağım şimdi.
Fakat saygı değer, dürüst meclis azaları, bakın,
Lütfen size iftira attığımı düşünmeyin sakın.
Gerçi hikâyemin kahramanı da bir aza,
Ama her tarikatta bir çürük elma olur eskaza.
Böyle birinin yüzünden, olacak şey mi, Hak
Saklasın, adil midir bütün bir camiayı karalamak?
Sizlere dil uzatmak değildir, zinhar, gayem,
Nerde bir yanlış varsa ona çatar hikâyem.
Bu hikâye sizin için olduğu kadar
Başkaları için de – belirtmekte fayda var.
Hepimizin bildiği gibi, İsa'nın onüç
Havarisinden hiçbiri hain değildi – Judas hariç.
Öyleyse geri kalanlar neden töhmet
Altında kalsınlar. Dinlerseniz bir zahmet,
Şunu, yalnızca şunu, demek isterim size:
Eğer ki bir Judas sızmışsa sizin de içinize,

Hemen kovalayın onu size tavsiyem budur,
Olası bir skandala ancak böyle denir "dur."
Yüzünüzü ekşitmeyin işte bu yüzden,
Kulak verin hikâyeme, dinleyin beni lütfen.
Uzun yıllar boyunca Londra'da yaşamış
Ve cenazeler ardından dualar okumayı iş
Edinmiş bir rahip varmış. Öyle hürmetkâr ve öyle nazik
Davranıyormuş ki evin hanımına, gerek yiyecek içecek,
Gerekse giyim kuşam konularında – nasıl desem artık,
Hiçbir masraftan kaçınılmıyormuş, yani o kadar şık
Dolaşıyor, en iyi yemeklerle dindiriyormuş açlığını.
Bol tutuyormuş hanım ayrıca cep harçlığını.
Her neyse bütün bunları geçiyorum bir kalem,
Sizlere şimdi anlatacağım hikâyem,
Bir kilise meclisinde aza
Olan bir adamın bu söz ettiğim papaza
Ettiği kötülükler, attığı kazık
Ve getirdiği felaketler hakkındadır, yazık.
İşte bu sahtekâr Aza, günlerden bir gün,
Kalmakta olduğu eve varıp bu rahibin,
Kendisine bir miktar altın ödünç
Vermesi için yalvarmış. Fazla geç
Kalmadan ödeyecekmiş borcunu, merak
Etmesine gerek yokmuş bu konuda. "Hele bir mark
Ver sen bana yalnızca üç günlüğüne,
Zamanı gelince öderim sana yine.
Ama sözümü tutmazsam, varsa bir oyunum,"
Demiş "ip geçir as beni, kıldan incedir boynum."
Rahip hemen çıkartıp vermiş parayı,
Aza teşekkürlere boğup fukarayı,
İzin istemiş ve evden çıkıp gitmiş,
Üç gün sonra parayı getirip teslim etmiş.
Meclis azasının bu davranışını pek münasip
Bulmuş, ağzı kulaklarında, şöyle demiş Rahip:
"İnan dostum, beni gram rahatsız etmez,
Böyle birine asla, ama asla, etmem naz,
Yeter ki zamanını geçirmesin, borcuna sadık olsun,
Paranın ne önemi var, bütün varımı alsın.
Böyle birine "Hayır" demeye dilim varmaz.

"Ağzından yel alsın" demiş beriki "o ne biçim söz?
Ben, hem de ben, güvenilmez biri olacağım ha,
Böyle bir şey, dostum, duyulmadı daha.
Mezara kadar – Hak saklasın, olur mu?
Korumaya kararlıyım ben de onurumu.
Tanrı'ya iman eder gibi inanabilirsin buna.
Şeytan kulağına kurşun ve şükür kimse bana
Küskün değil onlardan aldığım emanet
Altın, gümüş yüzünden. Yok kalbimde art niyet.
Madem bana bu kadar yakın ilgi
Gösterdin ve nazik davrandın, ben de sana gizli bilgi
Hazinemin aralayıp kapısını bir iki
Şeyden söz edeceğim – olur ya ilgilenirsin belki.
Ondan sonra da simya sanatının bütün püf
Noktalarını öğretirim sana, bekle de gör, sana "üff!"
Dedirtecek bir mucize göstereceğim gitmeden önce,
Az da olsa ödeşmiş oluruz hem böylece."
"Öyle mi" demiş Rahip "yapar mısın gerçekten?
Öyleyse hiç durma, hemen başla lütfen."
"Emrin olur," demiş Aza "başım üstüne beyim,
Lafı mı olur, derhal başlamazsam neyim!"
Görüyor musunuz hırsızı, iyilik edecek güya,
Bedava balığın kokusu elbet çıkar derler ya,
Doğrudur; hak vermemek elde değil atalarımıza.
Biraz sonra kötülük membaı bu Aza,
Evet, en büyük zevki İsa'nın ümmetine cins cins
Oyunlar oynamak olan bu iblis, bu habis
Herif dolayısıyla bunu bir kez daha edeceğim ispat.
Tanrım, bizi onun tezgâhından fersah fersah uzak tut.
Kiminle dans ettiğini bilmiyormuş Rahip,
Simyacıdan gelecek tehlikeyi göremiyormuş, garip.
Ey, zavallı masum, her şeyden habersiz Papaz,
Çok beklemek gerekmeyecek, çünkü biraz
Sonra aç gözlülüğün kör edecek gözünü, bak gör,
Beynin bu tilki oyununu sezemeyecek denli kör.
Ey talihsiz yaratık, yok bir yol, yok bir umut, bu tuzaktaan
Kurtulamayacaksın sen bunu unut.
Bir an evvel gelmek için kendini yakışına,
Biraz daha hız kazandırıp hikâyenin akışına,

Senin kafasızlıklarından vuracağım şimdi dem.
O adi herifin oyununa da değineceğim hem,
Aklım yettiğince elbet, elimden geldiğince.
Ama şu konuya açıklık getirelim önce,
Bu Aza'yı benim efendim sanıyorsunuz değil mi?
Ama işte yemin, işte Gökler Kraliçesi'nin ismi,
Efendimden yüz kat daha kurnaz, yabancı
Başka bir azadır bu, muhterem Hancı.
İnsanları tuzağına düşürürdü sürekli,
Onun üçkâğıdını anlatmaya yetmez bu garibin aklı.
Bu konudan bahsederken bile, derhal
Yüzüm kızarıyor onun adına, bakın yanaklarım al al
Yanmaya başlıyor yani en azından,
Yoksa biliyorum eser yok yüzümde kırmızıdan.
Neden derseniz, size saydığım binbir çeşit metal
Dumanı ne kırmızı bıraktı yüzümde, ne de al.
Kulak verin söylediklerine şimdi bu Aza'nın, İblis'in:
"Adamını yolla da, cıva getirsin"
Demiş, "Ama biraz tez davranmakta fayda var,
Bir miktar kapsın gelsin, iki üç ons kadar.
Bir şey göstereceğim sana, bütün yaşamın
Boyunca görmediğin bir şey, döner dönmez adamın."
"Derhal" demiş "Derhal" Rahip ve derhal aşağı
İnip bu işle görevlendirmiş uşağı.
Kapıda bekliyormuş zaten uşak emrine amade,
Bir koşu getirmiş cıvayı, gelirsek sadede,
Ve Aza'ya uzatmış getirdiği üç onsu.
Aza bir an bile kaybetmek istemiyormuş doğrusu.
Civayı yere koyarken demiş ki " Güzel,
Şimdi kömür de gelsin, başlayalım bir an evvel."
Kömür de gelmiş anında ve sonra Aza,
Koynundan çıkardığı bir çömleği gösterip papaza,
"Şu kabı tut" demiş "ve dikkatle dinle:
Bir onsluk cıva koy içine kendi ellerinle.
Şimdi simyacı olmaya başlıyorsun, yalanım varsa namerdim,
Değerini bil, pek az kimseye bu kadar cömertim,
Herkese bu kadar bilgi vermem, herkesi sokmam bu işe.
Biraz sonra, gözlerinin önünde cıvayı gümüşe
Çevireceğim, çözüp değiştireceğim bu maddeyi.

Senin benim kesemizdeki gümüşler kadar iyi
Kalitede, o kadar saf ve o kadar yumuşak
Olacak göreceksin, iyi izle bak.
Bu dediklerim olmazsa beni bir sahtekâr bil,
De ki 'Bu adam insan içine çıkmaya layık değil.'
Şurda gördüğün şu son derece pahalı pudra
Var ya işte onda yatıyor bütün numara.
Sana göstereceğim mucizenin temelinde yatan o,
Her şeyi halledecek olan zaten o.
Yalnız adamına 'Dışarı çık ve kapıyı ört'
Diye tembihle; bu işi yaparken yalnız olmamız şart."
Hemen gerekli emir verilmiş bu hususta,
Uşak dışarı çıkmış, kapıyı kapatmış Usta.
Derhal kolları sıvamışlar bunları müteakip,
Lanetli Aza'nın tarifi üzerine bizim Rahip
Ocağa koymuş çömleği, kömür tutuşturulmuş,
Ve Rahip bütün varlığıyla bu işle meşgul olmuş.
Bu arada tabii, boş durmuyormuş Aza,
Uzanıp biraz önce sözünü ettiğim pudraya, toza,
Aldığı gibi onu etmiş çömleğin içine boca.
–Bu pudranın ne tozu olduğuna gelince,
Bu konuda sizi pek aydınlatamıycam,
Tebeşirdir muhtemelen, belki de cam,
Ya da üç kuruş etmez başka bir nesne,
Rahibi kandırmaya yetiyor ya, neyse ne.–
Sonra demiş ki Aza "Biraz acele et dostum,
Ve çömleği közlerin içine güzelce göm.
Bunu sana yaptırıyorum; her şeyi kendi ellerinle yapmak şanı
Senin olsun istiyorum, bu seni sevdiğimin nişanı."
"Çok çok mersi" demiş Rahip mutlu mutlu gülerek,
Közleri yığıp yapmış tam tarife uygun bir öbek.
Rahip bu işlerle olurken meşgul,
–Şeytan alsın canını, tam ona layık bir kul–
Aza'dan söz ediyorum evet, bu Şeytan
Ruhlu herif bir parça kayın kömürü çıkarmış koynundan.
Sıradan kömür değilmiş bu, içi oyulduktan
Ve içine bir onsluk gümüş koyulduktan
Sonra, bu gümüş düşmesin diye,
Deliği balmumuyla tıkanmış bir parçaymış. İnceden inceye

Tasarlamışmış herşeyi, anlayın. Zaten bu zatın
Yanında önceden getirdiği diğer alet edevatın
Adlarını da sayacağım. Adam önceden Rahibi
Yolmayı kafaya koymuş, ve yapmış planladığı gibi.
Çekip gidemezmiş artık garibi dolandırmadan,
Aklım duruyor ve midemi bulandırmadan
Sözedemiyorum o heriften. Bir bilsem nasıl,
Bakın siz o zaman görün asıl
Yaptıklarını yanına koyar mıyım koymaz mıyım. Ama nerdee!
Bu gün burdaysa bu adam, yarın başka bir yerde.
Yeri sabit değil yani, onu geçirmek zor ele.
Neyse beyler, Allah aşkına dinleyin hele,
Aza kömür parçasını gizlice avucuna sığdırmış,
Hani "kömürleri Rahip'e öbek halinde yığdırmış"
Diyordum ya, bu işlemle ilgili olarak
"Dostum" demiş Rahip'e "bu işi bana bırak,
Yanlış yapıyorsun ama o kadar güç
Bir şey değil, ben düzeltirim sen canını üzme hiç.
Aziz Giles aşkına içim sızladı sana,
Al şu çaputu da sil, tere batmışsın baksana.
Ve o arada, Rahip yüzünü silerken,
Meclis Azası –Hay Allah belanı versin, erken
Vakitte– kömür parçasını yerleştirmiş
Çömleğin üst ortasına, üfleyip ateşi iyice tutuşturmuş.
"Hadi bakalım" demiş Aza "birer içki ver,
Her şey yolunda gidecek, meraklanma birader.
Sana garanti veriyorum, bu işten muhakkak
Sonuç alacağız, şimdi otur hadi, keyfine bak."
Ve Aza'nın kayın ağacından kömürü yandıktan
Sonra, içindeki metal çömleğe akmış içinden.
Zaten ancak böyle olması beklenirmiş,
Adam kömürü bizzat bu maksatla yerleştirmiş.
Heyhat! Zavallı Rahip, tabii bunu ne bilir,
Ruhu bile duymamış, ona göre kömürlerin hepsi bir.
Uygun zaman gelince simyacı bağırmış,
"Kalk sayın papaz" deyip Rahip'i çağırmış.
Haydi bir koşu çık, bir tebeşir taşı alıp
Gel, biliyorum yoktur sende kalıp.
Ama neyse, şansımız varsa eğer,

Bir şey yaparım sana kalıba benzer.
Gelirken unutma sakın, bir kova veya kapta su
Getir, o zaman göreceksin bu işte bir yanık kokusu,
Bir bit yeniği olmadığını, çünkü test
Edeceğiz ama dur, senin için rahat
Olsun, hakkımda yanlış bir fikre kapılma diye,
Ben de seninle gidip döneyim geriye."
Uzatmayalım odanın kapısını açmışlar, kapatmışlar,
Gidecekleri yere gitmişler, ceplerinde anahtar,
Ve geri dönmüşler çabuk, hiç vakit kaybetmeden,
Gün boyu lafı gevelemeye yok hiçbir neden.
Tebeşiri almış Aza ve bir kalıp şekline
Sokmuş. Anlatayım bu işin yolu yordamı, şekli ne:
Bakın şöyle, ağırlığı tam bir ons gelen
Bir gümüş plaka çıkarmış cebinden.
Sonra bu kahrolası, devam edip oyuna,
Elindeki kalıbı işte bu plakanın enine, boyuna
Göre biçimlendirmiş ve gizlice tabii, Rahip bunu çakmamış,
Sonra gümüş plakayı yeniden saklamış.
Ateşin üstünden almış malzemeleri, almış çömlekten,
Ve neşeyle doldurmuş kömürleri gülerekten.
Su kabına atmış hepsini. Hazır olunca,
Doğrudan seslenmiş Rahip'e "Bak hoca,
Orada ne göreceksin, bir bak hele!
Uzat elini, uzat da bir elle.
Daha ne olsun isterdin orada arkadaş?
Gümüş talaşı bu, gümüş bu gümüş."
Rahip su kabına daldırmış elini,
Ve bir avuç gümüş çıkarmış, görmeliymiş halini.
Memnuniyetten kulaklarına vararak ağzı:
"Tanrı ve Annesi" demiş "olsunlar senden razı.
Üstadım, korusun seni bütün Azizler,
Görmesin bu gözler, tutmasın bu dizler,
Yardımcın olup var gücümle etmezsem sana hizmet,
Bu işin sırrını öğretirsen, bi zahmet."
Aza demiş "Bir deneme daha yapalım o zaman,
Dikkatle izlersen bu işte uzman
Olman işten değil. Bir dahaki sefere ihtiyaç
Duyduğunda –bu yüzden diyorum gözünü dört aç–

Kendi kendine de çalışabilirsin bu ilmi,
Ben hep yanında olamam ya, değil mi?
Ama çene çalmanın zamanı değil şimdi,
Biraz daha cıva getir bakalım haydi.
Ne uyguladıysak bir öncekine –yani şimdi gümüş
Olana– bu yenisine de uygulayalım, olacak bu iş."
Rahip can kulağıyla dinlemiş bu adamı,
Ve kolları sıvayıp işe koyulmuş, tamı
Tamına yapmaya koyulmuş herşeyi bu komutla,
Üflemiş durmuş ateşe çılgınca bir umutla.
Bu zaman zarfında Aza, bu hınzır,
Ona eşlik ediyormuş, gözünü boyamaya yeniden hazır.
Burasını iyi dinleyin ağalar ve ayağınızı denk
Alın: Aza'nın elinde içi boş bir değnek
Bulunuyormuş, kömür numarasında alınan sonucu
Vermesi için balmumu tıkalıymış bu değneğin ucu,
Tabii, içinde gümüş kırıntıları varmış yine.
Bizim Rahip kendini kaptırmışken işine,
Yanma gelmiş ve "Müsaade et" deyip Papaz'a,
Önceki gibi tozunu sepelemiş Aza.
Tanrı'ya duacıyım, Şeytan tarafından yüzülsün derin,
Ne davranışların dürüst, ne de sözlerin.–
Neyse, değnekle karıştırmaya başlamış çömleğin
Üstündeki kömürleri, balmumu eriyinceye değin.
Tanrı akıl dağıtırken biraz olsun nasibini almış
Herkes bilir: Değneğin içindeki gümüş çömleğe boşalmış.
Daha iyisi can sağlığı beyler, ne istenir daha?
Hiç uyanmamış Rahip, aldatılmış bir daha.
Öyle mutluymuş ki anlatamam, yine bütün varlığını
Teklif ederek belirtmiş Aza'ya minnettarlığını.
"İşte böyle" demiş Aza "yoksul görünmeme rağmen,
Görünüşe aldanma, gör nasıl hünerliyim ben.
Daha devam ediyoruz ama bekle, dur,
Sorsam acaba burda bakır var mıdır?"
"Evet," demiş Rahip "sanırım olacak."
"Yoksa eğer, haydi kap gel çabucak,
Hiç vakit kaybetme, haydi hemen fırla."
Fırlamış Rahip ve dönmüş elinde bakırla.
Aza gelen metali alıp eline,

Tam bir onsluk bakır tartıp ayırmış yine.
Anlatamam bu Tanrı'nın lanetinin kökü,
Kaynağı Aza'nın dolambaçlı işlerini, dilim dolaşır çünkü,
İlkel bir araç kalır dilim, gelmez bu işlere.
Ah o hınzır, dost görünür kendisini tanımayan kişilere,
Ama Şeytan'ın yüreğidir kalbi, aklı Şeytan aklı. Aklım duruyor
Doğrusu, onun sahtekârlıklarını anlatmak beni yoruyor.
Üşenmeyip yine de ipliğini çıkaracağım pazara,
Ders alın, tuzağına düşmeyin diye kazara.
Başka sebep varsa neyim bu sözlerimin ardında.
Biraz önce bahsettiğim bir ons ağırlığında
Olan bakırı daha sonra çömleğe atmış,
Ateşe sürmüş çömleği, içine biraz tuz katmış.
"Üfle" demiş Rahip'e, o da eğilip üflemiş boyuna.
Anlayacağınız Rahip'i yine çevirmiş maymuna,
Dalgasını geçmiş adamla yine doyasıya.
Kalıba koymuş bakırı, sonra da soğuk suya.
Kabın içine kendi elini sokmuş bu sefer,
Yeninde bir parça gümüş gizliyormuş meğer,
Biliyorsunuz zaten, sözetmiştim daha önce.
İşte bu gümüş parçayı çıkartıp gizlice,
–Tabii bu kez de ayakta uyutmuş Rahip'i–
Suya bırakmış ve gümüş bulunca dibi,
Eliyle suyu karıştıra karıştıra
Bakır parayı alıp saklamış, fukara
Rahip'in olmamış yine hiçbir şeyden haberi.
Aza Rahip'in yakasından tutup "Gel beri"
Demiş şaka yollu "çök hadi, kazık gibi durma birader,
Kabahatlisin. Ben sana nasıl yardım ettiysem önceki sefer,
Sen de bana yardım et, bedavacılık yok,
Bak bakalım şunun içinde ne var, yaklaş, elini sok."
Rahip eline aldıktan sonra bu gümüş
Parçasını, Aza ona dönerek şöyle demiş:
"Bu üç gümüş parçasını alıp doğruca bir sarraf
Bulalım ve soralım hele bunlar ne derece saf.
Gözüm çıksın gram karışım varsa bunlarda eğer,
Saf gümüş bu, hadi gel, denemeye değer."
Bir kuyumcuya gitmişler vakit kaybetmeden hiç,
Test etmişler mallarını ateş ve çekiç

Yardımıyla, bakmış görmüşler ki yüzde yüz gümüş
Ellerindekiler, kimse aksini iddia edememiş.
Mutluluk sarhoşu olmuş Rahip, kendinden geçmiş,
Öyle ki onun mutluluğu yanında doğrusu hiçmiş
Sabahı karşılayan kuşların memnuniyeti,
Ne de Mayıs ortasında bülbülün coşkulu gayreti,
Neşeli şarkısı karşılaştırılabilirmiş bu Rahip'in
Aldığı zevkle. Yok, yok hiç bir kadın
Aşktan söz ederken, kadınca faziletlerden ya da
Onun duyduğu mutluluğu duyamazmış; koca dünyada
Kahramanlıklar yapıp, sevgililerinin gözüne girmek için
Yanıp tutuşan hiçbir şövalye, –hepsini geçin–
O kadar istekli olamazmış; anlayacağınız öğrenmeyi
Kafaya koymuş Rahip bu lanetli işi, bu lanet şeyi.
Ve şöyle demiş: "Bizim için canını veren Yüce
Tanrı aşkına, buna layıksam sence,
Anlat bana kaça mal olur, bu nasıl fen,
Nasıl sanattır öğrenmem. Söyle, söyle lütfen"
        "Meryem adına, sana pahalıya patlar bu iş,
Değerli bir sanattır çünkü. Bir ben, bir de bir keşiş
Biliyoruz bunu İngiltere'de" diye cevaplamış Aza
"Sanıyorum gerek var önceden bu ikaza."
        "Farketmez," demiş Rahip "razıyım ben
Neyse günahı? Allah aşkına söyleyin lütfen."
        "Ücreti epeyce yüksek şimdi Allah var,"
Demiş Aza "mesela diyelim kırk pound kadar.
O da biraz önceki dostça davranışının hatırı
İçin, yoksa daha çok vermen gerekirdi, şahittir Tanrı."
        Ve Aza'nın reçetesine sahip
Olmak umuduyla kırk altın lirayı bayılmış Rahip.
Evet, kırk poundu gözü görmemiş bu uğurda,
Neyleyim ki bütün olay üçkağıt, hile, hurda.
        "Sayın Rahip" demiş Aza "şan, şöhret bir an olsun
Aklımdan bile geçmez, tüm bunlar aramızda kalsın.
Beni seviyorsan bu olayı bir sır olarak sakla,
Sanatımdan haberleri olursa insanlar kıskançlıkla,
Hasetle dolar içleri ve bilgim yüzünden yarına
Komaz öldürürler beni hemen, inan bana."
        "Hak saklasın" demiş Rahip" hay ağzından yel alsın,

Böyle bir talihsizliğe uğramanıza sebep olmak şurda kalsın,
Varımı yoğumu ortaya koyarım, hatta başımı
Veririm kurtarmak için senin gibi bir arkadaşımı."
"Çok iyisin" demiş Aza "işlerin yolunda gider inşallah,
Çok çok mersi ve haydi artık bana eyvallah!"
Çekip gitmiş ve sonra onu hiç görmemiş Rahip,
Tarifi denemeye karar verince bir gün bir münasip
Zamanda, nafile, tüm çabası boşa çıkmış,
Oyuna geldiği gün gibi, gündüz gibi açıkmış.
Bu Aza işte böyle tanıtırmış sanatını avına,
Sebep olmak için sonunda zavallının mahvına.
Düşünün beyler, eskiden beri –tarihe bir bakın–
Her sınıfta nasıl bir çekişme var insan ve altın
Arasında ve bu kapışma az şiddetli olmuyor,
Öyle ki ortalıkta zırnık altın kalmıyor.
Bu simya insanları kör etti, deli gibi
Çalışıyor insanlar ve mevcut altın kıtlığının sebebi
Bundan başkası değil kanımca. Sanatları mevzubahis
Olunca, simyacılar konuşurken ortalığı öyle bir sis
Sarıyor ki çıkmıyor sözlerinden bir mana,
Bu günün aklıyla helal olsun onları anlayana.
Alakarga gibi sürekli ötüp dururlar,
Binbir şevkle sözlerine cila vururlar.
Oysa sonuç vermez lafları, bir derde olmaz deva.
Yok ama zenginsen o başka dava,
Kolayca öğrenirsin nasıl havaya uçar
Paran, nasıl havaya dönüştürülür, nasıl kalırsın naçar.
Bir bilseniz bu işte ne servetler yatar,
Neşe hüzne dönüşür, umutsuzluğa batar
İnsan boğazına kadar. Tamtakır kalır en şişkin keseler,
Sonunda elinize geçen –haklılar ne deseler–
Yalnızca paralarını kaptıranların lanetidir.
Yazıklar olsun, bu ne utanç, bu ne insanlık rezaletidir!
Bir kez yanan bir daha kaçamaz mı bu ateşten?
İş işten geçmeden, gelsin geçsin bu işten .
Belki aranızda bu işe bulaşmış olanlar vardır,
Bilinir, zararın neresinden dönülse kârdır.
Sonsuzca sürer, sonu yoktur düşüşün,
Kıyı köşe araştır, enine boyuna düşün,

Öğrenemezsin bu işin sırrını, bak gör.
Bir çiflik beygiri kadar cesur ve yine o kadar kör
Bir hale gelirsin, hiçbir tehlikeyi görmez olur gözler,
Nasıl beygir göz göre göre bir taşa çarpar, tökezler,
İşte böyle kör bir koşuda görüyorum simyacıları,
Gözleriniz seçmiyorsa aklınız görsün bari.
Durun bir, etrafa daha etraflıca bakın,
Ve şu gerçeği aklınızdan çıkarmayın sakın:
Vaki olmayacak bu işten beş kuruş aldığınız,
Elden çıkacak el açtığınız, borç aldığınız, çaldığınız.
Çok sıcaktır, yakar, uzak durun ateşten,
Diyeceğim o ki dostlarım, uzak durun bu işten.
Simya denen belaya daha fazla bulaşmayın,
Sersefil olursanız sonra sakın şaşmayın.
Bu arada anlatayım size kısa yollu,
Kitaplar üstadların bu konuda söyledikleriyle dolu.
Bakarsanız Arnold'un Rosarium Philosophorium adlı kitabına,
Şöyle der harfi harfine ve tamamı tamamına:
"Şu cıvayı terbiye etme işi,
Bir maddenin yardımıyla olur ancak, o da onun kardeşi."
Bu gerçeğin ilk defa Hermes
Tarafından ifade edildiğini de yazar. Herkes
Filozofların babası olarak tanır onu
Ve yine der ki Hermes: "Ejderha'nın çıkmaz canı
Öz kardeşi tarafından öldürülmedikçe."
Bundan kasdı nedir, söylemek gerekirse açıkça:
Ejderha cıvadır, başka bir şey değil,
Kaolit ve gümüşten elde edilen kükürtü de kardeşi bil.
İşte bu nedenle diyor Arnold: "Sözlerime kulak
Verin ve uzak durun simyadan, fersah fersah uzak,
Anlamıyorsanız nedir filozofların dediklerinin anlamı.
Yok ama dünyanın en aptal adamı
Seçilmek isterseniz devam edin körü körüne.
Kimse eremez çünkü bu işin sırrına."
Eflatun'un bir öğrencisi varmış bir zaman,
Şu sorunun cevabını istemiş hocasından:
–Merak eden baksın Senioris adlı kitaba–
"Hocam, gizli taşın adı nedir acaba?"
Cevap vermiş Eflatun, "Hani şu,

(Halk dilinde söylersek) Titan taşı."
"Titan taşı mı? Hocam, peki o ne?"
"Magnezyumun ta kendisi" demiş üstad öğrencisine.
"Demek öyle" demiş öğrenci "bu tam
Ignotum per ignotius oluyor hocam.[2]
Allah aşkına söyleyin nedir magnezyum?"
"Dört elementten oluşan bir sudur yavrum"
Demiş Eflatun, bu sefer de merak sahibi
Öğrenci "Nedir acaba bu suyun oluşum prensibi?"
Diye sormuş. "Hocam, yoksa mahzuru,
Açıklar mısınız?" "Hayır, bu asla cevaplamayacağım bir soru,"
Demiş Eflatun. "Bu konuda hiçbir kitaba tek bir
Satır yazmamaya bütün filozoflar hemfikir.
İp ucu vermeyeceğiz bu konuda kimseye,
Aksini yapan karşı gelmiş olur İsa'ya,
Bu, Tanrı katında öyle değerli ki anlatamam,
Yüce Tanrı kendi arzusuyla, insanlara ilham
Olsun diye, ne alâ verirse izin,
Ama herkese açıklanması yasaktır bu gizin."
Özetlersek, Tanrı filozofların öğrencilere
Bu taşı nasıl bulacaklarını öğretmelerini istemediğine göre,
En iyisi, diyorum, vazgeçmek bu sevdadan.
Tanrı'nın arzusuna aykırı davranan,
Ona karşı faaliyet gösteren her kim
Olursa olsun, başarılı olamayacaktır nitekim:
İsterse simyayla uğraşsın ömrünün sonuna dek,
Eli boş kalacaktır, burası bir gerçek.
Burada bitiyor hikâyem, benden bu kadar,
Tüm dürüst kullarını gönendirsin ol Ulu Hünkâr.

Amin

Kilise Meclisi Aza Yardımcısı'nın Hikâyesi burada bitiyor.

NOTLAR

1 Altın taşının ağır, hoş kokulu, pembe renkli olduğuna ve bu hikâyede de olduğu gibi bazen toz halinde bulunduğuna inanılıyordu. Katkı maddelerinin sarı renk alması bu taşın oluşmasına epeyce yaklaşıldığının işareti sayılıyordu ki bu önemli bir durumdu, çünkü bu taş altına dönüştürme işinin belkemiğiydi.

2 *Ignotum per ignotius* (Latince): Bilinmeyen bir şeyi daha az bilinen bir şeyle açıklamak.

Grup H (Fragman IX)

VEKİLHARÇ'IN HİKÂYESİ (GİRİŞ)

Vekilharç'ın Hikâyesi'nin Giriş'i burada başlıyor.

Canterbury yolunda, Blean Korusu'na epey yakın
Mesafedeki Aşağı-Yukarı Bob kasabasını bilmiyoruz demeyin sakın.
İşte o civarda hancımız coştu, kalktı ayağa,
"Mangır aşkına asılın" dedi "at saplandı batağa![1]
Şu gerideki kütüğü biri uyandırsın, huu!
Bir hırsız alsa götürse kendisini duymayacak ruhu.
Horul horul uyuyor, hele bakın şuna,
Düşüp yaracak kafasını Allah aşkına.
Londralı aşçı mı o? Hay Allah'ın cezası,
Gelsin yanıma hemen, bilir o, nedir uyumanın cezası.
Hikâyesinin bir balya saman kadar değeri olmaz ya,
Mahkûm ettim onu da bir hikâye anlatmaya.
Hey Aşçı! Uyan bakalım, hay başımın belası,
Böyle güneşli bir sabah uyumak da neyin nesi?
Gece boyu rahat vermedi mi yoksa pireler?
Sarhoş musun? Yoksa koynunda sabahladığın bir dilber
Çok mu yordu seni, başını kaldıramıyorsun?"
Zom olmuştu Aşçı, beti benzi atmış, solgun,
Yine de karşılık verdi: "Bana inanınız,
Göz kapaklarımın üstünde sanki iki öküz
Oturuyor, öyle bir ağırlık çöktü üstüme bilmem neden,
Cheapside'ın en iyisinden bir fıçı şarabına bile şahsen
Tercih ederim uyumayı." Söze girdi bu ara Okul Vekilharcı:
"Mazur görürse kafile böyle sıra harici

Konuşmamı ve nezaket gösterip izin
Verirse hancımız, yardım etmek istiyorum, senin
Affını diliyorum yoksa bir mahzuru.
"Aman Tanrım, yüzün ne kadar da sarı,
Gözlerin dersen pek aygın baygın bakıyor,
Nefesini hiç sorma, berbat kokuyor,
Bu durumda sana hikâye anlat demeye varmıyor dilim,
Dost acı söylermiş, yağ çekecek değilim.
"Şuna bakın nasıl esniyor koca ayyaş,
Sanırsın bizi bir lokmada yutacak arkadaş.
Kapa şu ağzını be adam, Tanrım, ne geniş!
Şeytan Cehennem'i şaşırıp oraya girmiş.
Bize de hastalık bulaştıracak lanetli nefesin,
Seni kokuşmuş domuz, Allah belanı versin!
Korkun bu adamdan beyler, şuna bakın, ne gürbüz.
Oyunda bir top şunun suratını dümdüz
Etse ne olurdu acaba? Bu iş için biçilmiş kaftan.
Kafayı maymun şarabıyla çekmiş anlaşılan,
Bir kamışla çekilir hani, anlayan anlar."[2]
Bu sözler üzerine suratı pancar
Kesilen Aşçı konuşmak isteyip öyle bir gayretle
Salladı ki başını, öyle bir şiddetle
Sarsıldı ki vücudu, o anda işte olanlar oldu,
Yuvarlanıverdi atından, kendini yerde buldu.
Ne yaptılarsa kalkmadı, düştüğü yeri
Çok sevmiş olmalıydı bizim aşçıdan dönme süvari.
Yazık, kepçesine tutunamadı ve işte yerdeydi.
Neyse biraz sonra tekrar eğerdeydi,
Ama nasıl kaldırılıp yüklediler onu ite kaka,
Görmeniz gerekirdi bu sahneyi mutlaka,
İçler acısı bir haldi ve çok zor oldu tabii,
Hantal mı hantaldı Aşçı, suratı sapsarı, hayalet gibi.
Ve Hancımız Vekilharç'a dönerek dedi ki:
"Garibi tesiri altına almış içki,
Açık saçık bir hikâye anlatırdı anlatabilse.
Ha eski, ha taze bira ya da şarap artık her neyse
Zıkkımlandığı, burnundan konuşuyordu üşütmüşçesine,
Bakın hızlı hızlı soluyor, kulak verin nefesine.
Tabii bunlar yetmiyormuş gibi olağanüstü bir çaba

Harcamak zorunda kalıyor düşmemek için, bu da caba.
Göz kulak olması gerekiyor bir de atına,
Bir çukura girmesin diye, düşerse iki katma
Çıkarır bize vereceği zahmeti, sorun değil, iyi hoş
Ama bir daha nasıl ata bindirilir bu sarhoş?
Bırakalım uyuklasın, aksi halde ceset
Taşımak zorunda kalacağız, tamam, sen hikâyene devam et.
"Ama Vekilharç kardeşim, sen de hiç nazik
Konuşmadın adamla, kabahatini yüzüne vurdun, yazık!
Yarın öbür gün, olmaz deme, sen bak olacağına,
Düşüvermişsin bakarsın sen de onun kucağına.
Gün olur bu Aşçı çıkıverir ve pat
Diye yolsuzluk iddiasında bulunur, aksini ispat
Edemeyeceğin ufak hesaplarda yani."
"Böyle bir şey hiç de hoş olmaz hani"
Dedi Vekilharç, "o durumda beni gerçekten gafil
Avlamış olur. Altındaki kısrağa para saymak dahil
Herşeye razıyım yeter ki dalaşmasın benle,
Ben de onu kızdırmayacağım herhangi bir nedenle.
Bütün sözlerim aslında şaka niyetineydi.
"Bakın ama şimdi, Aşçı'ya 'Vallahi değdi'
Dedirtecek bir şey yapacağım ve telafi
Edeceğim düşüncesizce yaptığım bu gafı.
Bakın elimde olgun üzümlerden yapılmış bir testi
Şarap var, mutlaka görün bu testi.
Çok eğleneceğiz: Ben 'İç kardeşim, buyur'
Dediğimde kalıbımı basarım, Aşçı demeyecek 'Hayır!'"
"Haklı çıktı mı ne oldu?" derseniz bana
Aşçı testiyi dikti, içti kana kana.
Buna gerek yoktu gerçi, yeterince içkiliydi zaten,
İçine püskürdü bir ara ve dikti yeniden.
İşi bitince de tekrar Vekilharç'a döndü testi.
Şarap Aşçı'nın ayaklarını iyice yerden kesti,
Ve teşekkür etti Aşçı dili döndüğünce.
Gülmekten kırıldı geçti doğrusu Hancı,
"Şimdi anlıyorum" dedi "şunu bilmek ne gerekli,
İyisi mi yanımızda bir testi içki taşımalı sürekli;
Sevgiye, uyuma çevirir içki nefreti, ihtilafları,
Siler, unutturur edilen kırıcı lafları.

Binlerce kez teşekkür sana ey kutlu Bacchus,
Somurtmayı gülmeye çevirmek sana mahsus.
Tekrar tekrar teşekkür ey güçlü ilah,
Duamı da yaptım, hadi bana eyvallah.
Şimdi bay Vekilharç, devam et, budur ricam."
"Dinleyin" dedi öteki "bakın ne anlatıcam."

VEKİLHARÇ'IN HİKÂYESİ

Vekilharç'ın anlattığı Karga Hikâyesi burada başlıyor.

Rivayet edildiğine göre eski metinlerde,
Eskiden taa dünyada yaşadığı günlerde,
Yeryüzünün en güçlü erkeğiymiş diye tanırız Phoebus'u,
Okçulukta eline kimse dökemezmiş su.
Güneşin altına çöreklenmiş uyuyan Piton'u
–Yılanı– öldürmüş diye anlatırlar onu.
Tabii soylu başarıları bunlarla sınırlı değil,
Okçuluktaki başarılarını açıp okumak kabil.
Ustalıkla çalarmış her türlü sazı,
Şarkılar okurken tatlı avazı
Büyülermiş herkesi, böyle rivayet olunur,
Şehrin surlarını şarkısıyla ören meşhur
Thebes kralı Amphion bile
Onun gibi çınlatamazmış ortalığı aksiseda ile.
Bunun dışında, dünyanın en yakışıklı
Erkeğiymiş, ondan güzeli görülmemiş dünya kurulalı.
Onun görünüşünü tarif etmek için ne
Diye dil dökeyim, bir taneymiş yaratılmışlar içinde.
Duruşu, nazik davranışlarıyla doğrusu tekmiş,
Onuruna düşkün, değerli biriymiş, gözüpekmiş.
Cömertliği, cesareti ve mertliğiyle ünlü,
Gençliğin övünç kaynağı, bu yüce gönüllü
Phoebus Piton'u öldürüşüne işaret
Etsin diye elinde bir yay taşımayı âdet
Edinmiş. Bir de evinde bir karga besliyormuş Phoebus,
Sahibinin günler süren emekleri sonunda bu kuş
Öğrenmiş konuşmayı karga kararınca,

Tüyleri beyazmış, hem kar beyazmış rengine gelince.
En ince tınısına kadar her tür insan sesini
Çıkartabiliyormuş, üstelik kimse görmemiş böylesini,
Hikâyeler anlatmada gösterirmiş kabiliyetini,
Yeryüzünde tek bir bülbül yokmuş ki onun maharetini
Yüz binde bir oranında
Bile olsa göstersin; sanat ondaymış, sanat aşkı onda.
Bir karısı varmış Phoebus'un –evindeymiş–
Çok severmiş onu, hatta canından yeğmiş.
Ve gece gündüz çalışırmış karısını mutlu
Etmek için, nasıl desem, kulu
Kölesiymiş onun. Yalnız bir kusuru
Varmış –günahı söyleyenlerin boynuna değilse doğru–
Son derece kıskançmış Phoebus, ele
Güne rezil olmaktan korkup –ama ne yapsa nafile,
Onun durumunda biri ne yapsa boş, gereksiz israf,
İçi dışı bir, düşünceleri, davranışlarıyla gerçekten saf
Bir karıyı kontrol altında tutmaya hiç gerek
Yoktur, zira boşa gider buna harcanan emek–
Ne diyorduk, ele güne rezil olurum endişesiyle,
Sokmuyormuş karısının yanına erkek sinek bile.
Ama dedim, yine diyorum, karıları kafeste tutmak için çaba
Harcamak ahmaklık değilse nedir acaba?
Bu benim uydurmam değil, eski yazarlar,
Hayat Hikâyeleri'nde böyle yazarlar.
Konumuza dönersek, hikâyenin başına,
Elinden geleni yapıyormuş Phoebus karısının hoşuna
Gitmek için, "Kimse ayıramaz" diyormuş "beni ayalimden,
Bende bu nezaket, bu zekâ, bu erkekçe tavırlar varken hayalimden
Bile geçmez böyle bir şey." Ama büyük lokma ye
Büyük söz söyleme derler; yok etmeye
Kimin gücü yeter bir canlının içine tohumunu
Tabiat'ın attığı bir şeyi, kim başarabilir bunu?
Tut bir kuşu, bir kafese koy ve binbir hevesle
Gak deyince et, guk deyince sütle besle,
Akla gelen en kaliteli yemleri getir yahut,
Her gün temizle kafesini, pırıl pırıl tut,
Altın kafes yaptır ona –ama dur fazla acele
Etme sevinmek için, dur dinle hele–

Yirmi bin kere tercih edecektir yine de kuş
İster yaz olsun mevsim, ister zehir zemberek bir kış
Zor da olsa bir ormanda sürdürmeyi yaşamını,
Kurtçuklardan ve benzer böceklerden oluşan taamını
Yemek için can atacaktır. Ve bir an
Evvel kaçmak isteyecektir oradan.
Fırsatını bulur bulmaz da kaçacaktır
İnan, çünkü her şeyden önce özgürlüğe aşıktır.
Bir kedi al ya da, ona her gün süt ver,
Taze et koy önüne, altına ipek minder ser,
Duvar dibinden bir fare geçmeyegörsün – dürzü
Ne eti, ne de sütü görür artık gözü,
Ne de bakar evdeki diğer lüks yiyeceklere,
Tek bir şey çeker canı, varsa yoksa bir fare.
Görüyorsunuz ya, doğal bir iştah burada söz konusu olan,
Yasaktır, hem yalandır değişmesi, incelmesi filan.
Dişi kurtların da böyle aşağılık bir zevki
Vardır. Kızışınca, başka erkek yokmuş gibi sanki
En alçak, en adi kurdu seçerler çiftleşmek için.
Bütün bu örnekleri sorarsanız niçin
Sayıyorum, söyleyeyim: Niyetim kadınlara
Karşı ne denli sadakatsiz olduğunu göstermek zira
Erkek milletinin. Ne denli güzel olursa olsun hakiki
Karıları, ne nazik, ne sadık olursa olsun, erkeklerin baş zevki
Şehvetle bakmaktır yabancı kadınlara.
Lanet olsun, sürekli yeni bir macera
İster ten, yanar, tutuşur. Ve üzerinde fazilet
Damgası olan her şey ancak kısa bir müddet
Oyalar bizi, sonra soğuruz birden.
Aklından hiçbir kötülük geçirmeyen
Phoebus da aldatılmış saydığımız üstün
Özelliklerine rağmen. Nasıl olur düşünün,
Kocasının kat kat altında, ne şan
Ne şöhret sahibi, Phoebus'un tırnağı olamaz, sıradan
Biriyle işi pişirmiş kadın.
Sık sık yaşanır bu olay, pek çok hasar doğar
Bundan, bu iş her gün pek çok insanı acıya boğar.
Olay şöyle gelişir: bir gün Phoebus yokken,
Boğasına haber salar karısı – boğası mı dedim ben?

Yazıklar olsun bana tuuh! Ne ayıp bir kelime,
Bağışlayın ne olur, sahip olamadım dilime.
Bilge Eflatun şöyle diyor: –bunu kitaplar onaylar–
"Uyumlu olmalı sözcüklerle, anlattıkları olaylar."
Bir hikâye anlatılmak isteniyorsa bihakkın
Tasvir edilen işle sözcükler yakın
Akraba olmalı. Kaba saba bir adamım ben, işte açık açık
İlan ediyorum, kesinlikle hiçbir fark
Yoktur vücudunu şerefsizce kullanan
Yüksek tabakadan, soylu bir bayan
Ve halk kesiminden aynı işe
Soyunan bir kadın arasında; "fahişe"
Kelimesi tanımlar ikisini de –böyle bir şey yaparlarsa,
Birtakım ahlaksız yollara saparlarsa–
Yalnız şu var: Sosyeteden olduğu için birincisi
"Sevgilisi" diye anılır adamın ya da "gönlünün incisi".
Diğer kadınsa yoksul olduğu için –bakın şu işe–
Yolludur herkesin gözünde, yani "fahişe"
Tanrı biliyor ya kardeşlerim, bu iki isim birbirinden
Farklı değil, daha az adi değil biri diğerinden.
Aynı şekilde, sanmayın zorba bir hükümdar
Ve ünlenmiş bir hırsız arasında ayrım var,
Kanun dışı biri diyelim ya da hırsız yerine.
Büyük İskender'den söz ederler aynı şekilde yine,
Aynı şekilde derken şunu kastediyorum,
Biri güçlü bir kral olunca yani değişiyor durum:
Silah zoruyla insafsızca katlediyor diye halkı,
Ufku tutuyor diye yaktığı evlerin şavkı,
Aç açıkta bırakıyor diye insanları zalim,
"Komutan" deniyor ona, bu dünya bir âlem.
Diğer yandan, bir kanunsuz küçücük çetesiyle
Bir ülkenin başına açamıyor diye böyle
Büyük bir dert, boğamıyor diye insanları yasa, kedere,
Ona hırsız rütbesi veriliyor vere vere.
Neyse, ulemadan sayılmam tabii ben,
Kitabi lafları bir kenara bırakıyorum bu yüzden,
Şimdi hikâyemize dönmenin tam sırası.
Evet, uşağına haber salmış Phoebus'un karısı
Ve söndürmüşler tenlerini yakan şehvet ateşini.

Bütün bu zaman zarfında onların bu yasak güreşini
Kafesinden seyretmiş beyaz karga, ama
Ağzını açıp etmemiş tek kelime.
Efendi Phoebus döner dönmez ise ağzını açarak,
Bir nağmedir tutturmuş: "Gaak, gaak, gaak!"
"Hayrola" demiş Phoebus "Bu nasıl şarkı böyle?
Güzel sesini dinlemek her zaman bana öyle
Büyük bir zevk verirdi ki coşardı kalbim,
Hep şen şarkılara alıştırdın beni, ne yapayım?
Ama ne oldu şimdi, nerden çıktı bu şarkı?"
"Haklısın" demiş kuş "Çok farkı
Var şarkımın eskilerden, ama Tanrı'ya yemin,
Boşuna acıklı sesler çıkarmıyordum demin.
Damarlarında dolaşan asil kanına rağmen,
Güzelliğin, şanın, ihtişamına rağmen,
Paha biçilmezliğine, okuduğun onca şarkı, türkü
Ve hep diken üstünde oturmana rağmen, çünkü
Aldattı karın seni, duymadı ruhun bile,
Hem de senden küçük rütbede biriyle.
Senle yan yana koyunca o adam bir sinek,
Yalnız bununla kalsa iyi, bu ikisi üstelik,
Senin yatağında yaptılar bu işi üst üste, alt alta."
Daha ne olsun, karısının işlediği halta
Dair bütün ayrıntıları cesur kelimelerle anlatmış,
Aktarmış karısı adamla nasıl yatmış.
Nasıl yapılırmış Phoebus'a böyle bir ihanet,
Bu yüz kızartıcı olayı gözleriyle görmüşmüş, evet.
Duydukları karşısında şaşkına dönmüş
Phoebus, yüreği çatlamış sanki, ortasından bölünmüş.
Bir ok yerleştirmiş hemen ve yayını germiş
Bir öfke nöbetine girip karısını öldürmüş,
Söyleyecek ne kaldı, işte hepsi bu kadar.
Üzüntüsünden arp, lavta, santur, gitar
Bütün müzik aletlerini parçalamış, sonra sıra yaya
Ve oklarına da gelmiş ve şöyle seslenmiş kargaya:
"Hain, ey akrep dilli hain!
Bu felaketin tek sorumlusu sensin.
Neden doğmuşum sanki? Neden ölü değilim?
Ey aşkımızı ışıtan mutluluk taşı sevgilim!

Öyle sadıktın ki bana ve ah, sevgin içtendi,
Soldu yüzün işte cansız yatıyorsun şimdi.
Tamamen masumdun sen, adım gibi biliyorum,
Kırılsın, kopsun bu elim, Tanrı'dan diliyorum.
Ey böyle rezil bir cinayeti alel-
Acele gerçekleştiren sabırsız el!
Ey düşüncesiz Öfke! Ey karmakarışık usum!
Nasıl oldu, nasıl da öldü bu masum?
Ey şüpheyle beslenen halsiz mecalsiz güven!
Neredeydi tedbirin? Neredeydi düşüncen?
Ey hemcinsim, aceleci davranma sakın,
Karar vermeden önce dur, soluklan, bir bakın,
Bir şeye inanma sağlam delil yoksa, dikkat!
Hemen vurma, dur önce, suça kanaat
Getir. Bir şüpheye kapılıp öfkeyle
Yerine getirmeden adaleti, dur dinle,
Temkinli ol biraz, sor hakkı hakikati.
Heyhat! Binlerce kişi böyle bir öfke nöbeti
Sonunda saplandı batağa, hayatları mahvoldu.
Ey ıstırap! İntihar artık yüreğimin umudu!"

Sonra kargaya dönüp "Ey sahtekâr hırsız, gör nasıl
Pahalıya patlayacak sana, uydurduğun bu masal.
Bir zamanlar bülbül gibi şakırdın, sesin ne de güzeldi,
Ama bitti, melodi yerine bu bet ses geldi.
Kar beyaz tüylerine olanlar olacak biraz
Sonra. Çıkmayacak gagandan anlamlı bir tek söz.
Ödenecek bu şekilde ihanetin bedeli,
Kapkara olacaksınız sen ve tüm karga nesli,
Tatlı sesler çıkarmanız artık hayal olacak,
Yağmuru, fırtınayı haberleyip 'gaak, gaak, gaak!'
Öteceksiniz. Ey hain kuş, ey sahtekâr yaratık,
Senin yüzünden öldü karım, yaşamıyor artık!"

Kargayı yakalayıp sonra ak tüylerini yoldu,
Kar beyazı karga, karga karası oldu;
Şarkısını söktü dilinden, ve konuşma yetisini;
Saldı, dedi "Artık Şeytan götürsün seni."
Gidiş o gidiş, gitsin, çok lazım değil tabii,
Budur işte kargaların kara oluş sebebi.

Efendiler bu anlattığım hisseli bir hikâye,

Lütfen sorun kendinize "Anafikri nedir?" diye.
"Karın seni aldatıyor" diye hayatınız boyunca
Hiç kimseye demeyin, zira bunu duyunca
Hesapsız derecede nefret eder dostunuz sizden.
Kitap ehli böyle der, bakın ne der Süleyman:
"Her şeyden önce dilini tutmayı öğren." Ama
Dedim ya, aciz kulunuz ne de olsa ulema
Sınıfından değil, yine de söylemeden geçemeyeceğim
Nasıl nasihat ederdi sevgili anneciğim:
"Beni dinle ay oğul, kargayı hatırla,
Dilini tut geçinmekse niyetin dostlarınla.
Günahkâr dil daha tehlikelidir Şeytan'ın şerrinden,
Tanrı korusun bizi bunların her birinden.
Oğul, ulu Tanrım o sonsuz iyiliğiyle
Dudaklar ve dişlerden bir set ördü dile.
Ağzını açmadan evvel bir bilene danış,
Bir söz vardır bilirsin: 'İki dinle, bir konuş.'
Neden dersen oğul, çoğu zaman bir gevezelik
Mahveder insanları, ne sonuncudur bu ne de ilk.
Ama akıllıca söylenen birkaç kelime
Yüzünden üzülmem, lanet okumam gerekmez dilime.
Aman ha, tabii Tanrı'ya dua edeceksin bol bol,
Dua dışında sen sen ol, diline hakim ol.
Oğul, hedefinse eğer Cennet,
Dilini tut, bu istenen birinci fazilet,
Çocuklarına da öğret bunu, miniklerine anlat.
Bana böyle öğütlendi, az söz yeterken – dikkat! –
Yalnızca zarar gelir lüzumsuz laf etmekten.
Neden dersen: Sudan, aştan, ekmekten
Ziyade boş gevezeliklerle beslenir günah.
Gevşek bir dil nelere mal olur, eyvah!
Bir kılıç bir kolu nasıl ikiye bölerse –farklı değil
Dostlukları da aynı şekilde ikiye böler dil.
"Boşboğazın yeri yoktur Allah katında,
Fikri budur Seneca'nın, Süleyman'ın, Davut'un da.
Yetiyorsa, başını salla geç oğul, ağzını kapat,
Kulak asma, dinleme hiç, sağır numarasına yat.
Baktın bir geveze tehlikeli bir konuya girdi aman
Kulağına küpe olsun bu Flaman

Atasözü: 'Az söz, çok huzur.'
Aklın yolu birdir oğul, sözün özü budur.
Çıkmadıysa ağzından bir tek kötü söz,
'Ya yerin kulağı varsa!' diye endişelenmen gerekmez.
Aksi halde kem söz yaydan fırlayan oktur,
Ok çıktı mı yaydan geri dönüşü yoktur.
Geri alınmaz artık bir kez ağızdan çıkan,
İster pişman ol oğul, istersen bin pişman.
"Dinleyenlere köle eder seni bir lafın,
Çok pahalıya patlar bedeli gafın.
Kulaktan dolma haberlerle, doğru ya da yanlış,
Sakın bir şey uydurma, temkinli konuş.
İster kendinden büyüklerle, ister küçüklerle ol,
Kargayı hatırla oğul, diline hâkim ol."

Vekilharç'ın anlattığı Karga Hikâyesi burada bitiyor.

NOTLAR

1 Bir tür salon oyunu. Orta yere bir kütük konur ve birinin "At saplandı batağa!" *(Dun is in the mire!)* diye bağırmasıyla iki kişi kütüğü kenara çekmeye çalışırlar, Başaramazlarsa başkaları da birer birer onlara katılır.

2 Maymun şarabı: Bir başkasının stoğundaki fıçılardan birinde küçük bir delik açıp şarabı bu deliğe sokulan bir kamış yardımıyla çekmek.

Grup I (Fragman X)

VAİZ'İN HİKÂYESİ (GİRİŞ)[1]

Vaiz'in Hikâyesi'nin Giriş'i burada başlıyor.

Vekilharç'ın hikâyesi epey zaman almıştı,
Güneş güney hattında epey alçalmıştı,
Kanımca yirmi dokuz derece yüksekte duruyordu,
Ve yanılmıyorsam eğer, saatler dördü
Gösteriyor olmalıydı, çünkü on bir ayak
Boyundaydı orda, o anki gölgem yaklaşık olarak,
Boyumu altı ayak alırsak bunu bulmak kolay.
Bu ara sürekli yükseliyordu Terazi, yani ay.[2]
Ve bir köyün sınırlarından içeri giriyorduk biz.
Neşeli kafilemizi yönetmeye düşkün Hancımız
Alışılmışın dışına çıkmayıp yine bu sefer
Dedi ki: "Herkes dinlesin beni beyler,
Bütün hikâyeler anlatıldı ve yalnızca bir
Hikâye eksikle yerine getirilmiş oldu verdiğim emir.
Pek çok değişik konuda değişik kimselerden
Hikâyeler dinledik, ben memnunum şahsen,
Duam odur ki gönlüne göre versin Tanrı her şeyi
Kim hoşça anlatırsa bu son hikâyeyi.
Rahip Bey, bir kilise papazı mısın yoksa bir vaiz mi?
Allah aşkına söyle, bu yaptığın caiz mi?
Ne olursan ol, yok oyunu bozmaya hakkın
Senden başka herkes –etrafına bir bakın–
Anlattı hikâyesini. Aç bakalım, torbanda ne var göster.
Doğrusu, yüzüne bakıp da konuşursak eğer,

Esaslı hikâyeler var gibi sende; fakat
Ne duruyorsun? Haydi bir masal anlat!"
Vaiz Hancı'ya cevap verdi hemen:
"Öyle masalmış, fablmış beklemeyin benden,
Çünkü Timothy'ye hitapla bir mektubunda Aziz Paul
Diyor ki 'Doğrudan şaşma sakın, sen sen ol,'
Aynı yazıda karşı bir tavır takınıyor,
Masal veya benzeri basitlikleri anlatanları kınıyor.[3]
Buğday ekmek varken –öyle değil mi beyim–
İmkân varsa elimde, neden saman ekeyim?
Bu yüzden diyorum ki, dinlemek isterse herkes,
Ahlâk ve fazilet konularında ders
Vermeye yönelik olacak konuşmam. Kabulse, İsa'ya
Hürmetimden, sıkıntılı anlar yaşatmayacağım kimseye,
Anlatacaklarımı meşru sınırlar içinde zevkli kılmaya gayret
Edeceğim. Ama unutmayın, ben bir güneyliyim nihayet;
Ve kelimelere 'ram, rem, raf' diye aliterasyon[4]
Yaptıramam, kafiye derseniz, o da bana yabancı bir nosyon.
Bu sebepten hikâyemi –müsaadenizle–
Süslemeden sunacağım, düzyazı diliyle, yani düzsözle.
Neşeli bir hikâye olacak bu sonuncu gelen,
Layıkıyla noktalansın isterim ben de, şölen.
İsterim yine, inayet buyurup, mümkünse
Bana zihin açıklığı bahşetsin İsa
Ki ben de ışık tutayım size elimden geldiğince,
Aynı derece onurlu, aynı derece yüce
Kutsal Kudüs'e yapılacak hac yolculuğu konusunda.[5]
İşte böyle, eğer olumlu şeyler söylediğim kanısında
İseniz bildirin fikrinizi, başlıyayım derhal,
Hemen hikâyeme gireyim, yok başka söze mahal.
"Yine de bilinmesini isterim şu konunun,
Sözlerim düzeltmelerine açıktır ilim erkânının.
Kitaplara bağlı kalmayabilirim harfi harfine,
Ben sadece özünü alıyorum onların – tekrarlıyorum yine
Bakın, düzeltmelerinize açığım her zaman."
Bu sözler üzerine razı olduk hemen,
Uygun olurdu ona da konuşma fırsatı vermek,
Ve bu işi şöyle hisseli bir kıssa ile bitirmek.
Bu düşünceyle Hancı'dan rica ettik hepimiz:

"Ne olur hikâyesine başlasın" dedik "Vaiz".
Hancımız konuştu hepimizin adına:
"Rahip bey, hikâyeniz tat katacak eğlencenin tadına
Durmayın başlayın hemen, acele edin biraz,
Az söyleyin, çok anlatın zira vakit az.
Görüyorsunuz ya siz de, güneş battı batacak.
Haydi, bu işte yardımcınız olsun Hak!
Neyi isterseniz anlatın, dinliyoruz biz."
Bu sözlerden sonra söze başladı Vaiz.
Explicit prohemium.

NOTLAR:

1 Bu hikâyenin giriş bölümü "Vekilharç'ın Hikâyesi"yle daha ilk mısrada bağlantılı görülüyor. Fakat "Vekilharç'ın Hikâyesi" sabahleyin başlamıştı ve öğleden sonra saat 4'e kadar sürmüş olamaz. Büyük olasılıkla Chaucer araya başka hikâyeler sokmak niyetindeydi, örneğin Vekilharç'ın büyük yardımseverlik göstererek sırasını aldığı Aşçı'dan Vaiz'in de değindiği gibi aliterasyonu bol bir hikâye. Kutsal kitaplardan alıntılar veya göndermeler için "Melibee'nin Hikâyesi"nde kullanılan kaynaklara başvurulmuştur. Fakat Vaiz'in de Giriş bölümünde belirttiği gibi bu alıntılarda "kitaplara harfi harfine bağlı" kalınmaz.

2 Ay'ın yükselmesi Boğa Burcu, Satürn'ün yükselmesiyse Terazi Burcuydu. Chaucer burada ya astroloji bilgisini unutmuş, ya da 'yükselme'yi Ay'ın yüzüyle karıştırmış görünüyor.

3 I. Timoteosa i, 4, ve II. Timoteosa iv, 4.

4 "Ram, rem, raf" anlamsız heceler olup İngilizce ve Fransızca'da aliterasyonu belirtmek için yaygın olarak kullanılıyordu.

5 Vahiy, xxi. 2.

VAİZ'İN HİKÂYESİ

Vaiz'in Hikâyesi burada başlıyor.

Jer. 6° state super vias, et videte, et interrogate de viis ointiquis que sit via bona, et ambulate in ea; et inuenietis refrigerium animabus vestris, etc.

1) Hiç kimsenin helâk olmasını istemeyen,[1] fakat hepimizin kendi hikmetine ve ebedi olan o mübarek hayata ermemizi dileyen Göklerin Tanrısı, sevgili Efendimiz, Peygamber Yeremiyah'ın ağzından

bizlere şu tavsiyelerde bulunuyor: "Yollar üzerinde durun ve bakın, ve iyi yol nerdedir, diye eski yolları sorun; ve onda yürüyün, ve ruhlarınız huzur bulur" vs.[2] İnsanları İsa efendimize ve Şanlı Krallığa götüren manevi yollar çok çeşitlidir. Bu yollar arasında, günah işlemek suretiyle Kutsal Kudüs'e giden doğru yoldan sapan kadınları ve erkekleri asla hayal kırıklığına uğratmayacak, son derece elverişli ve son derece asil bir tanesi vardır ki adı "Tövbe Yolu"dur. Tövbenin ne olduğunu, ona neden tövbe dendiğini, kaç tür tövbe olduğunu, nelerin tövbeyle ilgili ve tövbe için gerekli olduğunu ve nelerin tövbeye mani olduğunu herkes hoşnutlukla dinlemeli ve bütün kalbiyle merak edip araştırmalıdır.

2) Aziz Ambrose "Tövbe, bir kimsenin işlediği günahtan ötürü pişmanlık duyması ve bir daha pişmanlık duymasına sebep olacak hiçbir şey yapmamasıdır" diyor. Bir âlim de diyor ki: "Tövbe bir kimsenin günahından ötürü azap çekmesi, yanlış hareket ettiği için kendini cezalandırmasıdır." Tövbe, belli şartlar altında, suçlarından dolayı üzüntü duyan ve başka azaplar çeken bir kimsenin samimi pişmanlığıdır. Bu kimse gerçek tövbekâr olmak için, önce, işlediği günahlardan ötürü pişmanlık duymalı, yüreğinde günah çıkarma, üzüntüsünü ve pişmanlığını artıracak şeyleri asla yinelememe ve hayırlı işler yapma kararlılığını taşımalıdır; aksi halde tövbesinin bir yararı olmayacaktır. Zira, Aziz İsidore'un da belirttiği gibi "Pişmanlık duymasına sebep olan bir şeyi tövbesinden hemen sonra yineleyen kişi gerçek tövbekâr değil, olsa olsa bir hilebaz, bir yalanbazdır." Günah işlemeye son vermeden gözyaşı dökmek fayda vermeyecektir. Yine de insan, çok sık olmamak kaydıyla, her düşüşünden sonra –eğer ona lutufta bulunulmuşsa– Tövbe yoluyla ayağa kalkabileceğini umut etmelidir, ama tabii ki bu büyük tehlikedir. Zira Aziz Gregory'nin dediği gibi, "Kötü alışkanlıkları sırtına yüklenen kişinin günahlarının altından kalkması binbir güçlükle mümkün olur." Bu yüzden, Kutsal Kilise, günahları onlardan vazgeçmeden, kendileri günahlarından vazgeçen ve günahtan uzak duran tövbekâr kişilerin kurtuluşlarını garanti eder. Her kim ki günah işler ama son nefesinde tövbe eder, Kutsal Kilise, bu tövbesi hürmetine ve Efendimiz İsa Mesih'in yüce merhameti sayesinde o kişinin kurtulacağından ümitlidir; ama siz yine de emin yolu seçin.

3) "Tövbe"nin ne olduğunu açıkladığıma göre, şimdi tövbenin üç şar-

tı olduğunu bilmelisiniz: Bunlardan birincisi, bir kimsenin günah işledikten sonra vaftiz edilmesidir. Aziz Augustine diyor ki: "Kişi tövbe edip eski günahkâr hayatından yüz çevirmedikçe, yeni, temiz hayata başlayamaz." Zira, eski suçu için tövbe etmeden vaftiz edilen biri vaftiz nişanını alır, fakat, kuşkusuz, gerçek tövbenin şartlarını yerine getirene kadar kendisine ne lutufta bulunulur, ne de bu kişinin günahları silinir. Diğer bir kusurlu hareket,[3] kişinin vaftiz edildikten sonra ölümcül günahlardan birini işlemesidir. Üçüncü kusurlu hareket, kişinin vaftiz edildikten sonra gün be gün hafif günahlara batmasıdır. Bu nedenle Aziz Augustine "İyi ve alçakgönüllü insanların tövbesi her gün tekrarlanan tövbedir" buyuruyor.

4) Üç tür tövbe vardır: Bunlardan birincisi resmi, ikincisi toplu ve üçüncüsü kişisel olarak yapılandır. Resmi Tövbe iki şekilde olur: birincisinde çocuk katli[4] ve bunun gibi bir suç yüzünden Lent'teki Kutsal Kilise'nin suçluyu üyelikten çıkarması; ikincisinde bir kimsenin herkesin gözü önünde işlediği bir günahın bütün toplumda çalkalanması sonucu Kutsal Kilise'nin, bir kararla, o kimseyi açık kefaret cezasına mahkum etmesi söz konusudur. Toplu Tövbe, belli durumlarda rahiplerin günahkârları toplu halde, nerdeyse çıplak veya yalın ayak hacca göndermeleridir. Kişisel Tövbe, insanların günahlarından dolayı sürekli olarak tövbe etmeleridir ki bu durumda itiraf da, kefaret ödeme de gizli olur.

5) Şimdi gerçek ve kusursuz tövbe için nelerin gerekli olduğunu öğreneceksiniz. Gerçek tövbe şu üç şey üzerine kuruludur: yürekten duyulan pişmanlık, sözlü itiraf, ve kefaret cezası. Aziz Yuhanna Chrisostom bunlar hakkında şöyle buyurur: "Tövbe, insanın çekmesi istenen her türlü acıyı, yürekten duyduğu pişmanlık, sözlü itiraf ve kefaret cezası sayesinde memnuniyetle kabullenmesini, tevazu ifade eden davranışlarda bulunmasını gerektirir." Ve bu, İsa Mesih Efendimizi kızdıran üç şeye karşı, yani kötülük düşünmekten aldığımız zevke, konuşmalarımızdaki fütursuzluğa ve kötü işlere karşı etkili bir tövbedir. Kötücül suçlara karşı ve onlardan üstün olan Tövbe bir ağaca benzetilebilir: Herhangi bir ağacın kökü nasıl toprak altında gizliyse, bu ağacın kökü de, tam olarak, tövbekar kişinin yüreğinde gizlenen pişmanlıktır. Pişmanlık kökünden İsa'nın Kitabındaki "İmdi, yaraşır semere çıkarın"[5] sözüne uygun şekilde, dalları ve yaprakları itiraf olan bir gövde sürgün verir ki bu

gövdenin semeresi kefaret cezasıdır. Zira insanlar bu ağacı kişinin yüreğinde gizli olan köklerine ya da dallarına ve itiraf yapraklarına bakarak değil, semerelerine bakıp tanıyabilirler. Ve isa Mesih Efendimiz bu yüzden "Öyle ise onları semerelerinden tanıyacaksınız"[6] buyuruyorlar. Yine bu kökten bir lutuf tohumu gelişir ki bu tohum güvende olmanın anasıdır, canlıdır ve sıcaktır. Bu tohumun lutfu Tanrı'dandır ve mahşer gününün ve Cehennem azaplarının hatırlanmasıyla elde edilir. Bu konuyla ilgili olarak Süleyman: "Ve insan Rab korkusu ile şerden ayrılır"[7] diyor. Bu tohumun sıcaklığı Tanrı aşkı ve sonsuz mutluluğu arzulamadır. Bu sıcaklık insanın ruhunu Tanrı'ya doğru çeker ve günahından nefret etmesini sağlar. Doğrusu, bir çocuğa sütannesinin sütü kadar lezzetli gelen başka bir şey yoktur, ne de aynı süt başka bir yiyecekle karıştırıldığında ortaya çıkan kadar tiksindirici bir şey. Aynı şekilde, günahını seven kişiye günahı başka her şeyden daha tatlı gelir; fakat İsa Mesih Efendimizi içtenlikle sevmeye ve sonsuz hayatı arzulamaya başlamasından itibaren günahı o kişi için en iğrenç şeydir. Doğrusu Tanrı'nın yasası Tanrı aşkıdır; bu konuda Davut Peygamber şöyle der: "Senin şeriatını severim ve kötülükten nefret ederim."[8] Tanrı'yı seven O'nun yasasına ve emirlerine itaat eder. Daniel Peygamber Nabukadnezar'ı tövbeye davet ettiği zaman, kralın rüyasını yorumlarken gönül gözüyle bu ağacı gördü.[9] Kefaret onu kabul edenler için Hayat Ağacı'dır, ve Süleyman'ın düşüncesine göre kendini gerçek tövbe sınırları içinde tutabilen kişi merhamet bulur.[10]

7) Tövbe veya pişmanlık konusunda dört şeyi anlamak lazımdır: pişmanlığın ne olduğunu, kişiyi pişmanlığa götüren sebepleri, nasıl pişmanlık duyulacağını ve pişmanlığın ruha sağladığı yararları. Öyleyse şunu diyebiliriz: Pişmanlık, kişinin yüreğinde, günahlarından dolayı duyduğu gerçek üzüntü, onları itiraf edip kefaret ödeme ve bir daha asla günah işlememe konusundaki sarsılmaz kararlılığıdır. Aziz Bernard yürekteki bu üzüntüyü "ağır ve ıstırap veren, keskin ve kalbi delip geçen" diyerek tanımlıyor. Bu üzüntü ağır ve ıstırap verici olmalıdır zira, her şeyden önce kişi Efendisi ve Yaratıcısını gücendirmiştir; ve daha ağır ve ıstırap verici olmalıdır, zira, kişi kendi günahlarını bağışlatanı, değerli kanıyla kefaret ödeyip bizi günahın zincirinden, Şeytan'ın zulmünden ve Cehennem azaplarından kurtaranı gücendirmiş ve kızdırmıştır.

8) Kişiyi pişmanlığa götüren sebeplerin sayısı altıdır: İlk olarak kişi günahlarını hatırlamalı, fakat bu hatırlayıştan herhangi bir zevk almıyor olmamaya dikkat etmelidir. Zira, Eyub "Günahkâr kimselerin yaptıkları işler itiraf gerektirir."[11] demiştir. Ve bu yüzden İşaya "Hayatımın bütün yıllarını yüreğimde buruk bir acıyla tek tek anacağım"[12] diyor. Tanrı ise "Vahiy"de "Nereden düştüğünüzü hatırlayın"[13] buyuruyor. Zira ilk günahı işlemenizden önce sizler Tanrı'nın çocuklarıydınız ve Tanrı'nın Krallığının fertleriydiniz; fakat günahlarınız yüzünden köle oldunuz ve gözden düştünüz; meleklerin nefret ettiği Şeytan'ın çocukları, Kutsal Kilise'nin iftiracıları ve sahtekâr yılanın yiyeceği oldunuz. Sizler Cehennem ateşinin daimi yakıtısınız. Üstelik, kusmuğuna dönen köpek gibi[14] daha sık ve daha sık gücendirici hareketlerde bulunduğunuz için daha da aşağılık, daha da iğrençsiniz. Hatta günahkâr alışkanlıklarınızda uzun süre direnmenizden dolayı daha da adi ve günahınıza batmış halinizle pisliğinin içindeki bir hayvan kadar kirlisiniz. Bu türden düşünceler kişinin günahlarından dolayı zevk değil utanç duymasına sebep olur. Tanrı'nın Hezekiel Peygamber aracılığıyla buyurduğu gibi: "Tuttuğunuz yolları anıp yapmış olduğunuz bütün kötülüklerden dolayı kendinizden tiksineceksiniz."[15] Doğrusu günahlar, insanları Cehenneme götüren yollardır.

9) Kişinin günahı hor görmesi için ikinci sebep de şudur: Aziz Peter'ın dediği gibi "Günah işleyen herkes günahın kölesidir."[16] Ve günah insanı ağır esaret altına koyar. Bu konuda Hezekiel Peygamber "Keder içinde kendimden tiksinti duydum"[17] diyor. Doğrusu, kişi günahtan tiksinti duymalı, kendini o esaretten ve aşağılanmadan çekip kurtarmalıdır. Bakın bu konuda Seneca ne diyor: "Ne Tanrı'nın ne de insanların asla farketmeyeceklerini bilsem dahi günah işlemezdim." Aynı Seneca diyor ki: "Ben vücudumun esiri olmaktan veya vücudumu köle kılmaktan daha büyük işler için doğdum." Ne de bir kadın veya erkek, vücudunu günahtan daha aşağılık bir esarete teslim edebilir. Yeryüzündeki en adi ve en değersiz erkek ya da kadın dahi vücudunu günaha vermekle bulunduğu yerden daha da aşağıya, daha ağır bir esaret altına düşer. İnsan ne kadar yüksek bir makamdan düşerse o kadar çok köleleşir ve Tanrı indinde ve dünyanın gözünde o denli aşağılık ve iğrenç hale gelir. Ey iyi kalpli Tanrı! İnsan günahı ne kadar hor görse yeri var, zira bir zamanlar özgürken günahı yüzünden boyunduruk altında şim-

di. Bu konuda Aziz Augustine şöyle diyor: "Sizi kızdıran ya da bir kabahat işleyen uşağınızı nasıl hakir görüyorsanız işleyebileceğiniz herhangi bir günahtan dolayı da kendinizi öyle hakir görün." Kendi değerinizi düşürmemeye dikkat edin ki kendinize bir kötülüğünüz dokunmasın. Heyhat! Tanrı sonsuz iyiliğiyle onları yüce bir makama oturtmuşken; veya onlara kavrayış, bedensel kuvvet, sağlık, güzellik, refah vermiş; onları yüreğinin kanıyla bağışlatmışken; şimdi O'nun bu asil davranışına böyle garip, kendi ruhlarına kıyacak kadar bayağı bir şekilde karşılık verenler günaha kul köle olmaktan ne kadar iğrenseler, kendilerinden ne denli derin utanç duysalar yeridir. Ey iyi kalpli Tanrı! Siz, güzellikleri dillere destan olmuş kadınlar, Süleyman'ın şu özlü sözünü aklınızdan çıkarmayın: "Domuzun burnu ucundaki altın halka ne ise, vücudunun oyuncağı olan güzel kadın da öyledir."[18] Zira, bir domuz nasıl her önüne çıkan gübre yığınına gömülürse o kadın da güzelliğini günahın kokuşmuş pisliğine daldırır.

10) Kişiyi pişmanlık duymaya götürecek üçüncü sebep kıyamet ve dehşet dolu Cehennem azapları korkusudur. Zira bakın Aziz Jerome ne diyor: "Ne zaman kıyamet günü hatırıma gelse titrerim; yerken, içerken ya da herhangi bir şeyle meşgulken hep ölüleri doğrulup mahşer yerinde toplanmaya çağıran borunun sesi kulağıma çalanır." Ey iyi yürekli Tanrı! Aziz Pavlus'un dediği gibi "Hepimizin Efendimiz İsa Mesih'in hüküm kürsüsü önünde olacağı"[19] böyle bir Hüküm Günü'nden çok korkmalı kişi. Ve orada kimsenin katılmazlık edemeyeceği kalabalık bir cemaati oluşturacağız. Doğrusu, orada hiçbir özür, hiçbir mazeret geçerli olmayacak. Sadece hatalarımız yargılanmayacak, fakat bütün amellerimiz açıkça gözler önüne serilecek. Aziz Bernard'ın dediği gibi: "Orada hiçbir yalvarma ve hiçbir düzenbazlık işe yaramayacak; boşa sarfedilen her bir kelimenin hesabı verilecek." Orada ayartılamaz ve kandırılamaz bir Hâkim'imiz olacak. Zira bütün düşüncelerimiz O'na açıktır; ne yalvar yakarla, ne rüşvetle baştan çıkarılamaz O. "Ve bu yüzden" diyor Süleyman "Tanrı'nın gazabı, ne yakarışlar, ne hediyeler hatırına, kimseyi kayırmayacak."[20] Bunun içindir ki Kıyamet gününde hiç kaçış olmayacak. Aziz Anselm'in belirttiği üzere "O vakit bütün günah ehli büyük endişe içinde olacak; yukarıda hoşgörüsüz Hâkim oturacak ve O'nun altında tüm günahlar Tanrı ve bütün mahlukatın gözleri önüne serildiğinde itirafçıları yutmaya hazır korkunç Ce-

hennem çukuru. Ve sol yanda herhangi bir yüreğin düşünebileceğinden daha fazla sayıda zebani, günahkâr ruhları taciz edip onları Cehennem azaplarına sürmek için hazır olacaklar. İnsanların yüreklerinde vicdanları parçalanacak ve etraflarında dünya cayır cayır yanacak. Zavallı günahkâr kişi o zaman nereye kaçıp nereye saklanacak? Tabii ki saklanamayacak, öne çıkıp kendini göstermek zorunda kalacak." Zira doğrusu, Aziz Jerome'un dediği gibi: "Toprak fırlatıp atacak onu, ve deniz de, ve evet, gökgürültüsü ve şimşeklerle dolu olan gök de."[21] Hakikat, kim bu şeyleri düşünürse günahı yüreğinde bir neşe kaynağı değil, Cehennem azaplarının korkusuyla, büyük bir üzüntü kaynağı olacaktır. İşte bu yüzden Eyub, Tanrı'ya şöyle sesleniyor: "Ve beni bırak da biraz ferah bulayım, gitmeden önce, oradan geri gelmeyeceğim yere; karanlık ve ölüm gölgesi diyarına, koyu karanlığa benzeyen karaltı diyarına, ölüm gölgesi ve düzensizlik diyarına, o yere ki orada ışık karanlık gibidir."[22] Burada, Eyub'un günahlarından dolayı gözyaşı dökmek için mühlet istediği görülebilir; zira doğrusu, bir günlük mühlet dünyanın bütün hazinelerinden yeğdir. Kişi Tanrı katında serveti sayesinde değil, tövbe yoluyla beraat edebileceğindendir ki insan Tanrı'ya yakarıp, günahlarından dolayı gözyaşı dökmek için mühlet istemelidir. Zira, dünya kurulalı beri insanın çekmiş olabileceği sıkıntıların tamamı Cehennem azaplarına oranla pek önemsiz kalır. Eyub'un Cehennem'e "karanlık diyarı" demesine gelince bu şöyle anlaşılmalı: Eyub "diyar" sözcüğünü kullanıyor zira Cehennem sabittir ve asla sarsılmaz; "karanlık," zira Cehennem'deki kişi ışık veren malzemeden yoksundur. Zira, sonsuzca yanan ateşten gelen kara ışıkla Cehennem sakini tepeden tırnağa ıstırap kesilecektir; zira, o kimseye bu ışık kendisine işkence eden korkunç şeytanları gösterecektir. "Ölüm gölgesi," Cehennem sakininin Tanrı'yı görmekten mahrum olacağı anlamına geliyor; zira Tanrı'yı görmek sonsuz hayat demektir. Ölüm gölgesi, sefil kişinin işlediği, kendisini tıpkı bir bulutun güneşle aramıza girmesi gibi Tanrı'nın yüzünü görmekten alıkoyan günahıdır. Eyub "düzensizlikler diyarı" diyor, zira insanların dünya hayatında sahip oldukları üç şeye karşılık üç ıstırap vardır ki bu üç dünyevi şey "şeref," "hazlar" ve "zenginlikler"dir. Günahkârlar "şeref"e karşılık olarak Cehennem'de utanç ve karmaşa bulurlar. Zira, bildiğiniz gibi, insanlar "şeref" diye insanın insana gösterdiği hürmete derler; fakat Cehennem'de ne "şeref", ne de "hürmet" vardır. Doğrusu, bir krala bir uşağa edilenden daha fazla hürmet

edilmemelidir. Bu konuda Tanrı, Peygamber Yeremiyah'ın ağzından "Beni hor görenler küçük düşeceklerdir"[23] buyuruyor. "Şeref'in bir diğer adı da "yüce efendilik"tir; fakat bir başkasına boyun eğip hizmet eden hiç kimse acı ve ıstıraptan kurtulamayacaktır. "Şeref" yüksek vakar ve yüksek rütbeyi de içerir; fakat bunların sahipleri Cehennem'deki zebanilerin ayakları altında ezileceklerdir. Ve Tanrı "Korkunç zebaniler lanetlilerin kafaları üstünde gidip gidip geleceklerdir"[24] buyuruyor. Zira, insanlar Cehennem'de bu hayatta bulundukları makamın yüksekliği oranında alçalacak ve pisliğe batacaklardır. Bu dünyanın zenginliklerine karşılık yokluk ve sefalet çekecekler ve dört şeyden yoksun olacaklardır: Bunlardan ilk servettir ki Davut bu konuda şöyle der: "Mal varlıklarına bel bağlayanlar, mallarının çokluğuyla böbürlenenler var ya, onlar ölümün karanlığında uyuyacaklar ve uyandıkları zaman ellerinde servetlerinden kalan hiçbir şey bulamayacaklar."[25] Cehennem sefaleti yiyecek ve içecek sıkıntısını da içerecek. Zira, Tanrı Musa vasıtasıyla şöyle sesleniyor: "Kıtlıktan bitecekler, ve ateşli sıcakla, ve acı helakla yenilip bitirilecekler; ve ejderha ödü onların şarapları ve ejderha zehiri lokmaları olacak."[26] Bunlardan başka, Cehennemliklerin kıyafetleri de olmayacak, zira içinde yandıkları ateş ve diğer pislikler dışında bedenleri çıplak olacak. Ve ruhun giysileri olan erdemlerden mahrum oldukları için ruhları da çıplak olacak. Nerede olacak o zaman parıltılı giysiler, yumuşak örtüler ve yumuşak gömlekler? Tanrı'nın İşaya Peygamber aracılığıyla dediklerine kulak verin: "Kurtlar serilmiş olacak onların altlarına ve Cehennem kurtçukları örtecek üzerlerini."[27] Bu sayılanlara ek olarak, Cehennem'dekilerin dostları da olmayacak; iyi dostları olan yoksul değildir de ondan. Ama orada hiç dost bulamayacaklar, ne Tanrı ne de başka biri dost olacak onlarla ve her birisi diğerlerine karşı ölümcül bir nefret duyacak. "Oğullar ve kızlar ana babalarına karşı isyan edecek ve akraba akrabaya karşı kalkacak ve her birisi lanetleyip aşağılayacak diğerlerini."[28] Tanrı'nın Mika Peygamber'in ağzından bildirdiği gibi gece boyu, gündüz boyu böylece olacak bu. Bir zamanlar birbirlerini tensel aşkla ölesiye seven iki kişi ellerinden gelse birbirlerini yiyip yok edecekler. Hal böyleyken, daha bu hayatın bolluk, bereketi içinde birbirlerinden nefret edenler Cehennem azapları içinde nasıl sevebilirler birbirlerini? Sevemezler; zira inanın, onların tensel aşkı ölümcül nefretin taa kendisiydi; Davut Peygamber'in belirttiği gibi: "Kötülüğü seven kişi kendi canından tik-

sinti duyar"[29] Ve kendi canından nefret eden biri de, doğrusu imkanı yok, başka birini sevemez. Bu yüzden, Cehennem'de ne dostluk, ne bir teselli vardır; Cehennem'deki arkadaşların ilişkileri ne kadar tenselse birbirlerini o kadar çok lanetleyecek ve birbirlerine karşı o derece ölümcül bir nefret duyacaklar. Ayrıca, her türlü hazdan mahrum olacaklardır; zira hazlar beş duyunun (görme, duyma, koklama, tad alma ve dokunma) iştihasına hitap eder. Fakat Cehennem'de onların gözleri karanlıkla ve dumanla ve bu yüzden yaşlarla dolu olacak. İsa Mesih'in dediği gibi, ağlayış ve diş gıcırdatmaları olacak duydukları;[30] burun deliklerini pis kokular dolduracak. Ve İşaya Peygamber'in dediği gibi "acı ödden olacak içkileri"[31] Dokunmaya gelince, "vücutları baştan ayağa hiç sönmeyecek ateşle ve asla ölmeyen kurtlarla kaplı olacak."[32] Acılarından ölmeyeceklerini ve ölüm sayesinde kurtulamayacaklarını düşündükleri zaman "ölümün gölgesi[33] diyen Eyub'un sözlerinin sırrına erecekler. Şüphesiz, her gölge gölgesi olduğu şeye benzer, ama gölge esas değildir. Cehennem azapları için de aynıdır bu; Cehennem, verdiği korkunç acıdan dolayı ölüm gibidir. Zira hep acı verir ve azap çekenler sanki her an ölecek gibidirler; ama gerçekte ölmeyecektirler. Zira Aziz Gregory'nin dediği gibi: "Bu zavallı esirlere ölümsüz ölüm, sonsuz son ve yok olmadan gayri-mevcudiyet verilecektir." Bu konuda dört İncil yazarından biri olan Aziz Yuhanna şöyle diyor: "Ve insanlar o günlerde ölümü arıyacaklar ve asla onu bulmayacaklar; ve ölmeği arzu edecekler ve ölüm onlardan kaçacaktır.'[34] Eyub de diyor ki: "Cehennem düzensizlik diyarıdır."[35] Tanrı'nın her şeyi doğru düzende yaratmış olmasına, ve hiçbir şeyin düzenden mahrum olmamasına, aksine her şeyin düzenli ve sıralı olmasına rağmen, lanetlenmiş olanlar her türlü düzenden yoksundurlar. zira toprak onlara hiçbir mahsul vermeyecek. Zira Davut Peygamber'in dediği gibi "Tanrı onların ellerindeki semereli toprağı çoraklığa dönüştürecek."[36] Onlara hiçbir su, nem; hava, canlılık vermeyecek; ne de ışık verecek ateş. Zira Aziz Basil'in belirttiği üzere "Tanrı bu dünyadaki ateşin yakıcılığını Cehennem'deki lanetli ruhlara gönderecek, fakat ışığını ve pırıltısını Cennet'teki kendi evlatlarına verecek."[37] tıpkı iyi yürekli bir adamın eti çocuklarına ve kemikleri köpeklerine vermesi gibi. Cehennemliklerin hiçbir kurtuluş umutları olmadığından, Aziz Eyub diyor ki son olarak: "Dehşet ve tüyler ürperten korku orada sonsuzca yaşayacak." Dehşet her an için gelebilecek bir felaketi beklemekten doğan korkudur ve bu korku la-

netlilerin yüreğinde sonsuzca mekân tutacaktır. Bu yüzden bütün umutlarını yitirmişlerdir onlar. Bununsa yedi sebebi vardır: İlk olarak, onların Yargıç'ı Tanrı onlara karşı acımasız olacağından onlar ne O'nu ne de O'nun Azizlerinden herhangi birinin lutfunu kazanacaklardır; fidye yerine hiçbir şey veremeyecek; O'nunla konuşmak için ses bulamayacak; acıdan kaçamayacak ve içlerinde, gösterdikleri takdirde kendilerini kurtaracak iyiliği bulamayacaklardır. Bu yüzden Süleyman "Kötü kişi öldüğü zaman ıstıraptan kurtulma umudu boşa çıkar"[38] diyor. Her kim bu ıstırapları anlar ve bu acıları günahları yüzünden hakettiğini düşünürse şüphesiz, o kişi iç çekip ağlamayı şarkı söyleyip dans etmekten daha çok arzulayacaktır. Zira Süleyman'ın dediği üzere "Günahın cezalandırılması için emrolunmuş ve konulmuş acıları tanıma bilgeliğine eren kişi, bu acıları çekmek ister."[39] "İşte bu bilgi" diyor Aziz Augustine, "insanın taa yüreğinden gelerek ağlamasına sebep olur."

11) Kişiyi pişmanlık duymaya götüren dördüncü sebep burada, yeryüzünde bıraktığı, ayrıca yitirdiği iyiliklerin mutsuzluk verici hatırasıdır. Doğrusu geride bıraktığı hayırlı işler ya ölümcül günahı işlemeden önce ya da günaha batmış yaşarken yaptıklarıdır. Gerçekte, günaha düşmeden evvel yaptığı hayırlı işler günahta ısrar yoluyla öldürülmüş ve sıfıra, hiçliğe indirgenmiştir. Ölümcül günahın içindeyken yaptığı diğer hayırlı icraat Cennet'teki sonsuz hayata etkileri açısından tamamen ölüdür. Bundan başka Tanrı'nın lutfu üzerindeyken yaptığı, fakat günahta ısrar yoluyla boşa çıkarttığı aynı hayırlı işler kişi tam manasıyla tövbe etmedikçe dirilmeyecektir. Ve bununla ilgili olarak Hezekiel'in ağzından soruyor Tanrı: "Salih adam salahından döner, ve kötü adamın işlediği bütün mekruh şeylere göre kötülük eder de yaşar mı?" Ve yine kendisi cevaplıyor: "Hayır! Onun işlemiş olduğu bütün salah işlerinden hiçbiri anılmayacaktır; işlediği hainlikte ve işlediği suçta, onlarda ölecektir."[40] Aynı konuda Aziz Gregory şöyle diyor: "Şunu ilke olarak anlamalıyız; bir kez ölümcül günah işlediysek önceden yapmış olduğumuz iyi işleri anmamız boşunadır." Zira, ölümcül günah işlerken, önceden yapmış olduğumuz iyiliklerin Tanrı katındaki ebedi hayata etki açısından bize faydalı olacağına güvenmemiz söz konusu değildir. Buna rağmen eğer pişmanlık duyarsak, hayırlı icraatımız yeniden can bulup geri dönecek ve Cennet'teki ebedi hayatı elde etmemizde yardımcı olacaktır. Ama doğrusu, insanların ölümcül günah içindey-

ken yapmış oldukları hayırlı işler asla dirilmeyecek. Ne de olsa hiç yaşamamış olan bir şey asla yeniden dirilemez. Bu işlerin sonsuz hayata hiçbir katkıları yoktur ama yine de Cehennem azaplarını hafifletmekte, ya da geçici zenginlikler elde etmekte işe yararlar. Ya da bu iyi işlerin hürmetine Tanrı günahkârın yüreğini tövbe etmesi yolunda ışıtıp aydınlatacaktır. Ayrıca bu tür hayırlı işler kişinin hayır işlemeye alışmasına hizmet ederler, ki böylece Şeytan o kişinin ruhu üzerinde daha az güce sahip olabilsin. İşte bu şekilde, şefkatli Efendimiz İsa Mesih hiçbir iyi işin tamamen yitip gitmemesini arzular; her iyi amel öyle ya da böyle bir işe yarar. Fakat, insanların Tanrı lutfu altındayken yapmış oldukları iyiliklere takip eden günah tarafından her ne kadar darbe vurulsa ve insanların ölümcül günaha batmışken yaptıkları hayırlı işler tamamen ölü olsa da ebedi hayat söz konusu olduğunda, eli hiçbir iyi işe varmamış kişi şu yeni çıkan Fransız şarkısını söylemeye başlasa iyi olur: "*J'ai tout perdu mon temps et mon labeur.*" [41] Zira, günah kişiyi hem tabiatın hem de Tanrı lutfunun sağlayacağı iyiliklerden mahrum bırakır. Zira, Kutsal Ruh'un lutfu boş kalmaya gelmeyen ateş gibidir. Ateş işi bittiğinde nasıl sönüverirse kullanılmayan lutuf da aynen öyledir. O zaman günahkâr yalnızca çile çekip çalışan iyi insanlara müjdelenmiş olan "şan" için hakkını kaybeder. Geçmiş, gelecek bütün günlerini Tanrı'ya borçlu olduğu halde, henüz borçlarını ödemek için hiçbir iyilikte bulunmamış olan kişi bırakın dövünsün. Zira Aziz Bernard'ın dediği gibi, hiç şüphesiz, "Kişi kendisine bu hayatta verilen iyi şeylerin ve onları nasıl kullandığının hesabını verecek; öyle ki ne saçının bir tek teli ne de koskoca ömrünün bir tek günü göz ardı edilecek, fakat kişi hepsinin hesabını vermeye davet edilecek."

12) Kişiyi pişmanlık duymaya götürecek beşinci sebep Efendimiz İsa Mesih'in bizim günahlarımız yüzünden çektiği ıstırapların hatırlanmasıdır. Bakın Aziz Bernard ne diyor: "Efendimiz İsa Mesih'in vaaz etmek için katlandığı zahmetleri; acıdan yorgun düşüşünü; oruç tutarken direnmek zorunda kaldığı ayartma çabalarını; dua etmek için uzun süre uykusuz kalmasını; iyi insanlara acıdığı için döktüğü gözyaşlarını; insanların O'nun hakkında söyledikleri acıklı, utanç verici, pis sözleri; yüzüne tükürülen iğrenç salyaları; ona attıkları lanetli yumrukları; çirkin surat buruşturmaları; sövüp saymaları; çarmıha çakıldığı çivileri ve kendi suçu değil, benim günahım yüzünden maruz kaldığı tüm diğer işkenceleri yaşadığım sürece bir an olsun aklım-

dan çıkarmayacağım." Ve bilmelisiniz ki insanın günah işlemesiyle bütün düzen ve yasa alt üst olur. Zira Tanrı, akıl, duyular ve beden öyle bir düzene oturmuşlardır ki bu dördü arasında bir üst rütbede olanın daha alttakilere hükmetmesi söz konusudur. Şöyle ki: Tanrı aklın efendisidir, akıl duyuların ve duyular bedenin. Fakat, insan günah işlediğinde, şüphesiz, bütün bu düzen alt üst olur. Bu nedenle akıl insanın doğrudan efendisi olan Tanrı'ya boyun eğip O'nun arzusuna rıza göstermediği takdirde, duyular ve beden üzerindeki efendilik hakkını kaybeder. Zira, duyular o zaman akla başkaldırır; ve böylece akıl, duyular ve beden üzerindeki efendiliğini kaybeder. Zira, akıl nasıl Tanrı'ya karşı isyancıysa, duyular ve beden de akla karşı isyancıdır. Doğrusu, İsa Mesih Efendimiz bu karmaşayı ve isyanı değerli bedeni üzerinde yaşadı ve bunu çok pahalıya ödedi. Bu nasıl mı oldu? Aklın Tanrı'ya isyankâr olması halinde kişi ıstırap çekmeye ve ölmeye layıktır İsa Mesih Efendimiz havarisi tarafından ihanete uğradıktan sonra insanlık için buna katlandı, yakalandı ve Aziz Augustine'in dediği gibi "Çivili ellerindeki her bir tırnağından kanlar fışkıracak şekilde" çarmıha gerildi. Bundan başka aklın, yapabileceği halde, duyuları susturmaması durumunda kişi utanca layıktır; İsa Mesih Efendimiz yüzüne tükürdüklerinde insanlık için bu utanca katlandı. Devam edersek, duyulara ve akla isyankâr olan aşağılık beden ölüme layıktır. İsa, bedeninin hiçbir uzvu keskin acı ve şiddetli ıstıraptan muaf kalmamak kaydıyla çarmıhta geriliyken insanoğlu için buna katlandı. Ve hiçbir günahı olmayan İsa Mesih tüm bunlara katlandı. Bu yüzden İsa'nın ağzından haklı olarak şöyle denebilir: "Cezasını haketmediğim şeyler yüzünden çok işkence gördüm ve insanoğluna ait ayıp yüzünden çok aşağılandım."[42] Bu yüzden günahkâr kişi Aziz Bernard'ın şu sözlerini söylese yeridir: "Günahımın şiddetine lanetler olsun, onun yüzünden aynı şiddette acılar çekeceğim." Zira İsa'nın ıstırapları bizim günahlarımızın türüne paralel olarak çeşitlilik gösterir. Şöyle ki: Şüphesiz, günahkâr kişinin geçici zenginliklere karşı duyduğu tamah kendisine ihanet eder ve kişinin ruhu Şeytan'a bildirilir; kişi tensel zevkleri seçtiğinde düzenbazlık tarafından aşağılanır; zor şartlar altındayken sabırsızlık tarafından kendisine işkence yapılır; kölelik ve günaha boyun eğme tarafından yüzüne tükürülür ve nihayet, kişi sonsuza dek ölü kalması koşuluyla öldürülür. İsa Mesih günahkâr insanın yarattığı bu karmaşa yüzünden önce ihanete uğradı, sonra da bağlandı. Oysa bizleri günahtan ve acıdan kurtarmaya gelmişti. Sonra aşağılandı,

oysa bütün varlıklar içinde yüceltilmesi gereken tek O'ydu. Sonra, bütün insan soyunun bakmayı arzulaması gereken zira melekler ona bakmak için yanıp tutuşurlar yüzüne alçakça tükürüldü. Daha sonra kırbaçlandı, oysa hiçbir kusur etmemişti ve nihayet çarmıha gerilip öldürüldü. İşaya'nın şu sözleri işte böyle gerçekleşti: "Günahlarımızdan ötürü O yaralandı, fesatlıklarımızdan ötürü o zedelendi."[43] Şimdi, madem ki İsa Mesih bizim bütün kötülüklerimizin cezasını üstlenmiştir, günahkâr kişi Tanrı'nın göklerdeki oğlunun tüm bu acılara dayanması için çok ağlayıp gözyaşı dökmelidir.

13) Kişiyi pişmanlık duygusuna götüren altıncı sebep üç şeyden umutlu olmasıdır; günahların affedileceğinden, hayırlı işler yapma lutfunun bağışlanacağından, ve Tanrı'nın insana yaptığı iyi işlerin ödülü olarak vereceği Cennet şanından. Ve İsa Mesih, eli açıklığı ve sınırsız cömertliğiyle bu hediyeleri bize verdiği içindir ki kendisine *Jesus Nazarenus rex Judeorum* denir. *Jesus* "kurtarıcı" veya "kurtuluş"[44] demektir ki herkes günahlarının bağışlanması, esas olarak günahlardan kurtulma umudunu O'na bağlamalıdır. Melek bu yüzden Yusuf'a şöyle dedi: "Onun adını İsa koyacaksın, zira kavmini günahlarından kurtaracak olan odur."[45] Aziz Peter'e kulak verirsek: "Yeryüzünde İsa dışında bir insana verilmiş hiçbir ad yoktur ki bu ad sayesinde insanlar kurtuluşa ersin."[46] *Nazarenus* yaklaşık olarak "filizlenmek" anlamına gelir,[47] yani kişi kendisini günahlarından arındırıp bağışlayanın hayırlı işler yapmasını da sağlayacağını umut edebilir. Zira, nasıl çiçekte gelecek olan meyva saklıysa günahların bağışlanmasında da hayırlı işler başarma lutfu saklıdır. Bakın İsa ne diyor: "İşte kapıda duruyor ve çalıyorum; eğer biri sesimi işitir ve açarsa, onun yanma girecek, yemeğimi onunla yiyeceğim; ve yaptığı hayırlı işler sayesinde –Tanrı'nın yemeği bunlardır– o da benimle yiyecek",[48] ona vereceğim büyük mutlulukla. Böylece ödeyeceği kefaret cezası sayesinde kişi İncil'de söz verildiği gibi Tanrı'nın Krallığı'na kabul edilmeyi umabilir.

14) Duyulacak pişmanlık hangi özellikleri taşımalı? Şimdi sıra bunda. Diyorum ki pişmanlık kapsamlı ve toptan olmalıdır, yani kişi haz duyarak işlediği günahlarının tamamından dolayı gerçekten tövbekâr olmalıdır, zira haz çok tehlikelidir. Nedenine gelince, günaha razı olma iki şekilde olur: Birincisi duyguların günaha razı olmasıdır ki o zaman kişi günahın çekiciliğine kapılır ve bu günahı uzun

uzun düşünmekten haz duyar; aklı bunun Tanrı'nın yasasına karşı gelmek olduğunun farkındadır ama yine de, Tanrı'ya hürmetle çatıştığını bildiği bayağı haz ve iştaha gem vurmaz. Akıl söz konusu günahın işlenmesine razı olmadığı halde, uzun süre böylesi bir haz üzerinde durmak günah ne denli küçük olursa olsun âlimlere göre son derece tehlikelidir. Ayrıca kişi aklının tüm rızasıyla, Tanrı'nın yasasına aykırı olarak arzuladığı her şey için azap duymalıdır, hiç şüphe yok ki günaha razı olmakla ölümcül günah işlemiş oluruz. Zira, bütün ölümcül günahlar, doğrusu, evvela insanın düşüncesindedir, sonra bu ona haz verir, sonra kişi günaha razı olur ve en sonunda günahı gerçekleştirir. İşte bu yüzden diyorum ki, çoğu kimse işlediği büyük günahlar için tövbe eder de bu tür düşüncelerden ya da zevklerden dolayı hiç tövbekâr olmaz ve günah çıkarmaz. Öyleyse, böyle kötü zevkler ve kötü düşünceler lanetleneceklerin sinsi ayartıcılarıdırlar. Kaldı ki, kişi yaptığı kötü işlerden dolayı olduğu gibi söylediği kötü sözlerden dolayı da tövbekâr olmalıdır. Doğrusu, tüm diğer günahları hariç tutarak bir tek günah için tövbe etmek ya da bir tek günahı hariç tutup bütün diğer günahlar için tövbe etmek fayda sağlamaz. Zira, Kadir Tanrı baştan başa iyiliktir; bunun için ya her şeyi affeder, ya da hiçbir şeyi affetmez. Bu konuda Aziz Augustine şöyle diyor: "Hiç şüphem yok ki Tanrı bütün günahkârların düşmanıdır." Öyleyse nasıl olacak? Bir günahı işlemeyi sürdüren kişinin geri kalan günahları bağışlanacak mı? Hayır. Bundan başka, tövbe şiddetli üzüntü ve acı vermeli, ıstırap dolu olmalıdır; Tanrı o zaman tamamen bağışlayıcı olacaktır; ve bu yüzden ruhum içimde ıstırap çekerken aklımda hep Tanrı vardı ki dualarım kendisine ulaşsın. Dahası, pişmanlık sürekli olmalı ve kişi günahlarını itiraf edip hayat tarzını iyileştirme kararlılığında olmalı, buna sıkı sıkı sarılmalıdır. Zira, tövbesi bozulmadığı sürece kişi bağışlanmayı ummaya devam edebilir; bundan günaha karşı duyulan nefret doğar ve bu nefret hem kişinin kendi içindeki artık kişinin yeteneğine göre hem de başka insanların içlerindeki günahları yok eder. Davut bu konuda "Rabbi seven şerden nefret eder"[49] diyor. Zira, hiç şüpheniz olmasın ki, Tanrı'yı sevmek O'nun sevdiklerini sevmek ve O'nun nefret ettiklerinden nefret etmektir.

15) Pişmanlık hakkında bilinmesi gereken son husus pişmanlığın kişiye ne kazandırdığıdır. Bence pişmanlık zaman zaman kişiyi günahtan arındırır. Bu konuda Davut şöyle diyor: "Rabbe, isyanlarımı itiraf

edeceğim dedim; ve günahımın suçunu bağışladın."[50] Pişmanlığın yanısıra, fırsat varsa hiçbir şey itirafta bulunmak için verdiğiniz sağlam karar kadar işe yaramaz; buna rağmen, pişmanlık duymadan itirafta bulunmak da tek başına pek bir önem taşımaz. Bunun dışında, pişmanlık Cehennem hapishanesini yerle bir eder, zayıf ve güçsüze şeytanların alayına karşı koymalarına yetecek güç verir, Kutsal Ruh'un hediyelerini ve tüm güzel erdemleri bizlere geri verir; ruhu günahtan arındırıp Cehennem azabından, Şeytanın eşliğinden ve günaha kölelik etmekten kurtarır. Onu tamamen manevi iyiye ve Kutsal Kilise'nin komünyonu ve eşliğine teslim eder. Üstelik evvelce gazabın oğlu[51] olan kişiyi lutfun oğlu kılar; bütün bunlar Kutsal Kitap'la sabittir. Bu nedenle, bu şeyleri anlamaya kafa yoran kişi akıllılık eder; zira, bundan sonra tüm hayatı boyunca günahı arzulamayacak, fakat vücudunu ve kalbini İsa Mesih'e ibadet etmeye adayıp, O'na hürmet edecektir. Zira, sevgili İsa Mesih Efendimiz hatalarımızı öyle lutufkâr bir şekilde bağışladı ki, eğer O insanoğlunun ruhuna merhamet etmemiş olsaydı şimdi hepimizin dilinde hazin bir türkü olurdu.

Tövbenin Birinci Bölümü Burada Bitti.

*İkinci Bölümü Burada Başlıyor.**

16) Tövbenin ikinci bölümü pişmanlık işareti olan itiraftır. Şimdi itiraf nedir, buna başvurulmalı mı başvurulmamalı mıdır,[52] ve gerçek itirafın şartları nelerdir bunları öğreneceksiniz

17) Öncelikle itirafın gerçek günahları rahibe açıklamak olduğunu bilmelisiniz; "gerçek" diyorum, zira, kişi günahıyla ilgili bütün durumları dili döndüğünce itiraf etmelidir. Her şey anlatılmalı, hiçbir şey mazur görülmemeli, gizli kalmamalı, hiçbir şeyin üstü örtülmemeli ve yapılan iyi işlerle övünülmemelidir. Bunların yanısıra kişinin, günahlarının nereden kaynaklandığını, nasıl çoğaldığını ve günahlarının tabiatını anlaması gereklidir.

18) Günahların doğuşunu Aziz Pavlus şöyle açıklıyor: "Nasıl günah bir adam vasıtası ile ve ölüm günah vasıtası ile dünyaya girdiyse, böy-

* "Vaiz'in Hikâyesi"nde yer alan bu ve bundan sonraki arabaşlıklar aslında Latincedir. Tam bir vaaz olan "hikâye"nin akışını bozmamak için Türkçeleştirdim (Ç.N.)

lece ölüm de bütün insanlara geçti; zira hepsi günah işlediler."[53] Bu adam Âdem'di. Âdem Tanrı'nın buyruğuna karşı geldiği zaman günah dünyaya onun yanında girdi. Bu yüzden önceleri hiç ölmeyecek kadar kudretli olan Âdem öyle bir duruma düştü ki o istese de istemese de ölmesi şart oldu ve onun işlediği günahla onlar da günahkâr durumuna düştükleri için Âdem'in soyundan gelenlerin de ölmesi şart oldu. Bakın, o masumiyet evresinde Âdem'le Havva Cennet'te çıplakken ve çıplaklıklarından ötürü hiçbir utanç duymazlarken, Tanrı'nın yarattığı hayvanların en sinsisi olan yılan, kadına şunları söyledi: "Gerçek, Allah: Bahçenin hiçbir ağacından yemeyeceksiniz dedi mi? Ve kadın yılana dedi: Bahçenin ağaçlarından meyvasından yiyebilirsiniz; fakat bahçenin ortasında olan ağacın meyvası hakkında Allah: Ondan yemeyin, ve ona dokunmayın ki ölmeyesiniz, dedi. Ve yılan kadına dedi: Katiyen ölmezsiniz; zira Allah bilir ki, ondan yediğiniz gün, o vakit gözleriniz açılacak, ve iyiyi ve kötüyü bilerek Allah gibi olacaksınız. Ve kadın gördü ki ağaç yemek için iyi, ve gözlere hoş, ve anlayışlı kılmak için arzu olunur bir ağaçtı; ve onun meyvasından aldı, ve yedi. İkisinin de gözleri açıldı ve kendilerinin çıplak olduğunu bildiler; ve incir yaprakları dikip kendilerine önlükler yaptılar."[54] Burada, ölümcül günahın ilk kez yılanın temsil ettiği Şeytan tarafından teklif edildiğini görebilirsiniz; sonra burada Havva'da gördüğümüz tensel haz tarafından ve sonra da Âdem'de gördüğümüz aklın günaha razı olması sonucu ortaya çıktığını. Zira, her ne kadar Şeytan Havva'yı, yani bedeni, kandırdıysa ve beden yasak meyvanın güzelliğiyle kendinden geçtiyse de taa ki, akıl yani Âdem, meyvayı yemeye razı olana kadar Âdem masumiyetini muhafaza etmiştir. O ilk günahı işte bu Âdem'den devraldık biz; zira hepimiz onun kanından geldik ve etten kemikten, adi ve çürük malzemeden yapıldık. Ruh bir bedene konur konmaz ilk günah hemen ona bulaşır; başlangıçta sadece şehvetin cezası olarak verilen şey daha sonra hem ceza hem de suç olur. Bu yüzden hepimiz öfkenin ve sonsuz lanetin evlatları olarak doğarız, neyse ki bu suçluluğumuzu yıkayıp götüren vaftiz var; ama şüphesiz, ceza ayartıcı olarak içimizde kalmaya devam eder, ve bu cezaya şehvet denir. Yanlış kullanıldığında insanın tensel bir şehvetle tensel günahı arzulamasına; gözleriyle dünyevi şeylere ve yüreğindeki kibirle yüksek mevkilere istek duymasına sebep olur.[55]

19) Şimdi ilk istekten, yani Tanrı'nın kusursuz kararıyla meşru bir şekilde yaratılmış olan cinsel organlarımızın yasalarına göre, şehvetten söz edecek olursak; kanımca, insan efendisi olan Tanrı'ya itaatkâr olmadığı için bedeni de günahın besini ya da sebebi denilen şehvet yoluyla insana karşı isyan eder. Bu nedenle, içinde şehvet cezası durduğu sürece insanın zaman zaman ayartılıp günaha meyletmemesi mümkün değildir. Ve şehvet insanın ömrü boyunca asla kaybolmaz; vaftiz veya tövbe yoluyla, Tanrı'nın lutfu sayesinde zayıflatılabilir veya uzakta tutulabilir; fakat kişi hastalık, kötü muamele, büyü zoruyla veya zararlı içkilerle elden ayaktan düşürülmedikçe onu bir daha günaha sevkedemeyecek şekilde tamamen söndürülemez. Zira Aziz Pavlus diyor ki: "Bedenin istekleri ruhun ve ruhun istekleri de bedeninkilere, evet bunların biri diğerine zıttır; öyle ki insan arzu ettiği şeyleri yapamaz."[56] Aziz Pavlus denizde ve karada ödediği büyük kefaret cezasından sonra (gece gündüz su üstünde, büyük tehlike ve ıstıraplar içinde; karada kıtlığın, susuzluğun, soğuğun ortasında çıplak, ve bir keresinde neredeyse ölene kadar taşlanarak)[57] yine de şöyle dedi: "Ne zavallı adamım! Beni bu ölüm bedeninden kim kurtaracak?"[58] Aziz Jerome da, kendisine yalnızca vahşi hayvanların eşlik ettiği, içmeye yalnızca su ve yemeye yalnızca otların bulunduğu, çıplak topraktan başka döşeğin bulunmadığı çölde uzun süre yaşadıktan sonra ve derisi sıcaktan Etiyopyalınınki gibi kapkara kesilip, soğuktan harap olmuş bir haldeyken, yine de şehvet ateşinin bütün bedenini sardığını söylüyor. Bu nedenle eminim ki, tensel hazlarla asla baştan çıkarılmayacaklarını iddia edenler yanılırlar. Herkesin kendine hitap eden türde bir şehvetin çağrısıyla baştan çıkacağını söyleyen havari Aziz James'e kulak verin. Yani, hepimizin bedende beslenen günah tarafından ayartılmak için bir sebebi vardır.[59] Bu konuda İncil yazarlarından Aziz Yuhanna şöyle diyor: "Eğer günahımız yoktur dersek, kendi kendimizi aldatırız, ve bizde hakikat olmaz."[60]

20) Şimdi günahın insanda nasıl büyüdüğünü veya sayıca nasıl çoğaldığını öğreneceksiniz. Düşünülmesi gereken ilk şey, önceden sözünü ettiğim, şu günahın beslenmesi olayı yani tensel şehvettir. Ondan sonra Şeytan'ın ayartması gelir, yani Şeytan'ın böğürtüleri ki, bu böğürtülerle Şeytan insanın içine şehvet ateşini düşürür. Ondan sonra kişi yapmaya özendirildiği işi yapıp yapmayacağını tartar. Bu evrede Şeytan'ın ve teninin ilk ayartmasına göğüs gerip onu savuş-

turabilirse bu günah değildir; ama bunu yapamazsa derhal bir zevk yalazı hisseder. O zaman tetikte durup kendini korumak lazım gelir, aksi halde kişi anında günaha razı olacak ve sonra, uygun yer ve zaman bulduğunda söz konusu günahı işleyecektir. Bu konuda Musa Şeytan'ın şu sözlerini aktarır: "İnsanoğlunu kovalayacak, kötü tekliflerle onun peşinden gideceğim, ve onu günahın çekiciliğiyle ele geçireceğim. Emeğimin karşılığını ya da avımı özellikle parçalayacağım ve şehvetimi onlar üstünde tatmin edeceğim; onlar günaha razı olur olmaz kılıcımı çekeceğim": (Zira kılıcın bir nesneyi ikiye ayırması gibi günaha razı olmak da şüphesiz, insanı Tanrı'dan ayırır.) "ve sonra o kişiyi günah işlemesiyle birlikte ellerimle öldüreceğim." İşte böyle diyor Şeytan. Zira, daha günah işlediği anda kişi ruhen ölmüştür. Böylece, günah Şeytan'ın ayartması ve kişinin günaha razı olması yoluyla gerçekleştirilmiştir; artık ona gerçekleşmiş günah adı verilir.

21) Aslında günahın iki çeşidi vardır: Günah ya affedilebilecek türde hafif ya da ölümcül niteliktedir. Doğrusu kişi herhangi bir yaratığı Yaratıcı Efendimiz İsa Mesih'i sevdiğinden daha çok severse bu ölümcül günahtır. Hafif günahsa kişinin İsa Mesih'i gerekenden daha az sevmesi durumudur. Aslında, hafif günahın çok tehlikeli bir etkisi vardır: zira kişinin yüreğinde beslemesi gereken Tanrı sevgisini giderek azaltır. Bundan dolayı, kişi bu türden pek çok günahı sırtlanırsa –zaman zaman itiraf yoluyla yükünü hafifletmediği takdirde– günahları o kişinin İsa Mesih'e duyduğu bütün sevgiyi kolayca azaltabilir; böylelikle hafif günah ölümcül günaha dönüşür. Bu yüzden kendimizi hafif günahlardan arındırmakta ihmalci davranmayalım. Zira, atasözünde de belirtildiği gibi, damlaya damlaya göl olur. Bir de şu örneğe kulak verin: Denizde şiddetli bir dalga bazen bir gemiyi batırır. Buna karşılık, insanlar tembellik eder de suyu zamanında boşaltmazlarsa bazen armuzdaki küçük kıyıktan geminin sintinesine sızan su damlacıkları da aynı hasarı verir. Özetlersek, batış şekillerindeki farka rağmen sonuçta iki gemi de batmıştır. İşte bazen ölümcül günahla, can sıkıcı hafif günahlar için de aynı durum geçerlidir. Örneğin, uğrunda hafif günahlar işlediği dünyevi şeylere karşı sevgisi kişinin yüreğinde Tanrı sevgisine denk olduğunda ya da onu aşacak kadar çoğaldığında hafif günahlar ve ölümcül günahlar arasındaki ayrım ortadan kalkar. Bu yüzden, Tanrı'ya dayanmayan ya da Tanrı aşkıyla yapılmayan her

şeye duyulan yakınlık, kişi bu şeyleri Tanrı'dan daha az seviyor olsa dahi, hafif günaha girer; herhangi bir şeye duyduğu sevgi kişinin yüreğinde Tanrı sevgisine eşit olduğunda veya daha ağır bastığındaysa bu, ölümcül günahtır. "Ölümcül günah" Aziz Augustine'in dediği gibi "kişinin yüreğini hiç değişmeyen, gerçek ve mutlak iyi olan Tanrı'dan çevirip değişken ve geçici şeylere şüphesiz Tanrı dışında her şey buna dahildir bağlamasıdır. Şu bir gerçek ki; kişi tamamını Tanrı'ya borçlu olduğu sevgiyi Tanrı'dan esirgiyor ve böyle yapmakla da günah işliyor demektir. Zira bu durumda Tanrı'ya borçlu olan o kişi borcunun, yani yüreğindeki sevginin tamamını alacaklısına ödemiyordur.

22) Şimdi, hafif günahın ne olduğu kabaca anlaşıldığına göre çoğu kimsenin günahtan saymadığı ve dolayısıyla itirafa gerek görmediği ama gerçekte günah olan şeyleri anmak uygun olacak. Aslında din âlimlerinin yazdıklarına göre, kişi vücudunun ihtiyacından daha fazlasını yediği veya içtiğinden her defasında kesinlikle günah işliyor demektir. Kişinin gerektiğinden fazla konuşması da günahtır; yoksulların şikayetlerini iyi yüreklilikle dinlememesi; ihtiyacından fazla uyuması ve dolayısıyla kiliseye veya hayır işlerinin yapıldığı diğer yerlere geç gelmesi de. Tanrı'ya hürmetinden dolayı çocuk yapmak gibi yüce bi arzuyu duyduğu için, ya da kocalık görevini yerine getirmek amacıyla değil, yalnızca şehvetini doyurmak için karısına yaklaşması da günahtır ve imkanı varken hastaları ve mahkumları ziyaret etmemesi de.[61] Karısı veya çocuğunu gereğinden daha fazla sevmesi; iltifat etmek gerektiğinde aşırıya kaçması, işi dalkavukluğa vardırması da; fakirlere bağışlarını azaltması veya tamamen kesmesi; yemeğini gereğinden daha süslü olarak hazırlaması, fazla aceleyle ya da oburca yemesi de; kilisede veya Tanrı'ya ibadet sırasında önemsiz ve boş konulardan söz etmesi ya da budalaca ve müstehcen sözler kullanıyor olması da günahtır ve kıyamet gününde hepsinin hesabı istenecektir. Kişinin bir başkasını yapamayacağı şeyler konusunda temin etmesi, ona söz vermesi; düşüncesizliğinden veya aptallığından dolayı komşusuna iftira atması ve komşusunu küçük görmesi; bir şey hakkında tam bilgi sahibi olmadan o şeyin kötü olduğunu düşünmesi de günahtır. Evet, Aziz Augustin'e göre işte bu saydıklarım ve daha sayısız niceleri günahtır. Şimdi herkes şunu bilmeli ki, hafif günahların tümüne birden engel olmak hiçbir ölümlünün harcı değilse de kişi İsa Me-

sih Efendimize duyduğu alev alev aşk, dua, itiraf ve diğer hayırlı işlerle bunların sayısını düşük tutabilir. Zira –Aziz Augustine'in dediği gibi– "Eğer bir kimse Tanrı'yı, yaptığı her şey Tanrı aşkıyla ve gerçekten Tanrı'nın sevgisini kazanmak için, Tanrı aşkıyla yanıp tutuştuğu için yapıyor olacak şekilde seviyorsa; o zaman dikkat edin, ocağa düşen bir su damlası ateşe ne kadarcık zarar verebilirse İsa'yı kusursuz bir aşkla seven birisine de hafif günahlar ancak o kadar zarar verirler." İsa Mesih'in değerli bedenini kutsal ekmek ve şarapta layıkıyla kendi bedenine almakla, kutsal sudan içmek ve sadaka vermekle; Aşai Rabbani'de ve akşam ayininde topluca günah çıkarmakla, piskoposların veya rahiplerin kutsaması ve diğer tür hayır işleri yapmakla da günahların sayısını aşağıda tutmak mümkündür.

Tövbenin İkinci Bölümü Burada Bitti.

Yedi Ölümcül Günah, Onlara Bağlı Günahlar, Koşulları ve Türleri Burada Başlıyor.

23) Şimdi ölümcül, yani temel günahların neler olduğunu açıklamak gerekiyor. Bunların hepsi bir araya getirilip bağlanmışlardır ama her biri kendilerine has farklılıklar gösterirler. Bunlara temel günahlar denir, zira ana günahlardır ve tüm diğer günahların sürgün verdiği gövdedirler. Ve bu yedi günahın tek kökü bütün kötülüklerin ortak kökü olan kibirdir. Zira öfke, haset, kayıtsızlık veya tembellik, tamahkârlık (herkesin anlayacağı dille açgözlülük) ve cimrilik, oburluk ve şehvet gibi belli başlı dallar bu kökten sürgün verirler ve bu temel günahların her birinin de kendi dalları vardır.[62] Bunları izleyen paragraflarımızda açıklayacağız.

Kibir Hakkında.

24) Hiç kimse kibirden çıkan dalların, sürgünlerin sayısını tam olarak bilemez. Tahmin edeceğiniz gibi ben de bunlardan yalnızca bir kısmına değineceğim. Bunlar arasında itaatsizlik, övünme, iki yüzlülük, küçük görme, büyüklenme, küstahlık, yürek şişkinliği, züppelik, fesatlık, sabırsızlık, didişme, asilik, mağrur olma, saygısızlık, inatçılık, gösterişçilik ve daha sayamayacağım pek çok dal vardır. İtaatsiz kişi Tanrı'nın, yöneticilerinin, ve manevi babasının emirlerini hiçe sayıp itaatsizlik eden kişidir. Övüngen kişi yapmış

olduğu kötülük veya iyiliklerle böbürlenendir. İki yüzlü kişi gerçek benliğini gizleyip kendisini olmadığı gibi gösterendir. Küçük gören kişi komşusunu yani Hıristiyan arkadaşını beğenmeyen veya kendisinin yapması gereken işe hor bakan kişidir. Büyüklenen kişi, sahip olmadığı faziletlere sahip olduğunu düşünen ya da layığı üzre bunlara sahip olması gerektiği fikrinde olan; diğer bir deyişle aslında olmadığı gibi olduğuna inanan kişidir. Küstah, kibiri günahlarından dolayı utanç duymasını engelleyen kişidir.Yürek şişkinliği, yaptığı kötülükten zevk duyan kişinin hissettiğidir. Züppe, diğer insanların kıymetini, zekasını, konuşmasını ve görünüşünü kendininkilerle karşılaştırıp başkaları hakkında aşağılayıcı hükümler verendir. Fesat kişi, ne kendinden üstün, ne de kendine eşit birine katlanamayandır. Sabırsız kişi, kendi kötü yanları konusunda öğüt dinlemeye ya da kınanmaya gelemeyen ve didişip, bile bile doğruyla savaşandır. Asi, öfkesi yüzünden yöneticilerinin sahip olduğu güce veya otoriteye karşı olandır. Mağrur olmak, üstesinden gelemeyeceği ya da hiç kalkışmaması gereken bir işe soyunan kişinin yaptığıdır ki; buna kendine aşırı güvenmek denir. Saygısızlık, insanların hürmet görmeyi beklemeleridir. İnatçılık, kişinin hatasını savunması, kendi düşüncesine aşırı güvenmesidir. Gösterişçilik, kişinin şatafattan, geçici mevki ve makamından ve dünyada itibar görmekten haz almasıdır. Gevezelik, insanların önünde fazla konuşmak, ne söylediğine hiç dikkat etmeden, bir yeldeğirmeni gibi gıcırdayıp durmaktır.

25) Bunların dışında kibrin çok özel bir türü vardır ki buna sahip olan kişi, kendisi daha küçük bile olsa, karşısındakini selamlamadan önce karşısındakinin onu selamlamasını bekler; eğer kilisedeyse komşusunun yanına varıp "merhaba" diyerek onu öpmektense beklemeyi veya oturmayı tercih eder. Ya da komşusunun önünden yürümek, barış öpücüğünü[63] ondan önce vermek, ondan önce tütsülenmek, ondan önce adak sunmak ve benzeri şeyleri hep komşusundan önce yapmak ister. Oysa bütün bunlara hiç gerek yoktur ve böyle bir kimsenin yüreğinde yatan, insanların gözünde itibar kazanıp yüceltilmekten başka bir şey değildir.

26) İki çeşit kibir vardır: Birincisi insanın yüreğinde yuvalanmış olan, diğeri dışında olandır. Biraz önce andığım şeyler ve hatta onlardan daha fazlası kişinin yüreğindeki kibirle ilgilidirler, diğer türler ise

kişinin dışındadır. Ne var ki, meyhane kapısında asılı yaş mazı dalı nasıl mahzendeki şaraba işaret ederse, bu iki tür kibirden bir tanesinin varlığı da ötekinin mevcudiyetine işaret eder. Bu ikinci tür kibir konuşmada, tavırlarda, ve müsrifçe giyinip kuşanmada olduğu gibi pek çok değişik şekilde kendini gösterir. Giyinip kuşanmada dedim, zira, giyimde günah söz konusu olmasaydı, doğrusu, İsa kitabında o varlıklı adamın kıyafetinden bahsetmezdi.[64] Aziz Gregory'nin dediği gibi, değerli elbise parlaklığı, güzelliği, yumuşaklığı, ilginçliği, ince işlemeleri ve fazla uzun veya fazla kısa olması dolayısıyla kusurludur. Hak saklasın! Günümüzde günahkârca hazırlanmış ve özellikle aşırı uzunluğu ya da kısalığıyla dikkati çeken masraflı kıyafetlerle dolaşanlara rastlanmıyor mu?

27) Birinci günaha gelince, bu günah, kumaşı insanların zararına onca değerli kılan fazlalıklarda yatar; sadece nakış masrafından, özenle açılan iliklerden veya armalara dikilen düz, zikzaklı ya da köşegen şeritlerden, fırfırlardan ve gösterişten kaynaklanan herhangi bir kumaş israfından değil, fistanlara konan kürklerden, açılan yırtmaçlardan, delik deşik edilen kumaşlardan da söz ediyorum. Üstelik anılan elbiselerin aşırı uzun olmaları da söz konusu: Kadın ya da erkek, ister atlı, ister yaya giderken elbisenin pislik ve çamur içinde sürünmesi ve sonuçta yoksullara verilmesi gereken fazlalığın havının dökülüp pislik içinde çürümesi var bir de; bu birçok yönden yoksulların zararına olur: Demem o ki, kumaş ne kadar israf edilirse maliyeti o kadar artacaktır; ayrıca, kırpılmış, kesilmiş kumaş parçaları yoksullara verilse dahi bu kumaşlardan yapılan giysiler, hangi sınıftan olursa olsun, kimsenin giymesine elverişli olmayacak ve hatta onları giyenlerin vücutlarını kötü hava şartlarından korumaya bile yetmeyecektir. Diğer taraftan elbiselerin korkunç kısalığından söz edecek olursak, dikkat edin, bu kısa kesimli gömlekler veya ceketler kısalıklarından dolayı insanların edep yerlerini örtmek şöyle dursun, daha da meydana çıkarırlar. Hak saklasın! Bazı kimseler erkeklik organlarının tam şeklini ve sanki fıtık varmış gibi şişlik yapan hayalarını belli eden dar pantolonlar giyerler, ve böylelerinin kalçaları dolunay altında bir dişi maymunun kalçaları gibi görünür. Bundan başka, pantolonlarının bir bacağını beyaza, diğerini kırmızıya boyamak suretiyle kibirli, şişkin ve iğrenç edep yerlerini sergileyenlerin mahrem organlarının bir yarısının derisi yüzülmüş gibidir. Dar pantolonların siyah ve beyaz, beyaz ve mavi,

siyah ve kırmızı ve benzeri renklerle bölenlerin cinsel organlarının yarısı –artık kullandıkları renklere göre– Aziz Anthony'nin ateşi[65] veya benzer başka bir hastalık tarafından bozulmuş gibidir. Arka kısımlarına gelince, bu ürkünç bir manzaradır. Neden derseniz; İsa Mesih ve havarilerinin hayatları boyunca gözettikleri terbiye kurallarının tam tersine, bu kişiler vücutlarının pis kokular salan o iğrenç bölümünü gururla sergilerler. Kadınların müsrif giyim tarzlarına gelirsek, Tanrı biliyor ya, yüzlerinden iffet ve ağırbaşlılık akıyor da olsa, böyle giyinen kadınlar kıyafetleriyle ahlaksızlıklarını ve kibirlerini ilan ederler. Giyimde orta karar bir coşku yakışık almaz demek istemiyorum, fakat şüphesiz, elbisede lüzumsuz süslerin bulunması ya da elbisenin aşırı kısa olması kınanacak bir durumdur. Bundan başka, takı veya giyimde günah, binicilikle ilgili şeylere dek uzanır: Zevk için yetiştirilen pek bakımlı, pek hoş ve pek masraflı birçok güzel atı; bu atlar için tutulan bir sürü günahkâr herifi; aşırı süslü koşumları; kıymetli örtüler altında, zengin görünüşlü, altın ve gümüşten kulpları olan eğerleri; kuskunları, gerdanlıkları, dizginleri düşünün bir! Tanrı Zekeriya Peygamber aracılığıyla bunlar hakkında şöyle diyor: "Böyle atların binicilerini mahcup edeceğim."[66] Bu kimseler Tanrı'nın Oğlu'nun neye bindiğini ve kullandığı koşumları hiç akıllarına getirmezler. Oysa O bir eşeğe biniyordu ve havarilerinin cüppeleri dışında hiçbir örtüsü yoktu; kitaplar O'nun herhangi bir başka hayvana bindiğini de yazmaz.[67] Bunu israf günahına karşı söylüyorum, yoksa durumun gerektirdiği hallerde ölçülü kullanımlar için değil. Ayrıca, kişinin hiçbir işe yaramayan ya da pek az yarayan uşaklarla dolu bir evinin olması da şüphesiz kibir işaretidir. Özellikle, bu yardımcılar sürüsü yüksek rütbelerine bakıp küstahlık yaparak veya görevlerini kötüye kullanarak insanları taciz ediyorlarsa, bu daha da ciddi bir durumdur. Zira, uşaklarının yaptıkları kötülüklere göz yuman efendiler, doğrusu, efendiliklerini Şeytan'a satmışlar demektir. İşlettikleri küçük hanlarda hizmetçilerin türlü şekillerde gerçekleştirdikleri hırsızlıklara göz yuman kimseler de öyle. Bu tip kimseler bal arayan sinekler veya leş arayan köpeklere benzerler. Böylelikle efendilerini manevi olarak boğarlar. Bu konuda Davut Peygamber "Böyle efendilerin üstüne ölüm ansızın gelecek, ve ölüler diyarına diri inecekler, zira şer onların içlerinde, evlerindedir"[68] diyor. Evet, Tanrı onları Cehennem'e indirecektir ve Göklerin Tanrısı orada değildir. Ve doğrusu Tanrı Yakub'un hatırına Laban'ı ve Yusuf'un hatırına Fi-

ravun'u nasıl mübarek kıldıysa[69] yardımcılarının kötülüklerine göz yuman efendileri de öyle lanetleyecektir. Sofra kibri de sık sık görülen türdendir; zira zenginler ziyafetlere davet edilirken yoksul halk kapıdan çevirip azarlanır. Yiyecek ve içeceklerin aşırı çeşitliliğinde de kibir, dolayısıyla günah vardır. Anmak gerekirse, üzerlerine alkollü içkiler dökülerek alev alev yanar halde servis yapılan,[70] kâğıtlarla süslenip kule gibi yığılan fırında pişmiş etler ve et yemekleri ve akıllara durgunluk verecek benzeri israflar aklıma geliyor. Aynı şekilde kıymetli kap kacak ve ilginç çalgı aletleri insanı lüksün hazlarına daha daha iter. Bu durum kişinin kalbini İsa'ya daha zayıf bağlamasına neden oluyorsa tabii ki günahtır ve böylesi bir durumda hazlar insanı kolayca ölümcül günaha düşürecek düzeye tırmanabilir. Doğrusu kibirden kaynaklanan günah türleri, üzerlerinde düşünüldükten sonra, bir art niyetin sonucu olarak veya alışkanlıktan doğduklarında ölümcül günahtırlar, bundan şüpheniz olmasın. Bunlar bilmeden ve kişinin zayıflığından kaynaklandığında ve günahın işlenmesinden hemen sonra geri alındığında ciddi günahlar da olsalar, kanımca, ölümcül günah sayılmazlar. Şimdi, kibir nereden doğar ve varlığını neye borçludur diye sorulabilir. Ben derim ki: Kibir bazen tabiatın iyi şeylerinden doğar, bazen talihin bahşettiklerinden ve bazen de lutfolunan meziyetlerden. Tabiatın iyi şeyleri, şüphesiz iyi bedensel özellikler ya da manevi zenginliklerinden oluşur. Bildiğiniz gibi bedensel açıdan iyi olmak; kuvvetli, hareketli, güzel olmak, iyi kandan geliyor olmak ve soylu sınıftan olmak gibi vücut gönençlerinden ibarettir. Tabiatın verdiği manevi şeyler ise keskin zekâ, çabuk kavrama yeteneği, gelişmiş kabiliyet; tabii fazilet ve iyi hafızadır. Talihin bahşettikleri: maddi servet, yüksek rütbe ve insanların takdiridir. Meziyet dediklerimiz ise hikmet, manevi ıstıraplara dayanma gücü, iyi kalplilik, erdemli düşünme, ayartmalara karşı koyma yeteneği ve benzeri şeylerden meydana gelir. Şüphesiz kişi kendisinin bu sayılanların birisinden dolayı kibirlenmesine izin verirse büyük aptallık etmiş olur. Tabiatın verdiği güzel şeylere değinirsek, Tanrı bilir, onları tabiattan alışımız bazen, yararımıza olduğu kadar zararımızadır da.[71] Beden sağlığını ele alalım: Şüphesiz kolayca yiter gider ve üstelik ruhumuzun bozulmasının da sebebidir; neden derseniz, Tanrı biliyor ya, beden ruhun büyük bir düşmanıdır; bu nedenle, bedenimiz ne kadar sağlıklıysa günaha girme tehlikesi de o derece büyüktür. Ayrıca, kişinin beden kuvvetinden dolayı gurur duyması

büyük bir ahmaklıktır; zira çoğu zaman bedenin asaleti ruhun asaletini değerden düşürür; dahası, hepimiz bir ana-babadan geliyoruz, hepimizin hamuru bir: zengin olalım, fakir olalım, çürümüş ve bozulmuş hamurdan. Fakat gerçekten övgüye değer bir asalet vardır ki o da kişinin yüreğini fazilet ve ahlakla kuşandıran ve onu İsa'nın çocuğu yapandır. Zira, inanın, günahın eline geçirdiği adam kim olursa olsun günahın kölesidir.

28) Asaletin bazı işaretleri vardır. Bunlar kötülük ve küfürden; sözle, yaptığımız işlerle veya tavırlarımızla günaha kölelik etmekten sakınmak; fazileti, nezaketi, saflığı yaşamak ve cömert, yani aşırıya kaçan her şey ahmaklık ve günah olduğundan ölçülü bir şekilde eliaçık olmak gibi şeylerdir. Benzer bir diğer işaret kişinin başkalarından gördüğü iyiliği hatırlaması ve aklında tutmasıdır. Bir diğeri, kişinin kendisine tabi olan iyi insanlara karşı merhametli davranmasıdır; Seneca'nın dediği gibi: "Yüksek mevkideki birine, saygılı, nazik ve merhametli olmak kadar yakışan başka bir şey yoktur. Bu yüzdendir ki arı adı verilen böcekler, krallarını seçerlerken sokabileceği bir iğnesi bulunmayan birini tercih ederler." Bir diğeri kişinin iyilik sever olması; yüce ve faziletli şeyleri elde edebilmek için gerekli sebatkâr bir yüreğe sahip olmasıdır. Doğrusu, kişinin meziyetlerinden dolayı gururlanması da tam bir ahmaklıktır. Zira kişiyi iyiye yöneltmeleri, derdine derman olmaları gerekirken, bu meziyetler onu, Aziz Gregory'nin dediği gibi, zehre ve karmaşaya yöneltir. Şüphesiz, talihin kendilerine bahşettikleriyle gururlananlar da budaladırlar, zira, bakarsınız daha sabahleyin ulu bir kral olan kişi gece gelmeden bir tutsak, bir zavallı oluvermiş; bazen kişinin serveti onun ölüm sebebi olur; bazen de kişinin zevkleri onu öldüren korkunç illetin kaynağıdır. Şüphesiz, insanların övgüleri de her zaman güvenilmeyecek kadar sahte ve değişkendir; bugün göklere çıkarttıkları kişiyi yarın yerin dibine sokarlar. Tanrı biliyor, insanlardan alkış alma isteği pek çok kimsenin canına mal olmuştur.

Kibir Günahına Derman.

29) Kibrin ne olduğunu, türlerini, nereden doğup büyüdüğünü öğrendiğimize göre şimdi kibir günahının dermanını, yani tevazu veya yumuşak başlılığı öğreneceksiniz. Bu, insanın kendisini gerçekten tanımasını sağlayan, liyakat söz konusu olduğunda kendine hiçbir değer biçmemesini, fakat daima kendi zayıflıklarını aklına getir-

mesini öğreten bir fazilettir. Üç türlü tevazu vardır: İlki yüreğin, ötekisi ağzın mütevaziliği ve sonuncusu yapılan işlerdeki mütevaziliktir. Yüreğin mütevaziliği dört çeşittir: Birincisi kişinin kendisini Göklerin Tanrısı karşısında bir hiç olarak görmesidir. İkincisi hiç kimseyi hor görmemesi, üçüncüsü insanlar kendisini adam yerine koymasalar bile buna aldırmaması, dördüncüsü aşağılandığı için üzülmemesidir. Ayrıca, ağzın mütevaziliği de dört şekilde olur: ılımlı konuşma, olgun konuşma, kişinin kendi konuşmasını dinlemesi ve böylece içinin ve dışının bir olduğundan emin olması, son olarak da kişinin başkalarının iyi yönlerini övmesi ve hiçbir şeylerini aşağılamaması. Yapılan işlerde tevazu da dört şekilde olur: Birincisi, kişinin başkalarına kendinden önde yer vermesidir. İkincisi, kendine en düşük olan makamı seçmesi, üçüncüsü, iyi öğütleri memnuniyetle kabul etmesi ve dördüncüsü yöneticilerinin veya kendinden üst rütbedekilerin kararlarına seve seve uymasıdır ki doğrusu bu büyük mütevaziliktir.

Haset.

30) Kibirden sonra, filozofun tanımlamasıyla, başkalarının refahından dolayı üzüntü duymak; Aziz Augustine'in tanımına göre başkalarının saadetinden dolayı üzülmek ve başlarına gelen felaketlere sevinmek anlamına gelen iğrenç haset günahından söz edeceğim. Bu iğrenç günah Kutsal Ruh'un doğrudan karşısındadır.[72] Gerçi bütün günahlar Kutsal Ruh'un karşısındadır fakat iyilik Kutsal Ruh'a mahsus esas özellik olduğu için ve tabiat itibarıyla haset kötülükten kaynaklandığı içindir ki haset özellikle Kutsal Ruh'un iyiliğinin karşısındadır. İki tür kötülük vardır: Bunlardan ilki kişinin kötülük içinde nasır bağlamış bir kalbinin olması, ya da kişinin günaha batmış olduğunu düşünmeyecek veya bunu umursamayacak kadar kör olmasıdır, ki bu Şeytan'ın küstahlığıdır. ikincisiyse kişinin yanıldığını bile bile doğruyla savaşmasıdır. Kişi Tanrı'nın komşusuna lutfettiklerine karşı savaşırsa bu da tamamen hasettir. Öyleyse şüphesiz, haset mevcut günahların en kötüsüdür. Zira, bütün diğer günahlar zaman zaman özel bir tür fazilete karşıdır, fakat doğrusu, haset bütün faziletlerin ve bütün iyiliğin karşısındadır; zira o komşusunun sahip olduğu tüm faziletlerden dolayı üzüntü duymaktır ve tüm diğer günahlardan bu şekilde ayrılır. Tüm günahlar kendi içlerinde az çok haz içerirler, haset hariç; zira hasetin kendisi ıstırap ve kederden ibarettir. hasetin çeşitleri şunlardır: Birincisi,

başkalarının iyilik ve refahından dolayı üzüntü duymaktır ki, refah tabii olarak neşe kaynağı olduğu için haset tabiata karşı işlenen bir günahtır. hasetin ikinci türü başkalarının başına gelen felaketlere sevinmektir ve bu, haliyle, insanoğlunun felaketlerine sevinen Şeytan'ın yaptığına benzer. Bu iki türden gıybet doğar. Gıybetin, ya da insanların arkalarından konuşup onları kötülemenin de belli çeşitleri vardır; bunlardan ilki kişinin komşusunu övmesi ama övgüsünün sonuna daha fazla kusur ima eden bir 'fakat' koyarak sözlerine daima tam tersi bir anlam vermesidir. İkinci olarak, bir başkasının iyi niyetle yaptıklarını veya söylediklerini tam tersiyle, kendi kötü emellerine uygun olarak değiştirmesidir. Üçüncüsü, kişinin komşusunun yaptığı iyilikleri küçümsemesi şeklinde olur. Gıybetin dördüncü şekli, biri bir başkası hakkında iyi sözler söylediğinde gıybetçinin hemen "Valla, şu şu adam ondan daha iyi" diyerek övülen kişinin aleyhinde konuşmasıdır. Gıybetin beşinci şekli, başkaları hakkında konuşulan kötü şeylerin kişinin hoşnutlukla onaylaması veya dinlemesidir. Gıybet büyük bir günahtır ve gıybetçinin gayretleri oranında büyür. Gıybetten sonra sızlanmak ve homurdanmak gelir ve bunlar bazen Tanrı'ya, bazen insanlara karşı sabırsız olmaktan kaynaklanır. Kişi Cehennem azabından, yoksulluktan, menkullerini kaybetmekten, yağmurdan ve fırtınadan veya adi kimselerin refaha erdiklerinden, iyilerin işlerininse hep ters gittiğinden şikayetçi olduğunda bu, Tanrı'ya karşı sabırsızlıktır.[73] Ve kişi bunların hepsine sabırla katlanmalıdır, zira bunlar Tanrı'nın adil hükmü ve yasası uyarınca gelirler. Bazen sızlanma tamahtan doğar, tıpkı Yahuda'nın İsa Mesih Efendimizin başını kendi değerli yağıyla yağlayan Magdalen'den şikayetçi olması örneğindeki gibi.[74] Buradaki homurdanma kişinin kendisinin veya başkalarının kendi servetleriyle yaptıkları iyiliklerden dolayı homurdanması gibidir. Magdalen İsa'ya yaklaşıp günahlarından ötürü O'nun ayakları dibinde ağladığı zaman Ferisi Simon'un Magdalen'e karşı homurdanmasında[75] olduğu gibi bazen homurdanma kibirden gelir. Sızlanma bazen de hasetten doğar: insanların kişinin gizli bir zayıflığını keşfetmeleri veya yalan yere yemin etmeleri gibi. Efendileri kanun dahilinde bir iş buyurduğunda mırıldanan uşakların davranışı da biraz evvel anılan homurdanma başlığı altındadır.[76] Bunlar efendilerine karşı açıktan karşı gelemeseler de onlar hakkında kötü sözler söylerler, gizlice sızlanır, Şeytan'ın *Pater noster*'i[77] diye bilinen sözleri söyleyip nefretle homurdanırlar, kal-

dı ki Şeytan'ın asla bir Pater noster'i olmamıştır, Bu sadece cahil insanların bu mırıldanmalara verdikleri addır. Şimdi ortaya koyacağım üzere bazen sızlanma, kişinin yüreğinde kin besleyen öfke ve nefretten kaynaklanır. Sonra yürek acısı gelir ve bunun yüzünden komşusunun yaptığı her hayırlı iş kişiye buruk ve yavan gelir. Bunu uyuşmazlık izler ve bütün dostluğu temelinden yok eder. Sonra hor görme gelir ve o zaman kişi kendisi asla komşusu kadar iyi olamasa da komşusunu huzursuz etmek için fırsat kollar. Sonra suçlama gelir ve kişi komşusunu lekelemek için bahane arar. Bu, gece ve gündüz bizleri suçlandırmak için dikkat kesilip bekleyen Şeytan'ın hilesi gibidir. Sonra garez gelir ve kişi komşusuna mümkünse gizlice zarar vermeye çalışır. Bu mümkün değilse kişi kötü emellerini gerçekleştirmenin bir yolunu bulacaktır; ya komşusunun evini kundaklayacak, ya adamcağızı zehirleyecek ya da hayvanlarını öldürecek ve benzeri kötülükler yapacaktır.

31) Şimdi bu iğrenç haset günahının dermanından söz edeceğim. İlaçlardan birincisi, Tanrı sevgisi ve kişinin kendini olduğu kadar komşusunu da sevmesidir. Zira bunlardan biri olmadan diğeri olmaz. Şüpheniz olmasın ki komşusu denince kişi kardeşini anlamalıdır, zira hepimizin etten ve kemikten bir anası ve bir babası vardır, yani Âdem'le Havva ve hatta hepimizin tek manevi babası, O, Göklerdeki Tanrı'dır. Komşunuzu sevmek ve onun için tüm iyi şeyleri dilemek zorundasınız. Bu konuda Tanrı "Komşunu da kendini sevdiğin gibi seveceksin"[78] buyuruyor; yani hem hayatınızın hem ruhunuzun kurtuluşu için. Bunlardan başka, komşunuza sevginizi sözlerinizle, iyi niyetli azarlamalarla ve ıslahı yolunda uyarılarla belli etmelisiniz; bunaldığı anlarda onu rahatlatmalı ve onun için tüm kalbinizle dua etmelisiniz. Ona sevginizi yaptığınız işlerle de ifade etmelisiniz; onu öyle sevmelisiniz ki onun yararına kendiniz için yapılıyormuş gibi memnuniyetle hayır işlemelisiniz. Bu nedenle, onu kötü sözlerle incitmemeli; canına, malına veya, kötü örnek olup onu ayartmakla, ruhuna hiçbir zarar vermemelisiniz. Ne karısına ne de başka bir şeyine göz dikmemelisiniz. Komşu denince bundan düşmanınızın da kastedildiğini biliniz. Şüphesiz, kişi Tanrı'nın emri uyarınca düşmanını da sevmelidir; ve doğrusu dostunuzu da Tanrı'da sevmelisiniz. Kişinin düşmanlarından nefret etmesi uygun olsaydı, bizler O'nun düşmanıyken, Tanrı'nın sevgisi bizlere uzanmazdı. Düşmanının kendisine karşı üç hatalı davranışına kişi

şu üç şekilde karşılık vermelidir: Nefret ve kine karşılık onu yürekten sevmeli; azarlama ve sövmeye karşılık düşmanı için dua etmeli ve düşmanının yaptığı kötülüklere karşılık ona nazik davranmalı. Zira İsa diyor ki: "Düşmanınızı sevin, size lanet edenleri kutsayın, sizden nefret edenlere iyilik edin, size aşağılayıcı muamelede bulunan ve zulmedenler için dua edin."[79] Evet, Efendimiz İsa Mesih düşmanlarımıza karşı böyle davranmamızı buyuruyor. Zira tabiat bizi düşmanlarımızı sevmeye sevkeder ve inanın, düşmanlarımızın sevgiye dostlarımızdan daha çok ihtiyacı vardır; kim daha muhtaçsa ona yardım etmeli ve bunu yaparken, düşmanları için ölen İsa Mesih'in sevgisini hatırımıza getirmeliyiz. Hissetmesi ve göstermesi çok daha zor olduğu içindir ki sözünü ettiğim sevgi çok daha değerlidir; bu nedenle, düşmanımızı sevmek Şeytan'ın zehirini etkisiz bırakır. Zira, nasıl tevazu Şeytan'ı bozguna uğratırsa düşmanımıza karşı duyduğumuz sevgi de Şeytan'ı ölümcül bir şekilde yaralar. Şüphesiz öyleyse, sevgi insanın yüreğini haset zehirinden temizleyen ilaçtır. Bu dereceden günah çeşitleri bundan sonraki pargraflarda daha ayrıntılı bir şekilde ortaya konulacaktır.

Öfke.

32) Hasetten sonra öfke günahını tarif edeğim. Zira, komşusuna hasetlenen her kişi genellikle çekemediği kimseye kızgınlığını sözleri veya hareketleriyle belli edecektir. Öfke, hasetten olduğu kadar kibirden de kaynaklanır; zira şüpheniz olmasın ki, kibirli ve hasetçi kişi kolayca öfkelenir.

33) Öfke günahı Aziz Augustine'e göre söz veya hareketle intikam almaya kötücül bir kararlılıktır. Öfke, filozofa göre, nefret ettiği kimseye zarar verme arzusundan dolayı kişinin yüreğinde kanının ısınıp hızlanmasıdır. Zira, kişi kanının ısınıp hızlanmasından öyle rahatsız olur ki sağduyulu bir şekilde karar verme yeteneğini kaybeder. Fakat öfkenin kendisini biri iyi, diğeri kötü olmak üzere iki şekilde belli ettiğini bilmelisiniz: İyi öfke iyilik hevesinden kaynaklanır ve kişi kötülük yüzünden ve kötülüğe karşı hiddetlenir; bu konuda bir bilge kişi "Öfke oyundan yeğdir"[80] demiştir. Bu öfke yumuşaktır ve acı değildir; kişiyi değil, kişinin hatasını hedef alır; Davut Peygamber'in dediği gibi: '*Irascimini et nolite peccare.*'[81] Şimdi, kötü öfkenin iki şekilde ortaya çıktığını biliniz: Bunların ilki akla danışıp tavsiye almadan uyanan ani ve aceleci öfkedir.

Bu, kişinin aklı öfkeyi onaylamıyor demektir ve bu yüzden hafif günahtır. Diğer tür öfke yüreğin kasvetinden, önceden düşünülmüş bir kötülük ve bir intikam kararlılığıyla birlikte doğar ve akıl tarafından onaylanır; bu öfke tam manasıyla kötüdür ve doğrusu, ölümcül bir günahtır. Tanrı bu tip öfkeden hoşlanmaz, zira bu öfke Tanrı'nın Evini rahatsız eder ve Kutsal Ruh'u kişinin yüreğinden kovalar; kişinin Tanrı'ya benzerliğini, yani ruhundaki fazileti, harcayıp yok eder, kişinin yüreğine Şeytan'la ortak yönler koyarak onu gerçek efendisi Tanrı'dan koparıp alır. Bu tip öfke Şeytan için büyük bir mutluluktur; zira bu öfke Şeytan'ın Cehennem ateşiyle yakılan ocağıdır. Zira, yeryüzündeki yok edici mekanizmaların en görkemlisi nasıl ateşse, manevi şeyleri yok etmek için en görkemli araç da öfkedir. Küllerin altında neredeyse sönmüş gibi duran kor kömürlerin kükürt değer değmez nasıl yeniden canlandığına dikkat edin; insanın yüreğinde saklı duran kibirin değmesiyle de öfke aynı şekilde canlanır. Zira şüphesiz ateş hiç yoktan var edilemez, fakat çakmak taşlarına çelik sürtülerek çıkartıldığına göre, ateşin bu taşların içinde öncelikle doğal olarak atıl halde bulunması gerekir. Kibrin çoğu zaman öfkeyi oluşturan hammadde oluşu gibi kin de öfkenin dadısıdır. Aziz İsidore odunlarından ateş yakılıp, kömürlerinin üstü küllerle örtüldüğünde korları en az bir yıl parıldayan bir ağaç türünden söz ediyor. Aynı şey kin için de geçerlidir; zira kin de bazı kişilerin yüreklerine bir kez yerleştiğinde orada şüphesiz bir Paskalya gününden diğer Paskalya gününe kadar ve belki daha uzun süre kalacaktır. Fakat inanın, bütün bu süre zarfında böyle kişiler Tanrı'nın merhametinden uzaktırlar.

34) Şeytan'ın biraz evvel andığımız ocağında üç kötülük dövülür: Bunlardan ilki kötü sözler ve azarlama yoluyla sürekli olarak ateşi körükleyip büyüten kibirdir. Sonra haset ayağa kalkar ve bir uzun, çatal kin maşasıyla kızgın demiri insanın yüreğinin üstünde tutar. Sonra tahrik ve kavga ve münakaşa ayağa kalkar; hain iftiralarla çekiç vurup döver. Şüphesiz bu lanetli günah hem onu işleyen kişiye hem de komşusuna zarar verir. Zira, kişinin komşusuna verdiği zararın nerdeyse tamamı öfkeden kaynaklanır. Zira, ne İsa'yı ne de O'nun sevgili annesini kayıran taşkın öfke Şeytan'ın bütün emirlerini yerine getirir. Hak saklasın, böyle bir öfke anında pek çok kişi hem İsa hem de O'nun azizlerine karşı yüreğinde kötülük duyar. Bu lanetli bir kötülük değil midir? Tabii ki evet. Heyhat! Bu gü-

nah kişinin aklını, düşüncesini, ruhunun koruyucusu olan bütün tatlı yaşantıyı çeker alır. Şüphesiz bu günah, kişinin yüreğindeki Tanrı'nın efendiliğini ve komşu sevgisini de alır; ve sürekli olarak doğruyla mücadele halindedir. Kişiyi gönül huzurundan mahrum bırakır ve ruhunu alt üst eder.

35) Öfkeden şu kokuşmuş şeyler doğar: İlk olarak nefret, yani eski öfke; sonra insanın uzun süre sevdiği eski dostunu terk etmesine neden olan uyuşmazlık. Sonra, kişinin komşusuna (bedenine veya servetine olsun) karşı her türlü kötü davranışı gelir. Bu lanetli öfke günahından cana kıyım da doğar. Ve cinayetin, yani adam öldürmenin, değişik şekillerde olduğunu iyi biliniz. Bazı adam öldürme olayları manevi, bazıları bedenseldir. Manevi olanların temelinde altı şey yatar: Bunlardan birincisi nefrettir, ve Aziz Yuhanna'nın dediği gibi "Kardeşinden nefret eden kişi cana kıymış demektir."[82] Arkadan konuşarak da adam öldürülür; ve gıybetçiler hakkında Süleyman şöyle der: "Onların iki kılıçları vardır ve onlarla komşularını öldürürler."[83] Zira, bir kimsenin iyi adını almak, doğrusu canını almak kadar büyük bir kötülüktür. Bir yöneticiye haksız vergiler ve gümrükler koymasını tavsiye etmekle de cinayet işlenmiş olunur. Süleyman uşaklarının haftalıklarını (ya da kira bedelini) vermemeleri, bu ücretlerde kısıtlama yapmaları veya tefecilik yapmaları ve yoksul kimselere sadaka vermemeleri bakımından zalim efendilerin gürleyen aslanlara veya aç ayılara benzediğini belirtiyor.[84] Bilge kişi de bu konuda "Açlıktan ölmek üzere olanları doyurun"[85] diyor. "Zira, onları aç bırakmanız onları öldürmeniz demektir ve bunların hepsi ölümcül günahlardır. Bedensel cinayet birinin ölümüne dilinizle sebep olduğunuzda söz konusudur; birinin öldürülmesini emretmeniz veya birisine bir başkasını öldürmesini tavsiye etmeniz gibi. Fiili adam öldürme dört şekilde olur: Bir tanesi kanun eliyle gerçekleştirilendir; bir hâkimin bir suçluyu ölüme mahkûm etmesi gibi.[86] Fakat hâkim bu işi adaletli bir şekilde yapmaya özen göstermeli, kan dökme zevkini tatmin için değil, adaleti gerçekleştirmek amacıyla hüküm vermelidir. Bir de zorunlu hallerde cana kıyılması söz konusudur; kişinin bir başkasını öz savunma amacıyla ve bunu yapmadığı takdirde kendi ölümünün kaçınılmaz olacağı hallerde öldürmesi gibi. Ama tabii ki kişi karşısındakini öldürmeden kurtulabileceği halde yine de öldürürse günah işlemiş olur ve ölümcül günahın cezasına çarptırılır. Ayrıca, bir kimse şartların zor-

lamasıyla veya fırlattığı bir ok veya taşın birisini öldürmesiyle, andığımız suçu işlemiş sayılır. Eğer bir kadın uykusunda yanlışlıkla çocuğunun üstüne yatar ve onu öldürürse bu cinayettir ve ölümcül günahtır. Ayrıca, bir erkek gebe kalınmasına müdahale eder ve zehirli ilaçlar içirerek bir kadını gebe kalamayacak şekilde kısırlaştırırsa, veya bir kadının gizli bölgelerine çeşitli maddeler ve ilaçlar koyarak doğmamış bir çocuğu kasıtlı olarak öldürürse; veya erkek ya da kadın sıvısını çocuk olmayacak yere, çocuk olmayacak şekilde akıtarak doğal olmayan bir günah işlerse; veya bir kadın gebe kaldıktan sonra çocuğu öldürecek şekilde kendine işkence ederse bu cinayettir. Bir erkek karısına şehvani arzuyla yaklaşır ve bunun sonucu rahimdeki çocuk ölürse, veya bir erkek bir kadına çocuğunu düşürmesine sebep olacak şekilde vurursa bu cinayettir. Bütün bunlar cinayettir ve ölümcül günahlardır. Bunların yanısıra sözle, davranışla ya da düşünceyle işlenen daha pek çok günah doğar öfkeden; kişinin kendi hatası yüzünden Tanrı'yı suçlaması veya değişik memleketlerde günahkâr kumarcıların yaptıkları gibi, Tanrı'yı ve O'nun bütün Azizlerini hakir görmesi gibi. Ve böyle kimseler bunu yüreklerinde Tanrı'ya ve bütün azizlerine karşı büyük bir kötülük isteği duyarak yaparlar. Kötülük duygularını sunaktaki adaklara hürmetsiz muamele ederek tatmin ederler ve o zaman işlenen günah o kadar büyüktür ki, Tanrı'nın en ulu işi olan merhameti[87] olmasa affı mümkün değildir. Evet, Tanrı'nın merhameti o denli büyük ve kendisi odenli iyi yüreklidir. Ayrıca öfkeden zehirli öfke doğar; kişi günah çıkarttıktan sonra günahı terk etmesi konusunda sertçe azarlanır fakat o hiddetlenir ve terslenir. Öfkeyle cevap verip günahının, etinin zayıflığından kaynaklandığını söyleyerek günahına mazeret bulmaya ve suçunu savunmaya geçer; yarenlerinin hatırını kırmamak için günah işlediğini; kendisini Şeytan'ın ayarttığını; günahı toyluğu yüzünden işlediğini; tabiatı gereği kendini alamadığını; ona kalırsa belli bir yaşa kadar bu günahı işlemesinin alnına yazılmış olduğunu; ya da böyle davranmanın kendisine atalarının kanından geçtiğini ve işte bunlar gibi şeyleri iddia eder. Bu tip kişilerin hepsi kendilerini günaha öyle bir sarmalamışlardır ki ne yapsalar günahtan vazgeçemezler. Doğrusu, günahı için mazeret arayan kimse günahını kabullenmedikçe ondan kurtulamaz. Bunun ardından, açıkça Tanrı'nın yasasına karşı çıkmak olan yemin geliyor. Yemin çoğu zaman hiddet ve öfkeden kaynaklanır. Tanrı "RAB'bin ismini boş yere ağza almayacaksın"[88]

buyuruyor. Ayrıca İsa Mesih Efendimiz Aziz Matta'nın ağzından şöyle diyor: "*Nolite iurare omnino:* ne Cennet üstüne (zira Tanrı'nın tahtıdır), ne yeryüzüne (zira orası O'nun ayak taburesidir), ne Kudüs üstüne (zira orası Yüce Kral'ın şehridir), ne de başınız üstüne yemin edin; zira siz bir tek saç kılını dahi beyaz ya da siyah yapamazsınız: fakat bütün teminatınız 'evet, evet, hayır, hayır' olsun; zira bunların dışında her şey kötülükten gelir." İsa aşkına böyle günahkârca yemin etmeyin; böyle yapmakla İsa'yı ruhu, kalbi ve kemikleri olmak üzere parçalara ayırmış olursunuz. Zira O'nu daha da parçalamanız lanetli Yahudilerin İsa'nın değerli bedenini yeterince parçalayamamış olduğunu düşündüğünüz şeklinde anlaşılır. Eğer kanunlar sizi yemin etmeye zorluyorsa yemininiz kanuna uygun olsun. Yeremya'nın dediği gibi *(quatro capitulo)* "*Iurabis, in veritate, in iudicio et in iusticia.*"[89] Demek oluyor ki, "Hakikatle yemin edeceksin, zira yalanın her türlüsü İsa'ya karşıdır; zira İsa mutlak doğrudur."[90] Ve şunu unutmayın: Kanunun mecbur koşmadığı hallerde yemin eden büyük yemincilerin evinde onlar bu şekilde günahkârca yemin etmeye devam ettikleri sürece musibet eksik olmayacaktır. Hâkim tarafından doğruya yemin etmeniz istendiği zamanlar, adalet adına da yemin etmelisiniz. Ayrıca hasetten değil, göze girmek için değil, mükafat için değil fakat hakikat için, onu Tanrı'nın onuru adına ilan etmek ve Hıristiyan dostunuza yardımcı olmak için yemin etmelisiniz. Bu nedenle Tanrı'nın adını boş yere ağzına alan ya da yalan yere sözlü olarak yemin eden veya Hıristiyan olduğu düşünülsün diye İsa'nın adını anan ve fakat İsa'nın yaşadığı ve öğrettiği şekilde yaşamayanların hepsi Tanrı'nın adını boş yere zikretmiş olurlar. Aziz Peter'ın şu sözlerine kulak verin, *(Actuum, quatro capitulo)* "*Non est aliud nomen sub celo, vs.*", Gök altında adamlar arasında verilmiş başka bir isim yoktur ki, onunla kurtulabilelim[91], İsa Mesih'in ismi dışında yani. Ayrıca dikkat edin, Aziz Pavlus'un deyişiyle *(ad Philipenses secundo)* "*In nomine Jesu vs.*", İsa'nın ismi karşısında Göklerdeki her şey diz çöker.[92] O öyle yüce, öyle muhteremdir ki Cehennem'deki lanetli Şeytan o'nun ismini duyunca tir tir titrer."[93]

Öyleyse şu sonuca varıyoruz: İsa Mesih'in adını kullanarak böyle dehşet verici bir şekilde yemin eden kişi O'na bütün lanetli Yahudilerden ve hatta O'nun adını duyunca titreyen Şeytan'dan daha ağır bir biçimde hakaret etmiş olur.

36) Kanun icabı yapılmadığı hallerde yemin etmek böyle sert bir şekilde yasaklandığına göre, yalan yere yemin etmek şüphesiz, çok daha kötü ve gereksizdir.

37) Bu durumda yemin etmekten haz alan ve büyük yeminler etmeyi soylu ve erkekçe bir davranış sayanlara ne demeli? Ya, ağız alışkanlığından dolayı incir çekirdeğini doldurmayacak şeyler için yemin etmekten kendilerini alamayanlara ne buyrulur? Şüphesiz bu dehşet verici bir günahtır. Aceleyle ve sözümüzün nereye varacağını düşünmeden yemin etmek de günahtır. Fakat şimdi sahte büyücülerin, ruh çağırıcıların su dolu leğenlere, parlak bir kılıca, bir daireye, bir ateşe veya bir koyunun kürek kemiğine bakarak işledikleri dehşet verici ruh çağırma ve ciddi yeminler etmeleri günahını geçelim.[94] Onların böyle yapmakla İsa'ya ve Kutsal Kilise'nin inançlarına kötücül ve lanetli bir şekilde karşı geldiklerinden başka bir şey diyemiyeceğim.

38) Ya kuşların veya diğer hayvanların uçuşlarından ya da bağırışlarından, zarlardan, remillerden, rüyalardan, kapı gıcırdamasından, damların çatırdamasından, sıçanların kemirmesinden ve bu tür şeylerden kehanetler çıkarılması gibi Şeytan işlerine ne demeli? Şüphesiz, bütün bu şeyler Tanrı ve O'nun Kutsal Kilisesi tarafından yasaklanmıştır. Bu yüzden böyle pisliklere bel bağlayanlar tövbe edip doğru yola girene kadar lanetlenmişlerdir. İnsanlar veya hayvanlardaki yaralanmalara veya illetlere karşı sihirler kazara etkili oluyorsa Tanrı, insanlar O'nun adına daha çok hürmet edip, O'na daha çok iman etsinler diye buna izin verdiği içindir.

39) Şimdi, genellikle Hıristiyan dostunu kandırmak amacıyla kelimelerin yanlış anlamlarda kullanılması demek olan, yalan söylemekten söz edeceğim. Kimi yalanlar vardır ki kimseye bir fayda sağlamaz ve kimi yalanlar bir kimsenin rahatı için bir başkasının zararını ve rahatını bozma pahasına söylenir. Bir diğer çeşit yalan, kişinin hayatını ya da mallarını kurtarmak için söylediğidir. Bir başka çeşit ise sırf yalan söylemekten alınan hazdan doğar. Bu haz için asılsız bir temel üzerine uzun bir hikâye inşa edilir ve allanıp pullanır. Bazı yalanlar önceden sarfedilmiş bir söze ters düşmemek için söylenir; bazıları da pervasızlıktan, lafını iyice ölçüp biçmemekten ve benzeri sebeplerden doğar.

40) Şimdi de, gönül hoşnutluğuyla yürekten gelmeyen, fakat korkudan veya açgözlülükten kaynaklanan dalkavukluğa değinelim. Kabaca, dalkavukluk hak edilmemiş övgüdür. Dalkavuklar Şeytan'ın çocuklarını yaltaklanma sütüyle doyuran dadılarıdır. Doğrusu, Süleyman'ın dediği gibi "Birisine aşırı iltifat etmek onda kusur bulmaktan kötüdür." Zira bazen kusurlarının söylenmesi burnu havada bir kişinin böyleleri eleştirilmekten pek korktukları için daha mütevazi olmasına sebep olabilir; fakat dalkavukluk şüphesiz, kişinin hem iç güzelliği, hem de dış görünüşü itibarıyla kendisini dev aynasında görmesine neden olur. Kişinin kendisini gerçekte olmadığı şekilde görmesine neden oldukları içindir ki dalkavuklar Şeytan'ın büyücüleridirler.[95] Onlar Tanrı'ya ihanet eden Yahuda'ya benzerler; zira bu dalkavuklar da insana ihanet eder ve onu düşmanına, yani Şeytan'a satarlar. Dalkavuklar Şeytan'ın sürekli olarak *Placebo*'yu[96] okuyan rahipleridirler. Dalkavukluğu öfke günahlarından sayıyorum zira birine kızan kişi, kavgada kendisine yandaş kazanmak için, çoğu kez bir başkasına yaltaklanır.

41) Şimdi öfkeli bir yürekten doğan bela okumadan söz edelim. Bela okumanın her çeşit kötülüğü içerdiği söylenebilir. Aziz Pavlus'un dediği gibi bu tür lanetlemeler kişiyi Tanrı'nın Krallığı'ndan mahrum bırakır.[97] Çoğu zaman bela, tıpkı bir kuşun dönüp dolaşıp yuvasına geri gelmesi gibi, yine bela okuyan kişinin başına döner. Her şeyden önemlisi, insanlar çocuklarını lanetlemekten ve onların kanından gelenleri Şeytan'a vermekten kaçınmalıdırlar; şüphesiz bu büyük bir tehlike ve büyük bir günahtır.

42) Şimdi kızma ve azarlamadan söz edelim, ki bunlar kişinin kalbindeki dostluk bağlarını söküp almaları nedeniyle yürekteki büyük kötülüklerdir. Zira, kişinin kendisine açıkça kızan ve kendisini azarlayan birisiyle barışması, doğrusu, son derece zordur. Kızma ve azarlama İsa'nın İncil-i Şerif'te belirttiği gibi korkunç bir günahtır.[98] Şimdi şuna dikkat edin: Komşusunu azarlayan her kişi ya "cüzzamlı" ya da "kambur dürzü" diyerek onun vücudunda bulunan ve ona acı veren bir kusurundan veya komşusunun işlediği bir günahtan söz ediyordur. Eğer kişi komşusuna acı veren bir kusurunu kullanarak azar niteliğinde sözler ediyorsa, azarı İsa Mesih'e yöneltilmiş demektir. Zira ister cüzzam, ister başka bir hastalık, ister bedensel bir kusur şeklinde olsun acı adil bir Tanrı vergisi-

dir ve yine O'nun izniyledir. Ve kişi komşusunu "seni pezevenk", "seni ayyaş dürzü" vs. şeklindeki azarlıyorsa bu, insanların günah işlemesinden her an mutluluk duyan Şeytan'ı sevindirir. Doğrusu, azar doğsa doğsa günahkâr bir yürekten doğar. Ne de olsa "Ağız yüreğin taşmasından söyler."[99] Bilmelisiniz ki herhangi bir kimse bir başkasını düzelteceği zaman onu azarlamamaya dikkat etmelidir. Zira, dikkat etmezse, kişi söndürmesi gereken kızgınlık ve öfke ateşini kolayca körükleyebilir; belki de yumuşak bir şekilde uyarsa kurtarabileceği kişiyi öldürebilir. Zira Süleyman'ın dediği gibi "Dil yumuşaklığı hayat ağacıdır",[100] yani manevi hayatın ağacı; doğrusu, hoyrat dil azarlananın olduğu kadar azarlayanın da hayat damarlarını kurutur. Bakın Aziz Augustine ne diyor: "Azarlayan kişi kadar Şeytan'ın çocuğuna benzeyen yoktur." Aziz Pavlus da diyor ki: "Tanrı'nın hizmetçisi olan kişi kızmamalıdır."[101] Kavga bütün insanlar arasında günahtır, fakat karı koca arasında olanı en yakışık almayanıdır; zira o zaman çiftler arasında hiç huzur olmaz. Bu konuda Süleyman "Çok yağmurlu günde ardı kesilmeyen damlama ve kavgacı karı, birbirine benzerler."[102] diyor. Damı pek çok yerinden akıtan bir evde yaşayan kimse bir taraftaki sızıntıyı önlese yağmur onu başka bir taraftan bulur. Kavgacı bir karısı olanlar için de durum aynıdır. Kadın kocasını bir taraftan azarlayamazsa bir başka taraftan azarlayacaktır. Bu yüzden Süleyman "Otlardan oluşan fakat sevgiyle gelen bir akşam yemeği ahırda semirtilmiş fakat nefretle gelen dana etinden daha iyidir."[103] diyor. Aziz Pavlus da diyor ki: "Ey kadınlar, Rab'de layık olduğu üzre, kocalarınıza tabi olun. Ey erkekler karılarınızı sevin, ve onlara karşı acı muamele etmeyin." *(Ad Colosenses, tertio.)*[104]

43) Bundan sonra, özellikle kişinin bir başkasının yaptığı iyi işleri küçümsemesi demek olan hakir görmeden söz edelim. Zira, doğrusu, böyle hakir görücüler yeşil asmanın tatlı kokusuna dayanamayan iğrenç kurbağaya[105] benzerler. Bunlar Şeytan'ın işbirlikçileridirler, zira Şeytan kazanınca sevinir, kaybedince üzülürler. Bunlar İsa Mesih'in düşmanıdırlar; zira O'nun sevdiği şeyden, yani ruhların kurtuluşa ermesinden nefret ederler.

44) Şimdi kötü tavsiyeden söz edeceğiz; kötü tavsiyede bulunan kişi bir haindir, zira o kendisine güveneni aldatır, *ut Arcitofel ad Absolonem.*[106] Ne var ki kötü tavsiyesi önce kendisine zarar verir. Ne

de olsa, bilge kişinin söylediği gibi, başkasına kötülük eden her sahtekâr önce kendine kötülük eder.[107] Herkes, özellikle ruhlara danışma konularında, sahtekâr kimselerden, öfkeli kimselerden ve kendi çıkarlarına ya da dünyevi şeylere fazla düşkün kimselerden tavsiye almaması gerektiğini bilmelidir.

45) Şimdi sıra insanlar arasına anlaşmazlık tohumları ekenlerin günahlarına geldi. Hiç şaşırmamak gerekir ki, İsa bundan son derece nefret eder. Zira O yeryüzünde barışı kurmak için can verdi. Ve Tanrı birlik olmaları için bedenini bağışladığı insanlar arasında dostluk olmasını kendi bedeninden daha çok sever.[108] Bu nedenle, anlaşmazlık yaratmak için ortalıkta dolanan kimseler Şeytan'dan farksızdırlar.

46) Bir de, iki dillilerin, yani insanların yüzlerine iyi, arkalarından kötü konuşanların veya aslında kötü niyetli oldukları halde iyi niyetle, şaka veya oyun yollu konuşuyor gibi yapanların işledikleri günahı anmamız gerekir.

47) Sonra, size güvenen birisine ihanetle karşılık vermek ve o kişiyi lekelemek geliyor ki, bu yolla verilen zarar asla telafi edilemez.
Sonra, tehdit etme geliyor ki bu aptallığın daniskasıdır; zira sık sık ... tehditler savuran kişi karşısındakini, sık sık, yapabileceğinin fazlasıyla tehdit ediyor demektir.
Sonra boş konuşmak geliyor ki bu günah ne konuşan kişiye ne de onu dinleyene bir fayda sağlar. Ya da boş sözler gereksiz ve bir yarar gözetmeyen sözlerdir. Boş konuşmak bazen hafif günahlardan olsa bile kişi buna güvenmemelidir, zira Tanrı önünde bu sözlerimizin hesabını verceğiz.[109]
Sonra, günaha bulaşmadan yapılması mümkün olmayan gevezelik geliyor. Süleyman'ın dediği gibi "Bu günah aptallığın belirgin göstergesidir." Bu nedenle bir filozof kendisine insanların nasıl mutlu edilebileceği sorulduğunda "Birçok hayırlı iş ve çok az gevezelik yapın" demiştir.
Bundan sonra, Şeytan'ın maymunları olan soytarıların günahı geliyor. Zira bunlar insanların kendi maskaralıklarına bir maymunun oyunlarına güldükleri gibi gülmelerini sağlarlar. Bu türden soytarılıklar Aziz Pavlus tarafından men edilmiştir.[110] Bakın, faziletli ve mübarek sözler insanı nasıl rahatlatırsa Şeytan'ın hizmetinde çile

çekenleri de soytarıların ve şakacıların günahkâr sözleri aynı şekilde rahatlatır. Bunlar dil yoluyla, öfkeden ve birçok diğer günahtan doğan günahlardır.

Öfke Günahının Dermanı.

48) Öfkenin dermanı munislik, yani yumuşak huyluluk diye bilinen bir fazilettir; hatta sabır ve hoşgörü diye bilinen bir diğer fazilettir.

49) Yumuşak huyluluk kişinin yüreğindeki aceleciliğin sebep olduğu çalkantıları ve tahrikleri dizginler, öyle ki yürek kızgınlık ve öfkenin etkisiyle yerinden fırlamasın. Hoşgörü insanın insana çektirdiği her türlü bedensel ezaya ve yaptığı kötülüklere tatlı tatlı katlanır. Aziz Jerome yumuşak huylu kişiyi şöyle tanımlıyor: "Kimseye kötülük etmez, kötü söz söylemez, insanların sarfettikleri kötü sözlerden ve yaptıkları kötü işlerden rahatsız olmaz."[111] Bu fazilet insanın içine bazen tabii bir şekilde aşılanmıştır; bir filozofun dediği gibi: "İnsan tabiat itibarıyla yumuşak huylu ve iyiye yönlendirilebilir bir canlıdır, fakat yumuşak huylu kişi Tanrı lutfundan haberdar olursa değeri daha da artar."

50) Öfkeye karşı bir diğer derman olan sabır kişinin iyiliklerini tatlılıkla karşılayan ve kendisine yapılan kötülüğe öfkelenmeyen bir fazilettir. Filozof diyor ki: "Sabır düşmanlığın her türlü taşkınlığına ve her türlü sövgüye olgunlukla katlanan bir fazilettir." Ve İsa'nın dediği gibi bu fazilet kişiyi Tanrı benzeri kılar ve onu Tanrı'nın sevgili öz evladı yapar.[112] Bu fazilet kişinin düşmanını bozguna uğratır. Bu konuda şöyle diyor bilge kişi: "Eğer düşmanına galip gelmek istersen sabretmeyi öğren." Ayrıca, insana dışardan dört çeşit kötülük geleceğini ve bunlara sabrın dört çeşidiyle karşı konulması gerektiğini bilmelisiniz:

51) İlk kötülük kötü sözlerden gelir; Yahudiler kendisini defalarca azarlayıp onu hakir gördüklerini belli ettikleri zamanlar İsa Mesih bu sözlere hiç sızlanmadan ve sabırla katlandı. Bu yüzden siz de acılara sabırla katlanın, zira bilge kişi "Bir aptalla tartışmaya girmişseniz aptal hiddetlense de gülse de sizin için huzur yoktur"[113] diyor. Dıştan gelen diğer bir kötülük kişinin servetinin zarar görmesidir. Yeryüzündeki tüm servetinden, yani elbiselerinden mahrum bırakıldığı zaman İsa buna da sabırla katlandı.[114] Üçüncü kötülük,

bedensel işkencedir. Kendisine işkence edildiği sürece İsa buna sabırla katlandı. Dördüncü kötülük, fazla bedensel çalışmadır. Bu nedenle diyorum ki, hizmetindekileri aşırı çalıştıranlar veya tatil günlerinde olduğu gibi mesai zamanları dışında çalıştıranlar, doğrusu büyük günaha girerler. İsa, üzerinde acımasız bir ölümle karşılaştığı çarmıhı mübarek omuzunda taşırken buna sabırla katlandı, ve bizlere sabırlı olmayı öğretti. İnsanlar bundan sabrı öğrenmeli; zira şüphesiz İsa'ya karşı sevgileri sonsuz diye ve kendilerine mükâfat olarak mukaddes sonsuz hayat müjdelendi diye sabırlı olmaları gerekenler yalnızca Hıristiyanlar değildir, fakat hiçbir vakit Hıristiyan olmamış eski putperestler de sabır faziletini tavsiye ve tatbik ediyorlardı.

52) Zamanın evvelinde bir filozof canını çok sıkan bir hatasından dolayı bir müridini dövmeye karar vermiş ve delikanlıya vurmak için eline bir değnek almış. Değneği gören delikanlı hocasına "Niyetiniz nedir?" diye sormuş "Islah olman için seni döveceğim" cevabını alınca da "Aslında" demiş delikanlı "bir çocuğun işlediği bir kusurdan ötürü sabrınızı yitirdiğiniz için kendinizi ıslah etmelisiniz." "Haklısın," demiş üstad ağlayarak "doğru konuşuyorsun; değneği sen al sevgili oğlum ve sabırsızlığımdan dolayı beni cezalandır." Sabırdan itaat doğar ve kişi İsa'ya ve İsa'nın kişiliğinde itaat borçlu olduğu herkese karşı itaatkâr hale gelir. Ve kişi hoşnutlukla, duraksamadan ve bütün kalbiyle yapabileceğinin tamamını yaptığında kusursuz itaate ulaşmış olur. İtaat Tanrı'nın ve kendilerine sadakat ve tevazu borçlu olduğu efendilerinin emirlerini kişinin uygulamaya koymasıdır.

Tembellik.

53) Haset ve öfke günahlarından sonra şimdi de kayıtsızlık ve tembellik günahlarından söz edeceğim. Zira, haset insanın yüreğini kör eder, öfke başını belaya sokar ve kayıtsızlık onu ağır, düşünceli ve hırçın yapar. Haset ve öfke yürek acısına yol açar; bu yürek acısı tembelliğin anasıdır ve kişiden tüm iyilik sevgisini çeker alır. Öyleyse kayıtsızlık sorunlu bir yüreğin ıstırabıdır; Aziz Augustine'in dediği gibi: "O, iyiliğin üzüntüsü ve kötülüğün sevincidir." Şüphesiz kayıtsızlık lanetli bir günahtır; zira Süleyman'ın belirttiği üzere, kayıtsızlık insanların layığı gayretle İsa'ya yapmaları gereken ibadetleri azalttığı gibi, O'na yöneltilmiş bir kötülüktür de. Kayıtsız-

lıkta bu anılan gayretten eser yoktur; o her şeyi rahatsızlık duyarak, ve hırçınlıkla, gevşeklikle, sahte mazeretler öne sürerek, baştan savma ve gönülsüz olarak yapar. Kitap'ta da bu konuda: "Rabbin işini gevşeklikle yapanlara lanet olsun"[115] buyurulur. İnsanlar üç durumda bulunurlar, Kayıtsızlık ise insanın bu üç durumuna da düşmandır. Bu durumlardan ilki Âdem'in günaha düşmesinden önce olduğu gibi, masumiyet dönemidir; bu durumda, ondan Tanrı'yı övmesi ve O'na tapması istenmiştir. Diğer durum, günahkâr kimselerin durumudur ki bunlar günahlarının affedilmesi için ibadetle meşgul olmak zorundadırlar. Bir diğer durum insanın tövbenin şartı davranışlara mecbur olduğu lutuf durumudur ve doğrusu kayıtsızlık bütün bunlara düşmandır ve bunların karşısındadır; zira o hiçbir uğraşı sevmez. Bu berbat kayıtsızlık günahı, şüphesiz, bedenin geçimi için de büyük bir tehlikedir; zira o dünyevi ihtiyaçları tedarik etmez; her şeyi israf eder, her şeyin bozulmasına izin verir ve dikkatsizliğiyle bütün dünyevi zenginlikleri yok eder.

54) Dördüncü noktaya gelince; kayıtsızlık, tembellik ve uyuşuklukları yüzünden Cehennem azabı çekenlere benzer; zira bu lanetliler öyle bağlanmışlardır ki ne iyi bir şey yapabilir ne de iyilik düşünebilirler. Her şeyden önce, kayıtsızlık yüzünden kişi öylesine yılgındır ki, iyi olan herhangi bir şey yapmak içinden gelmez; bu nedenle Aziz Yuhanna'nın dediği gibi, Tanrı indinde kayıtsızlık iğrenç kabul edilir.[116]

55) Daha sonra hiçbir zorluğa gelemeyen, hiçbir kefaret cezası ödemeye katlanamayan tembellik Süleyman'ın dediğine göre öyle yumuşak, öyle naziktir ki her türlü zorluk, her türlü kefaret cezası ona ağır gelir ve bu yüzden kişi giriştiği her şeyi berbat eder.[117] Bu kalbi çürük kayıtsızlık ya da tembellik günahıyla savaşmak için kişi hayırlı işler yapmaya azimli olmalı; hayır işlemeye mert ve faziletli bir şekilde karar vermeli ve bunları yaparken İsa Mesih Efendimizin, küçük de olsa, her iyiliği ödüllendireceğini unutmamalıdır. Bedensel çalışma alışkanlığı muhteşem bir şeydir, zira Aziz Bernard'ın dediği gibi bu alışkanlık kişiye güçlü kollar, sert adaleler verir; diğer taraftan tembellik kişiyi zayıf ve yumuşak yapar. Ondan sonra da kişi herhangi bir iyi işe girişmekten korkmaya başlar; zira Aziz Gregory'nin dediği gibi, günaha meyilli kişi hayırlı bir işe başlamayı gözünde büyütür; kendi kendine iyilikle ilgili şartların

pek yorucu ve dayanılmaz ağırlıkta olduğunu söyleyerek bu türden hiçbir işe cesaret edemez.

56) Şimdi sıra umutsuzlukta. Umutsuzluk, Tanrı'nın şefkatinden umudu kesmiş olmaktır; bazen çok aşırı üzüntüden ve bazen çok büyük korkudan kaynaklanır: Kurban çok fazla günah işlediğini ve tövbe edip günahı terketse de bunun hiçbir faydası olmayacağını düşünür ve bu korku yüzünden yüreğini her çeşit günaha terkeder; Aziz Augustine böyle diyor. Sonuna kadar götürülecek olursa bu lanetli günah Kutsal Ruh'a karşı işlenmiş sayılır. Bu korkunç günah öyle tehlikelidir ki, Yahuda'nın göstermiş olduğu gibi, böylesi umutsuzluğa kapılan kişinin işlemekte tereddüt edeceği hiçbir suç ve günah yoktur. Öyleyse, tüm günahlar içinde bu, şüphesiz, İsa'nın en hoşuna gitmeyen günahtır. Doğrusu, böylesi umutsuzluğa düşen kişi daha savaşı kaybetmeden ve gereksiz yere teslim olan ödlek ve hain savaşçıya benzer. Heyhat! Heyhat! Bu kişi yok yere haindir ve yok yere umutsuzluk içindedir. Şüphesiz Tanrı'nın merhameti herkese açıktır ve Tanrı'nın işlerinin en yücesidir. Heyhat! İnsanlar Aziz Luka'nın İncili'ndeki (Luka 15) İsa'nın şu sözlerini akıllarına getiremezler mi? "Cennet'te tövbe etmiş bir günahkârın mutluluğu tövbeye hiç ihtiyaç duymamış doksan dokuz mümininkinden daha fazla olacaktır."[118] Aynı İncil'de, kaybettiği oğlu tövbekâr olarak geri dönen babanın sevincini ve verdiği ziyafeti anlatan bölüme de bir bakın. Aziz Luka'nın naklettiği *(23 Capitulo)* İsa'nın yanında idam edilen hırsızın sözlerini de hatırlayamaz mı insanlar?: "Tanrım, Krallığına döndüğünde beni hatırla." demişti hırsız ve İsa'nın cevabı şöyle olmuştu: "Doğrusu sana derim: Bugün sen benimle beraber Cennet'te olacaksın."[119] Şüphesiz insanların hiçbir günahı İsa'nın çektiği ıstırap ve O'nun ölümü hatırına, daha insanlar hayattayken silinemeyecek kadar korkunç değildir. Heyhat! Merhamet böylesine geniş açılmış kollarıyla insanı kucaklamaya bu kadar hazırken, kişi neden umutsuzluğa kapılsın? Dileyin, size verilecektir.[120] Sonra tembellikten kaynaklanan uykuculuk geliyor, yani insanı hem ruhsal, hem bedensel olarak ağır ve duyarsız yapan tembel tembel pinekleme. Düşünürsek, geçerli bir mecburiyet söz konusu olmadıkça, doğrusu, sabah vakti insanın uyanık olması gereken vakittir. Zira sabah vakti dua etmek, Tanrı'yı düşünmek ve Tanrı'yı onurlandırmak için gerçekten en uygun vakittir. Bakın Süleyman ne diyor: "Ve erken arayanlar beni

bulurlar"[121] Sonra hiçbir şeyi umursamayan ihmalcilik ya da dikkatsizlik geliyor. Cehalet bütün kötülüklerin anasıysa ihmalcilik de dadısıdır. İhmalci kişi yaptığı bir şeyin iyi mi kötü mü olduğunu önemsemez.

57) Bu iki günahın dermanlarına gelince, bilge kişinin dediği gibi: "Tanrı'dan korkan, yapması gerekeni yapmaktan kaçınmaz." Tanrı'yı seven, işleriyle Tanrı'yı hoşnut kılmaya gayret eder ve bütün gücüyle kendini hayırlı işler yapmaya yöneltir. Sonra bütün bu kötülüklerin cümle kapısı olan aylaklık geliyor. Aylak kişi duvarları olmayan bir eve benzer; o bu şekilde korumasız olunca Şeytanlar dört bir yandan içeri dalıp kendisine vururlar ve onu ayartmaya çalışırlar. Aylaklık bütün pis ve alçakça düşüncelerin, bütün boş gevezeliklerin, anlaşmazlıkların ve bütün kirliliğin lağımıdır. Şüphesiz ki, Cennet aylak adamların değil, alın teri dökenlerindir. Bunlardan başka, Davut diyor ki: "Onlar insan harmanına katılmıyorlar ve onlarla birlikte dövülmeyecekler,"[122] yani Araf'ta. Öyleyse, bir an evvel tövbe etmedikleri takdirde; onlara Cehennem'de Şeytan tarafından işkence edilecektir.

58) Sonra gecikme diye bilinen bir günah geliyor, yani kişinin Tanrı'ya yönelmede çok geç kalması ya da Tanrı'ya yönelmeden önce çok oyalanması, ki bu büyük budalalıktır. Böyle bir kimse çukura düştüğü halde ayağa kalkmayan insana benzer. Bu kötü huy, kişiye uzun yaşayacağını düşündüren yanlış bir umuttan kaynaklanır; bu umut kişiyi çoğu zaman hayal kırıklığına uğratır.

59) Sonra gevşeklik gelir; yani kişinin bir işe başlaması, fakat biraz sonra vazgeçip işten el çekmesi. Bu, herhangi bir güçlük, herhangi bir engelle karşılaştıklarında yönetimlerinde sorumlu oldukları maiyetlerini gözden çıkarıverenlerin durumuna benzer. Bunlar, koyunların fundalar arasında kurtlara doğru seğirtmesine bile bile izin veren, yöneticilik görevlerini hiç umursamayan günümüz çobanlarıdır. Bu tutumlarının sonunda kişi hem maddi hem manevi yoksullukla karşı karşıya gelir ve zamanla elindeki bütün maddi, manevi servetleri yitirir. Sonra, kasvetli bir soğukluk gelir ve kişinin yüreğini dondurur. Sonra, kendini Tanrı'ya verebilme noksanlığı gelir ve Aziz Bernard'ın dediği gibi, o kişiyi öyle bir kör eder, öyle bir ruh bitkinliğine sokar ki o kişi Kutsal Kilise'de okuyamaz,

ilahi söyleyemez, coşku dolu hiçbir şeyi yüreğinde duyamaz, düşünemez. Böyle birinin tuttuğu her hayırlı iş kendisine yavan gelir. Sonra üstüne yavaş yavaş bir ağırlık ve uyku hali çöker, kişi kolayca öfkelenip nefrete ve hasete kolayca meyillenir. Sonra, "*tristicia*" diye bilinen ve Aziz Pavlus'un dediği gibi insanları öldüren, dünyevi hüzün gelir.[123] Doğrusu böyle bir hüzün kişinin kendi hayatından bıkmasına neden olacağı için hem ruhun, hem de bedenin ölümüne hizmet eder. Bu nedenle de, kişiyi ecelsiz ölüme götürür.

Tembellik Günahının Dermanı.

60) Bu tüyler ürpertici tembellik günahı ve onun dallarına karşı *fortitudo* ya da kuvvet; yani kişinin kendisine zararı dokunacak şeyleri küçümsemesini sağlayan, karakter kuvveti denilen bir fazilet vardır. Bu fazilet öyle kudretli ve öyle gayretlidir ki kendini tehlikelerden, kötülüklerden korumak ve Şeytan'ın hamlelerini savuşturmak için metanetle ve akıllıca direnme cesaretini gösterir. Zira tembellik nasıl ruhun gücünü azaltıp onu zayıflatırsa karakter kuvveti de ruhu destekleyip sağlamlaştırır. Zira bu "*fortitudo*" olası ıstıraplara uzun süre dayanıp, ayakta kalabilir.

61) Bu faziletin pek çok çeşidi vardır; bunların ilki ise alicenaplık, yani gönlüyüceliktir. Kayıtsızlığa karşı şüphesiz yüce bir gönül gereklidir; yoksa kayıtsızlık ruhu hüzün günahıyla yutuverir veya umutsuzlukla yok eder. Bu fazilet, insanların zorlu veya ıstıraplı işleri akıllı ve mantıklı bir biçimde, kendiliklerinden üstlenmelerini sağlar. Ve Şeytan insanla savaşında kuvvet değil, hile ve oyun kullandığı için insanlar ona akıl, muhakeme ve ihtiyat yoluyla karşı koyabilirler. Sonra, kişinin kuvvetle devam ettirme azminde olduğu hayırlı işleri başarıp sonuçlandırmak için Tanrı'ya ve O'nun Azizlerine duyduğu güven ve onlara bağladığı umut faziletleri vardır. Sonra güvenlikli hissetme ve emin olma, yani kişinin giriştiği hayırlı işler sırasında çektiği zahmetin değerinden daha sonra şüpheye düşmemesi gelir. Sonra yücelik, yani kişinin başladığı işleri gerçekleştirmesini sağlayan fazilet gelir. Tüm iyi işlere onları iyi sona erdirebilme amacı gözetilerek başlanır, zira büyük mükafat kişinin yaptığı iyi işlerin büyüklüğünde yatar. Sonra kararlılık, yani niyetinden caymama, gelir ki bu kararlılık sarsılmaz bir iman olarak yürekte, sözlerde, tavırlarda, görünümde ve icraatta belli edilmelidir. Ayrıca, kayıtsızlık ve tembelliğe karşı ve insana başladığı

değişik iyi işleri gerçekleştirme kuvvetini verecek başka dermanlar da vardır. Bunlar Cehennem'deki azapları ve Cennet'teki mutlulukları düşünmek, Kutsal Ruh'un lutfuna iman etmek ve benzeri dermanlardır.

62) Tembellikten sonra cimrilik ve açgözlülükten söz edeceğim ki bu konuda Aziz Pavlus: "Her tür fenalığın kökü para sevgisidir" *(ad Timotheum, sexto capitulo).*[124] Zira, yüreği daraldığında, başı sıkıştığında ve ruhu Tanrı'dan aldığı teselliyi yitirdiğinde, kişi dünyevi şeylerde, doğrusu, boşuna teselli arar.

63) Aziz Augustine'in tanımlamasına göre, cimrilik yüreğin dünyevi şeylere sahip olmak için duyduğu arzudur. Başkaları da diyorlar ki cimrilik, dünya malı sahibi olma ve başka ihtiyaç sahiplerine hiçbir şey vermeme arzusudur. Bilmelisiniz ki cimrilik yalnızca toprak, menkul ve para hırsı değil fakat bazen öğrenmeye, şöhrete ve her türlü aşırılığa karşı duyulan hırstır. Cimrilik ve tamah arasındaki fark şudur: Tamah, kişinin kendisinde olmayan şeyleri arzulaması; cimrilikse, kişinin sahip olduğu şeyleri hiç ihtiyacı yokken elinde tutmasıdır. Doğrusu cimrilik pek lanetli bir günahtır, zira Kutsal Kitap baştan sona bu günaha çatar. Zira cimrilik insanların İsa'ya borçlu oldukları sevgiyi tamamen ve akıl almaz bir biçimde ondan alır ve ters yöne çevirir; cimri bir kişinin mal-mülkünden İsa Mesih'ten beklendiğinden daha çok şey umut etmesine ve hazinesinin muhafazasına İsa Mesih'e ibadetten daha çok gayret göstermesine neden olur. Bu nedenle Aziz Pavlus şöyle diyor *(ad Ephesios quinto)* "Cimri kişi putperestliğin kölesidir."[125]

64) Cimri bir kimseyle bir putperest arasında putperestin, bir ihtimal, sadece tek bir puta tapınması, buna karşılık diğerinin birçok puta tapınması dışında ne fark vardır? Doğrusu, cimri kişinin kasasındaki her kuruş onun putudur. Ve şüphesiz *Exodi, capitulo 20* de tanıklık eder ki putperestlik Tanrı'nın On Emir'de yasakladığı ilk şeydir: "Başka hiçbir Tanrı'yı bana üstün tutmayacaksın, kendine hiçbir yontulmuş put yapmayacaksın."[126] İşte bu lanetli cimrilik günahı yüzünden hazinesini Tanrı'dan daha çok seven cimri kişi bir putperesttir: İnsanları görevin veya aklın gerektirdiğinden daha fazla vergiler, haraçlar ve taşıma bedelleri altında inleten zorba efendiler Tamahtan doğar. Aynı şekilde bunlar kölelerini (toprağa

bağlı köylülerini) öyle para cezalarına çarptırırlar ki bunlara para cezası vermek değil, köylülerin paralarını gasp etmek demek daha yerinde olur. Bazı kahyalar köylülerin bütün mallarının zaten efendilerine ait olduğu iddiasıyla onlardan alınan bu paraların ve fidyelerin adil olduğunu savunurlar. Fakat asla kendilerinin vermedikleri şeyleri köylülerin elinden alan bu efendiler şüphesiz ki hatalı davranıyorlar; *(Augustinus, de Civitate, libra nono)*. Gerçek o ki, kölelik statüsü günahtır ve köleliğin ilk sebebi yine günahtır *(Genesis quinto)*.[127]

65) Böylece, anlamanızı isterim ki insan günahı yüzünden köleliği hakeder, fakat doğuştan köle değildir. Bu yüzden, bu efendiler efendiliklerine bakıp kendilerini fazla yüce görmesinler; ne de olsa onlar başlangıçta kölelerin efendisi olarak yaratılmadılar; fakat kölelik ilk olarak günahın bedeli şeklinde ortaya çıktı. Yasada kölelerin mallarının efendilerine ait olduğunun belirtilmesine gelince, doğrusu bundan tebasının haklarını koruyan fakat onları soyup, mallarını yağmalamaya hiçbir hakkı olmayan İmparator'un malları anlaşılmalıdır. Bu konuda Seneca: "Aklınız sizi yaşantınız boyunca kölelerinize karşı iyi yürekli olmaya sevketmelidir" diyor. Sizin "kölelerim" dedikleriniz Tanrı'nın insanlarıdır; zira alçak gönüllü insanlar İsa'nın dostlarıdır ve onlar Tanrı'nın evinde kendi evlerinde gibidirler.

66) Ayrıca, unutmayın ki efendiler de kölelerinin geldiği tohumdan gelirler. Bir köle de bir efendi kadar kolayca kurtuluşa erebilir. Köleyi de, efendisini de aynı ecel alır. Bu nedenle sizlere tavsiyem, kölenize siz onun yerinde olsaydınız efendinizin size nasıl davranmasını isterdiyseniz o şekilde muamele edin. Her günahkâr kişi günahın kölesidir. Gerçekten, siz efendilere, kölelerinizin sizden korkmaları yerine sizi sevmelerini sağlamanızı tavsiye ediyorum. Rütbenin rütbeden üstün olduğunu bilmez değilim ve böyle olmasının gereğini de; aynı şekilde insanların üstlerine düşeni yapmaları gereğine de inanıyorum; fakat zorla para tahsil etmek ve dostlarımızı aşağılamak, hiç şüphesiz, lanetlenecek bir davranıştır.

67) Devam edersek, bilmelisiniz ki fatihler ve tiranlar çoğu zaman, en az kendilerininki kadar asil bir kandan gelenleri köle yaparlar. Bu "kölelik" sözcüğü, Nuh torunu Kenan'ın günahı yüzünden kardeş-

lerine köle olmasını söyleyinceye değin bilinmiyordu.[128] Öyleyse Kutsal Kilise'yi yağmalayan ve oradan zorla para tahsil edenlere ne diyeceğiz? Ünvan töreninde bir şövalyeye verilen kılıç şüphe yok ki, Kutsal Kilise'yi savunması içindir; O'nu soyması, yağmalaması için değil. Bütün bu tür soyguncu ve yağmacılar İsa'ya ihanet içindedir. Aziz Augustine'e kulak verirsek: "Böyleleri İsa Mesih'in koyunlarını boğan kurtlardır," ve bunlar kurtların yapacağından daha büyük bir kötülük yaparlar. Zira, doğrusu, kurt karnını şişirdiğinde koyunları öldürmeyi bırakır. Fakat, Tanrı'mn Kutsal Kilise'sinin soyguncuları ve yağmacıları talana karşı doymak bilmez iştahlarıyla kurtlardan ayrılırlar. Söylediğim gibi, köleliğin ilk sebebinin günah olduğunu düşünürsek, şu durum ortaya çıkıyor: Dünyanın günah içinde olduğu süre boyunca bütün dünya köleydi ve boyunduruk altındaydı. Fakat lutuf devri geldiğinden beri, şüphesiz, Tanrı bazı kimselerin rütbe ve makam itibarıyla diğerlerinden yukarda, bazılarının da aşağıda olmalarını ve kendilerine bu rütbe ve makamlarına göre hizmet edilmesini buyurmuştur. Bu nedenle, bazı köle alınan ülkelerde, köleler dine döndürüldükten sonra kölelikten azat edilirler. Bu yüzden, efendi adamına, adamın efendisine borçlu olduğu şeyi borçludur. Papa "Ben Tanrı'nın kölelerinin kölesiyim" der, fakat Tanrı bazı kimselerin daha yüksek, bazılarının daha düşük rütbelerde bulunmalarını emretmemiş olsa Kutsal Kilise'nin de vücuda gelemeyeceği, insanlığın ortak çıkarlarının korunamayacağı, yeryüzünde barış ve huzurun hakim kılınamayacağı içindir ki, "astlık-üstlük" emrolunmuştur. Ama bu emir-komuta ilişkisi mantık çerçevesi içinde olmalıdır; bu ilişkiyi gözetirken amaç emir altındakilerin yok edilmesi ya da sıkıntıya sokulması değil, elden geldiğince korunup bakılması ve savunulması olmalıdır. Bu yüzden diyorum ki: Fakir halkın mallarını veya paralarını haksız yere, insafsız ve ölçüsüz bir şekilde mideye indiren bu kurt benzeri efendiler gidişatlarını düzeltmedikleri sürece İsa'nın rahmetinden paylarını kendilerinin fakirlere karşı kullandıkları ölçekle alacaklardır. Şimdi iki tüccar arasındaki hileye geliyoruz. Bilmelisiniz ki, ticaret iki türlü olur: Biri maddi, diğeri manevi. Maddi ticaret de namuslu, meşru olan ve olmayan olarak ikiye ayrılır. Namuslu ve meşru dediğimiz türüyle başlarsak; bir krallık veya ülke kendi kendine yeterliyse, Tanrı "Bu ülkenin, mal fazlasından, daha muhtaç ülkelere yardım etmesi uygun olur" buyuruyor. Bundan dolayı, bir ülkeden diğerine mal götüren tacirlerin faaliyetlerine

izin verilmiştir. Maddi ticaretin hile-hurda ve aldatmacayla, yalanlarla ve yalan yeminlerle gerçekleştirilen öteki türü kınanmış, lanetlenmiştir. Manevi ticaret tam olarak, "*simony*", yani Tanrı'nın mabedine ait ve ruhun tavsiyesiyle ilgili şeyleri satın almaya duyulan derin arzudur. Gerçekleşmemiş bile olsa kişi onu gerçekleştirmeye gayret göstermişse bu arzu ölümcül bir arzudur; ve o kişi uyarıldığında dahi asi davranacaktır. *Simony* sözcüğü, Tanrı'nın Kutsal Ruh'u aracılığıyla Aziz Peter ve öteki havarilere vermiş olduğu hediyeyi dünya malı karşılığı satın almaya kalkışan Simon Magus'un[129] adından gelir. Bu nedenle, bilmelisiniz ki, manevi şeyleri ister mal mülk, ister yalvar yakar karşılığı veya dostlarının (bedensel veya manevi dostlarının) ricaları doğrultusunda alanlara da, satanlara da "*simonist*" denir. Bedensel dostlar iki çeşittir: akrabalar ve diğerleri. Bir maaşlı papazlık makamı için, dostları layık olmayan ve beceriksiz birini tavsiye ederler ve o beceriksiz kişi de söz konusu makamı kabul ederse bu "*simony*"dir, ama bu kişi layık ve becerikli biriyse bunda "*simony*" yoktur. Öteki çeşide gelince, bir kadın veya erkek cinsel çekiciliğini kullanarak terfi ettirilmesini rica ediyorsa bu "iğrenç simony"dir. Fakat kişinin kölelerine karşılık olarak manevi şeyler verdiği hizmetlerde hizmetin namuslu, pazarlık dışı olması ve hizmetkârın da bu ödüle layık olması gerekir. Zira, Aziz Damasus'un[130] dediği gibi: "Kişinin tüm diğer günahları bu "simony" denilen günahın yanında hiç kalır." Zira, bu Lucifer ve Deccal'dan sonra işlenebilecek en büyük suçtur. Zira bu günahla, kiliseleri layık olmayan kişilerin ellerine teslim edenler yüzünden Tanrı kiliseyi ve İsa'nın değerli kanı karşılığı satın almış olduğu ruhu kaybeder. Zira, böylelikle İsa Mesih'ten ruh çalan ve O'nun mirasını talan eden hırsızlar işe alınmış olur. Böyle ehliyetsiz papazlar ve vaizler yüzünden cahil kimseler Kutsal Kilise'nin mukaddes eşyalarına daha az saygı duyarlar. Bu tip kilise satıcıları İsa'nın evlatlarını işten atıp, Şeytan'ın öz oğullarını işe alırlar. Gözetmeleri gereken ruhları, kuzular gibi, onları parçalayacak olan kurda satarlar. Bu nedenle, böyleleri kuzuların merasına yani Cennet'in mutluluğuna asla ayak basamayacaklardır. Şimdi tavla ya da barbut[131] gibi şans oyunlarına geliyoruz ki hile, yalan yeminler, azarlamalar, komşu nefreti, servet ve zaman israfı ve bazen de cinayetler bunlardan kaynaklanır. Şüphesiz ki şans oyuncuları bu uğraşlarını sürdürdükleri müddetçe büyük günahtan muaf olamazlar. Tamahtan ayrıca, yalan, hırsızlık, yalancı şahitlik ve yalan yeminler

de doğar. Bilmelisiniz ki bunlar büyük günahlardır ve belirttiğim üzere tamamen Tanrı'nın emirlerine karşı şeylerdir. Yalancı şahitlik hem sözlerle hem hareketlerle olur. Sözle yalancı şahitlik: Mesela komşunuzun iyi adını ona karşı yalancı şahitlik yaparak kötüye çıkardığınızda ya da kendi öfkeniz veya mükâfat alma hevesiniz yüzünden komşunuz aleyhine yalancı şahitlik edip onu suçlayarak, onu mallarından ve mirasından mahrum bıraktığınızda veya kendinizi yalan kullanarak temize çıkarttığınızda bunu yapmış olursunuz. Siz jüri üyeleri ve kâtipler dikkat! Susanna[132] şüphesiz ki yalancı şahitler yüzünden büyük üzüntü ve ıstırap çekti ve onun gibi niceleri. Hırsızlık günahı da Tanrı'nın emirlerine kesinlikle karşıdır ve maddi ve manevi olmak üzere iki türlüdür. Komşunun mallarını zor kullanarak, hileyle ya da eksik tartma ve ölçme yoluyla, onun rızası dışında almak, maddi hırsızlık olur. Komşunuza gizlice asılsız suçlar yakıştırmakla, onun mallarını geri vermemek niyetiyle almakla ve benzeri fiillerle de aynı günahı işlemiş olursunuz. Manevi hırsızlık kutsal ve İsa'nın değer verdiği emanetlere zarar vererek onlara karşı hürmetsizlik etmektir ve iki türlüdür: Kutsal yerler olmaları dolayısıyla kilise veya kilise avlusu gibi yerlerde işlenen her türlü günah veya buralarda işlenen her türlü suç kutsal emanetlere hürmetsizlik sayılır. Ayrıca Kutsal Kilise'ye ait hakları ellerine alanlar da buna dahildir. Kısaca ve genel olarak ifade edersek, kutsal bir yerden kutsal bir şey çalmak, veya kutsal bir yerden kutsal olmayan bir şey çalmak veya kutsal olmayan bir yerden kutsal bir şey çalmak kutsal emanetlere hürmetsizliktir.

Cimrilik Günahının Dermanı.

68) Şimdi, bilmelisiniz ki cimriliğin dermanı yüksek dozda merhamet ve lutuftur. Bunların cimriliği nasıl giderdiği sorulabilir. Şüphesiz, cimri kişi Hıristiyan kardeşini kurtarmak veya rahatlatmak yerine servet sahibi olmaktan zevk alır. Bu nedenle muhtaçlara ne merhamet eder ne de lutufta bulunur. Ben de bu yüzden, öncelikle merhametten söz edeceğim. Filozofların tarifine göre merhamet, başı dertte olanın üzüntüsünden dolayı kişinin duygularını harekete geçiren bir erdemdir. Merhametin peşinden lutuf gelir ve hayır işleri gerçekleştirir. Tabii ki bu işler kişiyi İsa Mesih'in merhametine götürür. O ki bizim günahlarımız için kendini feda etmiş, merhameti yüzünden ıstırap çekmiş, bizim ilk günahımızı affetmiş, böylelikle bizi Cehennem azaplarından kurtarmış ve tövbe yoluyla Araf'ın ıs-

tırabını azaltmıştır. O bizlere iyilik yapma şerefini ve nihayet Cennet'in mutluluğunu verir. Merhamet çeşitleri şunlardır: Ödünç vermek ve hibe etmek, affetmek ve serbest bırakmak, Hıristiyan kardeşlerinin çektiği sıkıntılar için yürekten acıma ve şefkat duymak ve gerektiği hallerde onları ıslah etmek. Cimriliğin bir diğer dermanı da makul ölçüde eli açık olmaktır; ve kişinin kendi maddi servetini ve aynı zamanda İsa'nın bizlere vermiş olduğu ebedi zenginlikleri göz önünde bulundurması gerekir. Ayrıca, kişi ne zaman, nerede, nasıl karşısına çıkacağını bilmediği ölümü hatırlamalı ve yaptığı hayırlı işler dışında sahip olduğu her şeyden vazgeçmelidir.

69) Fakat bazı kimselerin elinin ayarı yoktur. Bu yüzden, böyleleri israf dediğimiz aptalca cömertlikten kaçınmalıdırlar. Şüphesiz ki müsrif kişi malından vermez, varını yoğunu kaybeder. Örneğin saz şairlerine ve onların peşinden gidenlere mağrurluklarından dolayı, isimleri tüm dünyada duyulsun diye, bağışta bulunanlar, doğrusu, sadaka veriyor değil günaha giriyor sayılırlar. Hiç şüphe yok ki, verdiği armağanda günahtan başka bir şey amaçlayan kişi zenginliğini utanç verici bir biçimde kaybeder. Bu kişi bir kuyunun berrak suyu yerine çamurlu veya bulanık suyu içmeyi seçen at gibidir. Böyleleri paralarını vermemeleri gereken yere verdikleri içindir ki Kıyamet gününde, İsa'nın laneti tüm hak edenler gibi onların da üstüne olacaktır.

Oburluk.

70) Cimrilikten sonra yine Tanrı'nın emirleriyle tamamen ters düşen oburluk gelir. Oburluk yemede veya içmede aşırı iştahlı olma, ya da yiyip içmeye karşı duyulan aşırı arzuya boyun eğmedir. Âdem'le Havva'nın işledikleri günahtan da anlaşılacağı gibi, dünyanın bozulmasına sebep bu günahtır. Aziz Pavlus'un oburluk üstüne söylediklerini de okuyun: "Haklarında size çok defa söylemiş olduğum, ve şimdi de ağlayarak söylediğim birçok yürüyenler vardır ki Mesih'in haçının düşmanıdırlar. Onların sonları helaktır, onların ilahı karındır, izzetleri ayıplarındadır, dünya şeylerini düşünürler.[133] Bu oburluk günahına bağımlı hale gelen kişi başka hiçbir günaha direnemez. Dahası o kişi bütün kötülüklerin hizmetine girmiş sayılır, ne de olsa saklanıp dinlendiği yer Şeytan'ın hazine odasıdır. bu günahın birçok çeşidi vardır: Bunlardan ilki aklın korkunç mezarı

olan sarhoşluktur; bu yüzden sarhoş kişinin aklı başında değildir ve bu ölümcül bir günahtır. Ama doğrusu, kişi sert içkiye alışkın olmayabilir, belki de içkinin sertlik derecesini bilmiyordur, ya aklı zayıftır ya da acı çekiyordur ve bu yüzden ölçüyü kaçırıp aniden sarhoş olabilir; o zaman bu ölümcül değil hafif günahlardandır. Oburluk günahının ikinci çeşidi, sarhoşluğun ihtiyatlılığı öğütleyen aklı çalması sonucu, kişi ruhen ıstırap çektiğinde söz konusudur. Üçüncü çeşit, bir kimsenin yemeğini lüp lüp mideye indirmesi ve doğru yemek adabının olmamasıdır. Dördüncü çeşit, aşırı beslenme nedeniyle kişinin vücudundaki salgıların dengesi bozulduğunda; beşincisi, kişi fazla içki yüzünden unutkanlaştığında, bazen daha sabah olmadan, akşam veya gece neler yaptığını hatırlayamadığında işlenmiş olur.

71) Aziz Gregory oburluk çeşitlerini bir başka şekilde belirliyor. Ona göre ilk sırada öğün vaktinden önce yemek yemek geliyor. İkinci sırada kişinin aşırı derecede zarif yiyecek ve içecekler seçmesi; üçüncü sırada, haddinden fazla yemesi; dördüncü sırada, yemeğin hazırlanması ve süslenmesi sırasında aşırı titizlik göstermesi; beşinci sırada yemeğini hiç doymayacakmış gibi yemesi yer alıyor. Şeytan'ın insanları günaha çekmede kullandığı elindeki beş parmak işte bunlardır.

Oburluk Günahının Dermanı.

72) Galen'in dediği gibi oburluk günahının dermanı perhizdir, ama bence, kişi perhizi yalnızca beden sağlığını düşünerek yapıyorsa bunun hükmü yoktur. Aziz Augustine perhizin fazilet aşkı için ve sabırla yapılmasını öngörüyor. "Perhiz" diyor "iyi niyetle, sabır ve yardım severlikle desteklenerek ve Tanrı aşkına ve Cennet'in mutluluğuna ermek umuduyla yapılmadıkça pek az değer taşır."

73) Perhize eşlik edenler: her şeyde orta yolu izleyen ılımlılık; her tür kabalıktan sakınan utanç; ve zengin yiyecek, içecekler peşinde koşmayan, yemeklerin müsrifçe süslenmesi için hiçbir arzu duymayan kanaatkârlıktır. Ayrıca, dizginlenmemiş yeme içme iştahını akıl çerçevesinde sınırlayan ölçülülük vardır. Bir de sofrada rahat ve uzun süre oturma lüksüne duyulan arzuya gem vuran ağır başlılık vardır. Hatta bazı kimseler yemekte fazla zaman harcamamak amacıyla, kendi arzularıyla ayakta dikilirler.

Şehvet.

74) Oburluktan sonra şehvet gelir, zira bu iki günah öyle yakın akrabadırlar ki çoğu zaman birbirlerinden ayrılmazlar. Tanrı biliyor ya, bu günah Tanrı'ya tamamen ters gelen bir günahtır; zira Tanrı'nın kendisi, "Zina etmeyeceksin"[134] buyuruyor. Bu nedenle Tanrı Eski Ahit'te bu günah için şiddetli cezalar koymuştur: Bu günaha bulaşan kadın bir köleyse sopalanarak öldürülmesini; yüksek tabakadan biriyse, onun da taşlanarak öldürülmesini emretmiştir. Ve kadın bir piskoposun kızıysa, yine Tanrı'nın buyruğu doğrultusunda, yakılması gerekir. Bunlardan başka, Tanrı şehvet günahının cezası olarak bütün dünyayı sellere boğmuş sonra da beş şehri yıldırımlarla yakıp Cehennem'e yollamıştır.[135]

75) Öyleyse şimdi, çiftlerden birinin veya her ikisinin de evli olması durumunda söz konusu olan, evli kimselerin zinası diye bilinen kokuşmuş günahtan söz edelim. Aziz Yuhanna "Zanilerin hissesi ateş ve kükürtle yanan göldedir"[136] diyor. Yani şehvetleri yüzünden ateşin, pisliklerinin ağır kokusu yüzünden de kükürtün içinde olacaklardır. Kutsal evlilik ayininin bozulması, kuşkusuz, dehşet verici bir şeydir; evlilik Cennet'te Tanrı'nın kendisi tarafından emrolunmuş ve Aziz Matta'nın İncil'inde tanıklık ettiği gibi, İsa tarafından onaylanmıştır: "Bunun için insan anasını babasını bırakacak ve karısına yapışacaktır, ve ikisi bir beden olacaktır."[137] Evlilik ayini İsa ve Kutsal Kilise'nin birleşip iç içe geçmesine işaret eder. Tanrı yalnızca fiili zinayı men etmekle kalmamış, "Komşunun karısına şehvetle bakmayacaksın", buyurmuştur. Aziz Augustine bu emrin her türlü şehvani arzuyu kapsadığını bildiriyor. Bakın Aziz Matta İncil'de ne diyor: "Bir kadına şehvetle bakan bir adam zaten yüreğinde onunla zina etmiştir."[138] Buradan görüleceği gibi, sadece günahın işlenmesi değil, aynı zamanda günah işleme arzusu da yasaklanmıştır. Bu lanetli günah musallat olduğu kimselerin başına ciddi belalar açar. Şehvet ilk olarak ruha zarar verir; zira onu günaha ve sonsuz ölüm ıstırabına mahkum eder. Bu günah vücut için de bir işkencedir; zira vücudun suyunu çeker kurutur, suyu boşa harcayıp vücudu harap eder; vücudun kanını Cehennemlik Şeytan'a adak olarak sunar ve aynı şekilde, kişinin malı mülkünü de israf eder. Bir erkeğin servetini bir kadın için israf etmesi kötü bir şeyse, kadınların böylesi bir kirlilikten dolayı mal varlıklarını ve paralarını erkekler için elden çıkarmaları kuşkusuz, daha da kötü bir şeydir.

Peygamber'in dediği gibi bu günah kadın ve erkeğin iyi ismini ve şanını çalar; böylelikle dünyanın daha büyük bir kısmını eline geçiren Şeytan'ı olağanüstü sevindirir. Bir tüccarın en kârlı işi en çok sevmesi gibi, Şeytan da bu pislikten en büyük zevki alır.

76) Bu, Şeytan'ın insanları kendine köle yapmak için yakalamada kullandığı diğer elidir ve onun da beş parmağı vardır. Birinci parmak aptal kadın ve aptal erkek arasındaki, tıpkı Şahmaran'ın insanları bakışlarının zehiriyle öldürmesi gibi, öldüren aptalca bakışmadır. Zira gözlerdeki şehvet, kalpteki şehvetten kaynaklanır. İkinci parmak kötü niyetli dokunuştur; ve bu konuda Süleyman şöyle der: "Bir kadına bu şekilde değen veya elle dokunan erkek zehiriyle insanı anında öldüren bir akrebe dokunan kişinin akıbetine uğrar; ılık volkanik kayalara bile dokunmak parmaklara zarar verir."[139] Üçüncüsü, ateşe benzeyen ve yüreği yakıp kül eden kötü sözlerdir. Dördüncüsü el öpmedir; doğrusu yanan bir ocağın veya fırının ağzını öpen kişi büyük bir budaladır. Böyle el öpenlerse daha büyük budalalardır, zira öptükleri Cehennem'in ağzıdır; bunları söylerken, özellikle, ellerinden başka bir şey yapmak gelmediği halde hiç olmazsa öperek tadlarına bakalım diye düşünen fahişe düşkünü kart zamparaları kastediyorum. Şüphesiz onlar köpeklere benzerler: Bir köpek de bir gül fidanı veya başka bir ağacın yanından geçerken ihtiyacı olmasa bile bacağını kaldırır ve işiyormuş görüntüsü verir. Çoklarının düşündüğü gibi bir erkeğin karısıyla yaptığı hiçbir şeyin şehvet günahı sayılmayacağı konusuna gelince, bu düşünce kesinlikle yanlıştır. Tanrı biliyor ya, insan kendi bıçağıyla kendini öldürebilir veya kendi fıçısından içerek sarhoş olabilir. Şüphesiz, bir kimse karısını, çocuğunu veya herhangi bir başka dünya malını olsun, Tanrı'dan daha çok severse, sevdiği şey onun putu olur ve o kimse artık bir putperesttir. Bir erkek karısını ihtiyatlı, sakin ve ölçülü bir şekilde ve sanki karşısındaki kızkardeşiymiş gibi sevmelidir. Şeytan'ın elinin beşinci parmağı şehvetin kokuşmuş fiilidir. Doğrusu Şeytan oburluğun beş parmağını bir adamın göbeğine saplar ve onu Cehennem ocağına fırlatmak için şehvetin beş parmağıyla hayalarından kavrar. Cehennem ocağında bu adamı ateş, ölümsüz kurtçuklar, ağlayıp dövünme, şiddetli açlık, susuzluk ve üzerinde durup dinlenmeden sonsuzca tepinecek olan iblislerin dehşeti beklemektedir.[140] Dediğim gibi, şehvetten çeşitli dallar sürgün verir; örneğin, evli olmayan erkek ve kadın arasın-

daki zina... Bu, ölümcül günahtır ve tabiata aykırıdır. Tabiata düşman olan ve onu yıkmaya yönelik her şey tabiata aykırıdır. Tanrı'nın şehveti yasaklamasından bu günahın da ölümcül günah olduğu, zaten anlaşılıyor. Aziz Pavlus da bu günahı işleyen kimseyi yalnızca ölümcül günah işleyenlerin gideceği o diyara teslim ediyor.[141] Diğer bir şehvet günahı bir bakirenin kızlığını bozmaktır; zira bunu yapan kişi o bakireyi dünyadaki en yüce makamdan indirip almış ve onun Kitap'ta "yüz kat semere"[142] olarak belirtilen (dilimizde başka şekilde ifade edemiyorum, fakat Latince'de *centecimus fructus* deniliyor) değerli meyvasını çalmış olur. Bu fiili işleyen insan, kuşkusuz, sayılamayacak kadar çok hasar ve kötülüğün sebebidir. Bahçenin etrafındaki çiti veya çalıları parçalayan kişi, hayvanların bahçeye vereceği her türlü zarardan sorumludur. Baştan çıkartıcı kimse de telafisi mümkün olmayan bir şeyi aynı şekilde yok eder. Zira, vücuttan kesilip alınan bir kolun tekrar yerine konduğunda büyüme olasılığı ne kadarsa, kızlığın da telafi imkânı, doğrusu, o kadardır. Kız tövbe ederse bağışlanabilir, fakat hiç bozulmamış gibi olması asla söz konusu değildir. Zinadan epey söz ettim ama insanların bu berbat günahtan uzak durmaları için zinanın doğuracağı başka tehlikelere de biraz değinmek gerekir. Zina Latincede, bir zamanlar tek vücut olanların vücutlarını başkalarına vermelerine sebep olacak şekilde ilişki kurmaları anlamına gelir. Bilge kişinin söylediği gibi bu günahtan pek çok kötülük doğar. Bunların ilki imanın bozulmasıdır; Hıristiyanlığın anahtarı kuşkusuz imanda gizlidir. İman sarsılıp tamamen kaybolduğunda Hıristiyanlık tamamen çorak ve semeresiz kalır. Hırsızlık, bir kimseyi kendine ait olan bir şeyden mahrum etmek olduğu içindir ki ikinci olarak, bu günah bir hırsızlık olayıdır. Şüphe yok ki, bir kadının vücudunu kocasından çalması ve onu lekelemesi için âşığına sunması ve ruhunu İsa'dan alıp Şeytan'a vermesi yapılabilecek en büyük hırsızlıktır. Bu, bir kiliseye girip kupayı çalmaktan daha kötü bir hırsızlık türüdür, zira bu zaniler Tanrı'nın mabedine manevi olarak giriyor; lutuf kupasını çalıyorlar, yani vücudu ve ruhu, Aziz Pavlus'un dediği gibi, İsa onları yok edecektir.[143] doğrusu, efendisinin karısı onu kendisiyle yatması için kandırmaya çalıştığında Yusuf, bu hırsızlığı yapmaktan korkuyordu. Bu yüzden, kadına şöyle dedi: "İşte, efendim benimle evde ne olduğunu bilmez, ve kendisine ait olan her şeyi elime vermiştir, bu evde o benden büyük değildir; ve senden başka bir şeyi benden esirgemedi zira sen karı-

sısın; ve nasıl bu büyük kötülüğü yapayım ve Allah'a karşı suç işleyeyim?"[144] Yazık! Bu günlerde böylesi doğruluğa çok ender rastlanıyor. Üçüncü kötülük, bulaşılan pislikle Tanrı'nın emirlerine karşı gelinmiş ve evliliğin kaynağı olan İsa'nın küçük düşürülmüş olmasıdır. Zira, evlilik ayini ne derece soylu ve şerefliyse onu bozmak da o derece günahtır; zira Tanrı, evliliği masumluk döneminde Cennet'te, kendisine ibadet eden insanların sayısı çoğalsın diye tesis etmiştir.[145] İşte bu yüzden, evliliğin bozulması bu derece acıdır. Bu bozulma sonunda, çoğu zaman, sahte mirasçılar ortaya çıkar ve haksız yere miras devralırlar. İşte bu yüzden İsa onları iyi insanlara miras kalacak olan Cennet Krallığı'nın dışında tutacak. Bu bozulma sonucu yine sık sık insanlar kendilerine benzer kişilerle evlenir veya günah işlerler; bunları derken, özellikle, erkeklerin bağrsaklarını boşalttıkları umumi helalara benzeyen fahişelerle dolu genelevlerde düşüp kalkan ipsizleri kastediyorum. Korkunç fuhuş günahı yoluyla geçinen genelev patronlarına, aracıların ve pezevenklerin yaptıkları gibi, bazen kendi karılarının ve çocuklarının da fahişeliğiyle geçimini sağlayanlara ne demeli? Kuşkunuz olmasın ki bunlar lanetlenmiş günahlardır. Yine bilmelisiniz ki, zina On Emir'de hırsızlık ve cana kıyım arasına yerleştirilmiştir; zira hem vücudun hem de ruhun çalınması söz konusudur ve bu yüzden zina hırsızlıkların en büyüğüdür.. Ve zina cana kıymak gibidir, zira yek vücut olmuşları ikiye kesip birbirinden ayırır. Bu nedenle, Eski Ahit'e göre, zina yapanların öldürülmesi farzdır. Ne var ki, İsa'nın yasası bir merhamet yasasıdır ve zinadan yakalanan, Yahudi yasalarına göre taşlanarak öldürülmesi gereken kadına İsa "Git" demiştir "bundan sonra da sakın günah işleme ve günaha arzu duyma."[146] Doğrusu, Tövbe yoluyla önü alınmadıkça, zina suçunun cezası Cehennem azapları olacaktır. Ayrıca, bu kötücül günahın başka dalları da vardır: zanilerden birinin ya da ikisinin birden dini kişiler, ya da diyakoz yardımcısı, diyakoz rahip veya baş rahip gibi tarikatta görev almış kişiler olmaları gibi. Günahkârın tarikattaki rütbesi ne kadar yüksekse günahı da o kadar büyük olur. Onların günahlarını önemli ölçüde ağırlaştıran tarikata girerken ettikleri sadakat yeminini bozmalarıdır. Bunlardan başka, gerçek şu ki dini memuriyet Tanrı'nın hazineleri içinde en gözde parçadır ve bu memuriyete girmiş olanların mevcut en değerli yaşam şekli olan "iffetli yaşam"a başladıklarının özel işareti, nişanıdır. Bu memurlar kendilerini Tanrı'ya çok özel bir şekilde vakfetmişlerdir. Tanrı katında onların

yerleri ayrıdır ve işte bundan dolayı ölümcül günah işlediklerinde Tanrı'ya ve O'nun insanlarına karşı özellikle ihanet etmiş sayılırlar; evet, insanlarına karşı da, zira onlar, insanlar adına dua etmeleri şartıyla geçimlerini insanların sırtından sağlarlar ve onlar bu türden hainler oldukları sürece dualarının insanlara bir faydası dokunmayacaktır. Hizmetlerinin şerefi nedeniyle rahipler meleklerdir; ama doğrusu, Aziz Pavlus'un dediği gibi, "Şeytan'ın kendisi bir nur meleği suretine bürünür."[147] Gerçek şu ki, ölümcül günaha sapan rahip nur meleği suretine girmiş karanlıklar meleğidir; nur meleği görünümündedir ama gerçekte karanlıklar meleğidir. Bu tür rahipler Eli'nin, Kralların Kitabı'nda açıklandığı üzre Belial'in yani Şeytan'ın oğullarıdır.[148] Belial "yargılayıcısı olmayan" anlamına gelir; onlar da buna uygun hareket ederler; hiç yargılanmayacaklarını, çiftlikte canının çektiği her ineğe abanan başıboş bir boğa kadar özgür olduklarını sanırlar ve kadınlarla bu şekilde ilişki kurarlar. Başıboş bir boğa nasıl koca bir çiftliğe yeterse, yoldan çıkmış bir rahip de bütün bir kilise bölgesine veya bütün bir kontluğa yeter. Kitabın dediği gibi, bu rahipler insanlara rahipliğin gerektirdiği şeyleri öğretmezler ve Tanrı'yı tanımazlar; yine yazıldığı gibi onlar kendilerine sunulan haşlanmış etle tatmin olmadılar ve çiğ eti zor kullanarak koparıp aldılar.[149] Şüphesiz, bu alçaklar cemaatin büyük bir hürmetle kendilerine sunduğu fırında pişirilmiş veya haşlanmış etle tatmin olmazlar fakat onların karıları ve kızlarının çiğ etlerini isterler. Onların bu alçaklıklarına rıza gösteren kadınlar da İsa'ya, Kutsal Kilise'ye, bütün Azizlere ve ruhlara karşı, kuşkusuz, büyük haksızlık yapıyorlar; zira onlar İsa'ya ve Kutsal Kilise'ye ibadet ve Hıristiyan ruhları için dua etmeleri gereken kişilerin elinden bu saydıklarımızın hepsini alıyorlar. Bundan dolayı da bu tür rahipler ve onların şehvani arzularına razı olan sevgilileri tuttukları yolu düzeltene kadar bütün Hıristiyan mahkemesi tarafından lanetlenirler. Üçüncü tür zina bazen karı koca arasında işlenir; yani Aziz Jerome'un dediği gibi, beraberliklerinin çift için tensel zevk dışında hiçbir değeri olmadığı ve çift birleşmek dışında hiçbir şeyi önemsemediği zaman. Onlar bunda bir sakınca görmezler: Ne de olsa evlidirler. Fakat meleğin Tobias'a dediği gibi Şeytan böyle insanların üzerinde güç sahibidir;[150] zira onlar birleşme sırasında İsa'yı akıllarından çıkarırlar ve kendilerini tamamen kirliliğe verirler. Dördüncü çeşit olarak akrabaların (evlilik yoluyla akraba olanların) veya babaları ya da diğer akrabaları zina sayılacak türden bir ilişkiye gir-

miş bulunanların birleşmeleridir; bu günah onları akrabalığı hiç umursamayan köpeklere benzetir. Biri manevi, diğeri kan bağıyla, iki tür akrabalık vardır: Bir kadının vaftiz babasıyla yatması durumunda, örneğin, manevi bağ söz konusudur. Bir çocuğun tohumunu eken onun maddi, vaftiz babası da manevi babasıdır. Bu nedenle, vaftiz babasıyla veya vaftiz oğluyla yatan bir kadın, kendi öz ağabeyiyle yatmış olduğunda gireceğinden daha az günaha girmez. Beşinci tür, kutsal kitapta açıkça tartışılıyor olmasına rağmen aslında hakkında hiç konuşulmaması veya hiç yazılmaması gereken iğrenç bir günahtır. Bu kötülüğü hem kadınlar, hem erkekler sapık niyetlerle ve sapık şekillerde yaparlar.[151] Kutsal kitap bundan bahsediyor olsa da Kutsal Kitap'a bundan ancak bir gübre yığını üstünde ışıyan güneşe bulaştığı kadar pislik bulaşır. Şehvetle ilgili, uykuda gelen bir başka günah türü vardır ki çoğu zaman bakir ve yüreğini bozmuş erkekleri bulur. Cünub olma denilen bu günah dört şekilde gelir: Bazen sebep bir erkeğin vücudundaki salgıların çok güçlü ve fazla olmasına karşın vücudun gevşek olmasıdır. Bazen sebep bir hastalık, tıp konusundaki eserlerde bahsedildiği gibi, geciktirici organların yetersizliğidir. Bazen sebep yemeği ve içkiyi fazla kaçırmış olmaktır. Bazen de uykuya daldığı sırada erkeğin kafasındaki kesin günah sebebi adi düşünceler bu günaha kaynaklık eder. Bu yüzden erkekler kendilerine çok iyi hâkim olmalıdırlar, yoksa çok ciddi günahlara düşebilirler.

Şehvet Günahına Derman.

77) Şimdi sıra şehvet illetinin dermanına geldi, yani genel olarak söylersek, bedensel arzuların bütün aşırı tahriklerine gem vuran iffet ve kendine hakim olma konusuna. Bu çeşit pisliklerin kıvılcımlarını daha çok söndüren daha çok sevap kazanacaktır. İffet evlilikte ve dullukta olmak üzere iki grupta incelenebilir: Birincisiyle ilgili olarak, bilmelisiniz ki evlilik, erkek ve kadının bütün hayatları boyunca, yani ikisi de sağ oldukları sürece, söküp atamayacakları birleştirici bağ yoluyla izinli olarak bir araya gelmeleridir. Bu bağ Kitap'ın çok yüce bir ayin olarak nitelendirdiği evlilik ayinidir. Söylediğim gibi onu Cennet'te Tanrı tesis etmiştir ve Tanrı kendini evlilik içi doğurtmuştur. Ayrıca, evliliği kutsamak için bir evlilik ayinine katılmış; orada suyu şaraba dönüştürmüştür. Bu, dünyada havarilerinin gözleri önünde gösterdiği ilk mucizedir.[152] Evliliğin doğurduğu asıl sonuç, zinanın ortadan kalkması ve Kutsal Kilise'nin yeniden

iyi soydan gelenlerle dolup taşmasıdır, zira evliliğin ardındaki amaç da budur. Ayrıca, evlilik çiftler arasındaki ölümcül günahları hafif günahlara çevirir ve onların bedenlerini olduğu kadar yüreklerini de birleştirir. Gerçek evlilik budur; daha günah başlamadan, doğal yasa daha Cennet'teki yerini yitirmemişken, Tanrı tarafından tesis edilmiştir. Aziz Augustine'in bildirdiğine göre, denmiştir ki: "Bir erkek bir kadın alsın ve bir kadın da yalnızca bir erkek." Bunun türlü nedenleri vardır:

78) İlk olarak, evlilik İsa ve Kutsal Kilise'nin birleşmesi olarak düşünülür. İkinci olarak, erkek kadının başıdır[153] ve ne de olsa bu böyle buyrulmuştur. Zira, bir kadının birden fazla kocası olması demek birden fazla başı olması demektir; böyle bir şeyse Tanrı önünde pek korkunç olurdu; kaldı ki bir kadın birçok kimseyi aynı anda memnun edemezdi. Ayrıca kocaların her biri kendi payını ister durur, aralarında asla rahat ve huzur olmazdı. Dahası, hiçbir koca kendi zürriyetini ve dolayısıyla mirasını, kime bırakacağını bilemezdi; ve kadın çok erkekle birleştiği andan itibaren daha az sevilirdi.

79) Şimdi bir erkeğin, özellikle hoşgörü ve hürmet konularında, karısına nasıl davranması gerektiğine geliyoruz. İsa kadını ilk defa yaratırken bunu göstermiştir: O, kadını büyük efendilik taslamasın diye Âdem'in kafasından yapmadı. Zira nerde olursa olsun idareyi ele geçiren kadın pek fazla kargaşaya neden olur, bunun için örnekler vermeye gerek yok, günlük hayattan örnekler yeter de artar. Şüphesiz, Tanrı kadını Âdem'in ayağından da yapmadı, zira kadın olası hakaretlere sabırla katlanamayacağı için fazla aşağılansın istemedi. Fakat Tanrı kadının erkeğe arkadaş olmasını istediği için onu Âdem'in kaburga kemiğinden yarattı. Erkek karısına karşı, sadakat, dürüstlük ve sevgi dolu davranışlarda bulunmalıdır. Aziz Pavlus: "İsa Kilise'yi nasıl seviyordu ve onun için nasıl canını verdiyse, kocalar, siz de karılarınızı öyle sevin." diyor.[154] Öyleyse bir erkek, gerekirse karısı için canını verebilmelidir.

80) Bir kadın kocasına nasıl tabi olmalı? Bunun cevabını Aziz Peter veriyor: Bir kadın kocasına öncelikle itaat etmelidir.[155] Ayrıca, yasanın buyurduğu gibi, evli bir kadının karılığı süresince, efendisi olan kocasının rızasını almadan, yemin vermeye veya şahitlik yapmaya yetkisi yoktur. Bunun yanında, kadın kocasına tam bir hürmetle

hizmet etmeli ve sade giyinmelidir. Kocalarını memnun etmeye özen göstermeleri gerektiğini biliyorum ama bu, elbiselerinin süsüyle olmaz. Aziz Jerome ipek ve değerli mor kumaşlara bürünüp dolaşan karıların İsa Mesih'le örtünemeyeceklerini söylüyor.[156] Aynı konuda Aziz Yuhanna neler diyor?[157] Aziz Gregory de diyor ki, insan yalnızca kibirden, kalabalık içinde itibar görmek için süslü giysiler arar. Bir kadının dış görünüşünün güzel ama içinin çirkin olması büyük bir aptallıktır. Bir karı ayrıca bakışlarında, tavırları ve konuşmasında mütevazi olmalı, bütün sözlerini dikkatle seçmeli, akıllıca işler yapmalıdır. Kocasını tüm dünyevi şeylerden daha fazla sevmeli ve bedeniyle ona sadık olmalıdır; tabii bunlar koca için de geçerlidir. Kadının bedeni tamamen kocaya ait olduğuna göre kalbi de kocanın olmalıdır, aksi halde, çift arasında mükemmel bir evlilikten söz edilemez. Sonra bilinmelidir ki karı koca üç amaç için cinsel birleşmede bulunabilirler. Bunlardan birincisi Tanrı'ya ibadet edecek nesiller dünyaya getirmektir ve şüphesiz, evliliğin esas amacı budur. Bir diğeri, eşlerin birbirlerine bedenlerinin borçlarını ödemeleridir, zira her ikisinin de kendi bedenleri üzerinde mutlak hakları yoktur. Üçüncü amaç şehveti ve adilikleri önlemektir. Doğrusu dördüncüsü ölümcül günahtır. Bunlardan ilk andığımız değerlidir; yasa hoşuna gitmese, gönlünün arzusuna uygun olmasa dahi kocasına beden borcunu ödeyen kadın iffet faziletine sahip kadındır buyurduğu için ikincisi de değerlidir. Üçüncüsü hafif günahlardandır, ve doğrusu Âdem'le Havva'nın ilk günahından dolayı ve bütün birleşmelerde bir zevk unsuru bulunması yüzünden bunların hiçbiri hafif günahlardan tamamen arınmış olamaz. Dördüncüsüne gelince, iyice anlaşılmalıdır ki çift yukarıda sayılan nedenlerle değil de yalnızca şehvet aşkı için, yalnızca o alev alev yakan zevke ulaşmak için, sıklık derecesine bakmadan birleşiyorsa doğrusu bu ölümcül günahtır. Fakat yine üzülerek söylüyorum ki bazı kimseler bu işi canlarının gerçekten çektiğinden daha çok ve daha sık yapma çabası içindeler.

81) İffetli olmanın ikinci çeşidi, bir kadın için, temiz bir dul olmaktır, erkeklerin kucaklamalarından sakınıp kendisini İsa Mesih'in sarmasını arzulamaktır. Dullardan kasıt, kocalarını kaybetmiş kadınlarla, zina işlemiş fakat tövbeyle huzura erdirilmiş kadınlardır. Bir kadın kocasının izniyle, kocasının günah işlemesine hiç meydan vermeden kendisini daima iffetli tutabilmişse, doğrusu bu yüce bir

fazilettir. İffetli olmayı gözeten kadınların hem kalp, hem beden, hem düşünceleri temiz, giyim ve tavırları mütevazi olmalıdır. Bu kişiler yerken, içerken, konuşurken veya başkalarıyla ilişkilerinde perhizkâr olmalıdırlar. Onlar mübarek Magdalen'in Kutsal Kilise'yi hoş kokularla dolduran taşı veya kutusudurlar.[158] İffetin üçüncü çeşidi bakireliktir ve bir kızın yüreğiyle birlikte mübarek vücudunun da temiz olmasını gerektirir. Ondan sonra o kız İsa'nın eşi ve bütün meleklerin sevgilisidir. Bu dünyanın yüz akıdır ve şehitlerle aynı mertebededir; içinde dilin söyleyemediği, kalbin düşünemediğini barındırmaktadır. İsa Mesih Efendimizi bekâret doğurdu ve Efendimizin kendisi de bakirdi.

82) Şehvet için bir diğer derman bu adiliği azdıran rahatlık, yeme içme gibi şeylerden kişinin kendini uzak tutmasıdır. Zira çömlek çılgınca kaynıyorsa en iyi önlem onu ateşin üzerinden almaktır. Kargaşadan uzak ve büyük bir sessizlik içinde uzun uzun uyumak da şehveti tedavi eder.

83) Şehvetin bir diğer dermanı, erkek olsun kadın olsun, kişinin kendisini baştan çıkartacaklarını tahmin ettiği kimselerle beraber olmaktan kaçınmasıdır; doğrudur, önemli olan fiilin kendisinden sakınmaktır, fakat şehvet yönünde büyük bir ayartma ve çekicilik söz konusudur. Doğrusu, beyaz bir duvar, dibinde yanan bir mumun alevinden tutuşmaz fakat is yüzünden kapkara olur. Sık sık öğütlediğim gibi, hiç kimse Samson'dan daha güçlü, Davut'tan daha mübarek ve Süleyman'dan daha akıllı olmadıkça kendisinin mükemmelliğine güvenmesin.

84) Sizlere yedi ölümcül günahı, dallarından bazılarını ve bunların dermanlarını elimden geldiğince açıkladığıma göre, şimdi On Emir'den söz etmek isterdim. Fakat, böyle yüce bir doktrini ilahiyatçılara bırakıyorum. Hem zaten bu yazı içinde bu emirlerin tamamına tek tek değindiğimiz kanısındayım.

İtiraf Hakkında.

85) Bu yazının ilk paragrafında belirttiğim gibi tövbenin ikinci kısmı sözlü itirafla ilgili olduğu için Aziz Augustine'in konuyla ilgili şu sözlerini aktarıyorum: "Günah, insanların İsa Mesih'in yasasına aykırı olarak söyledikleri tüm sözler, yaptıkları tüm işler ve arzuladık-

ları her şeydir;" yani kalple, sözlerle, davranışlarla, görme, işitme, koku alma, tad alma ve dokunmadan ibaret olan beş duyuyla günah işleme söz konusudur. İmdi, her bir günahı neyin azdırdığını bilirsek iyi olur. Siz günahkârlar kim olduğunuzu ve niteliklerinizi göz önünde bulundurmalısınız: Erkek misiniz kadın mı, genç mi yaşlı mı, asil mi köylü mü, özgür mü köle mi, sağlıklı mı hasta mı, evli mi bekâr mı, dini bir tarikatın üyesi mi değil mi, akıllı mı aptal mı, din görevlisi mi değil mi, suç ortağınız kadın kan bağıyla veya manevi yoldan akrabanız mı değil mi, akrabanızdan biri onunla günah işlemiş mi işlememiş mi ve daha pek çok şeyi.

86) Göz önünde bulundurmanız gereken bir diğer nokta günahın evli olmayan kişilerin ilişkisi mi, ya da ensest mi (aile içi ilişki) olduğu, günaha karışanın bakire olup olmadığı; cinayete başvurulup vurulmadığı; söz konusu günahın korkunç büyük günahlardan mı küçüklerden mi olduğu; günaha ne kadar süreyle devam edildiğidir. Üçüncü nokta günahı işlediğiniz yerdir; başkalarının evi mi yoksa kendi eviniz mi, tarla mı kilise mi, kilise avlusu mu; takdis edilmiş bir kilise mi değil mi? (Zira kilise takdis edilmişse ve erkek veya kadın o yere günah işlemek suretiyle veya kötücül ayartma sonucu tohum dökerse o kilise piskopos tarafından tekrar barıştırılana kadar yasaklanır; böyle bir günahı işleyen rahip hayatı boyunca ilahi okumaktan men edilir ve buna uymaması halinde her ilahi okuyuşunda ölümcül günah işlemiş sayılır.) Dördüncü nokta karşı tarafı baştan çıkarmak için veya ilişkide eşlik etmeleri için hangi çöpçatanların, hangi habercilerin kullanıldığıdır, zira pek çok zavallı suç ortaklıkları yüzünden Cehennem zebanisine gideceklerdir. Bu nedenle, günaha teşvik edenler veya günaha göz yumanlar günaha ortak olurlar ve onlar günahkârın lanetinden paylarını alacaklardır. Beşinci nokta, eğer hatırındaysa, kişinin kaç kere ve ne sıklıkla günah işlediğidir. Zira sık sık günaha düşen kişi Tanrı'nın merhametini küçümser, günahlarını artırır ve İsa'ya nankörlük eder; günaha direnme gücü giderek azalır; daha rahat günah işlemeye başlar; günah çıkarmakta ve özellikle kendi papazına itirafta bulunmakta gönülsüz davranır. Zira insanlar eski hatalarına yeniden düştüklerinde ya eskiden günah çıkarttıkları papazlarını tamamen terkederler ya da itiraflarını bölüm bölüm başka yerlerde yaparlar; fakat doğrusu, böyle parça parça itiraflar kişinin günahları için Tanrı'dan hiçbir bağışlama kazanmazlar. Altıncı nokta, bir erkeğin

neden günah işlediğidir. Örneğin, ne tür bir ayartmanın etkili olduğu, baştan çıkarmada adamın kendisinin mi yoksa başkalarının teşvikinin mi rolü olduğu; bir adamın bir kadını zorlayarak mı yoksa kadının rızasıyla mı o günahı işlediği; günahkârın kadın olması halinde, günahın kadının olanca gücüyle karşı koymasına rağmen mi gerçekleştiği; olayda tamahın mı yoksa yoksulluğun mu etkili olduğu, olayın kadının kendisinden mi kaynaklandığı ve bütün bu çeşit incelikler belirtilmelidir. Yedinci nokta, erkeğin günahı hangi şekilde işlediği, yani kadının bu fiile nasıl maruz bırakıldığıdır. Aynı şekilde erkek de her şeyi bütün ayrıntılarıyla anlatmalıdır; bu günahı genelev kadınlarıyla mı, kutsal zamanlarda mı, oruç zamanlarında mı, günah çıkarmasından önce mi ya da tövbesini bozacak şekilde, son kutsanmasından sonraki bir tarihte mi işlemiş olduğu; bu işi kimin yardımı ve tavsiyesiyle yaptığı; büyü veya hileye başvurup vurmadığı kısaca her şey anlatılmalıdır. Bunların hepsi büyüklük veya küçüklükleri oranında kişinin vicdanına yüktür. Sizin hakkınızda karar verecek olan rahibin de size vereceği kefaret cezaları konusunda çok dikkatli olması, yani sizin duyduğunuz pişmanlığın şiddetini göz önünde bulundurması gerekir. Zira bilmelisiniz ki, günah işleyip vaftizini lekeleyen bir kişinin yeniden kurtuluşa erebilmesi için tövbe, itiraf ve kefaret cezasından başka yol yoktur; özellikle günah çıkartacak bir rahip varsa ilk ikisi; kişinin ömrü cezasını çekmeye vefa ederse üçüncüsü önemlidir.

87) Bu durumda kişi itirafının gerçek anlamını bulmasını ve faydalı olmasını istiyorsa şu dört şartı dikkate almalıdır: İlk olarak, Kral Hezekiah'ın Tanrı'ya "Hayatımın bütün günlerini derin bir yürek acısı içinde hatırlayacağım"[159] demesinde olduğu gibi itiraf yürek acısı duyarak gerçekleştirilmelidir. Yürek acısı duyulduğunun beş işareti vardır: İlk olarak, itirafın mahcup bir yüzle yapılması gerekir. Fakat bu, günahların üstünü örtüp onları saklamak için değil, kişi Tanrı'yı gücendirdiği ve kendi ruhunu kirlettiği içindir. Aziz Augustine, bu konuda, diyor ki: "Yürek, işlenen günahın utancın duyar." Kişinin utanma duygusu ne kadar fazlaysa Tanrı'nın merhametine o kadar layıktır. Gözlerini göğe kaldırmak bile istemeyen vergi mültezimininin itirafı böyleydi;[160] zira Tanrı'yı gücendirmişti, ve o, bu utangaçlığı sayesinde doğrudan Tanrı'nın merhameti ve affına erdi. İkinci işaret günah çıkarmada alçak gönüllülüktür. Bu konudaysa Aziz Peter "Allah'ın kudretli eli altında nefsinizi alçal-

tın"[161] diyor. Tanrı'nın eli kudretlidir ve bu nedenle itirafta bulunduğunuz zaman günahlarınızı bağışlar; zira buna ancak O'nun gücü yeter. Ayrıca, bu tevazu hem yürekte olmalı, hem de dışarıya yansıtılmalıdır; kişinin yüreği Tanrı önünde nasıl mütevaziyse Tanrı'nın yerinde oturan rahibe karşı da bedeni tevazu göstermelidir. İsa, "Efendi", rahip İsa ve günahkâr arasında bir aracı olduğuna ve günahkâr da en sonda yer aldığına göre, mantıken: günahkâr, günah çıkartan rahiple hiçbir zaman aynı hizada oturmamalı, diz çökmeli veya sağlığı engel olmadıkça ayakta durmalıdır. Zira onun için karşısında kimin oturduğu değil, o rahibin orada kimi temsilen oturduğu önemlidir. Bir adam bir beyi kızdırsa ve af dileyip barışmak için geldiğinde beyin yanıbaşına otursa insanlar onun kibirli olduğunu, bu kadar kısa sürede affedilmeyi hak etmediğini düşünürlerdi. Üçüncü işaret itirafın –ağlayabiliyorsanız– gözyaşları içinde yapılmasıdır, bir kimse gözleriyle ağlayamıyorsa yüreğiyle ağlamalıdır. İsa'yı inkâr ettikten sonra dışarı çıkıp acı acı ağlayan Aziz Peter'in itirafı böyleydi.[162] Dördüncü işaret, günahkârın utancı yüzünden itirafından vazgeçmemesidir. Ziyafette bulunanların ne diyeceklerini düşünmeden Efendimiz İsa Mesih'e gidip ona günahlarını açan Magdalen'in itirafı işte böyleydi.[163] Beşinci işaret erkek veya kadının günahlarının karşılığı olarak verilen kefaret cezasını uysallıkla kabul etmeleridir; zira İsa Mesih, kuşkusuz, bir insanın işlediği türden günahlar için ölüme boyun eğmiştir.

88) Gerçek itirafın ikinci şartı bir an evvel yapılmasıdır; zira tehlikeli bir yarası olan kişi kendisini tedavide ne kadar gecikirse, yarası da o kadar iltihaplanır ve ölümünü çabuklaştırır; üstelik yaranın tedavisi giderek daha güç hale gelir. Uzun süre itiraf edilmeden taşınan günah için de durum aynıdır. Şüphesiz, kişinin günahlarını gecikmeden itiraf etmesi için pek çok neden vardır; örneğin ölüm korkusu: zira ölüm çoğu zaman ansızın çıkar gelir ve kimse onun kendisini ne zaman ve nerede bulacağını bilmez.[164] Bunun yanısıra, bir günahın ömrünün uzatılması kişiyi bir başka günaha sürükler; bunlardan başka, kişi günahlarını itirafta ne kadar gecikirse İsa'dan o kadar uzaklaşır. Kişi tahsis edilmiş ömrünü son gününe kadar yaşasa bile ölümüne sebep olacak kötücül illet yüzünden günah çıkarması, günahlarını hatırlayıp tövbe etmesi pek mümkün olmaz. O kişi hayatı boyunca İsa'nın sözlerine kulak tıkadığı için kendisi son nefeste seslendiğinde İsa da onu duymaz. Bu andığımız ikinci şartın

da dört öğesi olduğunu bilmelisiniz. İtirafın üzerinde önceden çok düşünülmüş olması gerekir, zira acelecilik kötüdür ve hiçbir fayda sağlamaz; kişi kibir günahı, haset günahı gibi türü ne olursa olsun ve hangi şartlarda işlenmiş olursa olsun bütün günahlarını itiraf etmelidir; kişi günahlarının sayısını ve büyüklüğünü, ne kadar süre günaha batmış bir durumda kaldığını kavramış olmalıdır; ayrıca günahları için pişmanlık duymalı ve Tanrı'nın izniyle bir daha günaha düşmeme azminde olmalıdır; ayrıca korkmalı ve kendine göz kulak olmalı, günaha doğru çekildiği bütün ortamlardan kaçmalıdır. Ve utanç veya korkunuzdan itiraflarınızı bölmek suretiyle günahlarınızın bir kısmını birine ve bir kısmını bir başkasına değil tamamını aynı rahibe anlatmalısınız; aksi halde ruhunuzu boğmuş olursunuz. Zira İsa Mesih tamamen iyidir; onda zerre kadar kusur yoktur; bu yüzden de O ya her şeyi bağışlar ya da hiçbir şeyi bağışlamaz. Eğer günah çıkartan papaza belli bir günah için gönderilmişseniz kendi papazınıza itiraf etmiş olduğunuz tüm diğer günahlarınızı da açıklamak zorundasınız demiyorum, (tabii bunu kendi arzunuzla ve kendi alçak gönüllülüğünüzden dolayı yapmak isterseniz başka) zira bu itirafı bölmek anlamına gelmez. İtirafın bölünmesinden söz ederken, kendi papazınızın da izniyle, hikmet sahibi ve dürüst bir başka papaza günah çıkartmak arzusundaysanız ona günahlarınızın tamamını açmamanız gerekir de demiyorum. Tam tersine, geride hiçbir leke, hatırlayabildiğiniz kadarıyla anlatılmamış hiçbir günah kalmasın. Kendi papazınıza günah çıkaracağınız zaman da son itirafınızdan bu yana işlemiş olduğunuz bütün günahları anlatın; bunda itirafı bölmek gibi kötü bir niyet yoktur.

89) Ayrıca gerçek itiraf birtakım şartları da gerektirir. Bunlardan birincisi, zorlamayla, utancınızdan, hastalıktan veya bu tür başka nedenlerden dolayı değil, kendi özgür iradenizle itirafta bulunmanızdır, zira kendi özgür iradesiyle günah işleyen birinin günahını bir başkasının değil yine kendisinin, kendi iradesiyle ve özgürce itiraf etmesi gerekir. Ayrıca bu kişi günahını saklamamalı; inkar etmemeli ve kendisine günahı terketmesini öğütleyen rahibe öfkelenmemelidir. Diğer bir şart itirafınızın yasa önünde geçerli olmasıdır, yani itirafta bulunan sizin ve sizi dinleyen rahibin Kutsal Kilise'ye gerçekten iman etmiş olmanız; Kabil veya Yahuda'nın yaptıkları gibi,[165] İsa Mesih'ten umudunuzu kesmiş olmamanızdır. Ayrıca, kişi kendi günahı için başkalarını değil, kendisini suçlamalıdır; gü-

nahını kendi kötülüğüne yormalı, kendisini kınamalı ve suçlamalıdır. Yine de kişinin işlediği günaha bir başkası sebep olmuş, baştan çıkartıcı bir rol oynamışsa veya söz konusu günahın büyümesine neden olmuş birisi varsa veya kişi suç ortağını anmadan itirafını tam anlamıyla gerçekleştirmiş olmuyorsa o zaman bu kimseden söz edilebilir; bu durumda amaç böyle bir kimsenin ardından konuşmak değil, itirafı tam anlamıyla gerçekleştirmektir.

90) Ayrıca, mütevazi görünmek için hiç işlemediğiniz günahları anlatarak yalan söylememelisiniz. Zira, Aziz Augustine'in dediği gibi, alçakgönüllülüğünüzden dolayı kendinize karşı yalan söylerseniz önceden temiz olduğunuz halde bu yalanınız yüzünden günah işlemiş olursunuz. Ayrıca günahınızı yazılı olarak değil, diliniz tutulmadıkça sözlü olarak itiraf etmelisiniz; zira günahı işlediniz ve utancını da duymalısınız. Ayrıca, günahınızın üstünü daha da örtmek amacıyla itirafınızı güzel ve karmaşık sözcüklerle süslememelisiniz; zira o zaman rahibi değil kendinizi aldatmış olursunuz; günahınız ne denli kötü, ne denli korkunç olursa olsun açık açık anlatmalısınız. Ayrıca size akıllıca öğütler verecek bir rahip önünde; dahası kibir, iki yüzlülük veya başka bir sebepten değil, yalnızca İsa Mesih'ten korktuğunuz için günah çıkarmalısınız. Ayrıca, günahınızı geçiştirmek amacıyla bir fıkra, bir hikâye anlatır gibi hızlı hızlı değil, düşüne tarta ve kendinizi bu işe vererek itirafta bulunmalısınız. Herkes için konuşmak gerekirse, sık sık günah çıkartmalısınız. Zira ne kadar sık düşerseniz düşün her defasında itiraf sayesinde tekrar ayağa kalkarsınız. Önceden çıkardığınız bir günahı daha sonraki itiraflarınızda ne kadar sık anarsanız o kadar iyi olur. Aziz Augustine'in dediği gibi, böylelikle hem Tanrı'nın vereceği cezadan affınız, hem de günahınız için Tanrı'nın lutfunu kazanmanız daha kolay olur. Şüphesiz, en azından yılda bir kere Aşai Rabbani'ye katılmak lazım gelir. Zira, doğrusu, her şey yılda bir kere yenilenir.

Üçüncü Bölüm Olan Kefaret Ödeme.

91) Sizlere tövbenin ikinci bölümü olan gerçek itiraftan söz etmiş bulunuyorum. Tövbenin üçüncü bölümüyse kefaret ödemedir; bu da genellikle sadaka verme ve bedensel acı çekme yoluyla gerçekleştirilir. Sadaka verme üç şekilde olur: Kişinin kendini Tanrı'ya sunmasını öngören kalbin pişmanlığı; kişinin komşularının zayıflıkları-

na acıması; üçüncü olarak da, ihtiyaç duyulan hâllerde ve özellikle yiyecek sağlanması konusuda insanlara yardımcı olması, maddi ve manevi yardımda bulunup onlara iyi öğütler vermesi, Unutmayın ki bir kimse genellikle şu şeylere ihtiyaç duyar: yiyecek, giysi ve barınacak yer, cömert yardımlar, hapiste veya hastanede ziyaretler ve ölü bedeni için bir mezar.[166] İhtiyaç sahibini şahsen ziyaret edemeyecek durumdaysanız mesajınız ve hediyelerinizle ziyaret edin. Dünyevi zenginliklere ve yardım etme nezaketine sahip kimselerin vereceği sadakalar ve yapacakları hayır işler genel olarak bunlardır. Kıyamet gününde bu işlerin hesabını vereceksiniz.

92) Sadaka işlerini kendi mallarınızdan vererek, gecikmeden ve mümkünse gizlice yapmalısınız; ama bu gizlilik mümkün olmuyorsa da amacınız herkesin takdirini kazanmak değil, İsa Mesih'i hoşnut kılmak olduğu sürece hayır işlerinizi açık açık gerçekleştirmekten geri kalmamalısınız. Aziz Matta'nın şu sözlerine kulak verin *(capitula quinto)*: "Dağ üzerindeki şehir gizlenemez. İnsanlar da ışık yakıp kile altına konmazlar, ancak onu şamdana korlar; ve evde bulunanların hepsini aydınlatır. Sizin ışığınız insanların önünde öyle parlasın da, sizin iyi işlerinizi görsünler ve göklerde olan babanıza hamdetsinler."[167]

93) Bedensel acıdan söz edersek, bunlar dualardan, gece ibadetlerinden, oruçlardan ve kıymeti büyük olan dua öğrenme gayretinden meydana gelir. Bilmelisiniz ki dua Tanrı'dan af dileyen ve kendisini sözlü olarak ifade edip kötülüklerin uzaklaştırılmasını veya kendisine dünyevi şeylerin yanısıra manevi şeylerin verilmesini isteyen imanlı yüreğin arzusudur. İsa Mesih "Rabbin Duası"na bu tür yakarışları dahil etmiştir. Şüphesiz ki bu dua O'nun asaletiyle ilgili olan üç şeyi içermektedir ve bu yüzden diğer dualardan daha kıymetlidir: Bunlar, duanın İsa'nın kendisi tarafından meydana getirilmiş olması; kısalığı (böylelikle insanlar onu kolayca öğrenebilecekler ve kolayca belleklerinde tutup sık sık tekrar ederek, ondan faydalanacaklardır; bu dua insanlar onu okumaktan bıkmasın ve bu öğrenmemeleri için mazeret olmasın diye pek kısa ve pek kolaydır), ve bütün güzel duaları kapsamasıdır. Duanın açıklanmasını din âlimlerine bırakıyorum, fakat size şu kadarını söyleyeceğim: Bu duayı okuduğunuz zaman siz kendinize karşı işlenen suçları nasıl bağışlıyorsanız Tanrı da sizin işlediğiniz günahları bağışlaya-

caktır. Bu mukaddes yakarış her hafif günahı ortadan kaldırır ve bu yüzden tövbeyle özellikle ilgilidir.

94) Dualar doğru olarak ve tam bir iman içinde okunmalıdır, insanlar Tanrı'ya düzenli bir şekilde, düşüncelilikle, kendilerini vererek dua etmeli; her zaman için kendi iradelerini Tanrı'nın iradesine tabi kılmalıdırlar. Ayrıca, dualar büyük bir tevazu ve masumiyet içinde, onurlu bir şekilde ve hiç kimseyi rahatsız etmeden okunmalıdır. Bunlardan başka, duaları hayır işleri izlemelidir. Dualar ruhun kötülüklerine karşı da etkilidir; zira Aziz Jerome'un belirttiği üzere "Oruç tutarak bedenin, dua ederek de ruhun kötülüklerinden kurtuluruz."

95) Buraya kadar söylediklerimizden anlaşılıyor ki, bedensel acı çekmek gece ibadetleri şeklinde olur; zira İsa Mesih "Uyanık durup dua edin ki iğvaya düşmeyesiniz"[168] buyuruyor. Ayrıca bilmelisiniz ki oruç tutan kişinin üç şeyden kaçınması gerekir: yiyecek ve içecekten, dünyevi hazlardan ve ölümcül günah işlemekten; yani kişi kendisini ölümcül günahlardan olanca gücüyle sakınmalıdır.

96) Yine bilmelisiniz ki oruç Tanrı'nın emridir ve dört şeyle ilgilidir, bunlar: yoksullara karşı eli açık olmak, gönül hoşnutluğu içinde olmak, oruç tutuyorum diye öfkelenmemek ve sızlanmamak; son olarak da, yemek konusunda ölçülü olmaya dikkat etmek; yani kişi öğün dışında bir şeyler atıştırmamalı ve oruç tuttu diye sofrada daha uzun süre oturup daha fazla yememelidir.

97) Sonra bilmelisiniz ki, bedensel acı çekmenin temelinde terbiye etmek, ya da yazılı, sözlü veya örnek teşkil ederek öğretmek yatar. Ayrıca, İsa aşkı için kaba yünden gömlekler, yelekler giymek ve benzeri cezalar yatar. Fakat kendinize uyguladığınız bu türden kefaret cezalarının yüreğinizi gücendirmemesine veya kızdırıp öfkelendirmemesine dikkat etmelisiniz, çünkü İsa Mesih'in vereceği huzuru atmaktansa sırtımızdan kıl yeleği çıkarıp atmak yeğdir. Bu nedenle, Aziz Paul diyor ki: "Şefkatleri, nezaketleri ve uzun süren ıstırapları ve giyimleri dolayısıyla seçilmiş kullar gibi giyinin."[169] İsa Mesih kıl gömleklerden, yeleklerden çok bunlardan hoşnut kalacaktır.

98) Sonra, yalanları göğsünüzü döverek, diz çökerek, büyük ıstıraplara, size yapılan kötülüklere katlanarak; hastalıkları, mallarınızı veya

karınızın, çocuğunuzun veya başka dostlarınızın ölümünü sabırla karşılayarak terbiye ediniz.

99) Sonra, kefaret ödemeye engel olan şu dört şeyi bilmelisiniz: "korku, utanç, umut ve umutsuzluk." Korkuyla başlarsak, kişi bazen kefaret cezasına katlanamayacağını düşünür. Onca şiddetli ve onca uzun olan ve sonsuzca devam edecek olan Cehennem azabının yanında bu türden bedensel cezaların pek kısa ve pek hafif kaldığı düşünülerek bu düşüncenin önü alınabilir.

100) Şimdi de, itiraftan utananlara; özellikle de mükemmel olduklarını ve bu yüzden günah çıkarmaya ihtiyaçları olmadığını iddia eden iki yüzlülere gelelim. Bu çekingenliğe karşı kişi, mantıklı olarak, kötü şeyler yapmaya utanmayan birinin iyi şeyler yapmaktan utanmasına hiç neden olmadığını düşünmelidir, ve itiraf da bu iyi şeylerden biridir. Kişi ayrıca Tanrı'nın her şeyi gördüğünü ve bildiğini; hiçbir şeyin üstü örtülerek ondan saklanamayacağını[170] düşünmelidir. Hatta bu dünyada tövbe edip günah çıkarmayanların Kıyamet Günü'nde duyacakları utancı aklında bulundurmalıdır. Çünkü o gün, yeryüzündeki ve Cehennem'deki bütün yaratıklar günahkarların bu dünyada sakladıkları ne var, ne yoksa açıkça göreceklerdir.

101) Günahlarını itirafta ihmalkâr veya üşengeç davranmaya gelince, bu ikiye ayrılır: Birincisi kişinin uzun bir ömür süreceğini umması; günah çıkarmayı ancak zevkine hitap eden zenginlikleri elde ettikten sonraya bırakmasıdır. İnsana bütün bunları yaptıktan sonra itiraf için vakti olacakmış gibi gelir. Diğeri, kişinin İsa'nın merhametine haddinden fazla bel bağlamasıdır. Birincisine karşı hayatımızın garantili olmadığı, ayrıca bu dünyadaki bütün zenginliklerin tehlikede olduğu, duvardan bir gölge geçer gibi geçip gidecekleri düşünülmelidir.[171] Aziz Gregory'nin dediği gibi, kendilerini günahtan isteyerek çekmeyip daima günaha batmış durumda kalanların, işkencelerinin hiç dinmeyecek olması Tanrı'nın büyük haktanırlığının bir parçasıdır; sürekli günahı arzulamaları nedeniyle bunlar süresiz işkenceye tabi tutulacaklardır.

102) Umutsuzluk iki türlü olur: Birincisi, günahkârın İsa'nın merhametinden umudunu kesmesi; diğeri, uzun süre iyi olarak kalamayacağını düşünmesidir. Birinci umutsuzluk, kişinin çok sık ve çok

büyük günahlar işlediğini; çok uzun süre günahkâr kaldığını ve bu yüzden bağışlanmayacağını düşünmesinden kaynaklanır. Şüphesiz, bu lanetli umutsuzluğa şu düşünceyle karşı konulabilir: İsa Mesih'in serbest bırakma gücü günahın bağlayıcılığından daha üstündür. İkinci[127] umutsuzluğa karşı kişi, ne kadar sık düşerse düşsün tövbe yoluyla yeniden ayağa kalkabileceğini düşünmelidir. Kişi ne kadar uzun süre günahkâr kalmış olursa olsun İsa'nın merhameti onu lutfuna kabul etmeye her zaman hazırdır. Kişinin uzun süre iyi kalamayacağı düşüncesinden kaynaklanan umutsuzluğa karşı kişi, kendisi izin vermedikçe Şeytan'ın zayıflıklarının ona hiçbir zarar veremeyeceğini, kaldı ki, insan arzu ederse, Tanrı'nın ve Kutsal Kilise'sinin ona güç vereceğini ve meleklerin kendisini koruyacaklarını düşünmelidir.

103) Sonra, kefaret cezası çekmenin semeresinin ne olduğunu bilmelisiniz; İsa Mesih'in söylediğine göre bu Cennet'in sonsuz mutluluğudur ki orada sevincin keder ya da hüzün gibi zıtları yoktur, bu dünyanın bütün kötülükleri artık bitmiştir; orada Cehennem işkencelerine karşı emniyettesinizdir; orada bulunan mübarek topluluk her biri diğerinin mutluğunu paylaşarak coşar da coşar; daha önce çirkin ve karanlık olan insan bedeni orada güneşten daha parlaktır; orada son döneminde hastalıklı, cılız, güçsüz ve ölümlü olan beden artık ölümsüzdür ve öyle güçlüdür ki onu hiçbir şey yeniden zayıf düşüremez; orada ne açlık, ne susuzluk, ne soğuk vardır; fakat her ruh Tanrı'nın kusursuz hikmetini görerek yenilenir. Bu mübarek krallığı kişi ruhun yoksulluğu, mütevaziliğin onuru; açlık ve susuzluktan doğan coşku bolluğu; ıstıraptan doğan huzur ve günahın öldürülmesinden doğan hayat sayesinde elde edebilir.

NOTLAR

1 II. Petrus iii, 9.

2 Kitab-ı Mukaddes'in 4. yüzyıl sonunda Hieronymus tarafından yapılan Latince tercümesi *Vulgata*'dan: Yeremya vi, 16. Bu parça hikâyenin başlangıcındaki Latince parçanın çevirisidir.

3 Burada bir karışıklık olduğu anlaşılıyor. Skeats orjinal eserde önce üç farzdan, sonra da üç kusurlu hareketten bahsediliyor olabileceğini bildiriyor.

4 Dadıların bebeklerin üstüne kazara yatarak ölümlerine sebep olmalarına bir gönderme olmalı.

5 Matta iii, 8.

6 Matta vii, 20.

7 Süleyman'ın Meselleri xvi, 6.
8 Mezmurlar cxix, 113.
9 Daniel iv, 10.
10 Süleyman'ın Meselleri xxviii, 13.
11 Kaynak olarak Eyüb veriliyor fakat galiba daha çok Süleyman'ın Meselleri xıı, 4'e gönderme yapılıyor.
12 İşaya xxxviii, 15.
13 Vahiy ii, 5.
14 II. Petrus. ii, 22.
15 Hezekiel xx, 43.
16 Yuhanna vii, 34.
17 Eyüb xlii, 34.
18 Süleyman'ın Meselleri xi, 22; (Bathlı Kadın'ın Hikâyesi'ne Giriş.)
19 Pavlus'un Romalılara xiv, 10.
20 Süleyman'ın Meselleri i, 28.
21 Muhtemelen Mezmurlar xcvii, 3 ve 4'e dayandırılıyor.
22 Eyüb x, 20-22.
23 I. Samuel ii, 30. Yeremya'dan değil.
24 Eyüb xx, 25.
25 Mezmurlar lxxv, 6.
26 Tesniye xxxii, 24-33.
27 İşaya xiv, 11.
28 Mika vii, 6.
29 Mezmurlar x, 6 ve xi, 5.
30 Matta xiii, 42 ve xxv, 30.
31 İşaya xxiv, 9.
32 İşaya lxvi, 24.
33 Eyüb x, 22.
34 Vahiy ix, 6.
35 Eyüb x, 22.
36 Mezmurlar cviii, 34 (oldukça serbest bir alıntılama).
37 Eyüb x, 22.
38 Süleyman'ın Meselleri xi, 7.
39 Vaiz i, 18. Alıntı Süleyman'ın Meselleri'nde bulunamamıştır.
40 Hezekiel xviii, 24.
41 Zamanımı ve emeğimi boşa harcadım.
42 Muhtemelen İsa'nın ıstıraplarına yaygın olarak uyarlanan Süleyman'ın Meselleri lxix'a dayanıyor.
43 İşaya liii, 5.
44 Yuhanna xix, 19.
45 Matta i, 21.
46 Resullerin İşleri iv, 12.
47 *Nazarenus* İbranice'de *netzer* (sürgün, filiz) sözcüğünden gelir. İşaya xi, 1; xiv, 19 ve lx, 21.
48 Vahiy iii, 20.
49 Mezmurlar xcvii, 10.
50 Mezmurlar xxxii, 5.
51 Efesoslulara ii, 3.
52 Chaucer ikinci noktayı, "ona başvurulmalı mı başvurulmamalı mı" konusunu atıyor ve gerçek itirafın şartlarını da erteliyor.

53 Pavlus'un Romalılara v, 12.
54 Tekvin iii, 1-7.
55 I. Yuhanna ii, 16.
56 Galatyalılara v, 17.
57 II. Korintoslulara xi, 25-27.
58 Romalılara vii, 24.
59 James i, 14.
60 I. Yuhanna i, 8.
61 Matta xxv, 43.
62 Ecclesiasticus x, 15.
63 Ayinlerde bir ağaç ya da metal parçasının öpülmesi.
64 Luka xvi, 19.
65 Aziz Antony'nin ateşi: Aziz Antony'nin tedavi ettiğine inanılan yılancık hastalığı.
66 Zekerya x, 5.
67 Matta xxi, 7.
68 Mezmurlar lv, 15.
69 Tekvin xxxi; xlvii, 7.
70 Harlı ateş: Bir tür yanıcı gaz. İngilizlere has bir Noel tatlısında yakılan brandy gibi.
71 Galatyalılara v, 17.
72 Kutsal Ruh'a karşı işlenen genel günah kavramı hakkında bak. Matta xii, 32.
73 Mezmurlar xxxvii, 7.
74 Yuhanna xii, 4-6; fakat orada gönderme Magdalen'e değil Martha'nın kızkardeşi Meryem'edir.
75 Luka vii, 39.
76 Matta xx, 11.
77 Tılsım olarak okunan herhangi bir dua.
78 Matta xxii, 37; Markos xii, 30.
79 Matta v, 44.
80 Vaiz vii, 4 (*Vulgata*): *"Melior est ira risu."*
81 Mezmurlar iv, 5 (Vulgata).
82 "altı şeyde...": "üç" yerine "altı" yazılmış.
83 Muhtemelen Süleyman'ın Meselleri xxv, 18.
84 Süleyman'ın Meselleri xxviii, 15.
85 Süleyman'ın Meselleri xxv, 21.
86 Sayılar xxv, 17.
87 Mezmurlar cxlv, 9.
88 Çıkış xx, 7; Matta v. 34-37.
89 Yeremya iv, 2.
90 Eccles. xxiii, 11.
91 Resullerin İşleri iv, 12.
92 Filipililere ii, 10.
93 James ii, 19.
94 "Afnameci'nin Hikâyesi'ne Giriş"e bakınız. Bu bölümde büyü veya birtakım falcılık yöntem ve gereçlerinden söz ediliyor. Su leğenleri ve kılıçlar bazen optik falcılıktaki aynaların yerine kullanılırdı. Çağrılan ruhun kaçmaması için yere daireler çizilirdi. Ateş kullanılması ateş falına, koyunların kürek kemiklerinin kullanılması da kürek kemiği falına adını vermiştir. Kuşlara bakıp geleceği söyleme Roma kehanetidir. Hayvanlarla yapılan en yaygın kehanet yöntemi hayvanlar kurban edildikten sonra iç organlarını incelemek şeklindeydi.
95 Süleyman'ın Meselleri xvi, 29.

96 *Placebo* ismi için "Tüccar'ın Hikâyesi"ne bakınız.
97 I. Korintoslulara vi, 10.
98 Matta v, 22.
99 Matta xii, 34.
100 Süleyman'ın Meselleri xv, 4.
101 II. Timoteos'a ii, 24.
102 Süleyman'ın Meselleri xxvii, 15.
103 Süleyman'ın Meselleri xvii, 1.
104 Koloselilere iii, 18.
105 Şarabın karakurbağa zehirine ilaç olduğuna inanılırdı.
106 II. Samuel xvii, 1.
107 Eccles. xxvii, 29.
108 Efesoslulara ii, 14.
109 Matta xii, 36.
110 Efesoslulara v, 4.
111 I. Korintoslulara xiii, 4-5.
112 Matta v, 9. Bilge kişi Dionisos Cato.
113 Süleyman'ın Meselleri xxix, 9.
114 Matta xxvii, 35.
115 Yeremya xlviii, 10.
116 Muhtemelen Vahiy iii, 16.
117 Süleyman'ın Meselleri xviii, 9; xx, 4; xxi, 25.
118 Luka xv, 7, 24.
119 Luka xxiii, 42, 43.
120 Matta vii, 7; Yuhanna xvi, 24.
121 Süleyman'ın Meselleri viii, 17.
122 Mezmurlar lxxiii, 5.
123 Korintoslulara vii, 10.
124 Timoteosa vi, 10.
125 Efesoslulara v, 5.
126 Çıkış xx, 3-4.
127 Tekvin ix, 18-27.
128 Tekvin ix, 26.
129 Resullerin İşleri viii, 17.
130 Damasus: Papa Damasus I. (336-84).
131 Zarla oynanan bir şans oyunu.
132 Apokrifal Suzanna kitabı.
133 Filipililere iii, 18, 19.
134 Çıkış xx, 14; Levililer xx, 10 (*Vulgata*): *"Non morientur"*.
135 İşaya xix,18; Tekvin xix, 24.
136 Vahiy xxi, 8.
137 Matta xix, 5.
138 Matta v, 28.
139 Süleyman'ın Meselleri vi, 26-29.
140 Markos ix. 44.
141 Galatyalılara v, 19-21; Vahiy xxi, 8.
142 Matta xiii, 8. Bakirelik, dulluk ve karılık sırasıyla 100, 60 ve 30 kat semere vermeye benzetiliyor.
143 I. Korintoslulara iii, 17.
144 Tekvin xxxix, 8, 9.

145 Tekvin i, 28.
146 Yuhanna viii, 11.
147 II. Korintoslulara xi, 14.
148 I. Samuel ii, 12.
149 I. Samuel ii, 13.
150 Tobit vi, 17
151 Romalılara i, 26-27.
152 Yuhanna ii, 1-11.
153 Efesoslulara v, 23.
154 Efesoslulara v, 29.
155 I. Petrus iii, 1.
156 Muhtemelen I. Petrus iii'e gönderme
157 Vahiy xvii, 4; xviii, 16 ile ilgili olabilir.
158 Matta xxvi, 7; Yuhanna xii, 3.
159 İşaya xxxiii, 15.
160 Luka xviii, 13.
161 I. Petrus v, 6.
162 Matta xxvi, 75.
163 Luka vii, 37.
164 Luka xii, 46.
165 Tekvin iv, 14; Yahuda'yla ilgili olarak: Matta xxvii, 5.
166 Matta xxv, 40.
167 Matta v, 14-16.
168 Matta xxvi, 41.
169 Koloselilere iii, 12.
170 İbranilere iv, 13; Mezmurlar xliv, 20-21.
171 Eyub xiv, 2.
172 Skeats "ikinci"nin "aynı" olarak düzeltilmesini öneriyor. Karışıklık Chaucer ile kaynağı arasındaki ilişkiden doğuyor. İkinci umutsuzluk, burada birinci tür umutsuzluğun ikinci bir bölümüne işaret ediyor.

Bu Kitabın Yazarı Burada Veda Ediyor[1]

Şimdi bu küçük çalışmamı okuyan ya da dinleyen herkesten ricam şu: Eğer bu kitapta hoşlarına giden herhangi bir şey varsa, bunun için bütün idrakin ve bütün iyiliğin kaynağı[2] Efendimiz İsa Mesih'e teşekkür etsinler.

Ve eğer hoşlarına gitmeyen bir şey varsa bunu da, rica ediyorum, kabiliyet yoksunluğuma versinler ve bir kasıt olduğunu düşünmesinler: Bilsinler ki elimden gelse burada anlattıklarımı, seve seve, çok daha iyi bir şekilde ifade ederdim. Kitabımız "Her şey yol göstermek içindir" diyor, benim amacım da bu. Bu yüzden boynumu büküp sizden bana merhamet etmesi için Tanrı'ya duacı olmanızı istirham ediyorum, İsa'nın bana acıyıp günahlarımı bağışlaması için. Özellikle tövbeler bö-

lümünde geri aldığım dünya vesveselerini konu alan Troilus, Şöhret Evi, Yirmibeş Kadının Kitabı,[3] Düşesin Kitabı, Kuşlar Meclisi'indeki "Aziz Valentine Günü", Canterbury Hikâyeleri'nden günaha meyilli olanlar, Aslan[4] ve daha hatırıma gelmeyen pek çok tercüme veya özgün eserimden dolayı ve dahi pek çok şarkı, pek çok şehvani şiirden dolayı bağışlaması bol İsa'nın günahlarımı affetmesi için.

Fakat Boethius'tan yaptığım De Consolatione çevirisi için, Azizlerin Menkıbelerini konu alan diğer kitaplar, vaaz kitapları, ahlaki ve kişinin kendisini Allah'a adamasıyla ilgili kitaplar için İsa Mesih Efendimize, O'nun mübarek anasına ve Cennet'in bütün Azizlerine teşekkürler ediyorum, ve yine onlara yakarıyorum ki: İnayet buyursunlar da, şu andan hayatımın sonuna dek günahlarım için ağlayıp, ruhumu kurtuluşa edirecek çalışmalar yapayım. Ve yine bana gerçek pişmanlığı, itirafı, kefaret ödemeyi, ve bunları bizi yüreğinin kıymetli kanıyla satın alan O tüm rahiplerin üstündeki Rahip, O Kralların Kralı'nın merhamet dolu lutfu sayesinde dünya hayatında gerçekleştirme imkânını bahşetsinler. Böylelikle ben de Karar Günü'nde kurtarılanlardan olayım. *Qui cum patre et Spiritu Sancto vivit et regnat Deus per omnia secula. Amen.*

Geoffrey Chaucer tarafından derlenen Canterbury Hikâyeleri burada sona eriyor. İsa onun ruhuna merhamet etsin.

Amin.

NOTLAR

1 "Vaiz'in Hikayesi"nin sonunda bu "Yazarın Reddiyesi" bölümü yer alıyor. Bunun otantik olup olmadığı sık sık sorgulanmıştır, fakat Gascoigne'un tanıklığı *(Dictionarium Theologium,* I. 404. J.W. Hales tarafından 1888'de Armada'da basılmıştır) 15. yüz yılda Chaucer'ın tövbekâr olduğuna inanıldığını gösteriyor. Neden olmasın? Aziz Augustine, Bedes, Jean de Meun, Sir Lewis Clifford, Spencer, Herrick, Dryden, Ruskin, Ibsen, Tolstoy da aynı şeyi yapmadılar mı? Henry Vaughan'ın da henüz genç bir şairken önceden yazmış olduğu "hoppaca" şiirleri reddettiği biliniyor. Hatta Chaucer'ın sonradan Boccaccio'nun İtalyanca yazdığı günahkâr hikâyelerden Latince olarak kaleme aldığı faziletli yazılara döndüğü söyleniyor.

2 II. Tim. iii, 16.

3 Başka kaynaklarda *19 Kadının Hikâyesi* olarak da geçen *İyi Kadınlar Efsanesi.*

4 *Aslan Kitabı* günümüze ulaşmadı. Machaut'un *Dit dou Lyon* adlı kitabının bir düzenlemesi olduğu düşünülüyor.

ISBN 978-975-363-141-3
30 TL
9 789753 631419

KİTAP